

Міністерство внутрішніх справ України
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2

ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Харків
ХНУВС
2020

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Бортник С. М. – доктор юридичних наук (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Безпалова О. І. – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Комісаров О. Г. – доктор юридичних наук, професор (Національна академія Національної гвардії України);
Камаєв О. І. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор (Харківська державна академія фізичної культури);
Євдокімова О. О. – доктор психологічних наук, професор (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Федоренко О. І. – доктор педагогічних наук, професор (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Шендрик В. В. – доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Моргунов О. А. – кандидат юридичних наук, доцент, заслужений тренер України (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Ярещенко О. А. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Устименко О. С. – кандидат юридичних наук, доцент (Харківський національний університет внутрішніх справ);
Ларіонова І. Т. (Харківський національний університет внутрішніх справ)

*Друкуються згідно з рішенням оргкомітету за дорученням
Харківського національного університету внутрішніх справ № 21 від 03.02.2020*

П62 **Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України** : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. – Харків : ХНУВС, 2020. – 336 с.

До збірника увійшли праці науковців, правоохоронців-практиків, курсантів, студентів, викладачів закладів вищої освіти, оприлюднені на V міжнародній науково-практичній конференції «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України» (м. Харків, 29 травня 2020 р.) і присвячені проблемам та перспективам професійної підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України.

УДК [351.74:37](477)(062.522)

Матеріали викладено в авторській редакції з незначними коректорськими правками. За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних назв, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не належать відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Електронна копія збірника розміщується у відкритому доступі на сайті Харківського національного університету внутрішніх справ (<http://www.univd.edu.ua>) у розділі «Видавнича діяльність. Матеріали науково-практичних конференцій, семінарів, тощо».

ЗМІСТ

ШВЕЦЬ Д. В. ВІТАЛЬНЕ СЛОВО	13
--	----

СЕКЦІЯ 1 ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦІ
--

АБРОСЬКІН В. В. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ	14
БАСАРАБ О. Т., БАСАРАБ О. К., ЛАРІОНОВА І. Т. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	16
БІЛЧЕНКО В. В. МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ	18
ГРИЩЕНКО Н. В. ДЕОНТОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ	22
ДАРАГАН В. В. ЩОДО ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА СЛУЖБОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРИСУДЖЕННЯ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ І ПРИСВОЄННЯ ВЧЕНИХ ЗВАНЬ	24
ЖУРАВЕЛЬ О. А. ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРАВА НА САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ І ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄСПЛ	26
КАЗНАЧЕСЬ Д. Г., НАСТИЧ Т. М. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	31
КОМЗЮК А. Т. АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНЕ ПРАВО: ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ	33
ЛОПАЄВА О. М., ЛАТИШ А. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	35
ОПАЛИНСЬКИЙ Ю. В. ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА ПОТЕРПІЛИХ ВІД ЗЛОЧИНІВ	37

ГРИЩЕНКО Д. О., ОРЛОВ Р. Р. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ СТРЕСОВИХ СТАНІВ У ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ	38
ПАНОВА О. О. ДО ПИТАНЬ КВАЛІФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СТ. 44-3 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ	40
ПРОКОПЕНКО О. Ю., БУЛАТІН Д. О. МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ АКТИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ СТАНДАРТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЄЮ	42
СЕЛЮКОВ В. С. ПЕРІОДИЗАЦІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СЛУЖБОВОЇ КІНОЛОГІЇ	45
ТАНЬКО А. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	47
ШВЕЦЬ Д. В. ПОЛІЦЕЙСЬКА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ	50
ШИШКА О. Р. КОНЦЕПТ ТЕРМІНА «ЗАКОН» У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ	54
ШУТКА Г. І., КМИЦЯК М. В., КОСТОВСЬКИЙ М. Г., ШУТКА І.-Р. К. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	56

СЕКЦІЯ 2 ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

БЕЗПАЛОВА О. І. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ГРОМАДИ В УКРАЇНІ ...	60
ВОЙТЕНКО І. О. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРМАТОГЛІФІКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО	62
ГАРБУЗЮК К. Г. ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ	64
ГІДЕНКО Є. С., ЗВЄГІНЦЕВА А. М. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	66
ГРИНЬОВ І. М., ВОРОНІН І. В. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	68

КОЛІСНІЧЕНКО В. В., БОРОВИК М. О. ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ	70
КУШНІРЕНКО Р. О., КОНСТАНТИНОВ Д. В. РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ ЯК УМОВА ДЛЯ ВСТУПУ В НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ	73
МОСКАЛЕЦЬ А. П., АЛМАНОВ Д. В. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	75
ФУРСА В. В., ЛУКОМСЬКА А. А. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	77
ЮШКЕВИЧ О. Г. НАДБАННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВІДБОРУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	79

СЕКЦІЯ 3 СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ВНЗ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

БОРТНИК С. М. АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З МІНІ-ФУТБОЛУ	81
ГОРПИНІЧ Г. Ф., БУТЕНКО К. В., КОВАЛЬОВ І. М., КАЛЮЖНИЙ М. Г. ОБґРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КИДКОВОЇ ТЕХНІКИ КУРСАНТАМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ НА ПЕРВИННИХ ОФІЦЕРСЬКИХ ПОСАДАХ	87
КОЛЕСНИКОВ В. В., ЗАБОРА А. В. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО БАГАТОБОРСТВА (КРОСФІТ)	90
КОНИК Г. В., ІСАЄВА М. В. ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	93
КУЗЕНКОВ О. В., БЛІК В. В. СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТА «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»...	96
МАНДРИКА В. С. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ЯК БАЗОВІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	98

НАДУТИЙ А. В. ВИКОРИСТАННЯ ПАУЕРЛІФТИНГУ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ	101
ПАВЛОВ Р. В., СИЗИХІН С. В. ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ ГРИ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З МІНІ-ФУТБОЛУ	105
СОКОЛОВ О. А. ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ СЛУЖБОВО- ПРИКЛАДНИМИ ВИДАМИ БАГАТОБОРСТВ	108
ЧЕРВОНОШАПКА М. О., ГОЛОД Р. І., ЛПАТОВ В. Г. ТАЙ-БО АЕРОБІКА ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ	111
ЧИЧКАН О. А., ГНИП І. Я., ДОМІНЮК М. М. ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ТА ЙОГО БЕЗПЕКА	113

СЕКЦІЯ 4 УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

АМЕЛІНА А. С. ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТА	115
БАЛУШКА Л. М., ФЛУД О. В., МОРОЗ Т. І., СТЕЛЬМАХ Ю. Ю. ТЕХНІКА ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА В ОБМЕЖНОМУ ПРОСТОРІ В ЛІФТІ	117
БИКОВА Г. В., БЛИК В. В. АКМЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ	119
БОЙКО О. І., ТКАЧ А. С. ТРАВМАТИЧНА ЗБРОЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	122
ВАЙДА Т. С. НАДАННЯ ПРАВООХОРОНЦЯМИ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ ПІСЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДО ПРАВОПОРУШНИКІВ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ (СПЕЦЗАСОБІВ СЛЬОЗОГІННОЇ ДІЇ)	125
ВАЛЄЄВ Р. Г. СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ ТРЕНДИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У КРАЇНАХ СТАЛОЇ ДЕМОКРАТІЇ	129
ВЛАСЕНКО І. В., ШЕВЧЕНКО Т. В., КОВАЛЕНКО І. М. АНАЛІЗ ТАКТИКИ ТА ПОРЯДКУ ДІЙ СИЛ ПРАВОПОРЯДКУ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА «СКАНДИНАВСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ»	131
ВОЛКОВ Ю. М., СТЕПАН М. Д. МЕТОДИ МАКСИМАЛЬНО ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	137

ГОЛУБОК М. Г., МАКАРТЕЦЬКИЙ Б. О. НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛАЗЕРНИХ ІМІТАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬК	138
ДАВИГОРА Ю. І., БОНДАРЕНКО В. В., РЕШКО С. М., РУСАНІВСЬКИЙ С. В. ТАКТИКА ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ ІЗ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	139
ДІДКОВСЬКИЙ В. А. КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	143
ЄВТУШОК В. А., АЛІЄВ Е. К. ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ДІЙ В УМОВАХ ЕПІДЕМІЇ.....	147
ІВАНЧЕНКО О. М. ШВИДКІСНО-СИЛОВА ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ШОРТ-ТРЕКОМ, НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ	149
ІНШЕКОВ М. В. АНАЛІЗ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.....	153
КАРПЕНКО О. М. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ НА ВОГНЕВІЙ ПІДГОТОВЦІ ПІД ЧАС СТРІЛЬБ.....	154
КАТИХІН В. М., ОЛЕНЧЕНКО В. В. РОЗВИТОК ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ НАВИЧОК РУКОПАШНОГО БОЮ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ	156
КОМЗІЮК М. А., ТЕЛЬНА А. Ю. ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ІЗ ПРАВОПОРУШНИКАМИ	159
КОТЕЛЮХ М. О., СМОЛА Р. М. ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДГОТОВКА ДО КЕРУВАННЯ ОПЕРАТИВНИМ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ ЗІ ВСТАНОВЛЕНИМИ СПЕЦІАЛЬНИМИ ЗВУКОВИМИ І СВІТЛОВИМИ СИГНАЛЬНИМИ ПРИСТРОЯМИ.....	162
КУЩЕНКО В. О., СЕЧАНЦИНА Д. О. ВИХОВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ.....	166
ЛОПАЄВА О. М., БОЙКО О. І. АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПАТРУЛЬНИМИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ.....	167
ЛУКІН Б. П., БУРХАЙЛО В. А. МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНІЦІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ КІКБОКСИНГУ	170
ЛУЦЕНКО І. С., ПРОКОПЕНКО О. О. РОЗУМНИЙ СНАЙПЕРСЬКИЙ КОМПЛЕКС (РСК).....	173

МІРОШНІЧЕНКО В. І. РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИКОРДОННИКІВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЇХ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ	175
МОРГУНОВ О. А., ЯРЕЩЕНКО О. А. ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ	177
МОСКАЛЕЦЬ А. П., ТУРЯК Х. Д. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	180
НАТОЧІЙ А. Д. ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	182
ОСТАПОВИЧ І. П. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ТА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	183
ПАМПУРА І. І. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ.....	185
ПОЛИВАНЮК В. Д., ПОНОМАРЬОВА В. Р. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	187
САГАЙДАК С. М., МАЛОЛЕПШИЙ С. Б. МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОРОННИХ ТЕХНІЧНИХ ДІЙ ПРАВООХОРОНЦІВ МВС УКРАЇНИ ЗІ СЛУЖБОВО-ПРИКЛАДНИХ ЄДИНОБОРСТВ	189
СКЛЯР О. С. ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ГАШИШНОМУ СП'ЯНІННІ.....	192
СІДІЛЬНИКОВ Б. С. АНАЛІЗ БОЙОВИХ ШИКУВАНЬ МАЛИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП.....	197
СОКОЛОВ О. А. ВПЛИВ ІНТЕРВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ.....	199
СОКУРЕНКО В. В. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО СКЛАДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ.....	202
СТЕПАНЕНКО В. В., ВАЙДА Т. С. СТВОРЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ КРИЗОВОГО СТАНУ У ПРАВОПОРУШНИКА ЯК СПОСІБ ОПЕРАТИВНОГО ПРИПИНЕННЯ ВЧИНЮВАНИХ НИМ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ (НА ПРИКЛАДІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ І ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ) ...	205
ТАРАНОВСЬКИЙ П. І. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НАВИЧОК КЕРУВАННЯ АВТОМОБІЛЕМ.....	210

ХАЦАЮК О. В.

ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ	211
--	-----

ЧИЧКАН О. А., МУЗИКА Б. Ю., ГОЛОДІВСЬКИЙ М. Ф.

ЗАХИСТ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ВІД ПОГРОЗИ ПІСТОЛЕТОМ	214
---	-----

ШЕВЧЕНКО Т. В.

УПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ НОРМАТИВІВ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ	216
--	-----

СЕКЦІЯ 5

**ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ**

KORHONEN TUOMO

TO BECOME A POLICE OFFICER IN FINLAND – REQUIREMENTS AND BASIC STUDIES	221
---	-----

БОБРО Н. В.

ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС «СОЦІОЛОГІЯ»: МЕТА, ЗАВДАННЯ, АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ	223
--	-----

БУГАЙЧУК К. Л.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ.....	226
---	-----

ГІРЕНКО С. П.

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ З КОНФЛІКТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН	229
---	-----

ДЕНИЩУК Д. Є.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КІБЕРПОЛІЦІЇ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ	233
---	-----

ІВАШКОВА Т. О.

ДИСКУСІЯ – ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ.....	238
--	-----

КАЗНАЧЕСЬКА Д. В., КАЗНАЧЕСЬ В. М.

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ	239
--	-----

КОРНІЙЧУК Ю. М., СУШКОВ О. О.

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ З КУРСАНТАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ	241
---	-----

КУДІНОВ В. А. ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ШВИДКІСНОГО НАБОРУ ТЕКСТУ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОКРЕМИХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ.....	243
ЛИТВИНОВ О. М. ЩОДО СВИТОГЛЯДНОЇ ДИВЕРСІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ, АБО СПРОБА ПОЛЕМІЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ УТІЛЕННЯ НОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ.....	245
ЛУБ Р. А. ЩОДО ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ, А ТАКОЖ ВИЯВЛЕННЯ ТА ФІКСАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ І ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ЗОНІ ООС	251
МАРЦЕНЮК І. В., ЛАЗУТСЬКИЙ А. Ф. СИСТЕМА ОБЛІКУ УСПІШНОСТІ КУРСАНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ GOOGLE	253
МИРОНЮК С. А. УПРОВАДЖЕННЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В СИСТЕМУ ОСВІТИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	256
МИСЛИВА О. О., НИКИФОРОВА О. А. ЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ	258
ПИЛИПЕНКО В. В. РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ	260
РУБАН К. П. УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ.....	262
СЕРДЮК О. О., МАРКОВСЬКА Г. О. ОЧІКУВАННЯ ГРОМАДЯН ВІД ПОЛІЦІЇ: ЯКІ ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ФОРМУВАТИ У ПРАВООХОРОНЦЯ	264
СУПРУН Д. М. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНШОМОВНОГО АСПЕКТУ ЯК ОBOB'ЯЗКОВА УМОВА ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	267
СУШКОВ О. О. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ КУРСАНТАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ.....	269
ТИМОФЄЄВ В. П. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.....	271
ТЬОРЛО О. І. УПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НАБУТИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА».....	272

ФИЛИПСЬКА В. І.

СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОМФОРТУ ЧЕРЕЗ ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК
У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ 274

ФІАЛКА М. І.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ
ЗАХОДІВ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ 276

ХРИСТОВА Ю. В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ
В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ 278

ЧОРНИЙ І. В., ПЕРЦЕВА В. А.

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ХНУВС
НА ПРИКЛАДІ ЖИТТЯ ТА ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА 280

СЕКЦІЯ 6
НАУКОВІ ПРАЦІ КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ, СЛУХАЧІВ
МАГІСТРАТУРИ

БАЛАНДІН А. М.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДМІННОСТЕЙ У ЗАСТОСУВАННІ
СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ
ТА НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ 283

БИЧКОВ С. В.

ДО ПИТАННЯ ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ
ТА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ В КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ ... 285

БОНДАР А. П.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ
ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ 286

БОНДАРЕНКО О. С.

ФАКТОРИ ВПЛИВУ, ЯКІ МОЖУТЬ ВПЛИВАТИ НА ВЛУЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ,
ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КУРСАНТАМИ ЗВО ВПРАВ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ 288

БУНТОВА К. О.

РЕФОРМА МВС ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО 290

БУНТОВА К. О., ОВСЯНИК А. В.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ МЕДИКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ 291

ГЕРАСИМОВ А. Є.

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ВОГНЕВОЇ
ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ. ВІДМІННОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ
І ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ,
ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ 293

ГОРДЕЙЧЕНКО Р. Р.

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ 295

ГОЛОБОК Е. О., САРОЯН Р. М. УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	297
ГРИНБЕРГ О. С., ШЕВЧЕНКО Т. В. ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	299
ЄЛІСЄЄВА О. С. ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЖІНОК-КУРСАНТІВ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ «КРОСФІТ»	301
КОЛЯДА О. С. ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ...	303
ЛИХОПОЙ А. О. СИСТЕМА ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ	305
НАЙДА В. О. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ	307
НІКОЛАЄНКО В. О., ТУРЧИНА Є. Ю. СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК РОЗДІЛ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ПАТРУЛЬНІЙ СЛУЖБІ.....	309
ПАВЛОВА А. В. УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ	311
ПАЛЧИНСЬКА Л. Р. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	313
РАТОШНІЮК А. О. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	316
РЕЦ В. В. ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТЕХНІКИ ВЕДЕННЯ СТРІЛЬБИ	320
РУДНИЦЬКА К. Г. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦІЇ.....	323
СОКОЛИК І. М. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ	325
СОЛОВЙОВА Ю. І. ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ НА ЕТАПІ ПЕРВИННОГО НАВЧАННЯ	328
СТРАШКО О. П. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ.....	329
КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ США Й УКРАЇНИ	331

**ВІТАЛЬНЕ СЛОВО РЕКТОРА ХАРКІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ ДОКТОРА ЮРИДИЧНИХ
НАУК, ДОЦЕНТА, ПОЛКОВНИКА ПОЛІЦІЇ
ДМИТРА ВОЛОДИМИРОВИЧА ШВЕЦЯ**

Шановні учасники конференції!

Шановні учасники V Міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України»!

Від імені ректорату, всього науково-педагогічного складу Харківського національного університету внутрішніх справ вітаю всіх учасників V Міжнародної науково-практичної конференції «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України», яка вже стала традиційною науковою подією в стінах нашого навчального закладу.

Проблема вдосконалення підготовки поліцейських не втрачає свої актуальності з року в рік. Причинами цього є необхідність продовжити рішучу переорієнтацію освітньо-виховного процесу на ламання стереотипів, які десятиріччями формували психологію охоронців правопорядку. Головне завдання реформування системи МВС стосовно поліції на сьогодні – продовжити перелік отриманих здобутків із трансформації останньої на структуру, яка обслуговує населення під гаслом «Служити і захищати».

Поліцейський за своїм соціальним призначенням є тим представником держави, який стоїть на першій лінії становлення законності та правопорядку в суспільстві. Сьогодні його роль значно підсилюється в умовах проведення операції Об'єднаних сил на окремих територіях України, пов'язаним із цим загостренням злочинності й ускладненістю політичної ситуації, соціально-економічною нестабільністю. Національна поліція виявила свій потенціал та професіоналізм під час забезпечення громадського порядку в період боротьби з поширенням на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, коли в Україні як і в абсолютній більшості європейських країн, основний тягар з контролю за дотриманням правил карантину був покладений державою саме на правоохоронні органи. Виконання цих завдань, безумовно, вимагає високого рівня професіоналізму від кожного окремого правоохоронця.

Тому сьогодні перед закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання стоїть надзвичайно важливе завдання – здійснювати підготовку висококваліфікованих фахівців правоохоронної галузі, які після здобуття освіти зможуть професійно захищати інтереси громадян. Важливим для досягнення цієї мети є досвід застосування новацій у різних напрямках підготовки поліцейських країн Європи, Канади, США та інших.

Щорічна Міжнародна науково-практична конференція «Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України» повинна стати майданчиком для висловлення власного бачення її учасниками напрямків розвитку процесу підготовки правоохоронців у нашій державі, для обміну досвідом між науковцями, практичними працівниками та їх колегами з інших країн. Склад учасників сьогоднішньої конференції не залишає місця для сумнівів стосовно досягнення нею поставленої мети. Бажаю всім плідної роботи і творчого натхнення!

Секція 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦІ

УДК 351.74

АБРОСЬКІН В. В.,

кандидат юридичних наук, ректор Одеського державного
університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4062-8105>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ ЯК СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

У роботі досліджено особливості закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України як суб'єктів реалізації освітньої функції держави. Особливу увагу у статті сконцентовано на понятті адміністративно-правового статусу закладів вищої освіти МВС та аналізі структури цього поняття. З'ясовано місце закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання в системі суб'єктів надання освітніх послуг, визначено притаманні їм особливості та виокремлено їхні ключові ознаки. Сформульовано власне визначення правового статусу закладів вищої освіти МВС України як суб'єктів реалізації освітньої функції держави.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, заклади вищої освіти, специфічні умови навчання, Міністерство внутрішніх справ України.

У 2013 році Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір було визначено стратегічним напрямком розвитку сфери освіти України. Виконання цього завдання потребує суттєвого структурного перетворення механізмів державного управління у напрямку освіти, кардинального переосмислення основних принципів та існуючих форм організації освітньої роботи, а також правового забезпечення діяльності закладів вищої освіти.

У свою чергу, відповідно до Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року основним пріоритетом розвитку органів системи МВС є спрямування на розвиток відомчої системи освіти та підготовки кадрів (яка відповідає професійним потребам персоналу органів системи Міністерства внутрішніх справ України і сприяє формуванню його загальних цінностей). Відповідальними за відомчу освіту в системі МВС України є вищі навчальні заклади із специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління МВС та центральних органів виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ.

МВС України бере активну участь у втіленні відповідних реформ, передбачених, зокрема, Національною стратегією розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, Стратегією розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року. Зокрема Міністерством підготовлено та реалізовано Концепцію реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України. Проте нормативно-правова база, якою регулюються питання освіти в органах внутрішніх справ, і досі доопрацьовується. Зокрема, перегляду

потребують чинні положення «Про вищі навчальні заклади МВС», «Про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах МВС» тощо.

Таким чином, реформування у сфері вищої освіти залишається актуальним завданням та потребує чіткого визначення поняття адміністративно-правового статусу закладів вищої освіти МВС України і дослідження їх ролі як суб'єктів реалізації освітньої функції держави.

Перш за все варто зазначити, що заклади вищої освіти МВС України є учасниками адміністративно-правових відносин. Саме у такому випадку можна вести розмову про адміністративно-правовий статус цих закладів.

Особливістю ЗВО із специфічними умовами навчання є те, що вони мають виключно державну форму власності та здійснюють підготовку фахівців для потреб державних органів згідно з вичерпним переліком таких органів, закріпленим у законодавстві.

Водночас, як і для будь-яких закладів вищої освіти, основні засади правового, організаційного та фінансового функціонування цих ЗВО врегульовані Законом України «Про вищу освіту». Згідно із законодавством управління у сфері вищої освіти здійснюється, зокрема, Кабінетом Міністрів України та центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, яким є Міністерство освіти і науки України (МОН).

Виходячи із зазначеного, очевидним є те, що ЗВО можуть розглядатись одночасно і як суб'єкти (відносно власного складу та підпорядкованих структурних органів), і як об'єкти державного управління.

Таким чином, ЗВО МВС України, виступаючи суб'єктами реалізації освітньої функції держави, вступають у відповідні адміністративно-правові відносини, а значить, мають власний адміністративно-правовий статус, основою якого є їх адміністративна правосуб'єктність і правоздатність.

Пропонуємо розглядати адміністративно-правовий статус закладів вищої освіти МВС України як стан державної юридичної особи, набутий із додержанням норм законодавства, що забезпечує певний обсяг прав, обов'язків та відповідальності, спрямованих на забезпечення освітньої, наукової, науково-технічної, методичної, організаційної та інших видів діяльності на певних рівнях вищої освіти у відносинах з органами державної влади й управління, здобутий з метою забезпечення процесу підготовки фахівців для потреб системи МВС України.

Використаємо це визначення для підбору моделі структури адміністративно-правового статусу ЗВО МВС із різноманіття моделей, наданих у правовій науковій літературі.

Наразі в науці не існує загальноприйнятої структури адміністративно-правового статусу. Виходячи із сформованого нами вище визначення адміністративно-правового статусу ЗВО МВС України та беручи до уваги правоохоронну сутність діяльності МВС України, ми віддаємо перевагу трикомпонентній структурі адміністративно-правового статусу (блоки: цільовий, структурно-організаційний та компетенційний).

Слід зазначити, що найбільш суттєво на структурно-організаційному блоці характеристик адміністративно-правового статусу ЗВО МВС відбилися зміни, пов'язані з реформуванням системи МВС України, створенням Національної поліції України у 2015 році та стрибкоподібним зростанням потреб у підготовці фахівців для комплектування штатів органів поліції.

Іншою особливістю, притаманною ЗВО МВС України, є так звана дворівнева система їх підпорядкування, яка обумовлена наявністю відразу кількох державних суб'єктів (МОН та МВС), наділених функцією контролю та управління. Значення цієї особливості в умовах реформування підвищилось, оскільки виконання реформ та взаємодія потребують більш злагоджених дій на всіх структурних рівнях.

Важливою особливістю, яка у час реформування сфери освіти, під впливом процесів євроатлантичної інтеграції та євроінтеграційних змін знаходить своє відображення в завданнях та функціях ЗВО, є запровадження трирівневої моделі підготовки кадрів та приведення змісту і структури професійної підготовки в галузі вищої освіти у відповідність до потреб практики МВС.

Таким чином, можна дійти певних висновків:

1. Заклади вищої освіти Міністерства внутрішніх справ України є суб'єктами реалізації освітньої функції держави. Під час виконання цієї функції вони беруть участь у відповідних

адміністративно-правових відносинах. Таким чином доведено, що ЗВО МВС мають власний адміністративно-правовий статус.

2. Сучасний стан адміністративно-правового статусу ЗВО МВС України характеризується такими особливостями:

– цільовий блок – характеризується активним рухом у напрямку євро- та євроатлантичної інтеграції, що підвищує цінність злагодження призначень МОН (реалізації освітньої функції держави) та МВС (забезпечення громадського порядку і безпеки), які реалізуються в діяльності ЗВО МВС;

– структурно-організаційний блок – має особливу дворівневу підпорядкованість закладів вищої освіти МВС та МОН. Причому реформа першого з них активно вплинула на структуру відомчої вищої освіти, а зміни останньої в підходах та процедурах вищої освіти відобразились в організації роботи відомчих ЗВО;

– компетенційний блок – характеризується змінами в нормативно-правовій базі, яка регулює діяльність ЗВО МВС та свідчить про процес активного реформування системи вищої освіти і необхідність доопрацювання підзаконних нормативних актів для приведення їх у відповідність із загальними змінами системи вищої освіти.

Отримано 24.03.2020

УДК 340.13:004.056.5

БАСАРАБ О. Т.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри теорії та історії держави і права та приватно-правових дисциплін

Національної академії Державної прикордонної

служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

 <https://orcid.org/0000-0001-7839-6955>;

БАСАРАБ О. К.,

кандидат технічних наук,

доцент кафедри зв'язку, автоматизації та кібербезпеки

Національної академії Державної прикордонної

служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

 <https://orcid.org/0000-0002-2852-9534>;

ЛАРІОНОВА І. Т.,

старший викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7006-6476>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ КІБЕРБЕЗПЕКИ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У роботі аналізуються правові основи забезпечення кібербезпеки Державної прикордонної служби України. Аргументуються перспективи щодо підготовки фахівців кібербезпеки прикордонного відомства.

Ключові слова: кібербезпека, Державна прикордонна служба України, прикордонне відомство.

В умовах активного розвитку комп'ютерних технологій, питання протидії кіберзлочинам набуває важливого значення. Особливо гостро постає зазначена проблема, коли мова йде про захист інформаційно-телекомунікаційних систем органів державної влади, правоохоронних органів, військових формувань, а також об'єктів критичної інфраструктури,

інформаційні ресурси яких призначені для задоволення життєво важливих суспільних потреб громадянина, особи, суспільства та держави в цілому.

Відповідно до статті 1 закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» кіберзлочином (комп'ютерним злочином) вважається суспільно небезпечне винне діяння у кіберпросторі та/або з його використанням, відповідальність за яке передбачена законом України про кримінальну відповідальність та/або яке визнано злочином міжнародними договорами України [1].

Віртуальний простір, у межах якого циркулює інформація, що обробляється з використанням інтегрованої інформаційно-телекомунікаційної системи «Гарт», являє собою кібернетичний простір (кіберпростір) Державної прикордонної служби України (далі – ДПС України), який, з огляду на характер сучасних кіберзагроз, потребує надійного захисту [2].

Правову основу у сфері забезпечення безпеки у кіберпросторі ДПС України становлять норми міжнародного права, Конституція України, закони України («Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах» від 05.07.1994, «Про інформацію» від 02.10.1992, «Про Державну прикордонну службу України» від 03.04.2003, «Про телекомунікації» від 18.11.2003, «Про захист персональних даних» від 01.06.2010, «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017, «Про національну безпеку України» від 21.06.2018), укази Президента України (Концепція розвитку сектору безпеки і оборони України, від 14.03.2016 № 92/2016, «Про Стратегію кібербезпеки України» від 15.03.2016 № 96/2016, «Про затвердження доктрини інформаційної безпеки України» від 25.02.2017 № 47/2017), Постанови Кабінету Міністрів України («Про затвердження правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» від 29.03.2006 № 373, «Про затвердження порядку формування переліку інформаційно-телекомунікаційних систем об'єктів критичної інфраструктури» від 23.08.2016 № 563, «Про затвердження загальних вимог до кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури» від 19.06.2019 № 518), накази та розпорядження Міністерства внутрішніх справ України та Адміністрації Державної прикордонної служби України (наказ Головного центру зв'язку, автоматизації та захисту інформації АДПСУ від 15.05.2018 №10од. «Про затвердження положення про центр кібербезпеки Головного центру зв'язку, автоматизації та захисту інформації», Концепція програми інформатизації системи Міністерства внутрішніх справ України на 2018-2020 роки від 05.11.2018 року № 18 КМ) та інші нормативно-правові акти.

Очевидно, що виконання положень вищезазначених нормативно-правових актів, в частині, що стосується організації та забезпечення надійного захисту кіберпростору ДПС України, повинні здійснювати спеціально підготовлені фахівці, обізнані не тільки у питаннях функціонування інформаційно-телекомунікаційних систем, але й у специфіці діяльності прикордонного відомства. Навчальною базою для реалізації такого виду освітньої діяльності може виступити Національна академія Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (далі – НАДПС України).

Нормативним підґрунтям для підготовки вищезазначених фахівців слугуватиме: Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014, наказ Міністерства освіти і науки «Про затвердження положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 11.07.2019 № 977, Положення про організацію освітнього процесу в Національній академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, затверджене наказом ректора НАДПС України від 26.12.2018 № 316, Положення про систему поточного і підсумкового оцінювання результатів навчання курсантів (слухачів, студентів) Національної академії, затверджене наказом ректора НАДПС України від 18.11.2019 № 395 тощо.

Таким чином, у контексті необхідності забезпечення надійного та безпечного функціонування інформаційно-телекомунікаційної системи ДПС України, проблема підготовки фахівців кібербезпеки потребує особливої уваги та пошуку шляхів щодо її вирішення.

Аналіз чинного законодавства дозволяє нам зробити висновок про наявність достатніх нормативно-правових основ щодо перспектив підготовки фахівців кібербезпеки ДПС України.

Список бібліографічних посилань

1. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 10.03.2020).

2. Басараб О. Т., Басараб О. К., Ларіонова І. Т. Щодо визначення поняття «кібербезпека Державної прикордонної служби України» – теоретико-правовий аспект. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: Юридичні науки*. 2019. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnapdrcurn_2019_3_5.pdf (дата звернення: 10.03.2020).

3. Про державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 10.03.2020).

Отримано 12.03.2020

УДК 342.951:351.82

БІЛІЧЕНКО В. В.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0640-0895>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛЕЙ ВЗАЄМОДІЇ ПОЛІЦІЇ З НАСЕЛЕННЯМ

Стаття присвячена питанню взаємодії правоохоронних органів з населенням, на прикладі Національної поліції України. Зазначається необхідність впровадження моделі «Community Policing», як однієї з найефективніших моделей взаємодії поліції з населенням, яка використовується в США, Великобританії, Фінляндії, Німеччині, Японії та інших. Наведено позитивні аспекти закордонного досвіду реалізації вищезазначеної моделі взаємодії правоохоронних органів з місцевим населенням.

Ключові слова: поліція, населення, взаємодія з населенням на засадах партнерства, «Community Policing», «поліціювання».

Постановка проблеми. У зв'язку зі стрімким процесом реформування, з активним процесом децентралізації та інтеграції української держави до європейських стандартів у правоохоронній сфері, досить велику роль відіграють правоохоронні органи, зокрема органи Національної поліції, які повинні забезпечувати публічну безпеку та публічний порядок, а і в деяких випадках надавати якісні поліцейські послуги.

Поліція є центральним органом виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [1]. Поліцейська діяльність орієнтована на забезпечення законних прав та свобод громадян країни.

Робота поліції та оцінка їх діяльності залежить від основного критерію – рівень довіри населення до органів Національної поліції України [1].

Дана довіра виникає за умови тісної та ефективної діяльності поліції з населенням на засадах партнерства, що зазначено у ст. 11 Закону України «Про Національну поліцію України» [1].

На сьогодні найпоширенішою моделлю взаємодії поліції з населенням є «Community Policing». Особливість даної моделі є те, що вона багаторівнева та забезпечує тісну співпрацю поліції і населення на індивідуальному, локальному (місцевому) рівнях, та суспільне життя в цілому. Дана модель функціонує в США, Великобританії, Німеччині та Польщі.

Завдяки впровадженню позитивного зарубіжного досвіду стосовно взаємодії поліції з населенням вдасться досягти не лише високого рівня довіри населення до правоохоронних органів, але і вивести Україну на рівень міжнародних країн у правоохоронній сфері.

Стан дослідження проблеми. Проблема взаємодії поліції з населенням є предметом дискусій та обговорень не лише в науковців, але й в практичних працівників поліції. Одні вважають, що взаємодія залежить від кількості звернень громадян до органів Національної поліції, що на нашу думку є невірним, через те, що не завжди показник ефективної діяльності поліції залежить від кількості звернень. Інші ж вважають, що саме рівень довіри є показником ефективності діяльності поліції. Ми схилиємося до думки другої категорії осіб. Такий поділ думок пов'язаний з тим, що питання взаємодії не на достатньому рівні досліджувалося вітчизняними науковцями. Зокрема, взаємодія поліції з населенням була предметом наукових здобутків таких вітчизняних вчених, як: Голуб М. В., Матюхіна Н. П., Морозов Н. А., Музичук О. М. Дані науковці досліджували питання нормативного закріплення основ взаємодії поліції з населенням, але питання впровадження закордонного досвіду як основного фундаменту для діяльності поліції у напрямку взаємодії з населенням не висвітлено.

Мета і завдання дослідження. Порівняльний аналіз закордонних моделей взаємодії поліції з населенням. Виділення позитивних та негативних аспектів у даному напрямку та подальша можливість запровадження позитивних елементів закордонного досвіду взаємодії поліції з населенням до Національної поліції України.

Наукова новизна дослідження. Взаємодія поліції з населенням є одним з критеріїв оцінки ефективності діяльності органів правопорядку. Завдяки налагодженому механізму та запозиченню позитивного закордонного досвіду, зокрема моделі «Community Policing», вдасться розробити рекомендації щодо покращення сучасної ситуації взаємодії поліції з населенням в Україні.

Виклад основного матеріалу. Політика зарубіжних країн скоординована на пошук найбільш прогресивних та ефективних шляхів налагодження партнерства між поліцією та населенням, з метою підвищення публічного порядку, публічної безпеки, а також особистих законних прав та свобод громадян.

Щодо України, то така позиція є необхідною, у зв'язку зі складною ситуацією для українського суспільства, що пов'язана з воєнними діями на Сході України.

Ставлення до поліції в Україні м'яко кажучи неоднозначне. За результатами дослідження проведеного соціологічною службою Центру Разумкова станом на березень 2020 року, було опитано 1868 респондентів віком від 18 років у всіх регіонах України, за винятком Криму та окупованих територій Донецької та Луганської областей за вибіркою, що репрезентує доросле населення країни за основними соціально-демографічними показниками, в контексті довіри до інститутів суспільства, органам Національної поліції скоріше довіряють 31,9% та повністю довіряють 6% опитаних.

Також, варто зазначити, що відповідно до наказу МВС від 9 листопада 2018 року № 900, який зареєстровано в Мін'юсті 29 листопада 2018 року, МВС встановило індикатори, за якими здійснюється проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції. Установлено, що проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції здійснюється за такими індикаторами:

- стан злочинності;
- результативність діяльності поліції та недоліки поліцейської діяльності;
- довіра до поліції та стосунки з населенням.

З вище перелічених індикаторів ми вважаємо за необхідне зупинитися більш детально на індикаторі довіра до поліції та стосунки з населенням. На нашу думку, аналіз закордонних

моделей взаємодії поліції з населенням надасть можливість врахування позитивного закордонного досвіду у подальшій правоохоронній сфері України.

Видатні юристи та законодавці зарубіжних країн виділили 2 аспекти спільної діяльності поліції з населенням. Перший – психологічний, який полягає в тому, що населення повністю довіряє правоохоронним органам, та за будь-яких проблемних питань громадяни можуть звертатися до територіальних підрозділів поліції особисто, або за допомогою засобів мобільного та Інтернет зв'язку, та бути впевненими, що їм буде надана відповідна правнича допомога, згідно компетенції поліції тієї чи іншої країни. Другий аспект – фізичний, його особливість в тому, що громадяни не лише можуть звернутися за допомогою, але і самим допомагати працівникам поліції. Але ж, для об'єднання цих двох аспектів необхідна якісна модель, такою моделлю стала «Community Policing».

Огляд інформаційних джерел, що присвячені діяльності поліцейських закордоном, дає нам змогу виділити 6 основних моделей реалізації ідеї «Community Policing» на практиці:

1. Поліцейське обслуговування, на територіальному принципі (Area-based Policing).
2. Товариство багатьох агенцій (Multi – agency Policing).
3. Попередження злочинів силами громади (Community Crime Prevention).
4. Стратегії поліцейсько-громадського контакту (Police – public Contact Strategies).
5. Територіально базовані піші патрулі (Area – based Foots Patrols).
6. Залучення громади та консультування з ними (Community Involvement and Consultation) [2, с. 63].

Слід зауважити, що окрім моделі «Community Policing», у деяких країнах існують допоміжні органи які контролюють і забезпечують виконання питань пов'язаних з поліцейською діяльністю, наприклад, в Австрії практикується чергування так званих «добровільних дружин», які охороняють житло у приватних секторах, та інколи, житла, надані державою. В Чехії, Литві та Іспанії громадян залучають як помічників до співпраці з поліцією.

Цікавим є досвід Фінляндії. У Фінляндії при управлінні МВС існує Дорадчий комітет у справах поліції, членами якого є посадові особи, представники провідних політичних партій, профспілок. При чому, як зазначають в самому МВС, то основна фігура в превентивній діяльності – «поліцейський-тренер» а не «поліцейський-борець із злочинцями», бо вони мають на меті допомагати та консультувати громадян які не бажають стати жертвами злочинних посягань. Таким чином, у цій країні значну увагу приділяють саме комунікації поліції з населенням.

США та Великобританія досить відрізняються своїм підходом до вирішення проблеми взаємодії поліції з населенням. Там працює локальне «поліціювання», що означає постійне перебування наряду поліції на закріпленій за ним ділянці. На думку представників влади така діяльність поліції є гарним показником ефективності роботи поліції, через те, що громадяни постійно можуть бачити поліцейських на вулиці, та звертатися до них за необхідності [3, с. 24].

Щодо України, така форма патрулювання діє, патрульні автомобілі постійно перебувають у русі по визначених маршрутах. Але, існує суттєвий недолік, якщо вони отримують повідомлення про правопорушення вони можуть знаходитися в іншій місцевості. Тому, на нашу думку, задля ефективного запровадження такого патрулювання необхідно до автомобільного патрулювання додавати піший патруль. Але, для цього також потрібні працівники, яких, на жаль, бракує в правоохоронних органах.

Але ж, існують країни з низьким рівнем злочинності, до таких країн належить Японія. На думку юристів це пов'язано з гарною організацією взаємодії населення з поліцією, а саме: на кожній ділянці працює відділення Асоціації запобігання злочинності, члени якої не тільки добровільні громадяни, а й об'єднання осіб за професіями, які стали жертвами злочинного світу (банкіри, офісні працівники, водії), основним обов'язком яких є повідомлення поліцейським про скоєні правопорушення та цілодобове патрулювання [4, с. 15].

На наш погляд, один з найкращих методів взаємодії поліції з населенням використовується в Німеччині. В цій країні також запроваджена модель «Community

Policing», але вона дещо видозмінена. Її особливість полягає в тому, що на кожній транспортній зупинці, біля кожного магазину, супермаркету, навчальних закладів, підприємств, установ та організацій існують так звані «інформаційні пункти». Такі пункти містять інформаційні дошки, в яких зазначаються служби, до яких можна звернутися за необхідності. Крім того такий пункт обладнаний стаціонарним телефоном, що є досить зручним, громадяни можуть прямо з такого пункту звертатися до відповідної служби.

Ми вважаємо, що таке нововведення необхідне в Україні, адже більшість громадян не поінформовані щодо того, куди і за якої ситуації звертатися, а встановлення таких «інформаційних пунктів» допоможе не лише допомагати громадянам, а й взаємодіяти з ними, що означає, що вони можуть цілодобово звертатися на гарячі лінії відповідних служб та отримувати кваліфіковану та якісну допомогу.

Окрім роботи з дорослим населенням в Україні зараз досить актуальною є взаємодія поліцейських з дітьми. Даний проект має назву «шкільний офіцер». Основна мета такого проекту полягає в тому, що в навчальних закладах проводяться профілактичні бесіди та тренінги з дітьми з приводу проблемних соціальних питань. На нашу думку, це є досить позитивним аспектом взаємної діяльності поліції і населення адже і діти і дорослі повинні знати куди звертатися при виникненні проблемних ситуацій.

Висновки. У підсумку варто зазначити, що кожна країна прагне досягти активної та ефективної взаємодії правоохоронної структури з місцевим населенням. Задля цього кожна держава обирає для себе певну модель вищезазначеної взаємодії, але в усіх моделях є спільне - те що вони покликані налагодити рівень довіри населення до правоохоронних органів. Досліджуючи одну з найефективніших моделей взаємодії поліції з населенням, «Community Policing», нам вдалося виявити, що не у всіх країнах, в яких вона діє вона використовується в чистому вигляді, у деяких країн, наприклад Фінляндії, Чехії та Іспанії використовуються допоміжні органи, та добровільно залучаються громадяни до патрулювання. У США та Великобританії патрулювання здійснюється виключно офіцерами, тому тут можна стверджувати, що в даних країнах діє звичайна модель «Community Policing». Одним з прикладів, який активно використовується в Німеччині, в якій також діє вищезазначена модель взаємодії, є «інформаційні пункти», які, на нашу думку є необхідними для України. Стрімкого розвитку набув проект «шкільний офіцер», який зараз діє в Україні, що також дає змогу підвищити рівень довіри населення до поліції.

Очевидно, що лише за умови використання якісної моделі, для прикладу «Community Policing», Україні вдасться налагодити взаємодію поліції з населенням, а також підвищити рівень довіри до правоохоронної структури. А також, за умови врахування позитивного закордонного досвіду країн, в яких діє модель «Community Policing», як перспективу подальшого розвитку взаємодії поліції з населенням на засадах партнерства.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Голуб М. В. COMMUNITY POLICING: сутність та складові елементи. *Право і Безпека*. 2012. № 1. С. 62–67.
3. Матюхіна Н. П. Поліція Великобританії: сучасні тенденції розвитку та управління : монографія. Харків : Консум, 2001. 131 с.
4. Морозов Н. А. Преступность и борьба с ней в Японии. СПб. : Юрид. центр Пресс, 2003. 215 с.

Отримано 08.04.2020

УДК 316.334.4

ГРИЩЕНКО Н. В.,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6719-3754>

ДЕОНТОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

Досліджено зміст категорії «обов'язок» та обґрунтовано важливість деонтологічної складової соціального розвитку особистості поліцейського.

Ключові слова: деонтологія, обов'язок, професійний обов'язок.

Важливим завданням відомчої освіти у закладах системи МВС завжди була моральна відповідальність перед суспільством за якісну професійну підготовку правоохоронця. Сучасне суспільство очікує від працівника поліції не лише високого рівня професійної майстерності, а й високої моральної зрілості. І сьогодні, в умовах реформування системи МВС, деонтологічна складова соціального розвитку особистості поліцейського багато в чому визначає потенціал спеціаліста-професіонала.

Деонтологія (від грец. *deontos* – «належне», *logos* – «вчення») застосовується для визначення вчення про належну поведінку, розуміння професійного обов'язку, вчинки і дії людини, а також для виокремлення самостійного розділу етики. Основною категорією деонтології є обов'язок (професійний обов'язок). Крізь призму цієї категорії і можна зрозуміти сутність деонтології, отож варто зупинитись на ній більш детально.

Витоки філософського осмислення обов'язку пов'язують, зазвичай, зі школою стоїків, зокрема – із вченням Зенона із Кітіону, який вказував на два аспекти поведінки людини: моральний і належний. Однак, саме поняття «обов'язок» своєю появою завдячує Демокріту з Абдери, який радив утримуватись від поганих справ «не через страх, а через відчуття обов'язку» і «більше соромитись себе, ніж інших». Вагомий вклад в розвиток ідей про обов'язок вніс Цицерон своєю книгою «Про обов'язки», яка свого часу стала своєрідним каноном філософських роздумів про належне аж до Канта. І. Кант створив фундаментальне вчення про обов'язок, виокремивши обов'язок стосовно самого себе і обов'язок стосовно інших людей. Обов'язки людини перед собою він поділив на обмежуючі (негативні обов'язки) і розширювальні (позитивні обов'язки). Негативні обов'язки мають на меті самозбереження людини і забороняють їй діяти проти своєї «природи»; позитивні обов'язки скеровані на самовдосконалення, отож орієнтують людину на те, щоб зробити своєю метою той або інший предмет її воління [3, с. 461]. Головними ж обов'язками людини стосовно інших І. Кант називає любов до ближнього і повагу. Говорячи про любов і повагу, філософ має на увазі не просто почуття, а максими, що регулюють вчинки людей. «Обов'язок любові до ближнього ...: це обов'язок робити цілі інших (якщо тільки ці цілі не аморальні) моїми; обов'язок поваги до мого ближнього міститься в максимі не зводити людей до ступеня простого засобу для [досягнення] моїх цілей (не вимагати від іншої людини, щоб вона принизила себе, ставши рабом моєї мети)» [3, с. 495]. Повага до інших засновується на визнанні гідності в кожній людині і унеможливленні пихатості, насилля, лихослів'я, а проявом любові до ближнього стають участь, благодійність, подяка. Отже, кожна людина, за І. Кантом, повинна виконувати обов'язок, покладений на неї моральним законом, вдосконалюючи в той же час свої фізичні здібності.

Взявши за основу кантівське розуміння обов'язку можна констатувати, що обов'язок – це перетворення вимог суспільної моралі в особистий імператив конкретної людини і його добровільне виконання. Джерелом обов'язку виступає суспільний інтерес. В обов'язку він здобуває характер повеління, формуючи моральне зобов'язання людини по відношенню до себе та інших. Таким чином, обов'язок не тотожний зобов'язанню: формальне виконання

зобов'язань ще не є обов'язком в етичному (деонтологічному) сенсі цього слова. Розуміння обов'язку збагачує формальне розуміння зобов'язань глибокою особистісною зацікавленістю їх виконання, добровільним прийняттям і усвідомленням їх необхідності. У філософській літературі обов'язок визначається як вища моральна зобов'язаність, що стала внутрішньою якістю і стимулом вільної поведінки особистості, це органічна необхідність, що узгоджує особисті й суспільні інтереси.

Коли ж мова йде про професійний обов'язок працівника поліції, то він не зводиться до службових зобов'язань. Крім службових зобов'язань, професійний обов'язок акумулює професійну відповідальність, професійну гідність та честь. Сьогодні суспільство очікує від працівника поліції не тільки чіткого і беззаперечного виконання своїх службових зобов'язань, але і особистісного, зацікавленого до них ставлення. Переживання вимог обов'язку в зв'язку зі своїми інтересами і призводить до появи у поліцейського усвідомлення свого обов'язку і почуття обов'язку. В залежності від ступеню усвідомлення необхідності, справедливості, важливості обов'язку і, відповідно, ставлення до нього, його вимоги можуть здійснюватися на різних рівнях добровільності: від виконання за примусом чи з огляду на суспільну думку до слідуванню обов'язку з «доброї волі». В останньому випадку фактично йдеться про внутрішній імператив професійного обов'язку, що зумовлює сприйняття працівником поліції загальних для більшості людей вимог моральності як особистого імперативу, відображає усвідомлену необхідність добросовісного виконання своїх службових обов'язків, дотримання легітимізованої та морально вмотивованої лінії поведінки. Усвідомлення працівником поліції професійного обов'язку знаходить втілення у безумовному дотриманні нормативно-правових вимог; сформованій антикорупційній позиції; знанні службових обов'язків, особистій зацікавленості в їх виконанні та глибокій переконаності в суспільній корисності їх реалізації; в постійному прагненні до підвищення ефективності службової діяльності, самоосвіти і особистісного розвитку; високій особистій відповідальності за доручену справу. Можна виділити основні моральні принципи, без яких не реалізується правоохоронець: служіння праву, усвідомлення його верховенства; гуманне ставлення до людини, визнання її гідності; порядність, сумлінність, чесність і самовідданість; довіра до людини. Саме ці принципи закріплені в міжнародних і національних деонтологічних кодексах працівників поліції. Стандартизовані базові положення, де визначено зміст і спрямування професійної діяльності працівників поліції, закріплені у резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 № 690 «Декларація про поліцію» [2], рекомендації Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» [5], резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи від 28.01.2014 № 1968 «Боротьба з расизмом в поліції» [1] тощо. В Україні після прийняття Закону «Про Національну поліцію» наказом Міністра внутрішніх справ від 09.11.2016 р. були затверджені «Правила етичної поведінки поліцейських», метою яких стало «...урегулювання поведінки поліцейських з дотриманням етичних норм, формування в поліцейських почуття відповідальності перед суспільством і законом за свої дії та бездіяльність, а також сприяння посиленню авторитету та довіри громадян до поліції» [4]. І хочеться сподіватися, що саме такий алгоритм поведінки працівника поліції, який заснований на деонтологічних імперативах, стане основною і необхідною умовою його успішної професійної кар'єри.

Список бібліографічних посилань:

1. Борьба с расизмом в полиции : Резолюция 1968 (2014) Парламентской Ассамблеи Совета Европы // Совет Европы : сайт. URL: [https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/\[Russian_documents\]/%5B2014%5D/Jan2014/Res1968_rus.asp](https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/[Russian_documents]/%5B2014%5D/Jan2014/Res1968_rus.asp) (дата звернення: 20.04.2020).
2. Резолюція N 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» : від 08.05.1979 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 20.04.2020).
3. Кант И. Метафизика нравов // Сочинения в восьми томах / И. Кант. М. : Наука, 1994. Т. 6. 712 с.

4. Правила етичної поведінки поліцейських : затв. Наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 20.04.2020).

5. Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики» (Ухвалена Комітетом міністрів 19 вересня 2001 на 765-му засіданні заступників міністрів) // Центр політико-правових реформ : сайт. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).

Отримано 22.04.2020

УДК 343.353.12

ДАРАГАН В. В.,

доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінального процесу
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-1735-2371>

ЩОДО ПРАВОВОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОЇ ТАЄМНИЦІ ТА СЛУЖБОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ У ПРОЦЕСІ ПРИСУДЖЕННЯ НАУКОВИХ СТУПЕНІВ І ПРИСВОЄННЯ ВЧЕНИХ ЗВАНЬ

Здійснено аналіз нормативно-правових актів, які регулюють питання порядку захисту дисертаційних робіт та присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань на відповідність їх нормам закону України «Про державну таємницю».

Ключові слова: державна таємниця, охорона, службова інформація, науковий ступінь, вчене звання, правове регулювання.

Слід погодитися із думкою, що наука неможлива без наукових публікацій. Головне призначення науки – отримання та накопичення нового знання, тож важливим елементом наукового процесу є оформлення здобутого знання, доведення його до відома якнайширшого кола зацікавлених осіб (до якого в перспективі може належати все людство) і його збереження для подальшої обробки, розвитку й застосування. Все це забезпечується шляхом оприлюднення результатів наукових досліджень у формі наукової публікації [1].

Будь-яка наукова публікація є носієм інформації. Слід зазначити, що Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ закріплює відповідні правові режими інформаційної діяльності залежно від розподілу інформації на види. З одного боку, інформація, яка, відповідно до закону, належить до інформації без обмеженого доступу, є відкритою, з іншого – інформація з обмеженим доступом вважається конфіденційною, таємною та службовою та підлягає відповідній правовій охороні.

Забезпечення інформаційної безпеки в усі часи було одним із найважливіших напрямів діяльності держави. В наш час – час переходу до інформаційного суспільства – проблема захисту інформації стає надзвичайно актуальною [2]. Особливої актуальності вказане питання набуває в процесі підготовки військових та працівників правоохоронних органів, зокрема й працівників поліції, оскільки значна частка дисертацій на здобуття наукових ступенів, які містять у відомості, що віднесені до державної таємниці належить саме поліцейським.

На сьогодні питання порядку захисту дисертаційних робіт та присудження наукових ступенів регулюється 4 основними нормативно-правовими актами, а саме постановою Кабінету міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів», постановою Кабінету міністрів України від 6 березня 2019 року № 167 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії»,

наказом МОН України від 12 січня 2019 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та наказом МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Аналіз вказаних нормативно-правових актів вказує на те, що в них частково передбачено питання охорони державної таємниці та службової інформації.

Зокрема положення наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» визначає, що основні наукові результати дисертації на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук, яка містить державну таємницю, висвітлюються у наукових публікаціях, у тому числі призначених для опублікування матеріалів, що містять державну таємницю, відповідно до законодавства. Схожу норму містить й постанова Кабінету міністрів «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії».

В свою чергу постановою Кабінету міністрів України «Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів» визначено, що розгляд дисертацій, що містять державну таємницю, здійснюється з урахуванням вимог Закону України «Про державну таємницю». Особливості розгляду дисертацій, що містять державну таємницю, визначаються рішенням МОН за погодженням з СБУ.

Однак на сьогодні МОН України не визначило порядок захисту таких дисертацій, а існуючі положення вказаних вище нормативно-правових актів містять у собі положення, які можуть бути однією із причин витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом.

Спробуємо проаналізувати положення вказаних нормативно-правових актів щодо наявності таких норм.

Аналіз положень постанови Кабінету міністрів України «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» показав, що основними нормами, які можуть сприяти витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом є норми, які вказують на наявність у членів ради публікації у виданнях, проіндексованих у базах даних Scopus та/або Web of Science Core Collection за науковим напрямом, за яким підготовлено дисертацію здобувача. Виникає питання, якщо дисертація, яка виноситься на захист містить державну таємницю то яким чином член ради може мати відповідні публікації у відкритих джерелах.

Також сприяти витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом може бути норма, яка вказує на обов'язковість опублікування не менше однієї статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача.

Прямо суперечить чинному законодавству про державну таємницю норма, яка вказує на необхідність оприлюднення на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти (наукової установи) запису (звукореєстрації, відеореєстрації) такого засідання ради.

Що стосується положень наказу МОН України «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» то його аналіз показав, що основними нормами, які можуть сприяти витоку секретної інформації або інформації з обмеженим доступом є так само як і попередньому нормативно-правовому акті, норми, які вказують на необхідність публікації статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу, з наукового напрямку, за яким підготовлено дисертацію здобувача по кандидатській дисертації та норма публікації щонайменше у двох різних періодичних виданнях, включених до категорії «А» Переліку наукових фахових видань України, або у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus по докторській дисертації. З першого погляду остання норма є альтернативною, але на сьогодні в Україні жоден юридичний журнал не входить до категорії «А» Переліку наукових фахових видань

України, а тому здобувачі будуть змушені публікувати основні результати дисертації у закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus.

Прямо суперечить чинному законодавству про державну таємницю норма, яка вказує на необхідність розміщення на офіційному веб-сайті закладу вищої освіти (наукової установи) в режимі читання примірника монографії, що подається на здобуття наукового ступеня доктора або кандидата наук в електронному вигляді.

Що стосується положень наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» то тут виникають сумніви щодо доцільності надання анотації до роботи, яка містить секретну інформацію або інформацію з обмеженим доступом англійською мовою.

Наявність вище вказаних норм та відсутність правового регулювання порядку захисту дисертаційних робіт, які містять секретну інформацію або інформацію з обмеженим доступом на сьогодні створюють передумови можливого витоку такої інформації. У зв'язку з чим на сьогодні існує необхідність нормативно-правового регулювання вказаного питання шляхом прийняття окремого нормативно-правового акту або внесення відповідних змін до існуючих.

Що стосується нормативно-правового врегулювання питання порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам, то тут також слід зауважити на наявності норм щодо публікацій у періодичних виданнях, включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, оскільки вчені, які мають бажання отримати відповідні звання по кафедрам на яких викладаються дисципліни, що містять секретну інформацію або інформацію з обмеженим доступом або працівники секретних наукових установ будуть змушені публікувати результати своїх досліджень у таких виданнях. Тому вказане питання, на нашу думку, потребує відповідного нормативно-правового врегулювання.

Список бібліографічних посилань

1. Шрамко Я. Що таке Scopus і як туди потрапити // Прес-центр Криворізького державного педагогічного університету : сайт. 30.01.2018. URL: <https://kdpu.edu.ua/blogs/2018/01/30/shho-take-scopus-i-yak-tudy-potrapyty/> (дата звернення: 10.03.2020).
2. Федоренко О. О., Керсцький С. О., Курбатов А. І. Проблемні питання правового регулювання обігу інформації з обмеженим доступом (державна таємниця та службова інформація). *Право та інноваційне суспільство*. 2013. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pric_2013_1_17.pdf (дата звернення: 10.03.2020).

Отримано 12.03.2020

УДК 343.2

ЖУРАВЕЛЬ О. А.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-3463-1797>

ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ПРАВА НА САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ І ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З УРАХУВАННЯМ ПРАКТИКИ ЄСПЛ

Стаття присвячена актуалізації питання реалізації законного права громадян на самозахист. Розглядаються цивільні особи та поліцейські з метою порівняння їх становища при застосуванні самооборони. Робиться наголос на необхідній обороні та уявній, зокрема для цивільних осіб. Щодо поліцейських, зазначаються їх права та обов'язки згідно Закону України «Про Національну поліцію».

Ключові слова: самозахист, цивільні особи, необхідна оборона, уявна оборона, ЄСПЛ.

Постановка проблеми. Основним законом України – Конституцією закріплено, що кожна особа має право на життя та на його недоторканість і це непорушна істина. Однак, порушення вищезазначеного права, нажаль, є досить розповсюдженим видом кримінального правопорушення в Україні. Чисельність випадків, коли з різних причин хтось посягає саме на життя людини, бажаючи нашкодити її волі та особистим, охоронюваним законом інтересам, приголомшує. Майже кожну годину в Україні особа страждає від незаконних посягань на її здоров'я або життя.

Досить актуальним в період сьогодення постає питання самозахисту осіб від будь-яких незаконних посягань, однак межі самозахисту не повинні перевищувати межі чинного законодавства. Кримінальним кодексом України громадяни наділені правом захищатися від таких незаконних посягань, зокрема, існує низка статей, які регламентують випадки, в яких особа має право на самозахист.

Щодо поліцейських, вони мають більші можливості, адже їх діяльність окрім Кримінального кодексу України, регламентується Законом України «Про Національну поліцію», але, щодо відповідальності, то вони мають підвищену відповідальність, адже перевищення меж самозахисту тягне за собою не лише кримінальну, але й дисциплінарну відповідальність для працівника поліції.

Порівнюючи закордонний досвід з приводу питання правового становища поліцейського при здійсненні ним права на самозахист, можна стверджувати, що закордоном поліція має набагато більше повноважень ніж звичайні громадяни, зокрема, в США поліцейський не зобов'язаний доводити свою невинуватість, адже якщо він вирішив застосувати будь-які засоби для самозахисту, то він мав для цього достатні і обґрунтовані підстави, а якщо в ході діла виявляється протилежне, то поліцейський несе відповідальність з обтяжуючими обставинам, за зловживання службовим становищем.

Порівняльно-правовий аналіз права на самозахист цивільних осіб та поліцейських надасть змогу оцінити правове становище та захищеність законом вищезазначених суб'єктів.

Стан дослідження проблеми. Проблематикою самозахисту цивільних осіб займалося досить багато вітчизняних вчених, зокрема: І. В. Арістова, О. М. Бандурка, Ю. П. Битяк, М. Г. Вербенський, С. М. Гусаров, П. В. Діхтієвський, О. Г. Комісаров, М. В. Корнієнко, К. Б. Левченко, О. С. Остапенко, А. М. Подоляка, С. Г. Стеценко. Але порівняно з правом на самозахист поліцейських з цивільними особами вищезазначені вчені не висвітлювали у достатньому обсязі.

На нашу думку існує необхідність дослідження та аналізу законодавчого закріплення права на самозахист поліцейських у порівнянні з цивільними особами та можливість розробки рекомендацій щодо розширеного права на самозахист цивільних осіб.

Метою і завдання дослідження. Порівняльно-правовий аналіз права на самозахист цивільних осіб та поліцейських з можливим запровадженням позитивного закордонного досвіду задля покращення та розширення кола прав цивільних осіб у сфері самозахисту.

Наукова новизна дослідження полягає в дослідженні та виявленні спеціального механізму поведінки осіб з метою законного самозахисту від злочинних посягань.

Виклад основного матеріалу. Звертаючись до чинних нормативно-правових актів з приводу регламентації права на самозахист, варто відзначити, що чіткої позиції щодо визначеності поняття самозахист, та способів самозахисту не визначено.

Однак, згідно зі 27ст. 19 Цивільного кодексу України, самозахист – це застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства. Тобто, можна зробити висновок, що особа спроможна захищатися від небезпечних посягань, але від яких саме та якими способами або засобами законодавець не вказує. Але відповідальність за перевищення меж самозахисту передбачена. Самозахист є не лише можливістю та правом осіб захистити себе від злочинних посягань, але й виступає можливістю вирішення питань, які можуть згодом перерости у конфліктну ситуацію, тому він є первинним видом законного захисту особистих прав та інтересів осіб [1].

Але, попри законодавчу регламентацію невід'ємного права осіб на самозахист, існують випадки перевищення меж самозахисту, за які потім призначається кримінальна

відповідальність. Законом окреслені лише поширені випадки самооборони та відповідно меж використання даної самооборони, але ж зрозуміло, що всіх випадків передбачити неможливо.

У зв'язку з поширенням випадків засудження осіб за перевищення меж самозахисту питання законодавчої регламентації права на самозахист та використання засобів самозахисту є актуальним для кожної особи, в незалежності від того чи цивільна це особа чи державний службовець.

На думку науковців перевищення меж самозахисту відбувається у більшості випадках через відсутність знань у осіб застосування права на самозахист у відповідності до закону. Перевищення меж самозахисту тягне за собою кримінальну відповідальність згідно зі ст.118 та ст.124 Кримінального кодексу України [2], тобто за умисне вбивство а також за умисне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень у разі перевищення меж необхідної оборони. Але, у той же час виокремлюються й випадки, коли перевищення меж самооборони не відбудеться, а саме: застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає. Дані особливості зазначаються в ст.36 Кримінального кодексу України [2], але Верховний Суд дещо розширив правозастосовну практику застосування необхідної оборони, зокрема, зазначив обов'язкові критерії визначення правомірності необхідної оборони.

Також слід зауважити, що стан необхідної оборони виникає не лише в момент вчинення суспільно небезпечного посягання, а й у разі створення реальної загрози заподіяння шкоди, це яскраво продемонстровано в ст.37 КК України (Уявна оборона), тобто, особа реального посягання не відбулося, але особа з певних причин припускає його наявність. При з'ясуванні наявності такої загрози необхідно враховувати поведінку нападника, зокрема спрямованість умислу, інтенсивність і характер його дій, що дають особі, яка захищається, підстави сприймати загрозу як реальну. Перехід використовуваних при нападі знарядь або інших предметів від нападника до особи, яка захищається, не завжди свідчить про закінчення посягання. Отже, якщо особі, якимось чином вдалося залишити нападника ,без знаряддя нападу, то не дає гарантії тому ,що особа відступе і не буде продовжувати посягання. Це може навпаки розгнівати нападника і він почне більш агресивно себе поводити і нападати з новою силою.

Хотіли б додати ,що при необхідній обороні особа знаходиться в сильному душевному хвилюванні, тому може випадково заподіяти шкоду не причетній до нападу особі, відповідальність може настати залежно від наслідків за заподіяння шкоди через необережність. Наприклад, випадковий свідок побачив, що дівчину хочуть зґвалтувати група осіб , вирішив допомогти відвернути напад ,вона в паніці могла завдати особі легких тілесних ушкоджень, коли відбивалась від самих нападників.

Таким чином, для відбиття групового нападу, особа може застосовувати будь які засоби для збереження свого життя (частина 5 статті 36 КК) [2]. Не буде вважатись перевищенням необхідної оборони, якщо у стані сильного душевного хвилювання, особа, яка захищається, не змогла дати оцінку своїм діям і нанесла, наприклад, середні, або тяжкі тілесні ушкодження (частина 4 статті 36 КК) [2]. Проте, у ситуації, коли у добре освітленому місці, нападник вирішив пограбувати особу, яка володіє азами рукопашного бою, в результаті чого йому наносять тяжкі тілесні ушкодження, які зробили його недієздатним, то дії особи, яка захищалась, можуть кваліфікувати за статтею 124 КК України [2]. В результаті цього, до цієї особи можуть застосувати покарання у вигляді обмеження волі на строк до двох років, так як це буде вважатись перевищенням меж необхідної оборони.

Проте, стаття 36 КК України [2] також передбачає декілька специфічних ситуацій, коли діяння особи, що захищається, не буде вважатись перевищенням меж необхідної оборони. Таким чином, особа не підлягає кримінальній відповідальності, якщо через сильне душевне хвилювання, викликане суспільно небезпечним посяганням, вона не могла оцінити відповідність заподіяної нею шкоди небезпечності посягання чи обставинці захисту. Також,

не є перевищенням меж необхідної оборони і не має наслідком кримінальну відповідальність застосування зброї або будь-яких інших засобів чи предметів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло чи інше приміщення, незалежно від тяжкості шкоди, яку заподіяно тому, хто посягає.

Також, слід зазначити про не доопрацювання нормативних актів щодо правомірності здійснення самозахисту (необхідної оборони), правоохоронців та цивільної особи. Правоохоронці захищаючи себе та оточуючих, мають достатньо аргументів для того щоб підтвердити правомірність своїх дій, на відміну від цивільних осіб. Застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї. Право на самооборону гарантовано Конституцією України та КК України всім громадянам, які знаходяться на території нашої держави. Також, це право є невідчужуваним і абсолютним, тому ні закон, ні законодавець не можуть відібрати його. Але відповідальність за перевищення меж дозволеного несуть більш суворо.

Очевидно, що зміст кримінально-правової норми про необхідну оборону, як і норм, що встановлюють відповідальність за перевищення її меж, а також практика їх застосування дають підстави для наукової дискусії. Малий обсяг судової практики з приводу вирішення питання притягнення до кримінальної відповідальності через перевищення меж необхідної оборони свідчить про те, що суди часто не застосовують норми про необхідну оборону під час розгляду справ. Крім того, більшість громадян, які реалізували своє право на самооборону повинні потім відстоювати дане право перед судом. Відомо досить багато недоліків вирішення судом справ вищезазначеної категорії. Не дарма вчений В. М. Бурдін на підставі аналізу судової практики констатує, що «суди з незрозумілих причин ігнорують стан необхідної оборони як обставину, що виключає злочинність діяння» [3, с. 141–143].

Яскравим прикладом є випадок, що стався в Чернівецькій області. Колегією суддів судової палати з розгляду справ Апеляційного суду Чернівецької області 18 червня 2013 року постановила: «... обстановка, в якій потерпілий застосував до підсудної насильство, щоб вступити у статеві зносини, його агресивність, перебування у стані алкогольного сп'яніння, непередбачуваність розвитку подій в умовах, коли свідок, Особа № 4, через стан сп'яніння не звертав на них уваги і підсудна, Особа № 2, не могла розраховувати на його допомогу, давали Особі № 2 підстави вважати дії Особи № 5 загрозливими та небезпечними для свого життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості. Наведене свідчить, що Особа № 2 діяла у стані необхідної оборони, однак для свого захисту від суспільно небезпечного посягання обрала такий спосіб, який явно не відповідав характеру і небезпечності посягання. У зв'язку з цим дії Особи № 2 необхідно розцінювати як умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони» [4]. Продовження цієї справи знаходимо у витязі з ухвали колегії суддів судової палати у кримінальних справах ВССУ від 06 березня 2014 р.: «Внаслідок протиправних дій М.Ю., який наполегливо вимагав від неї вступу у статеві стосунки, перевищуючи межі необхідної оборони, завдала останньому кухонним ножом, який тримала в руці, розрізаючи хліб, удар ножом в живіт, від чого М.Ю. помер. Так, перекваліфікуючи дії К.А. на т.. 118 КК, апеляційний суд послався на те, що обстановка, в якій потерпілий застосував до підсудної насильство, щоб вступити у статеві зносини, його агресивність, перебування у стані алкогольного сп'яніння, передбачуваність розвитку подій в умовах, коли свідок Ф.-Ф.Ю. через стан сп'яніння не звертав на них увагу, і К.А. не могла розраховувати на його допомогу, давали їй підстави вважати дії М.Ю. загрозливими та небезпечними для свого життя, здоров'я, статевої свободи та статевої недоторканості. Колегією апеляційного суду встановлено, що Ф.-Ф.Ю. був постійно присутній під час зазначених подій. Твердження апеляційного суду про те, що свідок Ф.-Ф.Ю. через стан сп'яніння не звертав на засуджену та потерпілого увагу і вона не могла розраховувати на його допомогу, не підтверджуються матеріалами справи. При цьому з матеріалів справи убачається, що покликати на допомогу свого знайомого Ф.-Ф.Ю. К.А. навіть не намагалась» [5, с. 32]. На підставі цих міркувань ВССУ направив справу на повторний апеляційний розгляд.

Щодо судової практики, то в ній зазвичай поширений метод пропорційності засобів захисту та нападу, який зазвичай проявляється в застосуванні по відношенню до нападника

зброї, навіть у випадку коли злочинець неозброєний, тому дані дії кваліфікуються як перевищення меж необхідної оборони. Тому, у вітчизняній практиці науковці вважають досить жакливою практику в Україні реалізації права на необхідну оборону та відповідальність осіб за перевищення меж необхідної оборони.

Проаналізувавши судову практику згідно вирішення вищезазначених питань слід зауважити, що в усіх випадках, коли особа, реалізуючи право на правомірну оборону, заподіює смерть нападнику, подібне діяння кваліфікується згідно ст. 118 КК України [2], як умисне вбивство при перевищенні меж необхідної оборони, незалежно від цінності блага, на яке було вчинено суспільно небезпечне посягання і щодо якого застосовувалася необхідна оборона.

Наведена практика яскраво демонструє хибну практику з приводу вирішення питань щодо реалізації права на самооборону. На нашу думку це значно звужує коло прав законослухняного громадянина, і розширює права особи, яка вирішила відступити від норм закону.

Як відомо, згідно із Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» [6]. суди України зобов'язані застосовувати Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод та практику ЄСПЛ. Досить важливим для теорії та практики кримінального права України є аналіз рішень ЄСПЛ на предмет роз'яснень щодо кваліфікації дій осіб, які заподіяли тяжку шкоду під час реалізації свого природного права на необхідну оборону. ЄСПЛ досить розширено зазначає термін «безпорадний стан» потерпілого.

Повертаючись до вітчизняного законодавства варто зазначити, що судовою практикою не базується на такому розумінні ЄСПЛ посягання на статеву свободу, як підстави для необхідної оборони. У більшості випадках що питання звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку із наявністю обставини, що виключає злочинність діяння, суд навіть не розглядає.

Щодо поліцейських, то коло їх прав на необхідну оборону значно розширені на відміну від звичайних громадян. Це проявляється у відповідних нормах Закону України «Про Національну поліцію» [7], зокрема, ст. 44, в якій чітко зазначений алгоритм дій при використанні такого заходу примусу, як фізична сила, працівника поліції по відношенню до правопорушника. Тобто, працівник поліції має право застосовувати фізичну силу, у тому числі спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою) по відношенню до правопорушника у конкретно зазначених випадках. Очевидно, що поліцейським набагато легше реалізовувати своє право на самозахист, але за умови обґрунтованої підстави застосування того чи іншого заходу примусу по відношенню до правопорушника.

Висновки. У підсумку варто зазначити, що право громадян на самозахист є невідчужуваним, і кожна особа в праві обирати модель поведінки з метою захистити себе від протиправних посягань. Але існують прогалини вітчизняного законодавства, що призводить до пасивного використання осіб свого законного права на самозахист. Це пояснюється тим, що зазвичай особа завдає неспіврозмірної шкоди нападнику, ігноруючи пропорційність засобів захисту і нападу.

На нашу думку, однією з можливостей покращення правового становища громадян у праві на законний самозахист є врахування практики Європейського суду з прав людини з приводу вирішення питань про необхідну оборону. Дана практика базується на Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, в якій зазначаються обґрунтовані підстави застосування права на самозахист будь-якої особи, в незалежності від того працює ця особа в поліції, або це звичайна людина.

Список бібліографічних посилань

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 15.03.2020).
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 15.03.2020).

3. Бурдін В. М. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сильного душевного хвилювання. Львів : ПАІС, 2006. 200 с.
4. Ухвала Апеляційного суду Чернівецької обл. від 18.06.2013 : справа № 794/191/13 // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31606369> (дата звернення: 15.03.2020).
5. *Кримінальне судочинство. Судова практика у кримінальних справах*. 2015. № 3. 105 с.
6. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15> (дата звернення: 15.03.2020).
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.03.2020).

Отримано 12.04.2020

УДК 347.91/342.722-055/396.1

КАЗНАЧЕСЬ Д. Г.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5193-7176>;

НАСТИЧ Т. М.,

курсант четвертого курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИНЦИПУ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядаються аспекти забезпечення принципу гендерної рівності у правоохоронній діяльності.

Ключові слова: *гендерна рівність, підрозділи Національної поліції України, права жінок, правовий статус, соціально-трудова права.*

Сьогодні важко уявити певну діяльність у сфері економіки, культури, науки чи соціальну сферу, якщо у ній працюють лише чоловіки. Жінки швидко оволодівають професіями, які історично вважалися суто чоловічими. Не є виключенням і служба жінок в підрозділах Національної поліції України. Статистичні дані щодо кількості жінок, які несуть службу в підрозділах Національної поліції України, вказують на те, що їх кількість безперервно зростає. У сучасному світі люди вже майже не звертають увагу на те, хто працює в правоохоронних органах, але в деяких випадках все ж таки вважають, що деякі підрозділи та напрямлення – це суто чоловіча професія.

Вивчаючи та аналізуючи гендерну рівність в правоохоронних органах, слід виокремити саме поняття «гендерна рівність». Під гендерною рівністю розкривають процес справедливого та рівного ставлення до жінок та чоловіків у суспільстві, забезпечення рівних прав і рівних можливостей для жінок і чоловіків, однакових умов для реалізації прав людини, участі в економічному, політичному, соціальному і культурному розвитку [1].

Українські науковці Т. Мельник та Л. Кобелянська вважають, що гендерна рівність – це однакове забезпечення рівними правами жінок і чоловіків. Автори запевняють, що зміст цього поняття включає відсутність привілеїв за статтю, заборону дискримінації, а також свободу вибору, розвитку, пошуку [2, с.194].

Відповідно до норм Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. гендерна рівність – це рівний правовий статус жінок і

чоловіків та рівні можливості його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати рівну участь у всіх сферах життєдіяльності суспільства [3].

Зростання статистики щодо працевлаштування жінок в правоохоронні органи вказує на те, що це сприяє підвищенню ефективності діяльності цих органів, скорочується некомплект кадрів, заповнюються вакансії, зміцнюється морально-психологічний клімат у колективах, а в свою чергу пришвидшується та покращується робота структурних підрозділів.

На закріпленні принципу дотримання рівності прав і свобод усіх громадян та відсутність обмежень за ознаками статі, перш за все, наголошує Конституція України. Зокрема, нормами ч. 3 ст. 24 зазначено, що рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям [4].

З точки зору К. Б. Левченко, під гендерною рівністю слід розуміти рівні права і рівні можливості для жінок і чоловіків у суспільстві, рівні умови для реалізації прав людини, участь в національному, політичному, економічному, соціальному та культурному розвитку, отримання рівних винагород за результатами участі [5].

Для доведення гендерної рівності у правоохоронній діяльності слід зазначити, що при вступі до вищих навчальних закладів системи МВС і чоловіки і жінки мають однакові показники нормативів на вступних іспитах, вони мають рівні умови навчання та праці, однакову заробітну плату, отримання вищого звання та посади. Нещодавно в Україні з'явилася нова галузь в законодавстві, яка вказує на те, що чоловіки як і жінки мають рівні права на оформлення декретної відпустки.

Зараз розподіл щодо праці у підрозділах Національної поліції України залежить тільки від фізичних навантажень, але і тут можна стверджувати, що самі жінки не хочуть працювати наприклад у спеціальних підрозділах поліції чи оперуповноваженим, так як це важка фізична робота.

Якщо можна впевнено говорити про те, що наразі немає гендерної нерівності в правоохоронних органах, то є певні фактори, які змушують самих жінок відмовлятися від вказаного виду діяльності. Жінки, що проходять службу в правоохоронних органах України, скаржаться на забезпечення форменим одягом, відсутність якісного медичного забезпечення, важку, громіздку і незручну конструкцію стандартних бронежилетів, ненормований робочий день, важке психологічне та фізичне навантаження тощо.

Щодо забезпечення прав чоловіків, що працюють в підрозділах Національної поліції України, то щодо них порушуються соціально-трудові права, чоловіки частіше виконують службові завдання, пов'язаними із ризиком для життя та здоров'я, але все одно ці завдання повинні виконувати вони, через свої фізичні здібності, а не жінки, хоча це також залежить від фізичної підготовки.

Отже, під гендерною рівністю в діяльності правоохоронних органів України слід розуміти рівні права та можливості працівників вказаних органів України при здійсненні правоохоронних та правозахисних функцій відповідно до норм чинного законодавства незалежно від статі.

Для забезпечення гендерної рівності слід покращити рівень навчання майбутніх професіоналів як в науковій, законодавчій сферах та і у фізичних показниках.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо включення до колективних договорів та угод положень, що забезпечують рівні права та можливості жінок і чоловіків у трудових відносинах. URL: <https://www.msp.gov.ua/projects/461/>

2. Мельник Т. Сучасне гендерне мислення [текст] : [словник] / Т. Мельник, Л. Кобелянська. К. : К.І.С., 2005. 280 с.

3. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків [текст] : офіц. текст : Закон України від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/2866-15>.

4. Конституція України [текст] : офіц. текст : [прийнята на 5 сесії Верховної Ради від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР]. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

5. Левченко К.Б. Гендерна політика в Україні: визначення, формування, управління [текст] : [монографія] / К.Б. Левченко. Х. : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 344 с.

Отримано 08.04.2020

УДК 342.9

КОМЗЮК А. Т.,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри адміністративного права та процесу факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0002-7377-9241>

АДМІНІСТРАТИВНО-ДЕЛІКТНЕ ПРАВО: ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ

Аналізуються питання формування адміністративно-деліктного права як підгалузі адміністративного права, а також проблеми визначення його теоретичних засад – предмета, структури (системи), джерел, суб'єктів тощо.

Ключові слова: адміністративно-деліктне право, формування, поняття, система, джерела.

У підготовці поліцейських в умовах реформування багатьох соціально-політичних відносин в Україні важливе значення має набуття ними знань щодо правових засад поліцейської діяльності, особливо щодо підстав та порядку застосування заходів, які обмежують права і свободи громадян, права та законні інтереси юридичних осіб. До числа таких заходів, які особливо часто застосовуються поліцейськими, належать заходи протидії адміністративним проступкам, насамперед заходи адміністративної відповідальності. В свою чергу, адміністративна відповідальність в наш час регулюється нормами адміністративного права, а точніше – його підгалузі – адміністративно-деліктного права.

Варто зазначити, що термін «адміністративно-деліктне право» вже досить впевнено зайняв своє місце в адміністративно-правовій літературі, хоча ще порівняно недавно його використання викликало гострі дискусії. Найбільше сприяли такому прогресу праці В. К. Колпакова, який переконливо обґрунтував основні теоретичні підходи до розуміння адміністративно-деліктного права як підгалузі адміністративного права [1, с. 86–99], а відтак і до формування його теоретичних засад. Проте досі повноцінна теорія адміністративно-деліктного права, як не дивно, не сформована. В існуючих працях наукового та навчального характеру дотепер увага приділяється питанням адміністративної відповідальності, без достатнього обґрунтування співвідношення та відмінностей цих категорій. Наприклад, новітній підручник адміністративного права містить спеціальну книгу «Адміністративно-деліктне право» [2, с. 373], проте використання цього терміну все й обмежилось, надалі мова традиційно йде про адміністративну відповідальність.

Відтак питання про визначення поняття адміністративно-деліктного права, його місця не тільки у системі адміністративного права, але й у правовій системі загалом, предмет, структуру (систему), джерела, суб'єктів залишається актуальним для науки адміністративного права. Зрозуміло, що у межах даного пошуку вирішити усі ці завдання неможливо, тому зупинимось на найбільш гострій проблемі – розумінні місця адміністративно-деліктного права у правовій системі та розвитку його нормативних джерел.

Насамперед варто зазначити, що адміністративно-деліктне право становить сукупність правових норм, які визначають підстави адміністративної відповідальності, її зміст та процедури реалізації. Традиційно інститут адміністративної відповідальності відносили до

Загальної частини адміністративного права, адже його норми регулювали адміністративно-юрисдикційну діяльність у всіх сферах управління. Проте після переходу до виділення Загального та Особливого адміністративного права адміністративно-деліктне право переважно включають до останнього. Єдиним аргументом при цьому є те, що ніби кожне з названих системних утворень складається з відповідних структурних елементів: Загальне адміністративне право – з правових інститутів; Особливе адміністративне право – підгалузей права [3]. З цього приводу варто навести кілька заперечень.

По-перше, норми Особливого адміністративного права регулюють відносини публічного управління у різних сферах і галузях, тобто організаційну діяльність суб'єктів публічної адміністрації щодо забезпечення різних прав і свобод громадян – особистих, економічних, соціально-культурних тощо. Тобто ці відносини можна назвати ще позитивними. Відносини ж, які регулюються нормами адміністративно-деліктного права, мають правозахисний характер, вони виникають у зв'язку із вчиненням протиправних діянь. Відтак поміщення його до Особливого адміністративного права порушує однорідність відносин, що регулюються його нормами. По-друге, незрозуміло, на чому ґрунтується висновок, що Загальне адміністративне право складається виключно із правових інститутів і не може містити підгалузей? Жодних подібних обмежень у розумінні інститутів і підгалузей права немає. По-третє, норми з адміністративною санкцією стосуються практично всіх підгалузей Особливого адміністративного права, тобто вони є загальними щодо цих підгалузей, оскільки визначають повноваження суб'єктів публічної адміністрації щодо реакції на протиправну поведінку у відповідних сферах і галузях. Отже, адміністративно-деліктне право цілком логічно визнати підгалуззю Загального адміністративного права.

Не менш важливою є проблема утворення належної системи джерел адміністративно-деліктного права, адже тим самим визначаються нормативні підстави адміністративної відповідальності. І головною проблемою тут є визначення цих підстав застарілим нормативним актом, Кодексом України про адміністративні правопорушення, який було прийнято ще за радянських часів і який гостро потребує заміни, на що ми неодноразово звертали увагу [4; 5].

Наразі наголосимо на необхідності більш чіткого конституційного визначення сутності юридичної відповідальності загалом та її видів. У п. 22 ст. 92 Конституції України йдеться про цивільно-правову відповідальність; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них, тобто навіть загальновідомі види відповідальності не названо. Така невизначеність слугує підставою численних спорів, зокрема, чи є даний перелік видів юридичної відповідальності вичерпним? Чи можна визнати існування, наприклад, господарсько-правової, фінансово-правової, еколого-правової та інших її видів? У результаті чинне законодавство містить безліч різноманітних санкцій, які до згаданих у Конституції України видів відповідальності не мають відношення, – господарських, адміністративно-господарських, фінансових, просто «заходів впливу», при цьому чіткі і достатньо повні гарантії їх застосування практично відсутні. Аналіз же сутності згаданих заходів та підстав і порядку їх застосування дозволяє зробити висновок, що в усіх цих випадках мається на увазі саме адміністративна відповідальність.

Отже, напрошується висновок, що формування сучасної системи джерел адміністративно-деліктного права необхідно розпочинати з Конституції України, в якій насамперед має бути вичерпно визначено види юридичної відповідальності та гарантії застосування всіх видів її заходів. Крім того, залишається гострою потреба у прийнятті нового Кодексу про адміністративні проступки, одним із основних завдань якого буде врегулювання адміністративної відповідальності юридичних осіб, що дозволить позбутись багатьох із згаданих «заходів впливу».

Список бібліографічних посилань

1. Колпаков В. К. Адміністративно-деліктний правовий феномен : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2004. 528 с.
2. Адміністративне право України. Повний курс : підручник / за ред. В. Галунька, О. Правоторової. Вид. 3-тє. Київ : Акад. адмін.-правових наук, 2020. 466 с.

3. Мельник Р. С. Реформування системи адміністративного права як передумова його кодифікації. *Журнал східноєвропейського права*. 2013. № 1. С. 1–5. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2013/12/4ddc84_d50efc1ad58b4454963bd9e3a5c551bd.pdf (дата звернення: 15.04.2020).

4. Комзюк А. Т. Деякі проблеми реалізації принципів адміністративної відповідальності публічних службовців // *Публічна служба і адміністративне судочинство: здобутки і виклики* : зб. матеріалів І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5–6 лип. 2018 р.). Київ : Дакор, 2018. С. 180–183.

5. Гусаров С. М., Комзюк А. Т., Салманова О. Ю. Деякі актуальні проблеми реформування інституту адміністративної відповідальності. *Форум права*. 2017. № 5. С. 112–119. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2017_5_17.pdf (дата звернення: 15.04.2020).

Отримано 16.04.2020

УДК 378.147/355.541

ЛОПАЄВА О. М.,

*старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;*

 <https://orcid.org/0000-0003-1132-9357>;

ЛАТИШ А. В.,

*курсант третього курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування*

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*Розглядаються теоретичні аспекти професійної підготовки працівників
Національної поліції та необхідність удосконалення методик викладання
вогневої підготовки, фізичної підготовки та особистої безпеки
поліцейських.*

Ключові слова: *Національна поліція, професійна підготовка, фізична підготовка, професійне навчання, поліцейський, професійний ризик, професійна безпека, особиста безпека, вміння, навички.*

Відповідно до статистичних даних, криміногенна ситуація в Україні останніми роками залишається складною та продовжує торкатися питань щодо національної безпеки країни. Події, які тривають по сьогоднішній день на території нашої держави впливають в серйозну кризу, яка прямо пов'язана з проблемами організованої злочинності, міжнаціональної та релігійної ненависті, тероризму. Виникаючі конфлікти відрізняються зневагою до людського життя та здоров'я, особливою жорстокістю та цинізмом.

Подолання поставлених задач щодо забезпечення боротьби із злочинністю в різних сферах життєдіяльності людини визначається зокрема рівнем кадрового потенціалу системи МВС України. Саме тому робота з особовим складом органів Національної поліції України розглядається як одне з найважливіших резервних підвищень ефективності оперативно-службової діяльності правоохоронців. Через триваючі реформи в державі, в правоохоронних органах відчувається дефіцит кваліфікованих та сумлінних працівників. Це обумовлено збільшенням морального, психологічного та фізичного навантаження на співробітників, зменшення престижу служби в Національній поліції України, значне підвищення рівня професійного ризику тощо. За таких несприятливих для держави і самих правоохоронців умов, гостро постає питання щодо фізичної та психологічної підготовки особового складу. На практиці, виконуючи свої професійні обов'язки, співробітнику підрозділу Національної поліції України щодня доводиться витримувати надмірні емоційні та фізичні навантаження.

Зазначене твердження ще раз акцентує увагу на раніше вказаних аспектах щодо важливості первинної підготовки майбутнього поліцейського і в подальшій роботі з ним для удосконалення їх професійних навичок. Успішне виконання службово-бойового завдання співробітником Національної поліції України залежить від професійної підготовленості працівника: вогневої, тактичної, фізичної та психологічної.

З рівнем фізичної підготовки безпосередньо пов'язана воля, що визначає такі позитивні якості поліцейського: дисциплінованість, рішучість, старанність співпрацівника, відданість справі, мужність та сміливість. Рівень морально-вольової стійкості – важливий показник підготовленості поліцейського до його професійної діяльності. Морально-вольова стійкість – це здатність зберігати в складних умовах сприятливий для успішної роботи психічний стан [1].

На сьогоднішній день, кількість осіб, які після очного навчання направлені на подальше проходження служби до територіальних органів, та звільняються з лав Національної поліції України не відпрацювавши більше ніж три роки, продовжує збільшуватися. Певний відсоток молодих працівників звільняються у перший рік служби. Одна з найголовніших причин такого швидкого звільнення за словами самих минулих співробітників є емоційне вигорання, щоденне високе нервово-психічне напруження. Така ситуація є проблемою, що виникає через професійну невідповідність молодих фахівців до вимог, пред'явлених для служби в Національній поліції України.

Важливу роль в процесі навчання забезпеченню особистої безпеки майбутнього правоохоронця відіграють педагогічні заходи. Відповідно до вітчизняного та зарубіжного досвіду у сфері підготовки поліцейських, вміння співробітника забезпечити особисту безпеку прямо залежить від рівня його загальної професійної підготовленості, що включає фізичну підготовленість, наявності досвіду та від ефективності навчання стратегії, тактиці і прийомам [2].

Загальною комплексною проблемою для нашої держави та низки зарубіжних країн залишається пошук методів та способів для зменшення рівня професійного ризику до можливого мінімуму за допомогою системи заходів, що буде спрямована на забезпечення особистої безпеки поліцейського. Отже, на особисту безпеку працівника впливають такі фактори: специфіка професійної діяльності правоохоронця, ступінь його захищеності у професійній діяльності; наявність характерних матеріальних та технічних спеціальних заходів і засобів; цілеспрямована робота з особовим складом у зазначеному напрямку; фізична та психологічна підготовленість співробітника.

Загальною комплексною проблемою для нашої держави та низки зарубіжних країн залишається пошук методів та способів для зменшення рівня професійного ризику до можливого мінімуму за допомогою системи заходів, що буде спрямована на забезпечення особистої безпеки поліцейського. Отже, на особисту безпеку працівника впливають такі фактори: специфіка професійної діяльності правоохоронця, ступінь його захищеності у професійній діяльності; наявність характерних матеріальних та технічних спеціальних заходів і засобів; цілеспрямована робота з особовим складом у зазначеному напрямку; фізична та психологічна підготовленість співробітника.

Професійна захищеність є одним з важливих елементів системи щодо забезпечення безпеки працівників правоохоронних органів України. Безпекою для поліцейського вважається стан його захищеності від протиправних посягань організованих злочинних формувань і окремих осіб у всіх формах і сферах життєдіяльності, здатність та вміння поліцейського протистояти зовнішнім і внутрішнім заважаючим факторам, при цьому зберігати високий рівень працездатності.

Отже, професійна захищеність є поняттям ширшим, ніж професійна безпека поліцейського, однак є її обов'язковою передумовою. Професійна захищеність – одна з інтеграційних характеристик умов діяльності співробітника. Професійна безпека – конкретна характеристика самої діяльності, яка безпосередньо пов'язана з реальним ступенем професійного ризику.

Список бібліографічних посилань

1. Майдыков А. Ф. Проблемы подготовки кадров для действий в экстремальных условиях // Актуальные проблемы морально-психологической подготовки личного состава

органов внутренних дел (по материалам научно-практической конференции). М., 1992. С. 82–83.

2. Машекуашева М. Х. Морально-психологические аспекты профессиональной деятельности сотрудников ОВД. *Право и общество в условиях глобализации: перспективы развития*. 2013. 208 с.

Отримано 06.04.2020

УДК 343.122(477)

ОПАЛИНСЬКИЙ Ю. В.,

кандидат юридичних наук, доцент

ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПРАВА ПОТЕРПІЛИХ ВІД ЗЛОЧИНІВ

У роботі розглядається проблематика захисту прав потерпілих від злочинів, що є результатом не ефективних дій держави щодо забезпечення прав потерпілих. Розглядаються основні причини неналежного забезпечення права потерпілого, такі як: надання більшої уваги додержанню прав підозрюваних та обвинувачених ніж забезпеченню прав і законних інтересів потерпілих.

Ключові слова: потерпілий, підозрюваний, злочин, відшкодування шкоди.

Конституцією України передбачено обов'язок держави щодо захисту людини, утвердження і забезпечення її прав та свобод.

Будь-яка особа, яка потерпіла від посягання на своє життя, здоров'я, честь і гідність, а також на належне їй майно, потребує правового й соціального захисту, матеріальної та моральної підтримки.

Водночас, у чинному законодавстві України основна увага приділяється захисту прав та інтересів не потерпілого, а підозрюваного, обвинуваченого, а також підсудного, якому може бути призначене покарання за вчинений злочин.

За статистичними даними, кількість осіб, потерпілих від злочинів, і розміри заподіяної їм фізичної, майнової та моральної шкоди з кожним роком збільшуються. Аналізуючи наведені дані про нерозкриті злочини, можна дійти висновку, що багато громадян мають підстави бути не задоволеними відсутністю гарантій з боку держави щодо захисту їхніх прав [1].

Фактично реалізація передбачених законом прав потерпілих у ході досудового розслідування полягає тільки в даванні показань, заявленні цивільного позову та ознайомленні з матеріалами справи. Найбільш гострою та соціально значущою залишається проблема відшкодування потерпілим майнової, моральної та фізичної шкоди, якої вони зазнали внаслідок вчинення злочину. Потерпілі розраховують на ефективні дії держави щодо забезпечення їхніх прав. Тому, головним завданням держави у випадках вчинення злочинів є поновлення законних прав та інтересів громадян.

Необхідно враховувати, що потерпілі, як правило, не обізнані з положеннями закону і при цьому не завжди запрошують захисників для участі в судовому процесі. Їх права та законні інтереси, особливо в частині відшкодування заподіяної злочином шкоди, у багатьох випадках залишаються зовсім незахищеними. Процесуально недостатньо виписано і цивільно-правовий обов'язок забезпечувати відшкодування шкоди, заподіяної потерпілому злочином тощо. У переважній більшості справ обмежуються формальним винесенням постанови про накладення арешту на майно або приєднанням до справи протоколу про відсутність майна у винних осіб [2]. Крім того, переважна частина потерпілих займає у кримінальному процесі пасивну позицію, сподіваючись на те, що їхні права та законні інтереси захистять органи, які провадять розслідування та суд. А це значною мірою залежить від рівня професіоналізму й відповідальності за виконання службових обов'язків працівників органів досудового розслідування, прокурорів, суддів, а також адвокатів.

І все ж основна причина неналежного забезпечення права потерпілого на відшкодування заподіяної йому шкоди полягає не стільки в непрофесійному ставленні до цього учасників процесу, скільки у відсутності чіткого законодавчого механізму реалізації зазначеного права, а також методики визначення грошових еквівалентів такої шкоди.

Крім того, слід звернути увагу на практику необґрунтованого зупинення досудового розслідування на тривалий час із надуманих мотивів, зокрема через хворобу обвинуваченого або через відсутність даних про його місцезнаходження тощо. Більше уваги приділяється додержанню прав підозрюваних та обвинувачених ніж забезпеченню прав і законних інтересів потерпілих. Це пояснюється передусім тим, що недодержання прав підозрюваного та обвинуваченого є істотним порушенням вимог закону, яке тягне скасування вироку. Враховуючи ці та інші обставини Пленум Верховного Суду України роз'яснює, що в тому разі, коли органи дізнання чи досудового слідства істотно обмежили законні права потерпілого і поновити ці права на стадії судового розгляду справи неможливо, суддя чи суд має повернути справу на додаткове розслідування [1].

Окремо слід згадати і про правові гарантії безпеки потерпілих, які визначені Законом України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» [3]. Але, на практиці заходи безпеки щодо потерпілих застосовувалися лише в окремих випадках, а саме за наявності реальної загрози їхньому життю, здоров'ю, житлу чи майну або у разі вчинення щодо них особливо тяжких насильницьких злочинів.

Зазначимо, що послідовне і неухильне додержання в усіх стадіях кримінального судочинства вимог норм кримінального процесуального законодавства, якими передбачені права потерпілих від злочинів, є однією з важливих умов здійснення конституційних прав громадян на судовий захист від протиправних посягань.

Список бібліографічних посилань

1. Про практику застосування судами законодавства, яким передбачені права потерпілих від злочинів : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 02.07.2004 № 13 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-04> (дата звернення: 25.04.2020).

2. Судова практика ВСУ: права потерпілих від злочинів // Законодавство України : сайт. URL: <https://zakon.osmark.com.ua/судова-практика-всу-права-потерпілих/> (дата звернення: 25.04.2020).

3. Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві : Закон України від 23.12.1993 № 3782-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3782-12> (дата звернення: 25.04.2020).

Отримано 29.04.2020

УДК [159.9;351.741](477)

ГРИЩЕНКО Д. О.,

*старший викладач кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки
факультету № 4 Харківського національного університету внутрішніх справ;*

ОРЛОВ Р. Р.,

*курсант 2 курсу факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ СТРЕСОВИХ СТАНІВ У ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ В УМОВАХ ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ

У роботі вказані джерела прояву стресового стану працівника ОВС в екстремальних ситуаціях. Виділено ряд завдань в процесі професійно-психологічної підготовки, вирішуючи які можливо буде виробити стабільну

реакцію в поведінці і тим самим поліпшити загальну картину сприйняття співробітника правоохоронних органів, з точки зору професіоналізму і здатності діяти рішуче в різних умовах.

Ключові слова: екстремальні ситуації, причини, стрес, фрустрація, конфлікт і криза, професійно-психологічна підготовка.

У професійній діяльності співробітників ОВС нерідко виникають психологічно насичені ситуації, що відрізняються від нормальних, зазвичай званих екстремальними, критичними, особливими, надзвичайними. В даний час збереження паніки і страху в екстремальній обстановці у співробітників проявляється в залежності від рівня підготовленості до такого роду ситуацій. Багато в чому це залежить від особистісних якостей кожної людини, але також необхідно звернути увагу психофізичний стан в цілому: ослаблення самодисципліни; зниження морально-етичного контролю за своїм поведінку, виражене в порушенні субординації; прояв невмотивованої грубості; нехтуванні нормами службової етики і т.д.

Причини слід визначати, звертаючись до витоків професійного формування співробітника ОВС, як службової одиниці підрозділу, ще на перших етапах його діяльності. Ще одним фактором слід зазначити, психологічний фон від загального впливу колективу, в якому співробітник ОВС здійснює свою повсякденну діяльність.

Що стосується екстремальної ситуації, то вона визначається як ситуація нездійсненності, тобто така ситуація, в якій суб'єкт зіштовхується з неможливістю реалізації внутрішніх необхідностей свого життя (мотивів, прагнень, і т.д.). У таких ситуаціях відбувається дестабілізація системи життєдіяльності, що має небезпечний або негативний характер для життя і здоров'я, а також часом згубний для функціонування психіки людини, в певний момент може викликати напруженість. Екстремальні (критичні) ситуації мають ряд факторів (об'єктів, умов, змін), що надають сильний психологічний вплив на індивіда. У сучасній психології дане явище зводиться до чотирьох основних типів їх проявів: стресу, фрустрації, конфлікту і кризи.

Стрес - це дуже стійке, надмірно сильний негативний емоційний стан, який може виникати у людини в результаті тривалої і нестерпим фізичної або психічної навантаження; а також особливе психофізіологічний стан організму, при якому порушуються відбуваються в ньому процеси, різко знижується працездатність, мають місце порушення в соціальній поведінці людини. Іноді такий стан називають станом соціальної та психологічної дезадаптації людини. Стрес - це єдине з усіх емоційних станів людини, яке грає виключно негативну роль в управлінні психікою і поведінкою людини, тому стресів необхідно всіляко уникати.

Фрустрацією називається негативний емоційно-психологічний стан, який виникає у людини, коли його надії не збуваються, плани несподівано руйнуються, найважливіші життєві потреби хронічно не задовольняються. З даного стану випливає наступна стадія, яка може привести до агресії і тривоги, що супроводжуються виникненням захисної реакції.

Конфлікт - це процес, що супроводжується протистоянням думок, або виникнення протиріч, пов'язаних з сильними емоційними переживаннями. Найчастіший прояв конфліктних ситуацій на службі спостерігається при взаємодії між співробітниками в ході виконання складних завдань, поставлених керівництвом з чітко визначеним строком виконання і в умовах вимагають повної зосередженості.

Криза - це поворотний момент в житті людини. К. Г. Юнг говорив про це так: «Свідомість зіштовхується з ситуацією, з завданнями, до яких вона ще не доросла. Вона не розуміє того, що її світ змінився, що вона повинно себе переналаштувати, щоб знову пристосуватися до світу». Запобігти процес прояви одного з явищ необхідно за допомогою формування у співробітників ОВС стійкого якості психологічної готовності протистояти різного роду злочинної діяльності і тероризму як в умовах «мирного» оперативної обстановки, так і в критичних ситуаціях, що вимагають прийняття максимально точних, негайних і вірних рішень. Для цього невід'ємним компонентом виступає професійно-психологічна підготовка співробітників правоохоронних органів, обумовлена допомогою

фахівців або групою фахівців. Завдання, які ставляться перед психологічними службами ОВС в процесі професійно-психологічної підготовки, такі:

- 1) забезпечення співробітників психологічними знаннями для повного розуміння ними труднощів службової діяльності в екстремальних ситуаціях;
- 2) розвиток психологічної націленості особистості співробітника - вироблення автоматичного подолання психологічних труднощів правоохоронної діяльності;
- 3) формування професійно-психологічних умінь і навичок для розвитку професійно необхідних успішних дій психологічних якостей;
- 4) вдосконалення і зміцнення професійно-психологічної стійкості, як елемент психологічної гарту співробітника.

В даному випадку, досягнення результатів, ґрунтується на прикладному навчанні, а й на практичній складовій, здатних вплинути на успішність діяльності співробітника в екстремальних ситуаціях і на професійну безпеку.

Виконання в повному обсязі завдань дозволить уникнути складнощів, пов'язаних з тривалою адаптацією до критичних ситуацій в умовах повсякденної напруженості на службі, підвищиться рівень ефективності і працездатності. А вироблення стійкого поведінки у співробітника при екстремальних ситуаціях буде знаком якісної професійної підготовки, також в особі громадян довіреності до нього, для подальшої взаємодії та сприяння один одному. Це, в сукупності до всього, допоможе вирішити питання про особисту безпеку і дозволить значно скоротити ризик травматизму, поранення і загибелі серед співробітників ОВС. Адже в системі забезпечення особистої безпеки інтегруються основні напрямки морально-правове, професійне, психологічне і фізичне. Тому, забезпечення особистої безпеки, як складової в процесі формування співробітника ОВС, стабільно є найважливішою професійно - моральною завданням, якої постійно приділяється велика увага з метою підтримки кадрової роботи з особовим складом.

Отримано 27.02.2020

УДК 342.9(477)

ПАНОВА О. О.,

доктор юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності

та публічного адміністрування факультету № 3

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3533-5076>

ДО ПИТАНЬ КВАЛІФІКАЦІЇ ОБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СТ. 44-3 КОДЕКСУ УКРАЇНИ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Стаття присвячена питанням виокремлення особливостей кваліфікації об'єктивної сторони адміністративного правопорушення передбаченого статтею 44-3 КУпАП.

Ключові слова: Кодекс України про адміністративні правопорушення, кваліфікація, об'єктивна сторона, ст.44-3 КУпАП.

Україна як і увесь світ, стоїть на порозі виникнення нових хвороб та глобальних пандемій, що загрожують не лише національній безпеці держави, а й погрожують загальному існуванню людства.

Одним з викликів сьогодення стає короновірусна хвороба (COVID-19), яка незважаючи на те, що є частиною «великої родини респіраторних вірусів, що можуть спричиняти захворювання: від звичайної застуди до тяжкого гострого респіраторного синдрому» [1], уразила весь світ.

Так, Всесвітня організація охорони здоров'я зазначає, що станом на 31 березня 2020 року по всьому світі встановлено та підтверджено 827419 випадків захворювання на Covid-2019, з

них 40777 летальних випадків, таким чином зазначене інфекційне захворювання зафіксовано в 205 країнах особливе місце серед яких займає Італія (105792 хворих), Іспанія (94417 хворих), Китай (82638 хворих), Німеччина (67366 хворих), Франція (51477 хворих), тощо [2]. За даними Центру громадського здоров'я України, станом на 10:00 1 квітня 2020 року в Україні 669 лабораторно підтверджених випадків COVID-19, з них 17 летальних [3], і з кожним днем ці цифри лише ростуть.

Все це зумовило Уряд країни переглянути існуюче законодавство та привести його у відповідність до реалій сьогодення, визначаючи пріоритетним життя та здоров'я людини.

Так, Верховна рада України 17 березня 2020 року прийняла Закон № 530-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)», одним з пунктів якого було доповнено Кодекс України про адміністративні правопорушення статтею 44-3 «Порушення правил щодо карантину людей».

Зокрема, статтею 44-3 КУпАП передбачає «Порушення правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм, передбачених Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», іншими актами законодавства, а також рішень органів місцевого самоврядування з питань боротьби з інфекційними хворобами»[4].

Визначаючи об'єктивну сторону правопорушення зазначеного в ст.44-3 КУпАП слід наголосити на тому, що дана норма за своєю природою є бланкетною. Термін «бланкетна», застосовуючи до статті КУпАП, означає, що законодавець ніби не дописує повністю ознаки складу адміністративного правопорушення, залишаючи «право» доповнення за нормативними актами інших галузей права. Диспозиція статті відсилає нас до невизначеної кількості нормативно-правових актів, що подальшому може створювати загрозу правозастосування. Єдине, що їх повинно об'єднувати це урегулювання питань «правил щодо карантину людей, санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних правил і норм».

Так, Законом України «Про захист населення від інфекційних хвороб», який зазначений в дефініції, не надає нам основних вимог, що можуть бути порушені, він лише визначає термінологічну базу, основні умови, права та обов'язки уповноважених осіб, та наділяє особливим правом органи місцевого самоврядування щодо вирішення окремих питань та встановлення відповідних норм при введенні карантинних та інших заходів. Така невизначеність конкретних заходів вимагає пошуку зазначених норм серед підзаконних нормативних актів, а також рішень органів місцевого самоврядування.

Зокрема, з метою профілактики COVID-19, Кабінетом Міністрів України прийнято постанову від 11.03.2020 № 211 «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» встановивши такі норми-заборони як: відвідування закладів освіти її здобувачами; проведення всіх масових (культурних, розважальних, спортивних, соціальних, релігійних, рекламних та інших) заходів, у яких бере участь понад 10 осіб, крім заходів, необхідних для забезпечення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування; приймання відвідувачів, зокрема закладів громадського харчування (ресторанів, кафе тощо), торговельно-розважальних центрів, інших закладів розважальної діяльності, фітнес-центрів, закладів культури, торговельного і побутового обслуговування населення; перевезення пасажирів метрополітенами м. Києва, Харкова і Дніпра; перевезення пасажирів залізничним транспортом в усіх видах внутрішнього сполучення (приміському, міському, регіональному та дальньому), тощо [5]. Натомість органами виконавчої влади на місцях було запроваджено додаткові заходи, наприклад, Протокол засідання Постійної комісії з питань техногенно екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій м. Києва «Про додаткові заходи запобігання поширенню нової коронавірусної інфекції (COVID 19)», та аналогічні норми прийняті в інших містах України, визначають та роз'яснюють алгоритм дій та ті заборони, що діють в районі мешкання громади. Так, в м. Кропивницькому існує заборона продажу горілчаних виробів та комендантська година для осіб, що не досягли 16-річного віку, тощо.

Таким чином, об'єктивна сторона адміністративного правопорушення передбаченого статтею 44-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення має невизначений

характер бланкетної норми, який окрім Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не надає конкретних нормативно-правових актів для ознайомлення та виділення обов'язкових норм та правил, порушення яких може призвести до притягнення до адміністративної відповідальності за означеною статтею, а розгалуженість правової бази, яка приймається органами влади на місцях, може призвести до плутанини та розрізненості обов'язкових норм поведінку в залежності від конкретної адміністративно-територіальної одиниці України.

Список бібліографічних посилань

1. 7 поширених питань про новий коронавірус // Міністерство охорони здоров'я України : сайт. 06.02.2020. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/7-poshirenih-pitan-pro-novij-koronavirus> (дата звернення: 06.04.2020).
2. Novel Coronavirus (COVID-19) Situation. URL: <https://experience.arcgis.com/experience/685d0ace521648f8a5beeee1b9125cd> (дата звернення: 06.04.2020).
3. Оперативна інформація про поширення коронавірусної інфекції COVID-19 // Міністерство охорони здоров'я України : сайт. URL: <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-pro-poshirennja-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov-1> (дата звернення: 06.04.2020).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10> (дата звернення: 06.04.2020).
5. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-p> (дата звернення: 06.04.2020).

Отримано 09.04.2020

УДК 351.74/.76

ПРОКОПЕНКО О. Ю.,

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-5826-7830>;

БУЛАТІН Д. О.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-0200-2822>

МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ АКТИ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ СТАНДАРТИ ЗДІЙСНЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЄЮ

Описано міжнародні стандарти здійснення превентивної діяльності поліцією, шляхи розвитку національного законодавства у площині міжнародних стандартів. Дана характеристика діям поліцейських при виконанні своїх обов'язків.

Ключові слова: поліція, міжнародні стандарти, превентивна діяльність.

Розуміння міжнародних стандартів здійснення превентивної діяльності поліцією є необхідним для ведення ефективної діяльності в даному напрямку на основі загальних, для більшості розвинених країн світу, засадах та розуміння можливих шляхів розвитку національного законодавства. В даному дослідженні визначимо нормативну базу, що закріплює ці міжнародні стандарти.

Одним з таких нормативно-правових актів відмітимо підписаний Верховним комісаром Організації з безпеки та співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) у справах національних меншин «Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві» [1].

Існування в ОБСЄ посади Верховного комісара у справах національних меншин, основною ціллю якого є «бути інструментом запобігання конфліктів на якомога ранньому етапі» [1, с. 1]. Створення даної посади з вказаною метою є прямим прикладом забезпечення превентивної діяльності на міжнародному рівні.

Враховуючи негативну практику низці держав відсутності, чи навіть потуранні розвалу механізмів взаємодії поліції з національними меншинами та випадки дискримінації, ВКНМ був вимушений приділити особливу увагу аналізу міжнародних стандартів і практики в області правоохоронної діяльності, в тому числі превентивного характеру. Була створена відповідна експерта міжнародна група, яка поставивши за мету створити практичний документ, що допоможе підвищити ефективність превентивної діяльності у багатонаціональному суспільстві, шляхом встановлення довіри, побудованої на основі регулярних тісних контактів і практичного превентивного співробітництва між поліцією та меншинами. Підсумком даної роботи і став документ «Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві», на який покладають надії на широке розповсюдження та застосування [1, с. 4].

Основоположним же документом який встановлює міжнародні стандарти здійснення превентивної діяльності поліцією є Декларація про поліцію [2]. На сам перед Декларація встановлює особисті принципи дії поліцейського при виконанні своїх обов'язків, в тому числі при здійсненні превентивної діяльності. Поліцейський повинен діяти з гідністю, чесно та безпристрасно. Перш за все це повинно проявлятися в рішучому протистоянні корупції. Поліцейський діє виключно в рамках закону і всі сили повинен спрямовувати на захист суспільства від різноманітних правопорушень.

Окремо зазначено про заборону при будь-яких обставинах любі форми прояву нелюдського або принижуючого характеру, як страти, фізичне чи психологічне катування, тощо, навіть при наявності наказів вищестоячих чинів, якщо вони є протиправними.

Встановлено такі принципи превентивної діяльності, як запобігання правопорушення до його скоєння та усунення наслідків, що можуть спричинити рецидив, встановлення особистої відповідальності за свої протиправні дії або бездіяльність, встановлення чіткої підзвітності, щоб було відомо, який керівник несе останню відповідальність за помилки поліцейського.

Поліцейський при здійсненні превентивної діяльності повинен берегти в таємниці всю інформацію, що не підлягає розголошенню, повинен надавати медичну допомогу силами медиків всім хто її потребує, навіть особам, що знаходяться під вартою, при застосуванні зброї додержуватись ясних і чітких інструкцій встановлених законом.

В свою чергу Декларація також встановлює принцип відповідної реакції від суспільства, зазначаючи, що поліцейський має право на активну підтримку суспільства в разі додержання умов даної декларації. Вважаємо, що саме активне здійснення превентивної діяльності може переконати суспільство до бажаної вказаної вище реакції.

Згідно декларації поліцейські органи - це державні органи, створені за законом, що відповідають за дотримання закону, в яких можуть служити будь-які громадяни, що відповідають певним вимогам. Кожен поліцейський повинен проходити ретельну підготовку, враховуючи вивчення необхідних інструкцій щодо соціальних проблем, демократичних свобод та інших фундаментальних основ. В свою чергу поліцейський при здійсненні превентивної діяльності має право на професійні, психологічні і матеріальні умови, які дійсно захищають його чесність та гідність.

В Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод Уряди держав - членів Ради Європи, в тому числі Україна, яка ратифікувала даний документ у 1997 році, гарантують кожному, хто перебуває під їхньою юрисдикцією, права і свободи визначенні в цій Конвенції [3, ст. 1].

В Конвенції чітко визначено перелік заборон при функціонуванні апарату державних органів, в тому числі органів поліції при здійсненні ними превентивної діяльності, так заборонено катування, приниження гідності, примушення до праці, окрім випадків

передбачених законом, заборона дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань [3, ст. 3, 4, 14].

Окремо наголошено на забороні зловживання правами. Превентивна діяльність органів поліції не може бути спрямована на скасування прав і свобод, визнаних цією Конвенцією, або на їх обмеження в більшому обсязі, ніж це передбачено в Конвенції [3, ст. 17].

Міжнародні стандарти ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок повинні застосовуватись при здійсненні превентивної діяльності поліцією, адже в Конвенції ООН про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок від 18 грудня 1979 р. [4] зазначено що дискримінація жінок порушує принцип рівноправності та поваги людської гідності, перешкоджає участі жінок в політичному, соціальному, економічному та культурному житті своєї країни, перешкоджає повному розкриттю можливостей жінок на благо своїх країн та людства. Поліцейські при проведенні заходів превентивної діяльності повинні брати до уваги той факт, що жінки і чоловіки мають рівні права відповідно до норм міжнародного законодавства і внутрішнього законодавства держави.

Україна є співзасновницею Організації Об'єднаних Націй і приймає активну участь у діяльності всіх органів ООН. Оскільки в ст. 39 Конвенцію про права дитини від 20 листопада 1989 р. (ратифіковану 27 лютого 1991 р.) в редакції від 20.11.2014 [5, ст.39] встановлено, що держави-учасниці повинні вживати всі необхідні заходи для сприяння здоровій соціальній інтеграції дитини, яка є жертвою будь-яких видів нехтування, експлуатації чи зловживань проти її фізичного чи психологічного стану, то Україна постійно удосконалює систему організації загальної превентивної роботи з дітьми. Так Департамент превентивної діяльності Національної поліції України було створене та діє управління ювенальної превенції. На ряду з іншими органами поліції які здійснюють превентивну діяльність в Україні, управління ювенальної превенції у своїй роботі користується міжнародними стандартами закладеними в «Конвенцію про права дитини».

В процесі здійснення превентивної діяльності Національна поліція України керується міжнародними стандартами визначеними в Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами від 2 грудня 1949 року [6].

Підсумовуючи, відмітимо, що міжнародні стандарти здійснення превентивної діяльності поліцією визначено в низці міжнародних правових актів, що обумовлено різними сферами застосування та різноманітними видами самої превентивної діяльності. Таким чином, це питання буде надалі досліджено нами більш ґрунтовно.

Список бібліографічних посилань

1. Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві. Лютий 2006 р. / Організація з безпеки та співробітництва в Європі ; Верховний комісар у справах національних меншин // Организация по безопасности и сотрудничеству в Европе : сайт. URL: <https://www.osce.org/uk/hcnm/32236?download=true> (дата звернення: 01.03.2020).
2. Резолюція N 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» : від 08.05.1979 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 01.03.2020).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : від 04.11.1950 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 01.03.2020).
4. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок : від 18.12.1979 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207 (дата звернення: 01.03.2020).
5. Конвенція про права дитини : від 20.11.1989 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021 (дата звернення: 01.03.2020).
6. Конвенції про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами : від 02.12.1949 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_162 (дата звернення: 01.03.2020).

Отримано 02.03.2020

УДК 342.951:351.82

СЕЛЮКОВ В. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування

факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6690-6484>

ПЕРІОДИЗАЦІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА РОЗВИТКУ СЛУЖБОВОЇ КІНОЛОГІЇ

Описано історичні основи виникнення кінології, визначено критерії для періодизації, запропоновано класифікацію. Розглядаються різні види використання собак – застосування собак в якості їздових тварин, застосування собак на полі бою в якості бойової одиниці, тощо.

Ключові слова: кінологія, собака, поліцейська кінологія, одорологія.

Кінологія в тому числі і службова кінологія є досить спірними поняттями. Якщо вести мову безпосередньо про науку, то вона виникла не так давно, менше 200 років тому. Якщо, як пропонуємо ми, розглядати кінологію як науку, яка не знайшла свого визнання в наукових колах, то виникла вона ще за часів первісного суспільства, коли людина зрозуміла, що доцільно приручити вовка і одомашнила собаку. Отож, виходячи з другої точки зору, а саме, що кінологія виникла з давніх давен, пропонуємо розділити увесь період її становлення на певні етапи.

Критерієм для періодизації визначено два ключових аспекти: зміна форм, методів та способів використання собаки на користь суспільства, а також часовий критерій. Однак останній є досить неточним, адже точні дати переходу від одних способів та форм застосування собак до інших досі науці невідомий.

Так, першим і найдавнішим етапом варто виділити період одомашнення собаки та використання його для охорони та мисливства у якості самостійної одиниці. В. Язиков [1] стверджує, що на поряд із першим періодом варто охарактеризувати і наступний, який відрізняється лише тим, що собака перестає в більшості випадків вести природній бій з дичиною, а починає застосовуватись як допоміжний засіб.

Поряд із застосуванням на полюванні, людство відзначає, що собака має дуже тонкі відчуття, що робить його неперевершеним охоронцем і сторожем. Так, наступним є етап початку використання собак для сторожової служби. Характерним є то, що з тим часів розпочалося використання собак на військовій службі. Єгиптяни, римляни, асирійці, греки та інші народності починають широко використовувати собак на військовій службі, спочатку як сторожа, пізніше як бойову одиницю, розвідника, засіб зв'язку.

Про сторожову службу свого часу грецький автор Aeneas Tacticus (приблизно IV сторіччя до н.е.) [2] у своєму творі «De obsidione toleranda» [3]. О.К. Нефьодкін у своєму дослідженні зазначає, що згадки про військових собак є ще і в «Ілліаді» Гомера [4]. Тож варто підкреслити, що використання собак у військах мало місце з давніх давен, що є свідченням визнання їх здібностей ще дуже давно.

Поряд із основною періодизацією варто окремо охарактеризувати специфічний вид використання собак – застосування собак в якості їздових тварин. Стародавні мисливці, що кочували в районі Анадирського плоскогір'я, просто не вижили б без собак в суворих умовах північного краю. На собачих упряжках вони перевозили все своє спорядження і мисливські трофеї. Хоча собаки і не настільки сильні, як олені, але вони більш витривалі і краще пристосовані до вічної мерзлоти тундри». Про такий спосіб використання собак на благо людства варто говорити як про один з найдавніших, але такий який, на відміну від більшості інших, і у наш час не втратив актуальності.

Застосування собак на полі бою в якості бойової одиниці було майже незмінним до самого середньовіччя, а точніше до моменту винаходу і початку застосування під час війни вогнепальної зброї. Тоді собак починають використовувати як допоміжний персонал для

піднесення патронів, зв'язку, допомоги пораненим. Не втрачає своєї актуальності і застосування собак під час полювання, собаки знаходять, заганяють і подають дичину.

У XVIII – XIX століттях із поширенням застосування собак не для військової служби, починається стрімкий ріст різноманіття порід собак для різних потреб: травні диких тварин, у якості компаньйона, для знищення шкідників, для різних видів полювання. Таке різноманіття призводить до того, що виникає змагальний інтерес між власниками, задоволення якого в подальшому зайнялись вперше створені клуби собаківництва. До перших таких клубів належать The Kennel Club [5], який створений у 1873 році, і The American Kennel Club [6], датою створення якого є вересень 1884 року. Головними їх завданнями є породна класифікація та нормування проведення виставок собак.

Наступним етапом розвитку службового собаківництва є розвиток поліцейської кінології, родоначальником якої вважають австрійського криміналіста Ганса Гросса. Саме він наприкінці XIX століття звернув увагу на те, що собака здатен висліджувати не тільки дичину, а й злочинців. Так, по всьому світу починає поширюватися інформація про поліцейських собак, що призвело до популяризації такої форми їх застосування у багатьох країнах світу.

Періоди війни не стали перепонами для розвитку кінології, навпаки, розвивалися нові форми застосування собак: диверсійні собаки, собаки винищувачі танків. Однак у міжвоєнний період варто відмітити результати діяльності І. П. Павлова, який присвятив себе дослідженню вищої нервової діяльності собак, що стало підґрунтям для більш чіткого формування розуміння у сфері вироблення умовних рефлексів.

Післявоєнні роки не характеризувалися стрімким розвитком кінології, такі періоди можна вважати своєрідним регресом, але вже на початку 1960-х років виникає новий напрямок використання собак – застосування собак-детекторів. Стрімкого розвитку набуває наука одорологія – наука про запахи, одним із інструментів якої стає службовий собака, який і нині у порівнянні з будь-яким технічним приладом у разі ефективніше виконує поставлені перед ним завдання. Собаки-детектори починають застосовуватись для пошуку речовин, запах яких закарбувався у ним у пам'яті – вибухівка, зброя, наркотичні речовини та інші. З винаходом одорологічного методу збереження запахів, собак починають використовувати в лабораторних умовах для проведення виборки речі, а в подальшому для проведення одорологічних експертиз.

І завершальним етапом розвитку службової кінології є сучасний етап, якому характерні найрізноманітніші форми, методи та способи використання собак від собак-поводирів до повноправного члена штурмової групи СБУ або КОРД, від рятувальника у гірській місцевості до собаки-детектора, яка реагує на зміни рівню цукру у крові, від шукача вибухівки до слідового пса, який здатен знайти і злочинця, який переховується або тікає, і дитину, яка загубилася в лісі.

Отож, запропонована класифікація, на нашу думку, є досить актуальною, адже саме досвід застосування собаки є найкращим знанням, особливо у сфері, що стосується кінологічного забезпечення правоохоронної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Языков В. Собаки на военной службе. М. : Красный Пролетарий, 1927. 65 с.
2. Эней Тактик // Википедия : свобод. энцикл. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/Эней_Тактик (дата звернення: 04.02.2020).
3. *Вестник древней истории*. 1965. № 1 (91). URL: <http://vdi.igh.ru/issues/184?locale=ru> (дата звернення: 04.02.2020).
4. Нефёдкин А. К. Боевые собаки древности. *Stratum plus*. 2000. № 3. С. 72–84.
5. History of the Kennel Club // The Kennel Club. URL: <https://www.thekennelclub.org.uk/our-resources/about-the-kennel-club/history-of-the-kennel-club/> (дата звернення: 11.02.2020).
6. History of the American Kennel Club // The American Kennel Club. URL: <https://www.akc.org/about/history/> (дата звернення: 13.02.2020).

Отримано 02.03.2020

УДК 351.741:342.7

ТАНЬКО А. В.,

кандидат юридичних наук,

докторант відділу організації освітньо-наукової підготовки

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8425-2202>

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОРГАНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Досліджено феномен адміністративно-правового статусу органів Національної поліції як суб'єкта реалізації державної політики України у сфері забезпечення прав і свобод людини. Висвітлено сутність та зміст адміністративно-правового статусу Національної поліції України через призму провідних категорій «права» і «свободи», що становлять орієнтир для розгортання демократичних процесів в українському суспільстві.

Адміністративно-правовий статус органів Національної поліції України розглянуто як сукупність визначених у законодавстві держави характеристик і повноважень цього органу, комплекс складових блоків (цільовий, організаційний, компетенційний).

Ключові слова: Національна поліція, адміністративно-правовий статус, права, свободи людини, держава і громада, правова система України.

Дослідження питання встановлення адміністративно-правового статусу органів Національної поліції як суб'єкта реалізації державної політики України у сфері забезпечення прав і свобод людини стає сьогодні усе більш актуальним. Це пов'язано з тим, що забезпечення прав і свобод людини є основним пріоритетом розвитку української держави і найвагомішою соціальною цінністю, що зумовлює необхідність забезпечення прозорого, ефективного, орієнтованого на потреби населення функціонування всіх державних інститутів, які забезпечують захист прав і свобод людини та громадянина.

Подолання в Україні проблем, пов'язаних з недосконалістю адміністративно-правового і громадського регулювання традиційно існуючих силових практик запобігання та припинення правопорушень, охорони громадського порядку, забезпечення безпеки громадян і досягнення на практиці встановлення нового адміністративно-правового статусу правоохоронних органів, орієнтованого на захист прав та свобод людини, потребує значних зусиль фахівців, інститутів держави, усієї громади і суспільства.

Оновлення адміністративно-правового статусу надає можливість зміцнити законність, правову культуру органу поліції в цілому та його окремих працівників завдяки удосконаленню підходів до організації правозахисної діяльності, укріпити державу та службову дисципліну, посилити контроль і відповідальність за неналежне виконання службових обов'язків, зокрема за бездіяльність, зволікання у прийнятті й виконанні рішень [5, с. 123].

Кроки держави на шляху до встановлення адміністративно-правового статусу Національної поліції, ґрунтованого на пріоритетності ідеї захисту прав і свобод людини, закарбовано у Законі України «Про Національну поліцію» (від 02.07.2015 р.), Постанові Кабінету Міністрів України № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію» (від 28.10.2015 р.), інших документах. Характеризуючи адміністративно-правовий статус Національної поліції України, наголосимо, що згідно нормативного законодавства нашої держави місія цього центрального органу виконавчої влади полягає у забезпеченні прав і свобод людини.

Проблему висвітлення суті та розкриття змісту адміністративно-правового статусу Національної поліції в умовах реформування правоохоронної діяльності в Україні вивчали

О. Бандурка, О. Батраченко, О. Безпалова, Ю. Битяк, О. Волуйко, І. Голосніченко, В. Грітчина, В. Зуй, З. Кісіль, Т. Коломоєць, А. Комзюк, О. Падалка, О. Панова, В. Сокурєнко та інші вчені. Аналіз дослідженості порушеної проблеми дає підстави для твердження, що питання орієнтування цієї державної структури на забезпечення прав і свобод людини залишається гостро актуальним в контексті поступового оновлення адміністративно-правового статусу Національної поліції України. Виходячи з цього, ми взяли за мету визначення адміністративно-правового статусу Національної поліції України через призму провідних категорій «права» і «свободи», що становлять орієнтир для розгортання демократичних процесів в українському суспільстві.

Наголосимо, що категорія «права і свободи людини» є визнаною в Україні, як і в усьому світі, нормативно-змістовою основою для побудови взаємовідносин між індивідом і державою, зокрема її правозахисними структурами, за допомогою яких регламентуються межі свавільних дій і соціальних можливостей людини, встановлюються інституційні та нормативно-правові механізми обмежувальної взаємодії людини і суспільства.

Національна поліція України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра внутрішніх справ України, і який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [6, с. 1970]. Відповідно, права і свободи людини стають сьогодні універсальним й найбільш пріоритетним орієнтиром в адміністративно-правовому статусі органів поліції, а права громадянина конкретизують зміст поліцейської діяльності згідно конкретних соціально-політичних умов, що складаються на теренах держави.

Аналізуючи праці вчених (О. Безпалова, І. Васильєв, Д. Горбач [1, с. 36; 3, с. 10; 4, с. 33]), зазначимо, що адміністративно-правовий статус Національної поліції України органів розглядається як сукупність закарбованих у законодавстві держави характеристик і повноважень цього органу, комплекс складників, серед яких: цільовий – визначається місією поліції щодо сприяння реалізації державної політики у сфері протидії злочинності та забезпечення прав і свобод людини; організаційний – характеризує структуру Національної поліції, що складається з окремих підрозділів, які забезпечують виконання покладених на поліцію завдань на місцях, на чолі з центральним органом управління поліцією; компетенційний – пов'язаний із окресленням функцій, прав та обов'язків, а також ступеня відповідальності правоохоронного органу і окремих його підрозділів і працівників.

Цільовий складник адміністративно-правового статусу Національної поліції України визначається місією поліції щодо сприяння реалізації державної політики у сфері протидії злочинності та забезпечення громадського порядку, захисту прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки, а також надання в межах, визначених законом, послуг у громаді.

Концептуальні засади, повноваження і можливості реалізації функцій Національної поліції, невід'ємної частини сектору національної безпеки, закладені, зокрема, у затвердженому Кабінетом Міністрів України розпорядженні «Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року» (2017 р.), яким встановлено стратегічні пріоритети розвитку правозахисних органів. А саме: створення безпечного середовища; протидія злочинності; дотримання та забезпечення прав людини; ефективне інтегроване управління державним кордоном і збалансована міграційна політика; забезпечення якості і доступності адміністративних послуг; ефективне врядування, прозорість і підзвітність; розвиток кадрового потенціалу та соціальний захист працівників [7].

Пріоритетністю в роботі Національної поліції є служіння потребам окремих громадян і суспільству в цілому, у тісній співпраці та взаємодії з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на засадах партнерства і спрямування на задоволення їхніх потреб, відповідно до чинного законодавства України. Ґрунтований на демократичних європейських цінностях адміністративно-правовий статус Національної поліції України визначає, зокрема, те, що пріоритетним напрямом роботи цього органу держави має бути служіння як потребам окремих громадян, так і суспільству в цілому. Всі

форми та методи діяльності підрозділів Національної поліції України мають здійснюватися відповідно до чинного законодавства України та не залежати від волі окремих політичних сил.

Організаційний складник адміністративно-правового статусу Національної поліції України віддзеркалює його структуру, що визначається Законом України «Про Національну поліцію» і складається з центрального органу управління поліцією та територіальних органів поліції.

До складу центрального органу управління поліцією входять організаційно поєднані структурні підрозділи, що забезпечують діяльність керівника поліції, а також виконання покладених на поліцію завдань [6, с. 1970]. Національна поліція містить такі підрозділи: кримінальна поліція, патрульна поліція, органи досудового розслідування, поліція охорони, спеціальна поліція, поліція особливого призначення [2, с. 29], діяльність яких орієнтована на задоволення потреб усіх верств населення та структур суспільства у правовому захисті і підтриманні безпеки й має ієрархічну структуру. Разом з цим, підрозділам поліції і окремим фахівцям також надаються значні повноваження у питаннях вибору стратегій та засобів захисту прав людини.

Компетенційний складник адміністративно-правового статусу Національної поліції України пов'язаний із окресленням завдань, функцій, прав та обов'язків, а також ступенем відповідальності правоохоронного органу і окремих його підрозділів і працівників, що визначають правозахисну основу та гарантованість законності протидії державі з боку людини з метою захисту власних прав і свобод. Відповідно, характеризуючи адміністративно-правовий статус Національної поліції як суб'єкта реалізації державної політики України у сфері забезпечення прав і свобод людини, важливо зазначити, що суттєвою рисою цього статусу є орієнтованість діяльності поліції на захист індивіда та гарантованість законності протидії державі з боку людини з метою захисту прав.

Досліджуючи порушену проблему, варто наголосити, що згідно нормам сучасного нормативного законодавства Національна поліція має бути прозорою у своїх діях: поліцейські підрозділи мають бути відкриті для форм зовнішнього контролю, в тому числі громадського; обмеження Національною поліцією прав і свобод людини допускається виключно на підставах та в порядку, визначених Конституцією і законами України, за нагальної необхідності і в обсязі, необхідному для виконання завдань поліції.

У цілому, адміністративно-правовий статус Національної поліції України розглянуто як комплекс прав і обов'язків цієї державної інституції, її структурних підрозділів, окремих фахівців, закріплених нормами адміністративного права за цим правозахисним органом. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України містить сукупність складових блоків (цільовий, організаційний, компетенційний), що у сукупності забезпечують можливість реалізації провідної місії поліції щодо сприяння реалізації державної політики у сфері забезпечення прав і свобод людини.

Подальша розробка змісту складових адміністративно-правового статусу Національної поліції України в контексті оновлення адміністративно-правових засад захисту прав і свобод людини є перспективним дослідницьким напрямом.

Список бібліографічних посилань

1. Безпалова О. І., Горбач Д. О. Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної гвардії України. *Форум права*. 2017. № 5. С. 31–38. DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.1188950>.
2. Бисага Ю. М., Палінчак М. М., Белов Д. М. Права людини. Ужгород, 2003. 189 с.
3. Васильєв І. О., Мінка Т. П. Контрольна діяльність штабів ОВС. Дніпропетровськ : ДДУВС, 2010. 260 с.
4. Катрич Д. К. Адміністративно-правовий статус Національної поліції України: поняття і зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 36 (2). С. 31–35.
5. Кісіль З. Р. Адміністративно-правовий статус працівника міліції як фактор протидії професійній деформації. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2008. № 2. С. 123–126.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 1970.

7. Стратегія розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017> (дата звернення: 20.03.2020).

Отримано 10.04.2020

УДК 159.9

ШВЕЦЬ Д. В.,

доктор юридичних наук, доцент,

ректор Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1999-9956>

ПОЛІЦЕЙСЬКА ОСВІТА: ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Європейські підходи до підготовки кадрів для поліції детермінуються низкою чинників, таких як: державна політика, ідеологія і соціальні настановлення; національно-історичні традиції; освітні концепції, ідеї та принципи; специфіка національних правових систем; особливості організації та регулювання діяльності правоохоронних органів тощо. Тенденціями розвитку систем підготовки поліцейських у європейських країнах можна вважати посилення їх кооперації, уніфікацію національних законодавств, активну націленість на співпрацю із суспільством та збільшення у програмах підготовки частки соціально-поведінкових наук.

Ключові слова: поліцейська освіта, суспільство, програми підготовки, законодавство, правоохоронні структури, правова система.

Кожна країна має свої власні унікальні системи підготовки фахівців у сфері правоохоронної діяльності, які були створені під впливом різних чинників, однак всі вони мають характерні особливості [1, р. 201]. Теоретичні підвалини професійної підготовки кадрів у правоохоронних структурах Європи закладалися ще на початку ХХ століття та передбачали розробку концепцій підготовки власних професіоналів у правоохоронній сфері та певні освітньо-кваліфікаційні вимоги до поліцейського управлінського апарату, працівників окремих служб та підрозділів. Сучасна європейська стратегія підготовки кадрів для правоохоронних структур залежить від цілого ряду чинників, таких як: державна політика, ідеологія і соціальні настановлення в тій чи іншій країні; національно-історичні традиції; особливості військової та правоохоронної сфер діяльності держави; освітні концепції, ідеї та принципи; національна правова система; соціально-економічні та управлінські теорії зі сфери державного управління [5, с. 272] тощо.

Слід зазначити, що в більшості європейських країн системи професійної поліцейської освіти не є замкнутими, а взаємодіють й інтегруються із загальними (цивільними) національними освітніми системами, головне завдання яких полягає в тому, щоби встановити належний баланс між ними, адекватний реальним умовам кожної європейської країни, а також тим державним завданням, які стоять перед її правоохоронною системою [4, с. 9].

Особливістю системи підготовки працівників правоохоронних органів європейських країн є їх тісна міжнародна кооперація. Так, у 90-х роках минулого століття була створена інтегрована система професійної підготовки працівників правоохоронних органів на основі єдиних європейських стандартів освіти у правоохоронній діяльності. Сучасна професійна освіта у правоохоронній сфері запроваджена у Німеччині, Норвегії, Бельгії (жандармерія), Греції, Фінляндії, Польщі, Угорщині, Словаччині, Чехії, Україні, Хорватії і Словенії тощо. Підготовка в цих країнах здійснюється в освітніх закладах, які знаходяться у підпорядкуванні поліції або Міністерств внутрішніх справ. У Словенії коледж поліції є як

частиною Міністерства внутрішніх справ, так і філіалом цивільного університету в м. Любляни. Централізоване підпорядкування університету, безсумнівно, сприяло підвищенню науково-освітнього та соціального престижу коледжу.

Сьогодні, щоби вступити до закладу, який пропонує вищу професійну поліцейську освіту, студенти в Норвегії, Угорщині, Чехії, Словенії не обов'язково повинні перебувати на службі у правоохоронній системі. У той же час в інших країнах Європи студенти вищого навчального закладу, які отримують освіту для правоохоронної системи, повинні мати відношення до цієї структури. В семи європейських країнах (Норвегії, Бельгії, Греції, Польщі, Угорщині, Чехії і Словенії) студентам (курсантам) не обов'язково мати досвід роботи в поліції до вступу до навчального закладу. В інших країнах від студентів вимагають принаймні два роки досвіду практичної роботи в поліції. У Німеччині працівник поліції може здобути вищу професійну освіту в навчальних закладах освіти («Fachhochschulen») для адміністрації. В Хорватії, Німеччині, Угорщині, Нідерландах, Словаччині курсанти (слухачі) зобов'язані стати працівниками поліції, як тільки їх буде зараховано до школи поліції. В семи країнах (Хорватії, Чеській Республіці, Фінляндії, Німеччині, Македонії, Словаччині і Словенії) заклади вищої освіти перебувають у підпорядкуванні поліції. В Угорщині школа поліції не є частиною поліції, але пропонує поліції навчальні програми. У Нідерландах школа поліції знаходиться в підпорядкуванні окремих інститутів, що фінансуються урядом.

У Німеччині законодавчі основи професійної діяльності поліції, в тому числі організаційно-правові основи підготовки професійних кадрів, які тісно пов'язані з нормативно-правовим регулюванням самої діяльності поліції, були розроблені ще в XIX сторіччі. Поряд із Конституцією та державними законодавчими актами підготовка кадрів поліції в Німеччині регулюється законами кожної з шістнадцяти федеральних земель і положеннями про поліцію місцевих органів. Наприклад, у Баварії прийняті регіональні нормативно-правові акти: «Положення про проходження служби поліцейськими чиновниками землі Баварія», «Положення про навчання поліцейських чиновників Баварії», «Положення про іспити для поліцейських чиновників Баварії». Працівників Федерального відомства кримінальної поліції готує Федеральний коледж громадської адміністрації. Федеральне відомство також пропонує можливість проходження практики з десяти різних напрямів.

Специфіка підготовки у вищих професійних школах полягає в її безпосередній спрямованості на вимоги практики. До навчання поліцейських у Німеччині ставляться дуже серйозно і тривалість курсу навчання становить 2,5 року. Перший рік присвячується вивченню основ теорії і практики поліцейської діяльності, за ним йде рік служби в діючих підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, після цього – ще пів року теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського.

Поліцейські школи мають хорошу навчальну базу і раціонально поєднують навчання теорії та закріплення її практикою. На практичних заняттях майбутні поліцейські набувають різноманітних навичок: від переслідування авто в міських і сільських умовах до стрільби по рухомих цілях. Особлива увага приділяється загальній фізичній підготовці, плаванню й заняттям різними видами спорту. До теоретичного курсу входить вивчення федеральних законів і законів окремих земель, процедур розслідування злочинів, основ регулювання транспорту, способів надання першої медичної допомоги, проблем взаємодії з населенням. Особливе місце відводиться відпрацюванню методів втручання і затримання – від цього в основному залежить ставлення до поліції в цілому, а також вивченню науки поведінку людини [7, с. 72–77].

Поліцейська академія є не тільки головною в єдиній загальнонаціональній системі підготовки поліцейських кадрів різного рівня, але й основним центром науково-дослідницької діяльності, розробок у сфері охорони правопорядку. У навчальних програмах з підготовки фахівців для поліцейських служб велике місце належить напрацюванню навичок і вмінь роботи з науково-технічними засобами, котрі надзвичайно широко застосовуються в роботі поліції.

Після закінчення навчального закладу (школи, академії чи інституту поліції) для всіх службовців є обов'язковим проходження психологічних тренінгів як підвищення кваліфікації

мінімум один раз на три роки. З цією метою працівниками Інституту підвищення кваліфікації поліції Баварії розроблено тренінг «ПАКЕТ» – поліцейський антистресовий комунікативний тренінг, який проводиться протягом двох тижнів і має на меті не тільки оптимізувати психологічне вміння і навички, а й «лікувати душу». Таку концепцію проведення тренінгу обґрунтовують провідні фахівці ЦПС (центральної психологічної служби) поліції Баварії, які вважають, що службовці силових структур потребують психологічної допомоги і терапії більшою мірою, ніж працівники інших професій.

У Баварії існує серйозна конкуренція між навчальними закладами поліції та ЗВО економічної сфери, адже більшість випускників шкіл віддають перевагу економіці. Щоби привернути увагу молоді до роботи в силових структурах, у поліції ведуть активну роботу щодо заохочення особового складу до подальшого вступу у вищі навчальні заклади поліції, яких у Баварії є сім. Після закінчення навчального закладу в них є вибір – йти у поліцію чи у групу спеціального призначення.

Підготовка управлінських кадрів у поліції Німеччини містить такі навчальні теми, як боротьба зі злочинністю; безпека дорожнього руху; керування поліцейськими операціями; роль поліції в суспільстві; лідерство; розвиток людських ресурсів; законодавче забезпечення правоохоронної діяльності; міжнародне співробітництво. В Австрії, на додаток до перерахованих у Німеччині навчальних тем, відповідна програма включає підбір персоналу, питання особистої безпеки і професійну риторичку.

У Франції у прийнятому в 1985 р. Законі «Про реформування поліції» є спеціальний розділ, присвячений підготовці працівників національної поліції всіх категорій і рангів. Зокрема, в Законі щодо підготовки керівних кадрів передбачається, що комісари поліції після отримання магістерського диплома в будь-якому університеті країн Європи повинні пройти курси прискореного поліцейського навчання у Французькій Вищій національній школі в СенСір-о-Мон-д'Ор біля Ліона. Подальші директиви конкретизували сутність організації професійної підготовки комісарів поліції трьох звань: комісарів, головних комісарів і дивізійних комісарів (близько 2000 штатних одиниць).

Системою підготовки вищих керівних кадрів у правоохоронній сфері в Бельгії значна увага приділяється питанням лідерства, ведення переговорів, комунікативним навичкам та оперативному управлінню. У Фінляндії найпоширеніші теми підготовки у правоохоронній сфері охоплюють такі питання: 1) організація стратегічного, оперативного і тактичного управління; 2) управління персоналом та кадровий менеджмент, питання поліцейської етики; 3) технічні інновації у сфері обробки та захисту баз даних; 4) правова підготовка і міжнародне поліцейське право; 5) охорона громадського порядку та надання всебічної допомоги цивільним особам.

Особливості правоохоронної діяльності в умовах стресу, врегулювання конфліктних ситуацій та ефективне використання людських ресурсів є найбільш поширеними навчальними темами підготовки управлінських кадрів правоохоронних органів у Республіці Польща. Вступ Польщі до Європейського Союзу зумовив необхідність розроблення нової Концепції підготовки поліцейських кадрів вищої кваліфікації.

В Угорщині найбільш поширеними темами підготовки є питання розвитку та навчання персоналу, стратегії боротьби з організованою злочинністю, конституційні аспекти Кримінального кодексу, відносини між поліцією і засобами масової інформації, співпраця між органами місцевого самоврядування та поліцією, забезпечення громадської безпеки.

У Хорватії значна увага приділяється питанням наукового менеджменту, організаційного структурування, організаційної поведінки працівників правоохоронних органів, управління конфліктами, прийняттю управлінських рішень. У Чеській Республіці найбільш поширені такі навчальні теми у підготовці поліцейських: управління людськими ресурсами; боротьба з організованою злочинністю; законодавче забезпечення правоохоронної діяльності; міжнародне співробітництво; аналітичні навички; попередження злочинності; управління поліцейськими операціями.

Реформування Державної поліції Італії розпочалося ще в 1981 р., після прийняття закону № 121, який був спрямований на її демілітаризацію та гарантування забезпечення

прав і свобод людини. Протягом декількох років уся система підготовки кадрів випереджала реструктуризацію поліції як у теоретичному плані, так і в аспекті логістики та організації. Значні фінансові кошти були витрачені для забезпечення максимального комфорту в існуючих та новостворених навчальних закладах. Італійські науковці, педагоги та практики доклали значних зусиль у сфері методології інноваційного навчання; наприклад, заходів, які успішно реалізуються у співробітництві з центральною дирекцією інститутів підвищення кваліфікації та університету у Венеції. Ці заходи стосуються теоретичних і практичних аспектів, методології й емпіричних досліджень у підготовці сучасних поліцейських. В Італії діють 34 школи з підготовки кадрів для поліцейських служб, які досить рівномірно розташовані по її території. Сумарно вони розраховані на 8000 слухачів.

Доволі специфічною є поліцейська освіта у Великобританії. Там процес професійної підготовки поліцейських є децентралізованим і здійснюється за регіональним принципом [6, с. 185–194]. У Великобританії головне завдання поліції – це служіння, у першу чергу, суспільству, громадянам, а вже потім – державі й уряду. Тому поліція в цілому користується повагою та підтримкою населення [3, с. 14]. Англійський досвід підготовки поліцейських відрізняється гуманістичною спрямованістю навчального процесу, тривалим терміном навчання констеблів за місцем роботи, найретельнішим відбором кандидатів на службу до кримінальної поліції, організацією їх навчання, акцентом на самостійному несенні служби поліцейськими вже на початковому етапі проходження служби.

Для британської моделі поліцейської освіти характерний високий ступінь демократичності та гласності складання іспитів, а також подачі апеляції щодо їх результатів. Британська модель підготовки характеризується вузькою спеціалізацією поліцейських різних підрозділів і служб, що виявляється вже на перших етапах первинної професійної підготовки.

Аналіз сучасної європейської системи підготовки кадрів у правоохоронній сфері дає підставу встановити характерну тенденцію, яка полягає в уніфікації національних законодавств, функціональних повноважень та завдань професійного навчання персоналу з одночасним збереженням спеціалізованих (суто поліцейських) інституцій підготовки кадрів. Сучасні виклики та загрози у правоохоронній сфері спонукають до розширення формату співпраці працівників правоохоронних органів, громадськості, незалежних експертів та науковців різних галузей наук з питань удосконалення методик підготовки кадрів для безпекового сектору держави. Переважна більшість європейських дослідників висловлює думку, що рівень інтелекту поліцейського має бути на тому ж рівні, що і в пересічного громадянина, або ж перевищувати його [1].

Аналізуючи систему підготовки кадрів у зарубіжних державах, слід наголосити на тому, що поліцейські системи розвинутих держав світу мають довготривалу історію, значний досвід боротьби зі злочинністю й охорони громадського порядку, тісні взаємозв'язки між собою. В результаті цього у кожній державі сформувалася своя, унікальна, система підготовки кадрів для правоохоронних органів, яка розвивалася тривалий час під впливом як територіальних, історичних, політичних, економічних чинників, так і особливостей національних правових систем. Система підготовки поліцейських в Україні внаслідок багатьох як історичних, так і інших причин суттєво відрізняється від західної моделі. Так, скажімо, особливої значущості у нас набувають питання формування антикорупційної спрямованості поліцейських у процесі їх професійної підготовки [2]. А тому в разі простого копіювання системи підготовки поліцейських будь-якої держави, без відповідної адаптації до особливостей нашого суспільства і держави, ми отримаємо нежиттєздатну структуру, яка не зможе підготувати кадри для проходження служби в реаліях України.

Список бібліографічних посилань

1. The New Police Training System: Psychological Aspects / D. Shvets, O. Yevdokimova, I. Okhrimenko et al. *Postmodern Openings*. 2020. Vol. 11, Iss. 1, Supl. 1. Pp. 200–217. DOI: <https://doi.org/10.18662/po/11.1sup1/130/>
2. Євдокімова О. О., Клименко І. В. Формування антикорупційної спрямованості поліцейських в ході професійної підготовки // *Materials of the XIII International Scientific and Practical Conference (March 30, April 7, 2018)*. Vol. 8. Psychology and sociology. Pp. 70–73.

3. Заросило В. О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції) : автореф дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2002. 20 с.
4. Морозов А. С. Формування правової культури у майбутніх працівників міліції : автореф дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Тернопіль, 1999. 18 с.
5. Петросова О. В. Європейська система освіти підготовки управлінських кадрів у правоохоронній сфері. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія: Управління*. 2012. Вип. 2. С. 271–278.
6. Якубов А. С., Асямов С. В., Таджиев А. А., Миразов Д. М. Полиция зарубежных стран: система организации и опыт профессиональной подготовки кадров : учеб. пособие. Ташкент : Акад. МВД Республики Узбекистан, 2010. 449 с.
7. Федченко О. Структура поліцейських органів держав ЄС та правове регулювання їх діяльності // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ у сучасний період розвитку державності України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 26 жовт. 2007 р.). Київ : Леся, 2008. С. 72–77.

Отримано 26.04.2020

УДК 347.1

ШИШКА О. Р.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін факультету № 4
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-1396-0508>

КОНЦЕПТ ТЕРМІНА «ЗАКОН» У ПРАКТИЦІ ЄСПЛ

В статті аналізується практика Європейського суду з прав людини на предмет розуміння обсягу поняття терміну «закон». Автором робиться висновок, що концепт терміну «закон» у практиці Європейського суду з прав людини розкривається через широке його розуміння, яке близьке за своїм змістом до терміну «право».

Ключові слова: закон, право, Європейський суд з прав людини.

Одним з вироблених та усталених праворозумінь у практиці ЄСПЛ наразі є термін «закон», що розкривається через кількісні та якісні виміри. Перший відповідає на запитання: що належить до обсягу поняття «закон»? Інший відповідає на питання щодо вимог якості такого закону.

Концепція «закон» (в англomовному варіанті – law), як зазначає ЄСПЛ, включає як статутне право (в англomовному варіанті – statutory law також розуміється як право, виражене в законодавчих актах), так і прецедентне право («суддівське право»). У зв'язку з цим суд завжди розуміє термін «закон» у його «сутнісному», а не у «формальному» сенсі. А тому такий термін охоплює як «писане право», що включає, крім закону, також і законодавчі акти нижчого рівня, у тому числі нормативні заходи, які приймаються професійними регулювальними органами в межах делегованих їм незалежних нормотворчих повноважень парламентом, так і неписане право. Таким чином, зазначає ЄСПЛ, «закон» – це положення, що діють у тому вигляді, як їх розтлумачили компетентні суди [8, п. 83] у світлі нових практичних змін [6, п. 28]. При цьому слід звернути увагу, що прецедентне право, безсумнівно, є дуже важливим джерелом права, але, як зазначається таким судом, є вторинним, тоді як «закон» (у розумінні статутного права) є первинним джерелом права [6, п. 27].

Щодо «якості закону», то наразі це поняття є автономним та вироблено ЄСПЛ у процесі тлумачення положень конвенції. Вимоги до якості закону добре проілюстровані у різних справах, а суддівський стандарт у цілому зводиться до наступного. Зокрема, закон має

відповідати якісним вимогам, насамперед, вимогам «доступності» та «передбачуваності». Тобто, якість закону вимагає, щоб він був доступний для зацікавленої особи, й вона мала можливість передбачити наслідки його застосування до неї, і щоб закон не суперечив принципу верховенства права та був сумісним з таким принципом. Закон має містити також досить зрозумілі й чіткі формулювання, давати змогу орієнтуватися в тому, які правові норми застосовуються до певного випадку [3, п. 56; 9, п. 49; 10, п. 59]. Рівень точності, що потребується від внутрішнього законодавства, яке в жодному разі не може передбачити усіх можливих варіантів, значною мірою залежить від змісту розглянутого нормативного документа, сфери, яку він покликаний охопити, а також від кількості та статусу тих, на кого він розрахований [5, п. 77]. При цьому жодна норма не може вважатися «законом», якщо вона не сформульована з точністю, достатньою для того, щоб дати змогу громадянину визначати свою поведінку: він має бути спроможним – якщо це потрібно, після відповідної консультації – передбачити, наскільки це розумно за конкретних обставин, наслідки, до яких може призвести певна дія [4, п. 39]. Також закон має з достатньою чіткістю визначати межі дискреції, наданої компетентним органам, і порядок її здійснення з урахуванням законної мети відповідного заходу, щоб забезпечити особі належний захист від свавільного втручання [8, п. 82]. Це означає, що в національному праві мають існувати засоби правового захисту від свавільного втручання з боку державних органів у права, гарантовані Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод, тобто передбачаючи адекватні та ефективні механізми та гарантії проти зловживань [3, п. 56].

З наведеного можна зробити висновок, що концепт «закон» ЄСПЛ розглядається у ширшому розумінні, ніж буквальне значення цього слова. На це, до речі, звертають увагу й інші дослідники з цього питання, вказуючи, що слово law також є синонімом не лише для нормативного акту, що приймається вищим органом законодавчої влади, а й для нормативних актів, що приймаються іншими органами влади, а також для таких джерел права, як релігійний канон, судовий прецедент тощо, тобто є загальним синонімом для будь-якого джерела норм права [11]. Тому категорію «закон» дедалі частіше розуміють не як закон у строгому, спеціальному сенсі (як акт верховної влади і джерело вищої юридичної сили), а як офіційне джерело юридичних норм [1, с. 3], як будь-яке джерело права, що призване регулювати певну групу суспільних відносин.

Широке розуміння терміну «закон» закріплено і в законодавстві України. На це звертає увагу Конституційний Суд України у своєму рішенні від 11 липня 1997 року № 3-зп. Зокрема, він вказує, що в Конституції України термін «закон» вживається як у широкому, так і вузькому значеннях. У широкому значенні термін «закон» вживається, наприклад, у статтях 13, 24, 35, 58, 68 Конституції України. У вузькому значенні, охоплюючи лише закони України, зокрема, він часто вживається у словосполученні «Конституція України і (та) закони України» (статті 10, 15, 36, 79, 126, 150 та ін.). При цьому, як зазначається таким судом у рішенні від 7 липня 1998 року у справі № 11-рп/98, закон (у вузькому розумінні цього слова) – юридично цілісний і структурно завершений нормативно-правовий акт, який приймається Верховною Радою України відповідно до її конституційних повноважень.

Таким чином, можна зробити висновок, що концепт терміну «закон» у практиці ЄСПЛ розкривається через широке його розуміння, яке близьке за своїм змістом до терміну «право». Це пов'язано з тим, що слово law може перекладатися українською, як і російською, не лише як «закон», але і як «право», «законодавство». В англійській мові слово law означає систему встановлених соціальних загальнообов'язкових норм (правил) [2]; систему правил, які створюються та застосовуються через соціальні чи державні установи для регулювання поведінки [7].

Наведене демонструє, що зміст певних категорій не завжди відповідає традиційним чи усталеним у певний момент часу підходам до їх праворозуміння. Право, у тому числі й прецедентна практика, може оперувати різними підходами до змісту певних категорій – від вузького до широкого та більш широкого розуміння. Головне, щоб право не створювало стан правової невизначеності та було сумісним з принципом верховенства права; було логічним та зрозумілим від загальної норми до спеціальної; являло собою єдину та цілісну систему з її унікальною структурою.

Список бібліографічних посилань

1. Оніщенко Н. Принцип законності: природа та сутність в умовах демократичних змін. *Віче*. 2012. № 12. С. 3–10.
2. Сербогін В. Верховенство права: сучасні уявлення про сутність та зміст конституційного принципу // *Legalitas* : сайт. 27.10.2015. URL: <http://legalitas.com.ua/ua/ukr-v-serogin-verhovenstvo-prava-suchasni-uyavlennya-pro-sutnist-ta-zmist-konstitucijnogo-principu/> (дата звернення: 13.024.2020).
3. Amann v. Switzerland, no. 27798/95, ECHR, 14 June 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-58497> (дата звернення: 13.024.2020).
4. Gawęda v. Poland, no. 26229/95, ECHR, 14 March 2002. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-60325> (дата звернення: 13.024.2020).
5. Gillan and Quinton v. the United Kingdom, no. 4158/05, ECHR, 12 January 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/rus?i=001-96585> (дата звернення: 13.024.2020).
6. Huvig v. France, no. 11105/84, ECHR, 24 April 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57627> (дата звернення: 13.024.2020).
7. Law // Wikipedia. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Law> (дата звернення: 13.024.2020).
8. Sanoma Uitgevers B.V. v. the Netherlands, no. 38224/03, ECHR, 14 September 2010. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-100448> (дата звернення: 13.024.2020).
9. Sunday Times v. United Kingdom, no. 6538/74, ECHR, 26 April 1979. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-57584> (дата звернення: 13.024.2020).
10. Szabó and Vissy v. Hungary, no. 37138/14, ECHR, 12 January 2016. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-160020> (дата звернення: 13.024.2020).
11. Webster's New World College Dictionary: Fourth edition / editor in chief M. Agnes. Wiley Publishing, Inc., 2002. 38 p.

Отримано 14.04.2020

УДК 796.012.62

ШУТКА Г. І.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки

Львівського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4405-2606>;

КМИЦЯК М. В.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Львівського державного університету внутрішніх справ;

КОСТОВСЬКИЙ М. Г.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Львівського державного університету внутрішніх справ;

ШУТКА І.-Р. К.,

студент-магістр факультету суспільних наук

Українського католицького університету (м. Львів)

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В даній статті розкриті теоретичні засади формування здорового способу життя. Проаналізовано сутність поняття «здоров'я» та «здоровий спосіб життя».

Ключові слова: формування здорового способу життя, фізичне виховання, здоров'я, особистість, здобувачі вищої освіти.

Однією з першорядних проблем нашого буття є питання здоров'я нації, особливо її підростаючих поколінь. В Україні склалась критична ситуація зі станом здоров'я населення та студентської молоді, зокрема.

Проблема здоров'я віддзеркалює минуле та сьогодення країни, а її майбутнє безпосередньо залежить від здоров'я студентської молоді.

Сьогодні на здоров'я молоді помітніше впливають фактори, дія яких раніше була значно меншою. Досить гостро постає необхідність розробки і запровадження конкретних дій, спрямованих на покращення здоров'я. Одним із ефективних шляхів вирішення цього завдання є створення умов для формування здорового способу життя здобувачів вищої освіти через сприйняття ідеалу і норм здорового, багатоманітного та щасливого життя кожного з них і усвідомлення негативного впливу неправильного способу життя, нездорового харчування, шкідливих звичок та несприятливих факторів навколишнього середовища.

Аналіз наукових праць [1, 3] свідчить про те, що для правильного формування умов розвитку здорового способу життя у першу чергу не слід забувати про його складові. Основними складовими здорового способу життя є: режим дня, правильне і раціональне харчування, фізіологічний розвиток, фізичні вправи та самоконтроль.

Здоров'я людини є складним феноменом глобального значення, котрий може розглядатися як філософська, соціальна, економічна, біологічна, медична категорії; як об'єкт споживання, як індивідуальна і суспільна цінність, явище системного характеру, динамічне, постійно взаємодіюче з оточуючим середовищем, що у свою чергу, постійно змінюється. Виходячи з цього, зрозуміло, як складно визначити здоров'я у повному обсязі.

В даний час недостатньо наукових розробок, методичних і дидактичних матеріалів щодо поглиблення знань здобувачів вищої освіти про потребу здорового способу життя. В зв'язку з цим, гостро постає необхідність розробки і запровадження конкретних дій спрямованих на покращення здоров'я. Одним із ефективних шляхів вирішення цього завдання є створення умов для здорового способу життя

Така ситуація вимагає пошуку шляхів покращення фізичного стану молоді.

З огляду на це, практична реалізація ідеї впливового управління станом здоров'я людини має неабияке значення. Стосовно пошуку шляхів, то ця ідея не нова і має тисячолітні традиції. Однак теперішня статистика, показники якої характеризують стан здоров'я здобувачів вищої освіти свідчить про досить далеку відстань до бажаного позитивного вирішення проблеми. При цьому слід зазначити, що з розвитком суспільства, зростання добробуту цивілізації, цінність здоров'я все більше зростає, а проблеми досягнення його все більше ускладнюються, що спонукає до підвищення все більшої науково-теоретичної, методично-реалізаційної уваги до нього.

Здоровий спосіб життя – це спосіб життя, заснований на принципах моральності, раціонально організований, активний, трудовий, який гартує захист від несприятливих впливів навколишнього середовища, що дозволяє до глибокої старості зберігати моральне, психічне і фізичне здоров'я.

Під здоровим способом життя розуміються такі форми і способи повсякденної життєдіяльності, які відповідають гігієнічним принципам, зміцнюють адаптивні можливості організму, сприяють успішному відновленню, підтриманню і розвитку його резервних можливостей, повноцінному використанню особистістю соціально-професійних функцій. Соціальними показниками здорового способу життя є форми і методи задоволення фізичних і духовних потреб молоді у навчанні, праці, побуті та активному відпочинку [2, 4]. Стан здоров'я є показником загальнокультурного розвитку, важливою ціннісною орієнтацією і має велике значення.

Тобто, здоров'я, з однієї сторони - це ідеальний стан організму, що індивід мав би прагнути досягти з перших днів свого свідомого життя, а, з іншої - одна з найважливіших характеристик якості життя, ресурс, який визначає можливість індивіда вирішувати повсякденні проблеми життя, задовольняти свої потреби задля вдосконалення власного фізичного, психічного і соціального благополуччя.

Вважається, що здоров'я – це нормальний стан організму, який характеризується оптимальною саморегуляцією, повною узгодженістю при функціонуванні всіх органів та систем, рівновагою поміж організмом та оточуючим середовищем при відсутності хворобливих проявів. Тому основною ознакою здоров'я є здатність до значної пристосованості організму до впливів різноманітних чинників зовнішнього середовища. Завдяки цьому здоровий організм може витримувати значні фізичні та психічні навантаження, не тільки пристосовуючись до дії екстремальних чинників зовнішнього середовища, але й повноцінно функціонувати в цих умовах. Таким чином, здоров'я розглядається і як здатність організму активно та повноцінно пристосовуватись до змін оточуючого середовища. Стан здоров'я не є чимось статичним. Це динамічний процес, а отже, стан здоров'я може покращуватись або погіршуватись. Кожна людина являє собою відкриту динамічну систему, тому існує широкий діапазон поняття «здоров'я» – від абсолютного здоров'я до граничних із хворобою станів.

Узагальнюючи всі наведені вище визначення поняття «здоров'я», доцільно сказати, що під здоров'ям треба розуміти процес збереження і розвитку біологічних, фізіологічних, психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності при максимальній тривалості активного життя.

Сучасний підхід до оцінки здоров'я мусить ґрунтуватись, по-перше, на врахуванні ступеня ризику виникнення захворювань і, по-друге, на врахуванні фізіологічних і біохімічних резервів організму.

З огляду на це, здоровим повинен вважатись такий спосіб життя, який виключає причини виникнення захворювань, сприяє підтриманню високої працездатності та доброго настрою, забезпечує стале фізичне і психічне здоров'я.

Складовою частиною здорового способу життя є активна рухова діяльність людини.

Отже, здоровий спосіб життя сприяє зміцненню соціального здоров'я особистості та суспільства в цілому.

Останнім часом, все частіше, поняття здоров'я поєднується та пов'язується з фізичною культурою, фізичним вихованням. Для цього є досить вагомі багатовікові існуючі підстави, під узагальнюючою істиною «рух – це життя».

Таким чином в загальному визначенні поняття здоров'я ця ланка складає безпосередню «пряму», суто професійно-прикладну функцію фізичного виховання. Стосовно інших факторів, фізичне виховання здійснює на них опосередкований вплив як протидія, пом'якшення, згладжування їх негативних впливів на життєдіяльність організму людини. Такий вплив може бути досить вагомим і в певних межах конкретної цілеспрямованості може виступити як окреме педагогічне завдання.

Але все ж таки, з цього огляду, фізичне виховання може виступити тільки умовною «панацеєю», яка обумовлює стан «здоров'я» людини як повного біологічного благополуччя, тобто можливості його не безмежні, хоча і значимі.

Сьогодні можна стверджувати, що потенційні можливості системи фізичного виховання використовуються далеко не в повній мірі, включаючи сюди і протидію негативному впливу існуючих соціальних, екологічних, генетичних та ін. факторів.

Фізичне виховання – це спеціально організований процес педагогічного впливу на особистість з використанням системи організованих рухів, м'язових та функціональних навантажень, природних і гігієнічних факторів з максимальним «включенням свідомості» в напрямок формування поведінко-діяльного стилю життя з метою розвитку та підтримування адаптаційних та функціональних процесів організму.

Фізична культура виступає, як необхідна частина здорового способу життя молоді тому, що вона представляє собою невід'ємну частину загальнолюдської культури, є сферою задоволення життєво необхідних потреб в руховій діяльності, забезпечує методи і засоби реалізації стратегічної задачі виявлення гармонійної особистості – її фізичного вдосконалення, грає одну з першочергових ролей у вирішенні проблеми розвитку і раціонального використання вільного часу.

Тільки з цих позицій можна оцінювати внесок фізичного виховання в загальне поняття «здоров'я людини».

Отже, від суб'єкта значною мірою залежить власний фізичний стан, на який можна впливати за рахунок відповідальності. Відповідальність, на нашу думку, є дієвим засобом підвищення фізичного стану молоді, якщо в основу покладено цілісність виховання цієї якості.

Важливе значення в дотриманні здорового способу життя має режим навчання, праці та відпочинку.

Соціальними показниками здорового способу життя здобувачів вищої освіти є форми і методи задоволення духовних та фізичних потреб в навчанні, побуті, активному відпочинку, відповідно гігієнічним принципам, які підвищують адаптивні можливості організму, сприяють повноцінному виконанню особистістю соціально-професійних функцій.

Невід'ємною частиною здорового способу життя є високі моральні та етичні цінності людини. Велику увагу треба приділяти формуванню свідомості особистості. Сформованість у молодого покоління цінностей здорового способу життя сприятиме здійсненню широкого позитивного впливу на організм і їх особистість.

Список бібліографічних посилань

1. Позитивний досвід діяльності з формування здорового способу життя / О. Вакуленко, Н. Жаліло, Н. Комарова та ін. // Інститут громадського здоров'я ім. О. М. Марзєєва НАМНУ : сайт. URL: <http://www.health.gov.ua/Publ/conf.nsf/0/b993ce66e72733f3c2256ddc003bfd53?OpenDocument> (дата звернення: 04.04.2020).
2. Герасимчук А. Ю., Ужеліна О. М. Формування у студентів потреб до занять фізичною культурою. *Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2006. Вип. 35. С. 440–442.
3. Кошманюк М. В. Особливості формування здорового способу життя студентів в умовах вищого навчального закладу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Педагогіка, соціальна робота»*. 2013. Вип. 30. С. 69–73.
4. Литвиненко О. М. Формування здорового способу життя в студентській молоді. *Педагогіка. Наукові праці*. 2013. Вип. 146, т. 158. С. 42–46.

Отримано 06.04.2020

Секція 2

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

УДК 351.74.37(477)

БЕЗПАЛОВА О. І.,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України,
завідувач кафедри поліцейської діяльності та
публічного адміністрування факультету № 3*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2886-695X>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОФІЦЕРІВ ГРОМАДИ В УКРАЇНІ

Акцентовано увагу, що основною метою проекту «Поліцейський офіцер громади» є забезпечення тісної взаємодії поліцейських з об'єднаною територіальною громадою, орієнтація діяльності поліцейських, у першу чергу, саме на потреби громади. Розкрито особливості даного проекту. Окреслено ключові етапи реалізації проекту «Поліцейський офіцер громади». Охарактеризовано особливості підготовки поліцейських офіцерів громади, оскільки саме від цього безпосередньо залежить ефективність виконання ними покладених на них обов'язків та стан публічного порядку і безпеки в межах конкретної об'єднаної територіальної громади. Наголошено на важливості розробки Положення з організації роботи поліцейських офіцерів громади та вироблення дієвого механізму розробки навчальних програм для підготовки поліцейських офіцерів громади.

Ключові слова: поліція, поліцейський офіцер громади, об'єднана територіальна громада, місцева інфраструктура безпеки, публічний порядок, публічна безпека.

Одним із ключових підходів Стратегії розвитку системи органів Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року є служіння суспільству та залучення суспільства до процесу створення безпечного середовища. Досягти цього можливо у результаті дотримання і забезпечення прав людини і основних свобод як ключової цінності в діяльності органів системи МВС; реалізації органами системи МВС своїх функцій відповідно до потреб людини; забезпечення тісної співпраці з територіальними громадами і суспільством у цілому [1]. У зв'язку з цим, важливого значення набуває використання позитивного закордонного досвіду організації роботи органів і підрозділів поліції, за результатами вивчення якого доцільно впроваджувати пілотні проекти, орієнтовані на створення безпечного середовища для громадян, в якому має бути впроваджено ефективну місцеву інфраструктуру безпеки. Саме з цією метою, у 2019 році в рамках реформи органів Національної поліції в Україні було розпочато проект «Поліцейський офіцер громади». Основною метою даного Проекту є забезпечення тісної взаємодії поліцейських з об'єднаною територіальною громадою, орієнтація діяльності поліцейських, у першу чергу, саме на потреби громади. Станом на початок лютого 2020 року Проект запроваджено в семи областях держави, в тому числі й на Черкащині, та охоплює 206 об'єднаних територіальних громад, де проживає 1,7 мільйона осіб; наразі вже працює 251 поліцейський офіцер громади [2]. Заплановано, що проект поширюватиметься поетапно та до кінця 2020 року має охопити всю територію України.

Характерною особливістю проекту «Поліцейський офіцер громади» є орієнтація на впровадження якісно та змістовно нового формату роботи поліцейських, для яких на першому місці мають стати потреби громади, місцевого населення, вивчати та забезпечувати які можливо виключно шляхом підтримання постійного контакту поліцейських з місцевими жителями. Передбачається, що такий постійний контакт буде забезпечений не лише роботою поліцейського у відповідній територіальній громаді, а й його безпосереднім проживанням у ній. Саме тому, коли поліцейський стане повноправним представником конкретної громади, житиме її проблемами, перебуватиме на постійному зв'язку із мешканцями та допомагатиме їм, це дозволить поліції відповідати очікуванням громади. Дуже важливо, щоб взаємозв'язок між поліцією та громадою був направлений на забезпечення якісних умов життя, безпеки, якісного реагування на будь-які ситуації, дав можливість людям відчувати впевненість і безпеку.

Базовими етапами реалізації проекту «Поліцейський офіцер громади» є: 1) встановлення, шляхом проведення відповідних інформаційних кампаній, співпраці з об'єднаними територіальними громадами, з метою оцінювання можливостей кожної громади з наступним підписанням меморандуму; 2) проведення відбору кандидатів на посади поліцейських офіцерів громади серед діючих працівників поліції (перевага надається дільничним офіцерам поліції); 3) навчання відібраних кандидатів на курсах підготовки за спеціально розробленою програмою тривалістю до 2,5 місяців із залученням іноземних експертів; 4) організація несення служби поліцейськими офіцерами громади, під час чого відбувається спочатку його знайомство з громадою, планування безпосередньої роботи щодо реалізації спільних проектів з об'єднаною територіальною громадою, звітування перед нею; 5) здійснення контрольних заходів (регулярне оцінювання ефективності) з боку Національної поліції та вивчення громадської думки міжнародними експертами. Незважаючи на важливість та вирішальне значення кожного із окреслених етапів, вважаємо за доцільне більш детально зупинитися на третьому етапі, оскільки саме від рівня підготовки майбутніх поліцейських офіцерів громади безпосередньо залежить ефективність виконання ними покладених на них обов'язків та стан публічного порядку і безпеки в межах конкретної об'єднаної територіальної громади.

Перш за все, слід звернути увагу, що були проведені ґрунтовні соціологічні опитування представників об'єднаних територіальних громад, що дозволило виокремити найбільш поширені види правопорушень, вчинення яких викликає занепокоєння у населення: крадіжки, тілесні ушкодження, домашнє насильство, вчинення правопорушень у стані алкогольного сп'яніння, самогонування, наркоманія, незаконне будівництво, поділ землі тощо. Вивчення результатів громадських опитувань дозволило сформулювати основні напрями підготовки майбутніх офіцерів громади: домедична, вогнева, тактична, функціональна підготовка, керування (у тому числі контраварійне) автомобілем, захист прав та інтересів дітей, безпека дорожнього руху, робота з базами даних, кримінальне провадження та методика розслідування окремих кримінальних правопорушень, охорона місця події, техніка опитування, кваліфікація злочинів, правові підстави затримання, принципи комунікації із населенням (Community Policing).

Базовими навчальними закладами для підготовки поліцейських офіцерів громади було обрано Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ та Львівський державний університет внутрішніх справ, на базі яких вже пройшло кілька «хвиль» підготовки. Основною новацією підготовки поліцейських офіцерів громади є забезпечення якісного нового навчання: шляхом поєднання наукової, навчальної та практичної складових.

Крім безпосередньої підготовки майбутніх офіцерів громади, важливого значення потребує питання підготовки керівників управлінь превентивної діяльності шляхом ознайомлення їх з особливостями населення служби такими офіцерами, взаємодії з представниками об'єднаної територіальної громади та населенням. Це дозволить керівникам управлінь превентивної діяльності максимально створити умови для виконання поліцейськими офіцерами громади покладених на них обов'язків, не допустити виконання такими поліцейськими неприцяманих їм функцій.

Незважаючи на те, що проект «Поліцейський офіцер громади» є пілотним, його сфера дії охопила значну кількість об'єднаних територіальних громад. Зважаючи на це, важливого значення набуває розробка та прийняття на рівні МВС України Положення з організації роботи поліцейських офіцерів громади, в якому має бути чітко визначено статус таких поліцейських, коло їх прав та обов'язків, межі компетенції, особливості взаємодії з іншими підрозділами поліції, та координації роботи поліцейських з представниками об'єднаних територіальних громад. Також вкрай актуальним є питанням з вироблення дієвого механізму розробки навчальних програм для підготовки поліцейських офіцерів громади та закріплення його на рівні відповідного нормативно-правового акту.

Список бібліографічних посилань

1. Про схвалення Стратегії розвитку системи органів Міністерства внутрішніх справ України на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 22.03.2020).
2. Проект «Поліцейський офіцер громади» планують запровадити в містах обласного значення // Прочерк : сайт. 01.02.2020. URL: <https://procherk.info/news/7-cherkassy/79117-proekt-politsejskij-ofitser-gromadi-planujut-zaprovaditi-v-mistah-oblasnogo-znachennja> (дата звернення: 22.03.2020).

Отримано 24.03.2020

УДК 351.74

ВОЙТЕНКО І. О.,

*старший інспектор відділення організації навчання
Державної установи «Академія патрульної поліції»
Національної поліції України (м. Київ)*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДЕРМАТОГЛІФІКИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ПОРТРЕТА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Перспективним напрямком здійснення професійного відбору майбутніх поліцейських є можливість вивчення шкірного рельєфу долонних поверхонь рук, що сприятиме прогнозуванню успішності під час професійної адаптації.

Ключові слова: професійна діяльність, Національна поліція, дерматогліфіка.

Забезпечення динамічності, цілісності та ефективності системи професійного відбору майбутніх поліцейських потребує впровадження нешаблонних підходів. Загальноновизнаним є положення про те, що на певних стадіях розвитку людини формуються різні системи психологічних якостей. В успішному протистоянні особистості стресовим ситуаціям, насамперед у професійній діяльності особливу роль відіграє така характеристика, як життєстійкість. Те, що життєстійкість впливає не тільки на процес здійснення вибору, а й на результат, дозволяє вважати її одним з домінуючих чинників особистісного потенціалу, який свідчить про складну і зрілу форму саморегуляції людини [1].

Актуальність реформування поліції зумовлена тим, що традиційні стратегії поліцейської діяльності вже не задовольняють суспільство, яке розвивається в демократичному напрямі. Д. Грін зазначає, що більшість поліцейських відомств відчуває інформаційний голод, не може точно ідентифікувати проблеми [2].

Служба у Національній поліції України є надзвичайно специфічним та відповідальним різновидом трудової діяльності, що визначає і особливе правове становище службовців цього правоохоронного органу та вимоги до їх трудової правосуб'єктності. Сьогодні вимоги до

кандидатів на посади поліцейських встановлено, переважно, ст. 49 та ч. 2 ст. 61 Закону України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року, передбачає, що на службу в поліції можуть бути прийняті громадяни України віком від 18 років, які мають повну загальну середню освіту, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, які володіють українською мовою [3].

Ключовим критерієм відбору є професійна адаптація, тобто здатність пристосування до певного виду професійної діяльності, а також оволодіння спеціальними знаннями та навичками, необхідними для якісного виконання своїх службових обов'язків. Професійна діяльність містить багато аспектів – економічний, соціологічний, етичний, психологічний, фізіологічний тощо.

На мою думку одним з найважливіших виступає саме психологічний. Адже сучасний етап професіоналізації тісно пов'язаний із бурхливим науково-технологічним прогресом та відповідною готовністю кандидата на службу в поліції до ситуацій різного характеру. Сучасна професійна спеціалізація вимагає формування цілісного психологічного портрета кандидата на службу в поліцію. Даний напрямок потребує розширеного колу новацій, думок, обговорень та відповідного правового забезпечення. Будь-що нове народжується в спорах і дискусіях, перевіряється на практиці.

Огляд літературних джерел та історії свідчить, що К. Юнг (швейцарський психолог, засновник аналітичної психології та сподвижник З. Фрейда) у своїх дослідженнях часто звертався до знаків на долоні та вважав, що візерунки на руках тісно пов'язані з психікою її власника, тому рука – надійне джерело психологічної інформації про людину [4].

Шкіра, якою покрита внутрішня сторона долоні, має, як відомо, складний рельєф – його утворюють так звані гребінці, і тому цю шкіру фахівці іменують гребеневою. Гребінці складають характерні візерунки, унікальні для кожної людини (формуються на 3-4 тижні внутрішньоутробного життя) і незмінні протягом всього життя. Вивченням ознак цих візерунків займається наука дерматогліфіка, яку не слід плутати з хіромантиєю. Дерматогліфіка (гр. дерматос – шкіра, і гр. видовбу, вирізьблюю) – розділ морфології людини, який вивчає шкірний рельєф долонних і підошовних поверхонь, де шкіра вкрита численними папілярними лініями, що утворюють певні візерунки. Дані дерматогліфіки використовуються в криміналістиці (дактилоскопії), клінічній медицині, медичній генетиці. Її винахідником у 1892 р був Френсіс Гальтон, пізніше значною мірою використовувалась Х. Каммінсом і Ч. Мідло. Шкіра має загальне джерело походження зі структурами нервової системи і досить тісно з ними пов'язана. Адже папілярні візерунки формуються у людини на 3-4 місяці внутрішньоутробного життя, характеризуються індивідуальністю та незмінністю. Результати дерматогліфічних досліджень представляють неабияку цінність для психології та майбутнього процесу формування психологічного портрета поліцейського, адже шкіряні візерунки містять в собі інформацію щодо розуміння характеру, темпераменту, поведінки людини. Пальцеві відбитки досить легко класифікувати в рамках трьох груп. Типова дуга – найбільш рідкісний з поширених візерунків. Найчастіше зустрічається на вказівному і середньому пальцях лівої руки. Типова петля завжди супроводжується однією так званою «дельтою». Типовий завиток завжди супроводжується двома «дельтами». Частіше зустрічається на вказівному і безіменному пальцях правої руки.

Важливим є не тільки наявність у людини того або іншого візерунка, але і те, на якому пальці і якій руці він розташований. З тонкої топографією дерматогліфічних ознак пов'язані особливості тонкої організації різних областей мозку (наприклад, якщо єдиний завиток розташований на вказівному пальці лівої руки, тоді як на тому ж пальці правої руки - петля, то це - спадковий лівша).

Особливості людини, її індивідуально-психологічні якості можна визначати за допомогою такого способу, як зчитування інформації зі шкіряного малюнку пальців рук. Звідси виникає проблема щодо регламентування чинним законодавством механізму дактилоскопіювання працівників поліції, зокрема кандидатів на службу в поліцію, який може вирішити діагностичні задачі при складанні психологічного портрету майбутнього

поліцейського із внесенням даних до «Індивідуальної маршрутної картки» – цілеспрямованої спроектованої до кандидата диференційованої картки. При цьому, процес дерматогліфічного та психологічного дослідження може виглядати таким чином: відскановані відбитки пальців рук кандидата на службу в поліцію підлягають детальному вивченню психологом-діагностом з використанням дерматогліфічних та топографічних показників задля формування цілісного психологічного портрету поліцейського [5]. Але ще більшою мірою цей зв'язок дає привід для роздумів та подальших досліджень.

Водночас, для того, щоб у сучасних умовах майбутньому працівнику Національної поліції України стати справжнім професіоналом, він має бути всебічно розвиненим, обізнаним в багатьох сферах, відкритим до набуття нового досвіду, здатним інноваційно мислити.

Список бібліографічних посилань

1. Молчанова Л. Н. Жизнестойкость как фактор устойчивости к психическому выгоранию представителей экстремальных профессий. *Клиническая и медицинская психология: исследования, обучение, практика*. 2015. № (10). URL: http://www.medpsy.ru/climp/2015_4_10/article13.php (дата звернення: 29.03.2020).
2. Greene J. Evaluating Planned Change Strategies in Modern Law Enforcement: Implementing Community-Based Policing. Brodeur J. P., 1998. 146 p.
3. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 29.03.2020).
4. Трепаков Е. А. Диагностика по руке? *Твое здоровье*. 1989. № 3–4. С. 44–47.
5. Калюга К. Нетрадиційність криміналістичного методу діагностики ознак і властивостей людини. *Підприємництво, господарство і право*. 2015. № 7. С. 53–56.

Отримано 31.03.2020

УДК 349.2:351.74

ГАРБУЗЮК К. Г.,

кандидат юридичних наук, декан факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ

Розглянуто норми Закону України «Про Національну поліцію», що передбачають застосування категорій «добір» та «конкурс» стосовно поліцейських. Розглянуто співвідношення цих категорій та надано пропозиції з вдосконалення відповідного національного законодавства.

Ключові слова: добір, конкурс, поліцейський, змагання, служба, поліцейські комісії.

У сучасних правових державах важлива увага суспільства та державних інституцій приділяється якості законів. Україна, яка позиціонує себе як правова держава, повинна розвиватися у цьому напрямку адже реаліями сьогодення є сумнівна якість національних законів, що проявляється у дублюванні норм, наявності прогалин у законодавстві, колізії між нормами різних законів, несистемному регулюванні суспільних відносин.

Як відомо забезпечуватися якість законів має, передусім, завдяки залученню наукової спільноти до розробки законопроектів та належної їх апробації. А. О. Селіванов звертає увагу на правовий нігілізм як ознаку національного законотворення. Вчений вказує, що саме з цієї причини дедалі менше звертається увага у процесі законотворення на принципи права, яких має обов'язково дотримуватися законодавець і передусім це стосується конституційних принципів під час створення того чи іншого «продукту» законодавчого процесу. Прикладів існування доктринального права у законопроектній роботі дуже мало, що притаманно і

законодавцям зарубіжних країн. Це відбувається тому, що законодавець практично дуже рідко звертається до загальної думки юристів і, як вказують вчені-правознавці, спостерігається втрата актуальності використання наукових позицій у взаємодії із законотворенням [1].

Не є виключенням з цього правила і Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII. Так, ч. 1 ст. 51 Закону передбачає, що для забезпечення прозорого добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських на підставі об'єктивного оцінювання професійного рівня та особистих якостей кожного поліцейського, відповідності їх посади, визначення перспективи службового використання в органах поліції утворюються постійні поліцейські комісії.

Аналіз зазначеної норми свідчить про те, що законодавець використовує слова «добір» та «конкурс» як синоніми. З таким підходом слід не погодитися, адже у словниковій літературі слово «конкурс» вважається синонімом слів «олімпіада» та «змагання» [2, с. 690], але не «добір» та означає змагання, яке дає змогу виявити найбільш гідних із його учасників або найкраще з того, що надіслане на огляд, а в юриспруденції «конкурс» – це змагання, яке має на меті виявлення кращих з учасників [3, с. 264]. Вищенаведене свідчить про те, що ознаками категорії «конкурс» є наступне: 1) змагання; 2) має на меті виявлення кимось кращих з учасників, а обсяг – усі мислимі види змагання з активних (боротьба, поєдинок тощо) до не активних видів (суперництво (як прагнення) тощо), у яких обов'язково кимось виявляється кращий. В обсяг поняття «конкурс» не входить війна чи сварка, зіткнення чи сутічка, як агресивна форма, де не має кому виявити домінанта.

У науковій літературі практично одностайним є розуміння мети проведення конкурсу, яка полягає у доборі працівників шляхом перевірки відповідності претендента вимогам, що ставляться для зайняття тієї чи іншої посади та забезпеченні зайняття посади кращим із претендентів. Так, А. В. Андрушко, зазначає що конкурс є важливим правовим способом раціонального підбору кадрів до органів державної служби, що дозволяє не тільки покращити комплектування її органів, але й забезпечує у подальшому потрібний рівень їх функціонування. Науковець підкреслює, що важливість конкурсного порядку прийняття громадян на державну службу очевидна, адже це той фактор, який має гарантувати об'єктивність оцінки ділових, професійних, моральних якостей претендента, і, як наслідок, – ефективність його майбутньої роботи [4, с. 66].

У теорії трудового права можна зустріти наступні визначення конкурсу. Так, К. Ю. Мельник вказує, що конкурс у трудовому праві – це змагання, яке проводиться з дотриманням певного порядку у випадках, передбачених законодавством чи рішенням роботодавця, з метою визначення на підставі певних критеріїв найкращого для зайняття вакантної посади серед осіб, які беруть у ньому участь [5, с. 225]. На думку В. Н. Смирнова конкурс – це особливий, винятковий порядок підбору кадрів, який містить підвищені вимоги до осіб, що претендують на заміщення вакантної посади [6, с. 45]. О. В. Гоц під конкурсом розуміє соціально-правовий метод оцінювання ділових якостей претендентів, в основі якого лежать демократичні принципи об'єктивності, гласності, порівняності та змагальності [7, с. 156].

Слід звернути увагу на те, що в ст. 52 Закону України «Про Національну поліцію» передбачається проведення конкурсу як один із засобів здійснення добору на посади поліцейських. Так, відповідно до ч. 1 ст. 52 Закону, з метою добору осіб, здатних професійно виконувати повноваження поліції та посадові обов'язки за відповідною вакантною посадою, у випадках, передбачених цим Законом, проводиться конкурс на службу в поліції та/або на зайняття вакантної посади. Частина 4 ст. 52 Закону передбачає, що комплектуванню в порядку просування по службі посад молодшого, середнього та вищого складу поліції, крім випадку, передбаченого частиною третьою цієї статті, за рішенням керівника, уповноваженого призначати на такі посади, може передувати або проведення конкурсу, або проведення атестації.

З огляду на вищезазначене категорії «добір» та «конкурс» слід вважати різними за змістом та обсягом. Також можна констатувати, що ці категорії співвідносяться між собою, як родова та видова. Отже, пропонуємо викласти ч. 1 ст. 51 Закону України «Про

Національну поліцію» у наступній редакції: «Для забезпечення прозорого конкурсу на посаду поліцейського утворюються постійні поліцейські комісії».

Список бібліографічних посилань

1. Селіванов А. О. Проблеми законотворення і Конституційний Суд України // Голос України : сайт. 07.09.2004. URL: <http://www.golos.com.ua/article/231443> (дата звернення: 03.05.2020).
2. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР, Ін-т мовознавства ; за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наук. думка, 1974. Т. 5. 840 с.
3. Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 2001. Т. 3: К–М. 792 с.
4. Андрушко А. В. Виникнення трудових правовідносин з державними службовцями : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2002. 195 с.
5. Мельник К. Ю. Проблеми правового регулювання трудових відносин службовців правоохоронних органів : монографія. Харків : Вид-во Харків. нац. ун-ту внутр. справ, 2009. 360 с.
6. Смирнов В. Н. Конкурс в советском трудовом праве. Л. : Ленинград. гос. ун-т, 1960. 108 с.
7. Гоц О. В. Правове регулювання виникнення трудових правовідносин з науково-педагогічними працівниками : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05. Харків, 2004. 180 с.

Отримано 05.05.2020

УДК 351.74:37

ГІДЕНКО Є. С.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ЗВЕГІНЦЕВА А. М.,

курсант першого курсу факультету підготовки фахівців

для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У роботі розглядається питання відбору кандидатів на службу до Національної поліції, обговорюються позитивні та негативні моменти. Також здійснено порівняльний аналіз відбору поліцейських на службу за кордоном та у нашій країні.

Ключові слова: поліція, поліцейський, відбір, закон.

Нова поліція кардинально відрізняється від «старої», працювати в поліції тепер гордо, престижно, почесно і надзвичайно відповідально.

Робота поліцейських спрямована на виявлення злочинних організацій, для чого вони проводять бесіди в загальноосвітніх установах, цілодобово патрулюють вулиці і дороги, спілкуються з представниками різних соціальних груп, оперативно реагують на всі скарги, що надходять. Варто розуміти, що трудові будні поліцейських - це не тільки погоні і небезпеки, а й робота з цивільним населенням, співпраця з територіальними організаціями, представниками влади.(с.25)

Тому зараз майже кожен учень старших класів, а іноді вже дорослі люди мають мрію працювати в правоохоронних органах. Їх головний аргумент чому саме є тим, що вони хочуть змінити країну і тому починають з себе. Але важко сказати, що маленький процент люди, які хочуть змінити зробляють велику пертурбацію.

Багато людей залишають свою мрію через те, що не всі зможуть пройти відбір в поліцію. А саме фізичну частину. Встановлено такі нормативи: для чоловіків - біг 1000 м за

3,40 хвилини; біг 100 метрів за 14,00 секунд; віджатися і прокачати прес 55 разів за хвилину. Для жінок - біг 1000 м за 4,10 хвилини; біг 100 метрів за 16,50 секунд; віджатися від підлоги 26 разів. Це встановлені нормативи у 2015 році.

Але хлопці та дівчата, які трохи не вклалися в нормативи фізпідготовки, все одно отримують можливість проходити навчання в поліцейській академії. «Я вважаю, нам необхідно змінити підхід і дати кандидату шанс за кілька місяців підтягнути рівень своєї підготовки», - сказав Князев, зазначивши, що багато людей відсіюється саме на етапі складання іспиту.

Взагалі у 2016 році змінилися вимоги до кандидатів у правоохоронні органи. Наприклад, в 2015 році чоловіки повинні були підтягуватися на турніку, а зараз від них вимагається виконати комплексну силову вправу, яка передбачає вправи для пресу, лежачи на спині і віджимання.

З кожним роком змінюється вимоги. На мою думку, не дуже правильно. Тому що поліцейський в першу чергу повинен бути фізично розвинутий і дуже добре. Крім цього розумові здібності повинні бути на високому рівні. Це обумовлене тим, що дуже багато інформації потрібно знати та вміти правильно застосовувати закон та статті. Щоб в результаті було менше таких ситуацій, що суд визнає поліцейського не коректним в своїх діях.

В етапах конкурсного відбору є тільки перевірка IQ кандидата та знання основ законодавства. Але не кожна людина, яка хоче бути поліцейським може знати основи законодавства. Я вважаю, що люди приходять на відбір не дуже володіють законом. І це нормально тому, що вчорашня домохазяйка як може знати закон?

На мою думку, потрібно щоб був етап на IQ та на знання мов. Це зараз дуже важливо знати свою мову досконало та знати хоча б на середньому рівні іноземну мову. Зараз дуже багато іноземців приїжджають в нашу країну на екскурсію, навчання або навіть жити. Але вони можуть не знати українську мову і їм потрібна буде допомога. В такій ситуації люди найчастіше звертаються до поліцейських. За короткий час дуже важко вивчити мову, тому це найголовніше вимога до правоохоронних органах України. Наприклад, в Британії. Якщо в більшості країн світу особлива увага приділяється фізичній підготовці і дисципліні, то британські поліцейські в першу чергу дивляться на юридичну грамотність кандидата, його кмітливість, рівень освіти і комунікативні навички.

Після схвалення заяви, людину відправляють в спеціалізований центр відбору. Тут перевіряють коефіцієнт розумового розвитку (IQ), рівень ерудиції та його професійні якості. Особливо цінуються вміння самостійно приймати рішення, гнучкість, орієнтованість на потреби суспільства, вміння працювати в колективі. На кожному етапі кандидат повинен набрати певну кількість балів.

Ще хочу навести в приклад Швейцарію. У Швейцарії теж є особистий підхід до відбору нових кадрів до поліції. Це є добре знання французької мови (державними мовами також вважаються німецька та італійська), тест на грамотність, додатковий тест на володіння іноземною мовою, особиста співбесіда і психологічний огляд. І це не рахуючи обов'язкового швейцарського громадянства, хорошої фізичної підготовки і прав категорії В. Прийом на службу в поліцію - найважливіша функція органів управління, яка вимагає великої уваги до професійного відбору нових співробітників, виховання та навчання кандидатів в поліцейські. До кандидатів на службу в рядах поліції Великобританії, Швеції, Італії, Іспанії, Німеччини, Португалії, США та здебільшого інших країн пред'являються досить жорсткі вимоги.(с.69)

Зрозуміло, сліпе копіювання зарубіжного досвіду неприпустимо, бо правові основи, соціальні умови служби поліцейських за кордоном відрізняються від діяльності вітчизняних вартових правопорядку.(с.78)

Тому потрібно більш детально розібратись в деяких втрачених моментах, на які не звернули увагу та змінювати, щоб наша поліція була краще і краще.

Список бібліографічних посилань

1. Карагодін А. В., Николаєнко Е. А. Особенности организации государственной службы в органах внутренних дел на современном этапе. *Проблемы правоохранительной деятельности*. 2013. № 1. С. 38–42.

2. Основы научной организации управления и труда в органах внутренних дел : учеб.-метод. пособие / под ред. Г. Г. Зуйкова. М. : ВШ МВД СССР, 1973. 112 с.
3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 03.04.2020).
4. Жданов І. В. Мотиваційна складова професіоналізму працівників органів внутрішніх справ. *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2004. № 28. С. 351–356.
5. Про затвердження Положення з організації професійної підготовки осіб рядового і начальницького складу органів внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 13.04.2012 № 318 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0728-12> (дата звернення: 03.04.2020).

Отримано 06.04.2020

УДК 37.011.33:351.75

ГРИНЬОВ І. М.,

*викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);*

 <https://orcid.org/0000-0001-6219-3539>;

ВОРОНІН І. В.,

*курсант 2 курсу навчально-наукового інституту № 1
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

В роботі аналізуються основні проблеми професійного відбору майбутніх поліцейських, розглянуто причини труднощів при безпосередньому відборі та професійній підготовці майбутніх поліцейських, запропоновано шляхи розвитку системи відбору майбутніх поліцейських

Ключові слова: ВНЗ МВС, спеціальна фізична підготовка, підготовка поліцейських.

Актуальність. Сьогодення складається так, що необхідно переосмислювати загальну концепцію професійного відбору майбутніх поліцейських. Нестача наукових напрацювань, які б допомогли для поглибленої сфері відбору та навчання майбутніх поліцейських, змушує вітчизняних експертів схилитися до поглядів європейських та інших іноземних фахівців. Однак необхідно розвивати та напрацьовувати нові та модернізувати старі підходи до професійного відбору майбутніх поліцейських. Варто зауважити, розвиток системи професійного відбору є одним з найголовніших пріоритетів, оскільки в системі внутрішніх справ повинні бути дійсно добре фізично підготовлені поліцейські.

Мета. Розглянути та запропонувати нові підходи відбору майбутніх поліцейських, встановити проблеми, які виникають при підготовці майбутніх поліцейських, запропонувати шляхи покращення та розвитку загальної системи професійного відбору майбутніх поліцейських.

Результати. До органів поліції приймають кандидатів, які пройшли спеціальний курс підготовки, який триває приблизно 6 місяців. Необхідно розуміти, що підготовка працівника поліції повинна бути поступовою, системною, відповідати встановленим вимогам. За короткий час необхідних результатів просто неможливо досягнути. Це пов'язано з тим, що при підготовці сучасних поліцейських робиться великий акцент на вивченні нормативно-правової бази, в той час як на якість фізичної підготовки звертають менше уваги. Таким чином необхідно чітко усвідомлювати, що майбутній поліцейський повинен бути гарно фізично розвинутий, оскільки у практичній діяльності, як показує досвід, часто брак фізичної підготовки є наслідком недосконалості поліцейського та робить його більш вразливим до зовнішніх факторів. Тому сучасна підготовка має достатньо проблем. Основні причини:

- сучасні поліцейські повинні пристосовуватись до нових завдань, вказівок, в той час як підготовка здійснюється за старими правилами та рекомендаціями, які на є неактуальними та можуть слугувати лише як порада, але ніяк не встановлений зразок за яким відбувається підготовка поліцейських;

- початково кандидати, які бажають стати поліцейськими мають досить низький рівень фізичної підготовленості, через що підготовка таких кандидатів потребує додаткового часу, який знайти, в умовах чітко визначеного терміну майже неможливо;

- підготовка, яку здійснюють в Україні значно відрізняється від підготовки в Європейських країнах, в основному це полягає в відмінностях менталітету та відношенні до певних надзвичайно важливих елементів підготовки, якими іноді нехтують при підготовці поліцейських в Україні;

- відсутність зацікавленості у розвитку майбутніх поліцейських у різних напрямках, проявляється це в одноманітності застосування застарілих методів підготовки, які на сьогоднішній день не приносять бажаного результату;

- недостатня кількість часу приділяється практичному виконанню вправ та завдань, які спрямовані на розвиток фізичних якостей, теоретична складова, звісно, важлива, але практична підготовка є системо утворюючою;

- майбутні поліцейські не зацікавлені в подальшому розвитку фізичних якостей.

Фактори, які уповільнюють розвиток системи підготовки та відбору майбутніх поліцейських:

- застарілість програм з спеціальної фізичної підготовки;

- постійні зміни вимог, які висуваються кандидатам, з кожним роком при відборі менше звертається увага на фізичні випробування, на даному етапі вимоги зовсім легкі, які зменшують з кожним роком, що негативно впливає на якість відбору та створює додаткові проблеми при майбутній підготовці;

- низький початковий рівень фізичної підготовки майбутніх поліцейських;

- в сучасних програмах підготовки поліцейських відведено мало часу на фізичну підготовку поліцейських;

- відношення до фізичної підготовки як до «додаткового», а не основного елемента підготовки поліцейських.

Безумовно, найбільшу увагу потрібно приділяти саме професійному відбору на етапі вступу майбутніх поліцейських

Проблема професійного відбору молоді, яка вступає до ВНЗ МВС України на цей час ще практично не вивчалася, а методика її дослідження потребує коригування з урахуванням вимог сьогодення, загальної фізичної підготовленості правоохоронців, стану їх здоров'я.

Вимоги, які встановлені до поліцейського на етапі професійної підготовки повинні бути в повній мірі виконані, оскільки часткове виконання поставлених завдань може тягнути за собою тяжкі наслідки для життя та здоров'я поліцейського.

Висновки

Для розвитку професійного відбору майбутніх поліцейських, необхідно виконати наступні завдання:

1. Написання та практичне використання нових програм для підготовки та професійного відбору поліцейських;

2. Переглянути різні підходи та практично втілити нові правила відбору поліцейських;

3. Вдосконалити застарілі програми підготовки у ВНЗ МВС, проаналізувати та реформувати старі методи підготовки;

4. Підвищувати загальну фізичну підготовку діючих поліцейських. Це слугувати стимулом для майбутніх поліцейських;

5. Надати більшу кількість часу для фізичної підготовки майбутніх поліцейських для реалізації покладених на них завдань в майбутньому.

Отримано 24.04.2020

УДК 378.6(477)

КОЛІСНІЧЕНКО В. В.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-4896-7889>;

БОРОВИК М. О.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0943-6735>

ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

В даній праці висвітленні питання пов'язані з професійною підготовкою поліцейських у країнах Західної Європи.

Розкриті принципи на яких базується підготовка поліцейських у закордонних країнах такі, як: орієнтація навчання на конкретний досвід, орієнтація процесу навчання на концептуалізацію, розвиток фізичних якостей, індивідуальний підхід до курсантів та слухачів, орієнтація на активне експериментування.

Представлено структуру підготовки поліцейських у Франції, ФРН, Бельгії та Італії. Розглянуті навчальні центри, перелічені види навчання, розкрито вимоги до навчання поліцейського.

Ключові слова: поліцейський, професійне навчання, фізична підготовка.

Актуальність дослідження. За кордонами України сьогодні накопичений значний і різноаспектний досвід підготовки кадрів для поліцейських служб. Всебічне і комплексне висвітлення проблематики організації та здійснення підготовки поліцейських у різних країнах потребує спеціального дослідження, використання великих масивів інформації загально-правового, відомчого нормативного, організаційного, фактичного, оперативно-службового, статистичного, психолого-педагогічного, методичного характеру. У межах дослідження висвітлюються окремі аспекти підготовки правоохоронців інших країн з метою вивчення накопиченого досвіду в контексті формування професійної підготовленості у майбутніх поліцейських та підкреслення актуальності даної проблеми.

Мета статті – розглянути окремі аспекти, пов'язані з професійною підготовкою поліцейських у країнах Західної Європи.

У європейських країнах майбутні поліцейські проходять багатоетапний відбір на службу. Спочатку подають документи, які ґрунтовно аналізують з метою недопущення до служби в поліції раніше засуджених або осіб, яких негативно характеризують за місцем проживання. Наступний етап передбачає тестування розумових здібностей, фізичну підготовленість і співбесіду. Особливу увагу приділяють рівню фізичної підготовленості та фізичної витривалості кандидатів. [4, с. 69].

Підготовка поліцейських у закордонних країнах базується на таких принципах:

- *орієнтація навчання на конкретний досвід.* Побудова процесу підготовки має включати конкретні ситуації професійної діяльності. Це сприятиме ефективному формуванню умінь та навичок, набуттю досвіду дій в конкретних умовах, виробленню стратегії поведінки та пошуку рішень в нових ситуаціях;

- *орієнтація процесу навчання на концептуалізацію.* Побудова процесу навчання повинна бути конкретною та послідовною, сприяти розвитку логічного мислення та стимулювати творчі здібності до генерації нових ідей та концепцій;

- *орієнтація на активне експериментування.* Навчання має стимулювати активність курсантів та слухачів, сприяти самостійному пошуку рішень та дій в нестандартних умовах;

– *індивідуальний підхід* до курсантів та слухачів, врахування рівня їх знань та розвитку моральних та вольових якостей, особливостей сприйняття, мислення, пам'яті, уваги та реакцій з метою більш ефективного навчання;

– *розвиток фізичних якостей* у курсантів та слухачів задля підготовки до дій у складних умовах та нетипових ситуаціях діяльності [2, с. 53].

Система підготовки поліцейських кадрів у Франції, як зазначає В. Гриценко [1, с. 189], має централізований характер, її реалізує Дирекція освіти поліції, яка є складовою Генеральної дирекції. Вона здійснює загальне управління роботою з персоналом органів поліції, визначає поточні та прогностичні параметри розвитку та організації навчального процесу відомчих закладів освіти.

У Франції функціонують 20 шкіл для навчання рядових поліцейських, дві школи підготовки середньої ланки та школа комісарів поліції.

Початкова підготовка рядових поліцейських є найнеефективнішою ланкою в системі професійної підготовки МВС Франції. Вона триває протягом року. Упродовж чотирьох місяців слухачі отримують базові знання, необхідні поліцейському для несення патрульно-постової служби. Потім їх направляють на практичне стажування до поліцейських підрозділів під керівництвом досвідчених наставників. Найскладнішою є підготовка керівників середньої ланки, яку формують офіцери й інспектори. Навчання здійснюють диференційовано. Після теоретичної підготовки (першого етапу підготовки) вони удосконалюють знання та набувають практичних умінь та навичок протягом року в органах територіальної або пограничної поліції, а також в ротах національної безпеки (другий етап підготовки). Майбутні комісари проходять практику в приватних фірмах для вивчення конфліктних ситуацій в колективах працівників, у префектурі, у певних підрозділах жандармерії та тюрмах. При цьому значний час (до 20%) відведено для фізичної підготовки поліцейських, формування у них фізичної витривалості.

У ФРН претендент на навчання (або на службу в поліцію, за наявності середньої або іншої не спеціальної освіти) атестується за такими параметрами:

- фізичні можливості;
- рівень інтелекту;
- кмітливість;
- здатність скласти власне судження;
- рішучість;
- здатність висловити свої думки;
- організаторські здібності;
- спеціальні знання;
- працелюбність, почуття відповідальності;
- відносини з колегами;
- відносини з керівництвом;
- здатність управляти іншими [3, с. 36].

Освіта поліцейських ФРН є трирівневою. Перший рівень – підготовка працівників патрульної поліції, другий – підготовка інспекторів поліції, третій – підготовка керівного складу. До навчання патрульних у ФРН ставляться особливо відповідально. Підготовка інспекторів поліції та керівного складу – це додатковий час (щонайменше три роки) і додаткові витрати коштів. Перший рік навчання працівників патрульної поліції передбачає опанування теоретичних і практичних засад поліцейської діяльності. Після цього – рік служби в практичних підрозділах під керівництвом досвідчених наставників, потім ще півроку теоретичного навчання, яке завершується іспитом на звання поліцейського.

На думку А. Черненка [5, с. 68], тривале практичне стажування в процесі навчання є позитивним досвідом, який доцільно запозичити. Дослідник переконаний, що протягом року стажування поліцейський може визначитися, чи правильно він обрав спеціальність. Поліцейські школи мають достатню навчальну базу й раціонально поєднують теорію та практику. На практичних заняттях майбутні поліцейські набувають різних навичок:

автопереслідування в міських і сільських умовах; стрільба по рухомих цілях тощо. Особливу увагу приділяють загальній фізичній підготовці: бігу, плаванню, тренуванню в секціях із різних видів спорту, де перевагу надають єдиноборствам (наприклад, дзюдо). Під час підготовки майбутніх працівників поліції ФРН, у першу чергу патрульних, активно відпрацьовують прийоми фізичного впливу. Німецькі фахівці переконані, що від здатності працівників застосовувати прийоми фізичного впливу, адекватних ступеню загрози, залежить авторитет поліції та ставлення населення.

Вимоги до кандидатів на службу в поліцію *Бельгії* суттєво не відрізняються від вимог інших європейських країн. Провідним навчальним закладом підготовки майбутніх працівників поліції є Королівська школа жандармерії Бельгії. Курс підготовки слухачів становить два роки. Навчальна програма передбачає низку предметів, що безпосередньо стосуються майбутньої сфери діяльності: право, судова медицина, професійна етика, профілактика злочинності серед неповнолітніх, дорожнє законодавство тощо.

Освітній процес поділено на 9 модулів загальним обсягом від 470 до 490 годин. На заняття із фізичної підготовки відведено 15 % навчального часу. Для закріплення одержаних теоретичних знань та участі в спеціальних операціях слухачі впродовж навчання три рази проходять стажування в практичних підрозділах.

Підготовка кадрів для поліцейських сил *Італії* характеризується потребою забезпечення кваліфікованими фахівцями поліції у складі різних міністерств, органів місцевого самоврядування і приватної поліції. Кожне міністерство для підготовки кадрів поліції має власні навчальні заклади або факультети в університетах або коледжах відповідної професійної спрямованості.

Висновок. Ми вважаємо, що урахування позитивного зарубіжного досвіду сприятиме ефективному вдосконаленню системи підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України. Значний науковий інтерес становлять прогресивні здобутки країн, що демонструють високий рівень професійної підготовки майбутніх поліцейських, відповідно до світових стандартів; мають багаті історичні традиції освіти, що сприяє їх провідній ролі у галузі науки і освіти на регіональному і глобальному рівнях; накопичили значний досвід у галузі професійної підготовки майбутніх поліцейських у нових соціокультурних умовах.

Перспективним напрямком подальших досліджень є поглиблене вивчення критеріїв, показників, та рівнів розвитку професійної освіти Північної Америки.

Список бібліографічних посилань

1. Гриценко В. Г. Зарубіжний досвід Франції щодо організації та функціонування правоохоронних органів і можливості його використання в Україні. *Право та інноваційне суспільство*. 2015. № 1 (4). С. 185–189.
2. Губанов А. В. Полиция зарубежных стран: организационно-правовые основы, стратегия и тактика деятельности. М. : МАЭП, 1999. 287 с.
3. Ізбаш К. С. Зарубіжний досвід підготовки кадрів поліції в європейських країнах. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2013. № 1. С. 112–117.
4. Михайлова Ю. О., Гончаренко І. Б. Досвід підготовки кадрів для сектору безпеки та оборони провідних країн світу та шляхи його впровадження в Україні. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2016. № 3 (74). С. 214–222.
5. Черненко А. П. Європейський досвід підготовки поліцейських та можливість його використання в Україні // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпротерівськ, 17 берез. 2016 р.). Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2016. 420 с.

Отримано 15.04.2020

УДК 351.74(477).796

КУШНІРЕНКО Р. О.,

*викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3190-5964>;

КОНСТАНТИНОВ Д. В.,

*викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2*

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0431-7999>

РІВЕНЬ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ЯК УМОВА ДЛЯ ВСТУПУ В НАЦІОНАЛЬНУ ПОЛІЦІЮ УКРАЇНИ

В роботі проведено короткий аналіз вимог щодо фізичної підготовленості та розвитку фізичних здібностей кандидатів для вступу на службу в органи Національної поліції України.

Ключові слова: фізична підготовка; вступ до поліції; фізичні здібності; кандидат на службу в поліції.

Підготовці поліцейських до викликів сьогодення повсякчас здійснюється крізь призму перешкод, які викликані соціально-економічними, політичними та іншими причинами. Підготовка поліцейських кадрів потребує постійного пристосування до вимог сучасності та своєчасне вдосконалення отриманих навичок для ефективного виконання поставлених перед поліцією завдань.

Метою дослідження є визначення нормативно-правового регулювання особливостей підготовки поліцейських до службової діяльності в контексті саме фізичного виховання.

Підготовку кадрів для Національної поліції України як складову державної політики у сфері вищої освіти слід розглядати як цілеспрямований процес набуття системних теоретичних знань, формування практичних умінь та навичок в опануванні обраної професії за умови забезпечення суб'єктами освітньої діяльності належного функціонування системи освіти, спрямованої на реалізацію кожною особою права на освіту та задоволення потреб Національної поліції у висококваліфікованих фахівцях, здатних ефективно виконувати покладені на них обов'язки з охорони прав і свобод людини, захисту інтересів держави та суспільства, протидії злочинності, забезпечення публічної безпеки і порядку [5, с. 80].

Підготовка поліцейських починається ще з моменту їх відбору на навчання. Процедура прийняття на службу в поліцію передбачає відповідність кандидатів на посади в поліції певним вимогам: стану здоров'я, освітнім вимогам та рівню фізичної та психологічної готовності до тих викликів, які стоять перед поліцією сьогодення. Хотілося б зазначити, що вимоги до фізичної підготовленості є досить обґрунтованими і об'єктивно необхідними для професійного навчання майбутніх поліцейських. Так, існує досить велика кількість нормативно-правових актів, які визначають важливість та необхідність розвитку фізичного здоров'я як усього населення, так і окремих груп професій.

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» визначає основні засади державної політики у даній сфері, серед яких варто наголосити на таких: визнання фізичної культури і спорту як пріоритетного напрямку гуманітарної політики держави; визнання фізичної культури як важливого чинника всебічного розвитку особистості та формування здорового способу життя; визнання спорту як важливого чинника досягнення фізичної та духовної досконалості людини, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного міжнародного іміджу держави; забезпечення гуманістичної спрямованості та пріоритету загальнолюдських цінностей, справедливості, взаємної поваги та гендерної рівності; орієнтування на сучасні міжнародні стандарти у сфері фізичної культури і спорту, поєднання

вітчизняних традицій і досягнень із світовим досвідом у цій сфері [4]. Як бачимо, дані засади досить чітко корелюються із діяльністю поліції, адже і Закон України «Про Національну поліцію» передбачає у статті 49 те, що вимоги щодо рівня фізичної підготовки для поліцейських та кандидатів, які вступають на службу в поліцію, затверджує Міністерство внутрішніх справ України [3]. Таким наказом є наказ МВС України від 09.02.2016 № 90 «Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України» [2].

Отож, переходячи саме до вимог вказаного наказу варто підкреслити, що особливістю фізичної підготовки поліцейських, на відміну від спортсменів, є те, що ніколи не буде відомо, які саме фізичні здібності знадобляться поліцейському для ефективного виконання покладених на нього завдань. Це може бути витривалість, щоб довгий час переслідувати злочинця, фізична сила та спритність, щоб реалізувати можливості по затриманню правопорушників, швидкість реакцій та загальна швидкість для більш інтенсивного прийняття рішень у складних умовах. Авжеж не варто забувати, і про психофізіологічні здібності, які також повинні бути наявні у кандидатів. Тому відбір кандидатів на службу в поліцію є комплексним явищем, кожен елемент якого не може існувати відокремлено один від одного.

Кандидати на службу в поліцію проходять тестування рівня фізичної підготовленості на визначення їх основних фізичних якостей і навичок (сили, витривалості, швидкості, гнучкості, спритності). Однак, на нашу думку, не варто забувати і про інші фізичні показники, які також важливі для ефективного розвитку фізичних здібностей. В основі різного розвитку здібностей лежить ієрархія різних уроджених (спадкових) анатомо-фізіологічних задатків:

- анатомо-морфологічні особливості мозку і нервової системи (властивості нервових процесів - сила, рухливість, врівноваженість, індивідуальні варіанти будови кори, ступінь функціональної зрілості її окремих областей та ін.);
- фізіологічні (особливості серцево-судинної і дихальної систем – максимальне споживання кисню, показники периферичного кровообігу та ін.);
- біологічні (особливості біологічного окислення, ендокринної регуляції, обміну речовин, енергетики м'язового скорочення і ін.);
- тілесні (довжина тіла і кінцівок, маса тіла, маса м'язової і жирової тканини та ін.);
- хромосомні (генні).

На розвиток рухових здібностей впливають також і психодинамічні задатки (властивості психодинамічних процесів, темперамент, характер, особливості регуляції і саморегуляції психічних станів і ін.) [1].

Перелік контрольних вправ, які здатні визначити рівень фізичної підготовленості кандидата на вступ різняться для кандидатів, які вступають на службу в поліцію на загальних засадах, які вступають через проходження навчання у ЗВО МВС України і для кандидатів на службу в спеціальних підрозділах поліції. Такими вправами є комплексна силова вправа, згинання та розгинання рук в упорі лежачи, підтягування на перекладині, а також біг на 100, 1000 та 3000 метрів [2].

На нашу думку, для визначення реального рівня фізичної підготовленості кандидатів на службу в поліцію недостатньо. Варто більш ретельно підходити до вивчення рівня фізичної готовності виходячи саме із специфіки подальшої служби. Для прикладу диференціювати необхідний рівень підготовки для різних служб в поліції, починаючи від слідчого і закінчуючи працівником патрульної поліції чи кінологом. Крім того, варто визначити додаткові види випробувань, які дадуть можливість визначати у комплексі рівень фізичних здібностей, а не окремо по кожній здібності.

Список бібліографічних посилань

1. Осадчий В. І. Загальна характеристика фізичних здібностей людини та методики їх удосконалення. URL: <http://osadhy.blogspot.com/2018/06/blog-post.html> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України : Наказ МВС України від

09.02.2016 № 90 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16> (дата звернення: 20.04.2020).

3. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2020).

4. Про фізичну культуру і спорт : Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3808-12> (дата звернення: 20.04.2020).

5. Савельєва І. В. Підготовка кадрів для Національної поліції України як складова державної політики у сфері вищої освіти. *Lex portus*. 2018. № 1. С. 72–82.

Отримано 23.04.2020

УДК 351.74:37

МОСКАЛЕЦЬ А. П.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

АЛМАНОВ Д. В.,

курсант 2 курсу факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поливанюк В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У роботі розглядаються питання професійного відбору та професійної придатності кандидатів до вступу до Національної поліції вивчаючи закордонний досвід.

Ключові слова: професійний відбір, професійна придатність, психологічний відбір, служба в поліції.

Під професійним відбором зазвичай розуміють складну спеціалізовану процедуру вивчення та оцінки придатності того чи іншого кандидата до оволодіння спеціальністю, досягнення рівня майстерності і успішного виконання обов'язків як в звичайних, так і в екстремальних умовах; систему засобів, що забезпечують прогностичну оцінку відповідності людини і професії в тих видах діяльності, які здійснюються в нормативно заданих умовах, вимагають від людини підвищеної відповідальності, здоров'я, працездатності, емоційно-вольової регуляції. Професіональний відбір тісно пов'язаний з проблемою професійної придатності, під якою розуміють наявність у кандидата комплексу знань, умінь і особистісних якостей, необхідних для виконання професійної діяльності відповідно до вимог до її ефективності.

Професійна придатність визначається взаємодією комплексу змінних особистості і діяльності, яка призводить до успіху або невдачі в професійній діяльності і відбивається в показниках ефективності діяльності і задоволеності нею. Професійний відбір широко поширений у всіх країнах світу і протягом тривалої історії свого розвитку пройшов кілька етапів, починаючи з ініціативного підбору кандидатів на певну професійну діяльність до створення статистичних норм, заснованих на кількісних і якісних вимірах індивідуально-психологічних якостей представників конкретних професій. Наукові висновки засновників

психодіагностики і психометрики почали широко застосовуватися на практиці з метою професійного відбору кадрів для промисловості, військових потреб, в галузі освіти, спорту тощо. На сьогодні професійний психологічний відбір є невід'ємною складовою частиною комплектування кадрів для поліції в усіх розвинених країнах світу. Так, наприклад, поліція США запозичила досвід промисловості і бізнесу щодо попереднього тестування і визначення психологічного типу кандидатів на роботу, пов'язану з високим ступенем ризику і напруги.

В останні роки поліція США практикує поетапний процес відбору. В першу чергу виключаються кандидати, які не в змозі читати, писати, розуміти та обробляти інформацію у достатній кількості для поліції. Для проведення базового кваліфікаційного тесту потрібні лише папір та олівець. Далі йде тест з фізичної підготовки, орієнтований на вказану професійну діяльність. Тест відтворює реальні ситуації, в яких перевіряється фізична підготовка кандидата до виконання майбутніх робіт. Наприклад, пропонується витягнути манекен з людського тіла, подолати перешкоди, які можуть виникнути під час переслідування злочинця.

Наступний крок - психологічний тест, який складається з декількох компонентів. Спочатку діагностуються когнітивні здібності, включаючи рівень логічного мислення, особливості пам'яті, вербальний та невербальний інтелект. Особлива увага приділяється здатності робити логічні висновки та працювати в умовах інтелектуального перевантаження. Далі йде психологічний тест рис характеру за допомогою персональної анкети розробленої у Мінесоті, багатофакторної особистої анкети (MMRI), яка включає 567 питань. Результати цього тесту визначають можливі психічні відхилення особистості: параноя, депресія, маніакальність, істерія тощо. Крім того, це дає можливість глибоко заглянути в особу кандидата, визначити ступінь його командної роботи, енергії, чесності, вміння виконувати та віддавати команди, вміння контакту з людьми та багато іншого.

На завершальному етапі, кандидату необхідно заповнити інформаційний лист про його попередню діяльність, який включає питання про досвід роботи, цілі, плани на кар'єру. Після цього психолог опитує віч-на-віч кандидата, під час чого уточнює результати тесту та візуально визначає ситуації, які можуть призвести до конфліктів у спілкуванні. У деяких департаментах поліції США використовують тест структурного інтелекту Amthauer (1ST) під час вибору кандидатів на роботу, який діагностує такі компоненти здібностей, як обчислення, логічне мислення, просторове сприйняття та пам'ять. Для вивчення індивідуальних рис особистості також використовується особистий тест Ісаака EPQ для дослідження основних характеристик: екстраверсія - інтроверсія, нейротизм - агресія.

Таким чином, при різних професійно-діагностичних проблемах на першому етапі процесу прийняття рішень насамперед здійснюється «негативний» відбір кандидатів, тобто ідентифікація абсолютно непридатних для цієї роботи. З цією метою застосовуються загальні диспозитивно-орієнтовані методи (наприклад, глобальна оцінка розвідки). На пізніх етапах процесу прийняття рішень мова йде про тестування кандидатів на їх придатність до діяльності з більш конкретних тем. У цьому випадку використовуються спеціалізовані методи, мета яких - діагностувати стійкі індивідуально-психологічні риси - психічну рівновагу, самоконтроль, а також усталену поведінку - стиль спілкування.

Нарешті, процес прийняття рішень закінчується вибором одного або декількох професіоналів, придатних для діяльності з добре описаних предметів, які вимагають високої кваліфікації та висувають високі вимоги до особистих якостей кандидатів. Остаточний відбір персоналу в конкретні підрозділи поліції США здійснюється з урахуванням усіх вищезазначених етапів. Цікаво, що всіх кандидатів для поліцейських робіт на остаточному відборі перевірки просять пройти тестування на поліграфі (детекторі брехні), під час якого вони запитують про причини прийняття рішення, влаштування на службу до поліції, ставлення людини до наркотиків, алкоголю та можливих злочинів та правопорушень, вчинених у минулому тощо. За даними літератури, тестовий сеанс проходить 25 – 30 % кандидатів.

Отже, американський досвід професійного відбору досяг великого успіху, Україна у своїй більшості переймає позитивний приклад обізнаної держави і також тяжіє до великого професіоналізму.

Список бібліографічних посилань

1. Курко М. Н. Діяльність Міністерства внутрішніх справ України щодо європейської інтеграції: організаційно-правові засади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2008. 229 с.
2. Заросило В. О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, США, Канади та Франції) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2002. 20 с.

Отримано 09.04.2020

УДК 34.08

ФУРСА В. В.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ЛУКОМСЬКА А. А.,

курсант факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВІДБОРУ КАНДИДАТІВ НА СЛУЖБУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

*Виокремлено основні етапи відбору кандидатів на службу в поліції.
акцентовано увагу на необхідності вдосконалення етапу психологічного
відбору кандидатів на посади в підрозділах Національної поліції.*

Ключові слова: *кадри, вимоги до кандидатів, професійний відбір, етапи відбору.*

Проблема формування кадрового потенціалу поліції, що складається з висококваліфікованих фахівців, що володіють усіма необхідними для успішного здійснення професійної діяльності компетенції, дуже актуальна для вітчизняних правоохоронних органів. Кадри є пріоритетним фактором ефективного функціонування будь-якої організації. Очевидно, що вирішальне значення при цьому відіграє створення ефективної системи професійного відбору майбутніх співробітників поліції.

Під професійним відбором звичайно розуміють складну спеціалізовану процедуру вивчення й оцінки придатності того чи іншого кандидата до оволодіння спеціальністю, досягнення рівня майстерності й успішного виконання обов'язків як у звичайних, так і в екстремальних умовах; систему засобів, які забезпечують прогностичну оцінку взаємовідповідності людини та професії у тих видах діяльності, які здійснюються в нормативне заданих умовах, що вимагають від людини підвищеної відповідальності, здоров'я, працездатності, емоційно-вольової регуляції [1].

Процес відбору до Національної поліції України регламентований ст. 47-57 Закону України «Про Національну поліцію» та Наказами МВС України № 1631 від 25.12.2015р., № 1583 від 17.12.2015 р., № 90 від 09.02.2016 р. Зокрема у статті 49 Закону України «Про Національну поліцію» зазначені основні вимоги до кандидатів на службу в поліції, а в ст. 51 цього ж нормативного акту, що під час відбору та просування по службі поліцейських має бути забезпечене об'єктивне оцінювання їх професійного рівня й особистих якостей. У перерахованих наказах МВС також закріплені специфічні вимоги які висуваються до кандидатів на службу в поліції.

Аналіз перерахованих нормативних актів з впевненістю дає підстави стверджувати, що метою професійного відбору є залучення на службу в поліцію найбільш гідних кандидатів, що володіють необхідними моральними якостями і особистісними здібностями, оскільки поліцейський повинен вміти вибудовувати ефективне спілкування з будь-якими категоріями громадян, грамотно використовувати свої навички спілкування в напружених і конфліктних ситуаціях, працювати у великій команді і самостійно приймати життєво важливі рішення.

Для успішного здійснення своєї професійної діяльності йому потрібен дуже високий рівень розвитку вольових якостей і нервово-психічної стійкості. У ситуації конфлікту він не повинен дозволяти себе провокувати, повинен вміти тримати себе в руках і ефективно реагувати на різноманітні службові ситуації. Поліцейський повинен бути надзвичайно здібним до навчання, швидко адаптуватися до різних ситуацій, що виникають в під час служби.

Професійний добір на службу в поліції в основному складається з таких послідовних етапів: загальний, який включає в себе збір та подачу документів, а також підтвердження рівня знань; медичний, який включає перевірку відповідності стану фізичного та психічного здоров'я кандидата; етап перевірки фізичної підготовки кандидата, який полягає у виконанні нормативів з фізичної підготовки; психологічного, який проводиться з метою виявлення рис, типу характеру, стилю поведінки кандидата, визначення його емоційного стану, придатності до служби в умовах підвищеного психологічного навантаження; спеціальний етап, який включає співбесіду з поліцейською комісією та перевірка відомостей про кандидата щодо існування обмежень, пов'язаних із прийняттям на службу в поліцію.

Як правило, кожен з етапів професійного відбору регламентується певним Законом України чи підзаконним нормативним актом МВС України, а також досить детально розглянутий в наукових працях. Особливо це стосується етапу перевірки фізичної підготовки кандидата, оскільки в наукових колах останнім часом вказується на слабкий рівень фізичної підготовки майбутніх поліцейських [2; 3, с. 42].

В той же час немає належного нормативного забезпечення психологічного етапу добору кандидата на службу в поліції, а наявні наукові розробки з означеного питання, як правило, вже застарілі та не відповідають вимогам сьогодення. Саме тому, вважаємо, що для належного комплектування підрозділів Національної поліції професійними працівниками, які психологічно будуть відповідати заявленим посадою вимогам, необхідно провести відповідні психологічні дослідження та виокремити ті психологічні характеристики, якими має володіти кандидат на ту чи іншу посаду в органах та підрозділах Національної поліції. Також, враховуючи результати досліджень, необхідно привести в порядок нормативне забезпечення етапу психологічного відбору кандидатів на службу в поліцію. Перераховані нами кроки дадуть змогу комплектувати підрозділи поліції професійними працівниками і як наслідок зможуть підняти імідж поліції в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Барко В. І. Професійний відбір кадрів до органів внутрішніх справ (психологічний аспект) : монографія. Київ : Ніка-Центр, 2002. 296 с.
2. Матвієнко Є. І., Кир'янова В. О. Проблеми та перспективи розвитку системи професійного відбору майбутній поліцейських // Інновації в освіті: сучасні методики та їх практичне застосування : матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 21–22 черв. 2019 р.). Херсон : Молодий вчений, 2019. С. 77–81. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/conf/ped/37june2019/18.pdf> (дата звернення: 28.03.2020).
3. Комзюк М. А., Кущенко В. О., Іншеков М. В. Проблеми та перспективи розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. (м. Харків, 24 трав. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків, 2018. С. 41–43.

Отримано 21.04.2020

УДК 340

ЮШКЕВИЧ О. Г.,

доцент кафедри теорії та історії держави і права факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0024-6070>

НАДБАННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ВІДБОРУ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто успішні кроки України у напрямку ефективного відбору до Національної поліції України. Проаналізовано європейські нормативно-правові акти, що визначають стандарти відбору до поліції. Запропоновано конкретні заходи щодо вдосконалення відбору до Національної поліції України.

Ключові слова: відбір поліцейських, Національна поліція України, конкурс, комісія, законодавство.

Аналіз чинного законодавства, офіційного сайту Національної поліції України, наукових публікацій та інформаційних видань дозволяє виділити позитивні надбання нашої держави у напрямку ефективного відбору до Національної поліції України та сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення зазначеного процесу.

Слід відмітити наявність спеціалізованого законодавства, що регулює сьогодні процес відбору до Національної поліції України. Зокрема, цей процес регламентується ст. 47-57 Закону України «Про Національну поліцію» [1], Наказом Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських» від 25.12.2015 № 1631, Типовим порядком проведення конкурсу на службу до поліції та/або зайняття вакантної посади [2].

Доволі інформативним є офіційний сайт Національної поліції України [3], що містить конкретну чітку інформацію про відкриті конкурси з конкретними вакантними посадами, умови та етапи проведення конкурсу до Національної поліції України. Так, конкурс складається з окремих етапів: подання заявки на участь у конкурсі; тестування; медичне обстеження; перевірка рівня фізичної підготовки; тестування особистісних характеристик; співбесіда з поліцейською комісією; спеціальна перевірка. Загальна тривалість конкурсу складає близько 45 днів. По завершенні конкурсу формується рейтинг кандидатів, які успішно пройшли всі етапи. Найкращі кандидати за рейтингом приймаються на службу до поліції та направляються на первинну професійну підготовку. Фіксацію проходження етапів конкурсу автоматизовано [4]. Для кожного з зазначених етапів встановлено прохідний мінімум. Кандидати запрошуються на наступний етап лише за умови успішного проходження попереднього.

У більшості випадків спілкування із співробітниками патрульної поліції свідчить про якісний відбір кандидатів на службу в поліції. Адже, по-перше, при відборі враховується, що кандидати володіють певними рисами, на основі яких можливий розвиток всіх необхідних для поліцейського якостей (освітній рівень (грамотність); фізична підготовленість; особисті, моральні якості; емоційна врівноваженість, стресостійкість тощо); по-друге, під час проходження конкурсу до Національної поліції України та відповідного відбору кандидатів чинним законодавством враховано положення ст. 23 Європейського кодексу поліцейської етики, які містять перелік особистих якостей, якими повинен володіти претендент на вакантну посаду в поліції (розсудливість, відкритість, зрілість, почуття справедливості, комунікативні здібності, керівні та організаційні якості, вміння добре розбиратися в соціальних, культурних і громадських проблемах [5]; по-третє, дотримано міжнародні рекомендації, що містяться у Резолюції № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» від 08.05.1979 [6], яка регламентує вимоги та заборони, що стосуються кандидатів у поліцію.

Окремо необхідно наголосити на важливості вдосконалення чинного законодавства. Так, на думку науковця В. В. Руденко, стосовно укомплектування персоналу поліції принципово важливо використовувати термін «відбір кадрів». Поняття «набір» характеризує лише залучення всіх бажаючих зайняти вакантні посади і є першою сходинкою процесу найму співробітників. Саме відбір забезпечує прийняття на службу в поліцію дійсно кращих претендентів. вибір серед бажаючих працювати в правоохоронних органах здійснюється на базі певних критеріїв [7]. Враховуюче зазначене пропонуємо внесення змін до Наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських» від 25.12.2015 № 1631 [2], а саме слово «добір» замінити словом «відбір».

На нашу думку, задля забезпечення можливості вибору серед кандидатів на службу в поліції, потрібно проводити широкомасштабну, чітко продуману інформаційну кампанію. На жаль, така кампанія була успішно проведена лише одноразово у 2014 – 2015 роках на початку заснування Національної поліції України, зокрема патрульної поліції. Вважаємо за потрібне і надалі кожного року проводити у таких форматах кампанії щодо інформування населення про конкурс до Національної поліції, вільні вакантні посади та здійснення відповідного відбору.

З метою врахування положень Європейського кодексу поліцейської етики [5] необхідно застосовувати політику відбору чоловіків і жінок, що представляють різні складові суспільства, в тому числі етнічні меншини, так як кінцевою метою є такий склад співробітників поліції, який відображає те суспільство, на службі якого вони знаходяться. Наявність в поліції представників всіх верств населення дозволить налагоджувати контакти з усіма субкультурними групами та національними меншинами.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 12.04.2020).
2. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських : Наказ МВС України від 25.12.2015 № 1631 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0049-16> (дата звернення: 12.04.2020).
3. Національна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/> (дата звернення: 13.04.2020).
4. Порядок проведення конкурсу в Національну поліцію України // Національна поліція України. Система відбору кандидатів : сайт. URL: <https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=site%2Fcondition> (дата звернення: 12.04.2020).
5. Европейский кодекс полицейской этики : Рекомендация Комитета министров Совета Европы Rec.(2001)10 от 19.09.2001 // OSCE POLIS : сайт. URL: <https://polis.osce.org/file/8641/download?token=5AIYESI-> (дата звернення: 13.04.2020).
6. Резолюція N 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» : від 08.05.1979 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 13.04.2020).
7. Руденко В. В. Европейские стандарты отбора полицейских кадров // CYBERLENINKA : сайт. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/evropeyskie-standarty-otbora-politseyskih-kadrov> (дата звернення: 12.04.2020).

Отримано 17.04.2020

Секція 3

СУЧАСНІ ПИТАННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ І СТУДЕНТІВ ВНЗ ІЗ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

УДК 796.075.8

БОРТНИК С. М.,

доктор юридичних наук, доцент, перший проректор

Харківського національного університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ ФАКТОРІВ ЕФЕКТИВНОСТІ ЗМАГАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КУРСАНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З МІНІ-ФУТБОЛУ

У статті розглянуто особливості змагальної діяльності курсантів-членів збірної команди Харківського національного університету внутрішніх справ з міні-футболу. Для підвищення ефективності змагального процесу необхідна оцінка факторів, які впливають на результативність змагальної діяльності міні-футболістів.

Ключові слова: фактори ефективності, фізична підготовка, курсанти, службова підготовка, змагальна діяльність, міні-футбол, техніка, тактика, психологічна підготовка.

Постановка проблеми. У системі МВС України рухливі ігри та ігрові види спорту забезпечують у правоохоронців різних вікових груп та категорій розвиток: швидкості, спритності, загальної і швидкісної витривалості, просторового орієнтування. Крім цього, під час спортивних ігор формуються навички у колективних діях, виховується наполегливість, рішучість, виявляється ініціатива та винахідливість. Також у процесі змагальної діяльності у гравців здійснюється активізація розумової і фізичної працездатності та знімається емоційна напруга, накопичена упродовж службової діяльності.

До особливостей змагальної діяльності міні-футболістів, а також представників інших командних ігрових видів спорту належить ациклічний режим роботи, обсяг фізичного навантаження та комплексний вплив на прояв рухових якостей, які реалізуються через виконання техніко-тактичних дій у змагальних умовах.

Слід також зауважити, що відповідно до комплексного оцінювання факторів ефективності змагальної діяльності можливим є: оцінка ефективності навчально-тренувального процесу; визначення сильних та слабких сторін підготовленості спортсменів-правоохоронців; вибір відповідних векторів для вдосконалення тренувального процесу.

Важливим елементом в організації навчально-тренувального процесу гравців міні-футболістів є виважена оцінка факторів, які забезпечують результативність змагальної діяльності. Ці результати дозволяють наблизити умови тренувального процесу до ігрової діяльності і цим самим сприяють його ефективності.

Командний характер гри в курсантському міні-футболі висуває підвищені вимоги до взаємодії гравців під час змагань. До того ж характер ігрової взаємодії включає в себе безпосередню комунікацію, перцептивні та інтерактивні компоненти і значною мірою відображає спортивну майстерність як окремого міні-футболіста, так і команди в цілому.

Знання соціально-психологічних основ формування особистісних якостей, управління спортивною групою допомагає тренеру отримати більш стабільні результати гравців під час змагальної діяльності. Слід також зауважити, що на сучасному етапі організації спортивної підготовки в міні-футболі досі не виявлено факторів, які забезпечують ефективність змагальної діяльності, що і визначає актуальність цього дослідження.

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2019–2020 рр.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення техніко-тактичної підготовленості спортсменів, які займаються міні-футболом, присвячено роботи В. В. Головкова, Р. А. Ержанова, О. С. Ларіна, Е. А. Наумиця, А. Г. Поліваєва, та інших учених.

Цікавими за своїм змістом є роботи В. Є. Левчука [1], Г. А. Лисенчука [2], В. В. Соломонка [3], І. В. Якимишина [4] та інших фахівців даного напрямку, в яких розкриваються методичні аспекти підвищення техніко-тактичної майстерності гравців у міні-футболі.

Мета статті – аналіз факторів ефективності змагальної діяльності курсантів, членів збірної команди Харківського національного університету внутрішніх справ з міні-футболу.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проведено на базі ХОО ФСТ «Динамо», с/к Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС), у якому взяли участь курсанти, члени збірної команди з міні-футболу (вік досліджуваних 19–23 рр., 1–3 дорослий розряд, $n=10$). Для досягнення цілей та мети дослідження було використано такі методи: аналіз науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, анкетування, психологічне тестування, тестування, методи математичної статистики.

Для визначення функціонального стану досліджуваних курсантів нами використано методику В. Загрядського (самопочуття, активність, настрій). Отримані експертним шляхом оцінки самопочуття, активності та настрою свідчать про те, що команда має сприятливий стан у всіх відношеннях перед початком реєстрації коефіцієнта результативності у змагальній діяльності, лише самопочуття гравців належить до діапазону відносно нормального стану (в середньому: самопочуття – 5,4 бала, оцінка сприятлива; активність – 4,9 бала, оцінка сприятлива; настрої – 4,8 бала, оцінка сприятлива).

Крім цього, нами було визначено оцінку властивостей нервової системи, яка відіграє суттєву роль під час реалізації змагального потенціалу команди. За допомогою методики Я. Стреляу ми визначили показники вираженості нервової системи окремого гравця та команди в цілому.

Аналізуючи вираженість властивостей нервової системи кожного окремого гравця-правоохоронця, ми дійшли висновку, що більшість спортсменів володіють сильними та рухливими властивостями нервової системи – 86,9 % і лише 12,4 % мають слабку нервову систему. При цьому спостерігається невідповідність у напрямі збудження чи гальмування в 49,7 досліджуваних, а решта 50 % володіють урівноваженою нервовою системою. За допомогою 16-факторного опитувальника Кетела ми визначили залежність факторів, які переважають в індивідуальних психологічних особливостях особистості.

Аналіз даних показників свідчить про те, що у середньому по групі більшість особистісних факторів знаходяться в нормованих середніх показниках (4–7 стень), що не виражає характерних особливостей групи досліджуваних курсантів. Та все ж деякі фактори виходять за межі середніх значень, а саме фактори Н і Q3 перевищують середні значення, що свідчить про те, що гравці команди відрізняються ризикованістю, високою оптимістичністю та вміють себе мобілізувати на досягнення поставленої цілі, організовані, наполегливі, критичні. Поведінка регулюється вимогами групи.

Фактор Q4 має значення по команді нижче середнього. Це свідчить про те, що досліджувані у більшій мірі критично сприймають оточуючу ситуацію. Рідко хвилюються про майбутнє, не хвилюються також за минуле, мають високу самооцінку, впевнені в собі. У критичних ситуаціях вони схильні до звинувачення інших.

Результати виконання контрольних тестів також відіграють важливу роль і є системоутворюючим фактором, який впливає на результативність змагальної діяльності, оскільки фізична підготовленість є складовою всього навчально-виховного процесу. Без фізичного потенціалу команди неможливим є стабільна та ефективна реалізація техніко-тактичних дій і комбінацій. Для цього нами було прийнято нормативи для визначення швидкості та швидкісної витривалості, у результаті чого встановлено, що команда ХНУВС з

міні-футболу в цілому володіє гармонічним рівнем розвитку фізичних і психологічних якостей. Ці фактори дозволили нам установити залежність впливу на результативність змагальної діяльності збірної команди ХНУВС.

Для того, щоб оцінити результативність змагальної діяльності кожного окремого гравця та команди в цілому, ми використовували специфічний коефіцієнт ефективності гравця [5]. У результаті цього за підсумками ігрового сезону (12 ігор) у дослідженнях визначилося 5 ефективних гравців та 3 малоефективних. Середній показник ефективності збірної команди ХНУВС з міні-футболу свідчить про те, що у цілому команда в умовах змагальної діяльності показала ефективний футбол, про що свідчить загальне місце в турнірній таблиці.

Із метою встановлення взаємозв'язків факторів, які зумовлюють ефективність змагальної діяльності у міні-футболі, проведено кореляційний аналіз різних показників. Отримані дані свідчать про те, що достовірні результати відсутні (при $P \leq 0,05$), бо отримані дані менші від критичного значення ($t_{\text{крит}} = 0,706$). Крім цього, виявлено середній позитивний кореляційний взаємозв'язок між ефективністю змагальної діяльності та фактором, який характеризує інтелектуальні можливості особистості. Тобто ефективні гравці кмітливіші, мобільніші в діях, швидко навчаються та найбільш успішно досягають намічених цілей.

Під час подальшого дослідження визначено середній негативний взаємозв'язок між ефективністю змагальної діяльності та фактором, який характеризує чутливість особистості до емоційного впливу. Тобто успішні гравці є більш стресостійкими та спроможні вирішувати різні несподівані завдання під час гри та службової діяльності. Крім цього, можливим також є прояв сильних емоційних реакцій.

Відповідно до вищевикладеного можна констатувати, що в умовах змагальної діяльності гравці обережні та адекватно реагують на стресову загрозу, що здійснює позитивний вплив на успіх під час матчу. Крім цього, виявлено середній негативний кореляційний зв'язок між показниками коефіцієнта ефективності та показниками спеціальної швидкості й витривалості гравців (біг 6 м, біг 6 x 20 м). Установлено, що успішні гравці більш швидкі у своїх пересуваннях, що значною мірою впливає на результат матчу.

Висновки. Результати проведеного дослідження свідчать про те, що на ефективність змагальної діяльності курсантів, які займаються міні-футболом, впливають: індивідуально-психологічні особливості; функціональний стан; властивості нервової системи; техніко-тактична підготовленість; спеціальна фізична підготовленість та інші важливі чинники. Під час кореляційного аналізу встановлено, що на ефективність змагальної діяльності курсантів міні-футболістів впливають такі фактори, як інтелект, стресостійкість і швидкісні якості. Таким чином, мети і завдання дослідження досягнуто.

Перспективи в цьому напрямі передбачають розробку ефективної змістово-функціональної моделі удосконалення спеціальної фізичної підготовленості курсантів, які займаються міні-футболом.

Список бібліографічних посилань

1. Левчук В. Є. Міні-футбол: вправи, ігри, стандарти : метод. посіб. Львів : Укр. технології, 2016. 116 с.
2. Лисенчук Г. А., Рымко А. В., Лисенчук С. Г. Упражнения для технико-тактической подготовки в мини-футболе : метод. рек. Киев, 2018. 90 с.
3. Соломонко В. В., Лисенчук Г. А., Соломонко О. В. Футбол : підручник. Київ : Олімпійська література, 1997. 288 с.
4. Якимішин І. Етапи становлення міні-футболу в Україні в період з 2000 по 2018 рр. // Молода спортивна наука України. 2018. Вип. 15, т. 1. С. 340–343.
5. Фисунов А. В. Автоматизированная система оценки показателей соревновательной деятельности в мини-футболе. *Молодой ученый*. 2015. № 11 (91). С. 610–613.

Отримано 07.04.2020

УДК 796.01:612+796.92.093.642

ГОРПИНИЧ Г. Ф.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-7982-0981>;

БУТЕНКО К. В.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4240-3188>

ПІДВИЩЕННЯ СПОРТИВНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ МВС УКРАЇНИ – ЧЛЕНІВ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ ХОО ФСТ «ДИНАМО» З БІАТЛОНУ

В статті розглядаються актуальні проблеми підвищення спортивної майстерності членів збірної команди ХОО ФСТ «Динамо» з біатлону. На даний момент біатлон є прикладним видом спорту і забезпечує розвиток спеціальних фізичних якостей правоохоронців, які необхідні для виконання завдань за призначенням. Біатлон відносяться до одних із найбільш складних та енерговитратних видів спорту. Інтенсивність фізичного навантаження під час біатлону коливається від помірної до надмаксимальної, що висуває підвищені вимоги до різнобічної фізичної (спеціальної фізичної) та функціональної підготовленості атлетів. Висока результативність у вище зазначеному виді спорту залежить не лише від рівня фізичної та функціональної підготовленості, але й від психофізіологічного стану спортсменів. Важливим також є рівень розвитку вольових якостей, координаційних здібностей, техніко-тактичної майстерності, психологічної стійкості та стрес-стійкості.

Ключові слова: спортивна майстерність, правоохоронці, скорочувальна функція, релаксація, спортивна форма, біатлон.

Постановка проблеми. Біатлон відносяться до одних із найбільш складних та енерговитратних видів спорту. Інтенсивність фізичного навантаження під час біатлону сягає від помірної до максимальної, а під час змагань вищого рівня навіть – супер максимального навантаження. Вище викладене у свою чергу висуває підвищені вимоги до різнобічної фізичної (спеціальної фізичної) та функціональної готовності атлетів.

Слід зазначити, що ефективність специфічної діяльності у цьому виді спорту, залежить не лише від рівня фізичної та функціональної підготовленості, але й від психофізіологічного стану спортсменів. Крім цього, важливим являється урахування рівня розвитку вольових якостей, координаційних здібностей, техніко-тактичної майстерності, психологічної стійкості та стрес-стійкості.

Необхідність розвитку та удосконалення всіх складових (чинників), які впливають на спортивний результат складає головну складність організації та практичного проведення тренувань із урахуванням етапів багаторічної підготовки спортсменів. Тому пошук та удосконалення ефективних педагогічних технологій (методик), впровадження їх у навчально-тренувальний процес підготовки спортсменів які займаються біатлоном є актуальним напрямом наукових досліджень.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення спортивної майстерності спортсменів біатлоністів високої кваліфікації присвячені роботи провідних учених: Афанасьєва В. Г., Безмельніцина М. Г., Бурли А. А., Гібадуліна І. Г., Дунаєва К. С., Загурського М. С., Крівенцова К. Л., Маматова М. Ф., Мулика В. В., Павлова Ю. О. та інших.

Заслужують уваги роботи у даному напрямі дослідження закордонних учених: E. Andersson, D. Bishop, H. Holmberg, S. Leirdal, C. Ruiter O. Sandbakk та інших провідних фахівців, у яких розкриті основні критерії (чинники), які впливають на всесторонню підготовку висококваліфікованих спортсменів із урахуванням вимог сьогодення.

Нову концепцію розвитку біатлону та змагальної діяльності в багаторічній системі підготовки високваліфікованих атлетів розкрито у роботах: Вовканича Л. С., Виноградського Б. А. [1], Карленка В. П. [2], Міхальова В. І. [3] та інших провідних спеціалістів зазначеного напрямку.

У свою чергу питанням підвищення результативності атлетів, які займаються лижними гонками, що дотично нашому дослідженню присвячені роботи фахівців: Аграновського М. А., Акімова В. І., Антонова М. Ф., Бергмана Б. І., Камаєва О. І., Корягіної Ю.В., Котляра С. М., Манжосова В. М., Мартинова В. С., Огольцова І. Г., Суслова Ф.П., Фоміна С. К., та інших учених.

Не дивлячись на значну кількість наявної спеціалізованої науково-методичної літератури (моніторинг інтернет-джерел) – питанням дослідження впливу скорочувальних та релаксаційних характеристик м'язів на зростання спортивної кваліфікації біатлоністів нами не виявлено, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

На початку дослідження очікувалося, що на першому етапі важливим є пошук необхідних системоутворюючих факторів, фундаментальних закономірностей та фізіологічних механізмів, які лежать в основі розвитку більшості психофізіологічних та фізичних якостей, і які необхідні для досягнення високих спортивних результатів в біатлоні.

Мета статті – визначення впливу залежності зростання спортивної кваліфікації біатлоністів від функціонального стану нервово-м'язової системи.

Виклад основного матеріалу. Під час нашого дослідження контроль за функціональним станом нервово-м'язової системи атлетів здійснювався за допомогою методу поліміографії (Височин Ю. В.) [4]. В дослідженнях прийняли участь працівники МВС України – члени збірної команди ХОО ФСТ «Динамо» ($n=20$; від 1 розряду до МСУ), включаючи членів збірної команди України з біатлону.

Аналізуючи отримані результати встановлено, що між атлетами однакової кваліфікації кандидатами у майстри спорту України (КМСУ) та майстрами спорту України (МСУ) існують достовірні відмінності ($P<0,001$) за всіма параметрами, які характеризують функціональний стан нервово-м'язової системи (швидкості довільного напруження м'язів; максимальній швидкості довільного розслаблення та загального функціонального стану м'язів).

Крім цього, більш виражені відмінності за всіма параметрами були помічені між МСУ і КМСУ, КМСУ та 1 розрядом. Разом з тим, внесок кожного із досліджуваних параметрів у загальний прогрес спортивних результатів (показників) від рівня 1 розряду до МСУ був різним.

Для прикладу, МСУ перевершували атлетів 1 розряду за силою м'язів на 11,3 % ($P<0,001$), за швидкістю скорочення на 29,2 % ($P<0,001$), за загальним функціональним станом м'язів на 66,2 % ($P<0,001$). Однак найбільші відмінності були помічені за швидкістю довільного розслаблення м'язів (71,3 %; $P<0,001$). Слід зауважити, що за цим параметром відсоткові відмінності між МСУ та спортсменами 1 розряду були більшими у 5,5 разів, ніж за силою м'язів і в 2,5 рази більше ніж за швидкістю скорочення або «вибуховою силою» м'язів.

Менша значимість максимальної сили м'язів в результативності виступу на змаганнях вищих рівнів пояснюється тим, що сильні гіпертрофовані м'язи гірше насичуються кров'ю. При гіпертрофії м'язового волокна у два рази, дифузія кисню до його центру ускладнюється близько у 7-8 разів. Як наслідок, такі м'язи є менш працездатними та витривалими.

Не випадково відмічається низька сумісність досягнення високих спортивних результатів одночасно із показниками сили та витривалості. У свою чергу, це свідчить про те, що скоротливі властивості м'язів відіграють провідну роль у механізмах працездатності, адже саме скорочення м'язів забезпечує виконання будь-якої фізичної роботи. І навпаки, тривалість цієї роботи (фізична витривалість та спеціальна фізична працездатність) у значній мірі залежать від швидкості довільного розслаблення скелетних м'язів.

У відповідності до результатів дослідження є підстави вважати, що швидкість розслаблення м'язів, яка знаходиться в прямій залежності від функціонального стану вищих регуляторних систем, є найважливішим системоутворюючим фактором координації рухів і відповідно – технічної майстерності, яка також вносить вагомий внесок у загальний рівень спеціальної фізичної підготовленості атлетів. Тому отримані експериментальним шляхом дані слід розглядати як доказ того, що рівень розвитку скорочувальних властивостей м'язів, набутий, для прикладу спортсменами 1 розряду під час багаторічного спортивного тренування – є цілком достатнім для досягнення високих змагальних показників.

Слід також зауважити, що подальший ріст спортивних показників лімітується низьким рівнем швидкості розслаблення м'язів. Також слід зазначити, що при довільних рухах, тобто рухах, які виконує атлет (людина) за власною волею чи командою, сила та швидкість м'язового скорочення, а також швидкість розслаблення істотно залежать від функціонального стану центральної нервової системи (ЦНС). Чим вище збудливість ЦНС, тим потужніший потік рухових імпульсів до м'язів, цим самим збільшується сила та швидкість їх скорочення.

Швидкість довільного розслаблення різних груп м'язів менше залежить від їх структури (кількості волокон, обсягу м'язової маси та ін.) і визначається головним чином функціональною активністю гальмівних систем ЦНС. Чим швидше здійснюється контроль ЦНС за рухом нейронів, тим швидше припиняється потік цих імпульсів і настає розслаблення м'язів. Крім цього, встановлено, що швидкість довільного розслаблення м'язів істотно знижується на фоні негативних емоцій, при підвищеній збудливості ЦНС (перетренованості, неврозах та ін.) а також під час використання фармакологічних засобів, які підвищують збудливість ЦНС. Це збігається із результатами провідних учених (Височин Ю.В. [6]).

Висновки. Таким чином встановлено, що спортивний результат у досліджуваних атлетів біатлоністів на пряму залежить від швидкості скорочувальних та релаксаційних характеристик скелетних м'язів, який контролюється центральною нервовою системою. Тому функціональний стан нервово-м'язової системи біатлоністів значним чином впливає на успіх виступів атлетів на змаганнях вищих рівнів.

Перспективи в цьому напрямі передбачають удосконалення спеціальної фізичної підготовленості спортсменів біатлоністів та лижників, що забезпечить підвищення їх результативності на змаганнях вищих рівнів.

Список бібліографічних посилань

1. Вовканич Л. С., Виноградський Б. А., Власов А. П., Павлова Ю. О. Особливості показників системи зовнішнього дихання біатлоністів високої кваліфікації // Моделювання складних систем в області механіки людини, фізичного виховання і спорту : матеріали VI Всеукр. наук. конф. Харків, 2010. С. 9–11.
2. Карленко В. П. Современные тенденции развития биатлона и соревновательной деятельности в системе подготовки высококвалифицированных биатлонистов // Олимпийский спорт и спорт для всех : материалы XVIII Междунар. конгресса. Алматы, 2014. Т. 3. С. 309–313.
3. Михалев В. И., Алкин В. А., Корягина Ю. В. Новые технологии совершенствования тренировочного процесса биатлонистов. *Ученые записки университета им. П. Ф. Лесгафта*. 2014. № 3 (109). С. 118–124.
4. Височин Ю. В. Полимиография – метод исследования функционального состояния нервно-мышечной системы спортсменов. *Теория и практика физической культуры*. 1978. № 6. С. 26–29.

Отримано 10.02.2020

УДК 796.8:378.6

КОВАЛЬОВ І. М.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0151-388X>;

КАЛЮЖНИЙ М. Г.,

старший викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2030-3597>

ОБҐРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КИДКОВОЇ ТЕХНІКИ КУРСАНТАМИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКОНАННЯ СЛУЖБОВИХ ОБОВ'ЯЗКІВ НА ПЕРВИННИХ ОФІЦЕРСЬКИХ ПОСАДАХ

Рівень спеціальної фізичної підготовленості працівників Національної поліції України характеризується навичками службово-прикладного рукопашного бою, який включає у себе технічні дії «ударного» напрямку та кидкову техніку. Крім цього поліцейські опановують необхідний арсенал володіння холодною зброєю та удосконалюють навички самозахисту. Аналіз спеціалізованої науково-методичної літератури у даному напрямі свідчить про те, що недостатньо уваги приділяється питанням вивчення та удосконалення техніки виконання кидків із різних положень під час двоборства із правопорушником.

Ключові слова: майбутні офіцери, спеціальна фізична підготовка, службова підготовка, кидкова техніка, технічний арсенал.

Постановка проблеми. Фізична підготовка працівників Національної поліції України є невід'ємною частиною службової підготовки і регламентована відомчим нормативно-правовим документом [1]. Під час практичних занять з фізичної підготовки працівники Національної поліції України (НПУ) крім розвитку основних фізичних якостей опановують технікою застосування заходів фізичного впливу. У свою чергу, заходи фізичного впливу передбачають вивчення та удосконалення необхідного техніко-тактичного арсеналу службово-прикладного рукопашного бою (інших ефективних єдиноборств) для успішного вирішення службових завдань працівниками НПУ.

Нажаль, статистичні дані аналітиків МВС України за останні роки свідчить про те, що відсоток подій, які пов'язані із отриманням працівниками поліції травмувань під час двоборства та затримання правопорушників значно збільшився. Аналітичні дані також вказують на недостатню фізичну підготовленість працівників поліції, низький рівень володіння технікою застосування заходів фізичного впливу.

У відповідності до вище викладеного актуальним є удосконалення техніки застосування кидків та активних дій в партері майбутніми офіцерами НПУ спрямованими на затримання правопорушників, які чинять фізичний опір, що дозволить в подальшій професійній діяльності правоохоронців зменшити кількість травмувань особового складу.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення техніки застосування заходів фізичного впливу працівниками системи МВС України присвячені роботи: Грищенко Д. С., Лещені С. В.,

Максимчука Б. А., Моргунова О. А., Пристинського О. В., Хацаюка О. В., Чуха А. М., Ярещенка О. А. та інших.

Заслужують уваги наукові праці всесвітньо відомих єдиноборців-дослідників: Бородієва А. М., Гольдштейна І. Б., Самолова М. Б. [2], Харлампієва А. А. [3], Пархомовича Г. П. [4], Шабето М. Ф. [5], Рудмана Д. Л. [6], Чумакова Е. М. [7] та інших фахівців. Наукові здобутки вище зазначених фахівців приємливі для впровадження у навчально-тренувальний процес зі спеціальної фізичної підготовки (розділ: «Заходи фізичного впливу») майбутніх офіцерів НПУ.

Крім цього, результати опитування працівників НПУ, військовослужбовців Національної гвардії України свідчать про те, що правоохоронці досить часто використовують різноманітні прийоми (кидки) із різних прикладних єдиноборств під час виконання завдань за призначенням. Слід також відмітити, що різноманітні кидки є складовою заходів фізичного впливу і на думку фахівців галузі службово-прикладних єдиноборств системи МВС України мають ряд переваг перед іншими технічними діями, наприклад – ударною технікою. До переваги використання кидкової техніки у службовій діяльності працівниками НПУ спеціалісти відносять перевід правопорушника зі стійки в положення лежачи (партер).

В положенні партера працівнику поліції зручніше контролювати та утримувати правопорушника. При вірному застосуванні кидкової техніки не виникає спричинення шкоди здоров'ю правопорушника, що нерідко спостерігається при використанні ударної техніки. Вище зазначене є суттєвим в умовах визначення правомірності використання фізичної сили працівниками поліції під час затримання правопорушників.

Таким чином, нами виявлено суттєві протиріччя у наукових поглядах різних спеціалістів у напрямі доцільності та необхідності використання кидкової техніки під час виконання завдань за призначенням, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

У відповідності до результатів моніторингу спеціальної науково-методичної літератури нами визначена **мета роботи** – обґрунтування доцільності та важливості застосування техніки виконання кидків із різних прикладних єдиноборств курсантами вищих навчальних закладів МВС України для ефективного виконання службових обов'язків на первинних офіцерських посадах.

Виклад основного матеріалу. Під час аналізу науково-методичних джерел у обраному напрямі дослідження нами виявлено суттєві протиріччя у поглядах єдиноборців-дослідників щодо доцільності та необхідності використання кидкової техніки правоохоронцями системи МВС України під час виконання завдань за призначенням. Крім цього, існують значні розходження у наукових поглядах (школах) на раціональну та оптимальну методику (педагогічну технологію) навчання курсантів вищих навчальних закладів МВС України та працівників НПУ кидкам із різних положень під час двоборства з противником.

Таким чином встановлено, що кидкова техніка є вдалим поєднанням змагальних та прикладних дій спортивних і бойових єдиноборств, опанування якими повинно ґрунтуватися на базі бойового розділу боротьби самбо. Міцний «фундамент» бойового та спортивного розділу боротьби самбо складає техніка виконання різноманітних кидків, на що безсумнівно вказує основоположник боротьби самбо Харлампієв А. А. [4]. Наукові надбання якого, на даний момент є досить ефективними та актуальними.

Не дивлячись на незначні відмінності, фізична підготовка курсантів вищих навчальних закладів МВС України (працівників НПУ) до виконання завдань за призначенням та підготовка їх до змагальної діяльності значно схожа. В процесі змагальної діяльності та під час застосування фізичної сили в ході затримання правопорушника присутні елементи силового двоборства, які пов'язані із застосуванням фізичної сили та кидків. Також присутня ще одна спорідненість – це застосування заходів фізичного впливу та технічних прийомів без нанесення противнику травм та ушкоджень (правомірність застосування фізичної сили під час виконання службових обов'язків працівниками НПУ і правила змагань зі службово-прикладних єдиноборств).

При вірній організації навчально-виховного процесу майбутніх офіцерів НПУ (службової підготовки працівників НПУ) в системі фізичної підготовки, навчання техніці та тактики виконання кидків не спричиняє жодних протиріч між нормативно-правовими документами, які регламентують проведення занять з фізичної підготовки [1] та технічним арсеналом прийомів із різних службово-прикладних єдиноборств.

Таким чином, оптимізація освітнього процесу курсантів вищих навчальних закладів освіти МВС України та працівників НПУ з дисципліни «Фізична підготовка» (розділ «Заходи фізичного впливу») повинен здійснюватися із урахуванням можливостей моделювання практичних ситуацій, які можуть виникати під час виконання ними завдань за призначенням. Оскільки в умовах сьогодення правоохоронцям МВС України під час вирішення службових завдань доволі частіше доводиться застосовувати фізичну силу проти агресивно, добре фізично розвинутих осіб, які нерідко досконало володіють технікою різних єдиноборств – доцільним вважається використання під час практичних занять по застосуванню заходів фізичного впливу змагальних сутичок за правилами спортивних повноконтактних єдиноборств.

У відповідності до результатів проведеного аналізу можливим є ствердження, що не дивлячись на критичне відношення окремих фахівців до кидкової техніки, нами виявлений вагомий приріст кількості кидків, які виконують курсанти під час практичних занять по застосуванню заходів фізичного впливу. Це стало можливим завдяки впровадженню у навчальний процес (програми навчання майбутніх офіцерів НПУ) елементів боротьби самбо (кидкової техніки даного єдиноборства). Крім цього нами приділялося достатньо уваги на удосконалення техніки застосування фізичної сили курсантами в положенні лежачи (партері).

Висновки. В результаті дослідження обґрунтовано доцільність та важливість застосування техніки виконання кидків із різних прикладних єдиноборств курсантами вищих навчальних закладів МВС України для ефективного виконання службових обов'язків на первинних офіцерських посадах.

Встановлено, що під час проведення змагальних сутичок за правилами максимально наближеними до реальної сутички з правопорушником (бойове самбо, рукопашний бій, змішані єдиноборства, універсальний бій та інші види єдиноборств) у яких приймають участь курсанти, зафіксовано суттєве підвищення кількості та варіативності виконання кидків. Результати дослідження впроваджені у навчально-тренувальний процес з фізичної підготовки майбутніх офіцерів НПУ (Харківського національного університету внутрішніх справ).

Перспективи в цьому напрямі передбачають удосконалення контратакуючих комбінацій службово-прикладного рукопашного бою під час сутички із правопорушником із урахуванням індивідуально-типологічних особливостей тих, хто навчається курсантів-поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2020 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 08.02.2020).
2. Бородиев А. Н., Гольдштейн И. Б., Самолов Н. Б. Русский рукопашный бой стиля В. Спиридонова, А. Кадочникова. Курск, ДИФ, 1999. 159 с.
3. Харлампиев А. А. Борьба самбо : учеб. пособие. 7-е изд. М. : Физкультура и спорт, 1965. 389 с.
4. Пархомович Г. П. Основы классического дзюдо : учеб.-метод. пособие для тренеров и спортсменов. Пермь : Урал – Пресс ЛТД, 1993. 398 с.
5. Шабето М. Ф. Боевое самбо : практ. пособие. Мн. : Современное слово, 1998. 484 с.
6. Рудман Д. Л. Самбо. М. : Тера спорт, 2000. 385 с.
7. Чумаков Е. М., Ионов С. Ф. О систематизации понятий и последовательности изучения техники борьбы самбо // Спортивная борьба. М. : ФиС, 1978. 267 с.

Отримано 10.02.2020

УДК 796.011.3:616-01

КОЛЕСНИКОВ В. В.,

заслужений тренер України, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9603-3004>;

ЗАБОРА А. В.,

кандидат наук із фізичного виховання і спорту, професор кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7969-5057>

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ МВС УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ ФУНКЦІОНАЛЬНОГО БАГАТОБОРСТВА (КРОСФІТ)

У статті розглядаються актуальні питання підвищення індивідуального рівня фізичної підготовленості майбутніх офіцерів Національної поліції України із використанням засобів функціонального багатоборства (кросфіту). На даний момент кросфіт набуває великої популярності серед представників різних верств населення. Засоби кросфіту сприяють прискореному розвитку функціонального стану тих, хто тренується атлетів, що безсумнівно є приємливим для впровадження у систему фізичної підготовки правоохоронців різних вікових груп та категорій. Це дозволить підвищити ефективність виконання завдань за призначенням правоохоронцями МВС України.

Ключові слова: *функціональна готовність, кросфіт, майбутні офіцери, завдання за призначенням, фізична підготовка, функціональне багатоборство, заклади вищої освіти МВС України.*

Постановка проблеми. Аналіз статистичних даних аналітиків МВС України свідчить про збільшення злочинності у 2014-2019 р.р. Вище зазначене вказує на необхідність пошуку шляхів вирішення завдань, які пов'язані зі службовою підготовкою працівників правоохоронних органів до ефективного виконання завдань за призначенням.

З метою посилення боротьби зі злочинністю та забезпеченням особистої безпеки працівників Національної поліції України (НПУ) під час виконання службових завдань існує необхідність удосконалення їх службової підготовки із використанням всього арсеналу засобів та методів [1, 2].

Основою службової підготовки працівників НПУ є фізичні якості, а формою – рухові уміння й прикладні навички. Недостатньо розвинуті фізичні якості, призводять до низької працездатності правоохоронців, які не можуть у повній мірі виконувати завдання за призначенням. У свою чергу, якість формування прикладних навичок (подолання перешкод, застосування заходів фізичного впливу) напряду залежить від рівня фізичної підготовленості правоохоронців, що підкреслює актуальність обраного напряду дослідження.

Слід зауважити, що на даний момент спостерігається позитивна тенденція стосовно удосконалення системи фізичної підготовки працівників НПУ, що дозволить більш якісно виконувати службові завдання. Крім цього, одним із важливих завдань є підготовка майбутніх офіцерів НПУ. Під час практичних занять з фізичної підготовки курсанти закладів вищої освіти МВС України підвищують індивідуальний рівень фізичного розвитку, що у майбутньому допоможе їм ефективно виконувати завдання за призначенням на первинних офіцерських посадах за фахом.

Важливим є той факт, що до курсантів зазначених закладів вищої освіти (ЗВО) МВС України висуваються підвищені вимоги до рівня здоров'я та фізичної підготовленості і не

кожен курсант (здобувач вищої освіти) може справитися із поставленими перед ним завданням. Під час освітнього процесу важливим є усвідомлення курсантами важливості занять фізичними вправами та прикладними єдиноборствами, тому актуальність обраного напрямку дослідження є актуальною.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення рівня фізичної підготовленості курсантів системи МВС України присвячені роботи учених: Баштової А. Г., Гаркавого О. А., Закорка І. П., Коломійця Ю. М., Селюкова В. С., Трішина К. О., Уварової О. Ю., Хацаюка О. В., Чуха А.М., та інш.

Цікавими за своїм змістом є роботи: А. Демківа А., М. Кузнецова, М. Єни [3], І. Пилипчака [4], Н. Базилевича [5] та інших фахівців даного напрямку, у яких розкриваються методичні складові впровадження засобів кросфіт в освітній процес військовослужбовців та курсантів вищих військових навчальних закладів МО України та інших силових структур.

Мета статті – обґрунтування необхідності впровадження засобів функціонального багатоборства (кросфіту) в освітній процес майбутніх офіцерів НПУ.

Виклад основного матеріалу. Функціональний стан, як комплекс властивостей та якостей майбутнього офіцера НПУ спрямований на вирішення завдань службової діяльності. У свою чергу, функціональний стан характеризується: функціонуванням біологічної системи; фізіологічними функціями та якостями; фізіологічними та психофізіологічними характеристиками; інтегральною характеристикою властивостей індивіда; цілісністю реакції людини.

Таким чином, в управлінні функціональним станом для досягнення високого рівня працездатності необхідно враховувати дані, які характеризують роботу вегетативної системи. Вегетативна система у свою чергу визначає енергетичну сторону фізичного стану, дихання, обміну речовин, терморегуляцію організму курсантів, які відображають показники прийому та обробки сигналів на рівні периферичних систем. Важливими також є: силові, просторові, частотні, часові та динамічні характеристики. Наприклад: адаптація, сенсibilізація, порог відчуття, електрофізіологічні параметри сигналу. На рівні центральних систем регуляції існують показники пам'яті, теоретичного та емпіричного мислення, уяви, які відображають процеси переробки інформації та прийняття рішень.

Особливе місце в діяльності майбутніх офіцерів НПУ відводиться фізичному компоненту, а саме стану м'язової системи, яка є біологічним ключем до зовнішнього світу. Із ергономічних показників варто відмітити моторну реалізацію прийнятих рішень, стан рухової системи та її основних показників: м'язової сили, координації рухів, швидкості, витривалості, а також характеру динаміки хибних рухів.

Таким чином, функціональний стан організму курсантів обумовлений глибокими зв'язками зі всіма компонентами, які забезпечують здоров'я та високу рухову активність. Цьому конгломерату буде відповідати система фізичних вправ яка отримала назву «функціональне багатоборство», що дозволить створити умови у закладах вищої освіти МВС України для якісної підготовки майбутніх офіцерів НПУ, які виконують обов'язки з охорони громадського порядку на більш високому рівні, і у яких сила, витривалість, спритність та швидкість розвинута краще, ніж у представників злочинного світу.

Функціональне багатоборство забезпечує довготривале заняття фізичними вправами і дозволяє покращити загальну фізичну витривалість організму правоохоронців, зміцнити серцево-судинну та дихальні системи, підвищити рівень м'язової сили, зміцнити суглоби, оптимізувати вагу, підвищити гнучкість та набути атлетичної статури. Крім цього, даний напрям у свій зміст включає різноформатні тренування, функціональну гімнастику, баланстренінги, циклічні вправи. Також функціональне багатоборство передбачає наступні методи спортивного тренування: безперервний, інтервальний та змагальний.

Безперервний метод характеризується безперервним одноразовим виконанням функціональних комплексів. Крім цього, цей метод використовується для підвищення

аеробних можливостей в роботі середньої та довгочасної тривалості, який включає у себе виконання тренувальної сесії із постійною рівномірною інтенсивністю.

Перемінний спосіб включає у себе виконання тренувальної сесії із перемінною інтенсивністю та використовується, коли кількість роботи постійно збільшується.

Інтервальний метод передбачає багаторазове виконання вправ з паузами на відпочинок, при цьому повторні зусилля використовуються для підвищення анаеробних можливостей під час розвитку швидкості, силових та швидко-силових якостей, силової витривалості, удосконалення техніки рухів. Максимальні зусилля цього методичного прийому включають у себе рухові задачі, які пов'язані із подоланням максимального опору під час розвитку максимальної сили та удосконалення нервово-м'язового апарату.

Не максимальні зусилля у функціональному багатоборстві використовуються з не максимальними навантаженнями у поєднанні із субмаксимальною кількістю повторень, що ефективно впливає на розвиток силової витривалості, як повторним, так і інтервальним способом.

Змагальні методи передбачають виконання вправ у спеціальних умовах змагальної діяльності. При цьому, динамічні зусилля включають у себе виконання максимальних навантажень завдяки не критичному напруженню всіх груп м'язів з максимальною швидкістю. Ударний спосіб включає у себе використання пліометричних рухових дій для розвитку реактивних властивостей м'язів. Відповідно, статичні і статодинамічні умови виконання вправ забезпечують ізометричний режим роботи для розвитку загальних, швидко-силових якостей, що також забезпечується поєднанням ізометричного та динамічного режимів роботи.

Висновки. Таким чином, впровадження функціонального багатоборства (кросфіт) в освітній процес майбутніх офіцерів НПУ з фізичної підготовки –буде сприяти підвищенню фізичної підготовленості правоохоронців різних вікових груп та категорій. У свою чергу це зменшить кількість травмвань, загибелі та поранень поліцейських під час виконання завдань за призначенням. Результати дослідження впроваджені у практику фізичної підготовки курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ.

Перспективи в цьому напрямі передбачають впровадження засобів кросфіт у факультативний курс загальної фізичної підготовки курсантів закладів вищої освіти МВС України. Доцільним також вважається впровадження окремих функціональних комплексів в програми підготовки курсантів до змагань вищих рівнів зі службово-прикладних видів спорту (гирьовий спорт, боротьба самбо та ін.).

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 08.02.2020).
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 08.02.2020).
3. Демків А., Кузнецов М., Єна М. Розвиток силової витривалості у курсантів засобами атлетичної гімнастики та кросфіту // Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення : матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 10–11 трав. 2018 р.). Львів, 2018. С. 105–107.
4. Пилипчак І. Лойко О., Лесько О. Розвиток функціонального багатоборства (кросфіту) серед військовослужбовців // Проблеми формування здорового способу життя молоді : матеріали VII Всеукр. наук.-практ. конф. студентів, магістрантів та аспірантів / за заг. ред. Р. Р. Сіренка. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. С. 60–61.
5. Базилевич Н. О., Тонконог О. С. Особливості використання нового виду спорту «Crossfit» у самостійній фізкультурно-оздоровчій роботі студентів. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Григорія Сковороди»*. 2016. Спецвип. С. 136–142.

Отримано 10.02.2020

УДК 796.012.2.325

КОНИК Г. В.,

*старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;*

 <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>;

ІСАЄВА М. В.,

*старший викладач кафедри фізичного виховання
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди*

ЗАСОБИ ТА МЕТОДИ РОЗВИТКУ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

У статті розглядаються актуальні питання удосконалення координаційних здібностей студентів військової кафедри Національної академії Національної гвардії України з підготовки офіцерів запасу. Узагальнено відомості науково-методичної літератури у напрямі фізичного розвитку майбутніх офіцерів засобами волейболу (початковий етап).

Ключові слова: військова кафедра, фізична підготовка, факультативний курс, студенти, майбутні офіцери, методика, волейбол, координація.

Постановка проблеми. Програмою підготовки офіцерів запасу не передбачено час на фізичну підготовку, яка забезпечує необхідний рівень фізичної підготовленості військовослужбовців до виконання завдань за призначенням. Заняття зі студентами, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу з фізичного виховання проводяться у закладах вищої освіти за основним місцем навчання.

Аналіз рівня фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти, які навчаються в Національній академії Національної гвардії України (НАНГУ) на військовій кафедрі свідчить про те, що у студентів недостатньо розвинуті координаційні здібності, а також низький рівень розвитку витривалості і швидкості [1]. У свою чергу, волейбол є достатньо ефективним засобом вирішення питання удосконалення рівня фізичної підготовленості, а зокрема – координаційних здібностей студентів, які навчаються на військовій кафедрі, що у подальшому дозволить їм якісно вирішувати завдання під час можливого проходження військової служби на первинних офіцерських посадах за фахом, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення рівня фізичної підготовленості студентів, які навчаються у закладах вищої освіти за програмою підготовки офіцерів запасу присвячені роботи: Магльованого А., Панченка В., Поповича О., Романчука С., Числіцької О., Яворського А., та інших учених.

Цікавими за своїм змістом є роботи: Беляєва А., Савіна М. [2], Денисова М. [3], Кобцева С. [4], Шулятеєва В. [5], та інших фахівців даного напрямку, у яких розкривається методика розвитку та удосконалення фізичних якостей студентів закладів вищої освіти засобами волейболу. Однак не дивлячись на значну кількість наукових праць, питанням розвитку та удосконалення координаційних здібностей студентів, які навчаються на військовій кафедрі засобами волейболу в системі факультативних занять нами не виявлено.

Мета статті – визначити засоби та методи, які сприяють підвищенню рівня координаційної підготовленості студентів закладів вищої освіти, які навчаються на військовій кафедрі за програмою підготовки офіцерів запасу.

Виклад основного матеріалу. Дослідження проведено на базі Національної академії Національної гвардії України, у якому прийняли участь студенти (n=30) закладів вищої освіти, які навчаються за контрактом на військовій кафедрі (за програмою підготовки офіцерів запасу).

Моніторинг спеціальної науково-методичної літератури свідчить про те що під час занять волейболом в системі факультативних занять з фізичної підготовки рівень розвитку

координаційних здібностей студентів значним чином підвищується. Це виражається у швидкості засвоєння ними рухових дій та правильності виконання технічних елементів.

На думку Матвеева Л. П., під час розвитку координаційних здібностей можуть бути використані найрізноманітніші вправи, засоби загальної та спеціальної фізичної підготовки, якщо вони пов'язані із подоланням координаційних труднощів. Новизна, незвичність і обумовлений ними ступінь координаційної складності, є одним із важливих критеріїв при виборі рухових завдань для вирішення поставленої мети.

У свою чергу, ефект тренуваності буде досягнуто у тому випадку, якщо за допомогою методичних прийомів підвищується координаційна складність тренувальних завдань. До таких методичних прийомів Лях В. Й. відносить: варіювання способу виконання фізичних вправ; зміна зовнішніх умов; комбінування рухових навичок; виконання вправ в умовах обмеженого часу та ін.

Івойлов А. В. зазначає, що формування координаційних здібностей у волейболістів-початківців, передусім, пов'язано із симетричністю рухів правої та лівої руки, рівномірністю зусиль при верхніх і нижніх прийомах і передачах м'яча. Розвиток цих відчуттів здійснюється з перших спроб взаємодії гравців із м'ячем. В процесі спортивного удосконалення виробляються тонкі диференціювання в м'язових відчуттях, досягається їх точність та економічність. Складна структура ігрових дій у волейболі висуває високі вимоги щодо вдосконалення та варіативності рухових навичок спортсмена, які залежать від рівня його координаційної підготовленості.

Як зазначає Денисов М. В., одним із факторів оптимізації навчання та удосконалення техніки гри у волейбол є застосування оптимальних обтяжень руху, які сприяють виробленню міжм'язової координації, необхідної для раціональної організації динамічних акцентів координаційної структури рухів. Отримані ним експериментальні дані дозволяють зробити висновок, що застосування методу додаткової мобілізації аналізаторів при оптимально підібраній вазі обтяжень дозволяє прискорити процес навчання й удосконалення техніки волейболу студентів, які навчаються на військовій кафедрі.

Вище зазначене підтверджено у дослідженнях Верхошанського Ю. В., Лук'яненка В. П. у яких вказується, що при використанні обмежень забезпечується вдосконалення сенсорного синтезу, підвищується точність дозування, своєчасність акцентування та корекції робочих зусиль, здійснюється формування необхідного кінестетичного зразка рухової дії.

Для розвитку координаційних здібностей у спортсменів в науковій і спеціальній методичній літературі пропонується ціла низка методів та методичних прийомів, одним із методів є: метод навчання рухових дій у цілому, який використовується під час багаторазового повторення вправ, нескладних за своєю координаційною структурою та метод навчання рухових дій по частинах, що застосовується у вивченні вправ, складних за своєю структурою. Під час розучування вправи по частинах і в цілому використовується метод підготовчих вправ. Такі вправи за своєю структурою відповідають руховим діям, або їхнім окремим елементам.

Линець М. М. та Шиян Б. М. наголошують на широкому використанні в процесі розвитку координаційних здібностей методу повторної вправи. Метод повторної стандартизованої вправи використовується під час розучування й виконання вправ, складних за своєю координаційною структурою. Для вдосконалення техніки виконання таких вправ слід дотримуватися відносно стандартних умов і параметрів навантаження та структури рухової дії. Метод повторної прогресуючої вправи використовується для поступового зростання інтенсивності навантаження або тривалості виконання рухової дії залежно від завдань конкретного тренувального заняття.

Під час застосування методів варіативної (перемінної) вправи потрібно враховувати такі основні правила: використання невеликої кількості (8–12) повторень різноманітних фізичних вправ, які імітують рухові дії під час гри у волейбол; багаторазове повторення тих вправ, якомога частіше й цілеспрямованіше, змінюючи виконання окремих характеристик та рухової дії в цілому, а також умов здійснення цих дій.

Одним із найдієвіших методів розвитку різних видів координаційних здібностей є метод колового тренування. Комплекс повинен складатися з 4–6 вправ, які впливають на

розвиток різних координаційних здібностей. Тренувальне завдання складається з 2-4 разового повторення певного комплексу за точно визначений час. При цьому в одному випадку 2-4 рази виконується одна вправа, а потім у тому ж режимі 2-га, 3-тя і т. д., а в другому випадку на кожній станції виконується один підхід. У такому варіанті весь комплекс (усі станції) повторюється кілька разів, залежно від завдання конкретного заняття. Засобами при коловому тренуванні повинні бути добре засвоєні координаційні вправи. Той самий комплекс вправ рекомендовано застосовувати упродовж 4-6 тижнів із дотриманням принципу прогресуючого навантаження.

В результаті аналізу наукової та методичної літератури ми визначили засоби, методи та методичні прийоми координаційної підготовки студентів, які факультативно займаються волейболом під час навчання на військовій кафедрі НАНГУ.

Іншим, не менш важливим завданням нашого дослідження було визначення думки викладачів (тренерів), щодо засобів, які вони застосовують для підвищення рівня координаційних здібностей своїх атлетів. Для цього ми провели анкетне опитування, в якому взяли участь 39 тренерів із різних областей України. Відносна більшість опитаних (27 %) має стаж понад 15 років; 15 % – стаж понад 25 років. Респондентів, що мають стаж до 15 років, серед опитаних виявилось 20 %, тренерів, що мають стаж до 10 років – 20 % опитаних і тих, що мають стаж до 5 років, – 18 % опитаних.

Опитування показало, що склад тренувальних завдань, який використовується для розвитку координаційних здібностей студентів, аналогічний у респондентів усіх категорій. Найчастіше для цього використовують рухливі ігри із координаційним навантаженням (94,6 % опитаних), вправи акробатики (89,3 %) та вправи на швидкість реагування, увагу і орієнтацію (85,3 %), імітаційні та підготовчі вправи (80 %), двосторонню гру у волейбол (60 %).

Висновки. Таким чином, у відповідності до проведеного теоретичного аналізу спеціальної науково-методичної літератури, нормативно-правових документів та анкетування тренерів-дослідників у напрямі удосконалення координаційної підготовленості студентів, які навчаються на військовій кафедрі за програмою підготовки офіцерів запасу в НАНГУ можливим є те, що формування координаційних здібностей є однією із найважливіших та невід'ємних складових системи їх фізичного розвитку. Це відповідним чином забезпечує ефективне виконання ними завдань за призначенням на первинних офіцерських посадах у разі їх мобілізації.

Перспективи в цьому напрямі передбачають удосконалення методичної підготовленості та практичних дій під час організації форм фізичної підготовки студентами вище зазначеної групи в системі їх професійного становлення.

Список бібліографічних посилань

1. Романчук С., Яворський А. Аналіз фізичної підготовленості офіцерів запасу, призваних на військову службу у Збройні Сили України. *Молода спортивна наука України*. 2015. Вип. 19, т. 2. С. 325–329.
2. Волейбол : учебник / под общ. ред. А. В. Беляева, М. В. Савина. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Физкультура и спорт, 2006. 360 с.
3. Денисов М. В. Сопряженный метод как фактор, способствующий оптимизации процесса совершенствования элементов техники волейбола. *Теория и практика физической культуры*. 2007. № 4. С. 40–42.
4. Кобцев С. Н. О технологии обучения волейболу. *Физическая культура в школе*. 2001. № 4. С. 31–32.
5. Шулятьев В. М. Теоретико-методические и организационные основы подготовки резервов квалифицированных волейболистов : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Омск, 1997. 43 с.

Отримано 10.02.2020

УДК 351.745:796.012.62

КУЗЕНКОВ О. В.,

доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0003-1161-4887>;

БІЛИК В. В.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної
підготовки Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0003-0573-7514>

СПЕЦИФІКА НАВЧАННЯ З ПРЕДМЕТА «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

В роботі обговорюється проблема фізичної підготовленості курсантів. Основне завдання фізичної підготовки виробити необхідний інтерес до самостійних занять.

Ключеві слова: курсанти, фізична підготовленість, професійно значущі якості.

Концепція сучасної державної політики: досягти певної фізичної підготовленості молоді та виховання інтересу до занять фізичною підготовкою. Це підкріплено у законодавчих актах, які вказують на необхідність впровадження нових методів навчання. Сучасні відносини потребують від курсантів навчального закладу міністерства внутрішніх справ достатньої фізичної підготовленості до напруженої професійної діяльності. Виходячи з цього, проблема нових методів та засобів у навчальному процесі з фізичної підготовки актуальна.

Фахова підготовленість працівників є вирішальним чинником якості правоохоронної діяльності, забезпечення законності при охороні правопорядку та боротьбі зі злочинністю [1. с. 3]. Ці актуальні проблеми навчального процесу фізичної підготовленості професійних якостей курсантів відображені у педагогічних джерелах В. Ф. Бойка, С. Є. Бутова, В. В. Бондаренко, О. В. Запорожанова, та ін. Недостатній рівень фізичної підготовленості майбутніх працівників органів внутрішніх справ та відсутність на достатньому рівні професійно значущих якостей значно впливають на професійну діяльність. Таким чином завдання навчального закладу - готувати тих, хто навчається, такою мірою, щоб вони знаходились на достатньому рівні з фізичної підготовленості для виконання завдання у будь-яких випадках. Метою фізичної підготовки є досягнення постійної повної фізичної готовності до виконання поставленого завдання. Добра фізична підготовленість - професійний обов'язок працівника поліції.

Недостатня фізична підготовленість та здоров'я кандидатів до вступу на навчання свідчать про наявність проблеми, що негативно впливає під час навчальних занять по формуванню професійно важливих якостей. З огляду на сьогоденну ситуацію, виникає необхідність вирішення проблеми підвищення розвитку фізичних якостей у навчальному процесі.

Діяльність органів внутрішніх справ залежить від професійної підготовленості працівників. Головною складовою навчання на заняттях з фізичної підготовки є вміння вирішувати проблеми, пов'язані з професійною діяльністю. Головними завданнями фізичної підготовки є: формування навичок та умінь в складних умовах служби; систематизація навчальної програми на достатньому рівні навчальної бази з виконанням інноваційних засобів навчання.

Фізична підготовка постійно була головною частиною професійної підготовки працівників органів внутрішніх справ. Однак останнім часом змінилися умови, в яких працівникам органів внутрішніх справ доводиться виконувати професійні обов'язки, і таким чином змінюються вимоги до якості підготовленості. Важливим змістом фізичної підготовки в навчальному закладі є процес вивчення елементів різних вправ, з урахуванням специфіки особливості умов діяльності майбутніх правоохоронців, які виконуються з великою кількістю повторень. Головним завданням навчання є раціональний підхід до виконання

специфічних дій. Формування професійно значущих якостей несе в собі індивідуальний підхід. У такому випадку повинен бути диференційований підбір спеціальних вправ. Підбір вправ та інтенсивність навантаження повинні відповідати можливостям тих, хто займається. Головним чином успіх викладацької діяльності залежить від взаємовідносин між викладачем і тим, хто навчається. Високий рівень фізичної підготовленості можна досягти при повному взаєморозумінні між викладачем та курсантом.

Виконання професійних обов'язків, як правило, відбувається у конфліктних ситуаціях та складних психологічних умовах, що заважає можливості результативно застосовувати засоби впливу. Таким чином виникають проблеми в якості професійної підготовленості. На теперішній час в процесі навчання важливо тих, хто навчається, націлювати на подолання невпевненості у своїх силах. При формуванні професійної підготовленості на заняттях фізичної підготовки важливо моделювати ситуації, наближені до реальних. Удосконалюючи методи для проведення занять по формуванню професійно важливих якостей, необхідно враховувати загально дидактичні принципи. Дотримання дидактичних принципів в навчальному процесі значно впливає на якість підготовленості курсантів.

Формування професійно значущих якостей на заняттях направлено на вміння здобувачів вищої освіти долати значні навантаження.

Для підвищення якості професійної готовності на практичних заняттях необхідно застосовувати комплексні заняття та модельні ситуації. Комплексні заняття - це послідовне виконання вправ прикладного характеру з різним рівнем інтенсивності та прикладної направленості, з паралельним розвитком різних фізичних якостей. Методи комплексного заняття в процесі формування професійно значущих якостей, значно підвищують щільність занять та сприяють розвитку професійної підготовленості. Одним із напрямків формування професійно значущих якостей курсантів є комплексний розвиток фізичних якостей та їх взаємодія зі спеціально прикладними вправами.

Формування спеціально прикладних навичок значно прискорюється при значному розвитку фізичних якостей.

Головною умовою на практичних заняттях з методики викладання фізичної підготовки є умова ставити завдання максимально наближені до реальних ситуацій. Використання в процесі навчання завдань, що виконуються в складних умовах, наближених до реальних, підготовлює тих, хто навчається, до подолання труднощів. Під час заняття необхідно виконувати елементи швидкісного пересування, постійна зміна напрямків, боротьби з умовами підвищеної складності, тривалість високих навантажень, моделювання психологічного стресу.

Головна роль тих, хто навчається, розвивати здібність прийняти вірне рішення в складних ситуаціях. Знання закономірностей та удосконалення цих здібностей дозволяє викладачам більш ефективно планувати заняття та методично правильно виконувати поставлені завдання.

В ході заняття для стимулювання та підвищення активності тих, хто навчається, проводиться оцінювання в кінці пройденної теми. Таким чином під час комплексу педагогічних дій іде достатнє формування професійно важливих якостей. На заняттях спеціальної фізичної підготовки, крім розвитку фізичних якостей, виховується рішучість, винахідливість, сміливість, хоробрість та інші морально-вольові якості, які будуть використовуватись у службовій діяльності.

Формування моделі практичних занять з курсантами, вказує на перегляд пріоритетів та усвідомлення важливості їх в процесі навчання. Залежно від специфіки роботи, викладачі з фізичної підготовки повинні детально уявляти сучасне замовлення органів внутрішніх справ.

Добра фізична підготовленість є фундаментом успіху працездатності майбутніх працівників правоохоронної діяльності.

Для підвищення професійної підготовленості недостатньо навчальних практичних занять, для цього необхідно займатися і самостійно. Формування специфічних навичок повинне проходити у нестандартних умовах, з урахуванням специфіки службової діяльності, у змодельованих більш наближених до практики ситуаціях.

З початку навчальних занять необхідно більше розвивати фізичні якості, далі поступово переходити на комплексні заняття з моделюванням реальних ситуацій. Здавна відомо, що

успіх у екстремальній ситуації майже наполовину залежить від рівня фізичної підготовленості особового складу. А для того, щоб підтримувати його належний рівень, необхідно якісно і ефективно організовувати і проводити заняття з фізичної підготовки [2, с. 3].

Рівень фізичної підготовленості курсантів залежить від кількості проведених практичних занять прикладного характеру. Достатній рівень розвитку загальної фізичної підготовленості забезпечує формування міцного фундаменту працездатності.

Необхідно формувати у тих, хто навчається, стійку зацікавленість до занять з фізичної підготовки. Заняття необхідно проводити таким чином, щоб забезпечити максимальний та достатній рівень фізичної підготовленості. Постійний пошук нових шляхів процесу навчання, методичних засобів сприяє формуванню професійно значущих якостей, які будуть необхідні в практичній діяльності.

Необхідно передбачити чітку організацію структури навчального процесу з визначенням індивідуального підходу до кожного курсанта.

Важливий постійний контроль за виконанням навчальної програми. Відбувається створення реальної обстановки, що вимагає від тих, кого навчають, виконання прийомів стосовно певного завдання; обмеження часу на виконання прийомів; проведення занять в будь-яку погоду на місцевості [3, с. 109].

Під час розробки навчальної програми з фізичної підготовки повинен бути взаємозв'язок всіх засобів та методів, направлених на формування професійно прикладних якостей. Необхідно на перших курсах давати достатньо часу на вправи для розвитку витривалості, фізичні вправи для розвитку сили зі своєю вагою.

Аналіз науково-методичної літератури та практичний досвід з проблеми фізичної підготовленості курсантів показує позитивні фактори використання новітніх методів та засобів у навчальному процесі. Вдосконалення методів та засобів приведе до збагачення педагогічної праці у розвитку новітніх спеціалізованих вправ.

Список бібліографічних посилань

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників МВС. Київ : Нац. акад. МВС України, 2003. 338 с.
2. Бабенко В. Г., Попов О. В., Янко І. В. Заходи фізичного впливу : метод. рек. Київ, 2001. 24 с.
3. Луцака Д. О. Юридична психологія та педагогіка. *Науковий журнал*. 2011. № 1 (9). С. 107–115.

Отримано 23.04.2020

УДК 796.011.3

МАНДРИКА В. С.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-6152-7664>

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ЯК БАЗОВІ ПОКАЗНИКИ ЯКОСТІ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У статті розкриті основні актуальні проблеми, які існують у сфері фізичної підготовки та культури курсантів ВНЗ зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: *фізична підготовка, матеріально-технічне забезпечення, фізична культура, самостійна фізична підготовка, заходи фізичного впливу.*

Професійна майстерність курсантів як майбутніх офіцерів залежить від рівня їх підготовленості у багатьох аспектах: знанні нормативно-правової бази, вмінні правильно і

своєчасно реагувати на складні та критичні ситуації, володінні навичками поведінки з вогнепальною зброєю, а також фізичної готовності у будь-якій ситуації протидіяти вчиненню правопорушення. Крім того, належний рівень фізичного виховання надає поліцейським впевненості у собі та розумінню ними шляхом оцінки власних сил, що вони, володіючи певними прийомами рукопашного бою, зможуть активно протидіяти злочинності в разі необхідності. Саме тому компетентність викладачів у питаннях протидії особі, що чинить протиправне діяння, повинна базуватися на їх досвіді у даному питанні. Тільки розуміючи механізм своєчасної реакції на агресивний напад особи, викладач матиме змогу навчити курсантів належному алгоритму дій у критичних ситуаціях. Крім того, не буде зайвим і оптимізація рівня психологічної готовності поліцейських до можливих озброєних нападів, коли існує пряма небезпека їхньому життю і здоров'ю та інших громадян. Кафедра спеціальної фізичної підготовки у кожному вищому навчальному закладі із специфічними умовами навчання повинна відповідати сучасним вимогам до фізичної підготовки курсантів та якісно виконувати свої функціональні обов'язки, тому що її особовий склад викладає навчальну дисципліну, яка є фрагментом службової підготовки, основи професійної майстерності курсантів.

Кафедра спеціальної фізичної підготовки, як і будь-яка інша, має визначене освітньою програмою коло завдань, виконання яких забезпечується професійними викладачами. Центральною функцією можна вважати реалізацію освітньо-професійних програм, навчальних планів підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців засобами фізичного виховання і спорту, тому що специфіка полягає у готовності поліцейського застосувати заходи фізичного впливу, які передбачені чинним Законом України «Про Національну поліцію».

Відповідно до Закону одним із заходів примусу (стаття 42) є фізичний вплив (сила). У цій же нормі міститься тлумачення поняття «фізичний вплив», який є «застосуванням будь-якої фізичної сили, а також спеціальних прийомів боротьби з метою припинення протиправних дій правопорушників» [1].

Виходячи із цього, поліцейський зобов'язаний не тільки розуміти правову і фактичну підставу застосування засобу фізичного впливу, але і досконало розуміти техніку застосування прийомів боротьби, так що не заподіяти особі значної шкоди і не нести в подальшому відповідальності за перевищення службових повноважень. Досить важливо розуміти межу, яку уповноваженій службовій особі не можна долати, щоб у подальшому не настало жодних несприятливих наслідків, тому що ми сьогодні живемо у гуманізованому суспільстві і дана грань досить хитка.

Саме тому кафедра спеціальної фізичної підготовки працює над розробкою і дотриманням єдиної стратегії втілення освітніх програм в аспекті поєднання теоретичного навчання і практичної складової. Якість освіти підвищується за умови, що практика і теорія збалансовані і взаємодоповнюючі.

Крім того, запорукою ефективності викладання навчальної дисципліни, зокрема, спеціальної фізичної підготовки, є розробка і систематичне оновлення науково-методичного забезпечення, введення цікавих для здобувачів вищої освіти педагогічних прийомів тощо, а поряд з цим впровадження нових методів та засобів навчання, що забезпечує високу якість освітнього процесу тощо [2].

Зокрема, майстерність педагогічного працівника починається із його аналітичної роботи, яка полягає у вивченні, узагальненні і запровадженні передового педагогічного досвіду в галузі фізичного виховання і спорту з метою підвищення власного наукового рівня та професійної культури, а також у залученні ним провідних фахівців, фахівців з галузі фізичного виховання і спорту до проведення не тільки навчальних занять, але і контролю знань здобувачів вищої освіти.

Фізична підготовка є основним предметом спеціальної підготовки поліцейських та має забезпечувати необхідний рівень їх фізичної готовності до виконання завдань за призначенням. Курсанти займаються фізичною підготовкою в складі підрозділів (навчальних груп) спеціально розробленими навчальними програмами, методичними рекомендаціями та

посібниками. Як вже було зазначено раніше, фізична підготовка є складовою службової підготовки поліцейських. Відповідно до своєї дефініції службова підготовка являє собою систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю його службової діяльності [3].

Серед багатьох інших різновидів занять службової підготовки знайшла своє місце і фізична як комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності [3]. Саме тому питанню формування фізичної культури у особового складу вищого навчального закладу із специфічними умовами навчання повинна приділятися належна увага поряд із багатьма іншими видами підготовки, як-от: вогневої, тактичної тощо.

Відповідно до Наказу №50 МВС України, яким затверджено Положення про організацію службової підготовки, фізична підготовка вміщує наступні складові: загальна фізична підготовка і тактика самозахисту та особистої безпеки, які передбачають формування і вдосконалення у поліцейських професійних навичок не тільки у повсякденних ситуаціях, але і в екстремальних ситуаціях. Крім того, не менш важливим є звернення уваги на рівень силових якостей курсанта, викладач повинен розуміти, що здобувач вищої освіти може переслідувати правопорушника, мати перевагу в силовому протистоянні під час затримання і при цьому долати різного роду перешкоди тощо [4].

Особливу увагу слід звернути на структуру навчання, що має розуміти кожен науково-педагогічний працівник – заняття зі спеціальної фізичної підготовки є практично спрямованим, тобто не менше 90 % всього часу, виокремленого освітньою програмою для фізичної підготовки.

На мою думку, належний рівень забезпечення фізичної підготовки для курсантів залежить від майстерності науково-педагогічних працівників та матеріально-технічного забезпечення кафедри спеціальної фізичної підготовки. Це пояснюється тим, що на заняттях зі спеціальної фізичної підготовки здобувачі вищої освіти виконують не тільки вправи силової та швидко-силової підготовки, але і напрацьовують техніку подолання перешкод, для чого необхідна добре обладнана смуга перешкод, щоб запобігти травматизму курсантів, вивчають прийоми захисту від холодної зброї, збереження зброї від захоплення та багато іншого. Для того, щоб якісно підготувати поліцейського до критичної ситуації майстерності викладача буде замало, у даному випадку питання стоїть стосовно необхідних предметів, за допомогою яких буде можливість навчити тощо.

Закупівля інвентарю для занять нового покоління та удосконалення застарілого обладнання для занять спортом має бути одним із пріоритетних завдань суб'єктів організації навчального процесу поряд із забезпеченням їдальнею продовольчими товарами. Якість фізичної підготовки не може залежати виключно від досвіду і знання педагогічного працівника, тому що багато технік неможливо відпрацювати без спеціальних предметів, що наочно ілюструватимуть поліцейським реальні ситуації, які можуть виникнути під час виконання ними службових обов'язків тощо.

Крім того, гостро постає питання самоорганізації курсантів для самостійних занять із напрацювання певних, необхідних для них навичок за рекомендацією викладача. Це потребує дисциплінованості і самоорганізації поліцейських, тому що заняття з вогневої або тактичної підготовки неможливо провести без викладача (інструктора), а от, що стосується фізичних вправ, то ними можна займатися будь-де і будь-коли з метою вдосконалення власних навичок. Змістом самостійного фізичного тренування є прості по структурі вправи, що не вимагають складного устаткування, спеціальних приміщень і обов'язкової участі в заняттях партнера, хоч і не виключають можливість сумісного виконання вправ із товаришами, якщо у них співпадають час і місце тренування [5, с. 28-29].

Кількість тренувань в тиждень повинна бути не менше трьох, проводити їх краще через день, щоб забезпечити достатнє відновлення. Найбільш слушним часом для тренування є період до початку робочого дня. У другій половині дня організувати самостійні заняття значно важче із-за різних службових заходів і втоми, що накопичилася [5, с. 28-29].

У самостійну фізичну підготовку офіцерів доцільно включати: загально розвиваючі гімнастичні вправи, вправи з еспандером, гумовим джгутом; вправи з гімнастичною палицею, гантелями; тривалий біг; плавання, лижні прогулянки; їзда на велосипеді і піші походи [5, с. 28-29].

Висновки і пропозиції. У результаті дослідження проаналізовано нормативно-правову базу Національної поліції України стосовно фізичної підготовки курсантів, яка передбачає формування і вдосконалення у поліцейських професійних навичок не тільки у повсякденних ситуаціях, але і в екстремальних ситуаціях. Особливу увагу слід звернути на структуру навчання, що має розуміти кожен науково-педагогічний працівник – заняття зі спеціальної фізичної підготовки є практично спрямованим, тобто не менше 90% всього часу, виокремленого освітньою програмою для фізичної підготовки.

Належний рівень забезпечення фізичної підготовки для курсантів залежить від майстерності науково-педагогічних працівників та матеріально-технічного забезпечення кафедри спеціальної фізичної підготовки. На заняттях зі спеціальної фізичної підготовки здобувачі вищої освіти виконують не тільки вправи силової та швидко-силової підготовки. Для того, щоб якісно підготувати поліцейського до критичної ситуації майстерності викладача буде замало, у даному випадку питання стоїть стосовно необхідних предметів, за допомогою яких буде можливість навчити тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.04.2020).

2. Кафедра бойової та спеціальної фізичної підготовки // Донецький юридичний інститут МВС України : сайт. URL: <https://www.dli.donetsk.ua/structure/departs/dep-bsp> (дата звернення: 15.04.2020).

3. Головацький О. О. Службова підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: теоретико-правовий аспект // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. за матеріалами II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 21 квіт. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 75–78. URL: http://univd.edu.ua/general/publishing/konf/21_04_2017_1/pdf/12.pdf (дата звернення: 09.04.2020).

4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 15.04.2020).

5. Стріха С. В. Організація та методика самостійного тренування // Проблеми та перспективи спеціальної підготовки правоохоронних органів України : зб. матеріалів круглого столу від 25 травня 2017 року. Київ : ІКВС, 2017. С. 28–32.

Отримано 20.04.2020

УДК 796.894-051.67

НАДУТИЙ А. В.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх;
 <https://orcid.org/0000-0002-0272-3005>

ВИКОРИСТАННЯ ПАУЕРЛІФТИНГУ ЯК ЗАСІБ МОТИВАЦІЇ

У статті розкриваються різноманітні мотиваційні теорії які спонукають людину займатися професійним спортом, а саме пауерліфтингу. Метою даної статті є залучання людини до здорового способу життя та

застосування поетапної динаміки формування рухових навичок, які використовуються у силовому триборстві.

Ключові слова: пауерліфтинг, мотивація, фізичні вправи.

Основний мотив, який спонукає людину займатися спортом, є почуття задоволення, яке викликається заняттями даним видом спорту й невіддільне від самої спортивної діяльності.

Разом з цим ці мотиви мають складний характер і можуть бути поділені наступним чином:

1) Безпосередні мотиви спортивної діяльності: а) випробовуване спортсменом своєрідне почуття задоволення від прояву м'язової активності; б) естетичну насолоду красою, точністю, спритністю своїх рухів; в) прагнення проявити себе сміливим і рішучим при виконанні важких і небезпечних вправ; г) задоволення, що викликається участю в змаганні, що є найважливішою і обов'язковою стороною спорту; д) прагнення досягти рекордних результатів, довести свою спортивну майстерність, домогтися перемоги, як би важка вона не була та ін.

2) Опосередковані мотиви спортивної діяльності: а) прагнення стати сильним, міцним, здоровим («займаюся спортом, тому що він зміцнює здоров'я і робить людину бадьорим і енергійним»); б) прагнення через спорт підготувати себе до практичної діяльності («займаюся спортом, тому що хочу бути більш сильним фізично»); в) усвідомлення суспільної важливості спортивної діяльності («хочу завойовувати світові рекорди, захищати прапор своєї країни») [1, с. 14-20]. В даний час існує три теорії, що пояснюють, що мотивує (спонукає) людину до дії:

1. Теорія потреби досягнення;
2. Теорія атрибуції;
3. Теорія досягнення мети.

Розберемо кожну теорію мотивації досягнення:

1) теорія потреби досягнення: представляє собою комбіновану модель, що враховує як особистісні, так і ситуативні фактори в якості найважливіших показників поведінки. Цю теорію утворюють п'ять компонентів: а) особистісні фактори або мотиви. Для кожного з нас характерні два основні мотиви досягнення: досягнення успіху і уникнення невдачі. Мотив до досягнення успіху визначається, як можливість випробувати гордість або задоволення від виконання, тоді як мотив до уникнення невдачі - як здатність випробувати сором чи приниження внаслідок невдачі; б) ситуаційні (впливу). Теорія потреби досягнення включає два моменти: вірогідність успіху в ситуації і спонукальну значимість успіху. Імовірність успіху залежить від того, з ким ви будете змагатися, і від труднощів завдання [2, с. 47-49]. Третім компонентом теорії потреби досягнення є результуюча, або біхевіористична тенденція, обумовлена при розгляді рівнів мотивів досягнення людини в зв'язку з певною ситуацією. Теорія найбільш ефективна для прогнозування ситуацій з імовірністю успіху 50 на 50. Люди, що досягають більших успіхів, знаходять виклик в такій ситуації, так як їм подобається змагатися з рівними суперниками або виконувати завдання, які не відрізняються великою легкістю. Люди, не досягають більших успіхів, уникають таких ситуацій, віддаючи перевагу легким завданням, де успіх гарантовано. Якщо вони не можуть уникнути такої ситуації, вони знаходяться в стані сум'яття внаслідок високої потреби уникнути невдачі; г) емоційні реакції (гордість і ганьба). Як досягають, так і не досягають більших успіхів, природно, воліють відчувати гордість, однак їхні особливості по-різному взаємодіють з ситуаційними чинниками, змушуючи більшою мірою концентруватися або на гордості, або на ганьбу. Перші в більшій мірі концентруються на гордості, тоді як другі - на ганьбу; д) поведінка досягнення. Показує, як взаємодіють та впливають попередні чотири компоненти на поведінку особистості. Люди, що досягають більших успіхів, шукають більш змагальні завдання, воліють ризикувати і краще виступають у оцінюваних ситуаціях. [2, с. 47-49];

2) атрибутивна теорія: атрибутивна теорія полягає в тому, як люди пояснюють свої успіхи і невдачі. Відповідно до цієї теорії, тисячі всіляких пояснень успіху і невдач можна розділити на кілька категорій. Основними категоріями є стабільність (постійний або непостійний фактор) або причинність (внутрішній або зовнішній фактор) і контроль (фактор, що знаходиться або не знаходиться під контролем) [2, с. 47-49];

3) теорія досягнення мети: три чинники, взаємодіючи, визначають мотивацію людини: цілі, досягнення, сприйнятливість і поведінка досягнення. Щоб зрозуміти мотивацію людини, необхідно з'ясувати, що для нього означають успіх і невдача [2, с. 49].

Отже, мотивація - широке поняття, що охоплює складний процес керування напрямком і інтенсивністю зусиль. Мотивація спортивної діяльності визначається психофізіологією спортсмена, його волею, а також рівнем домагань. Кожний компонент відіграє важливу роль. Звичайно, наявність тих чи інших психофізіологічних особливостей не гарантує повний успіх, але разом з тим сприяє його досягненню. Виходячи з властивостей нервової системи, визначається рівень загальних і своєрідність спеціальних здібностей, необхідних для успішної діяльності в обраному виді спорту. Наприклад, у спортсменів циклічних видів в основному сильний тип нервової системи [3, с. 76-79].

Чималу роль відіграє вольовий компонент. Фахівці включають в це поняття вольові зусилля: при м'язових напругах; при напрузі уваги; пов'язані з подоланням стомлення, почуття болю, небезпеки, а також дотриманням режиму та ін. Відповідно вольовими якостями, необхідними для результативної спортивної діяльності, є завзятість, самовладання, відповідальність, цілеспрямованість, рішучість, сміливість і ряд інших [3, с. 76-79].

Одним із варіантів оцінної мотивації спортсменів є альтернативна мотивація. Вона визначається рівнем домагань і самооцінки, які припускають свідомий вибір дій, необхідних для досягнення наміченого результату. На відміну від рівня домагань, який, орієнтуючись на перспективу, відносно стійкий, самооцінка може мінятися навіть в ході тренування чи змагання внаслідок успіху чи неуспіху. Відповідність рівня домагань самооцінці сприяє формуванню оптимального стану бойової готовності, а також підвищує функціональні можливості спортсмена. Різниця рівня домагань і самооцінки може привести до підвищеної тривожності, невпевненості спортсмена у власних діях, неадекватній поведінці в умовах тренувань і змагань. Подібні прояви негативно позначаються на спортивному результаті [3, с. 93].

Ефективну рівновагу між цілями і засобами їх досягнення передбачає, щоб успіх діяльності оцінювався як за кінцевим результатом, так і по самому процесу. При цьому моральне і матеріальне задоволення повинно формуватися не тільки в силу досягнення намічених цілей, але і від використання чесних способів їх досягнення. Одним із таких засобів є популярний вид спорту серед сучасної молоді, що привертає увагу. Пауерліфтинг – один із найпопулярніших видів спорту серед сучасної молоді, що не тільки привертає увагу фахівців до розробки та науково-методичного обґрунтування теорії і методики підготовки спортсменів різного віку і кваліфікації, а також є одним із проявів мотивації. У дослідженнях сучасних науковців В. Б. Воронецького, Ю. В. Гордієнко, В. О. Жамардія, М. Ю. Мінова, І. В. Туряниці та ін. акцентується увага на тому, що заняття пауерліфтингом сприяють не лише зміцненню здоров'я студентів, підвищенню рівня їх фізичної підготовленості, але й формують у них позитивну мотивацію до систематичних занять фізичними вправами [4, с. 93]. Мотивація сучасної спортивної української молоді значною мірою з акцентована в руслі матеріального збагачення при нівелюванні духовно - моральних аспектів, зокрема таких, як патріотизм та відчуття національної гордості. Такий розвиток подій не сприяє повноцінному розвитку особи. Відмічається відсутність належного інтересу до глибинних аспектів спортивної діяльності. Далеко не всі спортсмени знаходять в спорті відповідне емоційне задоволення [5, с. 93-95]. Згідно з дослідженнями, особливо важливим є етап початкової підготовки, тому що в цей період відбувається швидкий розвиток силових здібностей, становлення спортивної майстерності, інтенсивне протікання процесів адаптації до специфічних умов занять пауерліфтингом, і зокрема силовим триборством. Проблемі тренування юних спортсменів на етапі початкової підготовки в силовому триборстві приділяється певна увага, відбувається постійне вдосконалення методики підготовки юних спортсменів. Для побудови занять із пауерліфтингу необхідно врахувати низку важливих чинників: тип конституції тіла, рівень фізичної підготовленості та стан здоров'я студентів. Залежно від цих чинників здійснюється планування компонентів фізичних навантажень за такими показниками: вид і характер силових вправ, обсяг та інтенсивність м'язової роботи,

величина обтяження, кількість повторень вправи та підходів, тривалість і характер відпочинку, послідовність виконання силових вправ [6, с. 102-110].

Загальновідомо, що люди з різними типами тілобудови по-різному реагують на силове навантаження, тому під час організації занять із силового триборства у підборі вправ для студентів необхідно застосовувати диференційований підхід [6, с. 102-110]. Наприклад, студенти, які мають на меті збільшити загальну масу тіла та досягти пропорційного розвитку та сили м'язів, рекомендується проводити заняття за програмою приросту м'язової маси; періоди відпочинку між підходами виконання вправ робити більш тривалими; стежити за особистим харчуванням. Студентам із надлишковою масою тіла необхідно проводити заняття з високою інтенсивністю та короткими паузами для відпочинку; виконувати аеробні вправи, віддавати перевагу збалансованому низькокалорійному харчуванню [6, с. 102-110]. Упродовж останніх років у системі фізичного виховання студентів застосовують елементи різних видів спорту, що стимулює мотиваційний аспект формування самостійної фізичної активності студентів, сприяє підвищенню їхніх функціональних можливостей і гармонійному розвитку. Одними із найпопулярніших і доступних видів фізичних вправ стали вправи з обтяженнями, які відрізняються різноманітністю форм, чітким диференціюванням навантаження, великим вибором засобів і методів силової підготовки [7, с. 21]. Досягнення високих спортивних показників у пауерліфтингу, як і в будь-якому іншому виді спорту, можливо тільки за умови систематичних занять, спрямованих на гармонійний фізичний розвиток, вироблення вольових якостей, прагнення до постійного вдосконалення техніки виконання різного роду вправ, формування певних рухових навичок. Мета полягає в розробці та реалізації методики формування здорового способу життя у процесі занять пауерліфтингу, зокрема застосуванні поетапної динаміки в формуванні рухових навичок, які використовують у силовому триборстві. Для цього була розроблена програма занять з пауерліфтингу «Штанга» [8, с. 121-124].

На думку респондентів щодо гальмуючих чинників результати виявилися наступними: стан тренувальних залів (температура, запиленість тощо) – 19,2 %; відсутність ворожнечі, конфліктів та інших проявів міжособистісних напружень – 1,2 %; дисципліна підготовка до конкретного заняття (прийом їжі, спортивна форма, домашнє завдання тощо) – 8,8 %; атмосфера в навчальних групах, ступінь розкнутості тренувального процесу, включаючи методичне забезпечення формування рухових навичок відповідно до плану – 1,8 %, 45,2 % - відсутність систематизації занять, яка призводить до втрати мотивації [8, с. 121-124]. У ході теоретичного аналізу з'ясувалось, що одним із основних шляхів підвищення ефективності процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти є покращення мотивації студентської молоді до систематичних занять фізичними вправами за рахунок упровадження в освітній процес нових видів фізкультурно-оздоровчої діяльності силової спрямованості. При цьому очевидно, що формування в студентів мотивації до фізичного виховання має відбуватися із урахуванням їхніх інтересів, уподобань та потреб. Щодо фізкультурно-спортивних інтересів молоді, то 66,7 % студентів-чоловіків цікавлять заняття з футболу, 38,3 % юнаків віддають перевагу пауерліфтингу, 24,5 % молоді виявили бажання займатися єдиноборствами [9, с. 110-114]. Мотиваційний критерій готовності студентів до застосування вправ із пауерліфтингу пов'язаний із усвідомленням ціннісних аспектів позитивного впливу занять із пауерліфтингу, потреби організму в заняттях фізичними вправами, зокрема силової спрямованості, виробленням установки на здоровий спосіб життя, формування фізичної культури особистості [9, с. 110-114].

У ході низки проаналізованих теоретичних та практичних досліджень, доведено ефективність методики розвитку силових якостей студентів закладів вищої освіти у процесі занять пауерліфтингом за динамікою мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів. Встановлено, що кількість студентів з високим рівнем мотивації до занять пауерліфтингом збільшилася на 63,4 %; кількість студентів, які мали середній та низький рівні мотивації, знизилася на 14,3 %, та 40,1 % відповідно. Підтверджено, що кількість студентів, які мали високий рівень знань, умінь та практичних навичок щодо використання силових вправ, збільшилася на 53,6 %; кількість студентів з високим рівнем відповідних компетентностей зросла на 57,2 % [9, с. 110-114].

Отже, одним із найпопулярніших видів спорту серед сучасної молоді є заняття пауерліфтингом, які сприяють не лише зміцненню здоров'я студентів, підвищенню рівня їх

фізичної підготовленості, але й формують у них позитивну мотивацію до систематичних занять фізичними вправами. Застосування засобів пауерліфтингу в освітньому процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти сприяло покращанню деяких показників фізичного розвитку студентів. Зокрема, достовірно зросли показники обхвату грудної клітки та маси студентів, а також доведено ефективність методики розвитку силових якостей студентів закладів вищої освіти у процесі занять пауерліфтингом за динамікою мотиваційного, когнітивного та діяльнісного компонентів.

Список бібліографічних посилань

1. Мельников М. В. Психология : учебник. М. : Физкультура и спорт, 1987. 336 с.
2. Гогун Е. М., Мартыанов Б. П. Психология физического воспитания и спорта : учеб. пособие. М. : Академия, 2002. 228 с.
3. Станбулова Н. В. Психология спортивной карьеры : учебник. М., 2005. 63 с.
4. Мичка І. В. Тенденції розвитку пауерліфтингу в Україні. *Вітчизняна наука на зламі епох: проблеми та перспективи розвитку*. 2016. Вип. 20. С. 93–95
5. Гордієнко Ю. В. Програмування спортивно-орієнтованих занять із фізичного виховання зі студентками засобами пауерліфтингу : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : 04.00.02. Дніпропетровськ, 2016. 21 с.
6. Грибан Г. П., Мичка І. В. Педагогічні засади навчання силових вправ з пауерліфтингу студентської молоді в освітньому процесі з фізичного виховання. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка*. 2018. Вип. 11. С. 102–110.
7. Мичка І. В. Формування мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до занять з пауерліфтингу в освітньому процесі з фізичного виховання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 5 (99). С. 121–124.
8. Мичка І. В. Модель розвитку силових якостей студентів вищих навчальних закладів засобами пауерліфтингу. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2018. Вип. 4 (98). С. 110–114.
9. Мичка І. В. Методика розвитку силових якостей у студентів вищих навчальних закладів засобами пауерліфтингу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2019. 219 с.

Отримано 24.03.2020

УДК 796:616-001:796.12

ПАВЛОВ Р. В.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2492-0277>;

СИЗИХІН С. В.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0910-1268>

ВИЗНАЧЕННЯ СТРУКТУРИ ГРИ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ З МІНІ-ФУТБОЛУ

Міні-футбол належить до універсальних видів спорту, які сприяють різнобічному фізичному розвитку людини. Заняття, що проводяться з курсантами закладів вищої освіти МВС України, як на свіжому повітрі,

так і в умовах спортивного залу, забезпечують оздоровчий вплив, що сприяє зміцненню нервової системи, розвитку рухового апарату, покращенню роботи серцево-судинної і дихальної системи, покращенню обміну речовин в організмі. У переважній більшості ігрових видів спорту можливим є приклади, коли вправи, методи та організаційні настанови, які використовуються під час тренувань є досить ефективними за своїм функціональним впливом. В результаті такі тренувальні навантаження формують в організмі спортсменів-правоохоронців адаптаційні процеси, які забезпечують необхідний рівень фізичної підготовленості майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням.

Ключові слова: міні-футбол, курсанти, правоохоронці, освітній процес, ігрові види спорту, здоров'я, рухова активність, фізична підготовка.

Постановка проблеми. На даний момент міні-футбол отримав визнання любителів спорту, правоохоронців МВС України, а також привернув увагу провідних науковців галузі фізичного виховання різних верств населення. Складна багатофакторність спортивних ігор у цілому, особливо міні-футболу, ускладнює визначення об'єктивної оцінки руховим діям гравців. Під час тренувального процесу футболістів використовується велика кількість тренувальних засобів, частина з яких не пов'язана із вимогами гри. Відповідним чином, пошук оптимальних засобів та методів тренування багато у чому буде залежати від того, наскільки наблизиться до дійсності уява про гру в міні-футбол.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням впровадження міні-футболу в освітній процес здобувачів вищої освіти присвячені роботи: Андреєва С. М., Белошенка Ю. К., Золочевського В. В., Кирпенка В. М., Кривенди В. С., Одінаєва О. К., Петришина О. В., Петька С. М., Попова Ф. І., Пилипенка В. М., Стасюка І. І., Таможанської Г. В., Тимчика М. В., Шаповала Є. Ю., та інших фахівців.

Цікавими за своїм змістом є наукові праці: Шаповал Є. Ю. [1], Журіда С. М. [2], Клесова І. А. [3], Лисенчука Г. А. [4], Балана Б. А. [5], Шпички Т. А. [6], та інших учених, у яких розкриваються методичні аспекти удосконалення техніко-тактичної підготовленості і спеціальної фізичної підготовленості спортсменів, що приємливе для впровадження в систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ).

Проведений нами аналіз науково-методичної літератури свідчить про те, що дані про змагальну діяльність в міні-футболі (футзалі), а також моделювання тренувального процесу в умовах навчання курсантів у закладах вищої освіти МВС України недостатньо вивчені і потребують додаткових досліджень. Крім цього, аналізуючи змагальну діяльність в ігрових видах спорту, можна зробити висновок, що не у всіх наукових працях є інформація стосовно методики діагностики змагальної діяльності, надійності та інформативності її показників. Встановити вимоги до технічної, тактичної та спеціальної фізичної підготовленості гравців можливо лише під час прямих вимірів функціональних змін безпосередньо під час ігор. Вище викладене підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета статті – визначення структурних характеристик змагальної діяльності та навантаження під час гри в міні-футбол курсантів збірної команди Харківського національного університету внутрішніх справ.

Виклад основного матеріалу. Дослідження організовано на базі секції міні-футболу (футзалу) Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС), у якому прийняли участь курсанти факультету № 2. З метою вивчення змісту змагальної діяльності проведено педагогічний експеримент. Під час педагогічного експерименту реєструвалися наступні параметри: загальна тривалість гри; кількість замін; загальний час гри ланки за зміну; чистий час гри ланки за зміну; час відпочинку між змінами; середнє число зупинок гри за зміну; чистий час гри між зупинками.

Реєстрація частоти серцевих скорочень (ЧСС) здійснювалося до гри, під час гри та після гри. З метою оцінки змагальних навантажень (багатофакторний аналіз) нами використано систему «Polar Vantage». Завдяки вище зазначеній системі, не спотворюючи природніх умов змагального процесу отримана термінова та повна інформація про величину навантаження за рівнем впливу на серцево-судинну систему.

На першому етапі було проведено аналіз змагальної діяльності у відповідності до наявних відеоматеріалів ігор провідних команд України з міні-футболу (футзалу). Результати хронометражу змагальних ігор свідчать про те, що рухова діяльність гравців включає у себе: ходьбу, біг, стрибки, ривки, та інші техніко-тактичні дії. Важливим також є урахування кількості ігрових прийомів, які виконує футболіст, а також відстані, які він долає упродовж матчу. Все це суттєво залежить від фізичної підготовленості гравців, рівня підготовленості противника, тактики команди обраної на певну гру.

Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що загальна тривалість гри складає 65 хвилин. При цьому, кожна четвірка знаходиться на площадці в середньому 32 хвилини. Відповідно загальний час гри ланки за зміну склало у середньому 4,3 хвилини, з-яких на чистий час відводиться 3,4 хвилини, на відпочинок гравців під час заміни залишалося 4,5 хвилини. Кількість виходів на ігровий майданчик склала у середньому 8 змін за гру.

Крім цього, перед початком гри ЧСС склало 105-133 уд/хв., завдяки перед матчевій розминці. На перших хвилинах гри у гравців ЧСС досягає 168-183 уд/хв., що свідчить про активне включення спортсмена в гру. Надалі упродовж гри пульс коливається від 163 до 194 уд/хв. Середній пульс під час гри склав 164 ± 8 уд/хв., відповідно. Відновлювальний період після зміни, в перервах між таймами характеризується зниженням ЧСС до кінця 1 хвилини до 105-133 уд/хв. Крім цього, отримано суму пульсометрії під час гри, яка сягає 10931-10149 ударів. Слід зауважити, що під час дослідження нами не було виявлено виражених відмінностей у показниках різного амплуа гравців.

Крім цього, подальші дослідження дозволили нам отримати наступні показники:

1) до 1 зони відноситься навантаження анаеробної спрямованості (навантаження – максимальне, і наближене до максимального: прискорення; ривки до нейтрального м'яча, повернення гравця із зони нападу в зону захисту; човникові дії). Із зазначеною інтенсивністю гравець долає за матч 620-810 метрів, витрачає при цьому 257-290 секунд загального часу відведеного на гру.

2) до 2 зони включені навантаження більшої інтенсивності змішаної аеробно-анаеробної спрямованості (ігрове переміщення: вихід на вільне місце під час тактичного маневру; ведення м'яча, обведення; відбір м'яча). Із зазначеною інтенсивністю гравець долає за один матч 1498-2400 метрів, витрачає при цьому 927-1138 секунд загального часу відведеного на гру.

Слід зазначити, що 2 зона включає у себе також навантаження помірної інтенсивності аеробної спрямованості: переміщення по майданчику, які не пов'язані з прискореннями та незначною роботою ніг; виконання техніко-тактичних дій із незначними переміщеннями, простої. Із зазначеною інтенсивністю гравці долають за матч 897-1720 метрів, при цьому, витрачають 633-732 секунди загального часу. Разом з цим, динаміка показників ЧСС дозволила нам визначити процентне співвідношення інтенсивності навантажень під час гри (табл. 1).

Таблиця 1

Процентне співвідношення часу гри із різною інтенсивністю

Показники	Час гри (%)			
	27,4	15	42,4	15
Пульс (уд/хв.)	130-150	151-165	166-179	180 і вище
Інтенсивність	50-66	67-79	70-93	93-110

Вище зазначені результати свідчать про те, що інтенсивність змагального навантаження під час ігор достатньо висока і значну частину часу – 56,9 %, ЧСС перевищує

165 уд/хв. Тому під час гри включаються в роботу механізми основних енергозберігальних систем організму гравців.

Висновки. Таким чином, проведене нами дослідження дозволило визначити структурні характеристики змагальної діяльності та навантаження під час гри в міні-футбол курсантів збірної команди Харківського національного університету внутрішніх справ.

Крім цього, проведені дослідження динаміки ЧСС у правоохоронців-спортсменів під час гри, а також розроблена класифікація за інтенсивністю та спрямованістю фізіологічних навантажень потребує пошуку раціональної побудови тренувального процесу курсантів-правоохоронців із урахуванням їх навчального навантаження, а також його моделювання у відповідності до отриманих результатів нашого дослідження.

Перспективи в цьому напрямі передбачають розробку ефективної методики удосконалення спеціальної фізичної підготовленості курсантів-правоохоронців, які займаються міні-футболом.

Список бібліографічних посилань

1. Shapoval Ye. The ways to improve the effectiveness of teaching theory and teaching methodology of mini-football at the department of physical education in pedagogical universities. *Nauka i Studia. Pedagogiczne nauki. Filologiczne nauki.* 2017. No. 6 (167). Pp. 79–82.

2. Журід С. М. Удосконалення техніко-тактичної підготовки футболістів 15–17 років з використанням комплексів тренувальних завдань : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.01. Харків, 2007. 20 с.

3. Клесов И. А. Индивидуализация технико-тактической подготовки футболистов на этапе углубленной специализации с учетом особенностей личности : автореф. дис. ... канд. пед. наук. М., 1991. 24 с.

4. Лисенчук Г. А. Теоретико-методичні основи управління підготовкою футболістів : автореф. дис. ... д-ра наук з фіз. виховання і спорту : 24.00.01. Київ, 2004. 34 с.

5. Балан Б. А., Лунін Г. В. Особливості підготовки студентських збірних команд з футзалу до короткострокових змагань. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту.* 2012. Т. 1. С. 13–16.

6. Шпичка Т. А. Особенности построения микроциклов в годичном цикле подготовки квалифицированных футболистов в мине-футболе. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.* 2016. Вип. 10 (80). С. 145–148.

Отримано 24.03.2020

УДК 37.013

СОКОЛОВ О. А.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9738-5378>

ДОСЛІДЖЕННЯ МОДЕЛЬНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МОРФОФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ СЛУЖБОВО-ПРИКЛАДНИМИ ВИДАМИ БАГАТОБОРСТВ

У статті викладені результати дослідження модельних характеристик функціональної підготовленості та фізичного розвитку курсантів, членів збірних команд Харківського національного університету внутрішніх справ зі службово-прикладних видів багатоборств. Нами вивчені морфофункціональні показники, які характеризують працездатність

апарату кровотоку та показники об'єму серця досліджуваних курсантів, а також фізіометричний профіль курсантів-багаторборців. Результати дослідження впровадженні у практику фізичної підготовки здобувачів вищої освіти системи МВС України.

Ключові слова: курсанти, правоохоронці, освітній процес, фізична підготовка, морфологічні показники, функціональна підготовленість, службово-прикладні багаторборства, антропометричні показники.

Постановка проблеми. Службово-прикладні види багаторборств на сьогодні є ефективним засобом удосконалення всебічної фізичної підготовленості правоохоронців МВС України до службової діяльності. Високі спортивні показники досягаються, як правило в оптимальній віковій зоні за рахунок високого рівня функціональної підготовленості правоохоронців-спортсменів. Тому дослідження функціональних характеристик є одним із важливих наукових напрямів фахівців даної галузі.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Ряд фахівців: Бабич В. В., Балай А. А., Гільмутдінов Т. С., Калюта В.П., Кейно А. Ю., Комаров А. Д., Купчинов Р. І., Халанський Ю. М., та інші учені, відмічають, що специфіка змагальної діяльності в багаторборствах висуває високі вимоги не лише до функціональної підготовленості спортсменів-правоохоронців, але й до їх морфологічних показників, які є основою можливого прояву тих фізичних якостей, високий рівень розвитку яких є необхідною умовою для досягнення найвищої спортивної майстерності, і відповідним чином високих показників у службовій діяльності. Тому вивчення морфологічних особливостей, які здатні лімітувати підвищення спортивних результатів є однією із важливих задач досліджень в галузі підготовки спортсменів-правоохоронців, які займаються службово-прикладними видами багаторборств.

Подальший моніторинг науково-методичної літератури у даному напрямі дозволив нам виділити ряд наукових праць, у яких розкриваються основні складові, які впливають на високу функціональну підготовленість атлетів суміжних видів спорту і відповідним чином, які забезпечують необхідний рівень фізичної підготовленості правоохоронців до виконання завдань за призначенням (Верхошанський Ю. В. [1], Губа В. П. [2], Заціорський В. М. [3], Фарфель В. С. [4], Чепик В. Д. [5], та ін.).

Мета статті визначення модельних характеристик функціональної підготовленості курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ різної кваліфікації, які займаються службово-прикладними багаторборствами (на прикладі: тріатлону, військово-спортивного семиборства та офіцерського триборства).

Виклад основного матеріалу. З метою досягнення мети та цілей дослідження нами було проведено комплексне тестування правоохоронців спортсменів, які займаються службово-прикладними багаторборствами (тріатлон, військово-спортивне семиборство, офіцерське триборство). У дослідженнях прийняли участь курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ, які входять до збірних команд вище зазначених видів спорту.

Слід зазначити, що результати, які характеризують антропометричні показники курсантів-багаторборців були отримані завдяки прямим антропометричним вимірюванням, а також в результаті багатофакторного аналізу за допомогою загальноприйнятих методик. Таким чином, між представниками службово-прикладних видів багаторборств, спортивна кваліфікація яких відповідає 1,2 дорослому спортивному розряду не спостерігалось суттєвих розбіжностей у показниках, які характеризують довжину тіла, масу тіла та довжину грудної клітини, так, як вони практично знаходяться на одному рівні.

Так у спортсменів-правоохоронців які спеціалізуються в тріатлоні, мінімальні показники довжини тіла сягають $173 \pm 0,79$ см, максимальні - $180 \pm 0,80$ см, мінімальні показники маси тіла та довжини грудної клітини відповідно складають $67 \pm 1,1$ кг та 92 ± 1 см, максимальні - $70 \pm 1,2$ кг і $93 \pm 1,1$ см.

У спортсменів, які спеціалізуються в офіцерському триборстві, спортивна кваліфікація яких відповідає 1,2 дорослому спортивному розряду максимальні значення довжини тіла, маси тіла та довжини грудної клітини складають відповідно, $173 \pm 0,74$ см, 68 ± 1 кг і 92 ± 1 см, мінімальні – відповідно $180 \pm 0,71$ см, 73 ± 1 кг і $93 \pm 0,9$ см.

У спортсменів, які спеціалізуються у військово-спортивному семиборстві, спортивна кваліфікація яких відповідає 1,2 дорослому спортивному розряду максимальні значення довжини тіла, маси тіла та довжини грудної клітини складають відповідно, $172 \pm 0,76$ см, 69 ± 1 кг і 91 ± 1 см, мінімальні – відповідно $179 \pm 0,74$ см, 72 ± 1 кг і $92 \pm 1,1$ см.

Надалі, упродовж педагогічного експерименту нами було досліджено морфологічні показники, які характеризують систему кровообігу та показників об'єму серця курсантів-багаторборців. У відповідності до абсолютних показників розміру серця у курсантів, які займаються вище зазначеними багаторборствами коливається в межах $780-1327$ см³, показники відносного об'єму серця знаходяться в межах $13,9-19,1$ см³/кг.

Крім цього, результати дослідження свідчать про те, що у курсантів-багаторборців, у яких програмою змагань передбачаються циклічні види випробувань, показники загальної фізичної працездатності, максимального споживання кисню (МПК), рівня порогової швидкості (РПШ) та життєвого об'єму легенів – знаходиться на достатньо високому рівні. Так, наприклад у курсантів-багаторборців які спеціалізуються в тріатлоні і мають кваліфікацію кандидата у майстри спорту України (КМСУ) показники загальної фізичної працездатності знаходяться в межах $1540-1680$ кгм/мін, максимальне споживання кисню відносно власної ваги складає $59-64$ мл/кг/мін, показники РПШ при лактаті $24,6$ %, відображають економічність роботи організму багаторборців і складають $5,0$ м/с. Показник, який характеризує функціональний стан системи зовнішнього дихання складає $5,8-6,0$ л, показники економічної роботи серця (частоти серцевих скорочень в спокої) відповідають $43-44$ уд/хв., динамометрія правої кисті дорівнює $51-53$ кг, лівої – $49,51$ кг.

Порівняльний аналіз показників, які характеризують функціональну підготовленість курсантів-багаторборців, які спеціалізуються у військово-спортивному семиборстві і мають кваліфікацію КМСУ, відображають незначне зниження за досліджуваними показниками, а саме: показники загальної фізичної працездатності знаходяться в межах $1500-1620$ кгм/мін, максимальне споживання кисню відносно власної ваги складає $58-62$ мл/кг/мін, показники РПШ при лактаті $24,6$ %, відображають економічність роботи організму багаторборців і складають $4,7$ м/с. Показник, який характеризує функціональний стан системи зовнішнього дихання складає $5,6-5,9$ л, показники економічної роботи серця (частоти серцевих скорочень в спокої) відповідають $42-41$ уд/хв., динамометрія правої кисті дорівнює $50-52$ кг, лівої – $48,5$ кг.

Також спостерігалось зниження показників у курсантів-багаторборців, які займаються офіцерським триборством. Так, показники загальної фізичної працездатності знаходяться в межах $1480-1600$ кгм/мін, максимальне споживання кисню відносно власної ваги складає $56-60$ мл/кг/мін, показники РПШ при лактаті $24,6$ %, відображають економічність роботи організму багаторборців і складають $4,5$ м/с. Показник, який характеризує функціональний стан системи зовнішнього дихання складає $5,4-5,6$ л, показники економічної роботи серця (частоти серцевих скорочень в спокої) відповідають $40-41$ уд/хв., динамометрія правої кисті дорівнює $51-52$ кг, лівої – $47,3$ кг.

Крім цього, порівняльні результати, які характеризують функціональну підготовленість курсантів-багаторборців (досліджуваних видів спорту; загальні середні значення) і які виконали норматив КМСУ в порівнянні зі спортсменами 1 розряду, підкреслює їх перевагу практично за всіма абсолютними показниками. Так показники максимальних значень величини фізичної працездатності у курсантів-багаторборців 1 розряду знаходяться на рівні 1487 кгм/мін, мінімальні показники складають 1395 кгм/мін, максимальне споживання кисню відносно власної ваги коливається у межах $48-53$ мл/кг/мін, показники РПШ дорівнюють $3,9$ м/с, величина показника, який характеризує функціональний стан системи зовнішнього дихання складає $4,9-5,3$ л, показники ЧСС дорівнюють $49-54$ уд/хв., динамометрія правої і лівої кисті складає $49-50$ і $47-48$ кг., відповідно.

У відповідності до вище викладеного, встановлено, що у висококваліфікованих спортсменів (курсантів-багаторборців), які займаються тріатлоном, показники функціональної

підготовленості знаходяться на достатньо високому рівні. Крім цього, з ростом їх спортивної майстерності, показники абсолютних значень підвищуються. Цим самим підвищується їх готовність до виконання завдань за призначенням.

Висновки. В результаті дослідження визначенні модельні характеристики функціональної підготовленості курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ різної кваліфікації, які займаються службово-прикладними багатоборствами.

Встановлено, що курсанти, які займаються тріатлоном, мають перевагу над курсантами, які займаються офіцерським триборством та військово-спортивним семиборством відповідно, за показниками, які характеризують рівень їх функціональної готовності. Вище зазначене свідчить про ефективність тріатлону, як службово-прикладного багатоборства і є прийнятним для використання в системі фізичної підготовки здобувачів вищої освіти (курсантів, слухачів) навчальних закладів МВС України.

Перспективи в цьому напрямі передбачають удосконалення психофізіологічних якостей курсантів під час значних фізичних навантажень у різних варіативних умовах навчально-тренувального процесу з фізичної підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Верхошанский Ю. В. На пути к научной теории и методологии спортивной тренировки. *Теория и практика физической культуры*. 1998. № 2. С. 21–42.
2. Губа В. П. Морфобиомеханические исследования в спорте. М. : Спорт Академ Пресс, 2000. 120 с.
3. Зациорский В. М. Двигательные качества спортсменов : автореф. дис. ... д-ра пед.наук. М., 1969. 71 с.
4. Фарфель В. С., Коц Я. М. Физиологические человека (с основами биохимии). М. : Физкультура и спорт, 1970. 343 с.
5. Чепик В. Д. Оптимизация спортивной тренировки. М. : Физкультура и спорт, 1982. 207 с.

Отримано 24.03.2020

УДК 796.011.3

ЧЕРВОНОШАПКА М. О.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-9180-6402>;

ГОЛОД Р. І.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ;

ЛПАТОВ В. Г.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2
Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Львівського державного університету внутрішніх справ

ТАЙ-БО АЕРОБІКА ЯК ЗАСІБ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

Розглянуто специфічні особливості занять з тай-бо аеробіки як різновиду рухової активності для підвищення рівня розвитку фізичних якостей у студентів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: тай-бо аеробіка, зміст занять, фізична підготовка, здобувачі вищої освіти.

Модернізація галузі фізичного виховання і спорту у закладах вищої освіти зумовлює актуальність пошуку та застосування у навчальному процесі та у секційній роботі зі студентами сучасних та популярних різновидів рухової активності, зокрема, аеробіки.

Аналіз літературних джерел свідчить, що історія розвитку аеробіки як специфічної форми рухової активності бере свій початок у другій половині XX століття, коли К. Купер видав працю під назвою «Аеробіка» та став автором цього терміну. Фізіологічна сутність поняття «аеробіка» визначається аеробними процесами утворення енергії за участю кисню в процесі виконання фізичних вправ. До таких вправ може бути віднесене широке коло циклічних (біг, плавання, веслування тощо) та ациклічних (танці, рухливі ігри тощо) рухів, де енергозабезпечення відбувається переважно аеробним шляхом. З часів виникнення, завдяки зусиллям різних фахівців, відокремилася та здобула своїх прихильників у світі значна кількість різновидів аеробіки. Їх умовно можна об'єднати у декілька напрямків [2, 5 та ін.]:

- навантаження з глобальним впливом на організм (базова, класична аеробіка Джейн Фонда; бігова програма загальнорозвиваючого характеру Кеннета Купера та ін.);
- навантаження з використанням обтяжень та інвентарю, що створює особливі умови тренування (super-strong – виконання вправ з додатковими обтяженнями; степ-аеробіка – комплекс вправ, пов'язаних зі сходженнями на спеціальну платформу висотою 15-30 см; слайд-аеробіка – вправи у спеціальному взутті на слизькій дошці; аквааеробіка – тренування у басейні та ін.);
- навантаження з танцювальним характером рухів та певним музичним стилем (фанк, хіп-хоп, латина, афро-аеробіка та ін.);
- навантаження спортивно-прикладної спрямованості (кі-бо, тай-бо, карате-бо – аеробіка на основі застосування рухів певних видів єдиноборств).

Тай-бо, як різновид аеробіки, було започатковано Біллі Бленксом, американським чемпіоном зі східних єдиноборств [3, 4]. У процесі занять основними засобами тренування є удари руками, ногами, колінами, що виконують під ритмічну музику. Удари можуть виконуватись стоячи на місці або ж у поєднанні з пересуваннями. Може використовуватися багаторазове повторення окремих рухів, що дозволяє створити значне навантаження на певні групи м'язів, а також і виконання комбінацій рухів, що дозволяє розвивати координаційні якості та урізноманітнювати зміст заняття. При виборі рухів для виконання у занятті слід керуватись принципом «від простого до складного», що передбачає поступове підвищення координаційної складності вправ. Засвоєні технічні елементи об'єднують у комбінації. На заняттях найбільш широко застосовується безперервно-варіативний метод. Він характеризується тривалим виконанням тренувального завдання без інтервалів відпочинку з багаторазовою зміною інтенсивності навантаження в широкому діапазоні (від 25-30 до 70-75 % від індивідуального максимуму). Варіативність інтенсивності навантаження досягається зміною швидкості, величини зусиль, ритму, темпу, амплітуди рухів. Темп рухів задається за допомогою темпу музичного супроводу. Встановлено [1], що на початковому етапі занять доцільним є застосування музичного супроводу з невисоким темпом (120÷125 акц./хв.), що створює сприятливі умови для поступового оволодіння здобувачами вищої освіти технікою базових рухів руками і ногами. Із зростанням рівня підготовленості можливе підвищення темпу музичного супроводу до 126÷130 акц./хв. Подальше підвищення темпу є недоцільним, оскільки може призводити до зменшення амплітуди та порушення координаційної структури рухів [1].

Заняття з тай-бо аеробіки створюють значне навантаження на серцево-судинну і дихальну системи та ефективно сприяють підвищенню рівня розвитку загальної витривалості. Слід враховувати, що за даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, для оздоровчих видів рухової активності оптимальна зона інтенсивності навантаження знаходиться в межах 60-90 % від максимальної ЧСС. При цьому для початківців вона становить близько 60 %, а для достатньо підготовлених – 70-90 % від максимуму. За умовний максимальний показник ЧСС можна прийняти такий, що дорівнює 220 уд./хв. – вік (у роках). Широкий арсенал ударних

рухів руками і ногами у комплексі з пересуваннями, що виконуються з задіянням практично усіх груп м'язів з різною траєкторією та амплітудою, в різних режимах роботи, дозволяє створювати значне навантаження та ефективно впливати на рівень розвитку силових якостей, активної гнучкості, координаційних здібностей.

При побудові занять з різновидів фітнесу рекомендують дотримуватись такої структури заняття [6]: розминка; кардіореспіраторний компонент (частина програми, орієнтована на розвиток аеробної продуктивності); силова частина; компонент розвитку гнучкості (стретчинг); завершальна (відновлювальна) частина.

Таким чином, тай-бо (аеробіка яка являє собою синтез оздоровчої гімнастики та рухів східних єдиноборств під ритмічну музику) може ефективно застосовуватись як засіб підвищення фізичної підготовленості здобувачів вищої освіти. Її застосування дозволяє розширити та урізноманітнити коло засобів, що традиційно застосовуються для підвищення рівня фізичної підготовленості у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Зорина С. Д., Ишанова О. В. Заняття по самообороне студенток на основе тай-бо аэробики. *Ученые записки университета имени П. Ф. Лесгафта*. 2017. № 3 (145). С. 78–81.
2. Купер К. Аэробика для хорошего самочувствия / пер. с англ. М. : Физкультура и спорт, 1989. 224 с.
3. Саєнко В., Іванчікова С. Трансформація прийомів бойових єдиноборств у сучасний вид фітнесу тай-бо // Актуальні проблеми фізичного виховання, спорту та валеології : зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф. Кременчук : КДУ, 2010. С. 176–82.
4. Серєда І. О. Педагогічні умови використання тай-бо аеробіки в процесі фізичного виховання студентів факультету іноземних мов Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2016. Вип. 1 (38). С. 245–247.
5. Синиця С. В., Шестерова Л. Є. Оздоровча аеробіка. Спортивно-педагогічне вдосконалення : навч. посіб. Полтава : ПНПУ, 2010. 244 с.
6. Усачов Ю. О., Пунда С. П., Білецька В. В. Фізичне виховання. Фітнес-технології силовій спрямованості : практикум. Київ : НАУ, 2014. 56 с.

Отримано 06.04.2020

УДК 159.9

ЧИЧКАН О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;

ГНИП І. Я.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;

ДОМІНЮК М. М.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ПСИХОФІЗІОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ТА ЙОГО БЕЗПЕКА

*Тези присвячені основним чинникам, які визначають психофізичну стійкість
майбутнього поліцейського.*

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, поліцейський, психофізична стійкість.

Постановка проблеми. Середовище перебування поліцейського під час несення служби завжди є потенційно небезпечним. Це є аксіомою про потенційну небезпеку

діяльності людини, загалом, що має, як мінімум, два висновки: перший – неможливо розробити абсолютно безпечний вид діяльності людини, другий – у жодному виді діяльності людини не може бути нульових ризиків.

Основні результати дослідження. У проблемі безпеки життя і діяльності завжди присутній людський чинник. Згідно з даними міжнародної статистики, головним винуватцем нещасних випадків є, як не дивно, ні техніка, ні організація праці, а саме працівник (людський чинник 75 %; техногенний чинник 15 % та природні чинники 10 %).

При вивченні людських чинників слід звернути увагу на фізіологічну надійність людини, зокрема на аналізатори (зоровий, слуховий, вестибулярний, нюховий, шкірний, руховий, вісцеральний), за допомогою яких людина контактує з навколишнім середовищем. Важливо також вивчити психологічну надійність (пам'ять, емоції, сенсомоторні реакції, увага, мислення, воля, характер, темперамент, тощо). Важливо також знати фактори, які знижують життєдіяльність людини (конфлікти, захворювання, втома та перевтома, алкоголізм, наркоманія, нікотинomanія, біоритми, психофізіологічні особливості підлітків, жінок і людей літнього віку), і ті, які підвищують її (аеробна підготовка, медико-біологічні методи, професійний добір і професійна освіта).

Висновки. Вивчення навчальних дисциплін «Безпека життєдіяльності» та «Спеціальна фізична підготовка» дає великі можливості викладачам проводити просвітницьку роботу про вплив психофізіологічного стану людини в процесі її майбутньої діяльності. Щоб зберегти життя і здоров'я, необхідно виробити в людини, починаючи з перших років її життя, усвідомлену модель зразкової поведінки, яка забезпечує максимальну адаптованість до умов буття, алгоритми типових безпечних і адекватних поведінкових реакцій, які повинні базуватися на дотриманні нею законів функціонування організму. Тільки в такому випадку наші сьогоднішні студенти, курсанти, а завтра працівники ризикованих професій будуть здоровими, а їхня безпека життєдіяльності гарантованою.

Список бібліографічних посилань

1. Пістун І. П. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2003. 301 с.
2. Кіт Ю. В. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. Львів : Афіша, 2000. 239 с.

Отримано 20.04.2020

Секція 4

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ, ВОГНЕВОЇ, ФІЗИЧНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

УДК 159.9

АМЕЛІНА А. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри фінансових розслідувань

Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)

ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ СПЕЦІАЛІСТА

У даних тезах автор досліджує важливість формування моральної культури поліцейських, звертає увагу на важливість формування моральної особистості поліцейських. Автор також стверджує, що моральна культура - важлива складова частина загальної культури особистості, а також те, що моральна культура дуже тісно пов'язана із професійною культурою.

Ключові слова: *моральна культура, професійна культура, культура, поліцейські, підготовка спеціаліста.*

Реформування суспільства, що здійснюється в нашій країні, передбачає перехід від адміністративно-командної системи до гуманного демократичного суспільства, до такого його стану, де у центрі розвитку буде знаходитися людина, умови її життя і праці, умов всебічної реалізації її здібностей, потреб та інтересів. А це передбачає розкріпачення духовного та фізичного потенціалу особи, її активізацію створення необхідних передумов для повноцінної та творчої діяльності усіх членів суспільства з одночасним реформуванням змісту, структури, організаційних форм і методів навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах. Освіта розвиває переважно інтелект, пам'ять людини, виховання - її духовні та фізичні здібності [1, с. 13].

Навчальний процес у вищому закладі освіти повинен будуватися з урахуванням того, що його кінцевою метою є не лише створення можливостей для отримання студентом необхідної сукупності знань та професійних навичок, а й реформування його як всебічно розвиненої особистості, яка б втілювала у собі гармонійно поєднані духовне багатство, фізичну досконалість і моральну чистоту майбутнього висококваліфікованого спеціаліста і в певній галузі. Для вирішення цього завдання великого значення набуває гуманізація навчально-виховного процесу, яка полягає в «утвердженні людини як найвищої соціальної цінності..., задоволенні різноманітних освітніх потреб, забезпеченні пріоритетності загальнолюдських цінностей...» [2, с. 9]. Людина стає особистістю саме за умови наявності у неї ґрунтовних спеціальних знань, що дають їй змогу на високому рівні виконувати свої професійні обов'язки.

Невід'ємною складовою підготовки майбутнього спеціаліста є формування його як моральної особистості, здатної оцінювати власні вчинки з позицій загальнолюдської моралі, яка має стати для нього орієнтиром у користуванні своєї поведінки як під час виконання професійних обов'язків, так і у щоденному житті.

Моральні якості людини характеризують її як особистість не менше, ніж отримані знання. Можна стверджувати про те, що якісну фахову підготовку часто неможливо

отримати, якщо у людині відсутнє моральне осереддя, коли у неї бракує відповідальності і наполегливості, самодисципліни. Таким чином, моральні принципи формують світогляд, визначають вчинки та поведінку людини [2, с. 11]1.

Тому важливою складовою виховної роботи у вищих навчальних закладах є ствердження у свідомості курсантів загальнолюдських моральних цінностей: гуманізму, справедливості, чесності, людської гідності, працелюбства, відповідальності, взаємодопомоги тощо. Необхідно мати на увазі те, що моральне виховання людини розпочинається з раннього віку, з моменту її народження, спочатку у родині, а потім у середній школі. До вищого навчального закладу приходять вже сформовані особистості. Зважаючи на завдання виховної роботи у вищих навчальних закладах має бути закріплення у свідомості молодих людей уже сформованих моральних основ, справжніх цінностей, робота над тим, щоб норми моралі стали обов'язковими у щоденному житті. У формуванні глибоких моральних переконань взірцем повинен бути викладач із його вмінням бачити і поважати у кожному курсантові особистість, з повагою ставитися до його позиції і поглядів. Великий вплив на курсантів у процесі навчання та виховання має не лише професійна підготовка викладача, але і такі його якості, як особистості: загальна культура, ерудиція, педагогічна компетентність тощо.

Моральна культура поліцейських – явище багатогранне. Це і моральний досвід, і культура моральних почуттів, відносини і поведінки. Вона виявляється також у створенні сприятливого мікроклімату у стосунках між правоохоронцями та пересічними українськими громадянами. На жаль, цьому важливому елементу людської культури в Україні приділяється недостатньо уваги. Правоохоронці повинні мати високий рівень моральної свідомості та самосвідомості.

Моральна культура - важлива складова загальної культури особистості. Вона особливо проявляється у спілкуванні між людьми, визначає сутність особистості, передусім, втілюється у реальній поведінці, у способі її життя.

Професійна культура взаємопов'язані із моральною культурою і становить систему етичних знань і переконань, моральних почуттів, навичок спілкування та умінь регулювати поведінку за допомогою моральних норм. Моральна культура визначається не тим, скільки людина знає про проблеми етики та правила етикету, а тим, як практично реалізуються ці знання, наскільки моральною є її поведінка, культурним - її спілкування.

Формування моральної культури дає людині знання й розуміння моральних вимог суспільства, соціального середовища, в якому розвивається особистість. Моральна культура формує у людини вміння регулювати свої навички, вчинки та поведінку. Цінність особистості та частково її самооцінка вимірюються тим, наскільки соціально значимою є її діяльність, на скільки кожна дія людини відповідає очікуванням суспільства, соціального середовища, на скільки моральною є позиція, ідентифікована цим очікуванням [2, с. 15].

Під поняттям «культура» слід розуміти культуру поведінки, спілкування, пізнання, праці, побуту, самовираження людини [3, с. 1725].

Складовою частиною культури правоохоронця є культура спілкування, яка у сучасних умовах, незважаючи на певні обмеження становить складну систему. Вона об'єктивним показником розвитку свідомості, поведінки та становить складну систему. Вона є об'єктивним показником розвитку свідомості, поведінки, безпеки людини. У ній наочно проявляється єдність внутрішньої культури правоохоронця та її зовнішнього впливу. У культурі спілкування особливо проявляється наскільки глибоко вимоги суспільства до поведінки особистості стали переконаннями і непохитними життєвими правилами.

Змістом спілкування правоохоронців можуть бути найрізноманітніші аспекти: економічні, податкові, правові, політичні, моральні, етичні, естетичні, службові, позаслужбові, вікові тощо. Правоохоронці повинні поводитися певним чином тобто спілкування в межах тих чи інших відносин повинне відповідати певним вимогам, певному рівню культури.

Зовнішня культура спілкування реалізується у правилах, нормах і манерах поведінки, особливість якої полягає у обов'язковому і невідворотному характері. У разі їх невиконання вживаються певні заходи правового впливу. Тобто ряд правил поведінки, які у звичайних умовах тримаються тільки на силі суспільної думки, у правоохоронних органах підкріплюються законом.

Тому майбутнім працівникам правоохоронних органів слід твердо аналізувати свій характер, стосунки з людьми, свою поведінку у спілкуванні з ними для того, щоб не допустити моральної деградації.

Список бібліографічних посилань

1. Гавриленко І. М., Мельник П. В., Недюха М. П. Соціальний розвиток. Ірпінь : Акад. держ. податкової служби України, 2001. 483 с.
2. Кафарський В. І. Нація і держава: культура, ідеологія, духовність. Івано-Франківськ : Плай, 1999. 332 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

Отримано 18.04.2020

УДК [351.741:796.8](477)

БАЛУШКА Л. М.,

*викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;*

ФЛУД О. В.,

*старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;*

МОРОЗ Т. І.,

*викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;*

СТЕЛЬМАХ Ю. Ю.,

*кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри атлетичних видів спорту
Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського*

ТЕХНІКА ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКА В ОБМЕЖНОМУ ПРОСТОРІ В ЛІФТІ

У даній статті розглядаються особливості техніки затримання правопорушника в обмеженому просторі в ліфті. Описується алгоритм дій під час затримання правопорушника в ліфті. Також надаються поради для навчання та відпрацювання технічних прийомів, які можна застосовувати під час затримання правопорушника в ліфті.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, поліцейський, затримання, ліфт.

Навчальна дисципліна «Спеціальна фізична підготовка» спрямована на підготовку здобувачів вищої освіти з високим рівнем всебічної фізичної підготовленості, здатних ефективно вирішувати оперативно-службові завдання, стійко переносити нервово-психологічні та фізичні навантаження без зниження професійної працездатності, при цьому досконало володіти прийомами фізичного впливу та навиками самозахисту.

До специфічних завдань спеціальної фізичної підготовки ми відносимо виховання практичної готовності до дій по затриманню злочинця або групи злочинців, а також до дій в інших нестандартних ситуаціях, реальних оперативних обставинах із забезпечення законності та правопорядку.

Затримання правопорушника в ліфті особливе тим, що поліцейський працює в обмеженому просторі, тобто немає змоги відступити, або ж виконати повноцінний прийом з максимальною амплітудою. Отже, ліфт – технічна споруда зі спеціальною кабіною для вертикального переміщення людей або вантажів у спеціальних кабінах (клітках), що рухаються в жорстких напрямних пристроях.

До проблемних сторін даної ситуації можна віднести наступне:

- Непередбачуваність дій правопорушника;
- Немає прикриття зі сторони напарника;
- Обмеження амплітуди рухів;
- Обмежені часові параметри.

Пересування в ліфті зводиться до приставного кроку або скручування на 90 чи 180 градусів. Головне у цій техніці – переміщуватись у напівприсяді і зберігати стійке положення тіла. Інші види пересувань не є актуальними. Під час входу або перебування в ліфті необхідно постійно «тертись» спиною до стіни (дверей), ні в якому разі не повертатися спиною чи боком до правопорушника та виходу.

Два способи входу до ліфту:

- якщо ви заходите до ліфту першим – займаєте по діагоналі дальній кут;
- якщо ви заходите до ліфту другим – займаєте правий (лівий) ближчий від дверей кут, пам'ятаючи техніку пересування.

Для двобою у ліфті пропонуються стандартні види затримань (ривком, замком, під ручку, задушенням). Виконуються вони із зміщенням у бік (вільну зону) і закінчуються:

- задушенням або контролем вільної руки на себе;
- притисканням грудьми до стіни стоячи;
- збиванням на коліно (коліна) та головою в підлогу.

В умовах надобмеженого простору пропонується укорочений важіль назовні (в стінку ліфта і вниз до підлоги), та короткий важіль до середини з контролем кисті та ліктя на коліна-головою в підлогу.

Удари – це найбільш ефективні прийоми, тому що вони прості у виконанні порівняно з іншими прийомами. На їх виконання йде мало часу, їх можна застосовувати при обмеженій рухливості. Правильне виконання влучне нанесення ударів у життєво важливі точки сприяє швидкій перемозі над найбільш сильним супротивником. Для роботи у ліфті застосовуються усі стандартні удари, але на половину коротші.

Під час навчання ударам необхідно знати, що:

- вони наносяться найкоротшим шляхом у найбільш вразливі місця на тілі людини;
- під час проведення ударів повинна бути забезпечена можливість збереження стійкого положення або швидкого відновлення втраченої рівноваги у випадку промахів;
- необхідна мала ймовірність травмування кінцівки, що наносить удар (також у випадку неточного влучення);
- активно застосовуємо удари ліктями (перед собою, вбік, назад).

Під час виконання ударів ногою необхідна швидкість, точність і стійке положення в момент опори на одну ногу. Особлива увага надається ударам коліном (зокрема у м'язову частину стегна) та стопою (атака на колінні суглоби і зацепи).

В умовах бою в ліфті – великий відсоток займають удари головою (вперед, вбік, назад).

Захисні дії відбуваються за рахунок роботи тулуба (скручування, ухиляння), короткі блоки та захоплення зброї на контроль, знову ж таки, зміщуючись за спину і впираючи затриманого до стіни, або збиваючи на коліна.

Захисти виконуються від ударів рукою, ногою, зброєю, предметом зверху, знизу, збоку, прямо, навідліг – блок передпліччям (передпліччями); відбивами передпліч; відхиленнями, зміщенням, пірнанням та ін. Тобто застосовуються стандартні блоки, але дуже короткі. Закриватись бажано обома руками, притискаючи руки до тулуба. Особлива увага надається роботі ногами, зокрема стопою назустріч.

Звільнення від захватів та обхватів у даній ситуації відбувається за допомогою стандартної техніки із зміщенням за спину. Акцентується увага на ударах ліктями та больові прийоми на пальці. Завершувати потрібно контролем затриманого до стінки ліфта.

Висновки. Пропонується 3 основні базові прийоми для роботи в ліфті:

1. Затримання способом переведення руки спереду з переходом на контроль зі спини;
2. Затримання способом короткий важіль руки назовні з упором в стіну;
3. Затримання способом короткий важіль руки до середини зі опусканням правопорушника на коліна.

Щоб отримати перемогу у двобою в ліфті – варто застосовувати не одиночні прийоми, а мати заготовлені та відпрацьовані комбінації (залежно від вашого зросту, маси тіла, рівня фізичної та технічної підготовленості).

Список бібліографічних посилань

1. Chervonoshapka M., Shutka H., Chychkan O. Strength indicators of shock actions by the hands and the legs of cadets of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. *Physical culture, physical education of different age group population*. 2018. № 3 (43). Pp. 108–112. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2018-03-108-112>.
2. Рівень фізичної підготовленості курсантів Львівського державного університету внутрішніх справ / Л. М. Балушка та ін. // Фундаментальні прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи. Банська Бистриця ; Баку ; Ужгород ; Херсон ; Кривий Ріг : Просвіт, 2019. С. 242–247.
3. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Флуд О. В. Диференційований підхід до процесу спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України // Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 листоп. 2017 р.) / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського ; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. Київ : НУОУ, 2017. С. 176–178.
4. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Музика Б. Ю., Червоношапка М. О. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника : метод. рек. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 40 с.
5. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / О. І. Тьорло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.
6. Червоношапка М., Балушка Л., Костовський М., Голодівський М. Удосконалення показників сили ударів у навчальному процесі з дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» курсантів закладів вищої освіти МВС України // Наука і сучасність: виклики глобалізації : зб. ст. IV Міжнар. конференції. Київ : Центр наук. публ., 2018. С. 114–120.
7. Червоношапка М. О., Гнип І. Я., Янін В. В. Методологічні аспекти психологічної підготовки у процесі викладання навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків, 2019. С. 299–302.
8. Ліфт // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Ліфт> (дата звернення: 16.04.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 351.745:796.012.62

БИКОВА Г. В.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0001-8974-3692>;

БІЛИК В. В.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0003-0573-7514>

АКМЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ

У роботі представлена сучасна парадигма вдосконалення тілесності як базової складової фахової підготовки курсантів ВНЗ зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова. Курсанти, тілесність, фізична підготовка, здоровий спосіб життя.

Виклад основного матеріалу. Фізичний гарт є важливою складовою загальної професійної підготовки сучасних фахівців правоохоронних органів.

Сучасні вимоги до підготовки висококваліфікованих кадрів для найчисельнішого правоохоронного органу України – міністерства внутрішніх справ, - потребують вдосконалення існуючої методології викладання навчальної дисципліни «Фізична підготовка» у напрямку її гуманізації, тобто утвердження людини як найвищої соціальної цінності.

Системоформуючим компонентом у досягненні вершин фахової дієздатності курсантів є стан здоров'я, об'єктивно відображений у належній фізичній, психологічній та соціокультурній спроможності.

Формування гармонійно розвиненої особистості, життєва поведінка якої базується на засадах здорового способу життя та визнання пріоритетності загальнолюдських цінностей, розглядаються як важливі складові сучасного навчального процесу з фізичної підготовки курсантів.

Беручи до уваги, що молодь складає рушійну силу держави, є каталізатором її розвитку та гарантом існування самої цивілізації, турбота про освіченість, духовну та фізичну досконалість молоді людини входить до першорядних завдань суспільства. Адже лише за умови міцного здоров'я та всебічної професійної підготовки молода людина здатна ефективно реалізувати свій фаховий потенціал, знайти гідне місце у житті, бути корисною власній родині та країні.

У педагогічній науці знайшло широке застосування поняття здоров'я як стану фізичного, психічного та соціального благополуччя особистості, що у сукупності створює умови для успішної реалізації соціальних і біологічних функцій людини [1].

Цей підхід до дефініції здоров'я перекликається із відомим визначенням цього терміну ВООЗ та певною мірою відповідає потребам педагогіки фізичного виховання студентської молоді. Адже об'єктом фізичного виховання є людина, амбівалентна сутність якої пов'язана з її біологічною та соціальною природою.

Біологічна природа людини характеризується ефективністю діяльності функціональних систем організму стосовно забезпечення вітальних та соціальних потреб особистості, тоді як соціальна – місцем та роллю у суспільстві. При цьому слід підкреслити, що саме через біологічну складову реалізуються досягнення вершин (**акме**) соціального статусу людини.

Можна констатувати, що рівень здатності індивіда втілювати в життя власні біологічні та соціальні функції, складає зміст структурних компонентів, що знаходяться у сфері наукових інтересів акмеології.

У цьому дискурсі привертає увагу не менш важливий аспект успішного вирішення проблем, пов'язаних із досягненням АКМЕ у будь-якій галузі діяльності людини. Йдеться про формування стійкої потреби до здорового способу життя, як суттєвої передумови високого рівня здоров'я, належної фізичної та розумової працездатності, що у сукупності слугують підґрунтям успішної самореалізації особистості.

Зважаючи на те, що серед студентів більшість знаходиться у віці 18-22 років, коли процеси психофізичного формування досягають вершин інтенсифікації, саме у цей віковий період онтогенезу тіло та зовнішність стають важливим компонентом чоловічого Я, від якого залежить самооцінка, самоповага та рівень соціобіологічного благополуччя курсанта.

У цьому аспекті фізичну підготовку слід розглядати як важливу складову спеціалізованої культурної практики, пов'язаної із процесом вдосконалення власного тіла, а відтак і покращання стану здоров'я.

Тілесна досконалість, як правило, супроводжується, також врівноваженим життєстверджуючим психологічним станом та впевненістю в успішності подальшого фахового і особистого життя.

В умовах світової глобалізації масова культура нав'язує суспільству нові стереотипи сприйняття людського тіла та вимоги щодо того, яким воно повинно виглядати. Колосальний вплив на формування нормативного вигляду чоловічого тіла як сильного, стрункого, з

розвиненими м'язами, - диктують спортивні видовища та їхня репрезентація у засобах масової інформації. Модифікації тіла стають невід'ємною часткою сучасного тілесного канону і предметом напруженої рефлексії та саморефлексії юнаків. Серед них значно зросли відчуття стурбованості та незадоволеності власним тілом, що майже досягають таких же показників, як і у дівчат.

Зазначимо, що незадоволеність чоловіків власним тілом, за оцінками вчених провідних країн світу, досягає 50%, тоді як серед жінок цей показник знаходиться у межах 61-63% [3].

Незадоволеність хлопців власним тілом, зазвичай, стосується двох параметрів:

- загальне устремління до маскулітності (лат. *masculinus* – чоловічий, той що має відношення до чоловічої статі) і стосується психосоматичних, морфо-функціональних особливостей діяльності та життєвих установок особи;
- конкретні якості власного тіла - розвиток і рельєф м'язового корсету, тілесний жир та зріст [4].

Ступінь цієї незадоволеності може охоплювати широкий діапазон – від нормального, притаманного практично кожній людині, і до патологічно нав'язливого стану, обумовленого реальним чи уявним фізичним недоліком або вадами розвитку тіла.

Існує навіть специфічна чоловіча форма захворювання, так звана м'язова дисморфія (грец. *dys* – складнощі, *morphe* – вид, форма), суть якої полягає у тому, що власне тіло здається чоловікові занадто маленьким, кволим та немічним, із погано розвиненими м'язами, хоча у дійсності воно може бути абсолютно нормальним. Щоб виправити цей недолік, такі чоловіки присвячують весь вільний час «накачуванню» м'язів та захоплюються різними дієтами. Найбільш небезпечні наслідки м'язової дисморфії виникають у випадках, коли така людина вдається до застосування анаболічних стероїдів, що призводить до порушення чоловічої репродуктивної системи.

Разом з цим, посилена турбота щодо власної зовнішності та орієнтування на свідомо нереалістичні зразки чоловічого тіла, що їх пропагандують кіно, телебачення та чоловічі журнали, отримала назву «комплекс Адоніса» [2].

Поєднання тілесності і психічної досконалості людини знайшло відображення в англomовному терміні – **флеш-імідж** (англ. *flesh* – тіло, плоть; *image* – образ), що має еквівалент в українській мові – **тілесний вигляд**.

Через флеш-імідж людина визначається у своїх прагненнях та самоусвідомлює себе як особистість і як тілесність через **Я**; через флеш-імідж людина самоідентифікується, захищає та відокремлює себе від інших.

Досягнення бажаного флеш-іміджу є важливим проявом особистісного розвитку: немає розвиненої особистості без автентичної тілесності. Цей термін віддзеркалює тілесну готовність людини до певного способу життя, обраної справи та здатності виконувати цю справу. Отже, говорять про флеш-імідж поліцейського, шахтаря, будівельника-монтажника, менеджера тощо. Сучасні приклади прояву флеш-іміджу надає практика олімпійського спорту: важкоатлет і стаєр, баскетболіст і гімнаст та інші.

Формування флеш-іміджу є одним із головних виявів людської життєвої активності, важливим актом самовизначення та утвердження досягнень вершин розвитку особистості.

Наголосимо, що проблема незадоволеності курсантами виглядом власного тіла може бути успішно вирішена за допомогою регулярних занять фізичною культурою і спортом, як ефективних засобів конструювання та розвитку тіла у бажаному напрямку.

Фізичні вправи, як одні з найдоступніших культурологічних практик самовдосконалення тілесності, дають змогу курсантам коригувати тілесні вади, підвищувати власну самооцінку, формувати бажаний флеш-імідж і позитивно впливати на процес усвідомлення себе як сучасної гармонійно розвиненої особистості.

У цьому аспекті саме навчальну дисципліну «Фізична підготовка» слід розглядати як важливу складову спеціалізованої фізкультурно-спортивної практики курсантів, пов'язаної із процесом вдосконалення власного тіла, а відтак і покращанням стану здоров'я, високий рівень якого є передумовою досягнення успішності у навчанні та майбутньої фаховій діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Бархаев Б. П. Педагогическая психология : учеб. пособие. СПб. : Питер, 2009. 444 с.
2. Барабанщиков А. В. Актуальные проблемы педагогики и психологии высшей военной школы : учеб. пособие. М., 2010. 280 с.
3. Бутовская М. Л. Язык тела: природа и культура. М. : Науч. мир, 2004. 440 с.
4. Зазыкин В. Г. Масштаб личности как акмеологическое условие профессионализма. *Акмеология*. 2013. № 2. С. 25–31.
5. Кон И. С. Мужское тело в истории культуры. М. : Слово, 2003. 432 с.
6. Курамшин Ю. Ф. Методы обучения двигательным действиям и развитию физических качеств. М., 2016. 285 с.
7. Нечаева А. С. Проблема понимания профессионального самоопределения в контексте восприятия событий жизненного пути. *Санкт-Петербургский образовательный вестник*. 2018. № 1–2 (17–18). С. 70–74.
8. Медников А. Б., Матиенко М. В. Формирование состояния благополучия в процессе специальной подготовки курсантов образовательных учреждений МВД / Человек, спорт, здоровье : материалы V Междунар. конгресса (Санкт-Петербург, 21–23 апреля 2011 г.) / под ред. В. А. Таймазова. СПб. : Олимп-СПб, 2011. С. 129.
9. Романчук В. М., Пронтенко К. В., Пронтенко В. В., Бойко Д. В. Розвиток фізичних якостей студентів засобами гирьового спорту у процесі самостійних занять : навч.-метод. посіб. Житомир, 2012. 224 с.
10. Педагогическая акмеология : монография / под. ред. О. Б. Акимовой ; ГАОУ ВПО «Рос. гос. проф.-пед. ун-т». Екатеринбург, 2012. 251 с.
11. Pope H. G., Phillips K. A., Olivardia R. The Adonis complex: the secret crisis of male body obsession. New York : Free Press, 2000. 264 p.

Отримано 24.04.2020

УДК 378.147/355.23

БОЙКО О. І.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1030-5997>;

ТКАЧ А. С.,

курсант факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ТРАВМАТИЧНА ЗБРОЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Розглядаються особливості ефективного застосування травматичної зброї під час самозахисту та її порівняння з вогнепальною зброєю.

Ключові слова: *вогнепальна зброя, травматична зброя, самозахист, самооборона, психологічний ефект, снаряди несмертельної дії.*

Травматична зброя – це зброя несмертельної дії призначена для відстрілу гумових патронів несмертельної дії, споряджених гумовими або аналогічними по своїх властивостях металевими снарядами.

Травматична зброя відрізняється від вогнепальної лише декількома вагомими ознаками:

1) у каналі ствола травматичної зброї замість нарізів знаходяться «вставки», які не дадуть змоги зробити постріл з металевим снарядом;

2) ствол травматичної зброї розроблено з менш міцних матеріалів ніж вогнепальної. Тому, навіть коли «вмільці» сточують ці вставки - ствол не може витримати постріл з патрона для вогнепальної зброї, що приведе до деформування ствола.

Для створення травматичної зброї існує декілька способів. Перший – з нуля. При якому зброю розробляють як травматичну і ні під які інші цілі. Другий – переробити пістолет з вогнепальної зброї у травматичну. У цьому процесі ствол вогнепальної зброї замінюється на травматичну. Такі пістолети є більш дорогими, але вони у свою чергу надійні за ті, що розробляються з нуля, бо цей пістолет по своїм характеристикам повинен витримувати постріл з вогнепального патрона, котрий в декілька разів сильніший за травматичний.

В Україні діють норми сертифікації (СОУ 78-19-001:2007), які вимагають, щоб травматичний пістолет або револьвер не міг стріляти боеприпасами промислового виробництва. Теоретично, травматична зброя доступна в офіційному продажі в Україні виведена в окремий клас – «пристрої для відстрілу патронів несмертельної дії, споряджених гумовими або аналогічними по своїх властивостях металевими снарядами». По ідеї це означає що вогнепальна зброя і травматична речі зовсім різні, але реальна дійсність і судова практика говорить про інше [1].

Будь-який український експерт криміналіст, у своєму висновку напише, що травматик ця вогнепальна зброя і буде прав з погляду закону й застосовуваних методик. При експертному дослідженні фахівець, швидше за все, буде керуватися методикою «встановлення належності об'єкта до вогнепальної зброї та його придатності до стрільби» затвердженою рішенням секції судової балістики та трасології Науково-Координаційної методичної ради Міністерства юстиції України. Протокол від 03.06.2005. Пункт 7.3.11. вищевказаної методики говорить, що «Якщо в досліджуваному виробі промислового виробництва, призначеному для поразки цілей, але не віднесеному виробником до вогнепальної зброї, установлені конструктивні ознаки, що дозволяють використовувати його як вогнепальну зброю без внесення в конструкцію яких-небудь необоротних змін, на даному етапі дослідження робиться висновок про наявність у досліджуваного об'єкта цих ознак і визначається найближчий аналог вогнепальної зброї певного типу й виду [1].

Травматичну зброю майже неможливо класифікувати як зброю не смертельної дії, про це свідчить низка випадків, через те, що контролювати ступінь ураження майже неможливо, вона може бути як занадто велика, так і може бути мізерна. Про це свідчить велика кількість факторів. Наприклад, одним з таких факторів може бути одяг особи, якщо постріл був влучений в куртку – тоді кінетична енергія кулі миттєво почне падати. Навіть не значна перешкода у вигляді гілля може зробити так що гумова куля не нанесе жодних пошкоджень. В іншому випадку при прямому попаданні у тіло куля може призвести до смерті. Кінетична сила травматичного снаряда 9 мм ПМ після вильоту з каналу ствола від 30 до 70 Дж, для порівняння у вогнепального пістолета ПМ – вона складає 300 Дж. Але ця потужність вимірюється без перешкод. В моменту потрапляння у ціль (мішень) [2].

При дослідженні травматичних пістолетів і револьверів, висновки експертів практично ідентичні. Дані пістолети призначені для відстрілу патронів несмертельної дії, споряджених гумовими або аналогічними по своїх властивостях металевими снарядами і належить до категорії гладкостольної короткоствольної вогнепальної зброї. Пістолет придатний для стрільбини патронами калібру 9 мм Р.А. Пістолет може використовуватися для виробництва пострілів методом роздільного заряджання з використанням у якості запалюваного состава шумових патронів калібру 9 мм (Р.А. Knall), у якості снаряда картечі діаметром 5-5,5 мм. Який заряджений у зброю патрон, сертифікований або не сертифікований «посилений, чорний, Knall і т.п.» значення не має. Експертиза в кожному разі визнає травматичний пістолет або револьвер вогнепальною зброєю. Однак власникові травматичної зброї панікувати із приводу визнання його зброї «вогнепальної» не варто, якщо звичайно в магазині вашої зброї немає патронів, заряджених картечкою або іншим металевим снарядом, який не можна віднести до гумових або схожим по властивостях кулям. Розвиток подальших подій залежить тільки від того зареєстрована зброя чи ні. Якщо зброя зареєстрована й куля в патроні гумова, то проблем бути не повинно [1].

Під час самооборони травматичний пістолет не може гарантувати надійний самозахист, все це буде пов'язано с психічним ставленням особи. Кожна людина буде перелякана при виді зброї будь це хоч травматична, хоч світло-шумове, хоч вогнепальна. Від цього будуть пов'язані її подальші дії, чи втече вона чи зробить так, як її скаже особа в руці якої знаходиться зброя [2].

Травматичну вогнепальну зброю в Україні отримати згідно з Наказом МВС України № 379 дск від 13.06.2000 можуть лише окремі особи до яких відносяться:

- працівники правоохоронних органів та їх родичі;
- судді;
- особи, які беруть участь у кримінальному судочинстві;
- журналісти;
- депутати України;
- військовослужбовці;
- державні службовці, які мають категорії й ранги [3].

Громадяни України можуть отримати дозвіл на мисливську зброю:

–гладкоствольну – з 21 року

–нарізну – з 25 років

Щоб отримати дозвіл на зброю, потрібно:

- пройти спеціальну медичну комісію та отримати довідку
- пройти курс володіння зброєю
- оплатити послуги Міністерства Внутрішніх Справ
- укласти договір страхування
- встановити металеву шафу
- отримати дозвіл на купівлю зброї в дозвільному центрі МВС
- придбати зброю на протязі 3 місяців.

Зброя зберігається в спеціальній металевій шафі, товщина стінки якої не менше 3 мм. Гладкоствольна, або нарізна зброя зберігається в розрядженому виді, окремо від патронів. Патрони зберігаються в окремому металевому ящику, або в металевій шафі. Спеціальні матеріали для змащування, та протирання зброї – знаходяться окремо, в спеціально відведених для цього місцях. Протирання та змащування зброї проводиться не залежно від її використання 1 раз на тиждень. Металевий ящик повинен містити як мінімум 2 внутрішні замки, доступ до ключів якого повинна мати лише одна особа. На дверці повинно знаходитись перелік зброї, її основних частин та боєприпаси, пристроїв (за наявності).

Таким чином, можна стверджувати, що багато потенційних власників травматичної зброї часто помиляються щодо її реальних властивостей та ефективності. Контролювати ступінь ураження в результаті застосування травматичної зброї практично неможливо, вона або занадто велика, хоча навіть при цьому миттєва «дія, що зупиняє» не гарантована, або мізерно мала. Проте, травматична короткоствольна зброя іноді може бути ефективною. При самообороні з використанням травматичної зброї можна сподіватися в основному на психологічний і больовий ефекти від застосування такої зброї.

Список бібліографічних посилань

1. Травматик це вогнепальна зброя!? // Травматик : сайт. URL: <http://www.travmatik.com/uk/2009/11/travmatik-cya-vognepalna-zbroya/> (дата звернення: 05.04.2020).

2. Травматична зброя – це невдалий інструмент для самооборони // Zbroya Info : сайт. 15.06.2017. URL: https://zbroya.info/uk/blog/13080_travmatichna-zbroia-tse-nevdalii-instrument-dlia-samooboroni/ (дата звернення: 05.04.2020).

3. Про затвердження Тимчасової інструкції про порядок придбання, зберігання, обліку, використання та застосування пристроїв вітчизняного виробництва для відстрілу патронів, споряджених гумовими чи аналогічними за своїми властивостями металевими снарядами не смертельної дії, та зазначених патронів працівниками суду, правоохоронних органів та їх близькими родичами, а також особами, які беруть участь у кримінальному судочинстві, народними депутатами України, членами громадських формувань з охорони громадського порядку і державного кордону, військовослужбовцями, крім тих, які проходять строкову військову службу, державними службовцями та журналістами : Наказ МВС України від 13.06.2000 №379. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/REG4917.html (дата звернення: 05.04.2020).

Отримано 08.04.2020

УДК 351.754.1:614.88

ВАЙДА Т. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки

Херсонського факультету Одеського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

НАДАННЯ ПРАВООХОРОНЦЯМИ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ОСОБАМ ПІСЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ ДО ПРАВОПОРУШНИКІВ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ ПРИМУСУ (СПЕЦЗАСОБІВ СЛЬОЗОГІННОЇ ДІЇ)

У роботі розглянуто призначення поліцейських заходів примусу та випадки їх застосування під час охорони громадського порядку. Уточнено види спецзасобів сльозогінної дії (ручні газові гранати, патрони з газовими гранатами, балончики, пістолети тощо), котрі розроблено на основі лакриматора ортохлорбензальмалонітрилу (CS, «газ Сирень»), природних капсаїциноїдів, морфолідупералгонової кислоти (МПК) і речовини алгоген (дибензоксазепін, CR).

Уточнено медичні ознаки ураження особи-правопорушника спецзасобами сльозогінної дії. Запропоновано на основі медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги першочергові заходи з надання допомоги ураженим особам при застосуванні поліцейськими до правопорушників спецзасобів сльозогінної дії.

Ключові слова: поліцейські заходи, заходи примусу, спеціальні засоби, засоби активної оборони, сльозогінний газ, ознаки ураження, заходи домедичної допомоги, працівники поліції.

Актуальність проблеми. З метою належного виконання покладених на поліцію завдань з охорони громадського порядку та в боротьбі із злочинністю органи та підрозділи Національної поліції проводять поліцейські заходи, під котрими (стаття 29 Закону України «Про Національну поліцію», далі – НПУ) розуміється «дія або комплекс дій превентивного або примусового характеру, що обмежує певні права і свободи людини та застосовується поліцейськими відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень» [1].

У контексті піднятої проблеми щодо застосування правоохоронцями заходів примусу відповідно до вимог статей 43 та 45 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейські використовують зокрема, спеціальні засоби, які споряджені речовинами сльозогінної, дратівливої та світлозвукової дії для виконання наступних завдань: 1) відбиття нападу на поліцейського, іншу особу та/або об'єкт, що перебуває під охороною; 2) для припинення групового порушення громадського порядку чи масових заворушень [1].

Варто зазначити, що спеціальні засоби застосовуються не з метою нанесення серйозної травми чи смерті порушнику – вплив діючої речовини на слизові оболонки органів зору та дихання хмарою аерозолі сльозогінної або дратівливої дії на відкритій місцевості (в ізолюваному приміщенні) має короткочасний та відворотний характер [1-4].

Разом з тим, в освітньому процесі з домедичної підготовки поліцейських у ЗВО МВС України досить часто на практиці спостерігається відсутність комплексного підходу, котрий би враховував особливості навчання правоохоронців навичкам надання допомоги потерпілим в умовах здійснення оперативно-службових та службово-бойових дій – не розкривається специфіка ураження організму людини вогнепальною зброєю, недостатньо уваги приділяється питанням надання екстреної допомоги особі при застосуванні сльозогінного газу чи електрошокерів; не розглядаються такі аспекти як організація сортування потерпілих при масових травмах, мало часу відводиться аналізу проблем щодо транспортування потерпілих та відпрацюванню різних способів їх переміщення з небезпечних умов за відсутності табельних медичних засобів тощо.

Підготовці статті передувала певна пошукова та науково-дослідна робота з вивчення існуючих актуальних проблем в системі охорони здоров'я в цілому, здійснювався аналіз існуючих труднощів, з котрими часто зустрічаються поліцейські Національної поліції при наданні ними допомоги потерпілим під час несення служби з охорони публічного порядку та у боротьбі із злочинністю. Зокрема, нами враховано напрацювання багатьох вчених та практичних працівників в галузі навчання навичкам надання домедичної допомоги різних категорій слухачів – А. А. Гудими, К. О. Пашка, І. М. Герасиміва, М. М. Фуки (основи медичних знань учнів загальноосвітніх навчальних закладів), В. М. Буянова (навчання першої долікарської допомоги учнів середніх медичних закладів), Т. С. Вайди, В. О. Криволапчука, І. М. Тодурова, М. Т. Бондарчука, А. В. Юрченка, О. В. Шаповалова (медична підготовка працівників міліції/поліції), В. Д. Юрченка, В. О. Крилюка, А. А. Гудими, Я. Л. Заруцького, Б. С. Романка, В. Ю. Кузьміна, І. В. Кузьмінського, О. Є. Крилюка, П. Л. Бочкового, С. С. Самофалова (надання домедичної допомоги в умовах бойових дій підрозділів Збройних Сил), В. Д. Шищука, В. А. Сміянова, К. А. Руднікової (засвоєння правил надання домедичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій), Т. С. Вайди, Ю. Й. Колчинського та Н. В. Колчинської (методика надання долікарської допомоги під час ДТП) та ін.

Метою роботи є систематизація службової інформації щодо видів і порядку застосування засобів активної оборони (в першу чергу спецзасобів сльозогінної дії), уточнення ознак ураження особи внаслідок їх (спецзасобів – *уточнено нами*) застосування поліцейськими до правопорушників та розробка методичних рекомендацій з надання домедичної допомоги потерпілим.

Результати дослідження. Згідно законодавства, до засобів активної оборони відносять зокрема спецзасоби, принцип дії котрих заснований на застосуванні перцевого аерозолю, сльозогінного газу, збудливих речовин:

1) ручні газові гранати, а також патрони з газовими гранатами («Черемуха-1», «Черемуха-4, 5, 6, 7», «Черемуха-10, 12»; «Сирень-1, 2, 3»; «Терен-6, 7, 7М» та ін.);

2) балончики та інші спецзасоби (наприклад, пістолети із сльозоточивим газом типу КО ГАЗ-5001, який розроблено на основі лакриматора СІ-ЕС, у тому числі імпортного виробництва [2]) з препаратами сльозоточивої та дратівної дії на основі природних капсаїциноїдів, морфолідупералгонової кислоти (МПК), ортохлорбензальмалононітрилу (CS) і речовини АЛГОГЕН[3].

Принцип дії вищезазначених спецзасобів миттєвого розпилення речовини передбачає використання вищезазначених речовин та засобів для виведення правопорушника з ладу (пригнічення чи обмеження волі людини – психологічної чи фізичної), інших хімічних речовин для контролю натовпу, дія котрих ґрунтується на тимчасовому ураженні організму людини зброєю нелетальної (відвортної) дії. Такі спецзасоби завжди можна ідентифікувати – поліцейський зобов'язаний у найстисліші строки надати невідкладну домедичну допомогу особі, яка постраждала внаслідок застосування спецзасобу, за потреби викликати екстрену медичну допомогу, повідомити лікарів або заклад охорони здоров'я, який засіб застосовано та яку допомогу надано.

Основними ознаками ураження сльозогінними речовинами зазначених вище спецзасобів є органи дихання (дихальні розлади, хрипи), ушкодження шкіри та очей, частково шлунково-кишкова система:

а) *в носі/роті/горлі* – ринорея (підвищене слиноутворення в порожнині носа), печіння/біль, проблеми з ковтанням, безконтрольне виділення слини;

б) *в легенях* – дискомфорт у грудях, кашель, хрипи, диспное (утруднене дихання або біль при диханні), відчуття задухи;

в) *стійкий біль на шкірі* (почервоніння, печіння, дерматит (гостре запалення шкіри під впливом в даному випадку хімічних речовин));

г) *ушкодження очей* (сльозотеча, біль, кон'юнктивіт (запалення слизової оболонки ока, спричинене алергічною реакцією), затуманення зору);

д) *дискомфорт шлунково-кишкової системи* – нудота та блювання є рідкісними і можуть з'явитися після кашлю[5].

Симптоми, які проявляються в перші секунди після ураження, припиняються самостійно і найкращою допомогою є евакуація потерпілих з зони активного ураження. Симптоми часто полегшуються з часом (15-45 хвилин) після припинення ураження.

Загальні заходи домедичної допомоги передбачають:

- 1) переміщення потерпілого, за можливості, з забрудненого сльозогінним газом середовища (приміщення, території проведення масового заходу) на свіже повітря;
- 2) видалення з особи забрудненого одягу;
- 3) за необхідності, попросити потерпілого зняти, якщо потрібно, контактні лінзи;
- 4) промивання водою або фізіологічним розчином може полегшити симптоми (знезараження уражених ділянок шкіри та очей).

За наявності дихальних розладів домедична допомога включає такі заходи домедичної допомоги, в тому числі медиками бригади екстреної допомоги:

1. Здійснюється застосування неінвазивних методів вентиляції системи дихання:

а) підтримка прохідності дихальних шляхів та проведення кисневої терапії (штучні вентиляцію легень, далі – ШВЛ);

б) при вираженій дихальній недостатності або ризику зупинки дихання – застосуйте ШВЛ з використанням постійного позитивного тиску в дихальних шляхах;

в) при дихальній недостатності або зупинці дихання проводять вентиляцію мішком АМБУ. Для підвищення ефективності вентиляції мішком АМБУ застосовують оро- та назофарингеальні повітроводи (одночасно або по одному), особливо якщо у потерпілого є порушення свідомості. Може розглядуватися можливість використання надгортанних дихальних пристроїв або позаглоткових пристроїв, якщо мішок АМБУ неефективний у підтримці оксигенації та/або вентиляції;

2. Коли неінвазивні методи (мішок АМБУ, надгортанні дихальні пристрої або позаглоткові пристрої) неефективні, для підтримки оксигенації та/або вентиляції проводять *ендотрахеальну інтубацію* (виконують медичні працівники). Іншими показаннями є потенційна обструкція дихальних шляхів, сильні опіки, множинні травми, порушення свідомості або втрата нормального захисного рефлексу дихальних шляхів.

За наявності хрипу (бронхоспазмів) надання домедичної допомоги потерпілому включає такі заходи:

1. Проведення моніторингу стану потерпілого:

а) наявність пульсу, дихання (за необхідності – застосування звичайної маски та нереверсивної маски для підтримки дихання);

б) провести санацію носової та/або ротової порожнини за наявності надмірної секреції;

2. Покращення вентиляції легень при дихальній недостатності здійснюється за допомогою неінвазивних допоміжних пристроїв:

а) проведення вентиляції з постійним позитивним тиском з допомогою апарату ППТД або ДППТД при гострій дихальній недостатності;

б) вентиляція мішком АМБУ має проводитися дітям при зупинці дихання.

Застосування надгортанних пристроїв може застосовуватись лише в тому випадку, якщо мішок АМБУ не дає результатів – контроль дихальних шляхів має відбуватися найменш інвазивними методами.

За наявності стійкого болю на шкірі або очей (у разі потрапляння на них активної речовини, якою споряджено спецзасіб) домедична допомога передбачає такі заходи:

1. При значній (концентрованій) дії сльозогінного газу необхідно ретельно очистити від його залишків перед промиванням місця, оскільки хімікат може вступити в реакцію з водою. Зокрема, при потраплянні на тіло необхідно м'якими дотиками тампона, який змочено спиртом чи спиртовим розчином, видалити зі шкіри активну речовину або змити її водою із застосуванням мийних засобів;

2. При пошкодженні очей (якщо в них потрапила розпилена речовина) необхідно забезпечити тривале промивання очей великою кількістю води або 2 % розчином питної соди (NaHCO_3) або борної кислоти (H_3BO_3), а в разі сильного болю – закапати сумішшю 3-4 % розчину новокаїну та 1 % розчину атропіну ($\text{C}_{17}\text{H}_{23}\text{NO}_3$) у співвідношенні 1:1 [4].

У випадку потрапляння активної речовини, якою споряджено спецзасіб, в органи дихання особи чи поліцейського необхідно взяти такі заходи з надання домедичної допомоги потерпілим:

1. Затримати дихання, вийти із зони ураження;
2. Зробити глибокий видих; спостерігати за фізіологічними змінами в організмі. У разі потреби звернутися за допомогою до лікарів або викликати екстрену медичну допомогу (проводять раннє втручання з приводу порушення прохідності дихальних шляхів або спазму внаслідок опіків ротоглотки).

Також здійснюються заходи для попередження гіпотермії (накрити потерпілого термопокривалом).

Потерпілі із стійкими симптомами гарантовано мають отримати подальшу оцінку, підлягають лікуванню та огляду згідно з локальними медичними стандартами.

Висновки. На основі проведеного аналізу спеціальної літератури та нормативно-правових актів МВС України можемо зробити наступні узагальнення.

1. Працівники поліції можуть застосовувати спецзасоби слезозогінної дії тільки в тому випадку, якщо вони пройшли відповідну спеціальну підготовку і склали заліки із застосування спецзасобу.

2. Застосування спецзасобів слезозогінної дії має деякі обмеження, котрі повинні враховувати поліцейські при застосуванні заходів примусу чи при проведенні поліцейських операцій (до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору поліцейському, що загрожує життю і здоров'ю інших осіб або поліцейських, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо; у натовпі; повторно в межах зони ураження в період дії активної речовини; у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних із виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у закладах освіти та закладах охорони здоров'я; на відстані ближче ніж за 2 м до людей).

3. У разі застосування до особи спецзасобу, поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити про це свого керівника у найстисліші строки.

4. Поліцейські повинні мати належну медичну підготовку для грамотного надання допомоги особам, які постраждали від впливу спецзасобів слезозогінної дії [6-7].

5. На місці події поліцейські повинні активно співпрацювати при наданні допомоги потерпілим внаслідок ураження їх слезозогінним газом з іншими працівниками рятувальних служб (бригади екстреної медичної допомоги, підрозділів ДСНС тощо), при масових травмах – проводити медичне сортування потерпілих, організовувати їх транспортування в залежності від категорії для першочерговості транспортування до лікувального закладу.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.03.2020).

2. Про внесення доповнень до Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку в Українській РСР : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.1992 № 597 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/597-92-п> (дата звернення: 20.03.2020). Втратила чинність.

3. Про затвердження Правил застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку : Постанова Ради Міністрів Української РСР від 27.02.1991 № 49 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/49-91-п> (дата звернення: 20.03.2020). Втратила чинність.

4. Про затвердження Правил зберігання, носіння та застосування спеціальних засобів «Терен-6», «Терен-7» та «Терен-7М» : Наказ МВС України від 18.10.2018 № 847 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1508-18> (дата звернення: 20.03.2020).

5. Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги : Наказ МОЗ України від 05.06.2019 № 1269 // Міністерство охорони здоров'я України : офіц. сайт. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz->

moz-ukraini-vid-05062019--1269-pro-zatverdzhennja-ta-vprovadzhennja-mediko-tehnologichnih-dokumentiv-zi-standartizacii-ekstrenoi-medichnoi-dopomogi (дата звернення: 20.03.2020).

6. Вайда Т. С. Долікарська допомога : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. 874 с.

7. Вайда Т. С. Довідник поліцейського з домедичної допомоги : довідкове видання для курсантів, студентів та слухачів ЗВО МВС України. Херсон : Олді-Плюс, 2019. 424 с.

Отримано 24.03.2020

УДК 378.147:351.74

ВАЛЄСВ Р. Г.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-8593-5515>

СУЧАСНІ ДИДАКТИЧНІ ТРЕНДИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ У КРАЇНАХ СТАЛОЇ ДЕМОКРАТІЇ

У статті аналізуються основні дидактичні тренди підготовки поліцейських у розвинених Державах Заходу. До таких трендів автори відносять: вплив андрагогіки, інформатизацію освіти та посилення практичної складової навчання. Ці тренди тісно переплетені та кожен включає до себе низку тенденцій.

Ключові слова: професійна підготовка поліцейських, тренди освіти, андрагогіка, проблемне навчання, змішане навчання, практичне навчання.

В останні роки суспільство стрімко змінюється внаслідок розвитку інформаційно-комунікаційних технологій та глобалізаційних процесів. Багато фахівців на Заході ще понад 50 років тому зробили висновок, що поліція не встигає за цими змінами, бо приголомшливо відмежована від суспільства. Внаслідок цього поступово (та дуже успішно і переконливо останнім часом) запроваджено концепцію community policing.

Україні найближчими роками доведеться суттєво змінити завдання та форми поліцейської діяльності, щоб наблизитися до євроатлантичних стандартів. Це зумовить суттєве переосмислення те реформування системи професійної підготовки. Вже зараз правоохоронцям важко адаптуватись до сучасних умов, що ускладнюються чинниками глобалізації та організованості злочинності, розповсюдження незаконного обігу зброї, терористичних проявів, кіберзлочинності та інших нових видів злочинів, необхідністю протидії пандемії тощо.

Така ситуація обумовлює необхідність звернення уваги фахівців на особливості, тенденції та результати підготовки поліцейських у розвинених країнах Заходу. Останнім часом окремі фахівці вивчили окремі педагогічні, організаційні, правові проблеми підготовки правоохоронців за кордоном. Зокрема, І. В. Балабан дослідила використання позитивного зарубіжного досвіду у сфері професійного навчання працівників Національної поліції України; Х. Деканоїдзе та М. Хелашвілі узагальнили відомості щодо системи освіти та підготовки поліції в регіоні ОБСЄ; К. С. Ізбаш вивчила досвід підготовки поліцейського персоналу в країнах Європи; І.Ф. Ісаєва схарактеризувала професійну підготовку персоналу вищої ланки у Федеральній поліції Німеччини; О.І. Федоренко висвітлила окремі питання підготовки поліцейських кадрів у США; О.П. Цуркан розглянула загальні риси професійної підготовки поліцейських Європи, США та Японії.

Спираючись на висновки зазначених та інших попередніх досліджень ми б хотіли зосередити свій аналіз на досі не вивченому аспекті: дидактичних особливостях найбільш чітких тенденцій у професійній підготовці поліцейських у країнах розвинутої демократії.

На перше місце серед трендів варто розташувати тенденцію **використання надбань андрагогіки**. Взагалі, останніми роками спостерігається поступове протиставлення педагогічних знань (у вузькому значенні) як знань про освіту дітей та андрагогічних знань як

знань про освіту дорослих. В контексті такого розподілу професійна освіта поліцейських беззаперечно відноситься до освіти дорослих. Серед надбань андрагогіки заслуговують на увагу та успішно використовуються, наприклад, у професійній підготовці поліцейських США [1, с. 34] принаймні чотири базових постулатів андрагогіки, передумов успішного навчання дорослих: 1) суб'єкти діяльності учіння (далі учні) повинні знати, навіщо їм саме цей навчальний матеріал; 2) навчальний матеріал повинен бути пов'язаний з їхнім досвідом; 3) учні не навчатимуться, поки не будуть готові та мотивовані до навчання; 4) тому викладач повинен бути фасилітатором, допомагати долати труднощі, прокрастинацію, тощо. Іноді виокремлюють ще більше принципів андрагогіки, але ці чотири є базовими та їхня реалізація є необхідною (хоча й не достатньою) передумовою навчання поліцейських. Фахівці на Заході дослідили вже багато аспектів впровадження андрагогіки до службової підготовки офіцерів. Зокрема, Birzer (2003) акцентує, що андрагогіка реалізує дійсно студенто-центрований підхід до навчання замість традиційного [2]. Водночас, фахівець погоджується, що для формування механістичних навичок (наприклад, техніка самозахисту, водіння автомобіля, поведіння зі зброєю) доцільним є використання традиційних дидактичних методів.

Déverge, посилаючись на праці Kooi & Palmer (2014) та Werth (2011) розглядає **проблемне навчання** як можливу ефективну форму реалізації андрагогічних принципів у професійній підготовці поліцейських [3, с. 31]. Дійсно, розв'язання проблем (problem solving) є зараз центральним аспектом поліцейської діяльності, та навчання може базуватися саме на конкретних проблемах та способах їх подолання. У свою чергу таке проблемне навчання краще за все реалізовувати за допомогою **methody case study**, який вже завоював юридичну освіту та активно впроваджується в підготовку правоохоронців [4].

Нарешті, Combs (2016) наводить та аналізує приклади поєднання постулатів андрагогіки з методами **соціального конструктивізму** [5]. Дійсно, за умов створення навчального середовища, у якому центральне місце належить не викладачеві / інструктору, а інтерактивним зв'язкам між учнями, навчання збільшує свою ефективність.

Іншою тенденцією професійної підготовки правоохоронців є **інформатизація**. Звісно, вона відповідає загальному тренду інформатизації освіти та суспільства, але набуває специфічних рис. Так, у контексті загального тренду за допомогою різноманітних LMS створюються дистанційні курси. Як правило, вони зорієнтовані на змішане очно-дистанційне навчання, так зване **blended learning**. Наприклад, Brand та Mahlke (2017) узагальнюють досвід використання у змішаному навчанні німецьких поліцейських спецкурсу, присвяченого їхній підготовці до повідомлення громадян про смерть їх близьких [6]. У курсі використана модель «перегорнутого навчання» (flipped classroom), коли до початку аудиторних занять поліцейські вивчають первинні матеріали (зокрема, текстові про правові засади повідомлення про смерть, відео інтерв'ю про невдалий досвід повідомлення, аудіо реакції родичів тощо).

З урахуванням специфіки підготовки поліцейських також розробляються та впроваджуються **симулятори** професійного середовища та професійної діяльності. Вони включають як бюджетні діалогові тренажери, так і коштовні високо-реалістичні симулятори. Зокрема, у вогневу та тактико-спеціальну підготовку правоохоронців запроваджуються симулятори службових ситуацій, які можуть призвести до застосування зброї та інших критичних інцидентів. Причому за допомогою технологій віртуальної та доповненої реальності такі симулятори володіють настільки високою достовірністю, що серцево-судинні реакції при їх проходженні поліцейськими підрозділів особливого призначення відповідали реакціям у реальних стресових критичних інцидентах, як повідомляє Andersen зі співавторами [7].

Третім трендом варто визнати низку тенденцій до вдосконалення практичного навчання (**experiential learning**). Зокрема, треба відзначити використання у навчанні **відеоматеріалів**, знятих натільними відеокамерами патрульних поліцейських [8], реалізацію ситуативних **сценаріїв** з професійними акторами [6; 9], так зване «когнітивне наставництво» (**cognitive apprenticeship**), в якому наставник під час навчання на робочому місці враховує неявні когнітивні процеси, що беруть участь у формуванні поліцейських навичок [10].

Таким чином, ми бачимо, що три найпотужніші тренди у розвитку професійної підготовки поліцейських у країнах сталої демократії (вплив андрагогіки, інформатизація та посилення практичної складової) тісно переплетені та включають в себе низку тенденцій.

Список бібліографічних посилань

1. Landry J. M. Learning styles of law enforcement officers: does police work affect how officers learn? Ph.D. thesis. Capella University, 2011. 84 p.
2. Birzer M. L. The theory of andragogy applied to police training. *Policing: an international journal of police strategies & management*. 2003. Vol. 26 (1). Pp. 29–42.
3. Déverge C. A. Police education and training: A comparative analysis of law enforcement preparation in the United States and Canada. Masters Thesis. University of Southern Mississippi, 2016. 129 p.
4. Graham E. R., Zengin S. Issues to Consider for Using e-Learning Effectively: Smart Learning in Law Enforcement Contexts. *Journal of Graduate School of Social Sciences*. 2011. Vol. 15, No. 1. Pp. 1–9.
5. Combs B. J. Distance Education in Law Enforcement: Exploring Kentucky's Barriers. Doctor of Education Thesis. Morehead State University, 2016. 186 p.
6. Brand M., Mahlke K. DNR and the Use of Blended Learning Methodology in German Police Education. International Conference on Web-Based Learning. Springer, Cham, 2017. Pp. 196–201.
7. Andersen J. P., Pitel M., Weerasinghe A., Papazoglou K. Highly realistic scenario based training simulates the psychophysiology of real world use of force encounters: implications for improved police officer performance. *Journal of law enforcement*. 2016. Vol. 5 (4). Pp. 56–62.
8. Phelps J. M., Strype J., Le Bellu S., Lahlou S., Aandal J. Experiential learning and simulation-based training in Norwegian police education: Examining body-worn video as a tool to encourage reflection. *Policing: a journal of policy and practice*. 2016. Vol. 12, No. 1. Pp. 50–65.
9. Bruijnes M., Kolkmeier J., op den Akker R., Linssen J., Theune M., Heylen D. Keeping up stories: design considerations for a police interview training game. Proceedings of the Social Believability in Games Workshop (SBG2013). Centre for Telematics and Information Technology (CTIT), 2013. Pp. 14–28.
10. Tyler M. A., Mckenzie W. E. Training by the dashboard lights: Police training officers' perspectives. *Studies in the Education of Adults*. 2014. No. 46 (1). Pp. 74–90.

Отримано 06.04.2020

УДК 351.75

ВЛАСЕНКО І. В.,

кандидат технічних наук, доцент,
доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-7752-6068>;

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної
підготовки факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>;

КОВАЛЕНКО І. М.,

курсант другого курсу факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ

АНАЛІЗ ТАКТИКИ ТА ПОРЯДКУ ДІЙ СИЛ ПРАВОПОРЯДКУ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПУБЛІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЗА «СКАНДИНАВСЬКОЮ МОДЕЛЛЮ»

В роботі проаналізована система забезпечення публічного порядку при проведенні масових заходів та протидії масовим заворушенням за «Скандинавською моделлю». Надані тактичні схеми та порядок дій сил правопорядку при забезпеченні охорони публічного порядку.

Ключові слова: поліція, охорона публічного порядку, тактика, порушення публічного порядку, масові заворушення, натовп.

Реформування правоохоронної системи України, яке розпочалося у 2015 році, нарешті почалося у напрямку охорони публічного порядку, принципи та способи якої не змінні з Радянських часів, це протидія правоохоронних органів масовим заворушенням. Наказ МВС України №706 від 23 серпня 2018 року «Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів» закріпив впровадження новітніх Європейських технологій забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів в Україні.

Після кривавих масових заворушень у м. Копенгаген (Данія) у 1993 році та у місті Гетебор (Швеція) у 2001 році правоохоронні органи та вчені європейських країн розпочали роботу по зміні відношення до ліквідації масових заворушень. 14-16 червня 2001 року у шведському місті Гетеборг постраждало 56 поліцейських, а 20 травня 1993 року датському місті Копенгаген – 26 поліцейських. В обох випадках виникли масові заворушення, підпали, маніфестанти жбурляли каміння, скоювали напад на поліцейських. У результаті поліція вимушена була застосувати вогнепальну зброю.

Останні події в Україні також показали недосконалість існуючої системи протидії масовим заворушенням. Виникає загальна проблема: ситуація динамічно змінюється, стає вкрай небезпечною, велика кількість людей отримує травми, а припинити цю ситуацію не можливо. Основною відмінністю «Скандинавської моделі» є забезпечення прав та свобод громадян та забезпечення особистої безпеки поліцейських.

Основна мета введення «Скандинавської моделі»:

- забезпечення конституційних прав та свобод громадян;
- мінімізація фізичного контакту поліцейських та учасників масових заходів;
- запобігання травмування людей та пошкодження майна.

Скандинавська модель забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів має певні особливості. Основні складові елементи «Скандинавської системи»:

- використання «Золотого», «Срібного» та «Бронзового» керівництва;
- залучення «Поліції діалогу»;
- вплив на натовп та заохочення самостійного виходу громадян з агресивної зони;
- залучення спеціальної техніки для стримування натовпу;
- застосування тактики витіснення за рахунок спеціальної техніки;
- поліцейські знаходяться та пересуваються позаду спеціальної техніки;
- кожна група поліцейських має у своєму складі оператора, який фіксує дії поліцейських та правопорушників;
- на першому етапі залучаються поліцейські без протиударної екіпіровки, щити відсутні;
- постійний нагляд за агресією натовпу (на відстані);
- у крайньому випадку поліцейські екіпіруються протиударними комплектами, які знаходяться в спеціальній техніці;
- фізичний вплив тільки проти громадян, які скоюють правопорушення та злочин.

Важливою особливістю є використання спеціальної техніки для управління людськими потоками при великій кількості громадян шляхом розділення на різні групи та подальше їх супроводження з метою уникнення можливих правопорушень. Необхідно розглянути технічні вимоги до спеціальної техніки, її можливості та тактику дій у різних ситуаціях.

Фізичний вплив на натовп здійснюватиметься тільки в установленому законодавством порядку та після використання всіх можливих методів забезпечення правопорядку та припинення правопорушень.

Основні етапи забезпечення публічної безпеки та порядку за Скандинавською моделлю:

- особливості планування заходів;
- підготовка заходів до виконання;

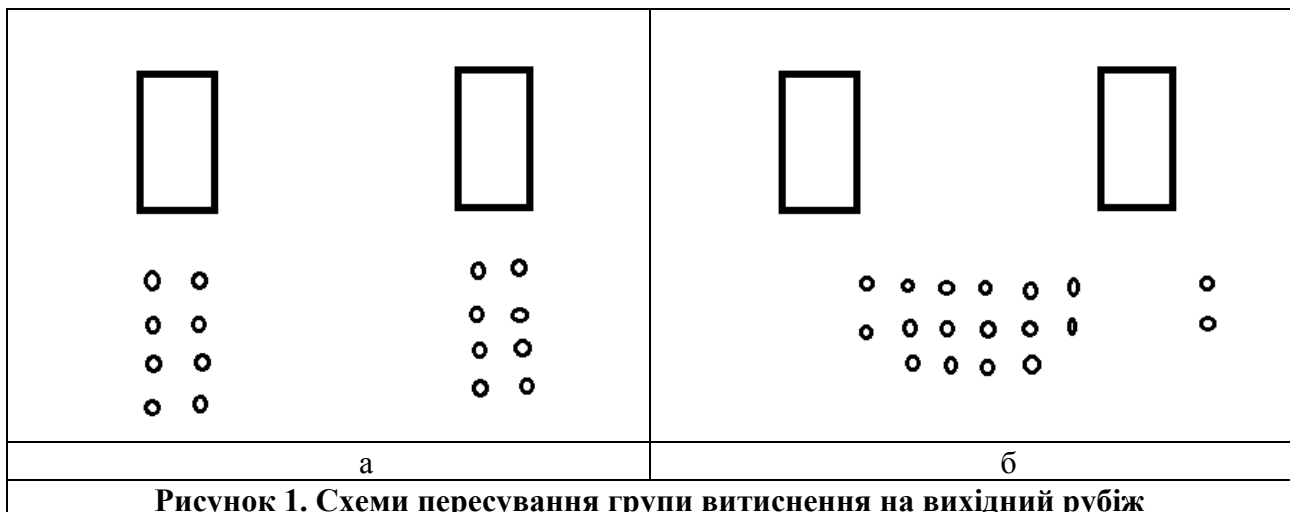
- розрахунок сил та засобів;
- схеми розташування сил та засобів;
- схеми тактики дій;
- можливі екстремальні ситуації та дії під час них.

Для впровадження скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів в Україні необхідно провести наукові дослідження з проведенням польових експериментів з метою адаптування та корегування європейського досвіду в залежності від української нормативної бази, тактики дій, спеціальних та транспортних засобів, особливостей поведінки натовпу. В подальшому нами буде розглядатися тактика дій підрозділів Національної поліції у відповідності до скандинавської моделі.

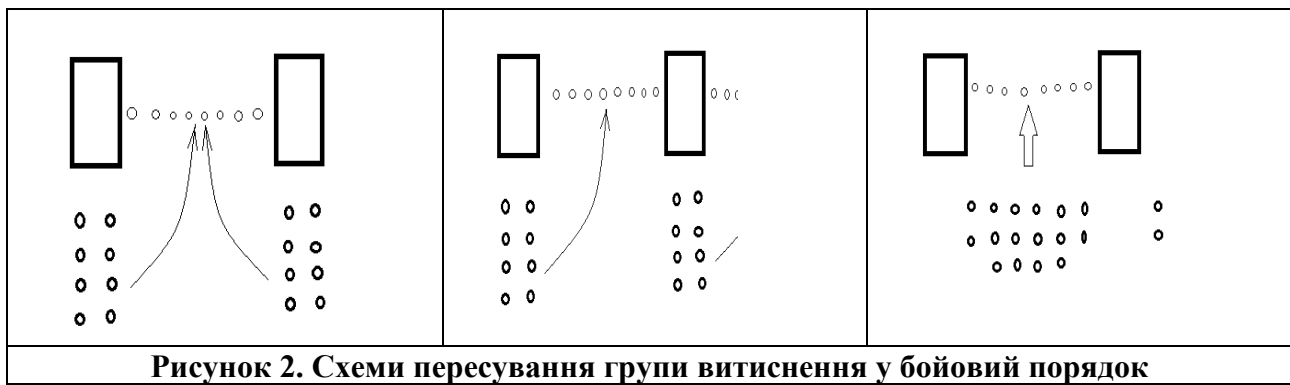
Але на початку необхідно надати перелік груп правоохоронців, запропонований нами, які приймають участь у активних діях:

1. Поліції діалогу.
2. Група стримування.
3. Група витиснення.
4. Група спостереження.
5. Група пожежогасіння.
6. Група розгородження.
7. Резерв.

Більш суттєво необхідно розглянути дії групи витиснення, бо саме вона має декілька суттєвих відмінностей. Ця група пересувається на спеціальних автомобілях, які потім і використовуються під час витиснення. Пересування групи на вихідний рубіж після спішування з автомобілів доцільно проводити за двома схемами (Рисунок 1). Схема (а) відповідає умовам відносної безпеки, забезпечує скрите пересування особового складу та не викликає агресії у натовпу. Відстань між автомобілями максимальна, але не перевищують 10 метрів. Особовий склад рухається за автомобілями на відстані, яка достатня для зміни бойового шикування, але не більш 5 метрів. Схема (б) відповідає умовам підвищеної небезпеки і передбачає як найскоріше шикування між автомобілями у разі агресивних дій натовпу. У разі поступового під'їзду спеціальних автомобілів з особовим складом групи висунування доцільно з центру у ліво та право (перший автомобіль по центру, другий у ліво, а третій у право і т. д.).

На вихідному рубежі автомобілі вирівнюються по фронту та утримують певний інтервал. З урахуванням кількості особового складу у кожному автомобілі та кількості людей у натовпі і ступеню їх агресивності, шикування у бойовий порядок може відбуватися за трьома схемами (Рисунок 2).

Пересування у бойовому порядку відбувається зі швидкістю не більш 5 кілометрів на годину. Автомобілі рухаються не змінюючи інтервал і утримуючи лінію по фронту. Особовий склад групи витиснення рухається між автомобілями на рівні передніх коліс автомобілю.

Передбачається два види схем розташування транспортних засобів для витиснення та стримування (Рисунок 3). В подальшому необхідно визначити раціональну відстань та інтервал між поліцейськими автомобілями, швидкість та спосіб пересування, а також місце знаходження, шикування та порядок пересування поліцейських біля автомобілів.

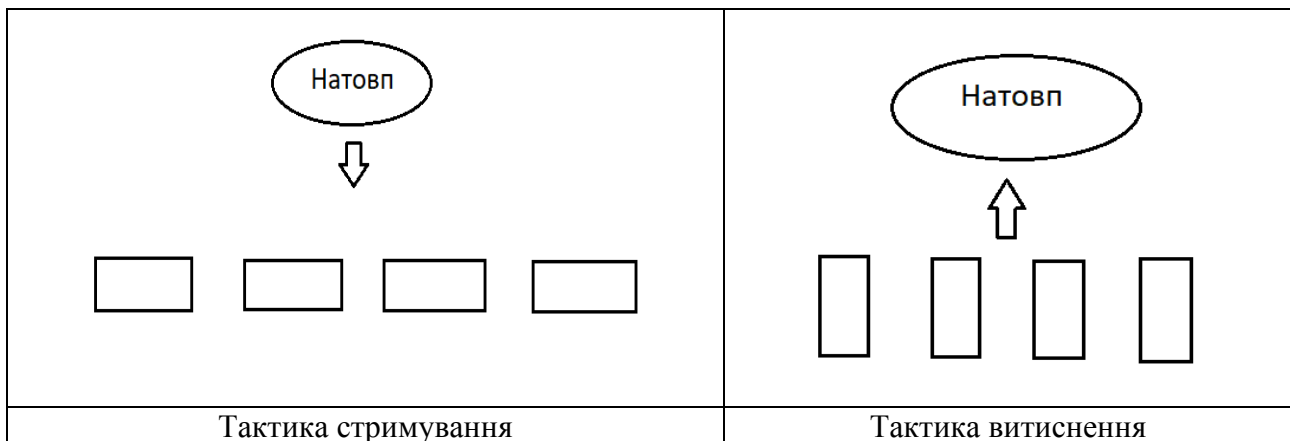

Рисунок 3. Схеми розташування транспортних засобів для витиснення та стримування

Під час витиснення натовпу за рахунок транспортних засобів використовується лінійний спосіб. Автомобілі шикуються в ряд і з однаковою швидкістю до 5 км/год пересуваються вперед. Цей спосіб надійний, дозволяє утримувати шикування і підтримувати постійний інтервал між машинами. Водії машин постійно корегують своє положення з рівнянням на машини зліва та справа. Транспортні засоби не виділяються з шикування (рухаються єдиною шеренгою) та не відкривають свої борти.

У тактиці витиснення розглядається і новий спосіб не рівномірного пересування транспортних засобів (Рисунок 4). По фронту шикування структура натовпу не однорідна, по середині натовп більш щільний та активний, по боках щільність натовпу менша та активність нижче. Тому доцільно починати рух поліцейських транспортних засобів не рівномірно, з шикування «лінія» на 1 етапі спочатку рухаються автомобілі по боках (2 етап), а після інстинктивного відступу правопорушників у середині, висуваються автомобілі по центру (3 етап) до положення у «лінію». У подальшому планується проведення експериментів для підтвердження ефективності цього способу, та визначення його оптимальних характеристик.

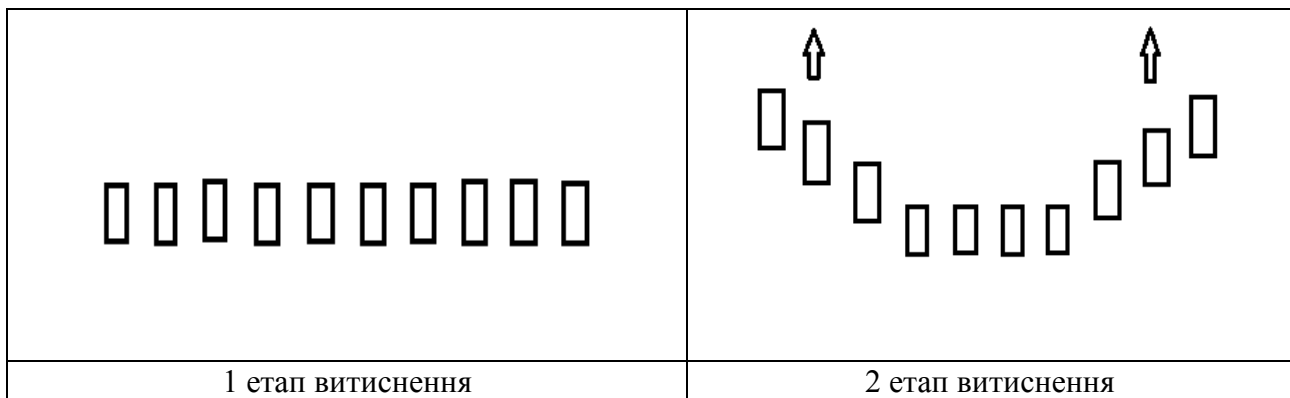

Рисунок 4. Спосіб не рівномірного пересування транспортних засобів при витисненні натовпу

При лінійному витисненні кількість особового складу групи витиснення між автомобілями, а також їх розташування, спосіб пересування залежить від кількості людей в натовпі та їх ступеню агресії. Дії поліцейських в такому випадку поділяються на 3 варіанти.

1. Не великий та не агресивний натовп – шикування у одну шеренгу, нормальний поліцейський ланцюг (інтервал між поліцейськими 1 – 2 метри), кийок гумовий не достається;

2. Великий та не агресивний натовп – шикування у одну шеренгу, посилений поліцейський ланцюг (інтервал між поліцейськими до 1 метри), кийок гумовий не достається;

3. Великий та агресивний натовп – шикування у декілька шеренг, посилений поліцейський ланцюг (інтервал між поліцейськими до 1 метра), кийок гумовий у руках перед собою.

Спеціальні автомобілі доцільно дообладнати обмежувальними дугами, які у транспортному режимі складуються. Під час витиснення, поліцейські які рухаються біля автомобілів не повинні попасти під автомобіль, тому вони тримаються за ці дуги. Окрім того, ці дуги заважають протиснутися біля автомобіля правопорушникам з натовпу.

При недостатній кількості особового складу груп витиснення і агресивній дії натовпу, доцільно використовувати загальну перешкоду зі спеціальних автомобілів. З урахуванням можливості перекидання автомобілів натовпом пропонується два способи більш надійного протистояння (Рисунок 5).

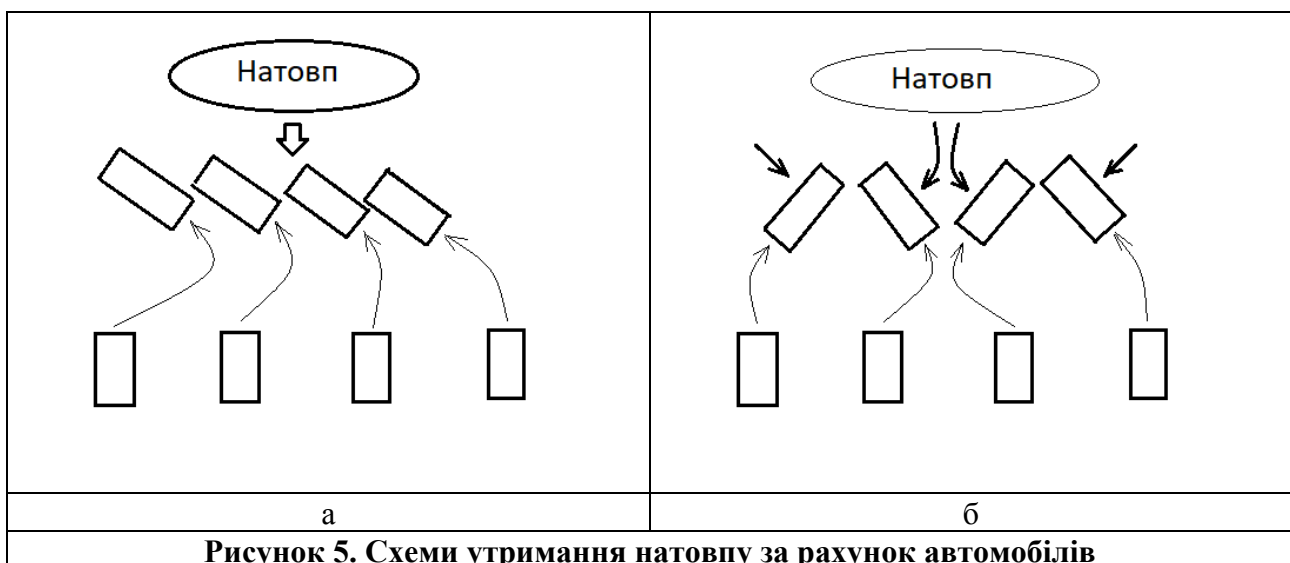

Рисунок 5. Схеми утримання натовпу за рахунок автомобілів

Спосіб утримання натовпу за рахунок автомобілів (а) більш легкий та швидкий у виконанні і не потребує великої координації з боку «бронзового» керівника. Як недолік, натовп діє з максимальною ефективністю. Спосіб (б) більш складний у виконанні, потребує високої кваліфікації водіїв ТЗ та «бронзового» керівника. Як великий плюс, сила натовпу на перевертання автомобілів зменшена за рахунок зміни напрямку можливої дії на кожен автомобіль окремо.

Наступний елемент, який викликав багато зауважень, це дія груп вилучення під час масових заворушень. Нами розроблена та пропонується наступна тактика дій групи витиснення по затриманню правопорушників (Рисунок 6).

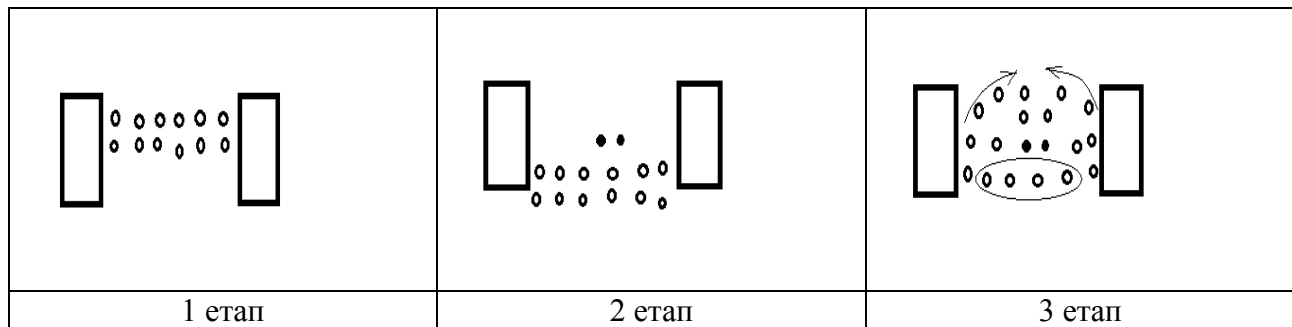

Рисунок 6. Тактика вилучення з натовпу агресивних нападників

На 1 етапі групи витиснення рухаються біля передньої частини автомобілів. Після виявлення агресивних нападників, фіксації їх правопорушення, «бронзовий» командир дає команду на затримання. Група витиснення відходить на рівень задньої частини автомобілів, агресивні нападники рухаються за ними. З двох боків висувається нова група витиснення, яка до того була в задній шерензі на рубіж передньої частини автомобілів. Захоплені в коло нападники затримуються. Таким чином, мінімізується негативний вплив на правоохоронців з боку натовпу, все відбувається між спеціальними автомобілями. При наявності в передньої частині автомобілів дверей, висування групи на захоплення можна було б проводити через них.

В подальшому нами буде розглянуті дії всіх груп під час ліквідації масових заворушень, а також взаємодія між ними. Необхідно провести аналіз і порядку пересування груп витиснення при наявності на шляху перешкод. Змінам піддається і використання водометів для протидії агресивному натовпу при лінійному витисненні. І окремо необхідно дослідити використання поліцейськими щитів при ускладненні ситуації.

Проведені нами дослідження вказують на їх велику практичну значимість. Навички та знання, які накопичені правоохоронними органами України у сфері протидії масовим заворушенням доцільно поповнювати та удосконалювати постійно.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Концепції запровадження в діяльності органів та підрозділів Національної поліції України скандинавської моделі забезпечення публічної безпеки та порядку під час проведення масових заходів : Наказ МВС України від 23.08.2018 № 706.

Отримано 31.03.2020

УДК 378.147/355.23

ВОЛКОВ Ю. М.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

СТЕПАН М. Д.,

курсант третього курсу факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

МЕТОДИ МАКСИМАЛЬНО ЕФЕКТИВНОГО ЗАСТОСУВАННЯ ЗБРОЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Розглядаються методи максимально ефективного застосування зброї під час навчання вогневої підготовки поліцейських в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Ключові слова: *вогнева підготовка, професійна підготовка, поліцейський, ефективне застосування зброї, сучасні методи навчання, вміння, навички.*

Досить актуальною проблемою в Україні є використання вогнепальної зброї, звідси і виходить проблематика заходів безпеки у ході навчань і занять з вогневої підготовки. Безпека під час стрільб забезпечується чіткою організацією стрільб, точним дотриманням Курсу стрільб, дотриманням установлених правил і заходів безпеки, високою дисциплінованістю усіх курсантів та слухачів закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання системи МВС України.

В сучасних умовах діяльності Національної поліції України виконання службових обов'язків, пов'язано із фактами чинення опору працівникам поліції затримуваними злочинцями та правопорушниками, у тому числі й тими злочинцями, які мають навички з бойової та спеціальної підготовки.

Дослідження показують, що застосування поліцейськими вогнепальної зброї на відстані між співробітниками поліції і правопорушниками, на сьогодні характерні такі особливості:

- високий темп стрільби з обох сторін;
- ведення правоохоронцями неприцільного вогню;
- невикористання тактичних прийомів;
- індивідуальна тактика дії співробітників поліції, навіть у складі групи.

Культура поведінки зі зброєю є сукупністю прийомів і методів максимального ефективного та безпечного її застосування.

Отже, виходячи з зазначеного, для ефективності застосування зброї, мало знати тільки прийоми, що дають максимальний ефект, це дозволить вижати зі зброї такі показники, яких не припускають самі фахівці-інструктори. Необхідно суворо дотримуватися відповідних правил, і мати при цьому напрацьовані навички відточені до автоматизму.

Однією з найважливіших умов сучасного управління вогнем є вміння цілевказування. Щоб швидко і точно вказати ціль іншій особі, навіть за умов, що передаюча і приймаюча особи цілевказування знаходяться на одному пункті, необхідно мати тверді навички і знання визначених прийомів цілевказування. Цілевказування шляхом наведення зброї (приладів), є самим простим і самим надійним способом. Цей спосіб використовується, коли особа, яка дає цілевказування знаходиться біля особи, яка приймає цілевказування, що дозволяє бачити ціль однозначно, і в тих місцях, де вони в цей час знаходяться.

З метою забезпечення особистої безпеки працівника поліції під час виконання службових обов'язків, пропонуються наступні методи максимально ефективного застосування вогнепальної зброї.

Усі штатні маніпуляції із бойовою зброєю повинні виконуватися без візуального контролю зброї стрільцем. У побуті кожна людина, коли щось робить руками, як правило дивиться на них. Під час вогневого контакту оперативна ситуація може змінювати всі події дуже швидко, тому, відвернувшись навіть на декілька секунд, поліцейський може упустити контроль над ситуацією.

З огляду на це все, виходить що стрільцю для кращого забезпечення свого життя, потрібно приділяти досить багато уваги практиці поводження зі зброєю на осліп (включаючи неповне розбирання - збирання пістолета й усунення утикання і перекосу патрона в патроннику).

Тому як висновок, можна зазначити наступне висловлювання: «один раз навчишся тримати ложку в руці, вже ніколи не розучишся». Але зовсім інша справа - стрілецькі навички. Вони вимагають постійних посиленних тренувань, навіть для професійних стрільців. Тому вогнева підготовка поліцейського для результативного процесу повинна проходити систематично, постійно та ефективно.

Отримано 08.04.2020

УДК 355.541.2

ГОЛУБОК М. Г.,

*кандидат військових наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);*

МАКАРТЕЦЬКИЙ Б. О.,

*курсант 216 навчальної групи командно-штабного факультету
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків)*

НЕОБХІДНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ЛАЗЕРНИХ ІМІТАЦІЙНИХ СИСТЕМ У ПІДГОТОВЦІ ВІЙСЬК

В роботі наголошено на необхідності застосування новітніх імітаційних систем, зокрема лазерних, в процесі індивідуальної та колективної підготовки військовослужбовців і підрозділів Національної гвардії України.

Ключові слова: *бойова підготовка, тактична підготовка, Національна гвардія України, лазерні імітаційні системи.*

Підвищення рівня індивідуальної та групового тактичного вишкілу військовослужбовців Національної гвардії України є одним з головним напрямків бойової підготовки.

Нині в тактичній підготовці армій країн світу Північноатлантичного альянсу широко використовуються лазерні імітаційні системи. Більше того, протягом останніх років постійний аналіз всього, що відбувається на тактичному полі, як на рівні окремого солдата і підрозділу, так і на рівні організації бою штабами, тричі призводив до змін у бойовому статуті сухопутних військ Сполучених Штатів Америки. Тобто сьогодні застосування новітніх лазерних та комп'ютерних технологій стало тим фактором, який реально впливає на формування тактичних доктрин найпотужніших збройних сил світу.

Звісно, застосування імітаційних систем не може повністю замінити повноцінних вогневих тренувань - навчитися стріляти влучно можна лише стріляючи. Однак для тактичного вишкілу, лазерні системи є тією складовою, яка забезпечує виведення підготовки військ на якісно вищий рівень.

В процесі тактичної підготовки - індивідуальної чи колективної з лазерними імітаційними системами, потрібно виходити з того, що військовослужбовці та підрозділи мають бути поставлені в умови, наближені до бойових. Лазерні інтерактивні системи дозволяють не тільки візуально бачити, як здійснюється поразка цілей на полі бою, а й наглядно демонструє наслідки певної тактики дій протидіючих сторін. Встановлені на зброї та спорядженні кожного бійця пристрої посиляють на сервер центрального пункту управління дані щодо всього, що відбувається на полі бою. Надаючи власний номер кожній бойовій одиниці, після заняття можна проаналізувати, скільки було зроблено пострілів, скільки було влучень у ціль та промахів, скільки разів було відкрито вогонь по тій самій цілі, скільки результатів «уражено», скільки набоїв використано для ураження однієї цілі тощо. Це дає можливість провести ретельне вивчення тактичного застосування підрозділів зовсім іншого якісного рівня.

Головною вимогою під час кожного тактичного навчання будь-якого рівня незмінно залишається видовищність дійства. На передодні кожного такого навчання передують десятки репетицій, і будь-яка зміна, не передбачена сценарієм, незмінно призводить до руйнування всього дійства [1]. Насправді методика підготовки військ із застосуванням лазерних імітаційних систем не дуже відрізняється від існуючої нині - те ж саме поетапне проведення занять на навчальних місцях, де завершальною фазою є тактичне навчання. З єдиною поправкою: репетицій немає. Вони втрачають сенс. Ці системи дозволяють виключити факт передбачення сценарію поразки цілей, а також виведення з ладу зброї військовослужбовця та озброєння військової техніки, що буде вимкнена, коли у них влучать.

Список бібліографічних посилань

1. Разработка теории и технологий психологической подготовки военнослужащих к боевым действиям // Pro-Psichology.ru : сайт. 22.08.2011. URL: <https://pro-psichology.ru/vvedenie-v-professiyu-voennogo-psichologa/695-razrabotka-teorii-i-technologij-psichologicheskoy.html> (дата звернення: 14.04.2020).

Отримано 15.04.2020

УДК 377:355.541.2

ДАВИГОРА Ю. І.,

кандидат психологічних наук, завідувач кафедри
тактичної підготовки Навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0002-7355-021X>;

БОНДАРЕНКО В. В.,

доктор педагогічних наук, доцент, заслужений майстер спорту України,
завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0002-0170-2616>;

РЕШКО С. М.,

професор, заслужений майстер спорту СРСР,
професор кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0002-7456-8550>

РУСАНІВСЬКИЙ С. В.,

завідувач кафедри вогневої підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);
 <https://orcid.org/0000-0002-3752-5316>

ТАКТИКА ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ ПІД ЧАС ВОГНЕВОГО КОНТАКТУ ІЗ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИМИ ОСОБАМИ В УМОВАХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

*Здійснено аналіз наукової літератури та ситуацій збройних зіткнень
працівників правоохоронних органів із суспільно небезпечними особами.
Висвітлено тактику дій правоохоронців під час вогневого контакту з
суспільно небезпечними особами в умовах населених пунктів.*

Ключові слова: працівник поліції; професійна підготовка; суспільно небезпечна особа;
тактична підготовка.

Працівники Національної поліції України надають поліцейські послуги у сферах забезпечення публічної безпеки та порядку, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидії злочинності [9]. Ефективне виконання таких завдань вимагає

наявності в працівників не лише спеціальних знань, розвинених психологічних і фізичних якостей, а й сформованих рухових умінь і навичок [2–5]. Під час зіткнення з озброєними й агресивно налаштованими особами успішність сутички визначатиметься психологічною готовністю до застосування поліцейських заходів примусу, сформованими вміннями та навичками поводження зі зброєю, здійснення влучної стрільби, тактично правильних дій, пов'язаних із переміщенням, вибором укриття для стрільби тощо [1; 3; 6, 9; 12].

Особливої актуальності це набуває в умовах ведення бойових дій на Сході України. Забезпечення публічної безпеки та порядку на цій території обумовлює зіткнення із суспільно небезпечними особами. При цьому простежуються систематичні збройні напади на представників правоохоронних органів. Ґрунтовний аналіз таких ситуацій дає підстави констатувати низку проблем, з якими доводилося стикатися правоохоронцям під час здійснення спеціальних дій. Проблеми виникали із-за низького рівня професійної підготовленості особового складу, недостатньої уважності, нехтуванням правилами особистої безпеки, підступністю ворога тощо.

Детальне вивчення ситуацій збройного зіткнення дозволило виокремити вимоги до тактичної підготовленості правоохоронців. Це стосується тактичних дій під час здійснення спеціальних заходів, серед яких: вибір укриття для стрільби; ведення вогню по декількох цілях; дії при раптовому зіткненні з групою суспільно небезпечних осіб на близькій відстані; дії під час потрапляння під раптовий вогонь; огинання будівлі; дії в неосвітленому приміщенні; особливості використання вогнепальної зброї.

Схарактеризуємо ключові тактичні дії, якими повинен володіти правоохоронець під час збройного зіткнення із суспільно небезпечними особами в умовах населених пунктів.

1. Тактичні особливості вибору укриття для стрільби. Опрацювання спеціальної літератури [7; 8; 11] свідчить, що в основу тактики дій працівників правоохоронних органів під час вогневого контакту з суспільно небезпечними особами в умовах населених пунктів покладено правило «лівої руки» (або «лівостороннє правило»). Сутність його полягає в тому, що людині правші зручні, швидше й ефективніше вдається виконати дії, які пов'язані з поворотом ліворуч. Відповідно швидше й ефективніше працівник має змогу вести вогонь під час переміщення та поворотів ліворуч і гірше – з розворотом праворуч. Для працівника лівші – навпаки.

Вибір укриття для стрільби здійснюється саме з урахуванням правила «лівої руки», тобто воно повинно бути ліворуч від працівника, закривати тулуб і більшу частину голови. При цьому, для зустрічного вогню лишаються відкритими руки, праве плече і незначна частина голови. В разі, якщо укриття розташоване праворуч, правоохоронцю доведеться вести вогонь з лівої руки, що є незручним для правші. Якщо ж зброю утримувати правою рукою, то під ураження підпадає більша частина тулуба та голови. Помилкою також буде ведення вогню над укриттям, тому що під обстрілом голова, плечі та частина тулуба.

2. Тактика ведення вогню по декількох цілях. Під час швидкісної стрільби по декількох цілях, ефективніше відкривати вогонь по крайньому правому об'єкті, повертаючись під час стрільби ліворуч. В умовах ведення вогню по групі суспільно небезпечних осіб, яка рухається фронтально, доцільніше першою вражати крайню особу (яка замикає групу), з подальшим перенесенням вогню на цілі, які розташовуються попереду. Це дасть змогу вразити кілька цілей (суспільно небезпечних осіб) до початку організованого опору. Якщо ж першою вразити ціль попереду групи – це надасть можливість правопорушникам швидше зорієнтуватися та діяти: залягти, розосередиться та відкрити вогонь у відповідь. Вразі, коли перед працівником з'явилося кілька суспільно небезпечних осіб, які намагаються зникнути й рухаються в повний зріст, а інший із-за укриття веде вогонь, то передусім, необхідно знешкодити особу, яка здійснює вогневий опір, а не спокуситися легкою та більшою ціллю.

3. Тактика дій під час раптового зіткнення з групою суспільно небезпечних осіб на близькій відстані. В умовах раптового зіткнення з групою суспільно небезпечних, озброєних осіб, ні в якому різі не слід повертатися спиною та намагатися зникнути, оскільки існує велика ймовірність бути ураженим. Правильним рішенням буде негайне відкриття

вогню у відповідь. При цьому вести вогонь слід якомога інтенсивніше. З урахуванням правила лівої руки необхідно водночас переміщатися вперед і ліворуч. При цьому бійці ворожої групи будуть змушені повертатися для стрільби праворуч, спрямовуючи зброю в спину своїм спільникам. Під час наближення до протиборчої сторони, слід одночасно розстрілювати ціль «на скидку», при цьому вести вогонь намагатися в нижню частину – це, принаймні, уможливить рикошет. Якщо здійснювати стрільбу вище – більша ймовірність взагалі не влучити. Фахівці рекомендують у таких випадках діяти якомога швидше та в перші секунди вогневого контакту не шкодувати набоїв. Боковим зором слід виявляти укриття й направлятися туди для безпечного перезарядження зброї.

4. Тактика дій вразі потрапляння під раптовий вогонь. Ключовою вимогою в разі раптового збройного нападу суспільно небезпечних осіб є обов'язкове переміщення. Це знижує ймовірність прицільного вогню, та відповідно ризик ураження. Вразі виникнення такої ситуації необхідно переміщатися ліворуч, змушуючи ворога розгортатися для стрільби праворуч. Якщо правоохоронець не очікувано потрапив під обстріл, необхідно відразу прийняти положення лежачи й намагатися переміститися за будь-яке укриття, одночасно готуючись до бою. Практика свідчить, що не всі працівники дотримуються цього правила. Дехто починає стріляти лишаючись на місці та відразу перетворюється на зручну мішень. Інші – приймають положення лежачи, не знявши з плеча автомат, та, як наслідок, знаходяться в положенні, із якого не зручно вести вогонь. За умови ураження напарника, з яким у складі групи переміщалися, необхідно, перш за все, дістатися укриття, а вже потім надавати допомогу. Інакше існує велика ймовірність бути ураженим.

5. Огинання будівлі. Огинати кути будь-яких будівель необхідно намагатися праворуч, при цьому зброя (автомат) розміщуватиметься з правого боку, що буде перевагою в умовах збройної сутички. Це обумовлено тим, що супротивник змушений буде утримувати зброю із лівого боку. В разі, якщо з правого – буде підставляти під вогонь голову, плечі та більшу частину тулуба. Під час переміщення в складі групи – тактично правильно крайнім (закриваючим) ставити працівника, який влучно стріляє з лівого плеча або лівшу.

6. Тактика дії в темному (неосвітленому) приміщенні. Проникнення у світлий час доби в темне приміщення – дія складна, яка вимагає підготовки й часу для адаптації очей до темряви. Оглядати темні горища та підвали ефективніше із застосуванням освітлювальних приладів. При цьому необхідно використовувати спеціальні ліхтарі, які освітлюють допоки натиснутий вмикач. Це необхідно для його миттєвого вимкнення вразі потреби. Джерело світла слід утримувати на витягнутій руці. Під час переміщення в темряві необхідно уникати освітлених місць або ж долати їх якомога швидше. Після кожного ввімкнення ліхтаря слід відразу змінювати позицію.

Фахівці-практики рекомендують на електричний ліхтар намотувати гуму. Це обумовлено тим, що під час огляді темних приміщень або при веденні вогневого контакту в підвалах, каналізаційних мережах, тунелях, метро, такий «протиударний» ліхтар можна увімкнути та кинути в бік можливого перебування суспільно небезпечної особи. Такі дії сприятимуть ефективнішому веденню прицільного вогню завдяки освітленню місця перебування суспільно небезпечної особи.

7. Тактичні дії в будівлі. Під час переміщення в середині будівлі необхідно бути обачним і звертати увагу на джерела виникнення шуму та напряму його поширення. Інколи його створюють щоб відволікти увагу. Зброю необхідно спрямовувати в сторону погляду, а у вузьких місцях – донизу (автомат). Якщо це пістолет, то руки повинні бути зігнуті в ліктях та притиснуті до тулуба.

Під час переміщенню по сходах, слід бути уважним, оскільки їх конструкція може створювати зорову перешкоду, тобто обмежувати поле зору. Правоохоронцю необхідно розміщуватися спиною до стіни і рухатися, попередньо перевіривши наявність і міцність наступного щабля. Слід бути готовим до ймовірних атакуювальних дій супротивника як знизу, так і зверху.

8. Особливості використання вогнепальної зброї. Швидке й оптимальне прийняття положення до ведення прицільного вогню передбачає утримання автомата біля плеча. Тобто

слід переміщатися, не відриваючи автомат від плеча. Ствол при цьому спрямовується донизу.

Здійснюючи стрільбу з автомата або кулемета, не слід очікувати повного спустошення магазину. Якщо магазин частково спустошений і в бою виникла пауза, необхідно його замінити, а частково витрачений залишити в резерві. Для того, щоб не втрачати час на пересмикування затвора при перезаряджанні, фахівці рекомендують перед заряджанням магазину вставити три трасуючі патрони. Здійснюючи стрільбу і помітивши, що пройшла трасуюча куля, буде зрозуміло – залишилося ще два патрони в магазині. Можна виконати постріл ще один раз і, від'єднавши порожній магазин, замінити його заповненим. Оскільки останній патрон вже досланий в патронник, пересмикувати затвор не потрібно. Порожній магазин під час вогневого контакту, зазвичай, лишають на землі або кладуть у підсумок. При необхідності в ближньому бою можна кинути його в супротивника, або зімітувати кидання гранати.

Проникнувши в приміщення, щойно залишене ворогом, необхідно бути уважним, оскільки є ймовірність його мінування (наявність розтяжок). Двері не слід відчиняти рукою. З позицій особистої безпеки слід використати для цього довгу палицю або мотузку (довжиною не менше десяти метрів). Необхідно враховувати, що речі, які знаходяться в приміщенні можуть бути заміновані. Під час огляду («зачистки») житлових і нежитлових приміщень дії кожного члена групи повинні бути заздалегідь чітко визначені. При відпрацюванні тактичних дій слід розглядати декілька варіантів можливого перебігу подій. Це обумовлено необхідністю формування в правоохоронців умінь виконувати різні тактичні ролі, вразі необхідності бути готовим замінити пораненого товариша тощо.

Отже ключовим напрямом підвищення рівня готовності працівників правоохоронних органів до ефективного опору під час зіткнення з озброєними та агресивно налаштованими суспільно небезпечними особами є відпрацювання низки висвітлених тактичних дій.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко В. В. Особливості застосування поліцейських заходів під час професійної діяльності працівників патрульної поліції // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 24 трав. 2018 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. С. 52–57.
2. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ, 2018. 524 с.
3. Бондаренко В. В. Формування рухових умінь та навичок курсантів вищих навчальних закладів МВС України у процесі занять зі спеціальної фізичної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Чернігів, 2012. 219 с.
4. Дії спеціального підрозділу міліції щодо організації та порядку здійснення супроводження військових та інших транспортних колон в умовах загрози нападу : метод. рек. Київ : НАВС, 2014. 41 с.
5. Дубко Ю. В. Управління органами внутрішніх справ в особливих умовах : монографія. Луганськ : РВВ ЛАВС, 2004. 776 с.
6. Івлєв О. М., Моргунов О. А. Удосконалення службової підготовки патрульної поліції засобами дистанційного навчання (на прикладі тактичної підготовки) // Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 20 трав. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 129–133.
7. Кожушко Е. П. Современный терроризм: анализ основных направлений. Минск : Харвест, 2000. 448 с.
8. Майборода І. М., Власов К. В., Горбов О. М. Особливості організації зв'язку під час проведення спеціальної операції по роззброєнню незаконних збройних формувань. *Честь і закон*. 2010. № 2. С. 54–56.
9. Про Національну поліцію : Закон України від 2.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2020).

10. Сокурєнко В. В. Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців // Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 груд. 2015 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2015. С. 9–11.

11. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України : навч. посіб. / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

12. Швець Д. В. Первинна професійна підготовка як необхідна правова вимога до підготовки поліцейських. *Право і Безпека*. 2017. № 3. С. 103–112.

Отримано 24.04.2020

УДК 378-044.247(477:4)

ДІДКОВСЬКИЙ В. А.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-4327-0823>

КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

У статті розкрито і проаналізовано основні критерії та показники спеціальної фізичної підготовки, які є компонентами готовності майбутніх офіцерів Національної поліції України до виконання професійних обов'язків.

Ключові слова: *готовність, критерії, компоненти, показники, особистість, курсанти, спеціальна фізична підготовка.*

Модернізація української освіти, не виключаючи навчальних закладів МВС України, поставила перед державою комплекс закономірних проблем, пов'язаних з підготовкою висококваліфікованих кадрів для правоохоронних органів, здатних, в рамках Конституції України і в умовах, що постійно змінюються, вирішувати професійні завдання по охороні особистих і майнових прав людини і громадянина, захисту державного устрою, забезпеченню безпеки держави і суспільства від злочинних посягань.

Однією з найважливіших задач, що поставлені перед відомчими навчальними закладами є цілеспрямована підготовка спеціалістів, які володіють якісними знаннями, вміннями та навичками, необхідними для виконання професійного обов'язку.

Підготовка працівників Національної поліції України до професійної діяльності зумовлена багатьма чинниками, в тому числі потребами суспільства у кваліфікованих фахівцях, які вільно орієнтуються у фундаментальних проблемах сучасності та здатні до їх професійного осмислення і розв'язання. Нові орієнтири вимагають від правоохоронця особливої творчої активності, високого культурного рівня, освіченості, здатності до саморозвитку.

Реальний рівень специфічних умінь і навичок, з професійної підготовки не в повній мірі дозволяє працівнику ОВС ефективно протистояти злочинцю у ситуаціях, де необхідне застосування заходів фізичного впливу. У зв'язку з цим потрібні особливі підходи до фізичної підготовки правоохоронців, яка є складовою професійної підготовки. Тому і виникає необхідність розкрити зміст поняття «готовність», визначити основні критерії та показники спеціальної фізичної підготовки майбутніх офіцерів поліції.

Явище готовності становить предмет вивчення як педагогів, так і психологів. Перші акцентують увагу на виявленні факторів і умов, дидактичних та виховних засобів, що дають змогу керувати становленням і розвитком готовності. Психологи орієнтуються на встановленні характеру зв'язків і залежностей між станом готовності та ефективністю діяльності.

Проблемі готовності майбутніх фахівців до професійної діяльності присвячені дослідження О. Діденка, М. Дьяченка, Л. Кандибовича, Я. Коломинського, Р. Лучечка, Е. Сафьянца, Т. Шестакової, Л. Чернікової та ін.

Питання визначення критеріїв і показників у педагогічному дослідженні висвітлені у працях таких відомих педагогів, як: Ю. Бабанський, О. Барабанщиков, П. Городов, В. Ягупов.

Аналіз опублікованих і власних досліджень свідчить про те, що визначення основних критеріїв та показників спеціальної фізичної підготовки правоохоронців зумовлюється теоретичним усвідомленням сутності їх професійної готовності до якісного виконання оперативно-службових завдань.

У залежності від виду, поняття «готовність» вченими визначається по різному. Загальноприйняте виділяти тимчасову (ситуативну) і довгострокову (стійку) готовність; психологічну і практичну, функціональну і особистісну, спеціальну і загальну; готовність до розумової та фізичної діяльності і т. ін. Так, наприклад, М. Дьяченко і Л. Кандилович визначають готовність як стан, коли для успішної діяльності відбувається актуалізація всіх можливостей особистості. За їх думкою – готовність включає в себе пізнавальний (інтелектуальний), мотиваційний та емоційно-вольовий компоненти [1, с. 199].

У свою чергу В. Діденко виділяє змістовно-мотиваційний, організаційно-діяльнісний та психотехнічний компоненти [2, с. 63]. З точки зору І. Уличного у структурі потенціалу професійного самовдосконалення перевага надається мотиваційному, когнітивному та поведінковому компонентам [3, с. 11].

Ряд вчених, звертаючись до поняття «готовність», багато уваги приділяють психофізичній основі і включають до неї: професійну працездатність, наявність необхідних резервних фізичних і функціональних можливостей організму для своєчасної адаптації до швидкоплинних умов виробничого і зовнішнього середовища, об'єму та інтенсивності праці; здатність до повного відновлення за певний час і присутність мотивації для досягнення мети, що базується на фізичних, психічних і духовних можливостях організму [4, с. 51].

Але на нашу думку, найбільш структурованим є підхід, згідно якого у структурі готовності доцільно виділити наступні види готовності:

- психологічну;
- психофізіологічну;
- фізичну;
- науково-теоретичну;
- практичну.

Виходячи з тверджень дослідників про те, що, майбутній фахівець характеризується такими ознаками як: усвідомленість цінності та сенсу власного існування та існування інших людей; досягнення в освітній сфері певної компетентності як рівня освіченості; знання власних психічних особливостей, уміння пізнавати інших, налагоджувати соціальні комунікації; здатність розробляти програму досягнення цілей, прогнозувати результати, коригувати свою нинішню та майбутню діяльність; усвідомленість необхідності безупинного саморозвитку та самовдосконалення, нами було визначено наступні критерії спеціальної фізичної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів:

- емоційно-вольовий (психологічна готовність);
- ціннісно-мотиваційний (психологічна готовність);
- когнітивний (науково-теоретична готовність);
- операційно-технологічний (практична готовність);
- функціональний (психофізіологічна готовність);
- діяльнісний (фізична готовність).

Розкриємо сутність визначених нами критеріїв.

1. *Емоційно-вольовий критерій.* Воля – здатність людини діяти у напрямку свідомо обраної мети, долаючи при цьому внутрішні перепони [5, с. 96]. Головна функція волі полягає у свідомій регуляції активності у скрутних умовах життєдіяльності.

Оцінюючи вольовий аспект психічної готовності ми вважаємо за необхідне враховувати наступні показники: усвідомлення вольової поведінки та її складності; усвідомлення вибору мети і засобів для її досягнення; джерело вольових дій та ін.

Крім того, до переліку показників ми включаємо визначені якості особистості, що характеризують волю людини:

- сила волі (узагальнена здатність долати значні труднощі, що виникають на шляху досягнення поставленої мети);
- витримка та врівноваженість (вміння стримувати свої почуття, коли це необхідно, недопущення імпульсивних та необдуманих дій);
- цілеспрямованість (свідома і активна спрямованість особистості на досягнення визначеного результату);
- ініціативність (здатність здійснювати спроби до реалізації поставлених ідей);
- самостійність (здатність свідомо приймати рішення, вміння не піддаватись впливу різноманітних факторів, що є перепонами для досягнення поставленої мети);
- рішучість (відсутність надмірних коливань і сумнівів при боротьбі мотивів, у своєчасному і швидкому прийнятті рішень, швидкий і енергійний перехід від вибору дій і засобів до самого виконання дій);
- послідовність (витікання вчинків, що здійснює людина, з єдиного керуючого принципу, якому підкоряється все другорядне і побічне);
- самоконтроль (відповідність дій, що виконуються, – меті);
- дисциплінованість (здатність регулювати і зіставляти свої бажання з умовами реальної дійсності) [6, с. 387].

Також, ми вважаємо за доцільне враховувати, у якості критерію спеціальної фізичної підготовки емоційне відношення до діяльності, так як емоції супроводжують практично будь-які прояви життєдіяльності людини.

У якості показників емоційного аспекту психічної готовності ми розглядаємо такі характеристики емоцій, як сила, стійкість, інтенсивність, позитивний чи негативний окрас емоційного відношення до професійно-фізичної діяльності.

2. *Ціннісно-мотиваційний критерій.* Мотив - «це психічне явище, що спонукає до дії. Мотив формується на основі потреб, безпосередньо пов'язаний з метою діяльності» [7, с. 70].

До основних видів мотивів вчені відносять пізнавальні і соціальні мотиви. Про пізнавальні мотиви говорять, якщо під час навчання переважає спрямованість на зміст засвоєного матеріалу. Якщо в ході професійної підготовки більш виражена спрямованість на іншу людину, то говорять про соціальний мотив.

Важливим мотиваційним фактором, що регулює і детермінує мотивацію особистості є ціннісні орієнтації. Вони виконують функції соціалізації, самовизначення, цілеспрямованості і мотивоутворення.

Сформованість ціннісних орієнтацій ми будемо визначати за наступними показниками: цільність, надійність, послідовність у судженнях і поведінці, вірність визначеним принципам і ідеалам, здатність до вольових зусиль в ім'я цих ідеалів і цінностей, панування внутрішніх стимулів над зовнішніми та ін.

3. *Когнітивний критерій.* У психолого-педагогічній літературі знання визначається як перевірений суспільно-історичною практикою і посвідчений логікою результат процесу пізнання дійсності, адекватне її відтворення у свідомості людини у вигляді уявлень, понять, думок, теорій [5, с. 212]. До показників науково-теоретичної готовності ми відносимо сукупність знань з основних розділів фізичної культури, яка реалізується у наступних функціях: прийом інформації (спостереження, пошук, виявлення, випробування), обробка інформації (порівняння, класифікація, оцінка, узагальнення, запам'ятовування, прогнозування), прийняття рішень (вибір предмету праці, засобів, умов, способів дії).

4. *Операційно-технологічний критерій.* Операційно-технологічний критерій пов'язує між собою когнітивний і діяльнісний компоненти, передбачає засвоєння, самостійне розширення і творче відтворення основних методів і способів формування умінь і навиків [8, с. 49].

Найбільш частіше «уміння» характеризують як можливість здійснити яку-небудь дію, операцію. Воно попереднє навичку який розглядається як більш високий (автоматизований, відпрацьований) рівень оволодіння діями.

Таким чином, у якості показників практичної готовності операційно-технологічного компоненту виступають: сформованість конкретних рухових умінь та навичок, ступінь їх розвитку (ознайомча – усвідомлення дій та їх уявлення; підготовча – свідоме, але невміле виконання; стандартизуюча – автоматизація елементів дії, коливна – пристосування дій до інших ситуацій; спосіб їх застосування (репродуктивний або творчий).

5. *Функціональний критерій.* Поняття функціонального стану широко використовується у багатьох науках, так як успішність праці, навчання, творчості, психічного і фізичного розвитку людини залежить від його функціонального стану. Функціональний стан – безумовна складова будь-якої діяльності людини. У той же час стан людини є результатом включення його у визначену діяльність, в ході якої цей стан формується і активно перетворюється, впливаючи на здійснення діяльності. Психофізіологічний (функціональний стан) – сукупність різних характеристик, процесів, властивостей і якостей, що обумовлюють рівень активності систем, ефективність діяльності і поведінки [5, с. 713].

Рівень психофізіологічної готовності ми будемо визначати за наступними показниками: загальний психічний настрій по відношенню до виконання діяльності; задоволеність діяльністю; тривалість і стійкість стану; наявність тимчасових ситуативних станів, що періодично виникають у процесі діяльності; характеристика фаз працездатності: впрацьованість, стійка працездатність, втомленість; присутність тимчасових ситуативних станів, що заважають продуктивному здійсненню діяльності: апатії, нудьги, сонливості, підвищеної активності; підготовленість до стану м'язового та психічного навантаження; домінуючі стани: емоційні, вольові, стани напруження; наявність екстенсивних станів: втоми, стресу, психічної напруженості; наявність адекватної мобілізації.

6. *Діяльнісний критерій.* Діяльнісний компонент спеціальної фізичної підготовки, на нашу думку характеризується руховою активністю курсантів, що направлена на розвиток їх основних і спеціальних фізичних якостей. Враховуючи те, що діяльність завжди здійснюється за допомогою системи різноманітних дій, ми можемо стверджувати, що будь-яка предметна дія людини складається з предметних рухів, пов'язаних у просторі і часі. Але у кількісних співвідношеннях якісні відпрацювання одних і тих самих дій ніколи не зустрічаються з точним моделюванням повторень дистанційних, часових, психологічних та інших умов [9, с. 88]. Проте, не дивлячись на всю різноманітність, їхня структура характеризується лише трьома простими елементами: «взяти», «пересунути» і «відпустити». До цього приєднуються допоміжні рухи тулуба (нахили, повороти) і ніг (піднімання, опускання, пересування). Різні види рухів різняться своєю траєкторією, тривалістю, силою, швидкістю, темпом, і за якістю можуть бути точними, влучними, спритними, координованими.

До показників, що характеризують діяльнісний компонент готовності, ми віднесли доцільність дій що використовуються; їх адекватність поточному стану об'єкту праці; поліефектність (можливість виконання однієї дії за допомогою різноманітних груп м'язів; адекватне співвідношення автоматичних (фіксованих) і тих, що можна налаштувати (змінних) компонентів; наявність орієнтованих, виконавчих, корегуючих і завершальних (пов'язаних з перевіркою якості) дій; якість рухів (точність, влучність, спритність, координованість); рівень виконання дій; узагальненість; скороченість і ступінь засвоєння; спосіб діяльності; наявність сформованих основних (сили, швидкості, витривалості, спритності, гнучкості) і спеціальних фізичних якостей (швидкісної витривалості, швидкісної динамічної сили, повільної динамічної сили, вибухової сили, силової спритності та ін.).

Таким чином, розкриття змісту готовності і визначення основних критеріїв та показників спеціальної фізичної підготовки майбутніх працівників правоохоронних органів має важливе значення для підвищення рівня володіння специфічними умінями і навичками, необхідними для якісного виконання оперативно-службових завдань.

Список бібліографічних посилань

1. Дьяченко М. И., Кандыбович Л. А. Психология высшей школы. Особенности деятельности студентов и преподавателей ВУЗа. Минск : Изд-во ВГУ, 1978. 319 с.
2. Діденко О. В. Педагогічні умови професійного самовдосконалення майбутніх офіцерів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2003. 155 с.

3. Уличний І. Л. Формування потенціалу професійного самовдосконалення старшокласників у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. Київ, 2006. 22 с.
4. Тюленков С. Ю., Зуев С. Н., Крылова Л. М. Технология преподавания физической культуры в вузах. *Теория и практика физической культуры*. 2002. № 5. С. 50–52.
5. Большой психологический словарь / сост. и общ. ред. Б. Г. Мещеряков, В. П. Зинченко. 4-е изд., расшир. М. : АСТ МОСКВА ; СПб. : Прайм-ЕВРОЗНАК, 2009. 811 с.
6. Маклаков А. Г. Общая психология. СПб : Питер, 2000. 592 с.
7. Платонов К. К. Краткий словарь системы психологических понятий. Киев : Высшая шк., 1984. 174 с.
8. Васельцова И. А. Система профессионально-прикладной физической подготовки студентов железнодорожного вуза : дис. ... канд. пед. наук. Самара, 2004. 236 с.
9. Дідковський В. А., Запорожанов О. В., Кузенков О. В. Спеціальний засіб КПФ-02 (тонфа). Техніка і тактика застосування : навч.-метод. посіб. / заг. ред. О. Ф. Гіди. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2011. 94 с.

Отримано 22.04.2020

УДК 351.47(477)

ЄВТУШОК В. А.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-9206-3276>;

АЛІЄВ Е. К.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3181-9468>

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ДІЙ В УМОВАХ ЕПІДЕМІЇ

У роботі аналізується практична діяльність органів Національної поліції, а саме допомога суспільству та особиста безпека під час поширення на території України вірусної інфекції COVID – 19. Зроблено висновок про важливість забезпечення теоретичної діяльності (навчання) щодо особистої безпеки та чітким, розумним діям в надзвичайних ситуаціях.

Ключові слова: особиста безпека, забезпечення особистої безпеки, тактико-спеціальна підготовка, епідемія, пандемія, надзвичайна ситуація.

Практична діяльність органів Національної поліції з надання поліцейських послуг, зокрема у сферах – забезпечення публічної безпеки і порядку та протидії злочинності має різнобічний, багатогранний характер і завжди залежить від змін конкретної ситуації, які відбуваються, переважно, не прогнозовано і непередбачуване.

Раптові зміни й ускладнення ситуації викликаються виникненням різних надзвичайних умов, які можуть мати місце на окремих об'єктах, в населених пунктах, районах і областях, а також у певних регіонах і навіть на території всієї держави. Органи Національної поліції зобов'язані кваліфіковано діяти як у звичайних, так і в особливих (екстремальних) умовах. Такі умови можуть виникнути при стихійних лихах, аваріях і катастрофах, епідеміях та епізоотіях, масових порушеннях громадського порядку, внаслідок скоєння особливо

небезпечних злочинів, що носять винятковий характер, або ж при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства¹.

Враховуючи надзвичайну ситуацію, що склалась через поширення на території України COVID-19 з метою запобігання поширенню коронавірусної інфекції прийнято низку законодавчих актів, що вводять карантин на території України та обмежують певні права та свободи громадян.

У Конституції України також закріплюється що людина її життя та здоров'я честь і гідність недоторканність та безпека визначаються в Україні найвищими соціальними цінностями. Права людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави². Відповідно до цього можна зробити висновок про те, що реальне забезпечення прав і свобод громадян ставиться до головних пріоритетів української держави. Але ті норми, що діють у звичайних умовах не завжди вдається реалізувати під час виникнення надзвичайних ситуацій, тому що самі суспільні відносини потреби та інтереси людей під впливом негативних факторів також зазнають істотних змін, а тому вимагають іншого юридичного регулювання³.

Оскільки основним органом, на яких покладено обов'язок здійснювати перевірку вимог обмежувальних заходів з метою протидії розповсюдження коронавірусної інфекції є Національна поліція України, то на поліцейських відповідно покладається велика відповідальність за злагодженість, послідовність та ефективність дії в умовах епідемії.

Ефективність дій поліцейських, насамперед, залежить від їх тактичної підготовки. Крім того, вкрай важливим є забезпечення особистої безпеки працівників поліції при перевірці вимог обмежувальних заходів.

Особисту безпеку працівників поліції слід розглядати як їх обов'язок. Навички забезпечення особистої безпеки повинні формуватись ще на стадії первинної професійної підготовки чи навчання у вищому навчальному закладі (зі специфічними умовами навчання).

Формування стратегії забезпечення особистої безпеки поліцейського відіграє важливу роль при виконанні працівником поліції його службових обов'язків. При цьому слід зазначити, що стратегія особистої безпеки повинна ґрунтуватися насамперед на індивідуальних особливостях поліцейського, що дозволить найбільш ефективно забезпечити безпеку і виживання в умовах виникнення надзвичайних ситуацій⁴.

Виходячи з викладеного, слід виділити такі пріоритетні напрямки, які на сьогоднішній день, повинні враховувати вищі навчальні заклади (зі специфічними умовами навчання) при підготовці поліцейських в рамках навчальної дисципліни «Тактико-спеціальна підготовка»:

- забезпечення психологічної безпеки;
- забезпечення фізичної безпеки;
- забезпечення правової безпеки (правова захищеність);
- забезпечення соціальної безпеки;
- забезпечення медичної безпеки;
- забезпечення екологічної безпеки.

Таким чином, навчання працівників Національної поліції формам і методам забезпечення своєї безпеки, чітким і грамотним діям в надзвичайних ситуаціях виступає в даний час одним з найважливіших напрямків професійної підготовки поліцейського, що дасть змогу ефективно виконувати завдання, які покладені на Національну поліцію в умовах надзвичайної ситуації загалом та пандемії коронавірусної інфекції зокрема з дотриманням заходів особистої безпеки.

¹ Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції: навч. посібник / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів: ЛьвДУВС, 2018. – С. 402

² Конституція України // ВВР України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.

³ Сабіров Р.Ф. Діяльність органів внутрішніх справ України за умов надзвичайних ситуацій природного характеру / Р.Ф. Сабіров // Форум права. – 2012. - № 1. – С. 885-859

⁴ Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. Г., Бойко О. І. Безпека працівників Національної поліції в умовах надзвичайних ситуацій : навч. посіб. / за заг. ред. В. Г. Грибана. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2018. С. 12

Список бібліографічних посилань

1. Грибан В. Г., Фоменко А. Є., Казначеев Д. Г., Бойко О. І. Безпека працівників Національної поліції в умовах надзвичайних ситуацій : навч. посіб. / за заг. ред. В. Г. Грибана. Дніпро : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 100 с.
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Сабіров Р. Ф. Діяльність органів внутрішніх справ України за умов надзвичайних ситуацій природного характеру. *Форум права*. 2012. № 1. С. 885–859. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2012_1_135.pdf (дата звернення: 01.05.2020).
4. Тактико-спеціальна підготовка працівників Національної поліції : навч. посіб. / О. І. Тьорло, Ю. Р. Йосипів, В. М. Синенький та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 480 с.

Отримано 04.05.2020

УДК 796.9

ІВАНЧЕНКО О. М.,

викладач кафедри тактичної та

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6783-9834>

ШВИДКІСНО-СИЛОВА ПІДГОТОВКА ДІТЕЙ, ЯКІ ЗАЙМАЮТЬСЯ ШОРТ-ТРЕКОМ, НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ

Комплекс стрибкових вправ для дітей початкової підготовки які займаються шорт-треком віком 10-11 років , для розвитку швидкісно-силових здібностей, які відіграють основну роль в фундаменті підготовки професійних спортсменів.

Ключеві слова: спорт, діти, шорт-трек, швидкісно-силова підготовка, стрибкові, вправи, фізіологія.

Мета роботи: визначити ефективність застосування стрибкових вправ в тренуванні шорт-трековиків в групах початкової підготовки.

Об'єкт дослідження: тренувальний процес в групах початкової підготовки з шорт-треку.

Методи дослідження:

1. Теоретичний аналіз і узагальнення даних спеціальної літератури.
2. Антропометричні методи досліджень.
3. Фізіологічні методи досліджень.
4. Методи оцінки рівня фізичного стану.
5. Педагогічні методи.
6. Статистичні методи обробки отриманих даних

Наукова новизна: полягає в тому, що вперше вивчено вплив застосування комплексів стрибкових вправ на розвиток швидкісно-силових якостей у дітей, що займаються шорт-треком, в групах початкової підготовки.

Вступ: особлива роль в досягненні високих спортивних результатів. За даними факторного аналізу найбільш вагомим у підготовці шорт-трековиків є фактор розвитку сили і швидкості (29,5 %). Причиною вдосконалення є швидкий і силовий компонент [3].

Відомо, що в певні вікові періоди темпи природного прогресу рухових здібностей не однакові: відповідна реакція дитячого організму на фізичне навантаження різна на різних етапах росту і розвитку. Фізичне навантаження дає більший і тривалий час зберігається ефект в певні періоди, які називаються чутливими або сенситивним. У ці періоди підвищується сприйнятливість організму до вибірково спрямованих впливів середовища. Необхідно максимально використовувати цих сприятливих періодів для розвитку певних фізичних якостей і збалансованого розвитку фізичного потенціалу дитини [2].

Вивчення науково-методичної літератури і передової спортивної практики показують, що розвиток швидкісно-силових якостей в юнацькому віці - складний і малоефективний процес, тоді як вік 10-11 років створює для цього сприятливі передумови, в тому числі щодо тренувальних дій, спрямованих на розвиток бігових координацій і в цілому на розвиток фізичних якостей, що детермінують формування здатності до високого ступеня концентрації зусиль в різних фазах бігу на швидкість, в стрибках і метаннях, в спортивних і по Віжн іграх, в єдинобствах і т. п..

У групи початкової підготовки в шорт-треку починається набір в віці 9-10 років. Природно, що з перших днів навчання у дітей необхідно розвивати всі рухові якості, приділяючи особливу увагу тим з них, які впливають на результативність в даному виді спорту. Слід зазначити, що за деякими даними дев'ятирічний вік є сприятливим для розвитку швидкісної сили, за іншими немає. Таким чином, необхідно знати, як розвивати швидкісно-силові якості в перший рік навчання шорт-треку [1].

Особливості розвитку швидкісно-силових якостей на початкових етапах підготовки почали вивчати в 60-і роки минулого століття. Були розроблені методи розвитку швидкісно-силових якостей у юних спортсменів стосовно окремих видів спорту.

Аналізом швидкісно-силової підготовки у віці 9-11 років в ковзанярському спорті займалися Гуляєв Б. І., 1979; Расін М. С., 1983; Баришніков Ю. А., 1983. Підготовку юних шорт-трековиків вивчали Павловський Ю. А., Панова Г. М., 1989; Чернишова М. Д., 2006. Однак у доступній нам науково-методичній літературі даних про методику швидкісно-силової підготовки в шорт-треку в групах початкової підготовки не виявлено.

Відомим є той факт, що в групах початкової підготовки розвиток швидкісних якостей зводиться до використання різних стрибкових вправ і вправ вибухового характеру з подоланням маси власного тіла. У зв'язку з цим вивчення ефективності застосування стрибкових вправ в тренуванні шорт-трековиків в групах початкової підготовки є актуальною.

Для розвитку швидкісно-силових якостей у дітей 9-10 років рекомендують стрибкові вправи малої тривалості та інтенсивності. Також можна застосовувати більш складні вправи швидкісно-силового характеру, спрямовані на розвиток стрибучості [5].

Приступаючи до створення комплексів стрибкових вправ для розвитку швидкісно-силових якостей у шорт-трековиків на етапі початкової підготовки, ми виходили з того, що заняття на цьому етапі повинні бути спрямовані переважно на різнобічну фізичну підготовку, здійснювану шляхом застосування широкого комплексу різноманітних тренувальних засобів, а також спеціальних комплексів вправ, спрямованих на виховання фізичних якостей, що мають важливе значення для спеціалізації в обраному виді спорту [4].

Таким чином, ми вважали, що на етапі початкової підготовки доцільно дотримуватися комплексного підходу до розвитку фізичних якостей. На основі аналізу науково-методичної літератури було розроблено шість комплексів, що включають стрибкові вправи для дітей 9-10 років.

Мета експерименту полягає в систематичному використанні різноманітних вправ швидкісного, силового та швидкісно-силового характеру. Всі вправи слід виконувати в основному повторно, у вигляді серій.

Річний обсяг роботи у юних спортсменів на етапі початкової підготовки невеликий і дорівнює 312 ч. Річний обсяг роботи значною мірою залежить від тривалості етапу початкової підготовки, яка, в свою чергу, пов'язана з часом початку заняттям спортом. Якщо наприклад, дитина почала займатися спортом рано, у віці 6-7 років, то тривалість етапу може становити 3 роки, з відносно невеликим обсягом роботи протягом кожного з них [3].

На етапі початкової підготовки періодизація навчального процесу носить умовний характер. Тому в навчально-тренувальній роботі з початківцями шорт-трековиків річний цикл тренування доречно розділити на осінній, зимовий, весняний і літній періоди [3].

Аналіз науково-методичної літератури і передової спортивної практики показує, що вік 9-10 років є сприятливим для розвитку бігових координацій, швидкісно-силових якостей, а також розвиток інших фізичних якостей, необхідних в шорт-треку. У зв'язку з цим на етапі початкової підготовки слід приділяти більше уваги швидкісно-силових здібностей, для створення базової підготовки [4].

Для розвитку швидкісно-силових якостей у дітей у віці 9-10 років доцільно застосовувати стрибкові, вправи спортивні ігри, вправи з подоланням власної ваги тіла, прискорення, біг і стрибки на м'якому ґрунті, у воді.

Дані спеціальної літератури свідчать про те, що методика розвитку швидкісно-силової підготовки у віці 9-10 років вивчена недостатньо і тренери в цей період застосовують мало вправ, що сприяють розвитку вибухових якостей.

Є підстави припустити, що регулярне застосування комплексів стрибків дітьми у віці 9-10 років, що займаються шорт-треком, дасть можливість розробити практичні рекомендації з розвитку швидкісно-силових якостей юних спортсменів.

Побудова експериментальної програми тренування шорт-трековиків на етапі початкової підготовки з використанням комплексів стрибкових вправ.

Для розвитку швидкісно-силових якостей у дітей 9-10 років рекомендують стрибкові вправи малої тривалості та інтенсивності. Також можна застосовувати більш складні вправи швидкісно-силового характеру, спрямовані на розвиток стрибучості.

Приступаючи до створення комплексів стрибкових вправ для розвитку швидкісно-силових якостей у шорт-трековиків на етапі початкової підготовки, ми виходили з того, що заняття на цьому етапі повинні бути спрямовані переважно на різнобічну фізичну підготовку, здійснювану шляхом застосування широкого комплексу різноманітних тренувальних засобів, а також спеціальних комплексів вправ, спрямованих на виховання фізичних якостей, що мають важливе значення для спеціалізації в обраному виді спорту. Таким чином, ми вважали, що на етапі початкової підготовки доцільно дотримуватися комплексного підходу до розвитку фізичних якостей[3].

На основі аналізу науково-методичної літератури було розроблено шість комплексів, що включають стрибкові вправи для дітей 9-10 років. Суть експерименту полягає в систематичному використанні різноманітних вправ швидкісного, силового та швидкісно-силового характеру. Всі вправи слід виконувати в основному повторно, у вигляді серій.

Таблиця 1

Комплекси стрибкових і розвиваючих силу вправ для дітей у віці 9-10 років

№ п/п	Назва	Дозування
	Комплекс № 1 • Стрибок в довжину з місця • Стрибок спиною вперед • Потрійний стрибок з ноги на ногу • Вистрибування вгору ноги до грудей • вистрибування на кожну сходинку • Згинання розгинання рук в упорі лежачи • Підйом тулуба в сивий з положення лежачи	3р. 3р. 2р. 10 р. х 2 10 р. х 3 6 р. х 2 15 р. х 3
	Комплекс № 2 • Потрійний стрибок з місця • Стрибок вгору • вистрибування на гімнастичну лаву • Стрибки на правій, лівій нозі вперед • Стрибки правим і лівим боком • Віджимання від підлоги	3р. 4р. 10 р. х 3 10 р. х 3 По 3р. 8 р. х 2
	Комплекс № 3 • Стрибки через гімнастичну лаву • спригівання з лавки з подальшим стрибком вперед • вистрибування на гімнастичну лаву на правій, лівій нозі • Вистрибування вгору, ноги нарізно • забігання на кожну сходинку • Згинання розгинання рук в упорі лежачи	10 р. х 2 15р. По 5 р. х 2 5 р. х 2 10р. 8 р. х 2

Закінчення табл. 1

№ п/п	Назва	Дозування
	Комплекс № 4 - Потрійний стрибок в довжину з місця - Стрибок спиною вперед - встрибування на піднесення (40см) - Стрибки через гімнастичну лаву - встрибування на правій, лівій нозі на кожен сходинку - Згинання розгинання рук в упорі лежачи	3р. 3р. 5 р. х 2 10р. х 3 20 р. х 3 10 х 2р.
	Комплекс № 5 - встрибування на сходи на правій, лівій нозі - спригівання з височини з подальшим стрибком в перед - встрибування на височину (40 см) - п'ятірнею стрибок в довжину з місця - Стрибок спиною в перед - Згинання розгинання рук в упорі лежачи	10 р. х 3 10 р. х 3 10 р. х 2 3 р. 4 р. 10 х 2р.
	Комплекс № 6 - Вправа «м'ячики» - Вистрибування з низького сива - Стрибки правим, лівим боком на двох - Стрибки на правій, на лівій нозі в сторону - встрибування через один щабель - Згинання розгинання рук в упорі лежачи	20 м х 3р. 10 р. По 10 р. По 10 р. 10 р. х 3 12 х 2р.

Комплекси вправ проводилися до основної частини занять. З виходом на лід в осінньо-зимовий період на тренувальних заняттях, спрямованих на навчання і вдосконалення техніки, стрибкові вправи виконувалися після катання на ковзанах.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз науково-методичної літератури і передової спортивної практики показує, що вік 9-10 років є сприятливим для розвитку бігових координацій, швидкісно-силових якостей, а також розвиток інших фізичних якостей, необхідних в шорт-треку. У зв'язку з цим на етапі початкової підготовки слід приділяти більше уваги швидкісно-силових здібностей, для створення базової підготовки. Дані спеціальної літератури свідчать про те, що методика розвитку швидкісно-силових якостей у віці 9-10 років вивчена недостатньо і тренери в цей період застосовують мало вправ, що сприяють розвитку вибухових якостей

2. Для розвитку швидкісно-силових якостей у дітей у віці 9-10 років доцільно застосовувати стрибкові, вправи спортивні ігри, вправи з подоланням власної ваги тіла, прискорення, біг і стрибки на м'якому ґрунті, у воді.

3. В результаті проведеного експерименту збільшилася кількість дітей, які мають середній рівень розвитку швидкісно-силових якостей - з 8 до 25 %. Скоротилася кількість дітей, що мають низький рівень розвитку швидкісно-силових якостей - з 92 до 33 %. З'явилася група юних спортсменів, що мають рівень розвитку швидкісно-силових якостей нижче середнього – 42 %.

4. По інших руховим якостям також відбулися зміни в рівні розвитку. При цьому достовірним був приріст результатів в бігу на 30 м, в віджиманні і в «човниковому» бігу 4х9 м (р < 0,05). У тестах нахил тулуба з положення сидячи і підйом тулуба в сивий виявлена тенденція до поліпшення результатів.

5. Таким чином, в програмі для ДЮСШ та СДЮШОР недостатньо уваги приділяється розвитку гнучкості, спритності та сили. При подальшому плануванні підготовки юних шорт-трековиків необхідно приділяти більше уваги цим руховим якостям.

Список бібліографічних посилань

1. Круцевич Т. Ю., Воробьев М. И. Контроль в физическом воспитании детей, подростков и юношей. Киев : Полиграф-Экспрес, 2005. 196 с.
2. Круцевич Т. Ю. Теория и методика физического воспитания. Киев : Олимпийская литература, 2003. 424 с.
3. Холодова О. С., Мишенина С. А., Харламов В. А., Савенков В. А. Конькобежный спорт : научная программа для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ. Киев : Экспресс, 2006. 105 с.
4. Гуляев Б. И. Скоростно-силовая подготовка юных конькобежцев. *Конькобежный спорт*. 1979. Вып. 1. С. 21–22.
5. Миткевич Е. Л. Скоростно-силовая подготовка конькобежек в спринтерском многоборье // Современный олимпийский спорт и спорт для всех : материалы 11 междунар. науч. конгресса : в 4 ч. Минск, 2007. Ч. 3. С. 43.
6. Платонов В. Н. Система подготовки спортсменов в олимпийском спорте. Общая теория и ее практические приложения. Киев : Олимпийская литература, 2004. 808 с.

Отримано 22.04.2020

УДК 351.74(477)

ІНШЕКОВ М. В.,

старший викладач кафедри тактичної

та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7584-1013>

АНАЛІЗ ЕКСТРЕМАЛЬНИХ СИТУАЦІЙ У ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Аналіз екстремальних ситуацій, які виникають в роботі національної поліції України та визначення ступеню ризику правоохоронців при діях у цих ситуаціях.

Ключові слова: *Національна поліція України, екстремальні ситуації, операція Об'єднаних сил, покращення рівня безпеки, протидія злочинності.*

У час реформування системи правоохоронних органів, а також при активному залученні працівників Національної поліції до участі у операції Об'єднаних сил проблеми безпеки поліцейських стоять особливо гостро та становлять національні інтереси держави.

Згідно до стаття № 3 Конституції України «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю». Реалії сьогодення, не проста політико-економічна ситуація у державі та підвищення криміногенної обстановки в Україні вимагають від держави рішучих заходів щодо забезпечення національної безпеки та, особливо, безпеки правоохоронців.

За останні роки різко збільшилась кількість фактів групових порушень громадського порядку, а також різного роду нападів на працівників поліції, тому дуже гостро постає питання забезпечення публічного порядку та законності і, як наслідок, - забезпечення особистої безпеки поліцейських в екстремальних умовах.

Актуальність проблеми полягає у забезпеченні ефективної протидії небезпекам під час надзвичайних ситуацій та захисту людей від них. Працівникам поліції необхідно більш якісно та ефективно виконувати службові обов'язки у зоні надзвичайної ситуації. Актуальність дослідження визначається зростаючою значимістю в сучасних умовах високого рівня індивідуальної та групової бойової готовності до дій у надзвичайних ситуаціях. Складна політико-соціальна ситуація в країні та проведення операції Об'єднаних сил на сході України, підвищення, за офіційними даними МВС України, рівня злочинності на 60 % та збільшення кількості нелегальної вогнепальної зброї у населення більше ніж у 5 разів

негативно впливають на стан безпеки у державі і, як наслідок, значно збільшують кількість екстремальних ситуацій у роботі Національної поліції та ускладнюють їх наслідки. Такий негативний вплив може призвести до значних матеріальних збитків та людських втрат, навіть, у національному масштабі. Для протидії цим негативним явищам та забезпечення захисту населення необхідно постійне вдосконалення системи підготовки до дій у екстремальних ситуаціях. В цій системі, визначення готовності правоохоронних органів до протидії небезпекам у надзвичайних ситуаціях носить перспективний характер.

Значення стану особистої безпеки поліцейських в екстремальних умовах є не тільки професійною проблемою, але й впливає й на національну безпеку України. Тому для покращення загального стану в цій галузі вкрай необхідні державні кроки в цій сфері, національне фінансування і докорінна зміна системи професійної підготовки в правоохоронних органах. Методи, методики та способи цього покращення є подальшою метою наукових досліджень кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 ХНУВС.

Знання правил поведінки з громадянами, способів захисту себе і оточуючих в умовах виникнення екстремальної ситуації та вміння застосовувати їх на практиці - це той шанс, який може допомогти поліцейському з мінімальними фізичними і моральними втратами вижити в небезпечній ситуації та професійно виконати свої обов'язки.

Отже, підводячи підсумки вище згаданого робимо наголос на необхідності удосконалення ступеня захищеності та безпечних дій правоохоронців в екстремальних ситуаціях. В системі службової підготовки Національної поліції України необхідно передбачити навчання особового складу діям в екстремальних ситуаціях з урахуванням тенденцій перебігу та сучасних обставин і особливостей. Світовий досвід вказує на появу нових небезпек для правоохоронців під час виникнення екстремальних ситуацій і захист від них призводить до підвищення ефективності дій поліцейських та зниження рівня травматизму при виконанні цих дій. У кризових ситуаціях екстремального характеру поліцейський повинен володіти широким переліком тактичних способів та дій в залежності від зміни оперативної обстановки.

Отримано 11.04.2020

УДК 343.98:159.9

КАРПЕНКО О. М.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0643-3205>

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ НА ВОГНЕВІЙ ПІДГОТОВЦІ ПІД ЧАС СТРІЛЬБ

Вогнева підготовка займає особливе місце в житті і професійній діяльності співробітників поліції. Розглянуто методи підготовки, які допомагають привести в готовність весь психофізичний апарат стрілка. Ці методи і інструменти утворюють систему дій викладачів, спрямованих на досягнення найвищого рівня готовності.

Ключові слова: вогнева підготовка, стрілок, навчально-тренувальні стрільби.

В сучасних умовах сьогодення особливого значення набувають питання професійної підготовки поліцейських в умовах службової діяльності. Ефективна підготовка правоохоронців обов'язково передбачає психологічний складник. Поліцейський (курсант, слухач) має не лише володіти спеціальними професійними знаннями й уміннями, а й бути психологічно стійким і готовим до дій в екстремальних умовах. Професійна психологічна підготовка є головним напрямом для успішної службової діяльності.

Ефективна підготовка висококваліфікованих фахівців для системи Міністерства внутрішніх справ України - досить складний і важливий освітній процес, в якому беруть участь викладачі вогневої підготовки. У той же час необхідно враховувати не тільки накопичені теоретичні знання і практичні навички, а й морально-психологічну стійкість курсантів під час стрільби з бойової зброї [1]. Тому, на мою думку, потрібно виробити певні методи практичних занять з вогневої підготовки, які допоможуть курсантам в повній мірі сприяти розвитку творчої особистості, прикладного мислення, вміння інтегрувати знання в різних сферах професійної підготовки, які в основному спрямовані на освоєння правильних дій зі зброєю і техніки влучного пострілу. Даний вид підготовки допоможе привести в готовність весь психофізичний апарат стрілка, призвести його в оптимальний стан функцій нервових структур. Разом ці методи і інструменти утворюють систему дій викладачів, спрямованих на досягнення найвищого рівня готовності, яка визначає її здатність підтримувати досить високий рівень функціональної активності і успішно виконувати призначені завдання відповідно до умов професійної діяльності, безпосередньо пов'язаними з використанням або застосуванням бойової зброї.

За останні роки різко зріс інтерес до таких службово-прикладних видів спорту, як легкоатлетичний крос і річний службовий біатлон, смуга перешкод зі стріляниною, зросла і спортивна конкуренція серед учасників даних змагань. Високий змагальний результат вимагає відповідального підходу і трудомісткої роботи по підготовці збірних спортивних команд в освітніх закладах системи МВС України. Як приклад, в Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ викладачі кафедри вогневої підготовки щоденно проводять тренування з курсантами і показують досить непогані результати [2]. Планомірні і систематичні тренування в спортивних секціях, участь курсантів і слухачів у різних чемпіонатах по службово-прикладних видів спорту дозволяють використовувати все різноманіття засобів і методів фізичної та вогневої підготовки для ефективного розвитку фізичних якостей, формування у них професійно-прикладних навичок і виховання психологічних і моральних якостей висококваліфікованого фахівця в області правоохоронних органів.

У ході проведення занять з вогневої підготовки а саме навчально-тренувальних стрільб, викладачеві слід зберігати спокійну обстановку, намагатися бути стриманим до помилок, щоб у курсантів та слухачів заняття з вогневої підготовки асоціювалися виключно з позитивними емоціями. Слід зазначити, що у процесі учбово-тренувальних занять найчастіше приходиться спостерігати, наскільки впевнено стрілки поведуться з навчальною зброєю. На вогневому рубежі – зовсім інша ситуація. Стрільба з баєвого пістолета асоціюється в тих, яких навчають, з почуттям тривоги і страху, що часом домінують у роботі центральної нервової системи. Ці почуття загальмовують усю її функціональну діяльність і викликають стан зайвої напруженості психіки і всіх систем організму стріляючого. Заняття з вогневої підготовки повинні бути забезпечені протишумовими навушниками та захисними окулярами. Курсант повинен звикнути до шуму пострілу, роботи механізму зброї під час пострілу та не менш важливим до запаху порохових газів, адже це є частиною процесу. Викладач з вогневої підготовки, у залежності від подальшого розвитку небезпечної ситуації повинен вміти розпізнати те, що переляк може перерости в страх або іноді у паніку з відповідними сумними наслідками.

Очікуваний результат у стрільбі досягається внутрішнім спокоєм, залишаючись при цьому у пасивно-розслабленій позі і бажанням зміцнити свої вже наявні навички у стрільбі, шляхом важливим складовими частинами психологічної підготовки ідеомоторного та аутогенного тренування а більш за все відпрацювання вправ в холосту.

Одним з перспективних напрямків використання інновацій при навчанні стрільбі є використання стрілецьких тренажерів без бойових патронів. В даний час використовуються електронні і лазерні тренажери (мультимедійний тип). Такі тренажери дозволяють точно фіксувати результати стрільби і на основі цього проводити аналіз допущених помилок. Такі заняття підвищують зацікавленість і активність курсантів. Тренажери доцільно застосовувати не тільки на ранніх етапах стрільби, але і для подальшого вдосконалення навичок стрільби в різних ситуаціях [3].

Таким чином, аналізуючи такі позиції можна дійти до висновку, що вогнева підготовка займає особливе місце в житті і професійній діяльності співробітників поліції. Дані методи підготовки допоможуть привести в готовність весь психофізичний апарат стрілка, призвести його в оптимальний стан функцій нервових структур. Разом ці методи і інструменти утворюють систему дій викладачів, спрямованих на досягнення найвищого рівня готовності, яка визначає її здатність підтримувати досить високий рівень функціональної активності і успішно виконувати призначені завдання відповідно до умов професійної діяльності, безпосередньо пов'язаними з володінням бойовою зброєю.

Список бібліографічних посилань

1. Бутов С. Є., Решко С. М., Ємчук О. І. Теоретичні та практичні аспекти тактичної підготовки працівників міліції до застосування заходів фізичного впливу та вогнепальної зброї в екстремальних ситуаціях під час виконання службових обов'язків. *Юридична психологія та педагогіка*. 2013. № 2. С. 102–114.
2. Семенюк В. І., Лавров О. Ю., Гришин М. В., Руденко М. М., Кравчук А. М. Комплексний підхід до навчання вогневій підготовці з використанням інноваційних технологій. *Системи озброєння і військова техніка*. 2015. № 1. С. 186–190.
3. Казначеев Д. Г., Лопатова О. М. Особливості формування психологічної стійкості і готовності працівників поліції у процесі навчання з вогневої підготовки. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 82–85.

Отримано 31.03.2020

УДК 796.011.3-796.8

КАТИХІН В. М.,

майстер спорту України міжнародного класу з бойового джиу-джицу,
викладач кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);
 <https://orcid.org/0000-0002-5936-6053>;

ОЛЕНЧЕНКО В. В.,

викладач кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);
 <https://orcid.org/0000-0002-2331-4577>

РОЗВИТОК ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ВІЙСЬКОВО-ПРИКЛАДНИХ НАВИЧОК РУКОПАШНОГО БОЮ КУРСАНТІВ ВИЩИХ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Статтю присвячено актуальним питанням удосконалення техніки службово-прикладного рукопашного бою майбутніх офіцерів Національної гвардії України. Головною метою роботи є апробація змістово-функціональної моделі формування навичок службово-прикладного рукопашного бою у майбутніх офіцерів НГУ на етапі їх початкової підготовки. Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами експериментальної змістово-функціональної моделі встановлено, що результати отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах суттєво підвищилися у порівнянні із вихідними даними і ці відмінності в основному достовірні ($Eg, P \leq 0,05$).

Ключові слова: майбутні офіцери, рукопашний бій, початковий етап, спеціальна фізична підготовка, змістово-функціональна модель.

Постановка проблеми. Розвиток та удосконалення військово-прикладних навичок рукопашного бою є ефективним засобом психологічного загартування військовослужбовців

Національної гвардії України (НГУ), що забезпечує виховання у них впевненості у собі, високої стійкості до дій в бойовій обстановці та підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження [1].

На сьогодні важливим є організація всебічної та ефективної підготовки майбутніх офіцерів НГУ із урахуванням стандартів НАТО, які в подальшому у відповідності до здобутої військово-облікової спеціальності у системі професійної підготовки військовослужбовців, будуть навчати їх необхідній техніці та тактиці застосування прийомів рукопашного бою під час виконання завдань за призначенням.

Слід також зауважити, що курсанти молодших курсів (початковий етап навчання) вищих військових навчальних закладів НГУ у разі крайньої необхідності (як резерв відповідних тактичних рівнів) можуть залучатися до виконання службово-бойових завдань, що вимагає від них відповідного рівня сформованості професійних компетентностей, достатнього фізичного розвитку, а також володіння технікою і тактикою рукопашного бою.

Вище зазначене, підкреслює важливість розробки ефективних змістово-функціональних моделей застосування службово-прикладного рукопашного бою курсантами молодших курсів вищих військових навчальних закладів НГУ.

Дослідження виконано у відповідності до: зведеного плану НДР і ДКР (РК) Українського інституту науково-технічної і економічної інформації (шифр «Модель-РБ», номер державної реєстрації 0108U007536) та плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України.

Аналіз досліджень у напрямі удосконалення техніки та тактики військовослужбовців різних силових структур та представників спеціальних підрозділів і служб присвячені наукові праці: Антоненка С. А., Ашкінази С. М., Борисова А. А., Вареньги Ю. В., Кирпенка В. М., Максимчука Б. А., Моргунова О. А., Хагая В. С., Хацаюка О. В., Чуха А. М., Яреценка О. А., та інших фахівців єдиноборств.

Питанням розвитку та удосконалення техніки службово-прикладного рукопашного бою курсантів вищих військових навчальних закладів ЗСУ присвячені роботи фахівців: Забродський С. С. [2], Турчинов А. В. [3], Любчик Р. І., [4] та інших учених.

У свою чергу в роботах: Моргунова О. А., Яреценка О. А., Каратаєвої (Миргород) Д.О., Хацаюка О. В., Корольова А. І., викладені основні аспекти розвитку та удосконалення техніки застосування заходів фізичного впливу (службово-прикладного рукопашного бою) майбутніми офіцерами НГУ (МВС України).

Моніторинг програм навчальних дисциплін: «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки», «Спеціальна фізична підготовка» з підготовки майбутніх офіцерів НГУ (командного напрямку), і які відпрацьовані у відповідності до вимог керівних документів [5], передбачають вивчення та удосконалення курсантами необхідного технічного арсеналу службово-прикладного рукопашного бою.

Не дивлячись на значну кількість робіт наявної науково-методичної і спеціальної літератури, даних інтернет-джерел, питанням удосконалення техніки службово-прикладного рукопашного бою курсантів вищих військових навчальних закладів НГУ командного напрямку підготовки на етапі початкової підготовки нами не виявлено, що потребує додаткового дослідження.

Головною **метою цієї роботи** є – апробація змістово-функціональної моделі [6] формування навичок службово-прикладного рукопашного бою у майбутніх офіцерів НГУ на етапі їх початкової підготовки.

Виклад основного матеріалу. З метою визначення ефективності зазначеної вище змістово-функціональної моделі було проведено педагогічний експеримент.

На першому етапі дослідження (вересень-листопад 2017 р.) проведено моніторинг науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-джерел) у напрямі теоретичної та практичної підготовки представників різних силових структур та спеціальних служб України з рукопашного бою.

Під час другого етапу педагогічного експерименту (грудень 2017-березень 2020 р.р.) проведено апробацію педагогічної технології формування необхідних військово-прикладних

навичок рукопашного бою в умовах освітнього процесу майбутніх офіцерів НГУ (на прикладі курсантів командно-штабного факультету НАНГУ, $n=32$). Учасників педагогічного експерименту було розподілено на експериментальну групу (Ег, $n=16$) та контрольну групу (Кг, $n=16$).

На початку педагогічного експерименту досліджуванні Кг та Ег за рівнем розвитку навичок службово-прикладного рукопашного бою достовірно не відрізнялися ($P \geq 0,05$). У свою чергу, під час педагогічного експерименту курсанти Кг використовували традиційну методику формування навичок службово-прикладного рукопашного бою, передбачену робочою програмою навчальної дисципліни «Фізичне виховання та методика фізичної підготовки» («ФВ та МФП»). Крім цього, відповідно до розпорядку дня з курсантами як Кг, так і Ег проводилася спортивно-масова робота, яка передбачала удосконалення навичок службово-прикладного рукопашного бою та розвиток основних фізичних якостей із урахуванням періоду навчання (початковий етап), а також індивідуально-типологічних особливостей тих, хто навчається курсантів.

На відміну від представників Кг, досліджувані Ег використовували зазначену вище змістово-функціональну модель [6], яка спрямована на прискорений, ефективний та збалансований розвиток та удосконалення навичок рукопашного бою. Слід також зазначити, що наприкінці основної частини навчально-тренувальних занять з рукопашного бою планомірно проводилися навчально-тренувальні сутички за правилами рукопашного бою та у відповідності до вимог діючих нормативно-правових документів [5]. Крім цього, щомісячно проводився контроль рівня сформованості навичок службово-прикладного рукопашного бою.

Останній блок педагогічного експерименту (лютий 2020 р.) передбачав контрольне тестування рівня сформованості навичок рукопашного бою курсантів Ег та Кг. Порівнюючи показники до та після використання запропонованої нами експериментальної змістово-функціональної моделі (рис.1) встановлено, що результати отримані наприкінці педагогічного експерименту у досліджуваних групах суттєво підвищилися у порівнянні із вихідними даними і ці відмінності в основному достовірні (Ег, $P \leq 0,05$).

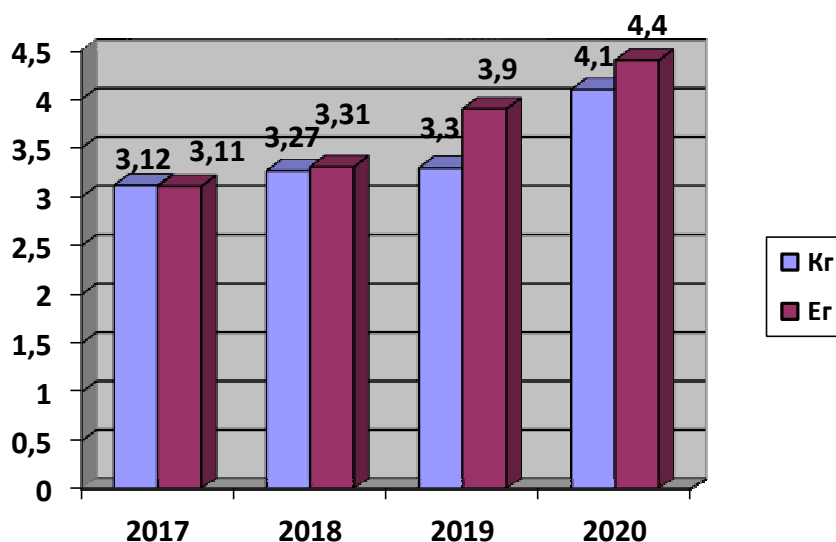

Рисунок 1. Динаміка поетапного формування військово-прикладних навичок рукопашного бою у досліджуваних Ег ($n=16$) та Кг ($n=32$) упродовж педагогічного експерименту (2017-2020 р.р., визначено середній бал за результатами контрольного тестування техніки рукопашного бою)

Висновки. В результаті дослідження проведено аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-джерел) у напрямі розвитку та удосконалення військово-прикладних навичок службово-прикладного рукопашного бою у майбутніх офіцерів, а також

проведено аналіз діючої нормативно-правової бази і документів з організації навчання техніці та тактиці службово-прикладного рукопашного бою в НГУ та інших силових структурах.

У відповідності до вище зазначеного, апробовано змістово-функціональну модель формування військово-прикладних навичок службово-прикладного рукопашного бою у майбутніх офіцерів НГУ. В результаті практичної апробації встановлено, що використана нами змістово-функціональна модель є більш ефективною у порівнянні із традиційною методикою навчання. Результати дослідження впровадженні в освітній процес здобувачів вищої освіти вищих військових навчальних закладів ЗСУ та НГУ, а також у систему бойової підготовки військовослужбовців вище зазначених силових структур.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі передбачають розробку тактичних комбінацій застосування техніки службово-рукопашного бою курсантами молодших курсів в положенні лежачи (партері).

Список бібліографічних посилань

1. Хацаюк О. В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням засобами спеціальної фізичної підготовки // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2019. № 65, т. 2. С. 144–155.
2. Методика застосування заходів фізичного впливу військовослужбовцями НГУ : навч.-метод. посіб. / Б. А. Максимчук, С. С. Забродський, О. О. Хацаюк та ін. Харків : НАНГУ, 2019. 95 с.
3. Турчинов А. В., Пилипець О. В., Белошенко Ю. К., Любич Р. І. Організація та методика проведення навчальних занять з фізичного виховання та методики фізичної підготовки (прискорене пересування, подолання перешкод, рукопашний бій) : навч. посіб. Харків : НАНГУ, 2018. 125 с.
4. Хацаюк О. В., Любич Р. І., Оленченко В. В. Удосконалення військово-професійних навичок військовослужбовців НГУ в процесі спеціальної фізичної підготовки. *Проблеми вищої освіти*. 2019. № 1 (95). С. 63–69.
5. Лещеня С. В., Орленко І. П., Мелешко А. О., Забродський С. С. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України : інструкції / під заг. ред. О. Н. Мальцева. Київ : ГУ НГУ, 2014. 140 с.
6. Хацаюк О. В. Педагогічна модель функціональної готовності курсантів НАНГУ до виконання завдань за призначенням // 36. ст. за матеріалами VI міжнар. наук.-практ. онлайн-конференції (м. Слов'янськ, 21–22 берез. 2019 р.) / гол. ред. В. М. Пристинський. Слов'янськ, 2019. С. 328–337.

Отримано 23.04.2020

УДК 355.4:351.74(477)

КОМЗЮК М. А.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-7656-1061>;

ТЕЛЬНА А. Ю.,

курсант 4 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ДО ВЕДЕННЯ ПЕРЕГОВОРІВ ІЗ ПРАВОПОРУШНИКАМИ

У даній науковій роботі визначено загальні положення тактики ведення переговорів поліцейськими. Акцентовано увагу на тактичних прийомах

ведення переговорів із правопорушниками, якими має володіти майбутній працівник Національної поліції України.

Ключові слова: *працівники Національної поліції, переговорний процес, правопорушники.*

На сучасному етапі становлення суспільства з кожним днем все більш актуальною стає проблема ненасильницьких засобів вирішення конфліктних ситуацій. Особливо важливим це питання є для правоохоронних органів, діяльність яких часто пов'язана з конфліктними ситуаціями, які виникають при виконанні службових обов'язків. Адже під час загострення криміногенної ситуації та зростання злочинності, у тому числі організованої, підвищуються вимоги до діяльності правоохоронних органів.

Вітчизняний і зарубіжний досвід свідчить, що ефективне використання можливостей переговорного процесу із правопорушниками визначається рівнем професійної підготовки майбутніх працівників Національної поліції України. Адже під час тактичної підготовки як елементу системи професійної підготовки поліцейських систематизуються можливі переговорні ситуації, що складаються в екстремальних ситуаціях, а також виробляються певні правила та тактичні прийоми для працівників Національної поліції України під час переговорного процесу із правопорушниками з метою звільнення заручників.

Теоретичні та практичні положення щодо особливостей тактики ведення переговорів із правопорушниками все дедалі активніше обговорюються серед науковців. Окремі аспекти розробки практичних рекомендацій майбутнім та діючим працівникам правоохоронних органів України з питань застосування тактичних прийомів ведення переговорів із правопорушниками досліджувалися у працях багатьох вчених. Аналіз нормативної бази та наукової літератури дають нам підстави зробити висновок про те, що переговори являють собою діалог між працівником поліції та правопорушником, метою якого є схвалення останнього через психологічний вплив до відмови від подальшої протиправної діяльності тощо. У відповідності до Закону України «Про боротьбу із тероризмом» [1], переговори – це один з ненасильницьких способів боротьби зі злочинністю. У деяких кримінальних ситуаціях діалог безпосередньо із злочинцем має на меті схвалення його до відмови від подальшої злочинної діяльності, до активного сприяння розкриттю і розслідуванню злочинів, розшуку та затриманню осіб, що вчинили правопорушення, усуненню заподіяної шкоди, одержання оперативно важливої інформації.

Сьогодні у спеціальних підрозділах поліції багатьох західних країн, існують спеціально створені групи (відділи, підрозділи) для ведення переговорів, діяльність яких спрямована на вирішення конфліктних ситуацій без застосування сили (антикризові переговори), переговори з особами схильних до аутоагресивної поведінки, взаємодія із натовпом, ведення переговорів в ситуації захоплення заручників, звільненням полонених тощо. Що є позитивним досвідом для нашої країни. Група так званих переговорників, як правило складається з керівника, консультанта-психолога, оперативних працівників швидкого реагування, перекладачів.

Під час тактичної підготовки поліцейського до ведення переговорів із правопорушниками важливо звернути увагу на специфіку даного виду діяльності. По-перше, переговорний процес являє собою специфічний вид комунікативної взаємодії у ситуації, коли цілі, інтереси або позиції сторін містять у собі протиріччя. По-друге, специфічність переговорного процесу полягає у тому, що на переговорах кожен опонент тісно контактує з іншим і змушений врахувати його дії. Через це переговори як соціально-психологічний процес характеризуються дією певних психологічних механізмів, з урахуванням яких створюється технологія їх проведення. До останніх можна віднести різноманітні прийоми та способи психологічного впливу: техніку входження в контакт, створення першого позитивного враження, привернення уваги та ініціацію інтересу до особистості, створення позитивного іміджу та рольових моделей з урахуванням етнічних й конфесійних якостей правопорушника, підтримку діалогу, навіювання, переконання і навіть підпорядкування [2]. До вказаного слід додати, що через незнання основ психології, конфліктології та процесу ведення переговорів дуже часто переговорний процес має

негативні наслідки у вигляді людських жертв. У зв'язку із цим переговори із правопорушниками має вести професіонал. По-третє, ведення переговорів із правопорушниками є специфічним різновидом професійної діяльності працівників поліції, який входить до системи оперативно-розшукових, слідчих та інших заходів, спрямованих на попередження, розкриття та розслідування злочинів, а також виступають складовою, невід'ємною частиною тактичних операцій в криміналістичній, оперативно-розшуковій та кримінально-процесуальній діяльності [3, с. 303].

Також тактична підготовка майбутнього працівника Національної поліції України до ведення переговорів із правопорушниками включає в себе ознайомлення з етапами та стилями ведення переговорного процесу, ознаками успішного ведення переговорів, а також навичками, якими має володіти майбутній парламентар, тобто особа, що веде переговори із правопорушниками. У найбільш загальних рисах переговорний процес із правопорушниками складається з трьох етапів:

- 1) підготовка до ведення переговорів;
- 2) безпосереднє ведення переговорів;
- 3) досягнення домовленості та забезпечення умов їх виконання.

Підготовчий етап характеризується визначенням кількості правопорушників, їх віку, статі, психологічних особливостей, мотивів, цілей тощо. Водночас, на цьому етапі майбутньому парламентару важливо зняти емоціональну напругу та заспокоїти правопорушника з метою переведення переговорів у спокійне співробітництво.

Безпосереднє ведення переговорів припадає на другий етап переговорів, на якому майбутній парламентар повинен спробувати знизити рівень вимог правопорушників, налагодити особистий контакт з ними, а також розробити альтернативні варіанти шляхів вирішення кризової ситуації.

На фінальній фазі переговорів із правопорушниками майбутній парламентар має бути готовим до контролювання ситуації, адже, до цього часу злочинці вже виявляють нетерпіння і вимагають від влади конкретних дій.

Базуючись на розроблених наукою та практикою основних стратегіях людської поведінки в конфліктній ситуації, (таких як уникнення, суперництво, компроміс, співробітництво), прийнято виділяти три основних стиля проведення переговорів: жорсткий стиль, м'який стиль, торговий стиль співробітництва. Обираючи жорсткий стиль ведення переговорів із правопорушниками, майбутньому поліцейському варто наполягати на своїх вимогах, не піддаватися на поступки, здійснювати тиск на правопорушника та не проявляти ніякої турботи про задоволення його потреб. Водночас, на думку деяких науковців, жорсткий стиль є досить небезпечним, тому, якщо майбутній працівник поліції, який буде вести переговори із правопорушником, не впевнений у позитивному результаті їх проведення, то такий стиль не варто використовувати [4, с. 133]. На відміну від жорсткого стилю ведення переговорів із правопорушником працівник правоохоронних органів, застосовуючи м'який стиль ведення переговорів, проявляє поступливість, йде «на зустріч» правопорушникові [5, с. 46]. Зміст переговорів у м'якому стилі полягає у знятті напруження в ситуації, яка склалася. Торговий стиль ведення переговорів відповідає стратегії компромісу. Принцип цього стилю описується наступним чином: «ви зробите для нас це, а ми зробимо наступне». Тобто відбувається обмін діями, в результаті якого працівник поліції має в чомусь програти, для того, щоб в чомусь виграти. Безумовно, майстерність вести переговори з правопорушниками, як і будь-яка інша майстерність, приходить лише з досвідом та практикою.

Тому у якості практичних рекомендацій майбутньому працівникові поліції необхідно відвідувати тренінг-семінари з метою підвищення своєї майстерності у напрямі здійснення переговорної діяльності. Водночас, обов'язковою є підготовка керівниками підрозділів Національної поліції на базі програм навчальних закладів МВС України, які б передбачали необхідну кількість годин аудиторних занять, для проведення тренінгів з різних аспектів переговорної діяльності; проведення ділових та імітаційних ігор з моделюванням різноманітних сценаріїв з метою розвитку переговорної компетентності та формування належної переговорної культури у працівників Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03.2003 № 638-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 25. Ст. 180.
2. Ковальчишина Н. И. Про підготовку співробітників правоохоронних органів до переговорів з терористами. *Психологія и право*. 2013. Т. 3, № 1. URL: http://psyjournals.ru/psyandlaw/2013/n1/58321_full.shtml (дата звернення: 20.03.2020).
3. Прыгунов П. Я. Психологическое обеспечение специальных операций: ролевое поведение : учеб. пособие. Киев : Европейский ун-т, 2000. 303 с.
4. Криволапчук В. О., Васильев А. С. Тактика дій працівника міліції у типових та екстремальних ситуаціях під час виконання службових обов'язків : навч.-метод. посіб. Київ : ВПЦ МВС України, 2006. 133 с.
5. Свободный Ф. К. Особенности ведения переговоров в ситуации захвата заложников : метод. рек. Барнаул, 2004. 46 с.

Отримано 23.03.2020

УДК 351.811

КОТЕЛЮХ М. О.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-5580-7798>;

СМОЛА Р. М.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-1265-0313>

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДГОТОВКА ДО КЕРУВАННЯ ОПЕРАТИВНИМ ТРАНСПОРТНИМ ЗАСОБОМ ЗІ ВСТАНОВЛЕНИМИ СПЕЦІАЛЬНИМИ ЗВУКОВИМИ І СВІТЛОВИМИ СИГНАЛЬНИМИ ПРИСТРОЯМИ

В статті розглянуто права і обов'язки водіїв оперативних транспортних засобів при їх керуванні зі встановленими спеціальними звуковими та світловими сигнальними пристроями. Проаналізовано вимоги Правил дорожнього руху, від яких зазначена категорія водіїв може та не може відступати при здійсненні керування оперативним транспортним засобом. Запропоновано трьох етапну схему підготовки водіїв до керування оперативним транспортним засобом зі встановленими спеціальними звуковими та світловими сигнальними пристроями.

Ключові слова: оперативний транспортний засіб, спеціальні звукові та світлові сигнальні пристрої, підготовка водія.

Щоденно виникають ситуації, коли водії при виконанні невідкладних службових завдань попадають в несприятливі умови безпечного керування транспортним засобом, що в результаті може призвести до виникнення негативних наслідків у вигляді дорожньо-транспортних пригод.

Спеціальні звукові сигнали та пробіскові маячки синього кольору можуть установлюватися на транспортних засобах за наявності відповідного дозволу МВС виключно для:

- пересування осіб, стосовно яких здійснюється державна охорона;
- використання МВС, Національною поліцією, підрозділами безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у ЗСУ, Національною гвардією, податковою міліцією, СБУ, Головним управлінням та підрозділами урядового фельд'єгерського зв'язку Державної

служби спеціального зв'язку та захисту інформації, воєнізованими формуваннями, установами виконання покарань та слідчими ізоляторами Державної кримінально-виконавчої служби, НАБУ, Державним бюро розслідувань, Управлінням державної охорони, Державною прикордонною службою, підрозділами Державної спеціальної служби транспорту, Державною службою з безпеки на транспорті, бригадами екстреної (швидкої) медичної допомоги, Оперативно-рятувальною службою цивільного захисту, службою інкасації та перевезення цінностей НБУ та банків України, підрозділом відомчої охорони НБУ.

Пріоритети які надаються водіям при керуванні службовим транспортним засобом з включеними проблисковими маячками синього та(чи) червоного кольору та звуковим сигналом з одночасним правом відступати від вимог розділів 8 (крім сигналів регулювальника), 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 26, 27 та пункту 28.1 Правил дорожнього руху України, вимагають від них додаткового спеціалізованого та більш серйозного рівня підготовки.

Водій оперативного транспортного засобу з включеними проблисковими маячками синього та(чи) червоного кольору може відступати від вимог правил дорожнього руху, але при цьому він повинен враховувати порядок безпечного керування транспортним засобом.

Водій оперативного транспортного засобу може повністю або частково відступати від наступних знаків:

- 1.10 «Нерівна дорога». Водій повинен враховувати ділянки дороги, яка має нерівності проїзної частини – напливи, спучення, хвилястості.

- 1.11 «Пагорб». Водій повинен враховувати ділянки дороги і бути максимально уважним, де необхідно примусово знизити швидкість руху транспортного засобу при наявності на проїзній частині напливів, бугрів чи перепадів при стикуванні частин конструкцій мостів, перед штучно створюваними буграми у місцях, які можуть бути небезпечними при перевищенні дозволеної швидкості у відповідних місцях (медичні, виховні та навчальні заклади і т. д.).

- 1.12 «Вибоїна». Ділянка дороги з пошкодженням дорожнього полотна (вибоїни чи провали дорожнього покриття на проїзній частині).

Водії проїжджаючи ділянки дороги, де встановлені зазначені дорожні знаки, повинні враховувати ряд особливостей: вид та стан транспортного засобу, вид вантажу який перевозить, особливості та статус пасажирів в транспортному засобі.

- 3.21 «В'їзд заборонено». У випадку, якщо ділянка дороги де встановлено даний дорожній знак призначена для одностороннього руху то водії оперативних транспортних засобів з увімкненими проблисковими маячками повинні враховувати можливість безперешкодного проїзду даної ділянки дороги.

Водію оперативного транспортного засобу заборонено відступати від вимог наступних знаків:

- 1.9 «Тунель». Попереджає всі категорії водіїв про необхідність увімкнення ближнього світла фар наближаючись до інженерної споруди, яка не має штучного освітлення та інформує про обмежену оглядовість при вїзді в тунель або на під'їзді до нього звужена проїзна частина, також необхідно враховувати габарити для окремих видів транспортних засобів.

- 1.15 «Небезпечне узбіччя». Водій повинен враховувати особливості узбіччя і свого транспортного засобу, адже зупинившись на даній ділянці узбіччя автомобіль без сторонньої допомоги може не виїхати з даного місця, що в кінцевому результаті може негативно вплинути (відобразитися) на ефективність виконання невідкладних службових завдань.

- 5.29.1-5.29.3 «Тупик». Водій не може відступити та проігнорувати інформацію цього знаку, для цього вказується завчасно де відсутній наскрізний проїзд.

Водію оперативного транспортного засобу заборонено ігнорувати вимоги світлофорів, маючи переваги у русі, адже можуть виникнути різні причини з яких водій приватного чи маршрутного транспортного засобу не пропустить оперативний транспортний засіб з увімкненими проблисковими маячками та звуковим сигналом.

Крім того водії даних транспортних засобів обов'язково повинні враховувати обмеження для руху, які встановлені забороняючою групою дорожніх знаків, стосовно

габаритів (висоти, довжини, ширини) та ваги, при проїзді небезпечних, аварійних та інших ділянок дороги.

Відступаючи від вимог розділу 10 «Початок руху та зміна його напрямку» водій обов'язково повинен враховувати наступні фактори:

- початок руху відбувається з однаковою чи навіть більшою уважністю і спостережливістю, ніж для водіїв звичайних транспортних засобів;
- змінюючи напрямок руху впевнитися в безпеці його виконання;
- водій знаходиться в підвищеному стані тонусу для більш швидкої та ефективної уваги та реакції.

При можливості водій повинен менше маневрувати для більшого підтримання стійкості автомобіля і зменшення ситуацій які можуть бути небезпечними та аварійними, що досягається інформуванням водіїв за допомогою звукових та світлових сигналів і додатково за необхідності гучномовцем.

Під час вибору швидкості руху водій повинен враховувати дорожню обстановку, а також особливості вантажу, що перевозиться, і стан транспортного засобу, щоб мати змогу постійно контролювати його рух та безпечно керувати ним.

У темну пору доби та в умовах недостатньої видимості швидкість руху повинна бути такою, щоб водій мав змогу зупинити транспортний засіб у межах видимості дороги. Якщо виникла небезпека для руху або перешкоди, яку водій об'єктивно спроможний виявити, він повинен негайно вжити заходів для зменшення швидкості аж до зупинки транспортного засобу або безпечного для інших учасників руху об'їзду перешкоди.

Водій залежно від швидкості руху, дорожньої обстановки і стану транспортного засобу повинен дотримувати безпечної дистанції та безпечного інтервалу. Під час обгону, випередження, об'їзду перешкоди чи зустрічного роз'їзду необхідно дотримувати безпечного інтервалу, щоб не створювати небезпеки для дорожнього руху.

Перед початком обгону водій повинен переконатися в тому, що смуга зустрічного руху, на яку він буде виїжджати, вільна від транспортних засобів на достатній для обгону відстані, або водії прийняли якомога правіше чи зупинилися біля правого краю проїзної частини, даючи тим самим можливість безпечного та безперешкодного проїзду оперативному транспортному засобу.

Відступаючи від вимог зупинки і стоянки транспортних засобів у передбачених для цього місцях, водії при виконанні невідкладних службових завдань обов'язково повинні ввімкнути пробісний маячок та сигнал аварійної зупинки і спеціальним звуковим сигналом (або без увімкненого спеціального звукового сигналу та сигналу аварійної зупинки).

При проїзді перехресть сигнали регулювальника є обов'язковими для виконання всіма учасниками дорожнього руху. При проїзді перехрестя з обмеженою видимістю та (чи) підвищеною інтенсивністю руху водій обов'язково повинен знизити швидкість для безпечного проїзду даної ділянки і впевненості в тому що інші учасники вчасно зреагували і діють у відповідності до вимог правил дорожнього руху.

Маршрутні транспортні засоби не мають переваги в русі перед оперативними транспортними засобами, але згідно пункту 17.4 у населених пунктах, наближаючись до автобуса, мікроавтобуса або тролейбуса, що розпочинає рух від позначеної зупинки, розташованої в заїзному «кармані», водії інших транспортних засобів зобов'язані зменшити швидкість, а в разі потреби зупинитися, щоб дати можливість маршрутному транспортному засобу розпочати рух. Тому водій оперативного транспортного засобу повинен впевнитись в тому що водій маршрутного транспортного засобу його бачить і пропускає.

Маючи перевагу в русі дана категорія водіїв наближаючись до пішохідних переходів і зупинок транспортних засобів, повинна враховувати те що оперативний транспортний засіб з увімкненими пробісними маячками можуть не помітити і не почути, або на пішохідному переході можуть знаходитись люди похилого віку, діти та особи з явними ознаками інвалідності, які вчасно чи адекватно не мають можливості відреагувати.

Рухаючись на транспортному засобі в житловій та пішохідній зоні водієві необхідно бути надзвичайно уважним та раптово реагувати на пішоходів та перешкоди які можуть перед ним з'явитися.

Відступаючи від вимог розділу 27 «Рух по автомагістралях і дорогах для автомобілів», водій оперативного транспортного засобу повинен врахувати: зупинку поза спеціальними

місцями для стоянки; розворот і в'їзд у технологічні розриви розділювальної смуги; рух заднім ходом. Водієві необхідно переконатися в безпеці виконання даних маневрів.

На гірських дорогах і крутих спусках, де зустрічний роз'їзд утруднено, водій оперативного транспортного засобу має перевагу, коли рухається вгору та на спуск. Швидкість руху необхідно розраховувати із особливостей рельєфу, обмеженої видимості та крутизни поворотів.

Навчання водіїв оперативних та екстрених служб повинно проводитись в декілька етапів: підготовчий; основний; контрольний.

Перший етап включає в себе теоретичну та психологічну підготовку щодо порядку та особливостей дій в нестандартних ситуаціях та готовності до їх виконання в складних дорожніх умовах.

Розглядаючи складні, несприятливі, екстремальні та ін. дорожні умови дана категорія водіїв повинна вміти не допускати небезпечних ситуацій, а при їх виникненні стабілізувати до безпечного порядку руху. На першому етапі виникає необхідність водіїв до психологічної готовності керуванню транспортним засобом в умовах високого рівня виникнення можливих аварійно-небезпечних ситуацій.

Ускладнені дорожні умови включають в себе: рух в місті при великій завантаженості проїзної частини; несприятливі погодні умови: дощ, сніг, ожеледиця, туман. Небезпечні ситуації: проїзд на червоний сигнал світлофора; виїзд та рух по зустрічній смузі; перевищення швидкості.

При виникненні таких умов та ситуацій невідготовлений водій може припуститися помилки у зв'язку з недостатньою кількістю навиків до правильних дій в несприятливих умовах та (чи) небезпечних ситуаціях які виникають на дорозі при екстремальному керуванні транспортним засобом.

Другий етап основний. Він полягає в тому що без практичного відпрацювання навчальної їзди з імітацією складних дорожніх умов та небезпечних ситуацій які можуть виникнути, водій не може обійтись теоретичними знаннями і правильно реагувати на небезпечні ситуації, що раптово виникають.

Навчання повинно проходити по наростанню складних та екстремальних умов керування транспортним засобом з постійною зміною сценаріїв на навчальному автодромі. Це дасть можливість водієві відпрацювати до автоматизму правильність дій в більшості ситуацій які виходять за рамки безпечних.

Дані види навчань необхідно проводити періодично для постійного підтримання, відновлення та додаткового вивчення і аналізу ситуацій які можуть виникнути у водія під час виконання невідкладних службових завдань.

Необхідність проведення даних занять повинна бути розширена в рамках забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні та проводитись зі всіма оперативними службами різних відомств та міністерств.

Важливо враховувати різницю між особливостями навчання: Державної служби з надзвичайних ситуацій; Національної поліції України; служб невідкладної швидкої медичної допомоги; військовослужбовців при виконанні службово-бойових завдань; інших підрозділів, служб, відомств.

Третій етап контрольний. Полягає в перевірці теоретичних знань та практичних навиків управління транспортним засобом в небезпечних умовах та екстремальних ситуаціях. З подальшим аналізом та вибором безпечних варіантів дій в нетипових ситуаціях, що можуть призвести до виникнення дорожньо-транспортної пригоди при невчасному реагуванні на раптову ситуацію чи помилкові дії водія.

Список бібліографічних посилань

1. Про правила дорожнього руху : Постанова Кабінету Міністрів України від 10.10.2001 № 1306 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п> (дата звернення: 16.04.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 355.4:351.74(477)

КУЩЕНКО В. О.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5859-5906>;

СЕЧАНЦИНА Д. О.,

курсант 4 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

ВИХОВАННЯ СТРЕСОСТІЙКОСТІ У ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОПЕРАЦІЙ

Проаналізовано причини помилок і огріхів поліцейських у виконанні службових завдань, визначено роль виховання в поліцейських психологічної витривалості та стресостійкості у підготовці.

Ключові слова: *психологічна витривалість, стресостійкість, поліцейський, емоційна напруга.*

Професійна діяльність працівників поліції характеризується такими ситуаціями, для яких притаманна несподіваність, тривалість та інтенсивність впливу несприятливих чинників навколишнього середовища, а іноді наявність загрози самому життю. Екстремальними (від лат. *extremum* – граничний, крайній) називають ситуації, які вимагають від людини подолання значних перешкод, зобов'язують її до повного, граничного напруження сил і можливостей, щоб впоратися з ними і виконати службові завдання. Особливої уваги потребує психологічна стійкість працівників поліції – як своєрідний фундамент професійної готовності до виконання дій в екстремальних умовах службової діяльності. Під психологічною стійкістю розуміється цілісна характеристика особистості, що забезпечує її стійкість до фрустраційного і стресогенного впливу важких ситуацій [1]. Правоохоронці часто потрапляють у складні і часом небезпечні психологічні ситуації у повсякденній службовій діяльності, які завдають стресогенного впливу на психіку працівника.

В останні роки спостерігається тенденція до підвищення екстремальності діяльності поліції, пов'язана із збільшенням терористичних актів, бойовими діями на сході країни, затриманнями злочинців, звільненнями заручників, більш частим застосуванням зброї, забезпеченням правопорядку при проведенні масових заходів тощо. Результати досліджень психологів показують, що такі фактори, як ненормований робочий день, постійний контакт з асоціальними елементами, необхідність повної віддачі психічних і фізичних сил при припиненні злочинів значно знижують функціональні резерви організму, аж до їх повного виснаження.

Тому важливу роль у підготовці майбутніх працівників поліції відіграє виховання в них психологічної витривалості та стресостійкості. Особливо такі високі вимоги та якості висуваються для працівників спеціальних підрозділів поліції. Оскільки їх діяльність безпосередньо пов'язана з підвищеним рівнем емоційної напруги, небезпеки та реальної загрози життю. Успішне вирішення завдання під час проведення поліцейських операцій залежить від правильних та продуманих дій її учасників. Для подолання стресової ситуації та поступових дій працівника йому необхідно на достатньому рівні вміти опановувати свій страх та емоції. У цьому важливу роль відіграє його впевненість в своїх професійних вміннях та навичках для вирішення завдання операції та їх правильна тактика виконання.

В тактичній підготовці працівників поліції та спеціальних підрозділів важливу роль відіграє відпрацювання тактичних дій та прийомів протидії злочинцям, що дозволяє в певній мірі підготувати працівників для виконання майбутніх завдань. Основним методом в тактичній та психологічній підготовці працівників є вирішення ситуативних завдань. Такий спосіб відпрацювання можливих ситуацій дозволяє виробити в працівника певну модель поведінки у ситуаціях, наближених до реальних стресових умов.

Тактика проведення спеціальної операції вимагає від працівника використання його спеціальних прийомів та навичок на високому рівні. Їх багаторазове відпрацювання дозволяє покращити рівень володіння ними за якого працівник буде почуватися впевненим в своїх можливостях, достатніх для вирішення поставленого завдання. Важливу роль має психологічна підготовка працівників поліції у навчальному закладі, яка повинна бути спрямована на формування стійкості до:

- негативних чинників службової діяльності: напруженості, відповідальності, ризику, небезпеки, дефіциту часу, невизначеності, несподіванок тощо;
- травмуючих чинників, що значно впливають на психіку: виду крові, трупів, тілесних ушкоджень та ін.;
- ситуацій протистояння: вміння вести психологічну боротьбу з особами, що протидіють попередженню, розкриттю та розслідуванню злочинів, протистояти психологічному тиску, маніпулюванню з боку, як законотриваючих громадян, так і правопорушників; не піддаватися на провокації й ін.;
- конфліктних ситуацій в службовій діяльності: вміння проаналізувати внутрішні причини конфлікту, розібратися в закономірностях їх виникнення, протікання і знайти способи вирішення конфліктних ситуацій; вміння володіти собою в психологічно напружених, конфліктних, провокаційних ситуаціях.

Аналіз помилок і огріхів поліцейських у виконанні службових завдань доводить необхідність вдосконалення методів формування психологічної стійкості майбутніх правоохоронців до фрустраційного і стресогенного впливу екстремальних ситуацій професійної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Психологический словарь / под ред. М. Г. Ярошевского. М., 1990. 494 с.
2. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Сокурника ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 425 с.
3. Словник української мови : в 11 т. / редкол.: І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980. Т. 9: С / ред. І. С. Назарова, О. П. Петровська, Л. Г. Скрипник, Л. А. Юрчук. Київ, 1973. 840 с.
4. Юридична психологія : підручник / за заг. ред. О. М. Бандурки ; Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. 688 с.

Отримано 01.03.2020

УДК 351.74:351.753.3

ЛОПАЄВА О. М.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/000-0003-1132-9357>;

БОЙКО О. І.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-1030-5997>

АКТУАЛЬНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ПАТРУЛЬНИМИ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ

Розглядається актуальність застосування та використання вогнепальної зброї патрульними поліцейськими при виконанні службових обов'язків у порівнянні з європейськими країнами.

Ключові слова: вогнепальна зброя, поліцейський, професійна безпека, особиста безпека, професійний ризик, патрульна поліція.

Ускладнення криміногенної обстановки в країні неодмінно створює екстремальні умови для службової діяльності, підвищує ступінь відповідальності і особистого ризику при виконанні співробітниками поліції своїх обов'язків. Застосування вогнепальної зброї окремими категоріями посадових осіб поліції - найжорсткіша міра безпосереднього примусу. Ознака примусовості як сутнісна ознака поліцейських органів доповнюється ознакою «озброєності». Надане поліції як підсистемі виконавчої влади право застосовувати силу для досягнення законних цілей - її головна відмінна риса, що дозволяє цій структурі зайняти особливе місце в системі правоохоронних органів [1, с. 201].

Можна говорити, що з одного боку застосування вогнепальної зброї патрульними поліцейськими об'єктивно ставить під загрозу здоров'я і нерідко - життя правопорушника, з іншого - є часом єдиним способом захисту осіб, підданих злочинному посяганням, а також найважливіших інтересів суспільства і держави. Тому важливо, щоб застосування вогнепальної зброї уповноваженими на те посадовими особами здійснювалося на основі чіткої правової регламентації і в суворій відповідності з Законом. Проблема правового регулювання застосування вогнепальної зброї при виконанні службових обов'язків і забезпечення готовності до діяльності завжди займала одне з центральних місць в діяльності правоохоронних органів в цілому, і поліції - зокрема.

Так, згідно ч. 5 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю тільки після попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання заходу примусу [2].

Безумовно, однією з основних функцій правоохоронних органів (в тому числі і патрульної поліції) є захист конституційних прав і свобод громадян. При цьому, поліцейський уповноважений застосовувати вогнепальну зброю у разі збройного нападу, якщо відвернення чи припинення відповідного нападу неможливо досягнути іншими засобами.

Дотримання підстав застосування вогнепальної зброї має значення не тільки для досягнення оптимального результату при припиненні протиправної поведінки, але і для правової оцінки дій співробітників патрульної поліції. Така оцінка дій практично завжди здійснюється після застосування ними зброї і в ході відомчої службової перевірки або у зв'язку з незаконним застосуванням вогнепальної зброї [1, с. 203].

Неоднозначність оцінки дій співробітників патрульної поліції при застосуванні ними вогнепальної зброї свідчить, що між групами норм, що регулюють застосування вогнепальної зброї, виникають суперечності, наслідками яких є необґрунтоване притягнення таких співробітників до відповідальності, в тому числі і до кримінальної. Разом з тим на тлі безперервно зростаючої насильницької злочинності зростає страх співробітників правоохоронних органів застосовувати зброю. Сучасна злочинність, поряд з небезпечними змінами в кількісних характеристиках, зазнає вкрай негативні якісні зміни у вигляді посилення її агресивності по відношенню до представників влади. Одночасно при зростанні діянь, пов'язаних із застосуванням насильства щодо співробітників патрульної поліції, зброя для відбиття нападу практично ними не застосовується.

Так, згідно ч. 9 ст. 46 Закону України «Про Національну поліцію» поліцейському заборонено застосовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, а також у вогненебезпечних та вибухонебезпечних місцях, крім випадків необхідності відбиття нападу або крайньої необхідності [2].

Необхідність теоретичних обґрунтувань і вдосконалення правового регулювання застосування співробітниками патрульної поліції вогнепальної зброї, підвищення якості правової оцінки (кваліфікації) в інтересах вдосконалення слідчої та судової практики, співвіднесені з сучасними реаліями, є в даний час життєво важливою і своєчасною практикою.

Необхідно відзначити, що законодавство різних країн має свої особливості, що регулюють повноваження співробітників поліції щодо застосування вогнепальної зброї. Це підтверджується змістом нормативних правових актів, статистичними даними, опитуваннями громадської думки серед поліцейських і громадян. В європейських країнах досить гуманно

ставляться до застосування зброї поліцейськими, виходячи з принципу: забороняється застосовувати зброю, якщо мету можна досягти більш гуманними засобами. Так, у Великій Британії та Норвегії поліцейські несуть службу без вогнепальної зброї [3, с. 27].

Крім того, в Норвегії співробітникам правоохоронних органів, в разі втечі ув'язненого з-під варти дозволено застосовувати тільки гумові кулі, щоб не завдати тяжкі травми (це і щодо засудженого А.Б. Брейвіка, від рук якого 77 людей загинули і 151 отримали поранення) [4].

Великобританія також відноситься до тих країн, в яких поліцейські при несенні служби з охорони громадського порядку не озброєні вогнепальною зброєю. За статистичними (звітними) даними велика частина жителів Великобританії вважає, що озброїти поліцію - значить порушити головні засади її роботи. Обов'язок поліцейських у Великобританії - перед громадянами, а не перед державою. Однією з основних цілей поліції є захист і дотримання основних прав і свобод людини в тому вигляді, в якому вони закріплені в міжнародних нормативних правових актах, зокрема в Європейській конвенції про права людини. Необхідно відзначити, що рівень злочинності із застосуванням вогнепальної зброї в Сполученому Королівстві досить низький [4].

Керуючись принципом гуманізму, дотриманням основоположних прав і свобод людини, головна ідея нормативно-правових актів (в тому числі і України) полягає в тому, що патрульні поліцейські (посадові особи), які беруть участь в реалізації функцій з підтримання правопорядку, наскільки це можливо, використовують ненасильницькі засоби, а вогнепальну зброю застосовують у виключних випадках. Вони можуть застосовувати вогнепальну зброю тільки в тих випадках, коли інші методи є неефективними або не дають будь-яких надій на досягнення наміченого результату [5, с. 87].

Станом на сьогодні залишається досі невирішеним ряд питань, пов'язаних з підставами застосування вогнепальної зброї, кваліфікацією дій співробітників патрульної поліції після застосування вогнепальної зброї. Одночасно норми, що регулюють застосування зброї зазначеними працівниками, закріплюють перелік випадків застосування зброї, у тому числі відповідальності за можливі наслідки, які можуть настати в результаті точного дотримання її положень.

Безсумнівно, що вогнепальна зброя, володіючи високою вражаючою здатністю, є предметом підвищеної небезпеки і вимагає уважного і компетентного поводження і застосування. При всій очевидній небезпеці, що виходить від непрофесійного застосування зброї, на наш погляд, в Україні не варто забороняти використовувати вогнепальну зброю патрульним поліцейським. Необхідно підвищити рівень довіри населення до органів поліції, який сприяв би надання допомоги громадянами поліцейським, повазі закону і державних органів, що забезпечують охорону громадського порядку.

Список бібліографічних посилань

1. Логачев М. Г. Правові та психологічні аспекти застосування вогнепальної зброї персоналом поліції. *Право і Безпека*. 2017. № 4. С. 199–204.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
3. Бочек О. І. Міжнародні стандарти застосування сили та вогнепальної зброї поліцією з підтримання правопорядку. *Наука і правоохорона*. 2017. № 2. С. 25–29.
4. Рейтинг стран мира по уровню демократии // Гуманитарный портал : сайт. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/democracy-index/info> (дата звернення: 20.04.2020).
5. Волков Ю. М., Поливанюк В. Д. Проблемні питання застосування вогнепальної зброї працівниками Національної поліції під час виконання службових обов'язків. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 4. С. 86–89.

Отримано 24.04.2020

УДК 796.07

ЛУКІН Б. П.,

заслужений майстер спорту України,
суддя міжнародної категорії з тайландського боксу,
викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4952-7407>;

БУРХАЙЛО В. А.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4329-9140>

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ТЕХНІЦІ ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ЗАСОБАМИ КІКБОКСИНГУ

У статті розглядаються актуальні питання навчання техніці застосування заходів фізичного впливу майбутніми офіцерами Національної поліції України в умовах навчання у закладах вищої освіти МВС України. Практика підготовки спортсменів-єдиноборців свідчить про те, що найбільш ефективним технічним арсеналом, який використовують правоохоронці під час сутички з правопорушником є не лише ударна техніка руками, але й – ногами. Сучасний кікбоксинг у своєму арсеналі вміщає найбільш раціональні та ефективні технічні прийоми і тактичні комбінації. Вище перелічене запозичене з класичного боксу, східних бойових мистецтв та інших «ударних» єдиноборств, у яких поєднуються одночасно удари руками та ногами. Експериментально доведено, що методика навчання техніці застосування заходів фізичного впливу курсантів закладів вищої освіти МВС України на основі базової техніки кікбоксингу є більш прогресивною на відміну від загальноприйнятої методики. Результати дослідження впроваджені у практику фізичної підготовки правоохоронців досліджуваної групи.

Ключові слова: кікбоксинг, заходи фізичного впливу, фізична підготовка, правоохоронці, методика, курсанти, службова підготовка, техніка.

Постановка проблеми. Застосування фізичної сили правоохоронцями – є крайньою мірою і передбачає використання ними контрольованих ударів, кидків, утримань, больових та задушливих прийомів у залежності від певної динамічної ситуації під час сутички із правопорушником. Вище зазначене вимагає від сучасного правоохоронця високої різнобічної службової підготовленості, що забезпечується формуванням необхідними для виконання завдань за призначенням професійними компетенціями [1].

Слід зауважити що наданий момент створилися несприятливі умови в підготовці курсантів закладів вищої освіти МВС України у напрямі навчання їх техніці та тактиці застосування заходів фізичного впливу (застосування фізичної сили), що виражається у недостатній кількості годин на проведення практичних занять, наявністю великої кількості курсантів у навчальних групах (взводах), які не мають попередньої підготовки зі спортивних прикладних єдиноборств.

Важливим є той факт, що практика підготовки висококваліфікованих спортсменів-єдиноборців свідчить про те, що найбільш ефективним на практиці під час сутички правоохоронця із правопорушником є не лише удари руками, але й удари ногами. Сучасний кікбоксинг у своєму технічному арсеналі вміщає найбільш раціональні та ефективні технічні прийоми, які запозичені із різних повноконтактних єдиноборств. Тому, кікбоксинг може претендувати на ефективний засіб якісного навчання техніці застосування заходів фізичного

впливу майбутніх офіцерів Національної поліції України, що дозволить зменшити кількість травмувань, поранень та загибелі особового складу під час виконання службових завдань. Вище зазначене підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Дослідження виконано у відповідності до: плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки Харківського національного університету внутрішніх справ (2017-2020 р.р.); зведеного плану НДР і ДКР (РК) Українського інституту науково – технічної і економічної інформації (шифр «Модель-РБ», номер державної реєстрації 0108U007536).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення техніки службово-прикладного рукопашного бою (заходів фізичного впливу) правоохоронців схожих силових структур світу присвячені роботи тренерів-дослідників з єдиноборств: Ашикаґи К. В., Вольфа Х. М., Грищенка Д. С., Евсікова А. І., Ісаєва Р. А., Лоуера Д. І., Кашиवासакі К. І., Кочергіна А. С., Моргунова О. А., Ощепкова В. С., Панова О. С., Спиридонова В. А., Харлампієва А. А., Хацаюка О. В., Ягелло В. І., Ярещенка О. А., Чуха А. М., та інших фахівців.

Цікавими за своїм змістом і практичною складовою є роботи: Антоненка С. А. [2], Бурцева Г. А. [3], Іванов-Катанського С. А. [4], Калмикова Е. В. [5], Лялька В. В. [6], Пархомовича Г. П. [7], Рудмана Д. Л. [8] та інших тренерів-дослідників. Вище зазначені напрацювання доцільно впровадити в систему фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ).

В результаті аналізу науково-методичної літератури встановлено, що у фахівців галузі єдиноборств відсутня єдина думка щодо підходів навчання майбутніх офіцерів НПУ техніці застосування заходів фізичного впливу. Під час логічного аналізу ми дійшли до висновку, що службово-прикладний рукопашний бій правоохоронців доцільно розглядати з декількох позицій.

Перша – це прикладний рукопашний бій, який передбачає навчання техніці обеззброєння та затримання правопорушників (злочинців). Друга – спортивний рукопашний бій, який проводиться із дотриманням правил змагань і передбачає навчально-тренувальну чи змагальну сутичку двох здобувачів вищої освіти між собою. Третій – справжня рукопашна сутичка з правопорушником (злочинцем) яка відбувається без правил та обмежень і передбачає лише один результат – перевагу та перемогу правоохоронця. Варто відмітити, що в останньому випадку у більшій мірі, схемі рукопашної сутички відповідає кікбоксинг. Крім цього, основні види ударів руками і ногами в кікбоксингу досить ефективні під час застосування заходів фізичного впливу поліцейськими, вони також достатньо прості у технічному виконанні і відповідним чином легкі для навчання. Цей факт відіграє важливе значення, коли час на формування навичок застосування заходів фізичного впливу обмежений часом навчального плану з підготовки майбутніх офіцерів НПУ.

Таким чином, в основі техніки навчання застосування заходів фізичного впливу майбутніх офіцерів НПУ повинен бути службово-прикладний вид спорту – кікбоксинг.

Мета статті – розробка методики навчання техніці застосування заходів фізичного впливу курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ засобами кікбоксингу.

Виклад основного матеріалу. В результаті моніторингу спеціальної науково-методичної літератури [1-8] та інш., нами були виділені необхідні «ключові» технічні дії застосування фізичної сили правоохоронцями. У свою чергу, технічні дії були розподілені на дві групи: базові (стійки, переміщення, одиночні удари, підсічки, захист руками і ногами) та спеціалізовані (техніко-тактичні комбінації).

В основі запропонованої нами методики навчання техніці застосування заходів фізичного впливу лежить 15 типових комбінацій ударної техніки кікбоксингу. Для перевірки ефективності вище зазначеного нами проведено педагогічний експеримент, у якому прийняли участь курсанти Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС). Експериментальний варіант навчання техніці застосування заходів фізичного впливу відрізнявся від традиційного – повною заміною змісту практичних занять з фізичної підготовки, які присвячені формуванню прикладних навичок рукопашного бою (ударна техніка) майбутніх офіцерів, технічним арсеналом кікбоксингу.

На початку педагогічного експерименту курсанти контрольної та експериментальної груп (Кг, Ег) виконували вхідний контроль (тестування), під час якого визначався рівень їх фізичної підготовленості, сили та швидкості виконання ударів ногами і руками. Статистичний аналіз результатів тестування досліджуваних курсантів Кг та Ег свідчить про те, що у досліджуваних обох груп однаковий рівень фізичної та технічної підготовленості.

Наприкінці педагогічного експерименту у зміст тестування досліджуваних курсантів додатково було включено експертний аналіз техніки виконання: ударів руками та ногами по боксерським снарядам; прийомів затримання та обеззброєння супротивника. Крім цього оцінювалися результати та показники змагальної діяльності з рукопашного бою.

Результати тестування спеціальної фізичної підготовленості досліджуваних курсантів Кг та Ег ХНУВС свідчать про те, що рівень їх фізичного розвитку та техніки застосування заходів фізичного впливу упродовж 2017-2020 р.р., значно підвищився (статистичні показники достовірності в межах 94-98%%). У свою чергу, міжгрупове порівняння вище зазначених показників досліджуваних курсантів наприкінці педагогічного експерименту вище у правоохоронців Ег, на відміну від представників Кг, що свідчить про ефективність розробленої нами методики.

Висновки. Таким чином, мету та завдання дослідження досягнуто. Запропонована нами методика навчання техніці застосування заходів фізичного впливу курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ засобами кікбоксингу виявилася більш ефективною на відміну від традиційної.

У досліджуваних курсантів Ег наприкінці педагогічного експерименту ефективність атакуючих ударів ногами склала майже одну третю, тобто кожен третій удар ногами досягав цілі (в Кг – кожен 5 удар). Захисні дії ногами курсанти Ег під час змагальної сутички виконували більш ефективно у порівнянні з курсантами Кг.

Підсумковий коефіцієнт ефективності змагальної діяльності під час рукопашної сутички у курсантів Ег наприкінці педагогічного експерименту був вищим на відміну від курсантів Кг на 4%, при рівні статистичної достовірності 99%.

Таким чином, можливим є ствердження, що розроблена і науково обгрунтована (експериментально перевірена) методика навчання техніці застосування заходів фізичного впливу курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ засобами кікбоксингу є більш прогресивною у порівнянні з традиційною.

Перспективи в цьому напрямі передбачають розробку тактичних комбінацій контратакуючих дій у різних варіативних умовах під час сутички з озброєним супротивником.

Список бібліографічних посилань

1. Хацаюк О. В. Сутність та структура готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням засобами СФП. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2019. Вип. 65, т. 2. С. 144–155.
2. Антоненко С. А. Основи методики удосконалення прийомів рукопашного бою в умовах навчання у закладах державної податкової служби. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. 2002. № 5. С. 26–27.
3. Бурцев Г. А. Рукопашный бой: оружие, которое всегда с тобой. Калуга : Золотая аллея, 2001. 207 с.
4. Иванов-Катанский С. А. Практическое боевое каратэ. М. : Гранд-Фаир, 2001. 540 с.
5. Калмыков Е. В. Индивидуальный стиль деятельности в спортивных единоборствах. М., 1996. 131 с.
6. Лялько В. В. Тренажеры в боевых искусствах : практ. пособие. Мн. : Харвест, 1998. 376 с.
7. Пархомович Г. П. Основы классического дзюдо : учеб.-метод. пособие для тренеров и спортсменов. Пермь : Урал – Пресс ЛТД, 1993. 398 с.
8. Рудман Д. Л. Самбо. М. : Тера спорт, 2000. 385 с.

Отримано 10.02.2020

УДК 613.6:623

ЛУЦЕНКО І. С.,

старший викладач кафедри вогневої підготовки факультету № 3
Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-04689-3284>;

ПРОКОПЕНКО О. О.,

курсант першого курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

РОЗУМНИЙ СНАЙПЕРСЬКИЙ КОМПЛЕКС (РСК)

Досліджено розробки приватної компанії TrackingPoint в сфері снайперського озброєння з метою виявлення позитивних якостей новітнього обладнання.

Ключові слова: оптичний приціл, маркування об'єкта, прецизійна вогнепальна зброя, високоточна стрільба.

Мистецтву снайпера навчаються роками, а щоб отримати необхідний специфічний досвід стрільці можуть витратити не один десяток років, які проходять у постійному русі та пошуках ідеальної зброї, ідеального екіпірування. Тому стають зрозумілими спроби різних корпорацій прискорити цей процес завдяки новітнім розробкам, які допомагають стрільцю підняти рівень майстерності використовуючи сучасні пристрої.

Сьогодні в арсеналі будь-якого професіонала є не тільки різні види вогнепальної зброї, але й досить широкий спектр різноманітних пристроїв які покликані прискорювати, автоматизувати важку та напружену працю з виявлення та знищення своєї цілі снайпером.

Зрозуміло, що такі пристрої мають бути максимально ергономічні, захищені від пливу навколишнього середовища та повинні якомога довше працювати без необхідності додаткового обслуговування.

Намагаючись винайти продукт, який задовольнив би найвимогливіших професіоналів, приватна компанія TrackingPoint (США) об'єднала усі необхідні прилади у одному корпусі і створила дивовижний оптичний приціл. Доповненням до якого стала снайперська гвинтівка (згодом з'явилися модифікації і для штурмових гвинтівок) з конструктивними особливостями, які значно знижують можливість стрільця виконати хибний постріл. Роботу усіх пристроїв синхронізує програмне забезпечення, яке перетворює їх у розумний снайперський комплекс. Розробники назвали свій снайперський комплекс «Precision Guided Firearms» (PGF).

У прицілі розміщено балістичний комп'ютер, лазерний далекомір, компас, прилад нічного бачення, тепловізор, є система керування спусковим гачком (яка містить десятки мікропроцесорів, електронних, електрооптичних та електромеханічних компонентів). Крім того є датчики для врахування поправок на ефект Коріоліса, ефект Магнуса, деривацію, тиск, температуру та вологість повітря, висоту, кут нахилу, силу та напрям вітру та інші перемінні. Загалом приціл може відстежувати одинадцять перемінних навколишнього середовища, які необхідно враховувати при високоточній стрільбі на великих та надвеликих дистанціях.

Виробник закрив декілька варіантів ведення вогню у програмне забезпечення прицілу. Наприклад «класичне» ураження об'єкта – коли стрілець сам вирішує коли йому відкривати і вести вогонь. Або стрілець може маркувати об'єкт виділивши на ньому необхідну зону для влучення. Це досягається частковим вибиранням вільного ходу спускового гачка при наведеному прицілі для вказування потрібного об'єкта, та конкретної зони ураження на ньому. Така зона ураження може бути малою крапкою (від 0,1 MOA) – що призведе до більш точного, однак більш довгого пострілу. Чи вона може завдаватися, як ціла область (до 4,0 MOA) – це призведе до більш швидкого пострілу, проте вплине на його точність. Після маркування приціл автоматично відстежує місце розташування та швидкість руху маркованого об'єкта, поки той перебуває у полі зору. Комп'ютер, розташований у прицілі, прив'язує прицільну марку до маркованої точки на обраному об'єкті. Датчики постійно

вимірюють перемінні, які впливають на постріл. Варто зазначити, що колір прицільної марки змінюється у залежності від того чи наведена вона на ціль чи ні. Для проведення пострілу стрілець має виконувати ті самі дії, що і зазвичай (прицілитися, виконати роботу з оброблення спускового гачка). Однак, якщо прицілювання не ідеальне – система керування спусковим гачком не дозволить провести хибний постріл. У такому випадку, стрілець має утримувати спусковий гачок з вибраним робочим ходом та вручну скорегувати прицільну марку у необхідну точку на об'єкті, тоді соленоїд (різновид котушки індуктивності) розблокує ударно-спусковий механізм для проведення ідеального пострілу.

Зрозуміло, що така техніка потребує живлення, даний приціл живиться від двох батарей розміщених у прикладі за його затильником, при цьому живлення відбувається не одразу від обох батарей, а по черзі. Загалом, батареї заряджаються біля трьох годин. Приціл зможе пропрацювати у штатному режимі від однієї батареї біля трьох з половиною годин, у залежності від факторів навколишнього середовища (температура повітря) та режимів використання (маркування об'єктів, використання потокового відео, Wi-Fi). Таким чином від двох батарей розміщених у прикладі приціл зможе працювати безперервно до семи годин, крім того, цей час можна збільшити періодично вимикаючи прилад. Батареї захищені від впливу вологи та бруду.

Даний комп'ютеризований снайперський комплекс працює на базі операційної системи Linux.

Проте у такої високотехнологічної зброї є й свої слабкі місця: наприклад при передаванні даних через Wi-Fi у сторонніх осіб є можливість підключитися до комплексу та вносити свої коригування у перемінні, які впливають на точність пострілу. Так експерти з комп'ютерної безпеки Руна Сандвик та Майкл Аугер продемонстрували, що наївний дизайн програмного забезпечення залишив приціл відкритим для віддаленого злому. Вони змогли вносити зміни у параметри ваги кулі, що використовувалася при веденні вогню та змінювали її з 11 грамів до 33 кілограмів, що у свою чергу значно впливало на результативність стрільби. Досвідчений хакер зможе отримати root-доступ, після чого він зможе повністю блокувати роботу пристрою різними способами, наприклад взагалі стерти програмне забезпечення. Крім того, виробник не дозволяє якимось чином вносити зміни до ударно-спускового механізму, а це має величезне значення для снайпера – підгонка таких деталей завжди виконується індивідуально і є досить тонким інструментом впливу на результативність високоточної стрільби.

Якщо провести аналіз бюджету помилок керування вогнем снайперської зброї, один приціл якої коштує більш ніж 25 000 доларів США стає зрозумілим, що дуже важко замінити досвідченого високоточного стрільця якоюсь технологією – навіть такою просунутою як зазначена вище. При такій ціні більш логічним стає рішення витратити ці кошти на навчання нового висококласного професіонала. Однак, подібні пристрої безумовно допомагають вийти на новий рівень скорення наддалеких дистанцій для високоточної стрільби досвідченими снайперами.

Список бібліографічних посилань

1. WarWeapons. – Дистанционно управляемая снайперская установка TRAP T2: <https://warweapons.ru/distantcionno-upravlyaemaya-snaiperskaya-ustanovka-trap-t2-telepresent-rapid-aiming-platform/>
2. YouTube. - TrackingPoint Precision Guided Firing System | CES 2015: <https://www.youtube.com/watch?v=AtRHHNqykUM>
3. YouTube. - TrackingPoint Precision Guided Semi-Auto Series: https://www.youtube.com/watch?v=Pmteh_NChOQ
4. YouTube. - U.S. Army STMPAS, LTATV, TRAP T-250D and LMAM Demonstration: https://www.youtube.com/watch?v=_h0XnodeV2k
5. ZvezdaWeekly. - Радиоуправляемое оружие: война с помощью пульта: <https://zvezdaweekly.ru/news/t/201912181219-oDudl.html>
6. Вогнева підготовка : навч. посіб. / розроб. В. В. Федоров, А. Ф. Бальва, І. С. Луценко, В. В. Чумак, П. В. Пістряк. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2017. 324 с.

Отримано 06.05.2020

УДК 37.035.6:355.23

МІРОШНІЧЕНКО В. І.,

доктор педагогічних наук, професор,
начальник кафедри педагогіки та соціально-економічних дисциплін
Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);
 <https://orcid.org/0000-0002-3931-0888>

РОЗВИТОК ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИКОРДОННИКІВ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ЇХ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

У роботі аналізуються підходи до розуміння фізичної підготовки прикордонників, її поділ на загальну та спеціальну, методичне забезпечення процесу, звертається увага на доцільність використання комплексного підходу у розвитку фізичної культури прикордонників.

Ключові слова: фізична культура, загальна фізична підготовка, спеціальна фізична підготовка, прикордонники.

Серед науковців існує безліч підходів до розуміння культури, які становлять методологічну основу для виділення фізичної культури. Відтак фізична культура вважається складовою частиною загальної культури особистості. Ми погоджуємося з думкою, що фізична культура військовослужбовця містить у собі такі елементи: рівень здоров'я і фізичного розвитку, рівень її безпосереднього використання у професійній діяльності, фізичну самосвідомість тощо. Рівень фізичної культури прикордонників визначається розвиненістю цих елементів, а також змістом фізичної підготовки в прикордонних колективах, ступенем розвитку теорії і практики фізичної підготовки.

Фізична підготовка розглядається нами як діяльність, спрямована оволодіння сукупністю знань про людину і фізичну культуру, розвиток умінь передавати цінності фізичної культури військовослужбовцям, а також на підготовку до виконання конкретних професійних завдань.

Дослідник А. Мельников звертає увагу, що у сучасному педагогічному просторі [1, с. 59] виокремлюють такі завдання загальної фізичної підготовки: забезпечення високого рівня фізичного розвитку, фізичної підготовленості, функціонального стану організму; формування у військовослужбовців знань й умінь реалізовувати їх на практиці для посилення активності, свідомості й компетентності військовослужбовців; підвищення рівня розвитку інших компонентів бойової готовності військовослужбовців та досягнення всіх необхідних якісних параметрів боєздатності особового складу.

Аналізуючи поняття «фізична підготовка» О. Татарін звертає увагу, що це є спеціалізований педагогічний процес фізичного виховання, спрямований на покращення фізичної підготовленості [2, с. 36].

Підтримуємо думку щодо поділу фізичної підготовки на загальну та спеціальну. Дослідники звертають увагу, що загальна фізична підготовка вихованців, які не вдосконалюються у вибраному виді спорту, передбачає розвиток достатньої для життєдіяльності загальної витривалості, сили основних м'язових груп, швидкісних властивостей, гнучкості, постави, координації рухів, формування та вдосконалення життєво необхідних рухових умінь і навичок.

Спеціальну фізичну підготовку спрямовано на такий розвиток фізичних властивостей, форм тіла й опанування рухових навичок, які стануть передумовою успішного виконання конкретної діяльності [3, с. 9].

Так, С. Попов трактує поняття спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців кримінальної міліції як цілісний процес професійно орієнтованої підготовки, спрямований на розвиток інтелектуальних і фізичних властивостей курсантів, формування в них спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних під час здійснення правоохоронної діяльності [4, с. 15].

У контексті нашого дослідження ця думка є актуальною, оскільки професійна діяльність прикордонників вимагає їх спеціальної фізичної підготовки. Загальна та спеціальна фізична підготовка знаходяться у тісному взаємозв'язку. Перша з них завжди є основою, підґрунтям для другої. З урахуванням цього вважаємо доцільним є комплексне використання форм та методів фізичної підготовки.

Методичне забезпечення фізичної підготовки прикордонників здійснюється офіцерами-спеціалістами фізичної підготовки і спорту за участю спеціалістів військово-медичної служби. Методичне забезпечення фізичної підготовки містить таке:

узагальнення і поширення передового досвіду організації і проведення фізичної підготовки;

розробку рекомендацій, спрямованих на поліпшення фізичної підготовки військовослужбовців, забезпечення керівників фізичної підготовки необхідними методичними посібниками;

надання допомоги командирам підрозділів у проведенні занять з фізичної підготовки і спортивних заходів;

методичне керівництво самостійним фізичним тренуванням військовослужбовців;

організацію роботи методичного кабінету з фізичної підготовки [5, с. 9].

Серед форм фізичної підготовки можна виокремити такі: навчальні заняття, ранкова фізична зарядка, спортивно-масова робота, фізичне тренування. Вони є невід'ємною частиною фізичної підготовки прикордонників. Нам імпонує наукова позиція про важливість застосування комплексної форми побудови занять [6, с. 27], використання елементів різних ігрових і модельних ситуацій, тобто включення різнохарактерних вправ, що сприяють розвитку не лише фізичних, але й психічних властивостей фахівців прикордонної служби.

Висновок. Отже, доцільність використання комплексного підходу у розвитку фізичної культури прикордонників визначається специфічними особливостями цього процесу та вимогами, які пред'являє суспільство до особистості прикордонника загалом та рівня його фізичної культури зокрема.

Список бібліографічних посилань

1. Мельніков А. В. Теоретичні та методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до фізичного виховання особового складу : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2020. 608 с.
2. Татарін О. В. Формування готовності фахівців прикордонної служби до застосування заходів фізичного впливу в оперативно-службовій діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2020. 291 с.
3. Фізичне виховання : навч. посіб. / С. І. Присяжнюк, В. П. Краснов, М. О. Третьяков, Р. Т. Раєвський та ін. Київ : Центр учб. літ., 2007. 192 с.
4. Попов С. В. Педагогічні умови удосконалення спеціальної фізичної підготовки майбутніх фахівців кримінальної міліції : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Луганськ, 2013. 20 с.
5. Настанова з фізичної підготовки в Прикордонних військах України (НФП-99). Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2003. 118 с.
6. Чудик А. В. Підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників до застосування спеціальних засобів та заходів фізичного впливу в процесі оперативно-службової діяльності : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2015. 223 с.

Отримано 06.04.2020

УДК 796.011.3

МОРГУНОВ О. А.,

кандидат юридичних наук, доцент, заслужений тренер України,
завідувач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>;

ЯРЕЩЕНКО О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,
доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки
факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ

У статті розглядаються основні напрями удосконалення фізичної підготовки курсантів-правоохоронців та шляхи їх реалізації із урахуванням забезпечення практичної спрямованості навчання у вищих навчальних закладах МВС України на прикладі Харківського національного університету внутрішніх справ.

Ключові слова: фізична підготовка, курсанти, практична спрямованість, правоохоронці, освітній процес, службова підготовка, педагогічна технологія.

Постановка проблеми. Фізична підготовка у вищих навчальних закладах МВС України невід’ємно пов’язана з процесами, які відбуваються у суспільно-політичному просторі та соціально-економічному житті держави. Принципова зміна базисних характеристик сучасного суспільства, збільшення об’єму та ускладнення задач, які висуваються до правоохоронців, підвищення злочинності – обумовлює потребу в уточненні необхідного рівня їх готовності до виконання завдань за призначенням.

Досвід правоохоронної діяльності свідчить про те, що недооцінка важливості фізичної готовності особового складу нерідко призводить до травмувань, поранень та загибелі правоохоронців під час виконання службових завдань. Вище зазначений негативізм має місце в житті правоохоронців завдяки недостатній їх правовій підготовленості і низькому соціальному захисті, а також у відсутності у них необхідних прикладних навичок застосування заходів фізичного впливу, вогнепальної зброї та спеціальних засобів. Крім цього, варто зазначити, що важливим також є дотримання заходів безпеки та раціональної і єдиної тактики дій під час виконання ними завдань за призначенням.

У зв’язку з цим фахівці даного напрямку дослідження відмічають потребу у створенні та впровадженні сучасних педагогічних технологій, які спрямовані на прискорення та підвищення професійної підготовленості майбутніх офіцерів Національної поліції України (НПУ) і максимально наближені до умов службової діяльності.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення рівня фізичної підготовленості курсантів вищих навчальних закладів МВС України присвячені роботи: Ануфрієва М. І., Безпалого С. М., Бондаренка В. В., Гаркавого О. А., Закорка І. П., Заяріна Г. О., Жеваго С. І., Логвиненка Б. О., Хацаюка О. В., Чуха А. М., та інших учених.

Цікавими за своїм змістом є роботи: В. А. Дідковського, В. В. Бондаренка, О. В. Кузенкова [1], О. М. Ольхового [2], Петрачкова О. В. [3] та інших фахівців даного напрямку, у яких розкриваються методичні аспекти підвищення рівня фізичної підготовленості майбутніх офіцерів схожих силових структур.

У відповідності до аналізу спеціальної науково-методичної літератури доцільним вважається розробка та впровадження в освітній процес майбутніх офіцерів НПУ ефективної педагогічної технології спрямованої на удосконалення системи їх фізичної підготовки.

Мета статті – пошук сучасних педагогічних технологій спрямованих на удосконалення системи фізичної підготовки майбутніх офіцерів Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу. Для досягнення мети дослідження в контексті визначення основних напрямів удосконалення фізичної підготовки майбутніх офіцерів в системі вищої освіти МВС України необхідно:

- 1) удосконалення змісту та форм фізичної підготовки курсантів із урахуванням специфіки майбутньої службової діяльності;
- 2) комплексування засобів фізичної, вогневої і тактико-спеціальної підготовки на основі удосконалення міжпредметних зв'язків;
- 3) моделювання реальних умов та ситуацій професійної діяльності під час практичних занять з фізичної підготовки.

Слід також зауважити, що вище окреслені проблеми не є принципово новими. Тривалий час деякі з-них активно реалізовувалися на практиці. Неодноразово здійснювалися спроби дослідження та обліку певних складових службової діяльності під час розробки методик фізичної, вогневої і тактико-спеціальної підготовки [4]. Аналіз практики застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї дозволив фахівцям даного напрямку визначити структуру фізичної та вогневої підготовленості, а також модельні характеристики правоохоронців для ефективного застосування заходів фізичного впливу. Крім цього, під час дослідження службової діяльності правоохоронців провідними фахівцями МВС України встановлено, що специфіка правоохоронної діяльності невід'ємно пов'язана з високою нервово-емоційною напругою.

На наш погляд одним із перспективних напрямів у вирішенні поставлених перед нами завдань та досягнення мети дослідження є використання спеціальних комплексних засобів навчання, які дозволяють на основі міжпредметної взаємодії створювати необхідний достатньо високий рівень нервово-емоційного напруження засобами широкого використання різноманітних збиваючих факторів інтенсивного фізичного навантаження. Крім цього, доцільно використовувати: елементи неочікуваної; небезпеки; ризику; протидії; змагальний метод; звукові та світлові подразники; різноманітні впливи, які пов'язані із інтенсивним навантаженням на психіку, пам'ять і процеси мислення правоохоронців.

Найбільш ефективними у цьому напрямі є комплексні практичні заняття на навчальних полігонах, у спеціалізованих тактичних класах, залах спеціальної фізичної підготовки (єдиноборств), а також використання інших засобів посилення емоційної напруги. У Харківському національному університеті внутрішніх справ (ХНУВС) реалізація міжпредметного підходу в освітньому процесі здобувачів вищої освіти (курсантів) з фізичної підготовки забезпечується поетапним проектуванням.

Так на початковому (базовому) етапі навчанням (1 рік навчання) для досягнення адаптації курсантів до нового для них виду діяльності та успішного оволодіння ними навчального матеріалу в процесі фізичної підготовки використовуються різноманітні методи та засоби, які спрямовані на підвищення різнобічної фізичної підготовленості та закріплення навичок виконання базових прийомів застосування фізичної сили.

На етапі спеціальної підготовки (2, 3 роки навчання) на фоні різнобічної фізичної підготовленості вирішуються завдання розвитку найбільш важливих для працівників Національної поліції України психофізичних якостей та формування службово-прикладних рухових навичок, переважно із використанням методу «проблемно-ситуативної вправи».

Етап комплексної підготовки (4 рік навчання) передбачає побудову фізичної підготовки із урахуванням міждисциплінарних зв'язків, результатом якого повинно бути формування цілісної готовності випускників до майбутньої службової діяльності на первинних офіцерських посадах. Комплексні заняття у рамках цього етапу організовуються із запрошенням фахівців з фізичної, вогневої, тактико-спеціальної підготовки та інших дисциплін. Одним із напрямів удосконалення вище зазначеного – є модульна побудова

освітнього процесу. При такому підході навчання здійснюється у вигляді цілісних модулів, які мають міждисциплінарну основу і володіють повнотою та логічним завершенням.

У відповідності до вище викладеного, для посилення практичної складової проходження дисципліни «Фізична підготовка» вважається доцільним:

- впроваджуючи метод проблемно-ситуаційної вправи на стадії закріплення та удосконалення матеріалу з фізичної підготовки, навчальні завдання під час практичних занять відпрацьовувати у вигляді комплексного вирішення найбільш типових службових завдань, з правом вибору курсантом на свій розсуд використовувати певні дії для виконання завдань із відповідним оцінюванням їх ефективності та правомірності;

- з метою досягнення більш високого рівня підготовленості майбутніх офіцерів НПУ на заняттях з фізичної підготовки використовувати метод варіативної вправи, який формує навички виконання рухових дій у різних умовах службової діяльності;

- моделювати під час практичних занять ситуації та умови, які максимально наближені до реальних умов службової діяльності;

- удосконалювати міжпредметні зв'язки засобами модульної побудови змісту освіти у межах єдиної структурно-логічної схеми навчання дисциплінам: фізичної, вогневої та тактико-спеціальної підготовки;

- розвивати навчально-матеріальну базу, використовувати під час практичних занять можливості природних та штучних полігонів, які забезпечують наближення зовнішніх умов практичних занять до реальних умов виконання завдань за призначенням;

- удосконалювати систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації викладацьких кадрів із урахуванням міжпредметної взаємодії.

Висновки. Таким чином, в результаті дослідження теоретично обґрунтовано використання в освітньому процесі майбутніх офіцерів НПУ запропонованої нами педагогічної технології, яка спрямована на удосконалення системи їх фізичної підготовки. Слід зауважити, що жодна з педагогічних технологій не буде мати позитивного результату, якщо відсутня зацікавленість професійного відношення професорсько-викладацького складу до науково-педагогічної діяльності, яка спрямована на використання в навчальному процесі інноваційних освітніх технологій, останніх досягнень науки і практики, а також відсутня сучасна навчально-матеріальна база і необхідне фінансове забезпечення.

Перспективи в цьому напрямі передбачають розробку ефективної змістово-функціональної моделі спрямованої на формування навичок застосування фізичної сили курсантами у майбутній службовій діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.

2. Ольховий О. М. Теоретико-методичні основи професійно-спрямованої фізичної підготовки курсантів ВВНЗЗС України : монографія. Харків : ХУПС, 2012. 286 с.

3. Петрачков О. В. Професійно-прикладна підготовка курсантів у навчальному центрі сухопутних військ із застосуванням удосконалених нормативів фізичної підготовленості : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. Хмельницький, 2012. 20 с.

4. Хацаюк О. В., Любич Р. І., Оленченко В. В. Удосконалення військово-професійних навичок військовослужбовців Національної гвардії України в процесі спеціальної фізичної підготовки. *Проблеми вищої освіти*. 2019. № 1 (95). С. 63–69.

Отримано 03.03.2020

УДК 159.922

МОСКАЛЕЦЬ А. П.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ТУРЯК Х. Д.,

курсант 2 курсу факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поливанюк В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У роботі розглядаються питання психологічної підготовки поліцейських та необхідність нормативного закріплення комплексної психологічної підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України.

Ключові слова: психологічна підготовка, Національна поліція України, екстремальні умови, професійна діяльність.

Дана тематика є надзвичайно актуальною в наш час, і обумовлюється вона тим, що психологічна підготовка поліцейських займає особливу роль при первинній підготовці майбутніх кадрів і їх подальшій службі. Поліцейський повинен бути міцним не лише фізично, але і морально та психологічно. Саме психологічний настрій на певну практичну ситуацію, яка складається у процесі виконання службових обов'язків відіграє ключову роль, а саме, при виборі варіантів подальших дій в екстреній ситуації, або під тиском правопорушників.

У всіх поліцейських формуваннях претенденти на проходження служби в поліції проходять обстеження психолога. Головним інструментом даного обстеження є співбесіда, суб'єктивні опитування та об'єктивне тестування, ділова та рольові ігри, поліграфне опитування. Співбесіда з кандидатом проводиться зазвичай чиновником кадрового апарату чи особисто начальником відділу поліції. У випадку, якщо за результатами співбесіди та тестування кандидат підходить за всіма критеріями, начальник видає наказ про зарахування до відділу поліції, що, зазвичай, означає направлення на навчання і подальше проходження служби. Нерідко прийому на роботу передують конкурс, першу стадію якого становить усна співбесіда, друга складається з усних і письмових тестів; за результатами конкурсу складається список кандидатів. Відібрані кандидати зараховуються на службу до поліції з проходженням випробувального терміну. У США він не перевищує одного року, у Великобританії – двох [1, с. 112].

Поліцейські Національної поліції України здійснюють професійну діяльність у складних (іноді – екстремальних) умовах. Узагальнення характеристик сучасної поліцейської діяльності, здійснене багатьма науковцями, та власні дослідження уможливили відокремлення основних її психологічних характеристик, які вирізняють її серед інших видів професійної діяльності. До них належать: спрямованість на забезпечення законності та дотримання прав людини, необхідність швидко приймати рішення і висока відповідальність за них, забезпечення сервісної функції для населення, владні повноваження, емоційна насиченість і напруженість, психо - фізичні навантаження, наявність організаційних і екстремальних чинників, специфічність об'єктів професійної управлінської діяльності, толерантність до невизначених ситуацій; лідерство і командна робота, врахування гендерних особливостей, гуманістична і творча спрямованість тощо. Очевидно, що виконання

поліцейським службових обов'язків потребує правових і психолого-педагогічних знань, багатьох спеціальних умінь, а також низки професійно важливих індивідуально-психологічних якостей (психофізіологічних, інтелектуальних, мотиваційних, характерологічних, емоційно-вольових).

Для ефективної діяльності сучасні поліцейські мають пройти ретельний професійний психологічний відбір і наступну професійну підготовку, складовою якої є підготовка психологічна.

Психологічна підготовка поліцейського має на меті формування високого рівня психологічної готовності до професійної діяльності. Цей процес починається на етапі початкової професійної підготовки і триває впродовж усієї професійної діяльності. Програми психологічної підготовки поліцейських розробляються науковцями системи МВС, безпосередню психологічну підготовку здійснюють практичні психологи підрозділів поліції та їх керівники під час психологічного супроводу навчання та професійної діяльності поліцейських [2, с. 27].

Наразі в Україні відсутня нормативно-правова база проведення психологічної підготовки поліцейських. Тому розробка низки нормативно-правових актів, тобто актів, які містять правові норми (правила поведінки), розраховані на визначене коло осіб, підприємств, установ, організацій системи МВС, і якими були б урегульовані питання, пов'язані з організацією і проведенням такої психологічної підготовки, є надзвичайно актуальною. Як відомо, до нормативно-правових актів належать: а) положення – акт, що встановлює структуру і функцію певного органу або визначає порядок певної діяльності; б) інструкція (настанова) – акт, що встановлює порядок застосування актів законодавства, а також порядок здійснення будь-якої діяльності; в) правила – вид правових норм, що регламентують діяльність галузі виробництва, чи окремих видів діяльності; г) програма (концепція) – акт, що визначає пріоритетні напрями розвитку певного органу чи діяльності, однак може не містити чітко встановлених правових норм, адресного спрямування, не визначати рівні та об'єкти відповідальності. Зазвичай нормативно-правові акти затверджуються та впроваджуються розпорядчими документами (наказами, постановами, розпорядженнями, рішеннями) [3, с. 147].

З ціллю підвищити ефективність функціонування Національної поліції України вбачається доцільним насамперед розроблення комплексної програми щодо певної організації й проведення заходів задля вдосконалення загального, включаючи психологічного, стану поліцейських Національної поліції України, яка буде затверджена та впроваджена відповідним наказом НПУ чи МВС України. Даною програмою мають визначитися головні шляхи психологічної підготовки правоохоронців, її головні завдання, стадії, форми, етапи, методика та основні засоби; визначити суб'єктів психологічної підготовки, її терміни тощо.

Професійна діяльність органів Національної поліції України є одним з найскладніших різновидів професійної діяльності. Даний вид діяльності тягне за собою значні психофізіологічні та фізичні навантаження на працівників правоохоронної сфери. Також існує багато небезпечних чинників для їх життя та здоров'я, що характеризуються необхідністю протидіяти негативно налаштованому оточенню, використовувати заходи фізичного впливу, вогнепальну зброю, спеціальні засоби тощо. Пріоритетним напрямом підвищення ефективності функціонування підрозділів Національної поліції є забезпечення психологічної підготовки поліцейських до умов професійної діяльності. Результатом такої підготовки має бути високий рівень мотивації професійної діяльності поліцейських, розвиток комунікативного потенціалу і навичок емоційної саморегуляції, формування здатності успішно протидіяти стресовим чинникам, конфліктам та іншим деструктивним факторам тощо.

На даний час у нашій державі є відсутньою нормативна та правова база щодо процедури проведення психологічного тренування та підготовки як майбутніх, так і діючих поліцейських. В даному випадку вважаємо доцільним розробити та прийняти цілу низку нормативно-правових актів, які би повністю врегулювали проблематику щодо організації та проведення психологічного тренування правоохоронцями.

Список бібліографічних посилань

1. Чарльз М. Т. Современное состояние и перспективы профессиональной подготовки сотрудников полиции (милиции) США и России. СПб. : Алетейя, 2000. 268 с.
2. Бобкова И. Е. Психологическое сопровождение профессионального развития руководителей структурных подразделений территориальных органов внутренних дел на начальном этапе управленческой карьеры. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 2014. № 2 (57). С. 27–30.
3. Шепітько В. Ю., Коновалова В. О. Юридична психологія : підручник. 3-тє вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 288 с.

Отримано 20.04.2020

УДК 378.147/355.23

НАТОЧІЙ А. Д.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4227-5251>

ОСОБЛИВОСТІ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Розглядаються особливості вогневої підготовки, яка є частиною професійної підготовки сучасних поліцейських та необхідність удосконалення методик викладання вогневої підготовки.

Ключові слова: *вогнева підготовка, професійна підготовка, професійна майстерність, професійне навчання, поліцейський, вміння, навички.*

Діяльність працівника поліції вимагає від нього високої професійної майстерності, яка повинна відповідати даній присязі, морально-етичних якостей і суворого дотримання правових норм, які не суперечать принципам правової держави.

Професійна майстерність - результат тих знань і умінь, які співробітник отримав під час первинного професійного навчання, значного і змістовного досвіду практичної роботи, а також гарного фізичного і психологічного стану співробітника на момент виконання завдання. Надалі професійна майстерність відточується і вдосконалюється в результаті професійного навчання, в процесі безперервної службової підготовки.

Повсякденна службова діяльність пред'являє високі вимоги до нервової системи співробітника поліції, і слід відмітити що на даний момент більшості співробітників притаманний пригнічений стан. Це результат затяжної всебічної кризи в країні та неналежного матеріально-технічного забезпечення як самої службової діяльності так і соціально-матеріального забезпечення самого працівника поліції.

Невизначеність у завтрашньому дні, посттравматичні стани співробітників, які брали участь в АТО та інші супутні подразники знижують морально-психологічний стан. Ефективне володіння бойовою зброєю вимагає від працівників дуже високої і тонкої координації дій з великими психічними навантаженнями. Тому роль і значення центральної нервової системи в даному виді діяльності надзвичайно зростає, і психологічна сторона готовності співробітника є основою в побудові всіх навчально-тренувальних занять з вогневої підготовки. Ефективна підготовка патрульних поліцейських особливо важлива при поводженні з вогнепальною зброєю під час виконання поставлених завдань, впевнені і чіткі дії яких не повинні викликати сумніви в їх законності і правильності. Щоб вийти на якісний новий рівень роботи, необхідно підвищення професійної підготовки, а також її складової частини - вогневої підготовки.

Для співробітників поліції її ефективність дуже багато значить для забезпечення публічної безпеки громадян. Гарантом життя і здоров'я поліцейського при вогневому контакті зі злочинцем є швидкість і вміння при поводженні зі зброєю. З цього випливає, що особливостями, які необхідно враховувати при підготовці співробітників поліції, є: - стрільба на випередження,

без ретельного прицілювання, за обмежений час; - стрільба на коротких і надкоротких дистанціях; - стрільба в русі, зі зміною позицій і через укриття; - стрільба на тлі відволікаючих фізичних і психологічних факторів; - стрільба в умовах обмеженої видимості. Проводячи аналіз основних навчально-методичних матеріалів і нормативних актів, що регулюють вогневу підготовку патрульних поліцейських, можна відзначити той факт, що умови і характер навчання стрільбі співробітників поліції і стрільків-спортсменів істотно відрізняються.

Істотним недоліком в вогневій підготовці співробітників поліції має місце такий найважливіший фактор, як недостатня робота з навчальною зброєю або повне її ігнорування. Хоча у спортсмена-стрільця це є основним видом тренування, на який йде приблизно 70-80% часу. А на практичну стрільбу витрачається час, що залишився - це контроль напрацьованих умінь під час холостих тренувань.

В процесі навчання вогневої підготовки у працівників поліції повинні формуватися: інтерес до вогнепальної зброї та впевненість у її володінні та використанні, фізична витривалість і морально-психологічна підготовка при її застосуванні.

Таким чином можна зазначити, що правильно збалансований комплекс вправ з вогневої підготовки дає можливість працівникам поліції найбільш ефективно засвоїти той чи інший навик стрільби за мінімальний час, що для цього відводиться. Вочевидь, що для працівників поліції в умовах виконання службових завдань особливо в екстремальних умовах або при вогневому контакті з правопорушником, необхідний баланс між швидкістю стрільби і точністю влучення - необхідність стовідсоткового ураження цілі за найменший проміжок часу (інші варіанти не припустимі).

Отримано 06.04.2020

УДК 159.9:351.741

ОСТАПОВИЧ І. П.,

начальник сектору ювенальної превенції

Управління превентивної діяльності Головного управління

Національної поліції у Волинській області

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ТА ГОТОВНІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ ПІДРОЗДІЛІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Одним із основних заходів забезпечення готовності поліцейських до діяльності є їх професійна підготовка в цілому та психологічна підготовка зокрема. На жаль, процес психологічної підготовки не завжди реалізується на належному рівні, що негативно позначається на якості та результативності діяльності поліції. Не виключенням є і поліцейські підрозділи ювенальної превенції. Все це обумовлює необхідність оптимізації заходів підвищення професійної кваліфікації та психолого-педагогічної майстерності працівників відповідних підрозділів.

Ключові слова: професійна діяльність, психологічна підготовка, професійна готовність, особистість, ювенальна превенція, Національна поліція.

З метою якісної підготовки поліцейських до виконання ними функціональних обов'язків в системі органів та підрозділів Національної поліції запроваджено ряд організаційних заходів. Одним із основних заходів забезпечення готовності співробітників поліції до службової діяльності є їх професійна підготовка в цілому та психологічна підготовка зокрема.

Не виключенням є і організація відповідного напрямку роботи з персоналом підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України.

Успішне виконання працівником поліції завдань залежить від рівня його професійної підготовки, вмілих і активних дій під час професійної діяльності, а також психологічної

готовності. В свою чергу психологічну готовність працівника поліції можна визначити як сукупність якостей і властивостей особистості, що зумовлює стан змобілізованості психіки та налаштованості на найбільш доцільні, активні та рішучі дії в складних чи небезпечних для життя і здоров'я умовах виконання службових обов'язків [4].

Результати проведеного нами опитування працівників практичних підрозділів дозволяють зробити висновок, що процес професійного навчання працівників поліції потребує активізації та впровадження новітніх та цікавих методів навчання. Адже, під час проведення занять у системі службової підготовки доводиться спостерігати пасивність та байдужість персоналу до запропонованої для вивчення тематики. На жаль таке ставлення призводить до формування репродуктивного способу вирішення професійних завдань, недостатнього обсягу та якості засвоєних знань і сформованих професійних умінь, пасивності та низького рівня мотивації до професійної діяльності.

Важливо пам'ятати, що головним завданням психологічної підготовки повинно бути забезпечення ефективності професійної діяльності працівників поліції на основі використання психологічних засобів, методів, технік і технологій. А основа психолого-педагогічної концепції підготовки повинна базуватися на прикладному навчанні, формуванні не тільки знань із психології, а й практичному навчанні щодо уміння їх застосування та розвитку професійних і особистісних якостей.

Враховуючи психологічні особливості та сутність професійної діяльності поліцейських у підрозділах ювенальної превенції, можна зробити висновок, що їх психологічна готовність є комплексним, динамічним та психічним утворенням що складається з наступних компонентів:

- *мотиваційного*, який необхідно розглядати як складну систему мотивів, яка активізує та скеровує професійну діяльність особистості поліцейського на досягнення значимих результатів у своїй службовій діяльності;

- *орієнтаційного*, який визначається сформованістю психічних пізнавальних процесів;

- *емоційно-вольового*, який характеризується емоційним фоном і вольовими якостями особистості, зокрема відповідальним і позитивним ставленням до виконання своїх обов'язків, наполегливістю у досягненні певної мети, наявністю відповідних навичок саморегуляції;

- *особистісно-операціонального*, який включає необхідні для ефективності службової діяльності професійні якості (самоконтроль, сильний тип нервової системи, дисциплінованість, емоційна гнучкість, відповідальність, комунікабельність, тактовність, дипломатичність тощо) та який характеризується певним рівнем розвитку професійних знань, умінь і навичок, спрямованих на виконання покладених завдань;

- *оціночно-рефлексивного*, який виявляється в самоаналізі поліцейським результатів власної професійної діяльності та характеризується самовивченням, самоаналізом, самоконтролем, самооцінкою та корекцією цієї діяльності [5].

Потрібно пам'ятати, що успішне виконання завдань працівниками підрозділів ювенальної превенції залежить від рівня їх професійної підготовки, вмілих і активних дій під час професійної діяльності, а також психологічної готовності.

З метою вивчення психологічних особливостей підготовки та їх впливу на готовність до професійної діяльності найбільш доцільно, на нашу думку, використовувати особистісно-діяльнісний підхід, однією з основних засад якого є твердження, що різнобічно розвинута особистість формується в різних видах діяльності. Цей підхід забезпечує активізацію самовиховання, самоорганізації, самоосвіти, саморозвитку, дає змогу визначати й обґрунтовувати умови формування професійних і особистісних якостей водночас [3].

Отже, психологічні особливості підготовки та готовності поліцейських підрозділів ювенальної превенції полягають у формуванні особистісних якостей, необхідних їм для успішної адаптації у професійному середовищі; формуванні необхідного професійного досвіду та трансформації його в особистісні ціннісні орієнтації; засвоєнні професійних знань і розвитку необхідних вмінь та навичок тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Андреева Г. М. Социальная психология : учебник. М. : Аспект-Пресс, 2000. 384 с.
2. Корольчук М. С. Психофізіологія діяльності : підручник. Київ : Ельга ; Ніка-Центр, 2003. 400 с.
3. Мотохнюк Л. О. Структура психологічної готовності майбутніх інженерів-прикордонників до професійної діяльності. *Психологія і суспільство*. 2006. № 3. С. 37–43.
4. Пампура І. І., Дубова І. О. Психологічна підготовка працівників органів внутрішніх справ до професійної діяльності // Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 5 берез. 2015 р.) / МВС України, Одеський держ. ун-т внутр. справ. Одеса, 2015. С. 147–148.
5. Сімко Р. Т. Психологічна підготовка і готовність працівників патрульно-постової служби міліції до професійної діяльності. *Проблеми сучасної психології*. 2011. Вип. 12. С. 777–787.

Отримано 20.04.2020

УДК 159.9:351.741

ПАМПУРА І. І.,

*старший науковий співробітник науково-дослідної
лабораторії психологічного забезпечення*

Державного науково-дослідного інституту МВС України (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-7202-1391>

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ

Розвиток сучасного суспільства нерозривно пов'язаний з формуванням людських трудових ресурсів. Важливий етапом підготовки персоналу є навчання у вищих навчальних закладах, під час якого реалізуються головні завдання психолого-педагогічного процесу – навчання, виховання та розвиток особистості. Головним завданням професійної підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання є формування у курсантів психологічної готовності до здійснення професійних дій, оволодіння спеціальними вміннями й навичками, розвиток і вдосконалення професійно значущих особистісних якостей.

Ключові слова: професійна підготовка, навчання, діяльність, курсанти, ЗВО МВС України, професійно важливі якості, професійне становлення.

Одним із ефективних шляхів розвитку професійно важливих якостей у курсантів закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України є перетворення навчання і виховання на процес досягнення людиною особистісних змін.

Основою цього процесу прийнято вважати знання, що базуються на пізнанні законів природи, суспільства, самої людини з антропологічної, екологічної та морально-етичної позиції. Це, так зване, гуманітарне пізнання орієнтоване на індивідуальність, звернене до духовного світу людини, її особистісних цінностей, прав і свобод.

Більшість дослідників, предметом такого пізнання вважають широкий спектр феноменів, виражених у понятті «світ людини», в яке входить усе пережите та індивідуально значиме. У рамках даного підходу гуманітарні знання пов'язуються, в першу чергу, з пошуком відповіді на питання про сенс людського існування, включаючи й професійну сферу [4].

Логіка гуманітарного пізнання допускає можливість переходу від утилітарних до духовних цінностей, від пояснення до розуміння. Розуміння як один з основних способів

пізнання передбачає зацікавлене ставлення суб'єкта, своєрідне його вживання в реальність яка їм досліджується [3].

Використання даного підходу в освітньому процесі підготовки курсантів може супроводжуватись подоланням суперечностей між цінностями майбутньої професійної діяльності та людської самореалізації. Професіоналізм завжди передбачає певну обмеженість розвитку особистості колом завдань, що вирішуються в процесі конкретного виду діяльності.

Проблему розуміння курсантом сенсу професійної діяльності багато дослідників пов'язують з його особистісним зростанням. Існуюча система вищої освіти не вважає особистісне зростання самостійним напрямком роботи. Разом з тим, розширення можливостей психологічної практики робить актуальним завдання психологічного супроводу особистісного зростання курсантів у ході навчання. В якості структурних елементів цього процесу М. Р. Бітянова пропонує розглядати наступні кроки [2]:

1. *Самопізнання*. Для успішної організації особистісного зростання курсанту необхідно усвідомити власні можливості. Самопізнання включає самоспостереження, самоаналіз, самооцінку, самоусвідомлення, самостановлення.

Фактично йдеться про тяжку роботу із самоусвідомлення, яка потребує застосування відповідного понятійного апарату – вербалізації суджень, інколи у формі записів в особистому щоденнику, веденні внутрішнього діалогу із самим собою чи значимою авторитетною людиною (часто – це мати або батько, друг, кохана людина, моральний авторитет).

2. *Самодетермінації*. Йдеться про методи, які скеровують професійний та особистісний саморозвиток у потрібному напрямі та надають йому систематичності та послідовності: це самостимулювання, самокритика, вольові прийоми в ситуації втоми, наявність яких-небудь відволікаючих факторів, в тому числі – здатність протидіяти власному комфортизму. В цій роботі може допомогти й інша людина.

3. *Програмування професійного та особистісного зростання*. Перехід від потреби до реальної діяльності передбачає формулювання цілей і завдань, визначення шляхів, засобів і методів цієї діяльності.

4. *Самореалізація* містить прийоми організаційно-управлінського характеру, планування інтелектуального розвитку, саморегуляції психічних станів, самоконтролю самозаохочення та самопокарання.

Головним завданням професійної підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання є формування у курсантів психологічної готовності до здійснення професійних дій, оволодіння спеціальними уміньми й навичками, розвиток і вдосконалення професійно значущих особистісних якостей. Психологічна готовність до професійної діяльності розуміється як ієрархічно організована система професійно важливих індивідуально-психологічних якостей особистості, засвоєння необхідних професійних знань, умінь та навичок [5].

Процес професійного становлення особистості курсанта закладу вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України безперервний, складний та багаторівневий. Наприклад, складною залишається соціокультурна ситуація становлення особистості курсанта, нажаль європейські цінності для більшості залишаються малозрозумілими та фактично недосяжними. Відтак часто, загальнолюдські якості формуються стихійно, випускникам загальноосвітніх закладів часто бракує таких якостей, як: честь, совість, принциповість, чесність, працелюбність, повага до інших.

Отже, можна впевнено стверджувати, що вирішальну роль у процесі професійного становлення особистості правоохоронця відіграє етап його навчання у закладі вищої освіти із специфічними умовами навчання МВС України. Успішність формування у курсантів професійно важливих якостей залежить, перш за все, від власних зусиль самих курсантів, їх бажання змінюватися, наявності високих моральних цінностей, ідеалів та прикладів для наслідування. Важливим, при цьому є створення у курсантському середовищі відповідної атмосфери, яка підтримує позитивні тенденції особистісного зростання.

Список бібліографічних посилань

1. Александров Д. О. Аналіз комплексної психологічної моделі особистості працівника органів внутрішніх справ. *Проблеми екстремальної та кризової психології*. 2013. Вип. 14, ч. 1. С. 3–10.
2. Битянова М. Р. Организация психологической работы в школе. Изд. 2-е, исправ. М. : Совершенство, 1998. 298 с.
3. Зеер Э. Ф. Психология личностно-ориентированного профессионального образования. Екатеринбург : Изд-во Урал. гос. проф.-пед. ун-та, 2000. 258 с.
4. Климов Е. А. Психология профессионального самоопределения. М. : Академия, 2004. 304 с.
5. Яковенко С. І., Ятчук М. С. Динаміка змін особистості курсантів і студентів в умовах ВНЗ МВС // Актуальні проблеми сучасної психології та педагогіки вищих навчальних закладів МВС України : матеріали круглого столу (м. Харків, 11 листоп. 2011 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2011. С. 71–77.

Отримано 19.04.2020

УДК 159.922

ПОЛИВАНЮК В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>;

ПОНОМАРЬОВА В. Р.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У роботі розглядаються питання психологічної підготовки поліцейських як важливої умови підвищення ефективності діяльності поліції шляхом проведення різного виду практичних занять.

Ключові слова: психологічна підготовка, Національна поліція України, екстремальні умови, професійна діяльність.

Безперечно, актуальність питання стосовно психологічної підготовки поліцейських ніким не може заперечуватись, воно не піддається критиці, тому що на протязі всього існування органів виконавчої влади, а в нашому випадку це період становлення Імператорської поліції, розвиток Радянської міліції, спадкоємство сучасної Національної поліції України, тобто проміжок часу вже більше ста років, готовність «охоронця закону» стати до бою зі злочинністю грає важливу роль у боротьбі за правопорядок у державі.

Поліцейський завжди першим стає у безкінечній війні держави зі своїми внутрішніми ворогами – ворогами закону, а значить і благоустрою та спокою країни. Війна поліцейського інколи непомітна, та вона нескінченна на поприщі попередження злочинів, переслідуванні правопорушників, відновленні порушених прав і свобод громадян, та у всіх тих випадках, коли перед правоохоронцем немає залятого ворога а є лише особа, така сама людина як і він, в якій є проблеми, з якими їй необхідно допомогти.

У всіх тих випадках, коли постає питання не в тому, чи вміє поліцейський застосовувати вогнепальну зброю, використати свої професійні знання та вміння, а в тому, чи вміє він домовитись, чи вміє він утішити, чи вміє він справитись із людським горем і чи зможе він пройти через всі ті випробування чужих проблем та болі, не втратив у вирії подій себе, не забувши яку відповідальну місію покладено на нього та що саме від його поведінки

та прийнятих рішень залежить розвиток подій які стануться, інколи це доля окремих громадян, інколи цілих сімей, а інколи і саме «життя» [1].

Щоденно перебуваючи під тиском соціальної відповідальності за ефективність своєї роботи, поліцейський потрапляє в особливі та екстремальні умови, вступає у комунікацію із різними категоріями громадян, нерідко налаштованих недоброзичливо, вирішує питання застосування фізичної сили, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, вирішує питання та урегульовує конфлікти, та завжди, а виключення це підтвердження правила, діє при дефіциті часу та підвищеному ризику.

Основними питаннями є розкриття можливих напрямів вдосконалення психологічної підготовки працівників Національної поліції України, як важливої умови підвищення ефективності діяльності поліції.

Як було сказано раніше, психологічна підготовка правоохоронців є важливою складовою ефективного функціонування правоохоронного органу. При несприятливих умовах, у працівників падає ефективність роботи, вони втрачають бажання, хист, наполегливість та щирість у своїй діяльності.

Всі ці чинники шкодять як органу окремо, так і правоохоронній системі в цілому. Психологічна підготовка поліцейських є найголовнішим питанням у їх ставленні як професіоналів. Лише те, «чи готові?», «чи спроможні?», має вирішувати подальшу долю особи, на шляху становлення поліцейським. І вже в подальшому саме підтримання високого психологічного рівня особового складу, має забезпечити їх подальшу роботу, не дати їм зламатись – не дати їм здатись.

Психологічна підготовка має реалізовуватись шляхом проведення навчальних, практичних занять з використанням інтерактивних технологій та методів навчання (тренінгів, ділових ігор, психод відпрацювання смуг перешкод тощо) [2].

Завдяки проведенню навчальних занять у вигляді семінар-дискусія, семінар-дебати, семінар з використанням ігрових ситуацій допомагати курсантам опанувати методику проведення опитувань (з позицій теорії комунікації). Проведення нетрадиційних видів семінарів дозволяють організувати діалогічне спілкування учасників освітнього процесу, у рольових ситуаціях виконувати ролі експертів, поліцейських, рецензентів, опонентів, суддів, адвоката, прокурора тощо.

У педагогічній літературі наукова дефініція «тренінг» розглядається як форма інтерактивного навчання, метою якого є розвиток міжособистісної та професійної поведінки. Тренінг - це форма навчального заняття, покликана підібрати, закріпити, зробити звичайними прийоми і способи дій по ефективному виконанню професійних функцій поліцейського [3].

Таким чином, ефективна психологічна підготовка можлива за умов компресного підходу до цього питання, застосування активних форм, методів та прийомів навчання. Формування готовності до виконання складних завдань полягає в моделюванні умов майбутньої діяльності і обговоренні оптимальних дій та їх послідовності.

Список бібліографічних посилань

1. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : підручник. 2-е вид. Київ : Каравела, 2008. 352 с.
2. Кузьмина Н. В. Методы системного педагогического исследования : учеб. пособие. М. : Народное образование, 2002. 231 с.
3. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Словарь по педагогике. М. : Март, 2005. 659 с.

Отримано 20.04.2020

УДК 796.82

САГАЙДАК С. М.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-4748-9179>;

МАЛОЛЕПШИЙ С. Б.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної
фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-3225-7244>

МЕТОДИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВДОСКОНАЛЕННЯ КОРОННИХ ТЕХНІЧНИХ ДІЙ ПРАВООХОРОНЦІВ МВС УКРАЇНИ ЗІ СЛУЖБОВО-ПРИКЛАДНИХ ЄДИНОБОРСТВ

У статті викладено експериментальну методику удосконалення коронних технічних дій курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ під час практичних занять з фізичної підготовки (розділ «Заходи фізичного впливу»). Встановлено, що склад та структура коронних прийомів залежить від впливу морфологічних особливостей курсантів. Відповідним чином процес удосконалення технічної майстерності повинен враховувати ці впливи на початковому етапі реалізації вище зазначеної методики. Апробація експериментальної методики під час дослідження достовірно підтвердила її ефективність.

Ключові слова: курсанти, правоохоронці, поліцейські, освітній процес, єдиноборства, фізична підготовка, заходи фізичного впливу, коронний прийом, методика, греко-римська боротьба, етап, ефективність.

Постановка проблеми. Підвищення злочинності на теренах України вимагає від сучасних правоохоронців високої професійної підготовленості. Під час виконання завдань за призначенням представниками Національної поліції України (НПУ) нерідко доводиться вступати в рукопашну сутичку із злочинцями, які нерідко озброєні та досконало володіють контактними єдиноборствами, у наслідок чого можливе травмування, поранення та навіть загибель правоохоронця. Тому пошук ефективних методик застосування фізичної сили (заходів фізичного впливу) поліцейськими є актуальним напрямом наукових досліджень.

Відповідним чином, удосконалення технічної майстерності зі службово-прикладних єдиноборств курсантів вищих навчальних закладів МВС України із урахуванням їх індивідуально-типологічних особливостей дозволить підвищити ефективність застосування заходів фізичного впливу під час їх майбутньої службової діяльності на первинних офіцерських посадах.

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення техніки застосування заходів фізичного впливу здобувачів вищої освіти (курсантів) системи МВС України присвячені роботи: Бондаренка В. В., Грищенко Д. С., Данильченка В. А., Лещені С. В., Максимчука Б. А., Мальцева О. Н., Моргунова О. А., Пристинського О. В., Хабінця Т. А., Хацаюка О. В., Чух А. М., Ярещенко О. А., та інших фахівців галузі єдиноборств.

Цікавими за своїм змістом є наукові праці: Алексеєнка Ю. Г. [1], Аліханова І. І. [2], Апойко Р. М. [3], Тараканова Б. І. [4] та інших провідних учених галузі єдиноборств, у яких розкриваються основні питання змісту та структури підготовки спортсменів-єдиноборців на основі індивідуалізації вибору коронних техніко-тактичних дій, що складає необхідну базу

для формування навичок застосування фізичної сили курсантами вищих навчальних закладів МВС України у майбутній службовій діяльності.

Не дивлячись на значну кількість спеціалізованої науково-методичної літератури, питанням удосконалення «коронної техніки» службово-прикладного рукопашного бою майбутніми офіцерами НПУ із використанням технічного арсеналу греко-римської боротьби нами не виявлено, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета статті – методика удосконалення «коронної техніки» застосування заходів фізичного впливу курсантами Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС) із використанням технічного арсеналу греко-римської боротьби.

Виклад основного матеріалу. Провідним чинником для досягнення високої технічної майстерності зі службово-прикладного рукопашного бою майбутніх офіцерів НПУ є адекватна оптимізація змісту та структури тренувального процесу. Варто відмітити, що важливою стороною цього процесу є техніко-тактична підготовка курсантів під час практичних тренувань, яка включає у себе цілеспрямоване формування та удосконалення коронних технічних дій, які створюють необхідне підґрунтя для стабільного росту рівня професійної підготовленості та спортивного результату.

З метою досягнення цілей та мети дослідження нами проведено педагогічний експеримент, у якому прийняли участь курсанти факультету № 2 ХНУВС. У якості засобу досягнення намічених цілей нами використано кидкову техніку греко-римської боротьби, яка є службово-прикладним єдиноборством та забезпечує ефективне формування прикладних навичок застосування фізичної сили правоохоронцями різних вікових груп та категорій.

Процес формування та удосконалення коронних прийомів повинен здійснюватися у повній відповідності до виявлених блоків техніко-тактичних дій, які знаходяться в арсеналі курсантів із урахуванням принципу схожості основних морфологічних ознак. При цьому, необхідно використовувати широкий комплекс засобів та методів, які забезпечують підвищення варіативності дій та стійкості провідних елементів коронного прийому. Отриманні дані склали основу для розробки експериментальної методики удосконалення коронних техніко-тактичних дій правоохоронців (курсантів ХНУВС).

Головною метою реалізації на практиці запропонованої нами експериментальної методики є доведення до довершеності виконання 1-2 прийомів у стійці та 1-2 прийомів у партері для кожного курсанта, який прийняв участь у педагогічному експерименті. Впровадження розробленої нами методики здійснювалося упродовж трьох етапів. У відповідності до плану проведення педагогічного експерименту на першому етапі вирішувалися завдання по формуванню адекватної постановки підготовчої частини коронного прийому із точним вибором ситуації для відриву суперника від робочої поверхні (татамі). Вирішення цього завдання передбачає широке застосування комплексу ефективних засобів та методів, які включають у себе спеціальні манекени та гумові амортизатори. Крім цього, доцільним вважається використання методичних прийомів, які сприяють підвищенню точності рухів, у тому числі прості повторення, суміжні та контрастні завдання.

Вирішення завдань під час другого етапу було спрямоване на засвоєння оптимальних ситуацій ефективного застосування коронного прийому та обробка способів їх створення, яка передбачає першочергове використання методу полегшених умов виконання технічних дій курсантами під час практичних занять з фізичної підготовки у рамках педагогічного експерименту. Цей метод реалізовується шляхом відокремлення елементів дії, зниженням надлишкових м'язових навантажень, визначенням додаткових орієнтирів та використанням термінової інформації.

Третій етап педагогічного експерименту передбачав удосконалення коронних технічних дій курсантів зі службово-прикладного рукопашного бою із використанням технічного арсеналу греко-римської боротьби. Під час зазначеного етапу курсантами здійснювалося шліфування коронних технічних дій із доведенням їх до високої точності та оптимальної швидкості. Вирішення цієї найбільш складної задачі під час педагогічного експерименту вимагало застосування широкого комплексу методів та методичних прийомів, а саме: ускладнення варіативних умов сутички із супротивником (які включають в себе

різний ступінь опору), використання різноманітних вихідних положень та підготовчих дій, виконання прийомів із максимальною швидкістю та точністю, обмеження радіусу виконання коронних прийомів. Разом з цим, доцільним є використання методу сполученого впливу, який дозволяє ефективно поєднувати розвиток вибухової сили м'язових груп (які займають пріоритне значення для виконання раціональної технічної дії) із практичним виконанням тактичних комбінацій у різних варіативних умовах двоборства з супротивником із використанням технічного арсеналу кидкової техніки греко-римської боротьби [5].

Апробація запропонованої нами експериментальної методики здійснена у рамках трьохетапного педагогічного експерименту, результати якого достовірно підтвердили її високу ефективність, як у відношенні до інтенсивного покращення спортивно-технічних показників під час змагань з греко-римської боротьби, боротьби самбо, дзюдо, так і у відношенні до сформованих навичок застосування заходів фізичного впливу під час службової діяльності (участь в охороні громадського порядку в м. Харкові) та виконанню контрольних завдань по застосуванню фізичної сили під час заліково-екзаменаційних сесій. Слід також зауважити, що така висока позитивна динаміка вищезазначених характеристик досягнута головним чином за рахунок ефективного та результативного використання майбутніми офіцерами НПУ (курсантами ХНУВС) коронних технічних дій.

Висновки. В результаті дослідження розроблено та апробовано експериментальну методику удосконалення «короної техніки» застосування заходів фізичного впливу курсантами Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС) із використанням технічного арсеналу греко-римської боротьби. Результати дослідження впровадженні у практику фізичної підготовки курсантів ХНУВС факультету № 2.

Крім цього, узагальнюючи викладені вище дані про зміст експериментальної методики удосконалення коронних технічних дій досліджуваних курсантів можливим є формування наступних висновків:

- цілеспрямоване формування та удосконалення коронних технічних дій створює необхідне підґрунтя для підвищення ефективності тренувального процесу курсантів ХНУВС та стабільного росту їх професійної підготовленості (спортивного результату);
- проведений моніторинг спеціальної науково-методичної літератури, архівних відеоматеріалів дозволив нам встановити, що склад та структура коронних технічних дій залежить від морфологічних особливостей курсантів (спортсменів), а процес формування та удосконалення цих прийомів повинен здійснюватися із їх урахуванням.

Перспективи в цьому напрямі передбачають удосконалення курсантами ХНУВС ударно-кидкових дій (з подальшим конвоюванням) на фоні значних фізичних навантажень із використанням засобів термінової інформації.

Список бібліографічних посилань

1. Алексеенко Ю. Г. Коронный прием // Спортивная борьба : ежегодник. М. : Физкультура и спорт, 1975. С. 23–25.
2. Алиханов И. И. Что такое коронный прием? // Спортивная борьба : ежегодник. М. : Физкультура и спорт, 1976. С. 26–29.
3. Апойко Р. Н. Содержание и структура подготовки юных спортсменов в греко-римской борьбе на основе индивидуализации выбора коронных технико-тактических действий : автореф. дис. ... канд. пед. наук. СПб., 2005. 22 с.
4. Тараканов Б. И., Апойко Р. Н. Содержание понятия коронный прием в теории и практике спортивной борьбы. *Проблемы физкультурно-спортивной деятельности и подготовки физкультурных кадров*. 2002. Вып. 5. С. 69–77.
5. Хацаюк О. В., Піскунова В. О. Розвиток швидко-силових якостей самбістів старшого підліткового віку із використанням методу сполученого впливу // Актуальні проблеми розвитку традиційних і східних єдиноборств : зб. тез доп. XII міжнар. інтернет наук.-метод. конф. 2018. Вип.12. С. 56–62.

Отримано 11.03.2020

УДК 159.938.363.8

СКЛЯР О. С.,

викладач кафедри тактичної та спеціальної

фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-6179-3329>

ТАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМУНІКАЦІЇ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ З ОСОБАМИ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ГАШИШНОМУ СП'ЯНІННІ

В даній роботі визначені ознаки перебування особи в «гашишному» сп'янінні, який є першим кроком до наркотичної залежності та криміналізації особистості, і надано рекомендації щодо вибору комунікативної тактики з такими особами для виконання покладених на поліцейського функціональних обов'язків.

Ключові слова: комунікація, поліцейський, наркотики, сп'яніння, гашиш, психологічний настрій.

Професійна діяльність працівників поліції наповнена спілкуванням з найрізноманітнішими людьми. Дії поліцейських під час спілкування з людьми називається «Тактикою комунікації». Багато дій поліцейського мають свої специфічні особливості, тактика комунікації не є виключенням, так як доводиться спілкуватися з різними прошарками населення, серед яких «проблемні особи», до яких можуть відноситися особи, які перебувають під дією алкогольного чи наркотичного сп'яніння.

Таблиця 1

Ознаки сп'яніння	
алкогольного:	наркотичного:
- запах алкоголю з порожнини рота; - порушення координації рухів; - порушення мови; - виражене тремтіння пальців рук; - різка зміна забарвлення шкірного покриву обличчя; - поведінка, що не відповідає обстановці.	- наявність однієї чи декількох ознак стану алкогольного сп'яніння (крім запаху алкоголю з порожнини рота); - звужені чи дуже розширені зіниці, які не реагують на світло; - сповільненість або навпаки підвищена жвавість чи рухливість ходи, мови; - почервоніння обличчя або неприродна блідість. [10]

Одним з ключових проблемних питань на яке необхідно дати відповідь: як поводити себе працівнику поліції, коли особа (співбесідник) перебуває під дією традиційного наркотику (гашиш, марихуана, план тощо), тобто у стані наркотичного сп'яніння.

Згідно звіту Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у 2019 році, в нашій державі виявлено 28 тис. наркозлочинів та припинено злочинну діяльність 68 організованих груп, причетних до незаконного обігу наркотиків. Вилучено із незаконного обігу майже 9 тонн наркотиків. Вказані результати роботи поліції на 8 % більші за 2018 рік, що говорить про тенденцію погіршення криміногенної обстановки в державі [1] саме зі злочинами в цій сфері.

Особливу стурбованість викликає, те що кількість осіб, які незаконно вживають наркотики, поповнюється переважно за рахунок молоді до 30 років, що в свою чергу, сприяє тенденції зростання їх криміналізації [2].

Постійне вживання наркотиків дуже швидко й безповоротно руйнує фізичне і моральне здоров'я людини, призводить до летального кінця, але їй передують повна деградація особи, до загальних ознак якої відносяться:

- відмова від соціально корисної праці,
- психічна нестійкість, порушення у репродуктивній функції,
- втрата пам'яті,
- агресивні відносини з рідними та оточуючими, тощо.

Звідси і впливає причинно-наслідковий зв'язок із злочинністю, який проявляється у:

- вчиненні злочинів з метою заволодіння грошима або речами для придбання наркотиків (сьогодні частка таких злочинів становить понад 10 % від усієї сукупності крадіжок, грабежів, розбоїв та вимагань);
- злочинах, вчинених під безпосереднім впливом наркотиків на організм: вбивства, тілесні ушкодження, зґвалтування, хуліганство тощо;
- протиправних діянь, пов'язаних із виготовленням та збутом наркотиків, найнебезпечніші з яких відносяться до наркобізнесу і мають ознаки організованої злочинності [3].

Слід зазначити, що незважаючи на появу в Україні синтетичних наркотичних речовин, популярним предметом злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотиків, залишаються традиційні наркотичні засоби, вироблені з наркомістких рослин вітчизняного походження, таких як конопля.

Гашиш (анаша), ганджа, канабіс, марихуана, трава, план, шишки, шмаль – це все назви одного типу наркотиків виготовлених з рослин роду коноплі, тому наркотичне сп'яніння особи під дією вказаного наркотику буду називати «гашишне» сп'яніння.

Працівники поліції постійно реагують на заяви та повідомлення громадян про кримінальні правопорушення та інші події, учасниками яких можуть бути особи під «гашишним» сп'янінням, що є предметом дослідження.

Гашиш (анаша) – спеціально виготовлена суміш відокремленої смоли і пилку конопель або суміш, виготовлена шляхом обробки (подрібнення, пресування тощо) верхівок конопель з різними наповнювачами. Колір гашишу – від світло-зеленого до коричневого. Має характерний запах [4] та певний вплив на організм людини.

Неможливо впевнено сказати, що особи знаходяться саме під «гашишним» сп'янінням, також неможливо спрогнозувати їх поведінку буде поводити себе учасник події агресивно чи позитивно, тому завжди потрібно підходити до ситуації як з невідомим рівнем ризику безпеки.

Стан поширення злочинності обумовлений латентним характером правопорушення. Ні один правопорушник, який вжив наркотичний засіб «гашиш» прямо про це не скаже (не зізнається), однак під час спілкування з такими людьми, працівник поліції повинен звернути увагу, на наявність такої спільної ознаки як наркотичне сп'яніння. Правопорушник здебільшого буде говорити, що він нічого не вживав, однак зовнішні ознаки його поведінки нам будуть казати про протилежне.

Таблиця 2

Ознаки перебування особи в «гашишному» сп'янінні	
1	2
Фізіологічні ознаки	- зіниця трохи розширений; - блиск в очах; - помутніння чи почервоніння білків очей; - злегка припухлі повіки; - прискорений пульс; - неприємний запах з ротової порожнини; - знижений больовий поріг; - легке порушення координації рухів; - посилення апетиту («ненажерливість»); - незрозумілі висловлювання; - безладна мова; - сухість ротової порожнини і губ.

1	2
<i>Поведінкові ознаки</i>	- надмірна веселість і сміх без причини; - ослаблення уваги; - порушення пам'яті; - підвищена потреба в мовному спілкуванні, з часом змінюються на бажання побути на самоті; - у висловлюваннях помітно відсутність логіки між фразами; - перескакування з теми на тему; - в розмові приділення уваги малозначним деталям; - дурнувятий тон розмови; - постійне облизування губ; - іноді галюцинації; - при різкій зміні обстановки – страх і параноїдальні явища; - загальна ейфорія і благодущність.
<i>Очевидні ознаки</i>	- специфічний запах гару від одягу; - цигарки в пачках з-під сигарет; - папірці і грошові купюри, згорнуті в трубочки; - капсули, пухирці, бляшані банки; - фаланги вказівного та середнього пальців мають сліди копоті.

Знання вищевказаних очевидних та фізіологічних ознак можуть навести поліцейського на думку, про перебування особи в «гашишному» сп'янінні, але в подальшому, доцільно проведення заходів для підтвердження даної версії.

Поліцейський також повинен вміти розрізняти поведінкові ознаки. Знаючи психологічні особливості поведінки сп'янілої особи, що перебуває у наркотичному сп'янінні та не забуваючи, що під дією наркотика поведінка особи може різко змінюватися, він може вибрати тактику комунікації з вказаною особою, контролювати хід бесіди, зменшити ризик виникнення конфліктної ситуації, та обрати відповідний алгоритм дій для дотримання (забезпечення) особистої безпеки.

Важливо пам'ятати, що деякі ознаки можуть з'являтися абсолютно з іншої причини (наприклад: перехідний вік, психічна хвороба, алкогольне сп'яніння, емоційне вигорання та ін.).

Для того, щоб знайти індивідуальний підхід до кожного та отримати необхідну інформацію співробітнику поліції необхідно правильно оцінити ситуацію, що сталася, проаналізувати індивідуальні зовнішні фізичні ознаки учасників події, звернути увагу на поведінку особи. Від правильно побудованої комунікації залежить особиста безпека правоохоронця.

В залежності від події злочину, наркотичної сп'янілості правопорушника та його настроєності до бесіди (дачі усних чи письмових пояснень, допиту, написання заяви тощо) з працівником поліції, з метою виконання покладених на працівника поліції функціональних обов'язків, отримання необхідної інформації для всебічного, повного та неупередженого з'ясування обставин події, працівник поліції повинен строїти комунікацію з правопорушником в залежності від його психологічного настрою, а саме:

1. *Позитивний настрій* (поведінкова ознака: надмірна веселість, загальна ейфорія і благодущність). Це найприємніший співрозмовник, добродушна людина. Співбесіда з нею проходить спокійно й по – діловому, проблем у спілкуванні з представником цього типу; в конфліктній ситуації у нього треба шукати підтримку.

2. *Суперечливий настрій* (поведінкова ознака: дурнувятий тон розмови). Це нетерпляча, нестримана і збуджена людина. Характерною її особливістю є те, що вона часто відхиляється від теми спілкування. Тактика проходження бесіди повинна бути такою:

- зберігайте витримку і не давайте себе спровокувати;
- намагайтеся перетягти його на свій бік.

3. *Настрій співпраці* (поведінкова ознака: в розмові приділення уваги малозначним деталям, перескакування з теми на тему, порушення пам'яті). Він упевнений, що знає все. З будь-якого питання має свої міркування, які незміно прагне висловити, тому вимагає завжди дати сказати йому слово, часто без причини перебиває співбесіду, вставляє різні зауваження чи пропозиції. У спілкуванні з ним рекомендується дотримуватися такої тактики:

- дайте йому можливість сформулювати проміжний висновок;
- час від часу ставте йому важкі запитання, відповідь на які знаєте тільки ви;
- коли опонент починає говорити про щось, що не пов'язане з темою бесіди, тактовно перебийте його та запитайте, у чому він бачить зв'язок з темою бесіди.

4. *Параноїдальний настрій* (поведінкова ознака: іноді галюцинації, при різкій зміні обстановки – страх і параноїдальні явища). Представник його типу відрізняється невпевненістю в розмові. На його думку краще мовчати, ніж сказати щось, що може бути розцінено як безглуздість або використано проти нього. Спілкуючись з ним потрібно дотримуватись таких правил:

- допомагайте йому формулювати думку;
- задавайте йому не важкі інформаційні питання.

5. *Холоднокровний неприступний настрій* (поведінкова ознака: дурний тон розмови; бажання побути на самоті). Ця людина замкнута й часто розгублена. Тема бесіди йому здається чимось далеким, негідним його уваги та намагань. Поводитись з ним бажано таким чином:

- в перервах і паузах між спілкуванням намагайтеся з'ясувати причину такої поведінки;
- зумійте зосередити увагу на собі.

6. *Незацікавлений настрій* (поведінкова ознака: ослаблення уваги, у висловлюваннях помітно відсутність логіки між фразами). Тема бесіди його зовсім не цікавить. Тому необхідно докласти зусиль, щоб розворушити такого співрозмовника. Пропонується:

- ставити йому інформативні питання;
- з'ясувати його особисті інтереси й надати бесіді більш привабливих форми та змісту.

У разі нетактовного та упередженого спілкування працівника поліції з особою, яка перебуває під «гашишним» сп'янінням, своєчасного не встановлення сп'янілого стану останнього, поліцейський може викликати гнів співбесідника через проявлену до нього несправедливість. Потім настає заспокоєння або спалах люті. Але одна справа, коли людина гнівається за реальної причини, інша – коли напади люті провокуються дрібницями.

Тому, під час комунікації з особою, яка перебуває під «гашишним» сп'янінням, слід уникати дій, які можуть його спровокувати на агресію, а саме:

- підвищувати голос, говорити загрозливим тоном, кричати;
- словесно демонструвати владу («Буде так, як я скажу!»), непохитно наполягати на своїй правоті;
- приймати агресивну позу і жестикуляцію: перехрещувати або зчіплювати руки, вороже стискати щелепи, показово гратися кайданками;
- допускати сарказм, глузування, висміювання і передражнювання;
- використовувати фізичну силу;
- втягувати в конфлікт сторонніх осіб;
- загрожувати покаранням;
- узагальнювати типу: «Ви всі однакові!», «Ти, як завжди ...!», «Ти ніколи не ...!».

Кожен поліцейський повинен працювати над розширенням своєї комунікативної компетенції. Однією з найважливіших особливостей обраної тактики при спілкуванні є врахування відповідної мотивації і здібностей особи, яка перебуває під дією «гашишного» сп'яніння. Це допоможе не тільки швидко знайти відповіді, але й таким чином, поліцейський з нівелює небезпеку, у разі її виникнення. Мотивація і здібності є найважливішим компонентом суб'єктивної та об'єктивної готовності особистості до розмови. Поліцейський, у якого сформовані професійні та пізнавальні інтереси, розвинуті інтелектуальні та творчі можливості, наявні необхідні емоційно-вольові якості, матиме більше шансів встановити контакт з співрозмовником [5].

Отже, тактика комунікації поліцейського заснована на багатьох принципах: об'єктивності, оперативності, партнерства, результативності толерантності, тощо. В наш час поліція постійно вступає в діалог з різними членами суспільства, які перебувають під дією того чи іншого наркотику, найтрадиційніший з них канабісного типу з рослин роду конопель (гашиш, марихуана, план тощо), а під дією вказаного типу наркотиків, може різко змінюватися психологічний стан особи. Поліцейському потрібно стати не тільки справжнім професіоналом в галузі права, але й знати тонкощі спілкування з «проблемними людьми», до яких відносяться особи, які перебувають під дією «гашишного» сп'яніння. Володіючи тонкощами комунікації та знаючи особливості своєї професії, співробітник поліції може легко схилити особу до співпраці, припинити конфлікт, отримати потрібну інформацію та керувати ситуацією.

Список бібліографічних посилань

1. Звіт Голови Національної поліції України про результати роботи відомства у 2019 році // Національна поліція України : офіц. сайт. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/zvit_NPU_2019.pdf (дата звернення: 02.05.2020).
2. Курс кримінології: Особлива частина : підручник : у 2 кн. / М. В. Корнієнко, В. Б. Романюк, І. М. Мельник та ін. ; за заг. ред. О. М. Джузи. Київ : Юрінком Інтер, 2001. 480 с.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / А. М. Бойко, О. П. Брич, В. К. Гришук та ін. ; за ред. М. І. Мельника, М. І. Хавронюка. 5-те вид., перероб. та доповн. Київ : Юрид. думка, 2008. 1216 с.
4. Бугайчук К. Л., Савченко О. О., Федосова О. В. Алгоритм документування злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, а також організацією або утриманням місць їх незаконного вживання, виробництва чи виготовлення : наук.-метод. рек. Харків : Харків. нац. ун-т. внутр. справ, 2016. 162 с.
5. Біденчук Т. М. Тактика комунікації з суб'єктом залежно від його психологічного типу // Актуальні проблеми вітчизняного права в дослідженнях молодих вчених : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 18 трав. 2017 р.) / МВС України, Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2017. С. 109–112. URL: <http://85.198.129.42/bitstream/123456789/1107/1/33.pdf> (дата звернення: 03.05.2020).
6. Балагун І. В. Особливості комунікації поліцейських при здійсненні ними службових // Актуальні проблеми вітчизняного права в дослідженнях молодих вчених : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 18 трав. 2017 р.) / МВС України, Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ. Дніпропетровськ, 2017. С. 104–106. URL: <http://85.198.129.42/bitstream/123456789/1105/1/31.pdf> (дата звернення: 03.05.2020).
7. Столярєнко Л. Д. Основы психологии. 3-е изд., перераб. и доп. Ростов н/Д. : Феникс, 1999. 672 с.
8. Психологія : підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук та ін. ; за ред. Ю. Л. Трофімова. 3-те вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 560 с.
9. Гіренко С. П. Практична конфліктологія : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 184 с.
10. Про затвердження Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції : Наказ МВС України та МОЗ України від 09.11.2015 № 1452/735 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1413-15> (дата звернення: 03.05.2020).

Отримано 05.05.2020

УДК 355.531.3

СІДЕЛЬНИКОВ Б. С.,

старший інспектор-штурмовик 3 відділу з проведення спеціальних операцій управління «КОРД», штурмовик

АНАЛІЗ БОЙОВИХ ШИКУВАНЬ МАЛИХ ТАКТИЧНИХ ГРУП

Були розглянуті та проаналізовані види шиків та бойових диверсійно розвідувальних груп та надані рекомендації, щодо покращення ефективності їх дій.

Ключові слова: бойове шиківання, поліція, малі тактичні групи, ефективність, тактична задача, боєздатність.

В нашій державі з початку 2014 на сході України ведуться бойові дії. В даних діях приймають участь Національна гвардія України, Служба безпеки України та органи Національної поліції України. Вони протидіють супротивнику не тільки в прямих зіткненнях, а й у складі диверсійно-розвідувальних груп. Тому вкрай актуальними питанням є вивчення видів шиків диверсійних груп та удосконалення даних шиків. То ми вважаємо, що дана тема є дуже актуальною і необхідною для її вивчення.

До основних бойових шиків відносяться: «Колона», «Шеренга», «В колону по два (Змійка)», «Клин». Данні види шиків використовуються вже дуже давно і вони є найлегшими видами шиків. Проте до основних видів шиків треба також віднести: «Уступ», «Лівий, правий фланг», «Алмаз», «Кільце», «Трилистник кутум вперед (назад)», «Скорпіон». Для використання даних шиків бійці повинні бути більш скоординованими між собою [1, 2, 3]. Розглянемо данні шиківання та визначимо недоліки та переваги кожного:

1. Колона - перевагами шиківання є: максимальний контроль флангів при переміщенні; командир підрозділу контролює всіх бійців; тому що вони знаходяться з ним на одній лінії; швидкий перехід групи при атаці з флангів; швидке переміщення групи. Недоліки шиківання: поганий контроль фронту та тилу; час, який буде витрачено на розгортання строю для відбиття атаки з фронту або тилу; передача команд командира підрозділу; передача команд з фронту до тилу і навпаки; відстань між бійцями залежно від місцевості та погодних умов; розкид групи в глибину шиківання.

2. Шеренга - переваги шиківання: контроль фронту; контроль бійців, які знаходяться з командиром на одній лінії; швидкий перехід групи при атаці з тилу. Недоліки шиківання: поганий контроль флангів; час на розгортання строю для відбиття атак з флангів; передача команд командира; передача команд з флангу на фланг; відстань між бійцями в залежності від погодних умов та місцевості; розосередження групи по фронту; зменшення швидкості пересування групи.

3. В колону по два (Змійка) - переваги шиківання: контроль флангів; контроль фронту та тилу; контроль бійців командиром; швидке розгортання групи при атаках з флангів; підвищення швидкості розгортання групи в разі атаки з фронту та тилу; шиківання менш розосереджує групу при переміщенні як в глибину так і по фронту; швидша передача команд з фронту в тил і навпаки. Недоліки шиківання: зменшення відстані між бійцями; контроль за відстанню між бійцями як не тільки перед собою, а й збоку.

4. Клин - переваги шиківання: контроль бійців; швидке переміщення групи; ефективність відбиття нападу з фронту; відстань між бійцями; передача команд від командира; розподіл огляду секторів між бійцями. Недоліки шиківання: час на розгортання строю для відбиття атаки з флангів та тилу; передача інформації від бійців з тилу; незначний контроль тилу; погана взаємодія між бійцями на різних флангах; при атаці з флангу бійці іншого флангу знаходяться на лінії вогню.

5. Уступ - переваги шиківання: легко захищати фланг в який розвернутий уступ; мобільність групи. Недоліки шиківання: важко контролювати бійців; великий розкид групи в глибину та по фронту.

6. Лівий, правий фланг - переваги шикування: легко захищати фланг в який розвернутий уступ; мобільність групи. Недоліки шикування: важко контролювати бійців; великий розкид групи в глибину та по фронту; велике навантаження на командира групи.

7. Алмаз - переваги шикування: контроль бійців; швидке переміщення групи; ефективне відбиття нападу з фронту та тилу; передача інформації; розподіл контролю секторів в всіх напрямках. Недоліки шикування: час на розгортання строю для відбиття нападу з флангів та тилу; важко утримувати правильність шикування; при атаці з флангу бійці перебувають на одній лінії вогню.

8. Кільце - переваги шикування: швидке пересування групи; ефективне відбиття нападу з всіх напрямків; відстань між бійцями; передача інформації; розподіл контролю секторів. Недоліки шикування: час на розгортання строю при нападі з будь-якого напрямку; важко утримувати правильність шикування; в випадку нападу бійці потрапляють під одну лінію вогню.

9. Трилистник кутум вперед (назад) - переваги шикування: швидке пересування групи; ефективне відбиття нападу з всіх напрямків; відстань між бійцями; передача інформації; розподіл контролю секторів. Недоліки шикування: час на розгортання строю при нападі з будь-якого напрямку; важко утримувати правильність шикування; в випадку нападу бійці потрапляють під одну лінію вогню.

10. Скорпіон - переваги шикування: швидке пересування групи; ефективне відбиття нападу з всіх напрямків; відстань між бійцями; передача інформації; розподіл контролю секторів; невелика кількість бійців. Недоліки шикування: час на розгортання строю при нападі з будь-якого напрямку; важко утримувати правильність шикування; невелика кількість бійців.

З урахуванням позитивних та негативних особливостей бойового шикування для диверсійно розвідувальних груп рекомендується впровадження наступних шикувань: «Скоба», «Зірка», «Дерево», «Хрест», «Млин». В даних шикуваннях також є недоліки та переваги розглянемо їх окремо по кожному:

1. Скоба - переваги даного шикування: обійти з флангу дане шикування складніше; менша кількість бійців знаходиться на одній лінії; контроль фронту; швидкий перехід групи при атаці з тилу. Недоліки шикування: час на розгортання строю для відбиття атак з флангів; передача команд командира; передача команд з флангу на фланг; відстань між бійцями в залежності від погодних умов та місцевості; розосередження групи по фронту.

2. Зірка - переваги шикування: швидке пересування; кількість бійців; командир керує групою і в випадку атаки швидко переносить напрямок вогню в сторону атаки; час на розгортання строю; швидкий відхід групи при вході в контакт з супротивником; передача інформації. Недоліки шикування: кількість бійців; командир під перехресним вогнем; боєць контролює великий сектор 72 градуси; збільшення боєкомплекту.

3. Дерево - переваги шикування: швидке пересування; кількість бійців; командир контролює групу; передача інформації від командира; ефективність відбиття атаки з будь-якого напрямку; мобільність групи при вогневому контакті. Недоліки шикування: кількість бійців; командир під перехресним вогнем.

4. Хрест - переваги шикування: швидке пересування; кількість бійців; командир контролює групу; передача інформації від командира; ефективність відбиття атаки з будь-якого напрямку; мобільність групи при вогневому контакті. Недоліки шикування: кількість бійців; командир та бійці які знаходяться ближче до центра під перехресним вогнем.

5. Млин - переваги шикування: швидке пересування; кількість бійців; командир контролює групу; передача інформації від командира; ефективність відбиття атаки з будь-якого напрямку; мобільність групи при вогневому контакті. Недоліки шикування: передача інформації з фронту в тил і навпаки; командир контролює сектор, що збільшує на нього навантаження.

Нами були досліджені та визначені основні характеристики кожного бойового шикування, а також встановлені наступні показники:

- раціональна кількість особового складу груп;
- якісний склад особового складу груп;

- раціональне розташування особового складу групи;
- способи пересування;
- порядок командування та передачі сигналів;
- способи перешикування.

Рекомендовані види шикувань дозволяють більш ефективно діяти бійцям при диверсійно-розвідувальних діях. Удосконалення способів та тактики дій малих груп є суттєвим напрямком професійної підготовки спеціальних підрозділів.

Список бібліографічних посилань

1. Ларсен К. Тактика легкой пехоты при действиях малых групп. Bloomington : Authorhouse. 2005. 394 с.

2. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України : навч. посіб. / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 300 с.

3. Тактическая подготовка курсантов учебных военных центров : учебник / Ю. Б. Торгованов и др. ; ред. Ю. Б. Торгованов. Красноярск : Сиб. федер. ун-т, 2014. 552 с.

Отримано 10.04.2020

УДК 796.012-056.36.4

СОКОЛОВ О. А.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-9738-5378>

ВПЛИВ ІНТЕРВАЛЬНИХ НАВАНТАЖЕНЬ НА РОЗВИТОК ОСНОВНИХ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ МВС УКРАЇНИ

Актуальність дослідження інтервальних навантажень обумовлена особливостями підготовки працівників Національної поліції України, які повинні володіти високим рівнем фізичної підготовленості та бути готовими до тривалого періоду фізичної активності під час службової діяльності. Для забезпечення ефективного виконання службових завдань, правоохоронці мають бути технічно та тактично підготовлені у напрямі застосування фізичної сили проти правопорушників, що потребує розвитку таких фізичних якостей як: сила, витривалість, швидкість та спритність. Вище зазначене обумовлює необхідність розробки та впровадження в освітній процес курсантів вищих навчальних закладів МВС України інтервальних тренувань та підкреслює їх актуальність.

Ключові слова: курсанти, правоохоронці, освітній процес, фізична підготовка, заходи фізичного впливу, спеціальна витривалість, фізична підготовленість.

Постановка проблеми. На сьогодні, до працівників Національної поліції України (НПУ) висуваються достатньо високі службові вимоги (професійні компетенції). Виконання службових завдань неможливе без достатнього рівня фізичного розвитку поліцейських. У свою чергу, це передбачає набуття ними не лише фізичної сили, але й функціональної та швидкісної витривалості. Вище зазначене підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження та передбачає розробку ефективних методик фізичної підготовки особового складу НПУ. Також важливим є впровадження позитивного досвіду, наявного досвіду бойових дій і виключення випадків травматизму під час практичних занять з фізичної підготовки, які регламентовані відомчим нормативно-правовим документом [1].

Дослідження виконано у відповідності до плану науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ (2018-2020 р.р.).

Аналіз досліджень. Питанням удосконалення фізичної підготовки правоохоронців МВС України присвячені роботи: Белошенка Ю. К., Гаркавого О. А., Домніцака В. В., Кисленка Д. П., Любича Р. І., Савренюка С. А., Чуха А. М., та інших фахівців.

Цікавим за своїм змістом є навчальні посібники, у яких розкриваються основні складові удосконалення фізичної (спеціальної фізичної) підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України, а саме: Ануфрієва М.І. [2], Дідковського В. А. [3], Максимчука Б. А. [4], Любича Р. І. [5], Хацаюка О. В. [6], та інших учених. Напрацювання вище зазначених учених приємливі у використанні в освітньому процесі здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів МВС України, але в недостатній мірі розкривають методiku використання під час практичних занять з фізичної підготовки інтервальних тренувань, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета статті – аналіз особливостей тренувальних навантажень під час практичних занять з фізичної підготовки зі здобувачами вищої освіти Харківського національного університету внутрішніх справ (факультету № 2) та визначення їх впливу на розвиток фізичної сили, швидкості та спритності.

Виклад основного матеріалу. У дослідженнях прийняли участь курсанти старших років навчання (3-4 курсів) Харківського національного університету внутрішніх справ факультету № 2. Всі учасники педагогічного експерименту дали згоду на участь в дослідженнях. Під час педагогічного експерименту нами зверталася увага на суворе дотримання заходів попередження травматизму. Організація дослідження передбачала дотримання етичних норм та вимог керівних документів з організації фізичної підготовки в НПУ [1, 7].

В основу методики інтервальних тренувань покладена підготовка спортсменів, які займаються кросфітом (функціональним багатоборством). Види тренувань цих атлетів досить різноманітні, деякі з-них заключаються у виконанні великого об'єму тренувальних навантажень, інші спрямовані на тренування різноманітних якостей за короткий проміжок часу.

Кросфіт (з англ. CrossFit) – брендована методика фітнесу, створена Грегом Гласманом. Є зареєстрованою торговою маркою організації CrossFit, Inc., яку заснували Грег Гласман та Лорен Дженай у 2000 році. Тренування кросфіту просувають і як філософію фізичних вправ, і як змагальний вид спорту; до них входять елементи високоінтенсивного інтервального тренування, важкої атлетики, пліометрики, пауерліфтингу, гімнастики, гирьового спорту та інші вправи. Кросфіт є програмою вправ на силу та витривалість, до складу якої входять переважно добірки аеробних вправ, зарядки та важкої атлетики. CrossFit, Inc. описує свою програму як «послідовно різноманітні функціональні рухи, виконані на високому рівні інтенсивності протягом різних часових проміжків та модальних доменів», та декларує за мету удосконалення фітнесу, який, в свою чергу, визначає як «робочий потенціал протягом різних часових проміжків та модальних доменів». Годинні заняття у філіях зазвичай містять розминку, сегмент розвитку навичок, денне високоінтенсивне тренування (workout of the day, або WOD) та період самостійних чи групових розтягувань. Результати кожного денного тренування часто оцінюють та/або додають до рейтингу для заохочення змагальної складової та відстеження індивідуального прогресу [8].

Запропонована нами схема інтервальних навантажень заключається у наступних діях: обираються два види навантажень, які спрямовані на розвиток сили та швидкості, встановлюється часовий інтервал, під час якого буде поступати навантаження і визначається необхідний для відновлення курсантів час. Слід зауважити, що на перших етапах тренувань час на відновлення виділяється практично однаково із часом роботи, але із підвищенням тренуваності час на відпочинок зменшується до половини від часу який витрачається на тренувальні навантаження. Таким чином, на початковому етапі під час практичного заняття додатково витрачається на відпочинок до 10 хв (фінальний етап передбачає до 6-8 хв).

Початковий етап інтервальних тренувань спрямований на формування базової фізичної сили без зайвих навантажень на м'язи та серце. За своєю складовою у сукупності це складає значний об'єм навантаження для правоохоронця. Аналогічним чином, організовується фізичне тренування із використанням гир та вправ на перекладині. Для прикладу, досліджуваний бажає підвищити свій фізичний рівень у вище зазначених вправах. Припустимо, що початковий рівень підготовленості складає 4 повторення у вправі на перекладині. Виходячи з цього, зазначений комплекс розподіляємо на наступні дії, упродовж 3 занять: спершу виконуються по 1 підтягуванню за 1 хв упродовж 10 хв, що в сумі дає вже не 3, а 10 підтягувань без додаткового включення у роботу гліколітичних волокон. Надалі, після 4 схожих тренувань, кількість повторень підвищується до 2 підтягувань упродовж хвилини та 10 хвилин у цілому на комплекс інтервального тренування, що призводить до високої кількості разових повторень за мінімальний проміжок часу. Аналогічним чином організовується тренування вправ з гирями.

Тренування швидкості під час інтервальних навантажень спрямована на вірне формування техніки та тренуваності серцево-судинної системи, щоб у підсумку забезпечити максимальне прискорення без негативних наслідків для організму курсантів. Швидкість на початковому етапі мінімальна, яка не перевантажує організм курсантів, із урахуванням роботи упродовж 10 хвилин.

Під час аналізу тренувань виконаних упродовж останніх трьох місяців нами відмічений позитивний результат, який виражений у показниках приросту сили та швидкості досліджуваних курсантів експериментальної групи вище зазначеного закладу вищої освіти, які використовували методику інтервальних навантажень (показники у цій групі на 32 % вищі, ніж на початку педагогічного експерименту, у свою чергу показники контрольної групи – 18 %). Крім цього, в експериментальній групі із урахуванням скорочення часу, який призначався для розвитку фізичних якостей, результат у вивченні прийомів застосування заходів фізичного впливу також підвищився, що позитивно відобразилося на рівні їх спеціальної фізичної підготовленості.

Позитивний досвід впровадження інтервальних тренувань та їх перевага у розвитку фізичної сили, швидкості, витривалості та спритності у навчанні працівників НПУ є очевидним і повинен бути впровадженим в освітній процес майбутніх офіцерів МВС України та систему службової підготовки (перепідготовки) поліцейських.

Висновки. Таким чином, мету та завдання дослідження досягнуто. Під час педагогічного експерименту проведено аналіз особливостей тренувальних навантажень під час практичних занять з фізичної підготовки зі здобувачами вищої освіти Харківського національного університету внутрішніх справ (факультету № 2) та визначено їх вплив на розвиток фізичної сили, швидкості та спритності.

Встановлено, що використання засобів кросфіт значним чином впливає на удосконалення індивідуального рівня фізичної підготовленості курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ. Що значним чином підвищує готовність майбутніх офіцерів до службової діяльності на первинних офіцерських посадах. Крім цього, підтверджено високу ефективність інтервального методу тренувань курсантів під час практичних занять з фізичної підготовки в системі їх професійної освіти.

Перспективи в цьому напрямі передбачають удосконалення методики організації практичних занять з фізичної підготовки із курсантами ХНУВС за рахунок збільшення густоти та щільності їх проведення, а також удосконалення витривалості (загальної та спеціальної).

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 20.03.2020).

2. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників ОВС : навч. посіб. / за заг. ред. Я. Ю. Кондратьєва та Є. М. Мойсєєва. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2003. 338 с.

3. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України : навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.
4. Методика застосування заходів фізичного впливу військовослужбовцями НГУ : навч.-метод. посіб. / Б. А. Максимчук, С. С. Забродський, О. О. Хацаюк та ін. Харків : НАНГУ, 2019. 95 с.
5. Любич Р. І., Белошенко Ю. К., Гунбіна С. Я. Організація та методика проведення навчальних занять з військово-прикладного плавання : навч. посіб. Харків : НАНГУ, 2018. 86 с.
6. Хацаюк О. В., Гаркавий О. А., Стаднік А. В., Ананченко К. В. Організація фізичної підготовки у навчальних закладах НГУ : навч. посіб. Харків : НАНГУ, 2018. 260 с.
7. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.03.2020).
8. Кросфіт // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Кросфіт> (дата звернення: 20.03.2020).

Отримано 23.03.2020

УДК 37:004

СОКУРЕНКО В. В.,

*доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
Начальник Головного управління Національної поліції в Харківській області;*

 <https://orcid.org/0000-0001-8923-5639>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО СКЛАДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ

У доповіді висвітлено нормативні та організаційні основи удосконалення професійних компетенцій науковим і науково-педагогічним складом закладів вищої освіти МВС у практичних органах та підрозділах Національної поліції України.

Ключові слова: *освіта, наука, Національна поліція, МВС України.*

Ефективне виконання завдань, покладених на МВС у сучасних умовах, вимагає підвищення якості підготовки фахівців у сферах охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, а надання поліцейських послуг у різних сферах суспільного життя вимагає постійного удосконалення існуючої моделі відомчої системи освіти та концептуальних засад її оптимізації.

За останні роки керівництвом МВС України було прийнято чимало документів, спрямованих на удосконалення підготовки поліцейських, зокрема у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання.

Відправною точкою розбудови системи відомчої освіти, безумовно, стала Стратегія розвитку органів системи МВС України на період до 2020 року, яка наголосила на необхідності розвитку відомчої системи освіти та підготовки кадрів, що відповідає професійним потребам і формує загальні цінності для персоналу системи МВС, розроблення і впровадження програм безперервного професійного розвитку персоналу, впровадження механізму міжвідомчого стажування працівників у системі МВС [1].

Згідно з вимогами Наказу МВС України від 25.11.2016 № 1252 «Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України» основними питаннями у сфері відомчої освіти, що потребують постійної уваги, є:

- постійне підвищення якості освіти, її практичної спрямованості, моніторинг освітнього процесу, постійне оновлення його змісту і форм організації, удосконалення нормативно-правового та науково-методичного забезпечення;

- максимальне впровадження в освітній процес інноваційних технологій, позитивного зарубіжного досвіду підготовки фахівців, накопичених здобутків і кращих вітчизняних освітянських традицій;

- орієнтація освітнього процесу на формування фахової, діяльнісної та особистісної компетенцій на основі базових знань і вмінь у рамках освітньої підготовки та постійної актуалізації підвищення кваліфікації; моделювання та комплексне вирішення ситуативних завдань; формування відповідної психологічної готовності та морально-ділових якостей особистості;

- модернізація системи післядипломної освіти для підтримки високого рівня професійної кваліфікації працівників і військовослужбовців, орієнтованої на вирішення актуальних завдань службової діяльності та адаптованої до регіональної специфіки;

- підвищення результативності проведення наукових досліджень, підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів відповідно до потреб практики, створення учасникам освітнього процесу необхідних умов для здійснення ефективної наукової роботи [2].

Врахування вищезазначених вимог вимагає від закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання постійно оновлювати зміст освіти, наближувати її зміст до потреб практики, підвищувати кваліфікацію науково-педагогічного складу, що бере участь у реалізації освітніх програм. Дотепер часу дотримання останньої вимоги було ускладнено внаслідок багатьох причин, серед яких слід відмітити розбіжність у відомчому підпорядкуванні ЗВО МВС та підрозділів Національної поліції, відсутність нормативного механізму організації стажування науково-педагогічного складу, а також вимог до зайняття певних посад у системі відомчої освіти.

У цьому аспекті слід схвально поставитись до системних кроків керівництва Міністерства внутрішніх справ щодо усунення відповідних протиріч. Так, у лютому 2020 року було затверджено Професійні, освітні і кваліфікаційні вимоги, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [3].

Зазначені вимоги застосовуються до поліцейських, які відряджаються відповідно до статті 71 Закону України «Про Національну поліцію» на вакантні посади закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських.

Поліцейські, які відряджаються до закладів вищої освіти МВС із залишенням на службі в поліції, звільняються із займаної посади з подальшим призначенням на посади відповідно до Переліку посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях, затвердженого Указом Президента України від 09.12.2015 № 691 [4].

Ці Вимоги поширюються на:

- поліцейських, які відряджаються на посади керівників структурних підрозділів у ЗВО МВС;

- поліцейських, які відряджаються на посади науково-педагогічних працівників;

- поліцейських, які відряджаються на посади наукових працівників;

- поліцейських, які відряджаються на інші посади.

Поліцейські, які відряджаються на посади керівників структурних підрозділів у ЗВО МВС, повинні відповідати таким вимогам:

- стаж роботи на посадах у поліції, апараті Міністерства внутрішніх справ України не менше ніж 3 роки;

- освітній ступінь вищої освіти не нижче ступеня магістра;

- спеціальне звання середнього або вищого складу поліції.

Поліцейські, які відряджаються на посади науково-педагогічних працівників у ЗВО МВС, повинні відповідати таким вимогам:

- стаж роботи на посадах у поліції, апараті Міністерства внутрішніх справ України не менше ніж 3 роки;

– освітній ступінь вищої освіти не нижче ступеня доктора філософії. Поліцейські, які відряджаються на посади викладачів, старших викладачів, – освітній ступінь вищої освіти не нижче ступеня магістра.

Поліцейські, які відряджаються на посади наукових працівників у ЗВО МВС, повинні мати стаж роботи на посадах у поліції, апараті Міністерства внутрішніх справ України не менше ніж 3 роки, а також відповідати іншим вимогам, визначеним нормативно-правовими актами МВС.

Звільнення з посад відряджених поліцейських, які були призначені на посади в ЗВО МВС та мають стаж роботи в органах внутрішніх справ, поліції, апараті Міністерства внутрішніх справ України менше ніж 3 роки, здійснюється із подальшим направленням їх у розпорядження поліції для призначення на попередню посаду або іншу рівнозначну посаду з урахуванням рівня їх освіти (профілю діяльності відповідної кафедри), фізичної підготовки та стану здоров'я один раз на 3 роки, а у випадку наявності такого стажу – один раз на п'ять років.

Поліцейські за їхньою згодою та рішенням керівника поліції можуть бути повторно відряджені до ЗВО МВС із залишенням на службі в поліції в порядку, визначеному законодавством, не раніше ніж через 6 місяців після повернення в розпорядження поліції. Безперервний стаж роботи поліцейських на вакантних посадах у ЗВО МВС не повинен перевищувати 5 років [3].

Отже, може зробити висновок, що процедура набуття високого рівня професійної кваліфікації науково-педагогічним складом закладів вищої освіти МВС в основному вирішує завдання щодо приведення змісту підготовки поліцейських та здійснення їх професійного навчання до сучасних вимог правоохоронної системи держави. Крім того, вона дозволяє забезпечувати постійне оновлення професійних компетенцій викладачів та наукових працівників, зміцнити кадровий склад закладів вищої освіти, а також забезпечувати впровадження наукових та освітніх досягнень цих закладів у практичну діяльність органів та підрозділів Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 09.04.2020).
2. Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 25.11.2016 № 1252 // ІАС Консультант : сайт. URL: <http://consultant.parus.ua/?doc=0AMQ2E07D1> (дата звернення: 09.04.2020).
3. Про затвердження Професійних, освітніх і кваліфікаційних вимог, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : Наказ МВС України від 13.02.2020 № 123 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0199-20> (дата звернення: 09.04.2020).
4. Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях : Указ Президента України від 09.12.2015 № 691/2015 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/691/2015> (дата звернення: 09.04.2020).

Отримано 17.04.2020

УДК 351.75:35.088.6

СТЕПАНЕНКО В. В.,

кандидат юридичних наук,
начальник тренінгового центру Головного управління
Національної поліції в Херсонській області,
доцент кафедри професійних та спеціальних дисциплін
Херсонського факультету (за сумісництвом)
Одеського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0003-4144-2182>;

ВАЙДА Т. С.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри спеціальної фізичної та вогневої підготовки
Херсонського факультету
Одеського державного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4355-5685>

СТВОРЕННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИМИ КРИЗОВОГО СТАНУ У ПРАВОПОРУШНИКА ЯК СПОСІБ ОПЕРАТИВНОГО ПРИПИНЕННЯ ВЧИНЮВАНИХ НИМ ПРОТИПРАВНИХ ДІЙ (НА ПРИКЛАДІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ І ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ)

У роботі на основі аналізу статистичних даних сучасного стану злочинності у державі та огляду спеціальної літератури зроблено висновок про необхідність подальшого удосконалення професійної підготовки працівників Національної поліції України (далі – НПУ). Приділено увагу питанням міждисциплінарного використання психологічних знань (характеристика основних типів особистості злочинця) та застосування превентивних заходів і заходів примусу на заняттях зі спеціальної фізичної та тактико-спеціальної підготовки.

Уточнено поняття кризового психологічного стану злочинця; розглянуто основні стратегічні та тактичні завдання впливу працівника поліції на правопорушника; конкретизовано стадії оперативного припинення поліцейськими правопорушення; охарактеризовано типові дії працівників поліції щодо підбору ефективних способів нагнітання кризового стану у особи.

Узагальнено педагогічні підходи щодо удосконалення освітнього процесу з спеціальної фізичної та тактико-спеціальної підготовки курсантів у ЗВО МВС України. Надано пропозиції щодо покращення методики відпрацювання захисних дій працівника поліції на заняттях з вищезазначених дисциплін із застосуванням психологічних характеристик умовного злочинця.

Ключові слова: *кризовий психологічний стан злочинця, працівники поліції, поліцейські заходи, превентивні заходи та заходи примусу, курсанти, освітній процес, ЗВО МВС України, спеціальна фізична підготовка, тактика дій працівників поліції, удосконалення методи проведення практичних занять.*

Актуальність проблеми. Аналіз статистичних даних Національної поліції України (далі – НПУ) за 2019 рік показує, що протягом цього періоду в Україні було зареєстровано 418 тис. кримінальних правопорушень, при цьому розкриті – тільки 186 тис. злочинів, слідчими повідомлено про підозру 110 тис. осіб у вчиненні ними протиправних діянь. Також слід зазначити, що за звітний період скоєно 1424 вбивства; 1916 умисних тяжких тілесних ушкоджень; 11080 розбоїв; 1858 пограбувань [1].

Виходячи з цього, можемо зробити висновок про необхідність подальшого удосконалення професійної підготовки працівників поліції щодо здійснення ними ефективної боротьби з цим негативним суспільним явищем. Зокрема, на нашу думку, треба приділяти певну увагу формуванню готовності поліцейських до ефективних (а значить безпечних) дій в ускладнених екстремальних ситуаціях безпосереднього протистояння із злочинцями. Вирішення цього завдання в сучасних умовах складає один із вагомих компонентів у системі виконання покладених на підрозділи НПУ передбачених завдань: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2].

У фаховій підготовці поліцейських в умовах ЗВО МВС України необхідно акцентувати увагу на формування комплексу професійних якостей, знань, вмінь і навичок, які дають змогу працівникові поліції під час виконання ним службових обов'язків професійно протистояти правопорушнику найбільш простим та безпечним способом (тактично перехитрити його, поставити у незручне положення тощо). Разом з тим своїми діями поліцейський не повинен створювати небезпечних ситуацій у суспільстві, не викликати негативних емоцій з боку пересічних громадян [3, с. 153-158].

Стан розробленості проблеми в теорії та практиці професійної підготовки правоохоронців. При дослідженні проблеми нами опрацьовано ряд публікацій науковців і фахівців-практиків в галузі спеціальної фізичної та вогневої підготовки: В. Плиска [4; 5]; В. Горбачевського, А. Сачави [6]; М. Костя, М. Алембеця [7] та ін. За результатами узагальнення основних положень вказаних робіт для успішної діяльності сучасного поліцейського професіонала, на нашу думку, необхідно під час фахової підготовки формувати у нього перш за все здібності психологічно впливати на злочинця (профілактика вчинення правопорушення), вміння створювати поліцейським умови для своєчасного усвідомлення особою своїх злочинних дій тощо. Розвиток та реалізація вищезазначених професійних якостей поліцейського в багатьох випадках дає змогу уникнути створення екстремальної ситуації.

Результати дослідження. Фахова підготовка правоохоронців вимагає високого рівня розвитку відповідних особистісних якостей та його готовності в цілому (комунікабельності, уваги та спостережливості, сміливості та оперативності, аналітичного мислення та практичного досвіду творчо вирішувати проблеми тощо) [4; 5; 6]. Ці передумови дають працівнику поліції змогу оперативно припинити злочин, опираючись на достовірну інформацію і прогнозуючи можливий розвиток подій, а також якомога повніше і ґрунтовніше розкрити: 1) реальний зміст мотивів правопорушника та неповноцінність його прогностичних спонукань (антисуспільну спрямованість дій чи злочинність діяльності в цілому); 2) нераціональність його цілей (негативна емоційна перевантаженість – *уточнено нами*); 3) наявність протиправних методів їх реалізації та можливість досягнення таких цілей правомірним шляхом; 4) помилковість прийнятих рішень у передбачуваних діях; 5) характер і ступінь суспільної небезпеки можливих дій правопорушника та їх наслідків. Кожен із перерахованих аспектів може мати множину практичних і фахово методичних методів вирішення проблеми – припинення злочину на різних стадіях.

Під час проведення інструктажів з особовим складом поліції перед несенням служби з охорони публічної безпеки та порядку (для курсантів – на заняттях з фізичної чи тактико-спеціальної підготовки) відповідальним особам (науково-педагогічному складу ЗВО МВС України) необхідно підкреслювати важливість вивчення середовища існування конкретної особистості правопорушника для успішного припинення поліцейськими його злочинних дій. Зроблені логічні висновки щодо послідовності дій і намірів поведінки злочинця дають правоохоронцю чітке уявлення щодо його особистості. При аналізі психологічної сутності поведінки злочинця жодна з ланок (особистісний, соціальний чи організаційний аспекти злочину) не повинна бути упущеною з виду.

Входячи у контакт із злочинцем, у поліцейського з самого початку повинна бути усвідомлена внутрішня перевага за рахунок накопиченого фахового досвіду в частині

передбачення розвитку локальної криміногенної ситуації. Навіть якщо злочинець не виконує вимоги правоохоронця, правопорушник все рівно перебуває в стані тривоги, напруження, втоми і т.д., він постійно мов би сам створює для себе *критичну ситуацію*, яку необхідно постійно і безперервно розвивати в цьому напрямку для досягнення поставленої мети злочину. **Під кризовим психологічним станом злочинця** нами розуміється внутрішні відчуття особистості правопорушника під час вчинення ним злочину, який, як правило, знаходиться в стані психологічної напруженості, що обумовлюється екстремальністю ситуації, протидією зі сторони соціального оточення (громадян та діяльністю працівників поліції, дефіцитом часу, зростаючою особистісною тривожністю від загрози бути затриманим (викритим, покараним і т. д.). Працівнику поліції варто враховувати, що стани, викликані страхом, гнівом, афектом, люттям, тривогою, хвилюванням, як правило, супроводять більшість злочинів.

Психологічний вплив працівника поліції на злочинця повинен бути зорієнтованим на виконання правоохоронцем двох основних завдань: 1) **стратегічного** – по можливості вирішити проблему перебудови мотиваційної суті особистості злочинця; 2) **тактичного** – сформулювати професійні цілі та завдання, яким способом скорегувати конкретну поведінку суб'єкта злочину в характерній для нього ситуації [5, с. 78-79].

Штучно створені працівником поліції ситуації щодо оперативного припинення правопорушення проходять через **чотири стадії**, які можуть впливати на формування кризового психологічного стану злочинця:

1) *первинне зростання суб'єктивного напруження правопорушника*, яке стимулює зменшення рівня ефективності застосування ним звичних способів вирішення протиправної «проблеми»;

2) *подальше зростання внутрішнього напруження особистості правопорушника в умовах, коли обрані злочинцем способи виявилися безрезультатними*;

3) *максимальне збільшення особистісної напруженості злочинця*, яке вимагає мобілізації зовнішніх джерел (засобів і сил) та внутрішніх психологічних ресурсів;

4) *підвищення рівня тривоги і депресії, формування почуттів безпомічності та безнадії, дезорганізація особистості злочинця* (у випадку відмови правопорушника від намірів припинити вчинення злочину, а вжиті працівниками поліції профілактичні заходи виявилися малоефективними).

Найбільш типовими діями працівників поліції щодо підбору ефективних способів нагнітання кризового стану у правопорушника можна вважати наступні:

1) необхідність здійснення постійного контролю за злочинною діяльністю злочинця;

2) наявність складної системи зворотного зв'язку (відчуття працівниками поліції злочинця, прогнозування його дій, і навпаки);

3) слідування за кожним актом поведінки злочинця, включаючи його фізичні наміри (дії) та зміну поточної обстановки, реакцію на неї правопорушника [5, с. 81].

Пропозиції щодо удосконалення методики відпрацювання захисних дій працівника поліції на заняттях з тактико-спеціальної та спеціальної фізичної підготовки. Ефективність процесу попередження злочину нерозривно пов'язана з необхідністю здійснювати правоохоронцем різноманітних за складністю рухових процесів. Тому будувати тактику впливу на злочинця слід нерозривно з **руховою установкою**, котра може полегшити положення правоохоронця на випадок непередбачуваної поведінки суб'єкта злочину.

У процесі тактичної підготовки розрізняють **два рівні** формування і функціонування установки:

1) *на першому рівні* установка формується за результатами сприйняття ситуації: чим більше варіантів ситуацій моделюється в умовах проведення практичних занять, тим більше працівники поліції збагатяться досвідом вирішення рухових завдань;

2) *другий рівень* пов'язаний з установкою, яка фіксується без безпосереднього сприйняття, а тільки з допомогою абстрактних понять, моделювання уявної ситуації.

Злочинцями не всі свої дії контролюються з достатньою повнотою. Це в повній мірі варто використовувати працівникам поліції для розробки заходів попередження та

припинення їх антисуспільних дій. Правоохоронці повинні визначити, які дії злочинця можуть контролюватися ним в меншій мірі, і на основі цього працівнику поліції в подальшому необхідно будувати тактику спілкування з ним, враховуючи ці аспекти (наприклад, особливості оглядовості місцевості з місця злочину, можливість застосування зброї, наявності спільників, шляхів відступу тощо). Використовувані несподівані впливи на розв'язання оперативної ситуації в таких випадках для злочинця можуть бути неочікуваними. Тому науково-педагогічним працівникам ЗВО МВС України на практичних заняттях зі спеціальної фізичної підготовки бажано давати характеристику ймовірній моделі поведінки злочинця, оцінку варіантам його дій та можливих замислів. Потім курсанту (поліцейському) по ходу викладення сценарію ситуації даються ввідні команди, де і в який момент дії злочинця позбавили його контролю за обстановкою, в який момент він не буде здатним контролювати дії поліцейського.

Доцільно на практичних заняттях моделювати одну із реальних ситуацій (злочинів, у вигляді сценаріїв), вибрати з них передумови, які передували основній події, і за якою курсанти (працівники поліції) повинні визначити конкретний зміст мотиву суб'єкта правопорушення за всіма вищезазначеними прийомами. Необхідно не тільки моделювати і аналізувати критичні ситуації, які виникають безпосередньо перед вчиненням злочинів, але й приймати до уваги всі індивідуальні властивості особистості злочинця, його життєвий досвід. З врахуванням створеної ситуації пропонувати курсантам (працівникам поліції) викласти (продемонструвати) способи впливу на особу злочинця.

Для ефективного використання поліцейським тактичних прийомів припинення правопорушення важливу роль відіграють знання про основні риси злочинця (психологічні схильності особистості, типи людини тощо). Наприклад, чітко вираженими типами людини-правопорушника є особи з такими особистісними якостями:

- 1) з аморальною поведінкою або іншими девіантними схильностями;
- 2) догідливі, обережні суб'єкти.

Свою поведінку працівники поліції повинні будувати диференційовано по відношенню до кожного з цих типів, так як мотиви злочинів у даних суб'єктів різні, їх поведінка відрізняється за ступенем створеної небезпеки.

Науково-педагогічному складу ЗВО МВС України з метою відпрацювання алгоритмів дій поліцейських у розглянутих ситуаціях, успішного формування у них надійних навичок щодо застосування профілактичних дій під час несення служби та забезпечення їх готовності до протидії злочинності пропонуємо моделювати зазначені ситуації з участю курсантів (поліцейських). Наприклад, розробляти тактичні сценарії оперативних заходів боротьби із двома наступними типами правопорушників:

1) *поведінка суб'єкта із явно вираженими аморальними рисами* – є «граничною», він знаходиться, не приховуючи цього, на грані конфлікту із законом і цієї межі боїться; в нього спостерігається зниження рівня вольових якостей або повна їх деморалізація (втрата). Такі правопорушники в більшості випадків не здатні вчинити небезпечні для життя інших осіб злочинні дії; у спілкуванні з ними (з метою припинення можливого правопорушення) діалог працівника поліції необхідно вести впевненим та спокійним тоном, навіть довірливо; можна, не боячись нападу, повертатися до них спиною або приймати іншу «довірливу» позу. Оперативним працівникам поліції недоцільно застосовувати надмірний фізичний вплив, спеціальні засоби, так як в більшості своїй такі порушники є поступливими. Правоохоронцям у спілкуванні з ними необхідно бути в той же час вимогливими, стверджувати, що якщо вони будуть виконувати їхні накази (вимоги), турбувати їх не будуть;

2) *підозрювані із догідливою, обережною поведінкою, комунікабельні* – можуть бути більш небезпечними: при контакті з ними зазвичай відчувається деяке «викручування» з їх боку. Завдання працівника поліції полягає в першу чергу відволікти на деякий час увагу правопорушника розмовами з ним на абстрактні теми, підкреслити, що трапилася помилка щодо його підозри у вчиненні якогось іншого (вигаданого) злочину; в цей час необхідно знайти методи (способи, прийоми) впливу, які б оперативно збентежили правопорушника: доцільними є різкі переходи у розмові, діях, манері поведінки і т.д. Наприклад, піти на

поступки на початку спілкування з порушником на транспорті під час руху поїзда (провести формальну перевірку документів), заговорити із злочинцем здалеку (із вікна магазину чи балкона висотної будівлі тощо) і протягом деякого часу дати можливість йому заспокоїтися (підкреслити цим, що трапилася помилка при реагуванні на звернення громадян, або що нічого суттєвого не відбувається, вдати заклопотаність службовими справами, зобразити ретельність виконання службового обов'язку тощо). Потім тут же різко змінити свою поведінку, стати переконливо вимагати виконання наказу щодо припинення правопорушником злочинних дій. Різкий перехід у поведінці працівника поліції дозволить швидше розкрити наміри злочинця. В таких випадках оперативному працівникові поліції варто бути насторожі і готовим до захисних дій у випадку прояву злочинцем агресії.

Висновки. Розглянувши вищезазначені особливості фахової діяльності правоохоронця в екстремальних умовах в частині запобігання вчиненню злочину, ми вважаємо, що моделювання у процесі професійного навчання курсантів (поліцейських) відповідних психолого-педагогічних умов з метою цілеспрямованого впливу на формування тактики дій та навичок поліцейського щодо створення критичного стану у правопорушника можна суттєво покращити готовність працівників поліції до ефективного ведення протидії злочинцям, зменшити саму ймовірність вчинення багатьох правопорушень.

Пропоновані методичні рекомендації й прийоми щодо удосконалення організації навчального процесу працівників поліції (на прикладі проведення занять зі спеціальної фізичної та тактико-спеціальної підготовки), на нашу думку, в сучасних умовах боротьби із злочинністю сприятимуть збереженню життя та здоров'я як самих правоохоронців, так і пересічних громадян.

Список бібліографічних посилань

1. Звіт Голови Національної поліції України про результат роботи відомства у 2019 році // Національна поліція України : сайт. URL: https://www.npu.gov.ua/assets/userfiles/files/zvity/zvit_NPU_2019.pdf (дата звернення: 05.04.2020).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.04.2020).
3. Степаненко В. В. Формування константного психоемоційного стану поліцейського при виконанні службових обов'язків // Information, Its Impact on Social and Technical Processes : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф., 16–17 берез. 2020 р. Хайфа, Ізраїль, 2020. С. 153–158.
4. Плиско В. И. Защитные действия при нападении преступника, вооруженного ножом. Киев : Ред.-изд. центр МВД УССР, 1989. 64 с.
5. Плиско В. И. Формирование у сотрудников устойчивого психомоторного состояния к внешним проявлениям опасности. Киев : Ред.-изд. центр МВД УССР, 1991. 128 с.
6. Горбачевський В. Я., Сачаво А. Г. Тактика дій працівників ОВС в екстремальних ситуаціях та правові основи застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів і вогнепальної зброї : посібник. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2001. 24 с.
7. Кость М., Алембець М. Психологічна підготовка курсантів МВС під час занять з вогневої підготовки // Удосконалення фізичного виховання та спеціальної фізичної підготовки курсантів ВНЗ МВС України : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 2005). Івано-Франківськ, 2005. С. 127–131.

Отримано 06.04.2020

УДК 355.233

ТАРАНОВСЬКИЙ П. І.,

викладач Державної установи «Криворізька академія патрульної поліції»

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАЦІВНИКАМИ ПАТРУЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ НАВИЧОК КЕРУВАННЯ АВТОМОБІЛЕМ

Проаналізовано основні види викладання навчальної програми для водіїв та майбутніх поліцейських, що закріплені нормативно-правових актах та надано рекомендації щодо покращання засвоєння знань та відпрацювання вмінь і навичок.

Ключові слова: безпека дорожнього руху, водій, транспортний засіб, патрульний.

Безпека дорожнього руху – це ціна людського життя, згідно з нормами Конституції України життя людини є найвищою соціальною цінністю. Тема безпеки на дорозі є актуальною, що обговорюється не лише у засобах масової інформації, але й турбує медиків, науковців, поліцейських.

За останній час в Україні публічний резонанс справ щодо дорожньо-транспортних пригод досягає критичного рівня. Неповага учасників дорожнього руху один до одного, нахабність, безпринципність окремих посадових осіб провокує суспільство та громадськість.

Відповідно до статистичних даних у 2018 році зареєстровано 94020 випадків ДТП. Необхідно відмітити, що у цьому загалі сумної статистики окреме місце посідають випадки вчинення ДТП за участю поліцейських. Станом на 2016 рік з 235 патрульних машин міста Києва в аварії потрапило 150 автівок, 2 з них не підлягали ремонту. Загальнонаціональні цифри станом на 2019 рік наступні: з 2500 поліцейських машин у ДТП вже побувало 1300. Не можна не погодитись, що специфіка та умови роботи є непростими, вимагають значної концентрації уваги та професійного досвіду керування автомобілем.

Загальновідомо, що необхідною вимогою для роботи патрульного поліцейського є наявність посвідчення водія на керування транспортним засобом відповідної категорії. Тобто особа на момент проходження професійної підготовки на посаду патрульної поліції вже повинна мати рівень знань, навичок та вмінь, достатній, щоб отримати вказаний документ. Неофіційні дані, сформовані на основі усного опитування учасників дорожнього руху, говорять, що близько 49,6 % українських водіїв купили водійські права або отримали їх іншим незаконним шляхом. Наведена ситуація змушує обережний поводитись на дорозі.

Відповідно до Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів, що затверджена постановою Кабінетом Міністрів України № 229 від 02.03.2010 р., навчання охоплює 5 розділів, зокрема, це будова і технічне обслуговування транспортного засобу, правила дорожнього руху, основи керування транспортним засобом і вимоги безпеки дорожнього руху, етика водія транспортного засобу та практичне керування. Кількість навчальних годин різниться залежно від категорії транспортних засобів.

Згідно з Наказом Міністерства внутрішніх справ України № 50 від 26.01.2016 р. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України основними видам проведення занять у системі службової підготовки слухачів є: лекція, практичне заняття, контрольно-перевірочне заняття. Відсоток кожного виду занять встановлюється відповідним навчальним планом.

Отже, загальне навчання майбутнього водія охоплює основні теми, які необхідні для керування транспортним засобом у повсякденному житті. Якщо говорити про професійну підготовку майбутніх працівників патрульної поліції, то в законодавстві є істотна прогалина, що стосується можливості стажування слухачів у патрулі у робочому режимі. Така міра, на думка автора, важлива, оскільки дозволяє сформувати реальне уявлення про майбутню роботу, здобути професійний досвід та відпрацювати власні «слабкі» місця у майбутньому.

Список бібліографічних посилань

1. Дихтун А. В., Копаниця І. В. Підтвердження професійної компетентності як один з засобів зниження аварійності на автомобільних дорогах України. *Науково-виробничий журнал*. 2018. № 3 (255). С. 21–27.
2. Присяжна Л. Безпека дорожнього руху: чого чекати від новацій у регулюванні // Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ : сайт. URL: http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1492:dorozhnyj-ruk5&catid=71&Itemid=382 (дата звернення: 03.04.2020).
3. Про затвердження Типової навчальної програми підготовки та перепідготовки водіїв транспортних засобів : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2010 № 229 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/229-2010-п> (дата звернення: 03.04.2020).
4. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 03.04.2020).

Отримано 06.04.2020

УДК 378.147:[351.743:796](477)(045)

ХАЦАЮК О. В.,

заслужений тренер України, суддя національної категорії з боротьби самбо, заступник начальника кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0002-4166-9099>

ЧИННИКИ, ЯКІ ВПЛИВАЮТЬ НА ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ ДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

У статті розглядаються актуальні питання визначення необхідних критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів Національної гвардії України (НГУ) до виконання службових обов'язків на первинних офіцерських посадах. На сучасному етапі реформування силових структур України до стандартів НАТО, урахування наявного досвіду бойових дій, рівень готовності до виконання завдань за призначенням військовослужбовців НГУ можливо забезпечити лише при достатньому розвитку всіх її складових та компонентів. Перевага в одному з-них неспроможна компенсувати недоліки у іншому. Важливим являється й той факт, що від рівня професійної підготовленості офіцерів, їхнього вміння швидко та вірно орієнтуватися у складних умовах службово-бойової діяльності (екстремальних умовах), приймати виважені рішення – значною мірою залежить успіх виконання завдань за призначенням підлеглим особовим складом.

Ключові слова: *спеціальна фізична підготовка, функціональна готовність, готовність, майбутні офіцери, завдання за призначенням, професійна підготовка, критерії, показники, рівні.*

Постановка проблеми. На сучасному етапі реформування силових структур України до стандартів НАТО, урахування досвіду бойових дій, рівень готовності до виконання завдань за призначенням військовослужбовців Національної гвардії України (НГУ) можливо забезпечити лише при достатньому розвитку всіх її складових та компонентів. Перевага в одному з-них неспроможна компенсувати недоліки у іншому [1].

Важливим являється й той факт, що від рівня професійної підготовленості офіцерів, їхнього вміння швидко та вірно орієнтуватися у складних умовах службово-бойової діяльності, приймати виважені рішення – значною мірою залежить успіх виконання завдань за призначенням підлеглим особовим складом.

Дослідження виконано у відповідності до планів: науково-дослідної роботи і дослідно-конструкторських робіт кафедри фізичної підготовки та спорту Національної академії Національної гвардії України (2018-2020 р.р.) та плану науково-дослідної роботи Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка за темою «Професійно-особистісне становлення майбутнього фахівця у вищій школі в контексті інтеграції України до європейського освітнього простору» (номер державної реєстрації 0117U004242).

Аналіз досліджень. Проведений аналіз науково-методичної та спеціальної літератури (інтернет-джерел) у напрямі удосконалення рівня професійної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ та інших силових структур, дозволяє зробити висновок, що концептуальні основи військової освіти майбутніх командирів (начальників) розкрито у роботах: Барабанщикова А. В., Божка С. А., Бикової О. В., Вайди Т. С., Гуртового Д. Є., Діденка О. В., Зоря Я. Б., Івашкової Т. О., Капінуса О. С., Коби О. В., Полторака С. Т., Платонова І. В., Рахманова В. О., Радванського І. Г., Тогочинського О. М., Швеця Д. В., Ягупова В. В. та інших фахівців даного напрямку.

Однак в наукових працях вище зазначених фахівців не врахований аспект позитивного впливу засобів спеціальної фізичної підготовки, сучасних технічних засобів навчання на готовність майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням, що підкреслює актуальність обраного напрямку дослідження.

Мета статті – визначення критеріїв, показників та рівнів сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням.

Досягнення мети та завдань дослідження передбачає проведення аналізу сучасних наукових підходів, які представлені у спеціальній науково-методичній літературі психолого-педагогічного напрямку та стосуються визначення необхідного діагностичного інструментарію.

Виклад основного матеріалу. Педагогічна наука під поняттям «критерій» трактує об'єктивну ознаку, за допомогою якої здійснюється порівняльна оцінка явища (процесу) яке досліджується, ступеня розвитку його у різних досліджуваних осіб, чи сукупність таких якостей явища (феномену), що відображають його суттєві характеристики тому і підлягають оцінці [2]. Характеристика критерію прямо залежить від об'єкта дослідження. У свою чергу, моніторинг доцільно розглядати як методологічний інструментарій управління якістю освітнього процесу, який необхідний у вигляді засобу для вибору напрямів розвитку професійної підготовки і є підґрунтям для оцінювання дійсного рівня освітніх досягнень курсантів та слухачів вищих військових навчальних закладів (ВВНЗ) Національної гвардії України. Підсумовуючи вище зазначене доцільно константувати, що критерій сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдання за призначенням – це еталон для визначення та оцінювання дійсного його стану, який являє собою сукупність ознак для висновку про ступінь відповідності фактичного рівня сформованості зазначеної готовності встановленим вимогам та визначеними завданнями і функціями НГУ у відповідності до діючих нормативно-правових актів.

Враховуючи результати проведеного моніторингу вище зазначених досліджень та особливості виділених компонентів професійної компетентності майбутніх фахівців із різних споріднених галузей, можливим є виділення однойменних для майбутніх офіцерів НГУ критеріїв оцінювання: мотиваційний; змістовий; аналітико-оцінний. Зазначені критерії забезпечують досягнення необхідного кваліфікаційного рівня спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ завдяки використанню певних: форм, методик, методів, засобів (технічних засобів) та способів, що формує готовність майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням. Використання у повному об'ємі вище зазначеного передбачено нормативними документами з організації фізичної підготовки в НГУ [3].

Для досягнення мети (цілей) дослідження планується використання наступних форм фізичної підготовки: навчальних занять, ранкової фізичної зарядки, спортивно-масової роботи, фізичного тренування в умовах службово-бойової діяльності, індивідуального фізичного тренування. Під час педагогічного експерименту також будуть використовуватися методики діагностики ступеня фізичної підготовленості та прикладних рухових навичок, спеціальні фізичні і методичні тести. У якості засобів, які спрямовані на досягнення поставлених цілей дослідження – планується використання: фізичних вправ, спеціальних комплексів функціональної підготовки, тренажерів, технічних засобів навчання (та ін.).

У свою чергу, ступінь – порівняльна величина, яка характеризує розмір, інтенсивність чого-небудь, міра вияву чого-небудь (Словник української мови, том 9, 1978. с.807). Слід зауважити, що застосування кваліфікаційного рівня фізичної підготовленості військовослужбовців НГУ регламентовано «Інструкцією з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України» (дод. 20) [3], яка передбачає чотирьох рівневу градацію за відповідними ступенями, що відповідає певним нормативним показникам. Бальна система оцінювання, яка використовується для визначення кваліфікаційного рівня фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ носить стимулюючий характер та сприяє підвищенню їх спеціальної фізичної підготовленості, цим самим підвищує якість та надійність виконання завдань за призначенням.

Найбільш приємливими підходами для досягнення мети дослідження та для побудови майбутньої змістово-функціональної моделі «Формування готовності майбутніх офіцерів до виконання завдань за призначенням» є: системний, структурний, комплексний, діяльнісний, особистісно-зорієнтований. Данні підходи забезпечать вирішення завдань цільового блоку вище зазначеної змістово-функціональної моделі.

У сучасній дидактиці вищої школи сформульовано дидактичні принципи, які відображають специфічні особливості освітнього процесу: забезпечення єдності наукової та навчальної діяльності студентів, професійної спрямованості, професійної мобільності, полікультурності та проблемності.

Вище перелічене приємлеве для використання в освітньому процесі майбутніх офіцерів НГУ та дозволяє виділити групу специфічних загальних принципів навчання у ВВНЗ, які синтезують існуючі принципи: орієнтованість вищої військової освіти на розвиток особистості майбутнього офіцера НГУ; відповідність змісту вищої військової освіти сучасним та прогнозованим тенденціям розвитку науки (техніки), виробництва (технології), наявного бойового досвіду; оптимальне поєднання загальних, групових та індивідуальних форм організації освітнього процесу у ВВНЗ; раціональне використання сучасних методів і засобів (технічних засобів) навчання на різних етапах підготовки майбутніх офіцерів; відповідність результатів підготовки майбутніх офіцерів НГУ вимогам, які висуваються до певної сфери їх військово-професійної діяльності; забезпечення конкурентноспроможності випускників НАНГУ у порівнянні із спорідненими ВВНЗ силових структур України та країн співучасниць блоку НАТО.

Висновки. В результаті дослідження визначені: критерії (мотиваційний, змістовий, аналітико-оцінний); показники (наведені у табл.1); рівні (вищий, високий, середній, низький) сформованості готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням.

Застосування засобів спеціальної фізичної підготовки у поєднанні із сучасним науковим інструментарієм та об'єктивне оцінювання кваліфікаційного рівня спеціальної фізичної підготовленості майбутніх офіцерів НГУ забезпечує необхідний рівень професійної підготовленості офіцера випускника ВВНЗ НГУ до виконання завдань за призначенням.

Перспективи в цьому напрямі передбачають вибір оптимальної діагностичної методики та необхідного наукового інструментарію (сучасних технічних засобів навчання) спрямованого на визначення об'єктивної оцінки рівня готовності майбутніх офіцерів НГУ до виконання завдань за призначенням із урахуванням вимог сьогодення.

Список бібліографічних посилань

1. Вейднер-Дубровин Л. А. Общая характеристика системы физической подготовки войск (теория и организация физической подготовки войск). СПб. : ВДКИФК, 1992. 213 с.

2. Курило В. С. Моделювання системи критеріїв оцінки розвитку освіти в регіоні. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 2. С. 35–39.
3. Лещеня С. В., Орленко І. П., Мелешко А. О., Забродський С. С. Інструкція з організації фізичної підготовки в Національній гвардії України / під заг. ред. О. Н. Мальцева. Київ : ГУНГУ, 2014. 140 с.

Отримано 27.03.2020

УДК 377:355.541.2

ЧИЧКАН О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент,
доцент кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;

МУЗИКА Б. Ю.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ;

ГОЛОДІВСЬКИЙ М. Ф.,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Львівського державного університету внутрішніх справ

ЗАХИСТ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ВІД ПОГРОЗИ ПІСТОЛЕТОМ

У даній статті розглядаються особливості захисту поліцейського від правопорушника, який погрожує йому вогнепальною зброєю. Описується алгоритм дій під час озброєного нападу. Також надаються поради для навчання та відпрацювання технічних прийомів, які можна застосовувати під час захисту від погрози пістолетом.

Ключові слова: спеціальна фізична підготовка, поліцейський, погроза пістолетом.

Навчальна дисципліна «Спеціальна фізична підготовка» спрямована на підготовку здобувачів вищої освіти з високим рівнем всебічної фізичної підготовленості, здатних ефективно вирішувати оперативно-службові завдання, стійко переносити нервово-психологічні та фізичні навантаження без зниження професійної працездатності, при цьому досконало володіючи прийомами фізичного впливу та навичками самозахисту.

Загальними завданнями спеціальної фізичної підготовки є формування всебічно розвиненої особи, зміцнення здоров'я, оптимізація фізичного та психічного стану працівників Національної поліції України. Спеціальними завданнями спеціальної фізичної підготовки є виховання практичної готовності до дій по затриманню злочинця або групи злочинців, а також дій в інших нестандартних ситуаціях, реальних оперативних обставинах з забезпечення законності та правопорядку.

Захист від погрози вогнепальною зброєю – одна із найскладніших технік самозахисту. Нападаючого, що замахується на вас ножем або палицею, можна випередити, а тому, хто тримає в руці пістолет, достатньо натиснути на спуск. З близька боротися із злочинцем, який озброєний пістолетом, ризиковано та небезпечно. Здалека – взагалі неможливо. Якщо той, хто захищається, спробує наблизитися до правопорушника й захопити руку з пістолетом, то може пролунати постріл. Тому прийоми обеззброювання проводяться лише тоді, коли правопорушник, озброєний пістолетом, знаходиться поруч із вами і погрожує зброєю або намагається дістати пістолет.

Будь-яка зброя – ніж, палиця або кастет – дає нападаючому відчуття переваги, а вогнепальна зброя особливо. У злочинця, який тримає в руці пістолет і намагається вас залякати, почуття переваги часто переходить у самовпевненість. Завдяки цьому в нього знижується готовність до миттєвих дій, що уповільнює його реакцію на раптові дії з боку того, хто захищається. Якщо злочинець мав на меті застрелити поліцейського, він зробив би

це одразу, але його намір імовірно все-таки здійснити втечу від поліцейського, щоб уникнути покарання згідно з чинним законодавством.

Якщо озброєний правопорушник перебуває на незручній дистанції для поліцейського й не підпускає його до себе, в такому разі поліцейський може нічого не робити, не ризикувати своїм життям і життям інших людей, а відпустити його до подальшого більш зручного затримання, коли будуть присутні більшість поліцейських, або відповідний спеціальний підрозділ. Але такі дії поліцейського є за умови, якщо немає прямої загрози життю і здоров'ю людям та поліцейським.

Якщо поліцейський бачить, що правопорушник не впевнений у своїх діях і володінні зброєю, тоді може скористатись ним для виконання прийому й обеззброєння. В такому разі у поліцейського має бути повільна фаза рухів, яких вимагає правопорушник від поліцейського, наприклад: підняти руки в гору, повільно підійти чи відійти тощо, інакше швидкими рухами поліцейський може налякати правопорушника і він натисне на спусковий гачок. Відповідно у поліцейського має бути присутня повільна фаза, яка раптово переходить у швидку вибухову фазу рухів для виконання прийому й обеззброювання правопорушника.

Прийоми захисту припускають, що правопорушник погрожує пістолетом із відстані витягнутої руки (впритул). Ви повинні підкоритися наказу озброєного злочинця підняти руки. Піднімайте їх повільно, трохи вгору під кутом 90°. Намагайтесь в жодному разі не видати свого наміру захищатися. Застосування вогнепальної зброї не вимагає спеціальних підготовчих дій (замах, наближення) і тому завжди наявний ризик та небезпека. Потрібно пам'ятати, що будь-яка помилка в цій ситуації може призвести до летальних випадків. Тому всі прийоми захисту від направленої вогнепальної зброї необхідно відпрацьовувати ретельно і доводити до автоматизму, проводити швидко та рішуче. Під час відпрацювання цих прийомів потрібно обов'язково виконувати найголовнішу умову – миттєвий відхід із лінії пострілу всім корпусом та фіксацією озброєної руки правопорушника. Також важливо під час відпрацювання прийомів захисту від погрози вогнепальною зброєю використовувати макети зброї, схожі за формою та вагою до оригіналу.

Тренування проводиться, щоб поліцейський навчився оцінювати оточуюче середовище, щоб у нього чітко працював центральний і периферійний зір. Залежно від ситуації, що виникла, поліцейському необхідно вдало вибирати прийом і обеззброєння правопорушника, слідкувати, чи є співучасники у скоєнні злочину. Поліцейський має прийняти швидке рішення в екстремальній ситуації, чи вибивати пістолет правопорушника (правильне визначення напрямку вибивання пістолета), чи виривати пістолет (відкидання на безпечну відстань у правильному напрямку), чи тримати пістолет при собі (коли є загроза підхоплення пістолета правопорушника іншими особами, що можуть нести пряму загрозу життю і здоров'ю людям та поліцейським).

Вивчення прийомів захисту від озброєного правопорушника рекомендується проводити спершу по частинах, а згодом разом, коли всі частини рухів прийому засвоєно та виконуються технічно правильно. Досягти успішного засвоєння прийомів поліцейськими можна завдяки їх багаторазовому повторенню під час практичного заняття із спеціальної фізичної підготовки. Постійне відпрацювання поліцейськими прийомів захисту від озброєного правопорушника дають змогу їхньому організму розвинути м'язову пам'ять до автоматизму, адже в екстремальних ситуаціях, коли виникає пряма загроза життю та здоров'ю поліцейському дуже часто немає часу роздумувати над технічними прийомами.

Список бібліографічних посилань

1. Chervonoshapka M., Shutka H., Chychkan O. Strength indicators of shock actions by the hands and the legs of cadets of higher education institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine. *Physical culture, physical education of different age group population*. 2018. No. 3 (43). Pp. 108–112. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2018-03-108-112>.

2. Рівень фізичної підготовленості курсантів Львівського державного університету внутрішніх справ / Л. М. Балуща та ін. // Фундаментальні прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення та підходи. Банська Бистриця ; Баку ; Ужгород ; Херсон ; Кривий Ріг : Просвіт, 2019. С. 242–247.

3. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Флуд О. В. Диференційований підхід до процесу спеціальної фізичної підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України // Сучасні тенденції та перспективи розвитку фізичної підготовки та спорту Збройних Сил України, правоохоронних органів, рятувальних та інших спеціальних служб на шляху євроатлантичної інтеграції України : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 29–30 листоп. 2017 р.) / Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняхівського ; за заг. ред. В. І. Свистун, О. В. Петрачкова. Київ : НУОУ, 2017. С. 176–178.
4. Гнип І. Я., Чичкан О. А., Музика Б. Ю., Червоношапка М. О. Захист поліцейського від нападу озброєного правопорушника : метод. рек. Львів : ЛьвДУВС, 2018. 40 с.
5. Спеціальна фізична підготовка працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. / О. І. Тьорло, В. Р. Булачек, А. О. Гречанюк та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2013. 368 с.
6. Червоношапка М., Балушка Л., Костовський М., Голодівський М. Удосконалення показників сили ударів у навчальному процесі з дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» курсантів закладів вищої освіти МВС України // Наука і сучасність: виклики глобалізації : зб. статей. IV Міжнар. конф. Київ : Центр наук. публ., 2018. С. 114–120.
7. Червоношапка М. О., Гнип І. Я., Янін В. В. Методологічні аспекти психологічної підготовки у процесі викладання навчальної дисципліни «Спеціальна фізична підготовка» у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 2. Харків, 2019. С. 299–302.

Отримано 20.04.2020

УДК 378.146

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0366-7217>

УПРОВАДЖЕННЯ В СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ НОРМАТИВІВ З ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

У статті запропоновано розроблення нормативів з тактико-спеціальної підготовки, запропоновано перелік таких нормативів, наведені результати експериментальних досліджень та надані рекомендації.

Ключові слова. Професійна підготовка, екстремальні ситуації, екстремальні умови, професійна підготовка, забезпечення особистої безпеки.

Актуальність роботи. Під час несення служби та виконанні своїх безпосередніх обов'язків поліцейські повинні виконувати низку дій, які потребують специфічних навичок, а від їх швидкого та чіткого виконання нерідко залежить не тільки ефективність виконання покладених на поліцейських обов'язків, а ще й безпосередньо життя та здоров'я поліцейських та громадян.

Професійні навички та вміння поліцейських є одним із визначальних факторів, що формують боєздатність та боєготовність поліцейських до дій в службових та екстремальних ситуаціях, а також забезпеченні особистої безпеки поліцейського, та ефективне виконання покладених на поліцію обов'язків, забезпеченні законних інтересів суспільства і держави.

Відповідні навички та вміння є специфічними, тобто такими, що виходять із особливостей несення служби, використання екіпірування, зброї та спеціальних засобів, навколишньої обстановки, фізичного та психологічно стану поліцейського та інших факторів та є вузькоспеціалізованими, тобто такими, що не можуть бути набути у повсякденному житті, під час занять спортом та іншим чином.

З метою набуття поліцейськими таких навичок та вмінь, а також з метою розвитку в особового складу витривалості і сили, вдосконалення професійних вмінь і навичок роботи із спорядженням, обладнанням, технікою та механізмами шляхом відпрацювання індивідуальних або групових навчальних вправ у складі підрозділу необхідно проводити відповідну підготовку у системі професійної підготовки та післядипломної освіти для підготовки осіб рядового і начальницького складу Національної поліції України, а з метою стандартизації та контролю якості підготовки необхідно розробити та використовувати відповідні нормативи.

У свою чергу, нормативна база Національної поліції не приділяє необхідної уваги даному питанню. Наказ МВС № 50 від 26.01.2016 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» визначає нормативи лише з загальної фізичної та вогневої підготовки, що не вирішує та не може вирішити усіх проблемних питань та забезпечити необхідні навички та вміння для поліцейських під час несення служби.

Отже, виходячи із вищезазначеного, нами пропонується розробити та впровадити у систему професійного навчання поліцейських нормативи з тактико-спеціальної підготовки.

Практична значимість. Впровадження відповідних нормативів у систему професійного навчання поліцейських, по перше, спрямоване на підвищення боєздатності та боєготовності поліцейських що безпосередньо впливає на забезпечення особистої безпеки поліцейських в службових та екстремальних ситуаціях.

По друге, впровадження нормативів допоможе окреслити необхідне коло навичок та вмінь, якими повинен володіти поліцейських, встановити чіткі рамки виконання вправ та нормативів а також визначати ефективність виконання таких дій поліцейським. Встановлені базові вміння, які у подальшому доцільно відпрацьовувати.

По третє, впровадження нормативів допоможе стандартизувати вимоги до вмінь та навичок поліцейських та визначити порядок виконання вправ за метою забезпечення максимальної ефективності професійної підготовки.

По четверте, впровадження нормативів допоможе суттєво поліпшити взаємодію різних підрозділів Національної поліції (ТОР, ППОП, ГУНП), які залучаються до вирішення спільних завдань, як, наприклад, забезпечення публічного порядку та безпеки.

По п'яте, розробка нормативів та їх впровадження допоможе у подальшому розвитку системи професійного навчання поліцейських, поліпшить внесення змін, у тому числі у випадку впровадження нових стандартів, методик, моделей (наприклад, скандинавська система охорони публічного порядку), а також у випадку впровадження нових спеціальних засобів.

По шосте, впровадження вищезазначених нормативів сприятиме розвитку рефлексивних рухів під час дій у екстремальних ситуаціях, що суттєво впливає на виконання завдань в екстремальних умовах та забезпечення особистої безпеки поліцейських в екстремальних ситуаціях.

Даний перелік не є вичерпним та розкриває лише частину питань, які ми хотіли оголосити у даній статті.

Наукова новизна. Слід зазначити, що питання професійного навчання поліцейських є одним з найменш вивчених та таким, увагу якому приділяється недостатньо.

Вперше, за результатами нашого дослідження пропонується введення змін до методики професійного навчання поліцейських шляхом розробки та встановлення відповідних нормативів.

Під час нашого дослідження нами були виділені 19 вправ, яким ми визначили нормативи, визначили порядок виконання та встановили критерії оцінювання.

Слід зауважити, що подібний підхід до професійного навчання поліцейських є новітнім та таким, що раніше не пропонувався. Набір простих вправ та критерії їх оцінювання представляють спрощений механізм контролю за рівнем боєздатності та боєготовності поліцейських.

Запропоновані нами нормативи конкретизують вимоги до поліцейських в рамках системи професійного навчання, доповнюють вже існуючі раніше вимоги та положення

системи професійного навчання, а також покращують, уточнюють, конкретизують та визначають критерії оцінювання вмінь та навичок поліцейських в рамках системи професійного навчання.

Під час розробки нормативів визначено:

1. Найбільш чіткий спосіб виконання кожної конкретної вправи, з урахуванням її актуальності для практичної діяльності поліцейського, забезпечення ефективності та забезпечення особистої безпеки поліцейського.

2. Найбільш чіткий та раціональний порядок виконання кожного нормативу, який був у результаті взятий за «стандарт».

3. Експериментальним шляхом визначений час виконання кожного нормативу.

4. На підставі визначення часу були визначені критерії ефективності та оцінювання виконання кожного нормативу.

Використаний експериментальний метод дослідження надав низку результатів, які самі по собі не мають достатньої практичної значимості. Але використаний метод статистичного (математичного) аналізу дає змогу з математичною точністю визначити критеріальні межі обраних нормативів.

Таким чином встановлено актуальність запропонованих нормативів, опрацьовано їх значення та необхідність впровадження, визначена їх значність для практичних підрозділів Національної поліції.

Основна частина.

Аналізуючи наказ МВС «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» від 26.01.2016 № 50 [1] та положення вищезазначеної інструкції, слід звернути увагу на той факт, навчання з тактичної підготовки передбачає набуття та вдосконалення поліцейськими навичок щодо ефективного застосування основних різновидів спеціальних засобів, які перебувають на оснащенні в органах поліції, та дотримання правил їх експлуатації. Однак, це поняття є дуже вузьким та таким, що не відображає основні напрямки, та необхідні вміння і навички роботи із спорядженням, обладнанням, технікою, спеціальними засобами, що використовуються поліцією.

Слід зауважити, що серед нормативної бази МВС України, у системі професійної підготовки з метою розвитку в особового складу витривалості і сили, вдосконалення професійних вмінь і навичок роботи із спорядженням, обладнанням, технікою та механізмами шляхом відпрацювання індивідуальних або групових навчальних вправ у складі підрозділу (відділення, караулу, зміни, розрахунку, обслуги, екіпажу) існує та використовується наказ МВС 20.11.2015 № 1470 «Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням» [2] який регламентує подібні питання у діяльності ДСНС України.

Таким чином можна зробити висновок, що серед нормативної бази системи МВС є приклади подібного підходу до набуття особовим складом необхідних вмінь та навичок.

З метою визначення необхідних та актуальних нормативів нами було проведено опитування серед 63 поліцейських. За результатами опитування був складений первинний перелік нормативів:

1. Одягання протиударного шолома.
2. Одягання противокульний шолома.
3. Одягання протиударного бронежилета.
4. Одягання противокульного бронежилета.
5. Одягання комплекту захисту рук та ніг.
6. Одягання протиударного комплекту (шолом, бронежилет, КЗРН, ПР, рукавички, щит).
7. Одягання протикокульного комплекту (шолом, бронежилет, автомат).
8. Одягання протиударного комплекту за умови наявності перед поліцейським різних та зайвих речей. Поліцейських повинен обрати необхідне та одягати зайве.

9. Підготовка поясу поліцейського (пояс, браслети сталеві, палка гумова, Терен – 4 с чохлом).
10. Одягання поясу поліцейського.
11. Одягання протигазу за умови, коли поліцейський знаходиться у шикуванні «Моноліт один».
12. Одягання протигазу на постраждалого поліцейського, на якого одягнений протиударний шолом.
13. Одягання браслетів сталевих у положенні стоячи.
14. Зняття протиударного комплекту.
15. Зняття протикульного комплекту.
16. Підготуватись до використання палки гумової.
17. Підготуватись до використання браслетів сталевих.
18. Підготуватись до використання Терен – 4.
19. Дії за командою «Збір».

Нами були проведені експериментальне дослідження, метою яких є визначення норм часу, порядку виконання та критеріїв оцінювання вищезазначених нормативів.

До експериментальної групи були включені 13 працівників поліції, різного віку, стажу служби та різних підрозділів.

Дослідження проводилося з усіх 19 нормативів, що за пропоновані нами. У якості наведення прикладу звернемо увагу на норматив з надягання протиударного шолому Ш-307, що використовується Національною поліцією.

Умови вправи: шолом лежить на столі на відстані 1 метру від поліцейського, який стоїть по команді «Струнко», руки по швах. Завдання: одягти шолом, застібнути застібку та закрити забрало, руки повертаються у вихідне положення. Вправа вважається виконаною після виконання усіх необхідних дій.

При опрацюванні результатів були використано статистичний метод центральної тенденції, і визначені наступні складові:

- середнє арифметичне $\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$;
- дисперсія $s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - x_{cp})^2}{n - 1}$;
- середнє квадратичне відхилення $s = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n}}$;
- середнє істинне значення $\hat{a} = a_{сб} + \frac{\sum_{i=1}^n \alpha_i}{n}$.

Після проведених розрахунків нами були отримані наступні результати (Таблиця 1).

Таблиця 1

Результати математичного аналізу

Мінімальне значення, сек	Максимальне значення, сек	Середнє арифметичне, сек	Середнє квадратичне відхилення, сек
4.56	17.73	8.29	3.56

Похибка відхилення від значень обраних меж часу на виконання вправи склала 1.24 %, що в межах норми.

На підставі проведених розрахунків були визначені мінімальні та максимальні межі виконання вправи, та обрані критерії для виконання вправи (Таблиця 2).

Таблиця 2

Норми часу та оцінювання нормативу по одяганню протиударного шолому

Категорія	Відмінно	Добре	Задовільно	Не задовільно
Працівники поліції	7	8	10	12
Оперативні працівники поліції	6	7	9	11

При проведенні експериментальних досліджень була встановлена наступна закономірність: усі нормативи з тактичної підготовки оперативні працівники поліції виконують краще. З метою уточнення результатів дослідження та корегування нормативів, нами були проведені дослідження з контрольною групою спецпризначенців. Після проведеного статистичного аналізу були отримані нормативи з усіх вправ. Приклад нормативів з виконання вправи по одяганню протиударного шолому оперативними працівниками поліції надано в таблиці 2.

Висновки.

Розроблені нормативи з тактичної підготовки запроваджують стандартний підхід та обумовлюють уніфікацію дій працівників поліції при виконанні службово-бойових задач. Відпрацювання цих вправ та нормативів дозволяє опрацювати єдиний підхід до виконання дій поліцейських під час несення служби, підвищити ефективність професійної підготовки і не тільки з тактичної підготовки.

У подальшому нами буде проведений експеримент з експериментальною групою для уточнення результатів, а також розширений перелік вправ з тактичної підготовки для впровадження у навчальний процес навчальних закладів системи МВС та у системі професійної підготовки працівників Національної поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 15.04.2020).

2. Про затвердження Нормативів виконання навчальних вправ з підготовки осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту та працівників Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС України до виконання завдань за призначенням : Наказ МВС України від 20.11.2015 № 1470 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1528-15> (дата звернення: 15.04.2020).

Отримано 17.04.2020

Секція 5

ОПТИМІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

УДК 351.74:37

KORHONEN TUOMO

*MSocSc (Admin), Tampere University,
Faculty of Management and Business (MAB)
Senior Adviser on General Policing,
European Union Advisory Mission in Ukraine*

TO BECOME A POLICE OFFICER IN FINLAND – REQUIREMENTS AND BASIC STUDIES

Basic studies to become a police officer in Finland takes three years. Studies consist of practical knowledge and skills needed in general police work. Entrance requirements are precise.

Key words: *Police, studies, education, requirements, Finland.*

A study was made 2019 In Police University College of Finland (Polamk). Name of the study is "Evaluation of the effectiveness of police education 2019. Employment and occupational validity of the education as assessed by police officers who graduated during 2016–2017". In the study it was evaluated the effectiveness of police education, addressing two main questions: the employment situation of police officers who graduated from the Police University College during 2016–2017, and the occupational validity of the education and training they received [1]. (*Matti Vuorensyrjä 2019, p. 9*). As a part of this study, a short study of the different approaches to initial police learning in three north-western European countries (Finland, Scotland and Sweden), and the role which academic education has in these differing approaches was done by *Andy Tatnell*. This study shows the strengths, weaknesses, opportunities and threats of the Finnish Model² (*Matti Vuorensyrjä 2019, p. 127*). This part of the study is written in English. The study can be found: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/262063/Raportti_135_LR.pdf?sequence=1&isAllowed=y In the next few pages I am writing about the basics of the study structures and the entrance requirements to become a police officer in Finland. Police studies in Finland are considered to be a top quality studies and there is always a fierce competition for places to study. For example the police studies that started in 2019 had 5,074 applicants, about 13 applicants per starting place. The Police University College (Polamk) is Finland's only police academy - a campus area of approximately 21 hectares in Tampere. The campus has, among other things, a driving practice track, a command center and an internationally unique training area, which includes a training police station, apartments and a backdrop city. Eight dormitories have accommodation for more than 750 students. Students can live on campus and spend evenings at Polamk's gym, indoor swimming pool, shooting range, library and student club clubs, for example. (www.polamk.fi). The campus area and the opportunity to study in these high quality premises is one of the reasons why it is so desired place of study.

The basic studies, the 180 credit point qualification (Bachelor studies) qualifies a person to the positions of police officer, such as a Senior Constable. It takes about three years to complete the studies. Students learn practical knowledge and skills needed in general police work. Upon graduation, the student has the skills to act as an expert in police work both independently and as a member of multiprofessional teams and has the necessary skills to develop police operations as an detective officer or as an officer in the field service. Criminal technology and the use of force, driving instruction and information systems, languages, psychology, criminal justice and much

more. The training includes lectures and learning the verses of the law, as well as a wide range of practical exercises. Some studies are compulsory for everyone and require active attendance at lessons. Elective studies and thesis work can expand and deepen one's competence. After 1.5 years of study, police students are appointed to the position of junior constable. They take part in about a year of training at police departments for various police tasks, such as law enforcement, criminal investigation and licensing services. During the internship, students receive a normal salary. Because Finland is a bilingual country, Police studies can be conducted in Finnish or Swedish. The applicant must master the teaching language. (www.polamk.fi). **Entrance requirements are:** (https://www.polamk.fi/en/bachelor_studies).

1. Finnish citizenship;

2. Educational background: general upper secondary syllabus / matriculation examination / vocational upper secondary qualification / vocational qualification referred to in the vocational adult education act / further or specialist vocational qualification / a foreign education giving eligibility to higher education;

3. Suitable state of health: no illness or injury that would prevent the applicant from working as a police officer; E.g. the applicants' sight and hearing are tested;

4. Honesty and trustworthiness: a way of living that meets professional standards; A background check by the Finnish Security Intelligence Service;

5. Category B driving licence Entrance examinations are: (https://www.polamk.fi/en/bachelor_studies) The selection test measures suitability to work as a police officer. There is no age limit for police training. The youngest applicants are 18 years old. The oldest selected for education have been over 40 years old. The entrance examination consists of two phases: *phase 1*: fitness test, written examination, psychological tests; *phase 2*: psychological tests, individual and group assignment, personal interview. Final score breakdown of entrance exam is: written examination 30%, fitness test 20%, aptitude assessment 50%. There is also a health check, a drug test, a standard security clearance and proof of swimming skills. All the tests are the same for both genders, only in fitness test some minor relief are used for women. **Studying by reading and doing** (https://www.polamk.fi/amk/koulutus_ja_opiskelu) Criminal technology and the use of force, driving instruction and information systems, languages, psychology, criminal justice; the training includes lectures and learning the verses of the law, as well as a wide range of practical exercises. Some studies are compulsory for everyone and require active attendance at lessons. Elective studies and thesis work can expand and deepen one's competence. **Degree structure is:** (https://www.polamk.fi/amk/koulutus_ja_opiskelu/tutkinnon_rakenne) Studies include basic and vocational studies (100 cr), internships promoting professional competence (55 cr), a thesis (15 cr) and optional studies (10 cr). Basic and professional studies are based on the following study modules (1-7):

1. Competence supporting police work. After completing the studies, the student is able to use the methods, tools and equipment needed in daily policing correctly and safely. The study module includes, among other things, driving training, exercise and studies in the use of force, as well as studies in Finnish, Swedish and English.

2. Surveillance and alarm task skills. The study module provides the ability to work independently in expert tasks in surveillance and alarm operations. The studies cover, for example, traffic safety, police communication and management systems, preventive activities and the performance of alarm tasks. After the studies, the student also has the ability to act as a patrol leader.

3. Crime prevention and investigation expertise. The studies introduce students to key police tasks related to pre-trial investigation, such as interrogations and technical investigations. Other topics include pre-trial cooperation with the prosecutor and information systems used in crime prevention. The aim of the studies is that the student is able to work independently in expert positions in crime prevention and investigation after graduation.

4. Social security development expertise. After completing the study unit, the student is able to apply the key legislation regulating policing fairly in various situations. The studies also provide the ability to plan, evaluate and develop policing and to cooperate with various authorities and stakeholders.

5. Training in police department. After about 1.5 years of study, police students go on internships to police departments. During an internship lasting about one year of study, the student is appointed to the position of junior constable. He works in the police patrol under the guidance and as a working couple of an experienced police officer and investigates crimes under the guidance of an experienced forensic investigator. In addition, the internship includes customer service assignments and familiarization with police licensing services.

6. Thesis. The thesis of the Police (Bachelor's) degree is development work or other applied research that emerges from the needs of working life. The thesis is also accompanied by a maturity test.

7. Freely chosen studies. Students deepen and expand their knowledge through elective studies. Courses can be chosen from courses offered by Polamk or from other university-level education. Elective studies can be related to, for example, scientific research methods, communication, foreign languages, and cooperation between stakeholders and authorities. The graduated police officers value the most in their own studies about practical exercises at the police university as well as an internship period at the police department [1]. (*Matti Vuorensyrjä 2019, p. 103*). Can officers in Finland have studies after bachelor studies? Those who have received police officer's education and been working in the field of internal security for at least three years can apply to study for a Master of Police Services degree. A Master of Police Services degree at the Police University College focuses on management skills and supervisory tasks. The degree qualifies holders to commanding positions, such as Chief Inspector and Superintendent. (https://www.polamk.fi/en/master_studies).

References

1. The official website of Police University College in Finland <http://www.polamk.fi>
2. The official website of Police of Finland <http://www.poliisi.fi>
3. The official website of Police of Finland <http://www.police.fi>

Receive 24.04.2020

УДК 316.344.34

БОБРО Н. В.,

кандидат соціологічних наук,

доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-8350-3695>

ДИСТАНЦІЙНИЙ КУРС «СОЦІОЛОГІЯ»: МЕТА, ЗАВДАННЯ, АЛГОРИТМ ФОРМУВАННЯ

Авторка обґрунтовує поняття «дистанційне навчання» та з'ясовує його місце в навчальному процесі здобувачів вищої освіти. Зроблено теоретичний огляд побудови дистанційного курсу «Соціологія» на навчальній платформі Moodle.

Ключові слова. Дистанційне навчання, здобувачі вищої освіти, соціологія, система Moodle, інформаційно-комунікаційні технології, навчальний процес.

Модернізація системи освіти спонукає до впровадження у навчальний процес новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, які б відповідали світовим вимогам та стандартам освіти, забезпечували підготовку фахівців на високому професійному рівні. Однією з форм, яка набуває значної популярності у вищій школі, є дистанційне навчання. Метою нашої публікації є обґрунтування ефективності дистанційного навчання на прикладі курсу «Соціологія», що розроблений за допомогою системи управління навчанням Moodle.

Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу в спеціалізованому середовищі, що функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-

комунікаційних технологій. Завданням дистанційного навчання є забезпечення громадянам можливості реалізації конституційного права на здобуття освіти, підвищення кваліфікації незалежно від статі, раси, національності, соціального і майнового стану, роду та характеру занять, світоглядних переконань, стану здоров'я, місця проживання відповідно до їх здібностей [1].

Одним із поширених засобів організації дистанційного навчання є система Moodle.

Moodle – навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і здобувачів вищої освіти в одну надійну, безпечну та інтегровану систему з метою створення персоналізованого освітнього середовища [2].

Ця система реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та здобувачами вищої освіти, і може бути використано як для організації традиційних дистанційних курсів, так і для підтримки очного навчання [3].

Важливим елементом дистанційного навчання є дистанційний курс. Відповідно до Положення «Про дистанційне навчання у ХНУВС» [4], а також з метою забезпечення неперервності освіти науково-педагогічні працівники вищу за допомогою системи Moodle розробили дистанційні курси за своїми предметами. Ураховуючи специфіку вищого навчального закладу, вважаємо, що розробка таких курсів є своєчасною та доцільною, оскільки здобувачі освіти не завжди мають змогу бути присутніми на аудиторних заняттях (добове чергування, охорона громадського порядку тощо), і за допомогою такої форми навчання вони мають змогу самостійно опанувати новий навчальний матеріал.

Згідно з освітньо-професійною програмою першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності «081 Право» курс «Соціологія» є її обов'язковим компонентом [4]. Оскільки професійна діяльність відбувається у суспільстві і є формою участі в суспільному поділі праці, соціологічні знання та соціологічний аспект мислення мають значення для кожного фахівця.

Професіоналізм здобувачів освіти полягає не тільки в отриманні знань за фахом, а й у соціальному її баченні. Особистісне і фахове значення соціологічних знань є пізнавальною основою формування особистих соціологічних конструктів. Такі конструкти є засобами пояснення соціального світу і його явищ. Знання, які здобувачі освіти отримують за фахом, у поєднанні з соціальними можуть дати всебічне пояснення соціальним процесам, які виникають у суспільстві.

Мета дистанційного курсу «Соціологія» – сформувати в здобувачів вищої освіти цілісне теоретичне уявлення про суспільство та соціальні процеси/явища/зміни, які відбуваються в ньому. Після вивчення курсу здобувачі будуть вміти: (1) інтерпретувати й використовувати в професійній діяльності та в повсякденному житті соціологічні знання; (2) оперувати теоретичним та емпіричним матеріалом; (3) описувати своє місце у просторі соціальних статусів, розуміти відмінності між поняттями «соціальний статус» і «соціальна роль»; (4) об'єктивно оцінювати значущість і досвід конкретних соціальних дій як окремих особистостей, так і соціальних груп, спільнот; (5) аналізувати підсистеми суспільства та здійснювати порівняльний аналіз закономірностей функціонування різних типів суспільств, ідентифікувати інституційні проблеми й володіти системним соціологічним баченням їх врегулювання; (6) конструювати стратифікаційний профіль суспільства, розуміти механізми соціального розшарування, визначати ліфти соціального просування у суспільствах з різними стратифікаційними системами; (7) використовувати універсальні та регіональні стандарти забезпечення гендерної рівності; (8) аналізувати проблемні сфери суспільних відносин, у яких ризик дискримінації за ознакою статі є найбільш високим; (9) розв'язувати практичні справи в сфері забезпечення гендерної рівності, використовувати універсальні та регіональні механізми захисту рівних прав та можливостей жінок і чоловіків задля врахування гендерного компоненту в здійсненні своєї діяльності у сфері юриспруденції, із врахуванням особливостей і національного механізму забезпечення та захисту прав людини.

Розглянемо розробку дистанційного курсу «Соціологія» на навчальній платформі Moodle [5]. Під час його створення авторка реалізувала такі кроки.

Крок перший. Подання інформації про авторку курсу.

Крок другий. Передмова. Опис дистанційного курсу «Соціологія», тобто надана стисла загальна інформація рекламного характеру про дистанційний курс та форми роботи з ним. В подальшому будуть розміщуватись різноманітні інформаційні повідомлення (оголошення, соціологічна інформація, інформування здобувачів щодо самостійної роботи, поточні питання).

Крок третій. Навчально-методична продукція (робоча програма навчальної дисципліни, програма навчальної дисципліни, методичні рекомендації семінарських занять тощо).

Крок четвертий. Навчальний блок поділено на окремі частини: текст лекції; відеолекція (веб «посилання»); презентація; тестового завдання до семінарського заняття; перелік питань для самостійного опрацювання теми.

Крок п'ятий. Оцінювання знань здобувачів освіти. У структурі означеного дистанційного курсу передбачено власну систему оцінювання. Отриманий результат враховується при виставленні загальної оцінки.

У курсі «Соціологія» для спільної взаємодії викладача й здобувача використовуються сервіси Google та електронна пошта, які є зручними для вирішення будь-якого питання в процесі дистанційного навчання. Результатом цієї діяльності є встановлений зворотний зв'язок.

Світова практика свідчить, що використання динамічних об'єктів для створення наочних моделей процесів, адаптивне моделювання здобувача в багатьох випадках значно підвищує навчальний ефект.

Під час апробації дистанційного курсу ми можемо виокремити як його переваги, так і недоліки. До переваг, на нашу думку, можна зарахувати такі. По-перше, і викладач, і здобувач мають доступ до навчально-дистанційного курсу у зручному для них місці та в зручний час. По-друге, відбувається активна взаємодія та спілкування між суб'єктами «здобувач-здобувач», «здобувач-викладач», «група-викладач», «здобувач-викладач-методист». Викладач має змогу координувати навчальний процес, надавати консультації, здійснювати обмін повідомленнями. При цьому відсутній психологічний бар'єр, що позитивно впливає на якість знань здобувачів освіти. По-третє, навчальний курс викладач розробляє за своїм «сценарієм»: виокремлює розділи, блоки теми, розміщує презентації, відео, глосарій тощо. По-четверте, можливість систематично або за потреби вдосконалювати курс, поповнювати новими навчальними, науковими матеріалами, презентаціями, відео матеріалами.

Але, на нашу думку, поруч з перевагами існує й ряд недоліків. По-перше, не завжди у здобувачів освіти є доступ до мережі Інтернет, або в цей момент може бути слабкий сигнал зв'язку, що призведе до неякісного спілкування. І, як наслідок певна кількість здобувачів освіти не зможе узяти участь наприклад, у груповій консультації. По-друге, розробка дистанційного курсу це кропітка робота, яка потребує багато часу та систематичного навчання самого викладача. По-третє, відсутність живого спілкування, якого в наш час і так обмаль.

Отже, розробка дистанційного курсу «Соціологія» є корисною та необхідною під час здійснення освітнього процесу. Його можна використовувати на усіх рівнях вищої освіти, за різними напрямками підготовки та спеціальностями, або окремими частинами для організації самостійної роботи та консультацій.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ МОН України від 25.04.2013 № 466 // Університет «КРОК» : сайт. URL: https://ru.osvita.ua/legislation/Dist_osv/2999/ (дата звернення: 08.04.2020).
2. Сільченко М. В. Методичні рекомендації студентам щодо дистанційного навчання з використанням системи Moodle. Київ : КНЕУ, 2015. 33 с.
3. Триус Ю. В., Герасименко І. В., Франчук В. М. Система електронного навчання ВНЗ на базі MOODLE : метод. посіб. / за ред. Ю. В. Триуса. Черкаси, 220 с.
4. ХНУВС: Каталог освітніх програм. URL : <http://univd.edu.ua/uk/dir/1941/katalog-osvitnikh-program> (дата звернення: 08.04.2020).

5. ХНУВС. Дистанційне навчання у ХНУВС. URL : <http://univd.edu.ua/uk/dir/613/dystantsiynе-navchannya-u-khnuvs> (дата звернення: 08.04.2020).

Отримано 10.04.2020

УДК 37:004

БУГАЙЧУК К. Л.,

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач науково-дослідної лабораторії
з проблем протидії злочинності

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2429-5010>

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇЇ ВДОСКОНАЛЕННЯ

У доповіді аналізується сучасний стан організації освітнього процесу у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання в умовах карантинних заходів. Сформульовані пропозиції щодо удосконалення змісту дистанційних курсів та порядку їх проведення.

Ключові слова: освітній процес, дистанційне навчання, МВС України, заклади вищої освіти.

Запровадження новітніх освітніх технологій в діяльність закладів вищої освіти системи МВС України є не тільки вимогою часу, яку спричиняє стрімкий інформаційний розвиток світового суспільства, але й гідним викликом на складні соціально-економічні умови в яких перебуває країна.

У 2020 році весь світ опинився перед загрозою поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, що зумовило з боку керівництва держави та Міністерства внутрішніх справ України застосування жорстких карантинних заходів та внесення суттєвих змін в організацію освітнього процесу.

Так, на виконання наказу Міністерства освіти та науки № 406 від 16 березня 2020 року «Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19» керівникам установ освіти і закладів дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої та післядипломної освіти на період карантину була висунута вимога щодо виконання освітніх програм закладів освіти шляхом організації освітнього процесу із використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачає відвідування закладів освіти її здобувачами [1].

Отже слід констатувати, що використання технологій дистанційного навчання стало для закладів вищої освіти МВС України стало єдиним варіантом продовження освітнього процесу в умовах загальносвітової пандемії.

Разом із цим вважаємо зупинитися на деяких організаційних моментах, які можуть покращити процес організації дистанційного навчання усіх категорій осіб, що здобувають вищу освіту та проходять професійне навчання у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Так викладачі закладів вищої освіти системи МВС отримали завдання щодо розробки дистанційних курсів за власними навчальними дисциплінами із метою забезпечення здійснення освітнього процесу в умовах віддаленості їх аудиторії на період карантинних заходів.

Аналіз дистанційних курсів, що розробляються викладачами вишів системи МВС дозволяє говорити, що в основному теми формуються шляхом завантаження текстового матеріалу та додавання тестів. Так існують виключення, при яких до змісту курсів додаються завдання або офлайн відеолекції.

Разом із цим розробка дистанційного курсу має починатися із аналізу цільової аудиторії, його змісту та умов проведення.

По-перше, слід, визначитися із категорією слухачів для яких буде розроблятися відповідний дистанційний курс:

- студенти ЗВО МВС;
- курсанти ЗВО МВС;
- слухачі курсів підвищення кваліфікації;
- слухачі курсів первинної професійної підготовки.

По-друге, необхідно врахувати умови, в яких перебувають слухачі курсу, оскільки від цього залежить майбутній зміст курсу: обсяг матеріалу, домашніх завдань, формат викладення матеріалу, і взагалі – форми організації освітнього процесу.

- слухачі курсів знаходяться вдома в т.ч. в режимі самоізоляції;
- слухачів курсів виконують обов'язки із забезпечення публічного порядку та безпеки.

Останній пункт є важливим, оскільки відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 березня 2020 року № 339-р «Про заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку, спрямовані на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2», наказу МВС України від 24 березня 2020 року № 283 «Про залучення особового складу закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських до заходів забезпечення публічного порядку», в період з 30 березня до 24 квітня 2020 року постійний та перемінний склад ЗВО МВС було направлено у розпорядження та безпосереднє підпорядкування територіальних підрозділів головних управлінь Національної поліції в областях та м. Києві для надання практичної допомоги щодо забезпечення публічної безпеки і порядку [2].

По-третє, слід врахувати зміст та специфіку навчальної дисципліни:

- чи потрібно особисте відпрацювання практичних навичок під керівництвом викладача;
- чи містить дисципліна інформацію з обмеженим режимом доступу;
- чи вимагає дисципліна опанування специфічними програмними компонентами чи продуктами.

Маємо підкреслити, що викладачам треба скористуватися положеннями методичних рекомендацій щодо організації підвищення кваліфікації працівників Національної поліції за дистанційною формою навчання, які були впроваджені в практичну діяльність дорученням МВС України від 22.09.2017 [3].

Так, вважаємо, що кожна тема дистанційного курсу має містити наступні обов'язкові елементи:

- лекції (теоретичний матеріал);
- додаткові навчальні матеріали (відео, фото, документи професійного спрямування);
- практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;
- тестові завдання для самоконтролю;

До структури окремої теми можуть бути включені й інші навчальні матеріали, що відповідають її змісту та спрямовані на удосконалення знань, вмінь та навичок слухачів: мультимедійні навчальні матеріали, віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання, ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх виконання та проходження, форуми, інші ресурси навчального призначення.

На початку кожного курсу слід розробити так званий організаційно-методичний блок, який має містити наступні матеріали: 1) характеристики курсу (стисла інформація про курс), 2) навчальну програму (тематичний план), яка затверджена у встановленому порядку, 3) розклад навчальних занять, консультацій, контрольних заходів, 4) методичні рекомендації щодо роботи з курсом, 5) шкалу оцінювання (критерії оцінювання); 6) електронну бібліотеку загальних джерел та нормативні акти.

Стосовно особливостей організації освітнього процесу слід зазначити, що його основними формами є самостійна робота, навчальні заняття, контрольні заходи. Тому, в

залежності від умов, які ми описали вище, можливі декілька варіантів організації освітнього процесу:

1) курсанти (студенти, слухачі) перебувають за місцем проживання. Бажаний варіант лекцій – онлайн, консультації проводяться через форум, або будь-який сервіс відеоконференцій. Тестові та практичні завдання виконуються дистанційно, в той же час можлива організація онлайн практичних занять чи семінарів.

2) курсанти (слухачі) задіяні для забезпечення публічного порядку та безпеки. Бажаний варіант лекцій – офлайн із наданням як текстового матеріалу, так і паралельним створенням відеозаписів теоретичного матеріалу консультації проводяться через форум, або будь-який сервіс відеоконференцій. Тестові та практичні завдання виконуються дистанційно;

3) для дисциплін, що потребують очного відпрацювання практичних навичок, доцільно створювати дистанційні курси за принципом «курс, як електронний ресурс». Його сутність полягає у розміщенні теоретичного матеріалу, відеолекцій, інших мультимедіа ресурсів без поточного та підсумкового контролю. В цьому випадку дистанційний курс виступає як база знань за відповідною дисципліною.

Окремо слід проаналізувати порядок здійснення поточного та підсумкового контролю в дистанційних курсах. Контрольні заходи забезпечуються спеціальною системою навчальних завдань у формі тестів, фабул, проєктів, проблемних питань та ін. Навчальні завдання мають забезпечувати досягнення слухачем цілей відповідного дистанційного курсу.

Отже, звертаємо увагу, що виконання тестових завдань не є єдиною формою здійснення контролю, оскільки від курсантів, студентів та слухачів на практиці майбутня професія потребуватиме вирішення практичних завдань із застосування норм права в конкретних життєвих ситуаціях. Отже, на наш погляд, доцільно поєднувати зазначені форми контролю, оскільки тільки тестовими завданнями неможливо досягти запланованих результатів навчання із багатьох навчальних дисциплін.

Виконання практичних завдань може виступати формою проміжного контролю, або складовою частиною підсумкового. Виконання таких завдань може здійснюватися із використанням ресурсів «Завдання» або «Форум», що є складовою практично кожної системи управління навчанням.

Стосовно використання тестів вважаємо, що не слід встановлювати жорсткі строки їх складання (бажано надавати можливість їх вирішення протягом доби), крім того доцільно надавати слухачам 3-4 спроби та зараховувати найкращу оцінку.

В той же час необхідно зазначити, що база тестових завдань має бути більше ніж, кількість завдань, що пропонується вирішувати. Це дасть можливість уникнути ситуацій вирішення тесту іншою особою, або підбору варіантів відповіді. Отже рекомендується створення тесту шляхом наповнення бази тестових завдань з мінімального розрахунку 1/3 та генерації випадкових питань з кожної теми дисципліни¹ обмеження часу на складання тесту, а також надання для підсумкового контролю декількох варіантів практичних завдань.

В частині використання систем управління навчанням, то можемо констатувати, що заклади вищої освіти системи МВС використовують LMS Moodle, в той же час починаючи з 2019 року керівництвом МВС запроваджуються системні заходи щодо розбудови інформаційно-телекомунікаційної системи «Освітньо-науковий портал Міністерства внутрішніх справ України». Її основними завданнями є: підтримка освітньої та наукової діяльності у закладах вищої освіти МВС за рахунок інтеграції їх інформаційних систем у єдиний інформаційний простір; створення єдиної інформаційної інфраструктури для обробки інформації в сфері освітньої та наукової діяльності, у тому числі статистичної; створення умов для впровадження нових інформаційних технологій та інновацій в основні напрями діяльності закладів вищої освіти МВС; сприяння профорієнтаційній роботі з кандидатами на навчання тощо. Отже найближчим часом виникне потреба в уніфікації структури та

¹ Наприклад, якщо на підсумковий контроль винесено 20 питань, то база тестових завдань має складатися, щонайменше, із 60 питань

матеріалів дистанційних курсів, що створюються для окремих категорій здобувачів вищої освіти.

Підсумовуючи проведене дослідження маємо зробити наступні висновки:

1. Зміст дистанційних курсів, що розробляються для здобувачів вищої освіти у закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання МВС потребує удосконалення в залежності від певної категорії слухачів, змісту навчальної дисципліни та умов її проведення.
2. Слід більш активно застосовувати практичні завдання, як форму здійснення поточного та підсумкового контролю.
3. Викладачам доцільно оптимізувати базу тестових завдань, шляхом збільшення їх кількості та застосування механізму їх випадкового генерування на контрольних заходах.
4. Створені дистанційні курси цілком можливо застосовувати в подальшому для організації освітнього процесу курсантів та студентів денної форми навчання, у тому числі як електронного ресурсу відповідної дисципліни.

Список бібліографічних посилань

1. Про організаційні заходи для запобігання поширенню коронавірусу COVID-19 : Наказ МОН України від 16.03.2020 № 406 // Університет «КРОК» : сайт. URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/other/71755/> (дата звернення: 10.04.2020).
2. Про заходи із забезпечення публічної безпеки і порядку, спрямовані на запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23.03.2020 № 339-р // Урядовий портал : офіц. сайт. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zahodi-iz-zabezpechennya-publichnoyi-bezpeki-i-poryadku-spryamovani-na-zapobigannya-poshirennyu-na-teritoriyi-ukrayini-gostroyi-respiratornoyi-hvorobi-covid-19-339230320> (дата звернення: 10.04.2020).
3. Методичні рекомендації щодо організації підвищення кваліфікації працівників Національної поліції за дистанційною формою навчання : Доручення МВС України від 22.09.2017 № 13930/05/22-2017.

Отримано 16.04.2020

УДК 037.011.33(477)-057.30

ГІРЕНКО С. П.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
заступник декана з навчально-методичної роботи факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-4871-5481>

ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ З КОНФЛІКТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

В тезах розглянуто деякі професійно-педагогічні аспекти конфліктологічної підготовки працівників поліції на етапі професійного навчання в закладах вищої освіти МВС.

Визначені питання організації самостійної підготовки курсантів закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ до занять з дисциплін конфліктологічного спрямування. Окреслені особливості їх викладання та методи навчання в процесі фахової підготовки майбутніх поліцейських.

Ключові слова: самостійна робота, конфлікт, конфліктологічна культура, методи навчання, освіта, поліція.

Карантинні реалії сьогодення суттєво, а іноді — надзвичайно, впливають на ефективність функціонування освітньої системи в державі. Швидка відмова від організації

класичних форм навчання в закладах середньої та вищої освіти в умовах протиепідемічних обмежень призвела до актуалізації дистанційних освітніх програм та методів.

Завдання закладів вищої освіти в цей час – не допустити погіршення якості освіти при переході на нові тимчасові стандарти навчання. Саме тому, важливим, на наш погляд, постає питання актуалізації ролі та змісту ефективної самостійної навчальної діяльності здобувачів освіти в умовах припинення класичних аудиторних форм – лекцій, семінарських та практичних занять тощо.

В тезах розглянуті деякі педагогічні аспекти організації самостійної підготовки курсантів закладів вищої освіти Міністерства внутрішніх справ до занять з дисциплін конфліктологічного спрямування. Особливостями їх викладання є інтерактивний характер викладання матеріалу, наявність певної психоемоційної атмосфери для кращого сприйняття та розуміння учнями конфліктних явищ, насиченість практичних занять тренінговими вправами, контекстними діловими іграми, застосування здобувачами методів активного впливу на опонента та контр впливу деструктивній взаємодії тощо.

Наукові дослідження проблеми конфліктів в правоохоронній діяльності (Ю. Аленін, В. Андросюк, О. Баєв, О. Бандурка, В. Бачинін, А. Буданов, І. Ващенко, В. Великий, Л. Гуртієва, В. Друзь, О. Звонук, О. Кришевич[3], Л. Лобойко, В. Медведєв, В. Назаров, М. Панов, М. Погорецький, І. Пономарьов, Л. Філонов та ін.), педагогічних складових професійної освіти працівників Національної поліції доводить необхідність модернізації на сучасному етапі професійної психологічної підготовки майбутніх правоохоронців в бік застосування в освітньому процесі системно нових взаємопов'язаних педагогічних прийомів та технік, актуалізації мотиваційних чинників професійного навчання та розвитку поліцейських з метою формування результативних складових їх конфліктологічної культури.

Метою самостійної конфліктологічної підготовки курсантів ЗВО МВС є відпрацювання власних особистісних резервів конфліктологічної саморегуляції, конфліктостійкості, аналіз методів вирішення професійних протиріч і конфліктів, навичок конструктивного спілкування в складних ситуаціях міжособистісної взаємодії, формування психологічної готовності до застосування варіативних стратегій та тактик в типових конфліктах, формування конфліктологічних знань відповідно до тематики та спрямованості навчальної дисципліни.

Досвід викладання конфліктологічних дисциплін у Харківському національному університеті внутрішніх справ свідчить про те, що важливою складовою успішного опанування курсу є оволодіння майбутніми поліцейськими саме практичними навичками розв'язання конфліктних ситуацій і протиріч, їх детальному аналізу, точній діагностиці їх причин та джерел, а також формування у курсантів ефективних підходів до досягнення протилежними сторонами (опонентами) конструктивного діалогу. Цей факт дає можливість визначити провідні складові, що забезпечують достатньо високий рівень конфліктологічної компетентності курсанта ЗВО, а саме: комунікативна, операційно-інтерактивна, операційно-вольова; емотивно-вольова; мотиваційна.

Основними вимогами до самостійної роботи курсантів є наявність у останніх:

- високого рівня мотивації навчання та прагнень до професійного та особистого зростання;
- усвідомлення очікуваного результату та змісту завдання;
- використання результатів передових науково-теоретичних досліджень, власного досвіду перебування в конфліктних життєвих ситуаціях, обізнаність питаннями керування психологічними процесами в групі, підтримки високої готовності до локалізації конфлікту, зменшення його деструктивних наслідків;
- самодіяльності та творчості в підході до виконання завдань;
- вміння робити обґрунтовані висновки, аналізувати успіхи та помилки;
- фіксація та прийняття найбільш ефективних (успішних для себе) методів, прийомів, способів й форм розв'язання чи попередження протиріч;
- визначення складних компонентів для подальшого використання та відпрацювання шляхом участі у групових дискусіях, тренінгових вправах, контекстних ігрових проблемних ситуаціях.

Ефективне вивчення конфліктологічних знань, напрацювання відповідних вмінь та навичок курсанта чи студента просто неможливе без широкого використання різноманітних методів - *наочних (спостереження, ілюстрація, демонстрація, перегляд навчальних відеоматеріалів), словесних (ігрові діалогові вправи, комунікативні тренінги, аудіо тренінги) та практичних (виконання письмових завдань, когнітивно-поведінкові та емотивні тренінги, творчі роботи тощо)*. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання та орієнтовані на джерела отримання знань учнями.

До методів самостійної роботи слід також віднести психодіагностичні. Вони передбачають відпрацювання психологічних методик, спрямованих на вивчення та вимір особистісних параметрів конфліктної сфери особистості.

Серед них успішно використовуються наступні:

- методика «Визначення рівня конфліктостійкості особистості». Тестування та обробка результатів. Аналіз шкал методики та інтерпретація результатів;
- методика «Конструктивна поведінка особистості в конфлікті». Тестування та обробка результатів. Аналіз шкал методики та інтерпретація результатів;
- методика «Конфліктність та агресивність особистості». Тестування та обробка результатів. Аналіз шкал методики та інтерпретація результатів;
- методика «Рациональна поведінка особистості в конфлікті». Тестування та обробка результатів. Аналіз шкал методики та інтерпретація результатів.

Суттєвим, з точки зору ефективності, є результати самостійного опрацювання курсантами та слухачами психотерапевтичних методів подолання негативного впливу конфліктних та агресивних станів особистості. Програми навчальних дисциплін «Конфліктологічна культура працівника ВНЗ», «Конфліктологія» включають близько 10 навчальних годин для самопідготовки та вивчення низки психотерапевтичних питань: раціональна емотивна терапія (А. Елліс); визначення деструктивних емоцій в конфлікті; диференціація аутентичних та неаутентичних емоцій; самоаналіз успішності конфліктних дій під впливом різних груп емоцій; контр вплив агресивним формам комунікації та ін.

В процесі застосування аудіо тренінгу курсанти самостійно відпрацьовують групи психологічних методів подолання роздратованості та управління агресією: «Вам важливо», «Ширма», «Контрольоване мовчання», «Радощі на негатив», «Візуалізація», «Психологічна пауза», «Комплімент». В подальшому, на практичних заняттях учасники розподіляються на групи та під управлінням викладача виконують 2 етапи - застосування комунікативних технік у спілкуванні з агресивним співрозмовником [1] та навчальні вправи «Стійкість до конфліктогенів», «Самоконтроль в конфлікті».

Значна частина методів навчання може бути використана під час самостійної роботи здобувачами вищої освіти. Так, наочні методи розглядаються нами як найбільш значущі в процесі самостійної роботи курсанта. Вони, крім власної цінності, можуть застосовуватись учнями як прийоми реалізації вимог інших методів, наприклад спрямованих на розвиток компонентів особистої конфліктологічної культури – комунікативних, перцептивних, емотивних та вольових.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ явищ і процесів у натурі, динаміці. Конфліктні дії особистості – це цілком яскраве демонстративне явище (за виключенням латентних форм та стадій протікання протиріччя). Вивчення тем «Стратегії та тактики конфліктної поведінки», «Динаміка конфлікту», «Причини та джерела конфлікту», «Конфліктологічна компетентність особистості», «Розв'язання конфлікту»[4] та багато інших передбачають

Ілюстрація – метод навчання, за якого конфліктні процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлина, малюнки, схеми, графіки та ін.). Досить ефективним, на наш погляд, засобом розуміння особистістю генезису та природи протиріч виступають малюнкові зображення конфлікту, які символізують не тільки опонентів, а й розкривають психосемантичне ставлення особистості до найбільш актуалізованих проблем в її житті (позитив – деструкція, засіб - перешкода, норма - стрес, страх – азарт та ін.).

Демонстрація та ілюстрація, як наочні методи навчання базуються на активному сприйнятті інформації *суб'єктами навчального процесу*. Систематизований освітній вплив актуалізує навчальну мотивацію учня, психічна активність якого стимулює перцептивну процеси, зосередження уваги, когнітивно-пізнавальну активність, спрямовані на пізнання нового, цікавого, потрібного. *Тому, логічним є, що спостереження як метод навчання передбачає сприймання ознак, предметів, явищ, процесів, які свідчать про наявність /відсутність конфліктних відносин, переживань у опонента(тів) з подальшим прогнозуванням подій без втручання у їх перебіг.* Засобами конфліктологічного спостереження переважно виступають: кінематографічні сюжети, художні фільми, події, які висвітлюються на інтернет-сторінках, соціальних мережах, теленовинах, у друкованих джерелах (книги, газети, журнали тощо), побутові життєві ситуації, свідком яких ми стаємо та ін.

Для того, щоб за результатами самопідготовки діяльність здобувачів вищої освіти на практичних заняттях була більш активною і плідною, викладачу доцільно підготувати інструктивно-методичні матеріали, та ознайомити учнів з прикладами роботи з ними до початку самостійної підготовки («знайомство з алгоритмом») Це підвищить рівень вмотивованості учнів за рахунок більш чіткого усвідомлення подальших дій в умовах групової комунікації.

Доцільно, на наш погляд, зупинитись на питанні форм самоконтролю і самооцінки, які виступають складовими процесу навчання та активно сприяють успішному виконанню навчальних дій на різних етапах. В педагогіці розрізняють наступні види самоконтролю: «підсумковий, поопераційний, прогнозуючий (перспективний, випереджаючий).

Самооцінка виступає як оцінка учнем міри засвоєння конкретного змісту — може бути глобальною (загальна) або диференційованою (стосуватися окремих етапів, ланок), адекватною (наближеною до об'єктивних параметрів) або неадекватною (завищеною, заниженою) порівняно з реальними навчальними можливостями здобувача освіти» [2].

Підсумовуючи вищезазначене, слід підкреслити, що характерними ознаками самостійної навчальної діяльності курсантів виступають:

- варіативність використовуваних джерел в ході опанування навчальних тем;
- гнучкість у виборі зручного часу, місця для засвоєння навчального матеріалу;
- наявність більш комфортніших порівняно з аудиторією емоційно-психологічних умов для самовираження, вибору інтенсивності навчання;
- творчість та мультиваріативність у виборі методів та засобів виконання завдань.

Поєднання сучасних раціональних та інноваційних психолого-педагогічних технік опрацювання навчального матеріалу в конструктивній системі взаємодії «викладач – здобувач освіти» формує, на наш погляд, мотиваційно-цільову платформу для охоплення учнями більш ширшого розмаїття конфліктних явищ та феноменів, стимулює процес самостійного пошуку на актуальні питання конфліктної взаємодії у професійному середовищі.

Список бібліографічних посилань

1. Берковиц Л. Агрессия: причины, последствия и контроль. СПб. : Прайм-Еврознак, 2001. 512 с.
2. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб., допов. Київ : Академвидав, 2007. 616 с.
3. Кришевич О. В. Психологічні аспекти розв'язання конфліктів у слідчій діяльності МВС України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 19.00.06. Київ, 2002. 19 с.
4. Светлов В. А. Конфликт: модели, решения, менеджмент. СПб. : Питер, 2005. 540 с.

Отримано 04.05.2020

УДК 351.745.7

ДЕНИЩУК Д. Є.,

науковий співробітник

науково-дослідної лабораторії з проблем забезпечення діяльності поліції

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0285-8831>

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ КІБЕРПОЛІЦІЇ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ НА ПРИКЛАДІ ХАРКІВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

У роботі розглянуті підстави що зумовлюють особливості підготовки поліцейських кіберполіції, приділена увага основним тенденціям сучасної системи відомчої вищої освіти з цього напрямку, висвітлено сучасні засоби підготовки.

Ключові слова: Національна поліція України, кримінальна поліція, кіберполіція, підготовка поліцейських, заклади вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Постановою Кабінету Міністрів України у жовтні 2015 року був утворений Департамент кіберполіції, що набув статусу міжрегіонального територіального органу Національної поліції України [1]. Разом із тим, Міністр внутрішніх справ України Арсен Аваков презентував набір 400 співробітників до цього новоутвореного органу [2]. Проте, необхідно звернути увагу, що такі терміни, як «кіберзлочинність», «кіберзагроза», «кібербезпека», отримали визначення на рівні законодавства лише у 2017 році [3], тобто через 2 роки потому. А ще через рік Департамент звітував, що його працівники протягом 2018 року взяли участь у розслідуванні понад 11 000 кримінальних проваджень [4]. Водночас, як переконає статистика, кіберзлочинність має тенденцію до зростання. Така ситуація спостерігається не лише в нашій країні але й у всьому світі. «Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018 року: результати опитування українських організацій» проведене міжнародною мережею компаній з консалтингу та аудиту «PwC», свідчить про те, що кіберзлочинність впевнено потрапляє у п'ятірку розповсюдженіших економічних злочинів [5].

Все перераховане вказує, що: по-перше, держава має потребу у підготовці відповідних висококваліфікованих фахівців в сфері кібербезпеки; а по-друге, для того щоб випереджати трансформування кіберзлочинності, освітня робота з підготовки кіберполіцейських повинна віднайти та втілити найпрогресивніші засоби навчання.

Велика кількість зарубіжних і вітчизняних вчених присвячували теми своїх досліджень удосконаленню системи підготовки працівників правоохоронних органів. Серед них: Бандурка О. М., Безпалова О. І., Бондаренко В. В., Глуховець В. А., Джафарова О. В., Долгополова М. М., Іншин М. І., Калюжний Р. А., Манжула А. А., Павленко С. О., Петков В. П., Синявська О. Ю., Червякова О. В., Шатрава С. О. та багато інших. Але реформування системи вищої освіти та одночасне з ним вдосконалення органів системи Міністерства внутрішніх справ України, й досі залишають обрану тему актуальною для досліджень.

Мета нашої роботи полягає у виділенні особливостей підготовки поліцейських кіберполіції. Для прикладу використаємо практичну освітню діяльність Харківського національного університету внутрішніх справ (ХНУВС) з навчання майбутніх кіберполіцейських. Для досягнення поставленої мети: надамо стислу характеристику кіберполіції України, проаналізуємо тенденції розвитку сучасної системи відомчої вищої освіти, розглянемо складові сучасних засобів навчання кіберполіцейських.

Виклад основного матеріалу. Під час реформування органів внутрішніх справ України, із прийняттям у 2015 році Закону України «Про Національну поліцію», в її структурі був створений блок Кримінальної поліції [6, ст. 13]. В цей блок наразі входить міжрегіональний територіальний орган – Департамент кіберполіції. Його діяльність

регламентується відповідним положенням [7], а структура складається з апарату та територіальних (відокремлених) підрозділів [8]. Відповідно до законодавства України Департамент кіберполіції забезпечує реалізацію державної політики у сфері боротьби з кіберзлочинністю, організовує та здійснює відповідно до законодавства оперативно-розшукову діяльність. До основних завдань департаменту належать: 1) Участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики щодо попередження та протидії кримінальним правопорушенням, механізм підготовки, вчинення або приховування яких передбачає використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку; 2) Сприяння у порядку, передбаченому чинним законодавством, іншим підрозділам Національної поліції у попередженні, виявленні та припиненні кримінальних правопорушень [9].

Таким чином, із зазначеного випливає, що для забезпечення кадрових потреб Департаменту кіберполіції потрібні фахівці не лише із специфічними знаннями у технічній сфері, але й із юридичною освітою. Тож, підготовка майбутніх правоохоронців має здійснюватися за декількома напрямками та спеціальностями, а саме: 125 – «кібербезпека», 081 – «право» та 262 – «правоохоронна діяльність».

Разом з тим, очевидно є доцільність підготовки зазначених фахівців саме в межах відомчої системи освіти, тобто у заклад вищої освіти із специфічними умовами навчання. Які спеціально для цього призначені та представляють з себе ЗВО державної форми власності, що здійснюють на певних рівнях вищої освіти підготовку курсантів (слухачів, студентів), ад'юнктів для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського, старшинського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Міністерства внутрішніх справ України (і) Національної поліції, ...» [10, ст. 1].

Поряд з тим необхідно відмітити, що на сучасному історичному етапі в Україні, серед перспективних шляхів розвитку системи юридичної освіти можна виділити два основних напрямки. Галузевий напрямок, викладений у Стратегії розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України до 2020 року [11], окремі положення якого знайшли відображення у Наказі Міністерства внутрішніх справ України від 25 листопада 2016 року № 1252 «Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України» [12]. Та загальний напрямок, представлений у «Концепції вдосконалення правничої освіти для фахової підготовки правника відповідно до європейських стандартів вищої освіти та правничої професії» [13].

Серед наукових поглядів на цю проблему слушною є думка А. Андреева, який звертає увагу: «на те, що інтеграція України до складу ЄС має передбачати запозичення саме європейського позитивного досвіду, зокрема, у сфері підготовки поліцейських кадрів. ... але європейська інтеграція України вимагає вивчення і впровадження надбань держав, які успішно трансформували радянську систему освіти правоохоронців ...» [14, с. 102]. Перспективи подальшого розвитку у даному напрямку він вбачає в: «дослідженнях правового статусу вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, збільшенні ролі практичної підготовки у навчальному процесі ...» [14, с. 102–103].

Схожої думки дотримується також В. Бондаренко, він вважає, що: «Вивчення положень провідних вітчизняних і зарубіжних наукових праць із проблем професійної освіти засвідчує, що однією з основних умов якісної професійної підготовки майбутніх фахівців є практична спрямованість освітнього процесу. ... Основними педагогічними умовами, що сприяють ефективнішому формуванню та підвищенню рівня професійної готовності поліцейських до виконання службової діяльності, є: розвиток мотивації у слухачів до навчання, підвищення рівня власної професійної готовності; належний рівень матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу; практична спрямованість освітнього процесу; професійна компетентність викладачів та інструкторів; залучення слухачів до активної пізнавальної діяльності професійно-практичної спрямованості» [15, с. 343, 346].

Погоджуючись із важливістю факторів, що забезпечують якісний рівень навчального процесу, які виділяють вищезазначені науковці, вважаємо доцільним розглянути особливості

їх формування в практиці освітнього процесу при підготовці майбутніх офіцерів кіберполіції в ХНУВС, приділивши увагу особливостям навчання саме за спеціальністю «кібербезпека».

Здобуття зазначеної освіти відбувається на факультет «Кіберполіції» ХНУВС, який був утворений у 2013 році на базі факультету «Психології, менеджменту, соціальних та інформаційних технологій» і є правонаступником організованого ще 1 березня 1993 року факультету №3 – «Управління та інформатики Харківського інституту внутрішніх справ». На сьогоднішній день факультет має багаторічний досвід підготовки правоохоронців, які володіють спеціальними знаннями у сфері використання високих інформаційних технологій. Крім того, до теперішнього часу факультет «Кіберполіції» ХНУВС є єдиним навчальним підрозділом у системі відомчих вищих навчальних закладів України, спеціально створений для підготовки фахівців з протидії кіберзлочинності (кіберполіцейських) для системи Міністерства внутрішніх справ України.

Випускники цього факультету після завершення навчання працюють у підрозділах: режиму та технічного захисту інформації; зв'язку та телекомунікацій; спеціального зв'язку; інформаційної підтримки та координації поліції «102»; кримінального аналізу; організаційно-аналітичного забезпечення та оперативного реагування тощо.

В навчальний процес на факультеті активно впроваджується практична орієнтація в підготовці курсантів. З цією метою при факультеті діють «Навчально-тренувальний центр протидії кіберзлочинності та моніторингу кіберпростору» (на громадських засадах) та навчально-тренувальні полігони: «З протидії злочинам у сфері торгівлі людьми»; «З протидії кібератакам»; «З інформаційної безпеки».

Окрім того, на базі ХНУВС діє «Науково-дослідна лабораторія з проблем розвитку інформаційних технологій». Вона була створена ще в березні 2017 року на базі зазначеного факультету, як «Науково-дослідна лабораторія захисту інформації та кібербезпеки». А з травні 2019 року лабораторія була виведена зі складу факультету у окремий структурний підрозділ. Серед завдань, які успішно виконує «Науково-дослідна лабораторія з проблем розвитку інформаційних технологій»: залучення курсантів, студентів та слухачів університету всіх форм навчання до проведення наукових досліджень, сприяння підвищенню ролі науки в освітньому процесі; встановлення контактів та проведення спільних наукових розробок з науковими установами та правоохоронними органами зарубіжних країн; розробка програмного і надання наукових консультацій, у тому числі із залученням курсантів. Студентів та слухачів університету; забезпечення співпраці з міжнародними організаціями та участь у програмах ООН, ОБСЄ, ІСІТАР, КМЄС тощо.

Навчальний процес на факультеті максимально оптимізований для: «послідовного регулярного формування у курсантів комплексних умінь і навичок, необхідних для успішного виконання майбутніх службових завдань».

Зокрема кафедра «Інформаційних технологій та кібербезпеки», яка є випусковою кафедрою факультету «кіберполіції»: «постійно підтримує зв'язок з територіальними підрозділами кіберполіції, кримінального аналізу, слідства, технічного захисту інформації Національної поліції України, а також з експертно-криміналістичними підрозділами МВС України. Кафедра активно взаємодіє з Управлінням інформаційно-аналітичної підтримки ГУНП в Харківській області та з кафедрою штучного інтелекту Харківського національного університету радіоелектроніки в напрямку розробки і реалізації інноваційних підходів взаємодії поліції з населенням на базі сучасних інформаційних технологій (портал police.kh.ua) та розробки математичного і аналітичного забезпечення інноваційних засобів кримінального аналізу в межах проекту RICAS» [16].

RICAS (Realtime intelligence crime analytics system) – це унікальна інтелектуальна система кримінального аналізу даних, яка об'єднала в єдиному просторі відображення основні і найбільш передові методи і методики кримінального аналізу та аналітичного пошуку в реальному часі, що дозволяє значно підвищити ефективність і результативність розкриття злочинів по гарячих слідах і нерозкритих раніше злочинів [17]. RICAS спрямована на: підвищення ефективності використання інформаційних обліків в оперативно-розшуковій діяльності працівників органів внутрішніх справ, досудовому розслідуванні, діяльності з

охорони громадського порядку; зменшення часу реакції на інформацію, що надходить про злочини і правопорушення; профілактику та попередження злочинів; підвищення якості та своєчасності управлінських рішень керівників усіх рівнів відповідальності.

Окрім того на кафедрі функціонує наукова курсантська група ISACA Student Group KNUUA, яка офіційно визнана ISACA (міжнародною професійною асоціацією фахівців в області IT-аудиту, IT-консалтингу, управління IT-ризиками та інформаційною безпекою).

Науково-педагогічні працівники кафедри беруть участь у навчально-тренувальних заходах, що проводяться під егідою Координатора проектів ОБСЄ в Україні та ICITAP Департаменту юстиції США. Приймають активну участь у розвитку наукового парку ХНУВС «Наука та безпека».

Науковий парк ХНУВС «Наука та безпека» (проект «Безпечна Слобожанщина») – це юридична особа (системи Міністерства внутрішніх справ України), створена з ініціативи ХНУВС шляхом об'єднання внесків засновників для організації, координації, контролю процесу розроблення та виконання проектів наукового парку – поєднання можливостей освіти, науки, виробництва і бізнесу шляхом виконання інноваційних проектів. Партнерами наукового парку виступають: ХОДА, ГУНП в Харківській області, об'єднані територіальні громади Харківської області, приватні компанії, діяльність яких пов'язана із пріоритетними напрямками діяльності наукового парку.

Науковий парк спрямовує свої зусилля на: створення єдиної концепції Безпечне село – Безпечне місто – Безпечна Слобожанщина; забезпечення функціонування Ситуаційного центру ХНУВС, як самостійного кластера, що діє на засадах оперативної взаємодії з Обласним Ситуаційним центром і ГУНП в Харківській області; нормативне забезпечення діяльності Ситуаційних центрів; підготовка персоналу (операторів) Ситуаційних центрів і фахівців із кримінального аналізу; створення IT-інфраструктури Ситуаційних центрів; координація співпраці інституцій державного управління в Харківській області, ГУНП в Харківській області, органів місцевого самоврядування, об'єднаних територіальних громад, комунальних підприємств і приватних компаній, які є користувачами системи інтелектуального відеоспостереження; надання послуг інформаційно-консультаційного характеру [18].

Висновки. Узагальнюючи проаналізовані дані можна стверджувати наступне.

1. Тенденції розвитку юридичної освіти з одного боку прямують до європейських стандартів, а з іншого, мають розумно використовувати напрацювання моделі відомчої освіти МВС;

2. З необхідністю підвищення якості освіти майбутніх кіберполіцейських, збільшується роль практичної складової підготовки у навчальному процесі;

3. Для забезпечення якісної освіти кіберполіцейських в ХНУВС сформована ґрунтовна наукова база у вигляді відповідних структурних підрозділів, колективу науково-педагогічних працівників та матеріально-технічної бази;

4. Для підвищення якості навчальної підготовки ХНУВС розбудовує систему зв'язків із органами, організаціями, установами та об'єднаннями різних форм власності, вітчизняними, іноземними і міжнародними. Це дозволяє курсантам отримувати найсучаснішу інформацію та навички в ході практичної діяльності, підвищувати власну мотивацію і формувати професійну готовність до здійснення службових завдань;

5. Одним з перспективних напрямків подальшого розвитку якості підготовки поліцейських може стати розширення практики залучення курсантів до службової, фахової і наукової діяльності та прискорення швидкості цього процесу для усіх видів підготовки передбачених ст. 72 Закону України «Про Національну поліцію» [6].

Список бібліографічних посилань

1. Про утворення територіального органу Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 831 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2015-п> (дата звернення: 20.04.2020).

2. Харківський національний університет внутрішніх справ, Новини від 16.10.2015 р. : «До кіберполіції наберуть 400 співробітників – Арсен Аваков (відео, інфографіка)». URL: <http://univd.edu.ua/uk/news/771> (дата звернення: 20.04.2020).
3. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19> (дата звернення: 20.04.2020).
4. Підсумки 2018 року в цифрах // Кіберполіція України : офіц. сайт. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/results/2018> (дата звернення: 20.04.2020).
5. Всесвітнє дослідження економічних злочинів та шахрайства 2018 року: результати опитування українських організацій // PWS : сайт. URL: <https://www.pwc.com/ua/uk/survey/2018/pwc-gecs-2018-ukr.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2020).
7. Про затвердження Положення про Департамент кіберполіції Національної поліції України : Наказ Національної поліції України від 10.11.2015 р. № 85. Київ : Ред.-видав. відділ МВС і Нац. поліції України. 21 с.
8. Структура Національної поліції // Національна поліція України : офіц. сайт. URL: <https://www.npu.gov.ua/about/struktura/struktura/> (дата звернення: 20.04.2020).
9. Про підрозділ // Кіберполіція України : офіц. сайт. URL: <https://cyberpolice.gov.ua/contacts/> (дата звернення: 20.04.2020).
10. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 20.04.2020).
11. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-р> (дата звернення: 20.04.2020).
12. Про затвердження Концепції реформування освіти в Міністерстві внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 25.11.2016 № 1252. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS675.html (дата звернення: 20.04.2020).
13. Концепція розвитку юридичної освіти // Міністерство освіти і науки України : офіц. сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/koncepciya-vdoskonalennya-pravnichoyi-yuridichnoyi-osviti-dlya-fahovoyi-pidgotovki-pravnika> (дата звернення: 20.04.2020).
14. Андреев А. Особенности подготовки полицейских кадров у высших учебных заведениях со специфическими условиями обучения. *Предприимчивость, хозяйство и право*. 2017. № 6 (1). С. 100–103.
15. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т.П., 2018. 524 с.
16. Кафедра інформаційних технологій та кібербезпеки // Харківський національний університет внутрішніх справ : сайт. URL: <http://univd.edu.ua/uk/dir/1740/kafedra-informatsiynykh-tekhnologiy> (дата звернення: 20.04.2020).
17. RICAS : сайт. URL: <https://ricas.org/uk> (дата звернення: 20.04.2020).
18. Науковий парк «Наука та безпека» (проект «Безпечна Слобожанщина») / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ // Харківський національний університет внутрішніх справ : сайт. URL: http://univd.edu.ua/files/articles/162917/science_park.pdf (дата звернення: 20.04.2020).

Отримано 23.04.2020

УДК 37.035.332

ІВАШКОВА Т. О.,

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та історії держави
і права та приватно-правових дисциплін

Національної академії Державної прикордонної
служби України імені Богдана Хмельницького (м. Хмельницький);

 <https://orcid.org/0000-0002-9067-3190>

ДИСКУСІЯ – ІНТЕРАКТИВНИЙ МЕТОД НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

У статті аналізується дискусія як один із інтерактивних методів організації освітнього процесу. Розглядаються теоретичні та прикладні аспекти застосування методу дискусії в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників.

Ключові слова: методи навчання; професійна підготовка; дискусія; види дискусії.

Євроінтеграційні процеси зумовили активні зміни в системі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, які виконують завдання щодо забезпечення недоторканності державного кордону та охорони суверенних прав України в її прилеглий зоні та виключній (морській) економічній зоні [1]. Одним із завдань вищої школи є створення умов для формування професійних компетентностей майбутнього правоохоронця, зокрема, за допомогою оптимального поєднання дієвих форм, методів та засобів навчання.

Сучасний освітній процес характеризується гармонійним поєднанням різних методів навчання (традиційних, інтерактивних; словесних, наочних практичних; репродуктивних, дослідницьких, пошукових тощо). Одним із важливих методів активізації навчальної діяльності і розвитку комунікативних навичок є метод дискусії.

На думку українських дослідників, «дискусія (від лат. *discussio* – дослідження, розгляд) – це широке спільне обговорення якогось спірного питання. Вона є важливим засобом пізнавальної діяльності, сприяє розвитку критичного мислення, дає можливість визначити власну позицію, формує навички аргументації та відстоювання своєї думки, поглиблює знання з обговорюваної проблеми» [2, с. 54]. Найбільш поширеними видами дискусії, які використовуються в процесі професійної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників, є діалог, мозковий штурм, дебати, круглий стіл, судове засідання.

Важливим аспектом створення та ведення дискусії є комунікативні уміння та навички, які виявляються у чіткому формулюванні власних поглядів, уміння слухати опонентів, аргументовано доводити особисту позицію, уміння контролювати ситуацію, урахування інтересів, потреб і нахилів співрозмовників.

Дискусія як метод навчання має певні переваги, однак його застосування в педагогічній практиці має певні особливості. Зокрема, організація дискусії передбачає високу активність її учасників. При цьому викладач повинен провести ґрунтовну підготовку до обговорюваної тематики, попередньо здійснивши підбір навчального матеріалу, окресливши питання проблемного характеру; сформулювати завдання для самостійної та індивідуальної підготовки курсантам, що дозволить систематизувати актуальну інформацію з теми; приділити особливу увагу організаційним аспектам, які забезпечать учасникам дискусії самостійність у пошуках дієвих способів вирішення проблемних ситуацій шляхом реалізації власного інтелектуального потенціалу, створять умови для розвитку критичного мислення і усвідомлення особистої відповідальності за наслідки прийняття рішень; підведенням підсумків дискусії шляхом обговорення виступів із вказівкою на позитивні моменти та недоліки, які можна використати для коригування організації дискусій у майбутньому.

Роль викладача як організатора і координатора навчальної дискусії має бути спрямована на нівелювання непорозумінь під час обговорення, контроль поведінки

учасників, заохочення їх толерантно ставитись до співрозмовників, уважно слухати доводи і міркування, робити коректні висловлювання з обговорюваної проблематики тощо.

Отже, високий ступінь відповідальності майбутніх офіцерів-прикордонників висуває підвищені вимоги до організації системи професійної підготовки, яка вимагає пошуку найбільш дієвих форм та методів навчання для досягнення мети освітньої діяльності.

Визначено, що дискусія є одним із важливих засобів розвитку творчого потенціалу особистості, активізації самостійної пізнавальної діяльності, формування професійних якостей майбутнього правоохоронця.

Проведене дослідження спонукає до подальшого наукового пошуку особливостей реалізації дискусійних методів при викладанні юридичних дисциплін.

Список бібліографічних посилань

1. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 № 661-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15> (дата звернення: 20.04.2020).

2. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посіб. / за ред. О. І. Пометун. Київ : А.С.К., 2004. 192 с.

Отримано 24.04.2020

УДК 796.323.2(477)

КАЗНАЧЕСЬКА Д. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7596-294X>;

КАЗНАЧЕСЬКА В. М.,

старший викладач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5654-5219>

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК ФАКТОР ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ В СИСТЕМІ МВС УКРАЇНИ

Наголошено, що на сьогодні існування плагіату залишається однією із важливих проблем, до якої все більше уваги приділяється з боку науковців.

Зазначено, що існують певні проблеми при розмежуванні понять «плагіат», «академічний плагіат», «самоплагіат», «помилки цитування» тощо.

Ключові слова. *плагіат, академічна доброчесність, вища освіта, заклади вищої освіти.*

Питання забезпечення і дотримання академічної доброчесності є одним з пріоритетних напрямів діяльності сучасної науково-освітньої спільноти, а також одним з найбільш важливих і невідкладних завдань сьогодення, які стоять перед вищими навчальними закладами України та зарубіжних країн. Так, слід відзначити, що найбільш важливими кроками в цьому напрямі в Європейському регіоні є прийняття Бухарестської Декларації з етичних цінностей та принципів вищої освіти в Європейському регіоні (2004 р.), схвалення Міжнародною Асоціацією університетів та Magna Charta Observatory Керівництва для інституційних Кодексів етики в галузі вищої освіти (2012 р.), рішення Постійної конференції міністрів освіти Ради Європи з управління та якості освіти про Створення Пан-Європейської платформи з питань етики, прозорості та чесності в галузі освіти (ETINED) (Гельсінська Підсумкова Декларація, 2013 р.) та ін. [1, с. 12-18].

Реформування національної системи освіти є надзвичайно важливим та складним кроком, оскільки сучасне суспільство і сучасна держава потребують нових підходів і

стандартів в освіті з урахуванням нагальних потреб сьогодення та використання міжнародного досвіду в освітній сфері. На нашу думку система запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових (творчих), методичних роботах наукових, науково-педагогічних та педагогічних працівників закладів вищої освіти системи МВС України, а також в навчальних та наукових роботах здобувачів вищої і післядипломної освіти повинна передбачати здійснення таких процедур і заходів, як забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень шляхом формування у учасників освітнього процесу взаємоповаги, внесення до компонент програм навчальних дисциплін, спроможних формувати компетентності із академічної доброчесності, виявлення академічного плагіату шляхом використання спеціальних комп'ютерних систем, створення умов, що унеможливають порушення принципів академічної доброчесності, притягнення до відповідальності за порушення таких принципів.

До речі, комп'ютерні системи (такі як система «Антиплагіат») здатні лише визначити текст, скопійований із інших джерел, та надають інформацію про ознаки плагіату. Така система дає інформацію про можливі «проблемні» місця в тексті, зокрема цитати, оформлені належним або неналежним чином (класика неналежного оформлення цитат – це коли посилання на першоджерела наявні, але текст поданий без лапок). Скопійований текст може не бути основною змістовною частиною роботи, тоді не варто робити висновки про плагіат поданих у цій роботі основних наукових результатів [3].

Отже, застосування технологій запобігання та виявлення академічного плагіату сьогодні є досить корисним. Результати перевірки ними дійсно несуть корисну інформацію, однак керуватись лише такими результатами, вочевидь, не можна. Алгоритму абсолютного доведення відсутності плагіату на сьогодні не винайдено.

Серед результатів навчання здобувача вищої освіти із академічної доброчесності, на нашу думку, доречно виділити такі, як здатність діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики, самостійно виконувати навчальні завдання, коректно посилаючись на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей, усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до них, давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами тощо.

Академічний плагіат є лише одним із видів порушень академічної доброчесності, а заклад вищої освіти повинен забезпечити дотримання академічної доброчесності усіма учасниками освітнього процесу.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності у закладах вищої освіти складається із законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», «Про наукову та науково-технічну діяльність», нормативних актів Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, яким вони підпорядковуються, внутрішніх нормативних документів (кодекси честі, процедури прийняття рішень з питань ймовірних порушень академічної доброчесності тощо) [2].

На нашу думку заходами попередження академічного плагіату в закладах вищої освіти МВС України можуть бути:

- розробка відповідних інструкцій стосовно правил цитування, оформлення наукових (творчих) робіт, списків бібліографічних джерел, посилань на використані матеріали та ознайомлення з ними учасників освітнього процесу;
- ознайомлення здобувачів усіх ступенів вищої освіти з науковою етикою та проблемами, що можуть виникнути у ході наукового дослідження;
- навчання здобувачів грамотному викладу своїх думок, використання думок інших авторів, а також вмінню цікаво передавати матеріал (наукова робота має бути оригінальною та повинна повністю розкривати тему відповідно до плану);
- забезпечення таких компонент освітніх програм, як курсові проекти/ роботи, кваліфікаційні роботи тощо, такою кількістю тематик з вузькою і актуальною специфікою, щоб була можливість уникнути плагіатських робіт;
- запровадження поетапного звітування про хід виконання роботи, адже однією із причин академічного плагіату є неправильно організований час на виконання завдання.

Дотримання академічної доброчесності є не тільки важливим фактором забезпечення якості вищої освіти, а ще й тим важливим критерієм, який визначає, які моральні і етичні принципи будуть сформовані у здобувачів вищої освіти за роки їхнього навчання у ВНЗ. Тому, що саме такі складники академічної доброчесності, як справедливість, довіра, повага, відповідальність, чесність є водночас і загальнолюдськими цінностями, і запорукою успішного розвитку держави.

Список бібліографічних посилань

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнародний фонд дослідження освітньої політики» ; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артющова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 17.04.2020).
3. Щодо рекомендацій з академічної доброчесності для закладів вищої освіти : Лист МОН України від 23.10.2018 № 1/9-650 // Освіта.UA : сайт. URL: http://ru.osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/62228/ (дата звернення: 17.04.2020).

Отримано 21.04.2020

УДК 796.011.3:616-01

КОРНІЙЧУК Ю. М.,

*старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);*

СУШКОВ О. О.,

*кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,
викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)*

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ З КУРСАНТАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ДЕРЖАВНОЇ ПЕНІТЕНЦІАРНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

Розглянуто питання необхідності володіння прийомами рукопашного бою для співробітників правоохоронних органів, особливості методики проведення занять з рукопашного бою.

Ключові слова: *рукопашний бій, методика викладання, працівники поліції, самозахист.*

У сучасних умовах держава спрямовує свою діяльність на побудову громадянського суспільства, за якого людські цінності є найголовнішими, а їх охорона набуває першочергового значення. Правоохоронна структура будь-якої країни світу є державним озброєним органом виконавчої влади, одним з напрямків діяльності якого є захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань. У процесі реалізації покладених на цю структуру правоохоронних завдань особовий склад має право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і порядку, передбачених чинним законодавством.

Необхідність володіння прийомами рукопашного бою для співробітників правоохоронних органів обумовлена тим, що вони повинні забезпечити виконання покладених на них завдань у будь-яких обставинах, навіть якщо доводиться вдаватися до силових методів затримання порушників чи злочинців, які не виконують законних вимог правоохоронців.

Для ефективного виконання цієї функції представникам МВС безумовно необхідні тверді навички рукопашного бою. Але рукопашний бій правоохоронця повинен бути таким,

щоб при нейтралізації злочинця останній залишився живим, щоб потім передати його до рук Правосуддя. У зв'язку з цим, для працівників міністерства внутрішніх справ найбільш придатні прийоми, пов'язані з нейтралізацією, обеззброєнням злочинця, його затриманням, надяганням на нього наручників, обшуком, конвоюванням. Не менш важливим аспектом з цієї точки зору є безумовно збереження життя самих правоохоронців. В МВС України ці принципи мають першочергове значення.

Як було з'ясовано на практиці, проблема полягає, як правило, не в технічному оснащенні працівників МВС, а недостатньому тренуванні з використанням штатних засобів. Регулярні тренування дозволяють засвоїти техніку дій протягом певного терміну часу в залежності від особистих можливостей кожного навчаємого. Кожний керівник має знати, що вартість спорядження включає не лише його ціну, а й час на його освоєння.

Будь-яка рухлива діяльність потребує часу на її вивчення та доведення до автоматизму. Вона повинна стати так званою «підсвідомою навичкою». Саме це і є метою занять, оскільки немає нічого більш швидкого і простішого, як виконання певної дії, не думаючи про неї.

І навпаки, помилкова підсвідомо реакція на прояв загрози, як правило, ставить працівника МВС у більшу небезпеку. Надмірна довіра, обмежені технічні знання, вагання перед лицем агресії є потенційно смертельними.

Як при несенні служби, так і безпосередньо при затриманні правоохоронець може опинитися під впливом правопорушника з непередбачуваною поведінкою, в незвичній ситуації при чисельній меншості, а інколи може бути менш озброєним або виснаженим боротьбою з правопорушником, який має кращу фізичну форму.

При проведенні занять з рукопашного бою викладачі навчальних закладів МВС України повинні враховувати, що школа нейтралізації правопорушника без зброї включає навчання різним прийомам у рамках загального підходу, спрямованого на аналіз ситуації і тактику дій. До неї входить тактична оцінка ситуації, вибір можливого укриття, розуміння ознак небезпеки, оцінку дій оточуючих осіб. Тому, разом з відпрацюванням технічних прийомів та базових рухів, треба проводити практичне тренування з засвоєнням основ вибору тактичної позиції та положення тіла.

Оборонна позиція забезпечує захист від небезпеки травмування та ефективність застосування зброї, спеціальних засобів в разі потреби. Кожний рух має бути природним. Завдання полягає в тому, щоб досягти автоматизму дій після миттєвого аналізу загрози та свідомого вибору відповідного засобу чи прийому.

Також при розробці методики викладання рукопашного бою з курсантами навчальних закладів МВС викладачам необхідно передбачити, що працівники внутрішніх справ несуть службу у приміщеннях (обмеженому просторі), що впливає на амплітуду виконання прийомів, а виконання деяких з них унеможливорює.

Заслугує уваги проблема навчання курсантів прийомам обеззброєння правопорушника озброєного пістолетом. Цей розділ прийомів взагалі відсутній у переліку прийомів, що визначений наказом МВС України від 26.01.2016 року № 50 «Положення Про організацію службової підготовки працівників національної поліції України». Суворі реалії сьогодення показують, що правопорушник може бути озброєний не тільки холодною зброєю або підручними засобами, а й вогнепальною зброєю.

Існує хибна думка про те, що працівникам МВС не потрібно вивчати прийоми володіння холодною зброєю. Але ніхто не виключає можливості потрапляння співробітника в ситуацію коли треба буде протидіяти правопорушнику або декільком правопорушникам озброєним холодною зброєю, а застосування вогнепальної зброї є неможливим. Проте відпрацювання прийомів володіння холодною зброєю потребують якісного екіпірування.

Ще однією особливістю методики проведення занять з рукопашного бою є відпрацювання прийомів в особливих умовах: в засобах захисту (при застосуванні сльозогінного газу), у темряві (темна пора доби, у приміщенні при вимкненому освітленні), однією рукою (у разі поранення), після значного фізичного навантаження (після переслідування правопорушника бігом з подоланням перешкод).

На заняттях з рукопашного бою прийоми нападу і самозахисту як із зброєю, так і без неї виконуються в різних ситуаціях, які постійно змінюються, на фоні значних фізичних

навантажень і психічних напружень. У зв'язку з цим активна рухова діяльність у процесі навчання пов'язана з можливістю отримання курсантами важких тілесних, психічних і функціональних ушкоджень, що потребує постійної уваги керівників занять до питання профілактики травматичних ушкоджень.

Особиста безпека та безпека товаришів по службі – це є головна мета для того, щоб повернутися після служби додому живим та неушкодженим. Для досягнення цієї мети необхідно тренуватися перемагати в збройних сутичках, застосовуючи ту техніку, яка є дієвою, а не ту, що вважається популярною чи відомою.

Список бібліографічних посилань

1. Положення Про організацію службової підготовки працівників національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 10.02.2020).

2. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Київ : НАВС, 2003. 338 с.

3. Техніка фізичного впливу на правопорушника в Національній жандармерії Франції : посібник / за заг. ред. Б. І. Пилипіва. Київ : ГУВВ МВС України, 2007. 50 с.

Отримано 11.02.2018

УДК 371.388:378.14+351.745.5(477)

КУДІНОВ В. А.,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,
професор кафедри інформаційних технологій та кібербезпеки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-5299-0590>

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЩОДО ШВИДКІСНОГО НАБОРУ ТЕКСТУ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ОКРЕМИХ СПЕЦІАЛІЗАЦІЙ

Наведено спеціалізоване навчально-методичне забезпечення щодо швидкісного набору тексту, використання якого дозволяє суттєво підвищити ефективність процесу навчання поліцейських та подальшої їх практичної діяльності.

Ключові слова: підготовка поліцейських, швидкісний набір тексту, навчально-методичне забезпечення

Сучасне суспільство вимагає від працівника поліції високого культурного рівня, освіченості, здатності до самоосвіти та самовдосконалення, уміння застосовувати свої знання в різних сферах правоохоронної діяльності [1].

Останнім часом вжито низку заходів у сфері підготовки поліцейських. Так, зокрема, наказом МВС України затверджено Концепцію запровадження трирівневої моделі підготовки поліцейських [2], наказами Міністерства освіти і науки України затверджено стандарт професійної (професійно-технічної) освіти з професії 5162 Поліцейський [3] та стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для бакалаврського рівня вищої освіти [4].

Здобувач ступеня вищої освіти бакалавр зі спеціальності 081 «Право» повинен продемонструвати такі результати навчання: вільно використовувати для професійної діяльності доступні інформаційні технології і бази даних (п. 15); демонструвати вміння користуватися комп'ютерними програмами, необхідними у професійній діяльності (п. 16) [4].

Таким чином, сучасна діяльність поліцейського нерозривно пов'язана з освоєнням і використанням новітніх інформаційних технологій, а ефективність його роботи дуже часто визначає те, наскільки досконало він володіє тією або іншою комп'ютерною програмою,

інформаційно-пошуковою системою [5-7]. Наступним кроком підвищення ефективності оперативно-службової діяльності поліцейських окремих спеціалізацій (наприклад, досудове розслідування, техніко-криміналістичне забезпечення, кібербезпека, превентивна діяльність), на наш погляд, є удосконалення їх навичок швидкісного набору тексту. Про важливість цих навичок для кожної людини детально викладено у статті [8].

У клавіатурних тренажерах і програмах з алфавітами на основі кирилиці, що вимірюють показники набору тексту, швидкість друку прийнято вимірювати в «знаках за хвилину», тобто в кількості символів, що були набрані за 1 хвилину [9]. Одним з критеріїв оцінки швидкості набору тексту є такий: А) < 120 зн/хв – повільна швидкість друку, характерна для людини, яка має невеликий досвід набору тексту на клавіатурі; Б) 120-160 зн/хв – швидкість друку середньостатистичної людини, яка набирає текст 2-4 пальцями, підглядаючи на клавіатуру; В) 160-260 зн/хв – середня швидкість друку людини, яка володіє навиком сліпого десятипальцевого методу набору; Г) 260-350 зн/хв – хороша швидкість друку людини, яка пройшла навчання за курсом сліпого друку більш ніж один раз; Д) 350-400 зн/хв – швидкість набору тексту на професійному рівні володіння клавіатурою; Е) > 400 зн/хв – дуже висока швидкість друку, близька до швидкості мови [9].

Існує думка, що цій навичці потрібно навчати людину у школі або у закладах вищої освіти (бажано до 18 років) [10, 11].

Ми запропонували 140 курсантам 1 курсу Національної академії внутрішніх справ перевірити свою швидкість набору тексту за допомогою програми «Клава» (текст містив 1445 символів, 198 слів, 12 речень). Результат тестування: А – 62 (44 %); Б – 50 (36 %); В – 28 (20 %). Тобто, 80 % курсантів необхідно підвищити свої навички набору тексту. Сьогодні існує два метода друкування тексту: 1) початковий або двопальцевий (процес друкування здійснюється двома вказівними або середніми пальцями), яким користується переважна більшість курсантів; 2) сліпого машинопису (друкування текстів всіма десятима пальцями рук зовсім не підглядаючи на клавіатуру), який потребує свого опанування курсантами. Особливості сліпого машинопису розглянуті у статтях [8-12].

Навчально-методичне забезпечення швидкісного набору тексту можна розділити на такі групи [10]: 1) навчальні інструкції – містять інструктаж з побудови графіка навчання, термінів навчання, що містять добірки вправ, і іншу дуже корисну теоретичну інформацію з техніки набору [12]; 2) клавіатурні тренажери (наприклад, «Stamina», «Клавіша», «СОЛО на клавіатурі», «POLI», «VerseQ», «Ratatype», «Vce10» тощо) – їх роль дуже велика, особливо при правильному доборі вправ (більшість із них сприймається як весела гра і є потужним механізмом утримання багатьох ледачих учнів від ідеї закинути розпочате навчання); 3) змагання з техніки сліпого машинопису, організовані на спеціальних сайтах (на початкових етапах виконують в основному стимулюючу роль, а для впевнених користувачів служать тренажером для подальшого вдосконалення навички) [9, 11]; 4) метод навчання роботою («напівзрячий») – полягає у розвитку навичок друку безпосередньо систематичним набором на клавіатурі тексту в процесі необхідної сторонньої друкованої роботи на комп'ютері.

Дослідження показали, що постійна практика допомагає перевищити середній показник швидкості набору тексту втричі [11].

Висновки. Використання спеціалізованого навчально-методичного забезпечення щодо швидкісного набору тексту актуально для закладів вищої освіти системи МВС та дозволяє суттєво підвищити ефективність процесу навчання поліцейських та подальшої їх практичної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Користін О. Є. Професійна освіта поліцейського: в якому напрямку рухатись? // Политриада : сайт. URL: <http://politrada.org/news/profes-yna-osv-ta-pol-tseyskogo-v-yakomu-napryamku-rukhatis/> (дата звернення: 18.04.2020).
2. Про затвердження Концепції запровадження тривірневої моделі підготовки поліцейських : Наказ МВС України від 29.01.2018 № 51 // ЛІГА:ЗАКОН : сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS815.html (дата звернення: 18.04.2020).

3. Стандарт професійної (професійно-технічної) освіти : затв. Наказом МОН України від 21.06.2018 № 669 // МОН України : сайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/standarty/2018/12/2-0062018politseyskiy.doc> (дата звернення: 18.04.2020).
4. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти : Наказ МОН України від 12.12.2018 № 1379 // Міністерство освіти і науки України : сайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf> (дата звернення: 18.04.2020).
5. Інформатика в юридичній діяльності (в 2-х частинах) : підручник / за заг. ред. В. А. Кудінова. Київ, 2016. 256 с.
6. Кудінов В. А., Орлов Ю. Ю., Пакриш О. Є. Інформаційні технології в діяльності Національної поліції : навч. посіб. Київ, 2017. 100 с.
7. Кудінов В. А. Інформаційне забезпечення органів Національної поліції: словник термінів. Київ, 2019. 236 с.
8. Як навчитися швидко друкувати сліпим методом: поради та цікаві підказки // ZNAJ.UA : сайт. 10.12.2019. URL: <https://znaj.ua/society/281443-yak-navchitisya-shvidko-drukuvati-slipim-metodom-poradi-ta-cikavi-pidkazki> (дата звернення: 18.04.2020).
9. Проверка скорости набора текста онлайн // Соло на клавиатуре : сайт. URL: <https://solo.nabiraem.ru/ru/overview/typingtest> (дата звернення: 18.04.2020).
10. Сліпий метод друку // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Сліпий_метод_друку (дата звернення: 18.04.2020).
11. Середня швидкість друку. Інфографіка // RATATYPE : сайт. URL: <https://www.ratatype.ua/learn/average-typing-speed/> (дата звернення: 18.04.2020).
12. Методична розробка уроку виробничого навчання з теми: «Набір тексту на швидкість та якість» // ОКН : сайт. URL: https://oknte.at.ua/MR_Matsyshyn_TTsPTO.pdf (дата звернення: 18.04.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 378:34:340.12:303

ЛИТВИНОВ О. М.,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк)
 <https://orcid.org/0000-0002-2257-2224>

ЩОДО СВІТОГЛЯДНОЇ ДИВЕРСІЇ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПРАВООХОРОНЦІВ, АБО СПРОБА ПОЛЕМІЧНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ОЧІКУВАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ УТІЛЕННЯ НОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ

Пропонується можлива філософсько-правова інтерпретація нових навчальних планів підготовки поліцейських через прогнозування їхнього впливу на світогляд курсантів ВЗО МВС України. Показана їх часткова невідповідність поняттю «вища освіта» та поняттю «професійна підготовка».

Ключові слова: освіта, професійна підготовка, світогляд, правоохоронці, «радянська людина».

Проблема підготовки кадрів для правоохоронних органів завжди була актуальною, іноді доходючи до надзвичайної болючості, що значною мірою було пов'язаним з постійною присутністю елемента невизначеності політико-правового курсу країни в цілому. Важливим чинником цього перманентного стану завжди був і залишається сьогодні тиск певних

стереотипів ще радянських часів, у тому числі й у поглядах на функціонування цих органів. До головних чинників, що призводять до не завжди позитивних результатів у процесі підготовки майбутніх правоохоронців можна долучити ще й недостатність, а надто часто і відсутність внутрішньої його суто наукової, тобто насамперед критичної експертизи. Звісно, є ще досить багато чинників інших, але всі вони і змістовно, і логічно є частинами трьох названих вище.

Оскільки ж у своєму тексті я буду апелювати до світоглядних підмурків навчального процесу у закладах вищої освіти МВС, то тут слід додати й про досить відчутну кризу вищої освіти, що є лише частиною згаданої невизначеності освіти взагалі та наслідком транзитивного стану країни в цілому. Але аналіз ситуації в освіті, що склалася, не є завданням цієї розвідки, тому тут лише згадаємо про її наявність і про наше розуміння певної об'єктивності такого становища, причому не тільки в нашій країні. Якщо гранично коротко, то проблема (у головних її складових) може бути сформульованою так.

Стосовно першого з названих чинників (невизначеність – фактична – політико-правового курсу держави): 1 (1). Домодерне суспільство, що опинилося в умовах постмодернізму. 2 (2). Нерозуміння цієї ситуації (включаючи владний політичний клас), а звідси й неадекватні відповіді на виклики сучасного світу.

Стосовно другого чинника (тиск стереотипів радянських часів): 1 (3). Каральна спрямованість діяльності органів, що мають назву правоохоронних. 2 (4). Імітаційність та соціальний паразитизм як значні складові цієї діяльності.

Стосовно третього чинника (відсутність можливості внутрішньої критики): 1 (5). Застаріла система науково-методичного забезпечення діяльності правоохоронних органів, зокрема НП, насамперед з методологічної точки зору. 2 (6). Система підготовки кадрів поліцейських, яка значною мірою не тільки не відповідає завданням державного будівництва в країні, а й є такою, що суттєво заважає цьому процесові.

Відразу зазначу, що йдеться про фактичність, тобто реальний стан справ, а не про гасла та наміри, висловлені навіть документально.

Звісно, у цьому короткому тексті буде йтися переважно про останній пункт, причому, крім названого в попередніх пунктах, слід урахувати й загальний стан освіти, процес реформування якої також є значною мірою невизначеним, переважно з причин, зазначених у п. 1 (1) та п. 2 (2). Іншими словами, маємо комплекс проблем, що їх можна визначити як: А) загальнодержавні; Б) що стосуються системи МВС; В) що стосуються системи освіти взагалі; Г) що стосуються системи освіти в МВС. Значна кількість цих проблем досліджувалася автором цих рядків раніше [4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 та ін.].

Зазначений пункт буде розглядатися коротко в контексті А), Б) і В), дещо докладніше в контексті Г).

Насамперед про підготовку кадрів для НП. Як удасться, досить велика кількість заплутаних питань є породженою невизначеністю кінцевої мети у відношенні понять освіти та професійної підготовки. Йдеться про нові навчальні плани як за спеціальністю «Право», так і за спеціальністю «Правоохоронна діяльність». Якщо гранично коротко, то недоцільність фактичного знищення соціально-гуманітарного блоку, особливо на тлі вельми сумнівної за якістю гуманітарної підготовки та такого ж світоглядного виховання, що ми його маємо в школі, є головною причиною відновлення загального розуміння соціуму та місця людини в ньому за сталими лекалами радянського (тоталітарного) зразка.

Перше. Фальшива історія за псевдо-марксистською сталінською схемою, розробленою ще в 30-ті роки минулого століття, що її образ домінує у масовій буденній свідомості, є значним ресурсом процесу гальмування розвитку країни в бік усвідомлення насамперед гуманістичної цінності правової держави та, відповідно, престижної ролі правоохоронців. Втім, престижної не з точки зору споживання (кількості та якості) життєвих благ, а з точки зору свідомого служіння загальному Благу. Тому скасування історії України в навчальних планах і залишає цей стереотип сприйняття образу нашої країни в переважно категоріях методології XIX-XX століть, якою є методологія на тлі ідеології «марксизму-ленінізму»,

тобто примітивованого марксизму. І це не зважаючи на намагання фактологічного заміщення значною мірою тих самих схем та матриць, за якими продовжується викладання історії в школі. І це не зважаючи на часто щире прагнення якось наблизити наративи (як викладення подій минулого) до того, що відбувалося насправді, та до адекватної (відповідної, об'єктивної, логічної, критичної тощо) оцінки подій.

Тут переходимо до другого. Відсутність філософського циклу дисциплін (інструментальну та підкорену роль юридичної логіки обговорювати немає сенсу) є причиною неможливості розвитку критичного мислення як основи громадянської свідомості та формування свідомості національної в сучасному її розумінні як її єдності з першою (розуміння національного як громадянського). Страждає й морально-етичний бік формування свідомості молодого людини, що обрала вельми складний життєвий шлях служіння народові, оскільки лише курс деонтології є явно недостатнім у вирішенні цього завдання. Скажімо так: навіть поняття «служіння» не завжди є зрозумілим у координатах повсякденного життя в умовах значної світоглядної невизначеності, оскільки традиційна вже декларативність його (цього поняття) стверджується і цим життям, і згаданими вже образами-міфами ще радянського гатунку. Молода людина не усвідомлює важливості розуміння складності світу, тим більше, що оточуюче соціальне середовище (переважно «радянських людей», тобто таких, що також взагалі не можуть усвідомити необхідності розуміння цієї складності) постійно надає та відновлює приклади переваги часто зовсім протилежного тому, чому його намагаються навчити, а саме: постійний програш тих, хто намагається слідувати таким (декларативно проголошуваним), насамперед моральним настановам. Навіть якщо «вивести за дужки» можливість цілеспрямованого створення такої ситуації пост-радянською ще по суті владою (підготовка «правоохоронців», які перш за все охороняють не права своїх співгромадян, а представників влади, тобто політичного режиму), то оцінка виведення за межі завдань підготовки правоохоронця (зазначимо, також як представника влади) усвідомлення своїх обов'язків як належного є незрозумілим у сьогоднішніх умовах доволі хитких позицій посправжньому демократичних орієнтирів у суспільстві, а тим більше в силових структурах.

Третім є те, що формально виходить за межі соціально-гуманітарного блоку дисциплін, але є суттєвим у освітньому процесі. Гранично коротко це можна позначити як також відновлення фактично радянсько-тоталітарних схем (що збігаються з сучасними примітивованими теоріями на кшталт російських чи то китайських) розуміння права та держави, незважаючи на дещо підновлену риторику демократичного спрямування. Простий приклад того, що нове покоління вчиться за підручниками переважно ще радянських авторів (які відстоювали свого часу світоглядні позиції згаданого вже примітивованого марксизму), практично без залучення ідей тих, завдяки кому з'явилася незалежна Україна (або авторів підручників, за якими навчаються майбутні юристи та правоохоронці в демократичних країнах, тобто правових державах) є одним з прикладів, що ілюструє цю думку. Звісно, питання дискусійне, але воно існує, і при цьому ніким не обговорюється, причини відомі і частина з них названа в попередніх рядках.

Четвертим можна назвати чинник, що підводить таку собі загальну рису під викладенням. Це практика. Курсант, що опиняється в практичних органах, стикається з ситуацією, що ще більше відновлює той стереотип російсько-більшовицького розуміння ролі правоохоронних органів, який долається декларативно, але залишається значною мірою фактично (тут спираємося на свідчення: якщо є позитивні зміни у ставленні до населення, то їх досить мало у ставленні до самих правоохоронців – як з боку населення, так і в процесі взаємодії начальників з підлеглими). Ієрархічність системи, що є виправданою в службах і ситуаціях безпосереднього реагування на ситуації соціальних негараздів (адміністративного, кримінального тощо порушення), традиційно є розширеною до всіх видів комунікації, включаючи неформальну, та, також за радянською (а точніше східною або азійською) традицією, є перемішаною одна з іншою з переважанням корпоративних поглядів і інтересів («я начальник – ти дурак», «телефонне право» тощо).

Звісно, переважна частина цього, що можна назвати недоліками системи, має коріння соціальне, а точніше соціокультурне, включаючи, звісно, надзвичайно значну історичну

складову. Але це і стає ще одним приводом наполягання на тому погляді, що фактичне скасування соціально-гуманітарної підготовки майбутніх правоохоронців є мінімум помилковим, а за своїми наслідками, що їх можна без особливого напруження прорахувати, цей підхід заслуговує й на більш суворе визначення, де першим поняттям, як удається, є поняття диверсії. В умовах наявної гібридної війни таке поняття не виглядає безпідставним, включаючи й аргументи, що спираються на економічні чинники зміни навчальних планів. Але коли економічні умови для нас були сприятливим?

Є й ще один аспект, що тут його означає схематично. Навіть без наведення прикладів історичного характеру чи то сучасної зарубіжної освіти, поставлю питання: чому б не зробити освіту в закладах системи МВС такою престижною, щоб вона не тільки вигравала в сучасній надконкурентній ситуації, а ще й була б зразковою для інших ЗВО країни? (Втім, не втримаюся без прикладу: освіту майбутні керівники багатьох, у тому числі провідних демократичних держав отримували у військових навчальних закладах, проходили через випробування служіння своєму народові тощо, і, з огляду на реалії сьогодення в нашій країні, чому б таке служіння як служіння захисту права як прав людини не покласти у фундамент того гасла, що вже майже втратило свою популярність – розбудові правової держави?)

Таке в цілому досить різке (але, сподіваюсь, і досить адекватне) викладення проблематики має за мету означити проблему поєднання освіти та професійної підготовки майбутніх правоохоронців. Як це не парадоксально, але ця над-нагальна проблема якщо і досліджувалася, то вельми непрямо і неефективно, оскільки переважали мотиви не загально-державницькі, а частково-партикулярні (з різним змістом, що ці мотиви формували: від індивідуально-кар'єрних до корпоративно-прибуткових). Такими ж були й організаційні та суто освітянські дії. Можна визнати достатність суто професійної (якщо до неї не зараховувати розвиток людських якостей особистості) підготовки випускників ВЗО системи МВС (хоча цю оцінку мають надавати самі спеціалісти, а також ті, хто матеріально утримує їх, тобто громадяни України), але чи відповідає вона тому, що є визначеними стандартами вищої освіти як такої? Якщо, згідно чинному Закону України «Про вищу освіту», вона визначається як «сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у закладі вищої освіти (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти» [2], то як сучасна молода людина може набути якостей, що їх підкреслено (автором цих рядків) у тексті Закону?

Приклад щодо елементарного рівня мислення (а значить і того рівня прийняття рішень, що впливають на життя інших людей), коли співробітник НП, навіть офіцер, не здатен поставити питання по суті (стосовно чогось, чи то події, чи то ситуації тощо), та відповісти на поставлене йому питання (тобто відповісти на те питання, що йому поставили, а не на інше, що йому не ставили) є явищем масовим. Те, що це стосується не тільки працівників НП, не є виправданням їхнього недостатнього рівня – у цьому випадку однозначно професійної – підготовки (ми обговорюємо питання підготовки саме майбутніх правоохоронців). Просто слід наголосити, що такі навички набуваються не стільки вивченням курсу логіки, а загальною комплексною соціально-гуманітарною підготовкою з акцентуванням на розвитку навичок критичного (раціонального, креативного, об'єктивного, адекватного тощо) мислення. Слід обов'язково додати, що в поняття соціально-гуманітарної підготовки безумовно має входити й питання підготовки мовної, оскільки ця складова загальної культури особистості набула на сьогодні неабиякої світоглядної ваги. Останнє питання також не має адекватного розуміння, оскільки тлумачення самої мови відбувається також на рівні суто позитивістському та буденному («какаяразніца»), без урахування досягнень філософії, лінгвістики і правознавства ХХ-ХХІ століть (тут є доцільним згадати приклад Казахстану з над-амбіційними планами переходу на латинське письмо, втім це не входить в предметне поле цієї розвідки).

Це якщо стисло щодо «способів мислення».

Стосовно *«світоглядних і громадянських якостей»* та *«морально-етичних цінностей»*, разом і стисло.

Погляд на світ, його розуміння і тлумачення або світогляд, що переважає на наших теренах (і, як мінімум, у більшості юристів і правоохоронців), можна гранично коротко означити як технократичний позитивізм. Останній базується на догматизмі як звичній редукції складного до простого (примітивного, вульгарного), на що спиралася методологія радянської освіти в сфері гуманітарних наук, та ще й в умовах зовнішнього тиску ідей відновлення чи то радянської, чи то ще російської імперії, неминуче спрямовує до сприйняття світу в категоріях, що їх штучно вироблено за вказівкою керманичів соціуму тоталітарного типу. Тобто, з донесенням до свідомості пересічної людини тих фрагментів світу сучасного і світу минулого, що вкладалися в уяву цих керманичів, переважно неосвічених чи то малоосвічених. А ідеологічна спрямованість тоталітарного типу мислення, будь-то соціалізм інтернаціональний (класовий), будь-то соціалізм національний (расовий), апелює до архаїчних по суті культурних архетипів агресивного гатунку на кшталт «свій-чужий», де «чужий» або «інший» – це завжди «ворог». Звідси, до речі, загальноприйняте і загальновизнане поєднання в юридичній площині нацизму, фашизму і комунізму як заборона таких антигуманних (антилюдських) поглядів і переконань.

Тут доречним буде нагадати, що на сьогодні *«...Концептуально визначені основні принципи цивілізаційного процесу входження України в систему європейських цінностей, сформовані засоби і методи імплементації соціально-економічних і політико-культурних структур України в західну цивілізацію»* [3], і ця позиція є юридично закріпленою в Конституції України (Див.: Преамбула, Ст. 85, 102, 116) [1].

Радянська людина, як носій саме комуністичного типу світогляду, таким чином, є за межами правового поля сучасного світу, і України зокрема, тому відновлення такого погляду на світ (світогляду) є ще й прямим порушенням саме юридичного характеру (і навіть злочином). Це ще один привід означити відлучення майбутніх носіїв влади, якими є правоохоронці, від гуманітарно значущих юридичних досягнень людства (через викривлення сприйняття соціуму), до яких приєдналася і наша країна, з одного боку, і, з другого боку, долучення до чинників і суб'єктів порушення міжнародного права в межах того, що отримало визначення гібридної війни, використати надто неприємним терміном «діверсія».

Третім з таких приводів може назвати прагнення звернути увагу на значущість проблеми, що обговорюється в цьому тексті. І це аж ніяк не обвинувачення авторів нового навчального плану, оскільки, звісно, навряд чи вони прораховували весь комплекс проблем, що виникає як наслідки кроку, що ними було здійснено. Скоріше це звернення до замовника, тобто МВС України та керівництва НП, точніше запрошення до такого звернення й інших, хто є дотичним до підготовки майбутніх правоохоронців, зокрема поліцейських.

Якщо вони не є байдужими до долі держави Україна.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 19.04.2020).
2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 19.04.2020).
3. Попович М. В., Пролеєв С. В., Гардашук Т. В., Губерський Л. В., Ільїн В. В., Бакіров В. С., Андрущенко В. П., Рафальський О. О. Цивілізаційний вибір України і соціальний прогрес: Реферат концептуального обґрунтування (на здобуття Державної премії України у галузі науки і техніки 2017 р.). URL: http://vr.onaft.edu.ua/wp-content/uploads/sites/40/2017/08/REFERAT_TSIVILIZATSIJNIJ-VIBIR-UKRAYINI-1_.pdf (дата звернення: 19.04.2020).
4. Литвинов О. М. Про нашу емоціональну раціональність та східно-західну ментальність (деякі політико-правові аспекти національної культури) // Проблема раціональності наприкінці XX століття : матеріали V Харків. міжнар. Сковородинів. читань. Харків : Ун-т внутр. справ, 1998. С. 296–298.

5. Литвинов А. Н. Право и мораль в посттоталитарном сознании: тенденции развития в социокультурном контексте современной Украины // *Jurisprudencija: Mokslo darbai* 24 (16) tomas. Vilnius : Lietuvos Teises Universitetas, 2001. Pp. 154–160.
6. Литвинов О. М. Формування уявлень про правову державу в курсах гуманітарних дисциплін юридичного вузу (філософсько-світоглядні та історико-правові аспекти) // Соціально-гуманітарні фактори та умови формування майбутнього працівника ОВС як суб'єкта правоохоронної діяльності : монографія / за ред. Е. В. Віленської та О. М. Литвинова. Луганськ : РВВ ЛАВС, 2005. С. 22–53.
7. Ваховський Л. Ц., Литвинов О. М. Євроінтеграція і культурний традиціоналізм у регулюванні соціальних відносин: зіткнення цінностей і цілі освіти. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2006. Вип. 35. С. 346–350.
8. Литвинов О. М. Народження негатив-патерналізму: щодо біди, що насувається на нашу країну, або про принципи навчання по-українськи. *Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія: Філософія. Соціологія. Політологія*. 2007. Вип. 15. С. 285–292.
9. Литвинов О. М. Освіта в Україні як соціокультурна фікція, або про системну деформацію культурних смислів // *Українська освіта у світовому часопросторі : матеріали Другого міжнар. конгресу*. Київ : Рада, 2007. Кн. 1. С. 318–319.
10. Литвинов О. М. Місце освіти в здійсненні негативної селекції в соціальному та державному житті України (до постановки питання про визначення аморальних норм як чинників формування буденної свідомості) // *Традиція і культура. Моральна традиція: інваріантність і поліфонічність : матеріали міжнар. наук. конф. Київ : Новий Акрополь, 2007. Ч. 2. С. 25–26.*
11. Литвинов О. М. Традиції як негативні цінності в формуванні національної правосвідомості і роль системи освіти в процесах корозії соціальної моралі (можливі підходи з позицій сучасної методології) // *Традиція і культура. Вічні цінності в сучасній культурі : матеріали міжнар. наук. конф. Київ : Новий Акрополь, 2008. Ч. 2. С. 40–42.*
12. Литвинов О. М. Про внутрішню загрозу національній державності як наслідок тенденцій розвитку системи освіти, або міркування з приводу лекції професора Гельмута Курі. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2008. Вип. 4. С. 232–240.
13. Литвинов О. М. Сучасний стан освіти в Україні як загроза національній державності. *Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2008. Т. 1. С. 219–225.
14. Литвинов О. М. Українська традиція: редукція політичного до буденного як шлях до національного апокаліпсису (державно-правові аспекти проблеми у культурологічному контексті, або про деякі уроки Аристотеля) // *Традиція і культура. Минуле, теперішнє та майбутнє : матеріали міжнар. наук. конф. Київ : Новий Акрополь, 2008. Ч. 1. С. 18–21.*
15. Литвинов О. М. До питання формування нової етики бездуховності у сучасній молоді, або про феноменологічно-правовий аспект освітянських процесів // *Філософсько-світоглядні аспекти становлення і розвитку духовної культури студентської та курсантської молоді : матеріали регіон. кругл. столу. Донецьк : Донецьк. юрид. ін.-т, 2011. С. 46–50.*
16. Литвинов О. М. Соціальний паразитизм як культурна характеристика суспільства та його вплив на діяльність правоохоронних органів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2011. № 2. С. 67–71.
17. Литвинов О. М. Щодо існуючої думки: навіщо потрібна філософія офіцеру міліції (історико-правові міркування в культурологічній площині, зважаючи на загальний контекст проблем підготовки майбутніх правоохоронців). *Проблеми філософії права*. 2011. Т. VIII–IX. С. 138–144.
18. Литвинов О. М. Про унормування девіантної поведінки молоді в умовах моральної деградації населення України (філософсько-правовий аспект) // *Девіантна поведінка: соціологічний, психологічний та юридичний аспекти : матеріали наук.-практ. конф. Харків : ХНУВС, 2012. С. 183–186.*

19. Литвинов О. М. Роль філософії в підготовці майбутнього офіцера міліції. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2012. № 1. С. 25–31.
20. Литвинов О. М. Про питання: чи потрібна філософія майбутньому офіцеру міліції? // Роль суспільно-політичних дисциплін у формуванні світогляду працівника внутрішніх справ : матеріали V всеукр. інтернет-конф. URL: http://www.lvduvs.edu.ua/struktura/kaf/soc_dyscyplin/mat_konf.pdf (дата звернення: 20.04.2020).
21. Литвинов А. Н. Становление украинской государственности как онтологическая основа воспитательно-образовательных процессов (к феноменологической постановке вопроса в философско-правовом аспекте) // *Достижения социально-гуманитарных наук в сучасній Україні : матеріали Третьої всеукр. наук. конф. з міжнар. участю. Сімферополь-Дніпропетровськ*, 2013. Ч. I. С. 165–167.
22. Литвинов О. М. Щодо подолання примітивізму соціуму раціональністю мислення: методологічні зауваження проти позитивістів та вульгарних матеріалістів. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2013. Вип. 3. С. 24–32.
23. Литвинов О. М. Про радянські культурно-світоглядні коріння деформацій процесу становлення правової держави (до обґрунтування теорії негатив-патерналізму). *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2014. Спецвип. 2. С. 64–76.
24. Литвинов О. М. Чи потрібна філософія для міліціонера (про світоглядно-правові аспекти підготовки майбутніх правоохоронців) // *Право як феномен культури: спроба філософського осмислення : монографія / О. М. Литвинов*. Луганськ : Янтар, 2014. С. 623–639.
25. Литвинов О. М. Становлення громадянського суспільства в Україні як культурна проблема в ракурсі «Схід-Захід» (філософсько-правовий аспект) // *Проблеми формування громадянського суспільства : матеріали інтеракт. наук.-практ. семінару*. Дніпропетровськ : Дніпропетровськ. держ. ун-т внутр. справ, 2015. С. 9–13.
26. Литвинов О. М. Філософія для юристів: методичні аспекти проблеми викладання з полемічними зауваженнями та деякими конкретними пропозиціями. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2017. Вип. 3 (79). С. 294–301.
27. Литвинов О. М. Філософія для юристів: методичні аспекти викладання у взаємозв'язку з питаннями методології та професійної спрямованості. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2017. Вип. 4 (80). С. 303–311.
28. Литвинов А. Н. О «советском человеке» и новой общности людей «советский народ» как актуальной проблеме (тоталитаризм vs свобода) // *Виклики сучасності: соціально-історичні, культурологічні та метафізичні аспекти : матеріали міжнар. наук. конф. (м. Северодонецьк, 26–27 квіт. 2017 р.)*. Северодонецьк-Торонто, 2017. С. 75–77.

Отримано 21.04.2020

УДК 343.1

ЛУБ Р. А.,

викладач кафедри соціально-гуманитарних дисциплін
Луганського державного університету внутрішніх
справ імені Е. О. Дідоренка (м. Северодонецьк)

ЩОДО ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ДО ПОПЕРЕДЖЕННЯ, А ТАКОЖ ВИЯВЛЕННЯ ТА ФІКСАЦІЇ КРИМІНАЛЬНИХ ЗЛОЧИНІВ І ПОДАТКОВИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ У ЗОНІ ООС

Розглянуто особливості виявлення та фіксації кримінальних злочинів та податкових правопорушень, зокрема складання адміністративних протоколів, з урахуванням специфіки проведення операції об'єднаних сил на території Луганської та Донецької областей як тема на заняттях з кримінального процесу та фінансового права.

Ключові слова: операція об'єднаних сил, підготовка правоохоронців, податкові правопорушення, тінізація економіки.

Підготовка майбутніх правоохоронців до виконання своїх професійних обов'язків в зоні проведення операції об'єднаних сил є однією з найважливіших складових у роботі ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, який тимчасово функціонує в м. Северодонецьк. Слід зазначити, що переважна більшість курсантів прибули на навчання саме з цієї території і повернуться працювати у відповідні районні та міські відділи Національної поліції. Звідси ознайомлення з питанням особливостей виявлення та фіксації кримінальних злочинів та податкових правопорушень у зоні ООС є нагальною потребою в їхній професійній підготовці.

Зона проведення операції об'єднаних сил на сході України займає досить значну територію нашої держави та є небезпечною для вільного пересування, у тому числі правоохоронців та інших осіб яких держава уповноважила проводити контроль за дотриманням як кримінального так і податкового законодавства. На сьогодні з причин закриття значної кількості підприємств, ріст безробіття та часто відсутності належного контролю з боку правоохоронних органів в зоні ООС призвело до помітного зростання як кримінальних злочинів, так і податкових правопорушень, що в свою чергу призводить до зменшення обсягу коштів, які повинні надходити до державного та місцевих бюджетів.

Першим пунктом питання, що розглядається, є ознайомлення з тим, що Операція об'єднаних сил – це комплекс військових і спеціальних організаційно-правових заходів українських силових структур, спрямований на протидію діяльності незаконних російських та проросійських збройних формувань у війні на сході України, який передбачено відповідними законодавчими актами [1, 2]. Бойові дії стали причиною дуже великих змін у всіх сферах суспільства, особливо гостро це відчувається в фінансовій системі держави, від стабільної роботи якої залежить добробут кожного громадянина, а також функціонування всіх її інститутів. На думку фахівців, вони спричинили серйозні деструктивні процеси, у тому числі руйнацію інфраструктури, а також «дезорганізацію усталених виробничих зв'язків і критично важливих постачань ресурсів, часткову втрату зовнішніх ринків та експортного потенціалу» [3].

За даними Державної служби статистики України, наприклад, видобуток кам'яного вугілля зменшився (проти січня–лютого 2019 р.) на 54,1 %. У переробній промисловості за січень–лютий 2020 р. проти відповідного періоду минулого року зменшилось виробництво хліба та виробів хлібобулочних нетривалого зберігання на 19,0 %, олії соняшникової та сафлорової та їх фракції, нерафіновані (крім хімічно модифікованих) – на 16,8 %, молока і вершків коагульованих, йогурту, кефіру, сметани та інших ферментованих продуктів – на 8,8 %, борошна пшеничного чи пшеничножитнього – на 6,0 %, масла вершкового жирністю не більше 85 % – на 3,3 % тощо. Ці зміни відчуває насамперед населення Луганської та Донецької областей, що значно ускладнює й діяльність правоохоронних органів, оскільки поширення багатьох негативних тенденцій у сфері економіки призводить до її значної тінізації. Це проявляється у таких явищах, як неоформлення трудових відносин у встановленому законом порядку; здійснення ліцензійних видів господарської діяльності без отримання відповідних ліцензій; незаконне переміщення товарів через лінію зіткнення; здійснення підприємницької діяльності без відповідної державної реєстрації та інше. Окремо можна зазначити факти збільшення злочинів пов'язаних з незаконним збутом зброї, мародерства, крадіжки.

Проведення бойових дій призводить до унеможливлення застосування (на належному рівні) всіх методів контролю з боку правоохоронних органів з фіксації та своєчасного розкриття скоєних злочинів. Особливо гостро це питання стоїть у населених пунктах які розташовані на лінії розмежування.

Майбутньому правоохоронцю слід розуміти такі причини, часто негативного ставлення до правоохоронних органів, а тому вирішення цієї проблеми неможливе без комплексної системи заходів, серед яких на заняттях розглядаються наступні:

по-перше, способи підвищення правосвідомості населення шляхом комунікаційних дій, насамперед роз'яснення важливості повідомлення про факти порушення законодавства та інші шляхи попередження незаконних дій;

по-друге, способи регулярної взаємодії з засобами масової інформації, включаючи й Інтернет-ресурси, з метою висвітлення всіх фактів порушень законодавства та їхніх наслідків;

по-третє, здійснення заходів з застосуванням фактичних перевірок за участю органів місцевого самоврядування, військової служби правопорядку, Державної податкової служби та інших правоохоронних органів.

Як суто правова форма реагування на правопорушення розглядається складання адміністративних протоколів, в також можливі способи реагування на кримінальні правопорушення.

Обговорюється також дискусійне на сьогодні питання створення військової поліції з відповідними повноваженнями в зоні ООС і альтернативні варіанти вирішення зазначених проблем, наприклад, встановлення у відповідному законі положення про створення на час Операції об'єднаних сил спеціальних оперативних груп та наділення їх широким колом повноважень щодо протидії як загально кримінальним злочинам, так і податковим правопорушенням.

Список бібліографічних посилань

1. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях : Закон України від 18.01.2018 № 2268-19 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2268-19> (дата звернення: 18.04.2020).

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 квітня 2018 року «Про широкомасштабну антитерористичну операцію в Донецькій та Луганській областях» : Указ Президента України від 30.04.2018 № 116/2018 // Президент України : офіц. сайт. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1162018-24086> (дата звернення: 18.04.2020).

3. Верховод Л. Тіньові практики в структурі економічної поведінки жителів прифронтових зон Донбасу (за результатами дослідження 2017 року). Український соціологічний журнал. 2017. Вип. 17–18, № 1–2. URL: <https://periodicals.karazin.ua/usocjour/article/view/11535> (дата звернення: 18.04.2020)

Отримано 21.04.2020

УДК 355.133.4

МАРЦЕНЮК І. В.,

командир відділення 247 навчальної групи

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

ЛАЗУТСЬКИЙ А. Ф.,

кандидат військових наук, доцент,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Національної академії Національної гвардії України (м. Харків);

 <https://orcid.org/0000-0002-9203-6638>

СИСТЕМА ОБЛІКУ УСПІШНОСТІ КУРСАНТІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ХМАРНИХ СЕРВІСІВ GOOGLE

На підставі здійсненого дослідження розроблена система обліку успішності курсантів в хмарному освітньому середовищі Google, яка забезпечує підготовку різних БРС на базі єдиної математичної моделі.

Ключові слова: генератор бально-рейтингової системи, бально-рейтингова система, хмарні сервіси Google, GoogleDocs, GoogleAppsScript, ECTS.

Постановка завдання: удосконалити і об'єктивізувати систему оцінювання навчальної діяльності курсантів.

Мета роботи: розробка системи обліку успішності курсантів в хмарному освітньому середовищі на основі Google Docs. У даній роботі описані результати проектування і програмної реалізації універсальної системи обліку успішності, що дозволяє на основі узагальненої уніфікованої математичної моделі згенерувати бально-рейтингову систему, яка здатна задовольнити потреби всіх учасників освітнього процесу.

Для реалізації поставленої мети вирішено такі завдання:

Проведено аналіз інформаційних джерел з метою виявлення існуючих підходів до оцінювання навчальної діяльності у вузі, ролі бально-рейтингової системи в управлінні навчальною діяльністю і моделей її побудови.

Проаналізовано можливості різних хмарних сервісів з точки зору організації управління навчальним процесом.

Побудовано універсальну математичну модель обліку успішності курсантів в хмарній освітньому середовищі при використанні сервісів Google.

Здійснена розробка системи обліку успішності курсантів в хмарному освітньому середовищі на основі сервісів Google з використанням мови для автоматизації роботи з онлайн-додатками Google Apps Script.

Розроблена інструкція для викладачів щодо застосування системи обліку успішності курсантів і наведено приклади побудови бально-рейтингових систем на її основі.

В даний час популярністю в західних країнах користується так звана ECTS (англ. European Credit Transfer and Accumulation System - Європейська система переведення і накопичення кредитів) - відцентрована загальноєвропейська система обліку навчальної діяльності курсантів при освоєнні освітньої програми або курсу. Система ECTS виступає в ролі невід'ємного інструменту реалізації Болонського процесу і дозволяє забезпечити академічну і трудову мобільність курсантів, а також випускників вузів.

Система ECTS передбачає, що облік успішності курсантів здійснюватиметься відповідно до прийнятої національною шкалою оцінок, в той же час в якості додаткового методу перекладу оцінок рекомендується використовувати статистичну шкалу оцінок ECTS grading scale, запропоновану Європейською комісією в середині 90-х р. в якості складової системи ECTS в цілому.

Наведемо основні положення системи ECTS:

- трудовитрати курсанта, необхідні для досягнення очікуваних результатів навчання вимірюються в залікових одиницях ECTS (ECTS кредитах); один навчальний рік відповідає 60 заліковим одиницям ECTS, що складає близько 1500-1800 навчальних годин, отже, одна залікова одиниця дорівнює 25-30 академічним годинам;

- для отримання ступеня бакалавра курсанту необхідно набрати в цілому від 180 до 240 ECTS-кредитів (залежить від терміну навчання), а для отримання ступеня магістра сума кредитів повинна бути не менше 300;

- кількість кредитів має бути цілим числом (як виняток допускається можливість додавати 0,5 кредиту); загальна сума ECTS кредитів за семестр повинна складати 30;

- кредити нараховуються курсантам після закінчення навчальної діяльності за програмою навчання в цілому або по її окремим структурному елементу і успішної оцінки досягнутих результатів навчання;

- оцінка не впливає на кількість нарахованих кредитів з дисципліни;

- при нарахуванні кредитів за трудовитрати курсантів приймаються всі види навчальної діяльності: аудиторне навантаження, самостійна робота, участь в семінарах, підготовка доповідей, стажування на робочому місці, виконання лабораторних робіт, написання рефератів, курсових робіт тощо;

- відвідування курсантом аудиторних занять не впливає на кількість нарахованих кредитів, в свою чергу адміністрацією вузу або викладачем може бути передбачено зниження вже набраного

- кількості кредитів з досліджуваної дисципліни в разі невідвідування аудиторних занять.

В даний час існує безліч варіантів реалізації БРС. Кожен з них будується з урахуванням різних параметрів і критеріїв оцінювання, які залежать від політики конкретного освітнього закладу. Аналіз існуючих БРС дозволив виділити ряд істотних, з нашої точки зору, недоліків.

По-перше, громіздкість систем, що реалізують БРС, які викликають незручності для викладача, будучи вкрай складними в роботі, оскільки для їх функціонування потрібно налаштування дуже великої кількості параметрів.

По-друге, використання «жорсткої» бальної системи оцінювання, яка змушує викладача підлаштовувати і планувати весь курс навчальної дисципліни в рамках встановленої кількості балів

По-третє, великий обсяг супровідної документації (планової, поточної, звітної) на паперових носіях, що викликає невиправдане збільшення навантаження викладача.

По-четверте, різні підходи до побудови моделі поточної успішності не дуже зручно для курсантів, оскільки кожен викладач пред'являє власні певні вимоги до системи. Тому виникає необхідність в побудові узагальненої уніфікованої моделі обліку поточної успішності, заснованої на єдиному підході, яка в той же час мала можливість задовольняти різні індивідуальні запити.

По-п'яте, БРС не передбачають можливості оцінки сформованості компетенцій. Хоча в якості одного з основних аргументів, що обґрунтовують необхідність впровадження БРС в освітню практику вітчизняних вузів, часто вказується перехід до компетентної моделі навчання, жодна з вивчених в рамках підготовки цієї статті БРС не орієнтована на облік формування компетенцій (або їх складових) і не передбачає контролю їх сформованості.

Таким чином, представляється актуальною проблема вдосконалення БРС на сучасній технологічній основі. На думку авторів, для її вирішення, а також ефективного впровадження та реалізації БРС, в основу проектування БРС повинні бути покладені наступні принципи:

1. Алгоритм повинен носити універсальний характер, тобто в його основі лежить узагальнена математична модель оцінювання, яка охоплює різні оціночні ситуації, передбачені навчальними планами і робочими програмами дисциплін, а також допускає узагальнення на оцінювання сформованості елементів компетенцій.

2. БРС повинна бути реалізована в хмарному просторі. Побудова БРС на основі систем дистанційного навчання неможливо, оскільки в рамках подібних освітніх середовищ вже закладені власні немодифіковані схеми оцінювання. Реалізація БРС в хмарному просторі забезпечує доступ до неї викладача з будь-якого пристрою.

3. Нормативний рейтинг дисципліни задається часткою виконання всіх передбачених видів навчальної діяльності. Звідси випливає, що викладач може встановлювати бали за різні види діяльності на свій розсуд, не орієнтуючись при цьому на заздалегідь заданий і строго певну їх кількість. Немає необхідності також пов'язувати бальну оцінку різних видів діяльності в загальній сумі балів - досить реалізувати вимогу, щоб оцінки всіх видів були унормовані на 1.

4. Повинна бути передбачена можливість співвіднесення результатів навчання з міжнародною шкалою ECST grading scale.

5. Система повинна бути досить універсальною і гнучкою, щоб забезпечити налаштування викладача, що передбачають врахування специфічних особливостей дисципліни або контингенту учнів.

6. Створення конкретної БРС викладачем повинно проводитися в ході інтерактивної взаємодії з електронною системою, в якому він встановлює потрібні значення початкових параметрів. Після цього система повинна генерувати журнал поточної успішності, підсумкову рейтингову відомість і підсумкову відомість вузівських оцінок. Всі документи створюються, використовуються і зберігаються в електронному форматі.

7. Документи БРС - журнал успішності і підсумкові відомості - повинні бути доступні курсанту на рівні перегляду для самоорганізації і самоврядування власної навчальної діяльності. Ця вимога також є аргументом на користь розміщення БРС в хмарній освітньому середовищі, призначеної для вивчення дисципліни.

Список бібліографічних посилань

1. Боровик М. В. Оцінювання результатів навчання за накопичувальною бально-рейтинговою системою. *Економічний аналіз*. 2014. Т. 15, № 2. С. 222–227.
2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-p> (дата звернення: 10.04.2020).
3. Компетентнісний підхід у побудові навчальної програми за спеціальністю «Економіка підприємства» : навч.-метод. посіб. / М. В. Афанасьєв, М. В. Боровик, І. В. Гонтарева та ін. Харків : ІНЖЕК, 2013. 392 с.
4. Александров И., Афанасьева А., Сагитова Э., Строкина В. Балльнорейтинговая система оценки качества обучения в системе зачетных единиц. *Высшее образование*. 2007. № 7. С. 25–28.

Отримано 14.04.2020

УДК 351.74/76:355/359

МИРОНЮК С. А.,

кандидат юридичних наук,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-6462-2173>

УПРОВАДЖЕННЯ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ В СИСТЕМУ ОСВІТИ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Розглянуто доцільність впровадження в систему освіти працівників Національної поліції предмету «тактична медицина» в рамках предмету тактико-спеціальна підготовка, або як самостійний предмет.

Ключові слова: тактична медицина, Національна поліція, зона ООС, військові.

На сьогодні, тисячі українців щоденно знаходяться в зоні ООС, ризикуючи своїм життям, і мова йде не лише про військових, а й про працівників поліції, які виконують свою роботу, відповідно до функціональних обов'язків, так і про цивільних громадян, які опиняються під обстрілами через те, що, за різних причин, не можуть виїхати з цієї зони. Говорячи про життя людини, як найвищу цінність – ми маємо розуміти, що є велика необхідність в підготовці як військових так і працівників поліції – тактичній медицині, оскільки вони перші, хто надають домедичну допомогу постраждалій особі, чи то цивільному, чи пораненому колезі.

У 1975 році заснована Національна асоціація екстрених медичних техніків (НАЕМТ) National Association of Emergency Medical Technicians (NAEMT) — це професійна спілка працівників екстреної медичної служби (ЕМС) США, що представляє всіх екстрених медичних техніків та парамедиків. Навчальні програми НАЕМТ мають міжнародний характер [1].

На сьогодні НАЕМТ проводить навчання за багатьма програмами, але ми розглянемо програми навчання для осіб, що не мають медичної освіти, аби зрозуміти, за якою саме програмою краще навчати працівників Національної поліції.

Отже - Prehospital Trauma Life Support (догоспітальна підтримка життя при травмі, далі PHTLS). Алгоритми допомоги PHTLS – ABCDE, де: А - Airway: забезпечення прохідності дихальних шляхів, В - Breathing: дихання і вентиляція, С - Circulation: кровообіг і кровотеча, D - Disability: неврологічний статус, Е - Exposure: оточення. Це алгоритм надання домедичної допомоги в цивільній ситуації, коли людина знепритомніла через певні чинники (наприклад задуха), або невідкладні стани (наприклад серцевий напад), і жодної загрози особі, яка буде надавати допомогу, не має. Така програма навчання підійде для людей, які працюють за професією людина-людина. Це працівники державних установ та організацій, які надають послуги; фінансових установ; закладів освіти, тощо.

Tactical Comat Casualty Care (тактична допомога пораненим на полі бою, далі ТССС або ТСЗ) що навчає наданню домедичної допомоги в умовах бою або при виконанні бойової задачі, та Tactical Emergency Casualty Care (тактична екстрена допомога пораненим, далі ТЕСС), що навчає наданню домедичної допомоги, у небезпечному середовищі у цивільних умовах, в яких, безпосередньо, опиняються працівники поліції під час виконання своїх функціональних обов'язків. Прикладом може бути і активний стрілок, і дорожньо-транспортна пригода з потерпілими, коли через погану видимість або інші несприятливі умови екстрена медична допомога не може прибути вчасно, або є витікання горючих чи мастильних матеріалів, і є необхідність евакуації потерпілого із пошкодженого транспорту, через можливе його загоряння, ситуації щодо суїцидів громадян, і багато інших ситуацій, з якими стикаються працівники поліції під час несення служби. І при ТССС, і при ТЕСС допомога надається за алгоритмом дій MARCH, де М - Massive Bleedings (масивна кровотеча), А – Airway: забезпечення прохідності дихальних шляхів, R – Respiration: забезпечення дихання (вирішення питання з травмами грудної клітини), С – Circulation: кровообіг і кровотеча, Н – Hypothermia: зігрівання.

Таким чином, тактична медицина — це надання домедичної допомоги націлене передусім на усунення причин настання швидкої смерті, а саме: критичних (масивних) кровотеч, що вбиває максимум за 3 хвилини; відкриття дихальних шляхів, способами, в залежності від ситуації і травми, оскільки в разі неможливості людини дихати, біологічна загибель настане за 6-7 хвилин; травми грудної клітини (пневмоторакс), в середньому загибель настає за 20 хвилин, - за принципами врахування будь яких загроз, які існують не лише для особи, яка травмована, а й для особи, яка надає допомогу.

З самого початку протистояння наших військових та добровольців на Сході країни стало зрозуміло, що тактична медицина в Україні, на жаль, дуже слабо розвинена, що призвело до втрати тисячі життів наших бійців, яких можна було б уникнути.

На сьогодні ситуація дещо покращилась, тактичній медицині навчають військових та частково працівників поліції.

На даний час, керівництво держави робить все можливе для швидкого розвитку та удосконалення рівня тактичної медицини в Україні. У Національній гвардії України для розвитку тактичної медицини, як складової бойової підготовки відновили посади середнього медичного складу, які свого часу були скорочені, а ще, здійснюють навчання тактичній медицині за стандартами НАТО.

В Національній поліції створюють центри, в яких працівники поліції зможуть навчитись домедичній підготовці, а також в подальшому пройти підвищення кваліфікації з домедичної підготовки, але як ми вже зазначили, робота поліцейського пов'язана з ризиком, і домедичну допомогу вони надають в разі, коли прибули першими на місце події, і в умовах обмеженого часу мають діяти, аби людина не загинула, або є небезпека для життя чи здоров'я того, хто допомагає, і через це, медичні служби не будуть в змозі допомагати. Тому, на наш погляд, працівники поліції мають вивчати не домедичну допомогу за алгоритмами PHTLS, а поглиблено, у повному обсязі, ТЕСС - тактичну екстрену допомогу пораненим, тобто наданню домедичної допомоги при всіх критичних та невідкладних станах у небезпечному середовищі у цивільних умовах, за алгоритмами MARCH.

Враховуючи вищевикладене, переконані, що впровадження в систему освіти працівників Національної поліції предмету «тактична медицина» в рамках предмету тактико-спеціальна підготовка, або як самостійний предмет, стане обов'язковим в навчальних закладах з особливими умовами навчання, при підготовці майбутніх працівників, або перепідготовці, вже діючих працівників поліції.

Список бібліографічних посилань

1. National Association of Emergency Medical Technicians : офіц. сайт. URL: <http://www.naemt.org/> (дата звернення: 03.04.2020).

Отримано 06.04.2020

УДК 351.74/76:355/359

МИСЛИВА О. О.,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри
тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-0181-9603>;

НИКИФОРОВА О. А.,

кандидат біологічних наук,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5649-8272>

ЕВОЛЮЦІЯ ВІЙСЬКОВОЇ МЕДИЦИНИ В УКРАЇНІ

Розглядаються історичні аспекти виникнення та розвитку військової медицини в Україні та її трансформація в сучасну тактичну медицину.

Ключові слова: військова медицина, тактична медицина, міжнародні стандарти, протоколи, парамедицина.

Нині у світі широко застосовуються найкращі міжнародні стандарти тактичної медичної допомоги, розроблені НАТО. В основі міжнародних медичних технік найбільш відома ТССС (Tactical Combat Casualty Care) – «Тактична допомога пораненим у бою». ТССС включає загальний протокол надання першої медичної допомоги на полі бою, алгоритм найважливіших дій не лише з надання допомоги пораненим, а передусім тактичної складової у вигляді розуміння загальної картини поля бою та розмежування різних дій на різних етапах бою або в різних його частинах [1].

Протокол дій допомоги постраждалим у військових умовах розроблено в США наприкінці 1990-х років, коли Ф. Батлер проаналізував стан і динаміку надання допомоги пораненим на полі бою та причини смертності. Перші рекомендації, які входили до ТССС, зосереджувались на лікуванні трьох основних причин превентивних смертей у поранених, що виникають на полі бою: масивної кровотечі з ран кінцівок; напруженого пневмотораксу; обструкції верхніх дихальних шляхів. Основним важливим моментом цих рекомендацій була зміна парадигми поведінки та прийняття рішень при наданні допомоги пораненим, підкреслюючи наявність певних тактичних обмежень (ворожий вогонь, необхідність виконання бойового завдання тощо) [2].

У 2001 році внаслідок війни в Афганістані цей протокол був розширений та прийнятий за основу для всього військово-медичного персоналу США, а пізніше і всіх країн-членів НАТО [3]. У повідомленні Військово-медичного департаменту США від 6 серпня 2009 року зазначалось, що у декількох спеціальних військових операціях у підрозділах, де кожен військовослужбовець був навчений наданню допомоги відповідно до принципів ТССС, не було зафіксовано жодного випадку превентивної смерті у поранених. Зважаючи на високу ефективність, ТССС зараз рекомендована для всіх військовослужбовців та медиків, які беруть участь у бойових діях [4].

У першій половині 1990-х рр. у США та Великій Британії було проведено дослідження з розробки стандартів догоспітальної допомоги в умовах бойових дій. Зокрема, Командування спеціальних операцій США у 1993 році фінансувало дворічне дослідження щодо покращення допомоги пораненим на полі бою. Результатом дослідження була перша редакція рекомендацій ТССС. Паралельне та незалежне дослідження проводилось і у Великій Британії, де на основі стандарту розширеної підтримки життя під час травми (ATLS) було розроблено курс для Спеціальної повітряної служби [5].

У 1996 р. було опубліковано статтю з докладним описом американських настанов щодо догоспітальної допомоги «Тактична допомога пораненим в умовах бойових дій». Настанови

переглядаються щорічно комітетом з військових лікарів та парамедиків із залученням військових різних спеціальностей та різних родів військ, якими користуються більшість армій країн – членів НАТО.

В Україні зазначені стандарти стали актуальними в зв'язку з подіями на Сході країни, внаслідок яких загинуло чимало військових. Виявилось, що під час бойових дій загинуло до 30 % поранених (більше, ніж під час Другої світової війни), яких можна було врятувати шляхом вчасного надання невідкладної допомоги на догоспітальному етапі та своєчасної евакуації з поля бою для запобігання повторному ураженню або загибелі [6].

Свою власне історію тактична медицина в Україні починає не з американської ТССС, а пов'язана з розвитком медичної допомоги ще за часи існування козацького війська з XVI–XVII ст. Так, допомогу пораненим і хворим воїнам-козакам здебільшого надавали народні цілителі. Водночас, джерела свідчать, що самі козаки володіли певними прийомами само- і взаємодопомоги: вміли пускати кров, виривати зуби, накладати лещата при переломах тощо. Основними методами лікування ран в давнину були «пов'язи» або «об'язи», як їх тоді називали. У подальшому використовувалися й деякі хірургічні втручання: зшивання нитками, трепанації черепа, «оттираніє» (ампутації) кінцівок, «вилущування лохтіїв». При лікуванні опіків використовувалися лобода і подорожник. Для лікування гнійних ран застосовували хлібну вологу цвіль, а також настої подорожника великого, звіробою звичайного, калгану, родовика лікарського, деревію звичайного тощо [6].

Давні цілителі були добре знайомі з лікуванням відморожень під час війн. З цією метою використовувалися ліки, які отримувалися з сировини рослинного або тваринного походження. Під час Визвольних війни українського народу 1648–1654 рр. під проводом Б. Хмельницького майже в кожній сотні були цирульники, при полках – лікарі. З історичних джерел відомі імена лікарів Лук'яна Салтицького, Мартина Родомського, Івана Гладкого, Матвія Таборовського та інших. З самого початку існування Війська Запорозького його старшина взяла під неослабну увагу проблеми медичного забезпечення козацтва. Зусилля постійно спрямовувалися на те, щоб швидше повертати в стрій поранених і хворих, не допускати поширення епідемій. Особливо чітко, як на умови того часу, ця робота здійснювалася в роки Визвольної війни 1648–1654 років. У XVI ст. для лікування поранених козаків створюються шпиталі в монастирях [6].

У XVIII ст. в Російській державі починає формуватися система вищої медичної освіти, адже проблема підготовки власних лікарів була надто актуальною: зростання кількісного складу армії, збільшення чисельності міського населення і робітників промисловості, загальне епідемічне неблагополуччя країни вимагали належного медичного забезпечення. Велику роль у підготовці кадрів для госпітальних шкіл, або медико-хірургічних училищ, як вони стали називатись пізніше, відігравала Київська академія. Тільки за період 1754–1768 рр. Києво-Могилянська академія відпустила в Росію «для вивчення медико-хірургії та фармації» понад 300 своїх студентів.

Можливість працювати для своєї держави з'явилася в період УНР (1917–1920 рр.). У цей час головний хірург Київського військового госпіталю, а пізніше – генерал-хорунжий санітарної служби УНР Мартиній Галин підготував і в 1920 р. видав перший «Російсько-український медичний словник», а «Медичний латинсько-український словник» був виданий уже в еміграції в Празі у 1926 р. і перевиданий 1969 р. у Детройті (США). «Російсько-український медичний словник» М. Галина перевиданий у 1995 р. Інститутом української мови НАН України, що свідчить про його непересічну наукову цінність [6].

Сучасний етап розвитку військової тактичної медицини в Україні пов'язаний з подальшим реформуванням національної військово-медичної освіти і науки у відповідності до вимог часу, а також її адаптації до потреб цивільної ситуації, зокрема, для реагування на місці події поліцейським з різним рівнем небезпеки, в тому числі, з вогневим контактом, у разі наявності постраждалих за відсутності поруч спеціалізованої медичної допомоги. Це положення віддзеркалює вимогу ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» [7], відповідно до якої особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані є поліцейські, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги. Тому

була впроваджена настанова «Тактична екстрена медична допомога», що розроблена мультидисциплінарною робочою групою МОЗ України на основі клінічних настанов «Tactical Emergency casualty care (TECC): guidelines for the provision of prehospital trauma care in high threat environments» 2015 року та «Efficacy of Prehospital Application of Tourniquets and Hemostatic Dressings To Control Traumatic External Hemorrhage» 2014 року. Мета таких клінічних настанов полягає у покращенні організації надання екстреної медичної та домедичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних станів та при наявності високо небезпечної обстановки можуть бути застосовані у цивільних умовах.

Список бібліографічних посилань

1. Мислива О. О. Основи надання патрульною поліцією невідкладної (домедичної та медичної) допомоги постраждалим особам : навч. посіб. Дніпро : ДДУВС, 2018. 144 с.
2. Butler F. K., Hagmann J., Butler G. E. Tactical Combat Casualty Care in Special Operations. *Mil Med.* 1996. No. 161. Pp. 1–16.
3. Бітюков Г. Допоможи собі сам. Як військовим рятувати життя поранених на фронті // Українська правда : сайт. 01.02.2016. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2016/02/1/207442/> (дата звернення: 06.04.2020).
4. Настанова «Тактична екстрена медична допомога» // Медичні Ралі UA : сайт. URL: <http://medrally.com/methodical-materials/2017/sumy/nastanova-tecc> (дата звернення: 06.04.2020).
5. Тактична медицина // Вікіпедія : віл. енцикл. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Тактична_медицина (дата звернення: 06.04.2020).
6. Становлення та розвиток військової медицини в Україні // StudFiles : сайт. URL: <https://studfile.net/preview/5585838/page:5/> (дата звернення: 06.04.2020).
7. Про екстрену медичну допомогу : Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI. *Відомості Верховної Ради України.* 2013. № 30. Ст. 340.

Отримано 09.04.2020

УДК 37:61(477)

ПИЛИПЕНКО В. В.,

кандидат історичних наук, старший викладач
кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);
 <https://orcid.org/0000-0002-2555-542X>

РАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ

Розглядаються особливості організації дистанційного навчання слухачів в умовах синтезу функціоналу платформи «Moodle» і застосування «Microsoft Teams». Подається приклад організації занять за допомогою зазначених вище інтернет-ресурсів, що практично знімають проблему взаємозв'язку комунікатора і реценієнта в умовах знеособлення навчального процесу.

Ключові слова: Moodle, Microsoft Teams, комунікатор, реценієнт, дистанційне навчання, Office 365.

Сучасні реалії, пов'язані із вимушеним призупиненням традиційного освітнього процесу, де панує суб'єктно-суб'єктна взаємодія, та одночасною необхідністю забезпечення безперервності надання освітніх послуг, змушують все більше уваги звертати на диджиталізацію навчального матеріалу необхідного для здобуття кваліфікаційних навичок. Враховуючи Наказ МОН №406 від 16 березня 2020 р. «Про організаційні заходи щодо запобігання поширенню коронавірусу COVID-19», в якому рекомендувалося першочергову

роль в організації освітнього процесу надавати використанням технологій дистанційного навчання, що не передбачають відвідування закладів освіти її здобувачами, основне навантаження у виконанні даного закону мало б бути перенаправлене на платформу «Moodle», що має універсальний інтерфейс та вдало діє на базі усіх закладів вищої освіти [1].

Однак, раптове «знеособлення» процесу навчання, неминуче актуалізувало цілу низку психолого-педагогічних проблем, пов'язаних із налагодженням зворотного зв'язку у системі «викладач – слухач». Поставлені в чіткі часові рамки аудиторного заняття, курсанти та студенти виявилися неспроможними поєднати навички накопичення, відфільтрування у великому інформаційному потоці інформації з подальшою здатністю коротко, точно і грамотно формулювати повідомлення або відповіді на запропоновані викладачем завдання [2]. Звідси виникли проблеми якості надісланих слухачами виконаних завдань, особливо у контексті дотримання принципів академічної доброчесності та практичної відсутності самостійно зроблених висновків щодо питання, які виносилися на розгляд. Поруч з цим, «Moodle» повністю виключає можливість безпосередньої «живої» комунікації, що тягне за собою збідніння емоційного компоненту сприйняття дисципліни, коли особа у безпосередньому спілкуванні може проявити себе як індивідуальність, розкрити свій творчий потенціал.

Зважаючи на наведені вище психолого-педагогічні проблеми засвоєння інформації в умовах використання виключно «Moodle», доцільним є поєднання переваг цієї платформи із використанням застосунку «Microsoft Teams». Центр для командної роботи в Office 365 «Microsoft Teams» створює належні умови для симбіозу безпосередньої комунікації викладача зі слухачами та виконання останніми низки завдань не лише репродуктивного, а й творчо-пошукового, ціннісно-смислового, комунікативного характеру [3].

В якості прикладу комплексного використання переваг «Moodle» і «Microsoft Teams» може служити організація семінарських занять у ЛДУВС імені Е. О. Дідоренка [4]. На першому – підготовчому етапі, викладач розміщує на дистанційній платформі «Moodle» завдання-інструкцію, що носить проблемний характер, та змушує слухачів комунікувати між собою для поділу на мікро-групи чи розподілу ролей, якщо на семінарі планується обговорення теми з відтворенням елементів судового засідання, проведення дебатів чи виконання іншого роду творчо-пошукових завдань. Як правило, перший етап вимагає обробки значного обсягу інформації та потребує постійного зворотного зв'язку як слухачів між собою, так і між слухачами та викладачем. Саме на цьому, проміжному етапі, важливо налагодити у системі дистанційного навчання діалог між усіма учасниками процесу підготовки до заняття, щоб забезпечити слухачам належний психологічний комфорт. Реалізувати таке віртуально-реальне завдання допомагає функція чату, як в системі «Moodle», так і застосунку «Microsoft Teams», зручність одного з яких обирають слухачі з викладачем самостійно.

На завершальному етапі, що являє собою безпосереднє семінарське заняття, відбувається демонстрація проведеної пошукової роботи у режимі відео-конференції застосунку «Microsoft Teams». Відео-конференція дозволяє не лише налагодити міжособистісний зв'язок між учасниками навчального процесу, але й продемонструвати результати проведеної підготовчої дослідницької роботи шляхом демонстрації завчасно зроблених презентацій, створення спільної презентації в режимі реального часу, використання віртуальної дошки для написання інформації, відтворення відео-матеріалів, тощо. Результатом такого поєднання стає належне забезпечення процесу обміну інформацією, що окрім змістового навантаження, несе в собі від реципієнта до комунікатора відомості про те, як реципієнт сприймає і оцінює поведінку комунікатора [5].

Таким чином, дистанційне навчання, як одна із перспективних технологій підготовки фахівців, має враховувати психологічну потребу слухачів у комунікації та безпосередньому обміні інформацією, а тому не обмежуватися виключно єдиною платформою для надання завдань та отримання на них відповідей. Індивідуалізація процесу дистанційного навчання у веб-середовищі спроможна не лише покращити засвоєння матеріалу на репродуктивному рівні, але й сприяти ефективній дослідницькій, творчо-пошуковій роботі, що забезпечує результативність набутих кваліфікаційних знань та навичок.

Список бібліографічних посилань

1. Про організаційні заходи щодо запобігання поширенню коронавірусу COVID-19 : Наказ МОН України від 16.03.2020 № 406 // Міністерство освіти і науки України : сайт. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizacijni-zahodi-dlya-zapobigannya-poshirennyu-koronavirusu-s-ovid-19> (дата звернення: 12.04.2020).
2. Ткачук Л. В. Психологічні особливості дистанційного навчання як перспективної освітньої технології // Житомирський ОІППО : сайт. URL: http://www.zippo.net.ua/data/files/KafPsihol/NavchRobota/lvtkachuk_02.pdf (дата звернення: 12.04.2020).
3. Microsoft Teams виповнився рік: нове бачення розумних засобів комунікації // Microsoft : офіц. сайт. 12.03.2018. URL: <https://www.microsoft.com/uk-ua/microsoft-365/blog/2018/03/12/microsoft-teams-turns-1-advances-vision-for-intelligent-communications/> (дата звернення: 12.04.2020).
4. Дискусійні та ігрові методи проведення семінарських занять на платформі дистанційного навчання Microsoft team // Луганський державний університет внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка : сайт. 10.04.2020. URL: <http://lduvs.edu.ua/2020/04/dyskusijni-ta-igrovi-metody-provedennya-seminarskyh-zanyat-na-platforni-dystancijnogo-navchannya-microsoft-team/> (дата звернення: 12.04.2020).
5. Самолюк Н. Актуальність і проблемність дистанційного навчання. Нова педагогічна думка. 2013. №1.1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npd_2013_1_50 (дата звернення: 12.04.2020).

Отримано 21.04.2020

УДК 355.54:614.8(477)

РУБАН К. П.,

кандидат юридичних наук,

заступник начальника тренінгового центру

Головного управління Національної поліції в Херсонській області

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Автором запропоновані необхідні зміни до чинного законодавства щодо удосконалення нормативно-правових основ регулювання домедичної підготовки поліцейських в Україні.

Ключові слова: *Національна поліція України, поліцейський, домедична підготовка, екстрена медична допомога, врятування життя.*

Аналіз нормативно-правової бази і останніх досліджень, присвячених питанням домедичної підготовки поліцейських в Національній поліції України, показує, що головними документами, які регламентують питання організації та проведення професійної та службової підготовки поліцейських, є Закон України від 02.07.2015 «Про Національну поліцію», Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 «Про затвердження Положення про Національну поліцію», а також Наказ МВС України від 26.01.2016 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [1-3].

Ефективний поліцейський має не тільки володіти спеціальними професійними знаннями й уміннями, а й бути готовим до дій в особливих і екстремальних умовах та надання необхідної першої домедичної допомоги постраждалим особам в умовах дефіциту часу й ризику до приїзду лікарів тощо. Тому важливим напрямом підвищення ефективності функціонування правоохоронного органу є забезпечення домедичної підготовки поліцейських до умов професійної діяльності.

Аналіз змісту зазначених Закону, Постанови Кабінету Міністрів та Положення, дозволяє визначити, що професійному навчанню з надання домедичної допомоги в

Національній поліції наразі не приділяється належної уваги. Навчання з домедичної підготовки передбачає формування у поліцейських знань і вдосконалення практичних умінь та навичок щодо: надання само- і взаємодопомоги в разі отримання травматичних пошкоджень і поранень, отруєння, нещасного випадку, раптового захворювання тощо; профілактики захворювань. Дане Положення містить визначення, що домедична підготовка - це навчання, спрямоване на здобуття поліцейським теоретичних знань з основ медичної допомоги та оволодіння практичними уміньми і навичками, необхідними для надання домедичної допомоги особам, які її потребують. Таке навчання має бути практично спрямованим, тобто не менше 70 відсотків загального навчального часу з цього виду підготовки мають становити практичні заняття, і тільки 30 відсотків - лекції, при чому заняття мають проводити працівники медичних установ, профільних кафедр (циклів) закладів (установ). Відповідно до розподілу годин за видами службової підготовки поліцейських територіальних відділів (відділень) поліції з усього часу відведеного на навчальний рік 191 год. для домедичної підготовки передбачено 15 год. Окрім цього зазначеним Положенням фактично не визначено форми, методи, технології та засоби вирішення завдань, пов'язаних з домедичною складовою службової підготовки поліцейських.

Важливі питання, пов'язані із необхідністю професійного навчання поліцейських навикам надання домедичної допомоги в процесі виконання службових завдань зараз належним чином не вирішуються через відсутність їх нормативно-правового врегулювання.

Вважаємо, що з метою докорінного поліпшення якості домедичної підготовки в підрозділах Національної поліції України доцільно у першу чергу визначитися із поняттями закріпленими у законі України «Про Національну поліцію» щодо допомоги постраждалим і відповідно до цього вносити зміни до підзаконних актів, які регламентують здійснення домедичної підготовки (зокрема, вище згадуваного Положення про службову підготовку). Адже, на наш погляд, станом на даний момент законодавчі норми містять протиріччя щодо зобов'язань поліцейських при наданні допомоги постраждалим. Так, п. 4 ч. 1 ст. 18 вищезазначеного закону передбачає, що поліцейський зобов'язаний надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я. Крім того у п. 14 ч. 1 ст. 23 «Основні повноваження поліції» також закріплено «надання невідкладної, зокрема домедичної і медичної, допомоги особам». Втім, на наш погляд, вживання у даному законі поняття «медична допомога» суперечить іншим нормам, а саме закону України «Про екстрену медичну допомогу» від 05.07.2012 року, де у п. 4, 5 ч. 1 ст. 1 передбачено два окремих різних за змістом поняття: «домедична допомога», яка є невідкладними діями, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані; та «екстрена медична допомога», яка вже є медичною допомогою і здійснюється працівниками системи екстреної медичної допомоги [4]. Тобто для однозначності розуміння законодавчо визначених термінів у нормах закону України «Про Національну поліцію» слід виключити поняття «медична допомога», залишивши тільки «домедична допомога». Такі самі зміни слід внести і до пп. 19 п. 4 «Положення про Національну поліцію». Відповідно, що підготовка поліцейських має бути направлена на навчання їх основним практичним навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, що є домедичною, а не медичною допомогою.

За такого підходу зменшується обсяг умінь, якими має оволодіти поліцейський під час професійного навчання, зокрема у системі службової підготовки. Однак, це тільки невеликий перший крок у нормативно-правовому регулюванні. Далі за логічною послідовністю змін, доповнень вимагають і підзаконні акти, наприклад, неодноразово згадуване нами Положення про організацію службової підготовки. Хоча враховуючи кількість уточнень та доповнень, які є необхідними для практичної реалізації домедичної підготовки поліцейських, котра

відповідала б загально визначеним міжнародним стандартам та, навіть більш доцільним є розроблення та прийняття окремої «Комплексної програми домедичної підготовки поліцейських Національної поліції України», яка б затверджувалась і впроваджувалась відповідним Наказом МВС України і передбачала принципи організації, мету, завдання, методи і засоби її здійснення.

Наостанок, вважаємо за необхідне затвердити у встановленому порядку обов'язкову сертифікацію поліцейських із домедичної підготовки, що у свою чергу, потребує внесення змін у пп. 46 п. 4 «Положення про Національну поліцію».

Висновки. Таким чином, наразі в Україні нормативно-правова база проведення домедичної підготовки поліцейських не відповідає вимогам узгодженості норм законів та слабкій практичній реалізації. Тому видається актуальним завданням внесення відповідних змін до закону України «Про Національну поліцію», «Положення про Національну поліцію», «Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» та розробка нового нормативно-правового акта, зокрема, «Комплексної програми домедичної підготовки поліцейських Національної поліції України», яким були б урегульовані питання, пов'язані із організацією і проведенням такої підготовки поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 08.04.2020).
2. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п> (дата звернення: 08.04.2020).
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 08.04.2020).
4. Про екстрену медичну допомогу : Закон України від 05.07.2012 № 5081-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5081-17> (дата звернення: 08.04.2020).

Отримано 10.04.2020

УДК [316.354:351.74](477.54)

СЕРДЮК О. О.,

кандидат соціологічних наук, доцент,
заступник завідувача науково-дослідної
лабораторії з проблем протидії злочинності
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/00000000257336432>;

МАРКОВСЬКА Г. О.,

доктор філософії, старший викладач кафедри
кримінології Англія Раскін Університету, Кембридж, Великобританія

ОЧІКУВАННЯ ГРОМАДЯН ВІД ПОЛІЦІЇ: ЯКІ ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ ФОРМУВАТИ У ПРАВООХОРОНЦЯ

Представлено дані дослідження «Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів» щодо очікувань громадян від правоохоронних органів та професійних якостей правоохоронців, які повинні формуватися у процесі їх підготовки.

Ключові слова: соціологічне опитування, очікування, професійні якості.

Харківським національним університетом внутрішніх справ (науково-дослідною лабораторією з проблем протидії злочинності) щорічно, з 2013 року, проводиться моніторингове дослідження «Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів». Дослідження здійснюється спільно із Соціологічною асоціацією України, Головним управлінням Національної поліції в Харківській області, Харківською обласною державною адміністрацією, за підтримки Консультативної Місії Європейського Союзу, у рамках регіональної Програми забезпечення публічної безпеки і порядку та протидії злочинності на території Харківської області та Плану заходів з реалізації стратегії розвитку Харківської області на 2021 – 2027 роки [1]. Дослідження проводиться у формі опитування віч-на-віч та інтернет-опитування. Особливістю методології опитування є використання відкритих запитань для визначення місцевих проблем з захистом правопорядку та очікувань громадян від правоохоронних органів. Саме очікування громадян є джерелом інформації щодо професійних якостей правоохоронців, які повинні формуватися у процесі їх підготовки. Відповіді на запитання «Чого Ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?», за даними опитування віч-на-віч та інтернет-опитування 2019 р. наведені у таблиці 1 та 2.

Таблиця 1

Розподіл відповідей на запитання «**Чого Ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?**» Дані опитування віч-на-віч 2019 р. Відповіді згруповано (відсоток від усіх)

Очікування 2019 опитування віч-на-віч	м. Харків	Райони Харківської області	Харківська область у цілому
Нічого	3,39	0,17	1,25
Роботи, виконання обов'язків	5,98	7,47	6,97
Боротьба зі злочинністю (протидія, розслідування, розкриття, притягнення, та конкретні злочини)	8,05	4,29	5,56
Справедливості та порядку	4,79	4,63	4,68
Співпраці та взаємодії з населенням	2,33	3,28	2,96
Швидкого реагування	3,32	2,64	2,87
Захисту, охорони, допомоги	1,86	2,70	2,42
Покращення діяльності (більше, краще, сильніше; дій, результатів, змін)	2,73	1,59	1,97
Некорумпованості, чесності правоохоронців (щоб не брали хабарі)	1,80	1,32	1,48
Патрулювання	0,86	0,61	0,69
Комунікативні якості правоохоронців (ввічливість, людяність, розуміння, повага)	0,80	0,37	0,52

Таблиця 2

Розподіл відповідей на запитання «**Чого Ви очікуєте від місцевих правоохоронних органів?**» Дані інтернет-опитування 2019 р. Відповіді згруповано (відсоток від усіх)

Очікування 2019 Інтернет-опитування (Web)	м. Харків	Райони Харківської області	Харківська область у цілому
Нічого	4,83	5,78	5,18
Роботи, виконання обов'язків	21,63	21,53	21,19
у т.ч. роботи	9,03	10,19	9,53
у т.ч. виконання обов'язків	12,60	11,34	11,66
Боротьба зі злочинністю (протидія, розслідування, розкриття, притягнення, та конкретні злочини)	33,21	18,48	20,93

у т.ч. боротьба, протидія	8,02	6,00	5,63
у т.ч. розкриття, розслідування	2,80	2,03	2,33
у т.ч. притягнення до відповідальності	2,29	2,47	2,06
у т.ч. попередження, профілактика	1,91	1,37	1,51
у т.ч. наркотики	7,25	2,56	3,77
у т.ч. алкоголь	4,45	1,68	2,19
у т.ч. майнові злочини	3,69	0,88	1,60
у т.ч. дорожній рух	1,40	0,62	0,82
у т.ч. неповнолітні	0,76	0,75	0,75
у т.ч. хуліганство	0,64	0,13	0,26
Захисту, охорони, допомоги	11,32	15,39	13,56
у т.ч. захисту	6,87	9,22	7,86
у т.ч. допомоги	2,93	3,71	3,47
у т.ч. охорони	1,53	2,47	2,23
Справедливості та порядку	5,09	10,06	9,34
у т.ч. порядку	3,44	6,66	6,39
у т.ч. справедливості	1,65	3,40	2,95
Швидкого реагування	10,31	8,20	8,58
Покращення діяльності (більше, краще, сильніше; дій, результатів, змін)	9,41	9,53	6,98
Некорумпованості, чесності правоохоронців (щоб не брали хабарі)	4,33	4,46	3,77
Патрулювання	6,74	2,43	3,54
Комунікативні якості правоохоронців (ввічливість, людність, розуміння, повага)	2,42	1,68	1,83
Співпраці та взаємодії з населенням	1,27	2,07	1,44

Серед очікувань від правоохоронних органів переважають очікування «роботи і якісного виконання своїх обов'язків» (7 % віч-на-віч та 21 % Web) та «боротьби зі злочинністю» (6 % віч-на-віч та 21 % Web) в т.ч. протидії, розслідування, розкриття, притягнення до відповідальності, та протидії конкретним злочинам. Дещо менш виражені загальні очікування «справедливості та порядку» (5 % віч-на-віч та 9 % Web) та «захисту, охорони, допомоги» (2 % віч-на-віч та 14 % Web). Серед більш конкретних очікувань переважають очікування «швидкого реагування на виклики громадян» (3 % віч-на-віч та 9 % Web), «Співпраці та взаємодії з населенням» (3 % віч-на-віч та 9 % Web), загального «Покращення діяльності» (2 % віч-на-віч та 7 % Web) та «Некорумпованості, чесності правоохоронців» (1,5 % віч-на-віч та 4 % Web). Серед конкретних очікувань слід окремо виділити бажання налагодження патрулювання (1 % віч-на-віч та 4 % Web).

Результати дослідження показують першочергову важливість формування двох груп професійних якостей правоохоронця: 1) безумовне дотримання законності при виконанні професійних обов'язків у ході боротьби зі злочинністю та реагуванні на виклики, 2) комунікативних якостей при взаємодії з населенням.

Список бібліографічних посилань

1. Сердюк О. О., Базима Б. О. Публічна безпека та довіра до правоохоронних органів 2019 : За результатами досліджень 2013–2019 років, проведених у Харківській області : наук. звіт / вступ. слово Д. В. Швець ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Голов. упр. Нац. поліції в Харків. обл. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2019. 228 с.

Отримано 04.05.2020

УДК 378.36:81'27

СУПРУН Д. М.,

доктор педагогічних наук,

професор кафедри спеціальної психології та медицини

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0003-4725-094X>

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНШОМОВНОГО АСПЕКТУ ЯК ОBOB'ЯЗKOBA УMOBA OPTИMІЗАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

В статті подано огляд сучасного стану професійної підготовки поліцейських в контексті європейської інтеграції. Доведено необхідність розвитку управлінських вмінь та навичок і іншомовної комунікативної компетенції зазначеної підготовки.

Ключові слова: професійна компетентність, конкурентоспроможність, професійна мобільність, професійне самоздійснення.

Європейський освітній простір просуває ідею «трикутника знань», яка полягає в максимально тісному зв'язку освіти, дослідної діяльності та технологічних інновацій. Характерними рисами глобалізації в галузі освіти є уніфікація знань, загальне прагнення країн світу до досягнення високої якості освіти. Освіта стає ключовою детермінантою економічних результатів та світового потенціалу [3, с. 161]. Глобалізація, не дивлячись на відмінності в її оцінці, є об'єктивною реальністю, вимагає від національних систем вищої освіти нової цільової орієнтації, що враховує потреби в міжнародній солідарності.

Саме процеси глобалізації, змінності, конкуренції, що з кожним роком владніше заявляють про себе у світі, зобов'язують нарощувати дослідницькі зусилля з осмислення ролі освіти у формуванні особистості, адекватної інноваційному типу суспільного прогресу – інноваційної особистості. Досягнення конкурентоспроможної якості національної освіти поліцейських в контексті цивілізаційних змін нині стає пріоритетом модернізації освіти України.

В умовах глобалізації, інтеграції й ускладнення соціальної діяльності, значної кількості інформації, швидкого і постійного оновлення технологій поліцейські можуть успішно здійснювати функціональні обов'язки тільки в тому випадку, якщо вони матимуть певні життєві ціннісні орієнтації, якості і здібності, що забезпечать стійкість їх розвитку, соціальну мобільність, творчу особистісну позицію та гнучку адаптацію до усіх трансформацій. Це обумовлює необхідність заміни традиційної, «знаннєвої» парадигми вищої освіти на нову, що більшою мірою відповідає актуальним і перспективним потребам як розвитку суспільства, так і потребам майбутніх фахівців досліджуваної категорії.

Беззаперечними є переваги компетентнісного підходу на царині освітньої діяльності, що полягають в наступному: його концепція номінується у площині застосування знань та моделює процес пізнання, отже є проектно-дослідницькою діяльністю теоретичного і практичного змісту; він уможливорює практичне особистісно-діяльнісне навчання; розглядається як засіб реалізації транс- та міжпредметної інтеграції. Таким чином, даний підхід є корелятом традиційних підходів у сучасній освіті поліцейських. Науково обгрунтоване вирішення означених проблем детермінує переосмислення цілей даної професійної підготовки, їх реалізацію шляхом застосування компетентнісного підходу в якості засобу змістової її модернізації, оптимізації та інтенсифікації. Тож, в контексті визначених пріоритетів необхідно дотримуватися поетапної реалізації професійної підготовки на компетентнісно-орієнтованих засадах мегасистеми цілісного освітнього простору, де компетентнісний підхід розглядається як домінуючий вектор оновлення змісту вищої освіти в умовах багаторівневої підготовки кадрів [3, с. 7]. Поліцейський має бути одночасно й носієм варіативності теоретичних і практичних знань та вмінь. Запорукою

загального й професійного зростання молодого спеціаліста є виважене залучення до різних сфер самовиховання засобом формування належного рівня компонентів професійної підготовки з включенням іншомовного аспекту. В Україні актуальність цього питання викликана необхідністю модернізації зазначеної галузі, зокрема, специфікою навчання в контексті інтернаціоналізації вищої освіти та особливостями адаптації в умовах лінгвокультурного середовища.

Іноземна мова у системі професійної освіти, зокрема у підготовці поліцейських, вже давно вийшла за рамки загальноосвітньої дисципліни. Сьогодні вона розглядається як одна із складових професійної підготовки поряд зі спеціальними предметами. У сучасних умовах знання іноземної мови є засобом успішної професійної та наукової діяльності, а рівень володіння нею виступає одним з показників становлення професійної культури особистості. Новітня концепція викладання іноземних мов вимагає нової орієнтації цілей, принципів, змісту, методик, оцінювання набутих знань відповідно до визначених в освітньо-кваліфікаційній характеристиці фахівця типових завдань та вмінь їх застосування у практичній діяльності. Доцільною і методично виправданою є професійна, комунікативно-спрямована підготовка з іноземної мови, кінцева мета якої відповідає окресленим уявленням курсантів про їх майбутню професійну діяльність (предметність діяльності), стимулює відповідними заходами потребу у вивченні іноземної мови (вмотивованість діяльності), призводить у співзвуччя навчальну діяльність іноземною мовою з особистою метою (цілеспрямованість діяльності), а також сприяє актуальному усвідомленню необхідності вивчення іноземної мови як запоруки стати освіченою, культурною, професійною, конкурентноспроможною та успішною людиною (усвідомленість діяльності) [1, с. 108].

Без вивчення міжнародного досвіду неможливо розвивати ефективну професійноорієнтовану вітчизняну систему підготовки поліцейських, зокрема, іноземною мовою, яка була б адаптована до європейських норм і кращих світових освітніх стандартів. Отже, підтверджуються наявні суперечності між новими суспільними вимогами до компетентності фахівців-поліцейських в контексті європейської інтеграції та традиційним підходом до організації професійноорієнтованої підготовки іноземною мовою. Відтак, дана підготовка потребує суттєвої науково обґрунтованої модернізації, зокрема, запровадження окремих спецкурсів, тренінгів, майстер-класів іноземною мовою, що уможливить вирішення актуальних завдань щодо інтеграції до Європейського простору загалом, та відповідності чинної системи підготовки кадрів досліджуваної категорії спеціалістів щодо кращих світових зразків та провідних тенденцій, зокрема [5, с. 28]. Реалізація іншомовного складової має допомогти створити для особистості фахівця в правоохоронній системі стійкі смисложиттєві орієнтири у мінливому світі, особистісний сенс професійної самореалізації саме у формі професійного самоздійснення.

Список бібліографічних посилань

1. Бойко-Бузиль Ю. Ю., Горбенко С. Л., Куценко І. В., Лапко А. Г., Супрун М. О. Методика викладання психології у вищій школі. Київ : Атіка, 2012. 272 с.
2. Супрун Д. М. Професійна підготовка психологів в галузі спеціальної освіти : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. 392 с.
3. Супрун Д. М. Модернізація змісту професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти : монографія. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 492 с.
4. Супрун Д. М. Теорія та практика професійної підготовки психологів в галузі спеціальної освіти : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.03. Київ, 2018. 657 с.
5. Супрун Д. М. Management – a component of psychologists' professional training (менеджмент – складова професійної підготовки психологів) : навч.-метод. посіб. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 321 с.
6. Супрун М. О. Основи професійного самовиховання майбутнього співробітника МВС України : навч. посіб. Київ : КІВС, 1998. 100 с.

Отримано 16.03.2020

УДК 796.011.3

СУШКОВ О. О.,

кандидат технічних наук, старший науковий співробітник,

викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0002-7356-462X>

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ ІЗ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ КУРСАНТАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ МІНІСТЕРСТВА ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

У роботі зазначено необхідність володіння прийомами, пов'язаними з нейтралізацією, обеззброєнням злочинця, його затриманням, надяганням на нього наручників, обшуком, конвоюванням. Розглянуто методики проведення занять з рукопашного бою в особливих умовах.

Ключові слова: рукопашний бій, працівники МВС, правоохоронці, навчальні заклади МВС.

У сучасних умовах держава спрямовує свою діяльність на побудову громадянського суспільства, за якого людські цінності є найголовнішими, а їх охорона набуває першочергового значення. Правоохоронна структура будь-якої країни світу є державним озброєним органом виконавчої влади, одним з напрямків діяльності якого є захист життя, здоров'я, прав і свобод громадян, власності, природного середовища, інтересів суспільства й держави від протиправних посягань. У процесі реалізації покладених на цю структуру правоохоронних завдань особовий склад має право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби та вогнепальну зброю у випадках і порядку, передбачених чинним законодавством.

Необхідність володіння прийомами рукопашного бою для співробітників правоохоронних органів обумовлена тим, що вони повинні забезпечити виконання покладених на них завдань у будь-яких обставинах, навіть якщо доводиться вдаватися до силових методів затримання порушників чи злочинців, які не виконують законних вимог правоохоронців.

Для ефективного виконання цієї функції представникам МВС безумовно необхідні тверді навички рукопашного бою. Але рукопашний бій правоохоронця повинен бути таким, щоб при нейтралізації злочинця останній залишився живим, щоб потім передати його до рук Правосуддя. У зв'язку з цим, для працівників міністерства внутрішніх справ найбільш придатні прийоми, пов'язані з нейтралізацією, обеззброєнням злочинця, його затриманням, надяганням на нього наручників, обшуком, конвоюванням. Не менш важливим аспектом з цієї точки зору є безумовно збереження життя самих правоохоронців. В МВС України ці принципи мають першочергове значення.

Як було з'ясовано на практиці, проблема полягає, як правило, не в технічному оснащенні працівників МВС, а недостатньому тренуванні з використанням штатних засобів. Регулярні тренування дозволяють засвоїти техніку дій протягом певного терміну часу в залежності від особистих можливостей кожного навчаємого. Кожний керівник має знати, що вартість спорядження включає не лише його ціну, а й час на його освоєння.

Будь-яка рухлива діяльність потребує часу на її вивчення та доведення до автоматизму. Вона повинна стати так званою «підсвідомою навичкою». Саме це і є метою занять, оскільки немає нічого більш швидкого і простішого, як виконання певної дії, не думаючи про неї.

І навпаки, помилкова підсвідомо реакція на прояв загрози, як правило, ставить працівника МВС у більшу небезпеку. Надмірна довіра, обмежені технічні знання, вагання перед лицем агресії є потенційно смертельними.

Як при несенні служби, так і безпосередньо при затриманні правоохоронець може опинитися під впливом правопорушника з непередбачуваною поведінкою, в незвичній ситуації при чисельній меншості, а інколи може бути менш озброєним або виснаженим боротьбою з правопорушником, який має кращу фізичну форму.

При проведенні занять з рукопашного бою викладачі навчальних закладів МВС України повинні враховувати, що школа нейтралізації правопорушника без зброї включає навчання різним прийомам у рамках загального підходу, спрямованого на аналіз ситуації і тактику дій. До неї входить тактична оцінка ситуації, вибір можливого укриття, розуміння ознак небезпеки, оцінку дій оточуючих осіб. Тому, разом з відпрацюванням технічних прийомів та базових рухів, треба проводити практичне тренування з засвоєнням основ вибору тактичної позиції та положення тіла.

Оборонна позиція забезпечує захист від небезпеки травмування та ефективність застосування зброї, спеціальних засобів в разі потреби. Кожний рух має бути природним. Завдання полягає в тому, щоб досягти автоматизму дій після миттєвого аналізу загрози та свідомого вибору відповідного засобу чи прийому.

Також при розробці методики викладання рукопашного бою з курсантами навчальних закладів МВС викладачам необхідно передбачити, що працівники внутрішніх справ несуть службу у приміщеннях (обмеженому просторі), що впливає на амплітуду виконання прийомів, а виконання деяких з них унеможлиблює.

Заслугує уваги проблема навчання курсантів прийомам обеззброєння правопорушника озброєного пістолетом. Суворі реалії сьогодення показують, що правопорушник може бути озброєний не тільки холодною зброєю або підручними засобами, а й вогнепальною зброєю навіть довгоствольною мисливською і бойовою армійською.

Існує хибна думка про те, що працівникам МВС не потрібно вивчати прийоми володіння холодною зброєю. Але ніхто не виключає можливості потрапляння співробітника в ситуацію коли треба буде протидіяти правопорушнику або декільком правопорушникам озброєним холодною зброєю, а застосування вогнепальної зброї є неможливим. Проте відпрацювання прийомів володіння холодною зброєю потребують якісного екіпірування.

Ще однією особливістю методики проведення занять з рукопашного бою є відпрацювання прийомів в особливих умовах: в засобах захисту (при застосуванні сльозогінного газу), у темряві (темна пора доби, у приміщенні при вимкненому освітленні), однією рукою (у разі поранення), після значного фізичного навантаження (після переслідування правопорушника бігом з подоланням перешкод).

На заняттях з рукопашного бою прийоми нападу і самозахисту як із зброєю, так і без неї виконуються в різних ситуаціях, які постійно змінюються, на фоні значних фізичних навантажень і психічних напружень. У зв'язку з цим активна рухова діяльність у процесі навчання пов'язана з можливістю отримання курсантами важких тілесних, психічних і функціональних ушкоджень, що потребує постійної уваги керівників занять до питання профілактики травматичних ушкоджень.

Особиста безпека та безпека товаришів по службі – це є головна мета для того, щоб повернутися після служби додому живим та неушкодженим. Для досягнення цієї мети необхідно тренуватися перемагати в збройних сутичках, застосовуючи ту техніку, яка є дієвою, а не ту, що вважається популярною чи відомою.

Список бібліографічних посилань

1. Ануфрієв М. І., Бутов С. Є., Гіда О. Ф., Решко С. М. Основи спеціальної фізичної підготовки працівників органів внутрішніх справ : навч. посіб. Київ : НАВС, 2003. 338 с.
2. Техніка фізичного впливу на правопорушника в Національній жандармерії Франції : посібник / за заг. ред. Б. І. Пилипіва. Київ : ГУВВ МВС України, 2007. 50 с.
3. Про затвердження Положення про організацію професійної підготовки персоналу Державної кримінально-виконавчої служби України : Наказ Держ. пенітенціарної служби України від 23.09.2008 № 248.

Отримано 22.04.2020

УДК 378.147/355.23

ТИМОФЄЄВ В. П.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТЬ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Розглядається сутність вогневої підготовки в закладах вищої освіти зі специфічними умовами навчання, та необхідність використання новітніх методик викладання вогневої підготовки.

Ключові слова: вогнева підготовка, професійна підготовка, поліцейський, психологічна підготовка, методичні прийоми, вміння, навички.

Необхідно відзначити, що психологічна підготовка не має такої відносної самостійності, як всі інші види підготовки та може бути виділена як складова частина навчального процесу лише умовно.

Вона виступає як певний аспект і складова частина і технічної, і фізичної, і тактичної, та теоретичної підготовки. Тому при моделюванні ситуацій, на окремих етапах необхідно включати перешкоди, максимально наближені за складністю до реальної дійсності. Кожен майбутній поліцейський зобов'язаний володіти такими якостями як уважність і гнучкість. Повинен вміти узагальнювати свої спостереження, вміти їх систематизувати, всебічно аналізувати різні життєві ситуації [1].

Для більшої зручності деякі науковці, вважають за необхідне виділити наступні методичні прийоми:

- необхідно кожную вправу для стрільби розділити на складові елементи і відпрацьовувати їх спочатку «вхолосту»;
- викладачам вогневої підготовки необхідно контролювати якість засвоєння напрацьованих елементів по черзі в практичній стрільбі;
- якість напрацювання цілісної вправи проводити під час залікової стрільби [2].

При проведенні занять з майбутніми поліцейськими необхідно створювати їм такі умови, при яких у них формуються навички вмілого поведіння зі зброєю, своєчасного виявлення небезпеки і розвитку миттєвої реакції на неї, виробляється постійна готовність відповідати на будь-яку несподіванку, тобто швидко реагувати на подразник і при цьому приймати правильні рішення [3].

Необхідно відзначити, що одним з найсильніших гальмуючих чинників в психологічній підготовці є почуття страху перед пострілом. Тому на початковому етапі навчання необхідно допомогти майбутньому офіцеру спочатку подолати це почуття, а потім привчати його переносити додаткові подразники [2].

Найвища майстерність викладача полягає в подальшому самостійному розвитку стрілка. Це коли сам співробітник після пройденого початкового навчання в змозі самостійно вдосконалювати свої навички стрільби без сторонньої допомоги.

Список бібліографічних посилань

1. Навчально-тематичний план первинної професійної підготовки (спеціалізації) працівників підрозділів патрульної служби : надісл. Листом МВС України від 10.09.2015 №33787/Зг.

2. Про затвердження Курсу стрільб для поліцейських та Норм витрат боєприпасів, пострілів, вибухових пакетів і гранат поліцейськими під час проведення практичних стрільб : Наказ МВС України від 26.04.2019 № 334.

3. Зайцев Н. В. Основы совершенствования огневой, тактической и психологической подготовки сотрудников полиции. *Евразийский юридический журнал*. 2015. № 5. С. 218–219.

Отримано 06.04.2020

УДК 796.011.3

ТЬОРЛО О. І.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,

доцент, т.в.о. завідувача кафедри

спеціальної фізичної підготовки факультету № 2

Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Львівського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-7828-6975>

УПРОВАДЖЕННЯ В ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС НАБУТИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СПЕЦІАЛЬНА ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА»

Обговорення проблем реформування правоохоронної системи України, як передумова професійної підготовки майбутніх працівників поліції. Актуальність практичної складової в підготовці фахівців для правоохоронних органів.

Ключові слова: правоохоронна система, реформування, професійна підготовка, практична складова, освітній процес, спеціальна фізична підготовка.

Реформування правоохоронної системи в Україні починаючи з 2015 року є невід’ємною частиною сьогодення. Постійна увага до правоохоронних органів вимагає дотримання всіх норм моралі та правових відносин у суспільстві. Саме в цій сфері суспільного життя громадськість пильно слідкує та очікує позитивних результатів.

Відповідно іде процес реформування не тільки роботи правоохоронних органів, але й підготовки та добору кадрів для забезпечення якісного складу підрозділів та органів Національної поліції. Для якісної підготовки майбутніх працівників поліції вони направляються до відомчих закладів зі специфічними умовами навчання системи МВС України. Тому і стало питання хто саме має готувати цих спеціалістів.

Так було затверджено ряд нормативних документів, які регламентують призначення на вакантні посади науково-педагогічних працівників закладів освіти зі специфічними умовами навчання системи МВС поліцейськими. Відповідно до статті 71 Закону України «Про Національну поліцію», Указу Президента України від 09 грудня 2015 року № 691 «Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях», пунктів 9, 11 Положення про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 878. [1, 2]

Також був запропонований порядок набуття практичного досвіду науково-педагогічними працівниками, які мали недостатній досвід роботи у територіальних підрозділах Національної поліції. На виконання наказу МВС України від 01.12.2017 № 981 «Про практичну складову в підготовці фахівців для Національної поліції України» науково-педагогічні працівники кафедри спеціальної фізичної підготовки факультету № 2 Інституту з підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції Львівського державного університету внутрішніх справ проходили службу в посадах: інспектора сектору кадрового забезпечення, дільничних офіцерів поліції сектору превенції патрульної поліції, заступника командира батальйону патрульної служби поліції особливого призначення «Львів» Головного управління Національної поліції у Львівській області [3].

Аналізуючи, отримані результати з різних закладів освіти зі специфічними умовами навчання системи МВС України щодо актуалізації практичної підготовки науково-педагогічних працівників були запропоновані професійні, освітні і кваліфікаційні вимоги, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських. Так у лютому 2020 року були затверджені дані вимоги наказом МВС від 13.02.2020 № 123 «Про затвердження Професійних, освітніх і кваліфікаційних вимог, яким повинні відповідати

поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських».

Ці Вимоги поширюються на:

1) поліцейських, які відряджаються на посади керівників структурних підрозділів у ЗВО МВС;

2) поліцейських, які відряджаються на посади науково-педагогічних працівників;

3) поліцейських, які відряджаються на посади наукових працівників;

4) поліцейських, які відряджаються на інші посади, зазначені в Переліку посад. [2, 4]

За результатами проходження служби в територіальних відділах поліції Головного управління Національної поліції у Львівській області та використовуючи набутий практичний досвід з метою підвищення якості практичної підготовки здобувачів вищої освіти (поліцейських) Львівського державного університету внутрішніх справ вважаємо доцільним впровадити наступні рекомендації із врахуванням ряду моментів:

- при складанні робочих програм зі спеціальної фізичної підготовки, тактико-спеціальної підготовки тощо пропонується враховувати специфіку служби майбутніх випускників. А саме:

- оперативний уповноважений кримінальної поліції працює, як правило не сам (з напарником, у складі групи тощо) – відтак при вивченні названих дисциплін робити акцент на відпрацюванні технічних дій в парі з напарником, питаннях тактики прикриття напарника тощо;

- дільничний офіцер поліції, натомість, виконує службові обов'язки, як правило самостійно – відтак акцент слід робити на набутті навиків індивідуальних дій, оцінки ситуації, відпрацюванні технічних дій в обмеженому просторі, із застосуванням підручних засобів тощо.

- враховуючи, щодо охорони публічного безпеки та порядку, як правило, залучаються працівники усіх підрозділів (особливо молоді), необхідно звернути значну увагу на відпрацюванні відповідних навиків (насамперед навиків комунікації, тактики патрулювання при проведенні масових заходів, виборі континуума сили при потребі її застосування, затримання правопорушника при значному скупченні людей, доставлення тощо).

- виходячи з того, що вивчення технічних прийомів, ознайомлення з тактичними діями та набуття практичних навиків їх застосування відбувається на базовому рівні під час навчання у вищих закладах освіти зі специфічними умовами навчання вищенаведені пропозиції можливі при достатній кількості годин. Тому пропонуємо з таких навчальних дисциплін, як спеціальна фізична підготовка та тактико-спеціальна підготовка проведення практичних занять протягом всього терміну навчання не менше 4 год. на тиждень.

- для вдосконалення своєї фізичної підготовленості вважається доцільним залучення курсантів до спортивно-масової роботи, що в подальшому дасть їм можливість самостійно підтримувати рівень фізичної підготовленості, який був набутий під час навчання в ЗВО зі специфічними умовами навчання.

- більше часу та уваги приділяти проведенню занять зі спеціальної фізичної підготовки під відкритим небом, у повсякденному форменому одязі з тактичним поясом зі спецзасобами, з метою моделювання поведінки майбутніх поліцейських в умовах максимально наближених до реальних подій;

- проводити заняття зі спеціальної фізичної підготовки із максимальним наближенням до реальних нестандартних подій, випадків, які можуть трапитись безпосередньо під час виконання поліцейськими своїх службових обов'язків, а саме: відпрацювання практичних занять з курсантами старших курсів у формі поліцейського квесту;

- більш детально зупинитись на вивченні і відпрацюванні техніки захисту від ударів різної складності;

- відпрацьовувати виконання прийомів затримання в умовах обмеженого простору (коридор, сходи, ліфт, горище, підвал, громадський транспорт)

- звертати особливу увагу на правильність побудови поведінки працівниками поліції при спілкуванні з підозрілими особами в обмеженому просторі та на вулиці;

- додатково на відпрацюванні занять звертати увагу на дії працівників поліції при погрозі правопорушниками підручними засобами, а саме: захисту від удару палицею, кухонним знаряддям, камінням, пляшкою;

- мотивувати курсантів активніше працювати у напрямку покращення власного рівня фізичної підготовки, прививати любов до фізичної культури та спорту, оскільки у майбутньому це дасть їм змогу стійко переносити нервово-психічні та фізичні навантаження без зниження ефективності професійної діяльності та досконало володіти навичками застосування заходів фізичного впливу.

Аналізуючи вище наведено можна підсумувати:

- що дільничним офіцерам поліції, окрім основних завдань, приходится приймати участь у заходах з охорони публічної безпеки та порядку, де можуть відбуватися дії із застосуванням фізичної сили, підручних засобів, тощо, варто акцентувати увагу на цьому. Відповідно пропонується під час занять зі спеціальної фізичної підготовки створювати умови, які наближені до реальних ситуацій і практично відпрацювати ситуативні завдання на заняттях із внесенням відповідних коректив в методичне забезпечення навчальної дисципліни;

- звернувши увагу на те, що поліцейські у наслідок завантаження своєю професійною діяльністю, недостатньо приділяють увагу підвищенню рівня своєї спеціальної та фізичної підготовленості, слід вважати, що навчання у відомчих закладах зі специфічними умовами навчання МВС України є основним джерелом набуття практичних навиків володіння прийомами зі спеціальної фізичної підготовки та фундаментом загальної фізичної підготовки у здобувачів вищої освіти;

- також, вважаю, що не тільки спеціальні прийоми боротьби (рукопашного бою), а й розвиток моральних, психологічних та фізичних якостей у здобувачів вищої освіти даних закладів є важливою складовою діяльності у науково-педагогічних працівників кафедри спеціальної фізичної підготовки.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2020).

2. Про перелік посад, які можуть бути заміщені поліцейськими в державних органах, установах та організаціях : Указ Президента України від 09.12.2015 року № 691/2015 // ЛІГА.Закон : сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U691_15.html (дата звернення: 10.04.2020).

3. Про практичну складову в підготовці фахівців для Національної поліції України : Наказ МВС України від 01.12.2017 № 981.

4. Про затвердження Професійних, освітніх і кваліфікаційних вимог, яким повинні відповідати поліцейські для зайняття вакантних посад у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : Наказ МВС України від 13.02.2020 №123 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0199-20> (дата звернення: 10.04.2020).

Отримано 14.04.2020

УДК [811.1/2:[37.018.43:004]]:159.9

ФИЛИПСЬКА В. І.,

кандидат педагогічних наук,

старший викладач кафедри іноземних мов факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-0497-7196>

СТВОРЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОМФОРТУ ЧЕРЕЗ ЗВОРОТНИЙ ЗВ'ЯЗОК У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ

Розглянуто зворотний зв'язок як ключовий фактор створення психологічного комфорту під час вивчення іноземної мови дистанційно.

Проаналізовано умови його дієвості. Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності зворотного зв'язку.

Ключові слова: зворотний зв'язок, дистанційне навчання іноземних мов, мотивація, психологічний комфорт.

У зв'язку із запровадженням карантину на всій території України для студентів та курсантів освітній процес організовано шляхом використання технологій дистанційного навчання.

Дистанційне навчання – це дуже зручний та найбільш доступний спосіб інтерактивної взаємодії учасників освітнього процесу з метою передачі та засвоєння знань, навичок і способів пізнавальної діяльності.

У системі дистанційного навчання іноземним мовам психологічний комфорт досягається зворотним зв'язком між студентом і викладачем. Завдання викладацького складу – заохотити студента до спілкування, налагодити доброзичливі стосунки, донести ще раз інформацію про доступність, допомогти та підтримати.

У дослідженнях з психології встановлено, що в ході виконання різних видів діяльності людина переживає сильну потребу в інформації про свою діяльність, про відповідність отриманого результату цільовим параметрам, тобто потребу у зворотному зв'язку. Така інформація є винятково важливою в контексті різних видів діяльності і має цінність для особистості [2].

Суть зворотного зв'язку полягає в тому, що в міжособистісному спілкуванні процес обміну інформацією характеризується безпосередністю, емоційною складовою, а в дистанційному спілкуванні обмін інформацією відбувається опосередковано, віртуально: викладач впливає на такі природні людські інстинкти як конкуренція, самовираження, альтруїзм, статусність, розвиває мотиваційні установки у студентів.

Саме пошук шляхів розвитку мотивації студентів є однією з головних проблем дистанційного навчання. Формування мотивації навчання, полягає в тому, щоб негативне, байдуже ставлення до навчання студента змінити на активно-позитивне. Для цього необхідно сприяти перетворенню широких спонукань студента (нестійких, визначених зовнішніми стимулами, малоусвідомлених) у стійку мотиваційну структуру, застосовуючи методи психологічного впливу (тренінги, консультації, бесіди) [1].

Дієвість зворотного зв'язку визначається його частотою (кількістю взаємодій з завданням або особою) та якістю (здатністю виявляти специфічні, а також такі, що підлягають виправленню, помилки та невідповідності в діях або «ментальних моделях», які за ними стоять). Необхідно, щоб після виконання певних дій студент отримав докладну опорну інформацію про те, як можна зробити краще. Інформація може надходити від інтерактивної навчальної програми, викладача або співучнів.

Важливість якості зворотного зв'язку для дистанційних студентів зумовлена зокрема тим, що вони обмежені у можливості додатково запитати пояснень щодо виконання завдань або коментарів викладача.

Позитивний зворотний зв'язок (інформація про правильність відповіді) є корисним при значному рівні автоматизації контролю правильності відповідей. У практиці навчання іноземних мов його можна рекомендувати при виконанні завдань на розвиток лексичних та граматичних навичок. Щодо детального та персоніфікованого позитивного зворотного зв'язку на відкриті завдання, то він дуже позитивно впливає на мотивацію та активність діяльності дистанційних студентів [4].

Ефективним зворотний зв'язок є за умов, якщо він є:

- регулярним, частим, достатнім та деталізованим;
- пов'язаним з метою оцінювання завдання та критеріями;
- зрозумілим для студента;

- чітко пов'язаним з майбутніми завданнями, сфокусованим, у першу чергу, на навчальних цілях, а потім – на оцінювання.

Лисенко А.Ю. пропонує проведення опитування студентів щодо освітнього процесу в системі дистанційного навчання [3]. Ми ж переконані, що практика реалізації механізмів зворотного зв'язку зі студентами може замість періодичного набути безперервний характер,

через створення опитувальника (анкети), тобто через можливість студента висловити своє враження, а також озвучити скарги та побажання, що стосуються освітнього дистанційного процесу, адже електронний опитувальник має бути розміщено у загальному доступі безпосередньо на офіційному сайті університету. Вважаємо, що це сприятиме оптимізації дистанційного навчання, а в результаті – створення психологічного комфорту для учасників освітнього процесу.

Ми вважаємо, що дистанційне навчання сьогодні має стати додатковою формою навчання паралельно з денною формою навчання. Можна запропонувати проведення самостійних поточних, тематичних контрольних робіт, викладення додаткових навчальних посібників, підручників, словників на дистанційній платформі. При цьому, дистанційне навчання, маючи об'єктивні переваги – гнучкість, відкритість, інтерактивність, індивідуалізація, є економічно вигідним для навчальних закладів.

Список бібліографічних посилань

1. Кондратюк А., Мікаелян В., Мазайкіна І. Групові форми комунікації у системі дистанційного навчання іноземних мов у ЗВО // Репозиторій Вінницького національного медичного університету імені М. І. Пирогова : сайт. URL: <https://dspace.vnmu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4193/Групові%20форми%20комунікації%20у%20системі%20дистанційного%20навчання%20іноземних%20мов%20у%20ЗВО.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 19.04.2020).

2. Копець Л. В., Гордієнко В. І. Зворотний зв'язок у процесах спілкування: оновлення концептуальних підходів та методів дослідженнях. *Наукові записки. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота*. 2008. Т. 84. С. 49–54.

3. Лисенко А. Ю. Організація зворотного суб'єкт-суб'єктного зв'язку і застосуванням дистанційних технологій на етапі післядипломної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика. Серія: Педагогічні науки*. 2018. Вип. № 1–2 (54–55). С. 68–73.

4. Муліна Н. І. Організація ефективного зворотного зв'язку в дистанційному навчанні іноземних мов. *Гуманітарний вісник ДВНЗ Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди*. 2013. Вип. 31, т. 1 (43). С. 609–616.

Отримано 05.05.2020

УДК 378.147

ФІАЛКА М. І.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри кримінального права і кримінології

факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5599-3335>

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ КУРСАНТІВ ПІД ЧАС КАРАНТИННИХ ЗАХОДІВ: ПОЗИТИВНИЙ ДОСВІД І ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

В даних тезах аналізується та розглядається практичний досвід організації дистанційного навчання в закладах вищої освіти з особливими умовами навчання на прикладі викладання окремої навчальної дисципліни.

Ключові слова: дистанційне навчання, навчальна дисципліна, текст лекції, тести, практична задача.

Початок 2020 року поставив цивілізацію людства перед важким випробуванням – пандемія коронавірусу COVID-19. Намагаючись організувати протидію цій небезпеці уряди різних країн почали запроваджувати ряд обмежувальних заходів. Не залишився осторонь в цій ситуації і уряд України. Кабінетом міністрів України була прийнята постанова «Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» від 11 березня 2020 р. № 211, яка ввела в дію ряд

обмежувальних заходів. Серед яких виділяється заборона на відвідування закладів освіти її здобувачами [1]. Даний обмежувальний захід вступив в силу 12 березня 2020 року і полягав не просто в забороні відвідувати навчальний заклад здобувачам, а і встановив вимогу перед закладами вищої освіти продовжити навчальний процес дистанційно.

Зрозуміло те, що на виконання рішення Уряду України в Харківському національному університеті внутрішніх справ (далі - *Університет*) було прийнято рішення про організацію освітнього процесу для здобувачів вищої освіти дистанційно.

Сказати про те, що для основного прошарку як викладачів так і здобувачів, це було щось нове, значить нічого не сказати. Це була річ яка несла в собі всю гаму почуттів. При цьому, мова йшла як про певну недовіру, так і про певні фобії реалізації та застосування. Недарма у нашого народу є чудове прислів'я для цього випадку: «Не боги горщики обпалюють». Іншими словами: очі бояться, а руки роблять. На платформі «Дистанційне навчання у ХНУВС», яка розташована на сервері дистанційного навчання Moodle [2], науково-педагогічний склад кафедр розмістив навчально-методичні матеріали з навчальних дисциплін і освітній процес, не зважаючи на введення обмежувальних заходів, пішов далі.

Після того, як здобувачі провчилися в режимі дистанційного навчання три тижні, стало можливо підвести проміжні підсумки. Зрозуміло що в цій ситуації були як позитивні враження так і негативні.

До позитивного в застужванні дистанційного навчання можливо віднести наступне:

- в умовах застосування карантинних заходів це виявляється єдиною можливістю продовжувати здійснювати та реалізовувати освітнянський процес в закладах вищої освіти;
- дистанційне навчання дає можливість максимально охопити здобувачів вищої освіти під час реалізації зрізу знань.

Що стосується негативних моментів, то, в цій ситуації, це проявилось в наступному:

- мінімізоване живе спілкування викладача та здобувача, що фактично виключає наявність в межах освітнянського процесу живої дискусії;
- зменшується ефективність, а в деяких моментах фактично нівелюється організація групових занять у формі «мозкових штурмів», «ділових ігор» та «поліцейських квестів».

Одночасно з негативними та позитивними сторонами дистанційного навчання, з'ясувалась його характерна особливість: без відповідного контролю з боку викладача за процесом участі в дистанційному навчанні курсанта ефективність поступово зводиться нанівець. Про що йдеться мова? Так, наприклад, кількість переглядів відеолекцій характеризується поступовим зниженням, а саме першу лекцію переглянуло приблизно 94 % здобувачів з курсу, другу – 23 %, а вже третю – 20 %. Навіть в тій групі, в якій викладач проводить практичні та семінарські заняття, рівень перегляду відеоматеріалів поступово знижувався.

З метою встановлення більш чіткої картини цієї проблеми, нами було проаналізована ступінь активності здобувачів вищої освіти на третьому курсі факультету № 2 Університету в межах навчального курсу «Кримінальне право». Ми взяли три теми занять з «Кримінального права» протягом трьох тижнів, за якими були надані курсантам відповідні методичні матеріали, а саме: відеолекція за темою, текст лекції за темою та матеріали теми лекції в форматі презентації і проаналізували активність здобувачів в межах перегляду та аналізу цих матеріалів. В результаті проведеного аналізу нами була встановлено наступне:

- перегляд відеолекції за темою: тема № 7 – 65 здобувачів (57,5 % навчального курсу); тема № 8 – 22 здобувача (19,5 % навчального курсу) та тема № 10 – 22 здобувача (19,5 % навчального курсу);
- перегляд текстів лекцій за темою: тема № 7 – 55 здобувачів (48,7 % навчального курсу); тема № 8 – 25 здобувачів (22,1 % навчального курсу) та тема № 10 – 20 здобувачів (17,7 % навчального курсу);
- перегляд матеріалів теми лекції в форматі презентації: тема № 7 – 48 здобувачів (42,5 % навчального курсу); тема № 8 – 23 здобувача (20,4 % навчального курсу) та тема № 10 – 20 здобувачів (17,7 % навчального курсу).

Крім того, під час дистанційного вивчення навчальної дисципліни «Кримінальне право» скористались робочою навчальною програмою навчальної дисципліни всього

5 здобувачів (4,4 %), а методичними матеріалами до практичних (семінарських) занять – 4 здобувача (3,5 %).

Що ми бачимо з результатів проведеного аналізу? Висновок один: зацікавленість здобувача від теми до теми поступово знижується.

З метою покращення двостороннього зв'язку із здобувачами, а також їх додаткової мотивації та активізації їх участі у навчальному процесі разом зі старостою навчальної групи створили чат в месенджері «Viber», в яку ввійшли усі здобувачі навчальної групи. Щодня вранці здобувачам надавалась інформація про поточний стан успішності та перелік курсантів, у яких існує потреба виправлення оцінок та усунення пропусків. Перші декілька днів такого спілкування продемонстрували позитивні результати, а саме: здобувачі почали виявляти бажання перескладати низькі бали за тестові завдання (висловлювали запити на отримання другої спроби на вирішення завдання); висловлювали зацікавленість в правильності розв'язання практичних задач тощо. Іншими словами, демонстрація того, що викладач контролює перебіг навчального процесу в дистанційному форматі, підвищує ефективність такого формату. Тобто, той негативний чинник, який є супутнім до дистанційного навчання, а саме – усвідомлення здобувачем того, що він знаходиться на віддаленій відстані від навчального закладу і його обов'язок навчатися не є пріоритетним на цьому етапі, мінімізується і, навіть, можливо наголосити на тому, що він нівелюється.

Підводячи підсумок, можливо наголосити наступне: досвід масового використання в закладі вищої освіти дистанційної форми навчання повинен створити дискусійне підґрунтя в середовищі науково-педагогічного складу та стати вагомим підґрунтям для подальшого покращення освітнього процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Про запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2020 № 211 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/211-2020-p> (дата звернення: 09.04.2020).

2. ХНУВС. Дистанційна освіта : сайт. URL: <http://d-learn.in.ua/moodle/> (дата звернення: 19.04.2020).

Отримано 24.04.2020

УДК 37.02

ХРИСТОВА Ю. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри теорії та історії держави і права

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО КВЕСТУ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Розглянуто питання впровадження поліцейського квесту в процес підготовки фахівця-поліцейського у сучасних умовах євроінтеграційних процесів в Україні, методичні особливості застосування інноваційних квест-технологій у навчальному процесі.

Ключові слова: *поліцейський квест, інноваційні технології навчання.*

Виходячи із законодавчо визначених принципів національної державної політики у сфері вищої освіти, нагальної потреби підготовки професійно мобільного фахівця у сучасних умовах євроінтеграційних процесів в Україні, сьогодні випускники повинні володіти не лише певною інформацією, знаннями та вміннями, а й мати розвинену уяву, мислення, високий рівень самостійності, уміти вчитися впродовж життя. Отже, нові орієнтири на компетентнісний та особистісно-діяльнісний підхід до навчання вимагають застосування нових технологій освітньої діяльності.

З метою створення сучасного педагогічного простору для формування професійної компетентності майбутнього фахівця-поліцейського, необхідної для успішного здійснення поліцейської діяльності, доцільно використовувати можливості інноваційних технологій навчання, зокрема, поліцейського квесту. Під час таких занять здобувачі вищої освіти отримують можливість навчитися швидко приймати правильні рішення у межах своєї професійної компетенції, а також опанувати необхідні навички.

Як позитив, слід зазначити, що проведення практичних занять у формі квесту за сценарієм, в який інтегровано завдання, складені на основі типових службових ситуацій, сприятиме зростанню позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до навчання, адже вони не тільки самі навчаються, а й вчать один одного, обмінюються досвідом і знаннями, здобувають «м'які навички» (Soft skills). Крім цього, спільність дій сприяє тому, що інформація, яка була невідома одному учаснику або яку він забув, добре засвоюється в умовах підвищеної емоційності, притаманної командній роботі, а також дає змогу мобілізуватись і виконувати нестандартні завдання [1, с. 3].

У структурі практичного заняття у формі квесту на першому етапі (організаційно-підготовчому) учасників слід ознайомити із правилами, маршрутом та заздалегідь розробленими критеріями оцінювання якості виконання, як індивідуальних, так і групових завдань на кожній станції. Крім цього, відповідно до черговості фінішування доречно надавати командам додаткові бали, наприклад, першій – 5 балів, другій – 4 бали, третій – 3 бали, четвертій – 2 бали. На початковому етапі доречно також провести анкетування здобувачів вищої освіти задля встановлення особливостей їх суб'єктивних потреб у здобутті нових знань з теми, а також очікувань від виконання квесту за допомогою, наприклад, виконання вправи «Дерево очікувань».

На другому етапі (реалізації) доцільно передбачити виконання здобувачами вищої освіти, як мінімум на 4-х локаціях, дослідницько-пошукових завдань різних рівнів складності (репродуктивні, репродуктивно-когнітивні, когнітивні та когнітивно-креативні), що охоплюють весь навчальний матеріал з теми; запропонувати, наприклад, логічні загадки-ключі для переходу до наступної станції після успішного виконання завдання.

Щодо організації проведення заключного етапу квесту, то слід зауважити, що у випадку групового виконання завдань не завжди можна виділити та відповідно оцінити індивідуальний внесок конкретного учасника команди в загальний результат. У зв'язку з цим вважаємо, що індивідуальне оцінювання рівня засвоєння тематичного матеріалу потребує виконання курсантами контрольних завдань.

На наш погляд, найбільш ресурсозберігаючим методом контролю у контексті часового обмеження (1 год. 20 хв.) і водночас результативним у питанні індивідуального оцінювання, який зберігає загальний концепт елементів ділової гри у рамках квесту, а також поетапну кореляцію теоретичних знань з опановуванням практичних навичок, є суцільне вхідне та вихідне експрес-тестування. Всі бали, отримані, як у складі команди (в тому числі за черговістю фінішування), так і особисто (виконання вхідного та вихідного тестування) сумуються, обраховується середня арифметична (округлюється до цілого числа), яка і є оцінкою здобувача вищої освіти за проходження квесту з теми практичного заняття.

Під час підведення підсумків заняття доречно також проаналізувати, чи справдилися очікування здобувачів вищої освіти від виконання квесту за допомогою, наприклад, вправи «Збираємо врожай знань».

Варто зауважити, що поліцейські квести можуть бути ефективно використані й у позааудиторній роботі здобувачів вищої освіти. Зокрема, з метою підвищення продуктивності самостійної роботи, розвитку логічного та креативного мислення, стимулювання пізнавальної мотивації курсантів під час вивчення навчальних дисциплін доцільно використовувати інформаційно-комунікативні технології – web-квести, які розглядаються вченими як нові, ефективні та перспективні технології в медіадидактиці [2, с. 153–155; 3].

У зв'язку з вище викладеним, на особливу увагу заслуговує квест у виді комп'ютерної гри професійного спрямування, програмне забезпечення якої надасть можливість

індивідуально оцінити правильність рішень кожного її учасника під час виконання завдань [4, с. 253].

Таким чином, слід констатувати, що з метою підвищенні рівня професійної підготовки поліцейських і успішного формування їх компетентностей доцільно впроваджувати квести під час проведення, як практичних занять, так і формування завдань для самостійної роботи.

Список бібліографічних посилань

1. Методичні рекомендації з проведення практичних занять у формі поліцейського квесту в закладах вищої освіти, які здійснюються підготовку кадрів для Міністерства внутрішніх справ України та Національної поліції / МВС України, Департамент персоналу. організації освітньої та наукової діяльності, Управління професійної освіти та науки. Київ, 2018. 7 с. URL: https://okor.naiu.kiev.ua/assets/files/MVS/metod_quest.pdf (дата звернення: 08.04.2020).

2. Гриневич М. С. Медіаосвітні квести. *Вища освіта України*. 2009. № 3. 150–156.

3. Кадемія М. Ю. Активізація пізнавальної діяльності студентів на основі використання Web-квестів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2011. Вип. 28. С. 319–323.

4. Христова Ю. В., Христов О. Л. Упровадження квест-технологій навчання у процесі підготовки майбутніх фахівців в закладах вищої освіти МВС України // *Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф.*, 25 квіт. 2019 р. Дніпро : ДДУВС, 2019. С. 252–254.

Отримано 09.04.2020

УДК 378.6

ЧОРНИЙ І. В.,

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0001-6079-1746>;

ПЕРЦЕВА В. А.,

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
 <https://orcid.org/0000-0002-5203-761X>

НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ КУРСАНТІВ ХНУВС НА ПРИКЛАДІ ЖИТТЯ ТА ТВОРЧОСТІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Розглянуто проблему національно-патріотичного виховання майбутніх поліцейських на прикладі життя та творчості великого українського поета Т. Г. Шевченка з урахуванням досвіду кафедри українознавства факультету № 2 ХНУВС.

Ключові слова: національно-патріотичне виховання, гуманітарний блок, поліцейська освіта, експозиція.

Національно-патріотичне виховання – це, поза сумнівом, одна з найважливіших складових поліцейської освіти, адже ідеалом працівника Національної поліції України є не тільки людина, яка має високий рівень галузевого вишколу й професійних навичок, але й особа патріотично налаштована, національно свідомою. Саме таку людину й формують дисципліни гуманітарного блоку (українська мова, історія та культура України, філософія тощо). Проте обмежувати національно-патріотичне виховання курсантів тільки аудиторними заняттями було б неправильним. Існують і різноманітні позааудиторні форми цієї роботи: екскурсії, круглі столи, дискусійні клуби, перегляди українознавчих фільмів та вистав тощо.

Цікавий досвід у цій площині напрацьовано кафедрою українознавства факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ.

Без перебільшення можна сказати, що Тарас Григорович Шевченко є символом України, душою українського народу. Тож не дивно, що саме ця постать стає прикладом вірного служіння рідній землі та її людям. Обминати Шевченка при здійсненні національно-патріотичного виховання молоді просто неможливо. Розуміючи це, науково-педагогічний склад кафедри українознавства факультету № 2 ХНУВС за ініціативи керівництва університету (ректора ХНУВС Д. В. Швеця, першого проректора С. М. Бортника) у 2019 р. до 205-ї річниці від дня народження Кобзаря зафундував меморіальну Шевченківську аудиторію. Стіни аудиторії прикрашають великий портрет Шевченка, прикрашений рушниками, два стенди, присвячені життю та діяльності митця та його образотворчій спадщині, шафи з літературою.

У 2020 р. Шевченківська аудиторія поповнилась великою настінною мапою «Пам'ятники Т. Г. Шевченку в Україні», створеною за ініціативи заступника декана факультету № 2 С. П. Гіренка. Ідея створення мапи була схвалена й підтримана колективом факультету. Кафедра українознавства зібрала цікаві факти про пам'ятники Шевченку. І завдяки зусиллям декана, завідувачів кафедр, викладачів та курсантів ця ідея була втілена в життя. На мапі-схемі показані місця, де встановлені пам'ятники Тарасові Шевченку, подана коротка статистична довідка про вшанування Шевченка в Україні та світі. Курсанти з різних куточків нашої країни зібрали цікаві факти щодо монументів Кобзареві, які встановлено в їх рідних містах та селищах. Таким чином, майбутні поліцейські розширили свій культурний світогляд, набули певний рівень знань з українського народознавства та краєзнавства. Спільними зусиллями було доведено справжність, сучасність й актуальність Тараса Шевченка. Адже й донині українці мають у домівках ікони Шевченка в рушниках і проводять заходи біля монументів Кобзаря, який об'єднує всіх синів та доньок України.

Восени 2019 р. декан факультету № 2 полковник поліції К. Г. Гарбузюк запропонував створити експозицію, присвячену Кобзареві, яка б розширила й доповнила простір Шевченківської аудиторії. Було придбано вітрини для експонатів, що стало неабияким стимулом для подальшого збирання матеріалів. На залик деканату факультету № 2 та викладачів кафедри українознавства відгукнулися усі небайдужі, завдяки чому було отримано велику кількість друкарських видань, картин, поштових листівок, марок, монет та інших ужиткових предметів із зображенням Шевченка. Особливо відзначились тут начальник четвертого курсу, лейтенант поліції С. С. Клименко та його курсанти, внесок яких у створення експозиції є найбільшим. Вони провели серйозну пошукову роботу, знаходячи унікальні речі, які стали справжніми перлинами виставки. Важливим є те, що саме випускники долучилися до цієї благородної справи. Адже, покидаючи рідні стіни, вони залишили по собі добру пам'ять, а разом із тим започаткували добру традицію, якій слідуватимуть інші курсанти ХНУВС.

Тематично експозицію можна поділити на певні частини. Угорі, над вітринами розташовані портрети Кобзаря у різних стилях і техніках виконання (вишивка, карбування, лиття, пірографія, різьблення) та репродукції його відомих картин («Катерина», «Циганка-ворожка»). У першій вітрині представлено основні факти з біографії Т. Г. Шевченка, відомі кожному. Тут розміщено генеалогічне дерево родини поета, зображення хати, де він народився, портрета В. Жуковського, написаного К. Брюлловим, відпускної з кріпацтва, кімнати, у якій жив Тарас під час навчання в Петербурзькій академії мистецтв, копії автопортретів митця та портретів жінок, яких кохав Шевченко, ілюстрації, пов'язані з періодом заслання, фотокопії видання «Кобзаря» 1840 року та «захальвної книжечки», фотографію місця поховання Кобзаря в Петербурзі тощо.

Друга вітрина – «Шевченко у малому й великому» – дає можливість побачити, наскільки значущий Шевченко для українства. У ній зібрані різноманітні експонати із зображеннями Кобзаря та героями його творів. Це монети, купюри, поштові конверти, марки і листівки, значки, керамічні та інші вироби ужиткового мистецтва. Прикрасою другої експозиції стали картини із зображенням українських пейзажів, які подарувала родина Гарбузюків.

У третій вітрині розміщено рідкісні та ювілейні видання «Кобзаря» і різноманітні друковані матеріали про Шевченка та його творчість. Серед них унікальні й ювілейні видання «Кобзаря», подаровані колишніми ректорами ХНУВС, генерал-полковниками міліції О. М. Бандуркою та С. М. Гусаровим, деканами факультетів. Особливу увагу також привертає нарис чеського письменника й поета О. Земека 1933 року видання про життя та творчість видатного співця українського народу. У брошурі вміщено невелику поему автора, присвячену Тарасові Григоровичу.

Успіх у професійній діяльності вимірюється ще й тоді, коли ти пишаєшся своєю роботою, створюєш те, що необхідне тобі й іншим, бачиш результат своєї праці. Спільними зусиллями й з величезним бажанням викладачі та курсанти факультету № 2 ХНУВС це довели під час створення Шевченківської аудиторії та виставкової експозиції, присвяченої Т. Г. Шевченку. А завдяки креативному підходу та свіжому погляду колективу факультету велика кількість текстів, образів, предметів з ім'ям Кобзаря отримали в ХНУВС друге життя й сприятимуть формуванню у майбутніх поліцейських відчуття причетності до величної постаті геніального сина українського народу.

Список бібліографічних посилань

1. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

Отримано 15.04.2020

Секція 6

НАУКОВІ ПРАЦІ КУРСАНТІВ, СТУДЕНТІВ, СЛУХАЧІВ МАГІСТРАТУРИ

УДК 351.74.08

БАЛАНДІН А. М.,

курсант 3 курсу факультету № 1

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг)

Науковий керівник:

Цуркан О. П.,

т.в.о. завідувача кафедри тактико-спеціальної підготовки

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг);

 <https://orcid.org/0000-0002-0273-1902>

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ВІДМІННОСТЕЙ У ЗАСТОСУВАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ НАЦІОНАЛЬНОЮ ГВАРДІЄЮ УКРАЇНИ ТА НАЦІОНАЛЬНОЮ ПОЛІЦІЄЮ УКРАЇНИ

В статті розглянуті окремі особливості застосування спеціальних засобів поліцейськими та військовослужбовцями національної гвардії України. Проаналізовано нормативно-правові акти, що регламентують порядок та умови в яких застосовуються спеціальні засоби. Надано пропозиції щодо подальшого усунення прогалин в законодавстві, що стосуються відмінностей в застосуванні спеціальних засобів правоохоронцями.

Ключові слова: спеціальні засоби, поліцейський, військовослужбовець, поліція, національна гвардія, публічна безпека та порядок.

На сучасному етапі державотворення Міністерством внутрішніх справ України прийняте рішення про залучення двох споріднених підрозділів відомства, а саме Національної поліції та Національної гвардії до спільних дій в підтриманні законності, що знайшло своє відображення в прийнятому Наказі від 10 серпня 2016 року № 773, що закріплює Порядок визначення механізму організації взаємодії у сфері забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку, який діє у мирний час, за винятком періоду надзвичайного стану.

Взаємодія між НГУ та Національною поліцією України здійснюється в межах, визначених законодавством, у тому числі Порядком, а саме шляхом:

- спільного патрулювання нарядами вулиць, площ, парків, скверів, вокзалів, аеропортів, морських та річкових портів, інших публічних (громадських) місць;

- забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових та спортивних заходів, а також під час заходів у публічних (громадських) місцях за участю осіб, щодо яких здійснюється державна охорона;

- проведення спільних заходів з метою стабілізації оперативної обстановки в разі її загострення в межах території однієї чи декількох адміністративно-територіальних одиниць [1].

І хоча представники обох силових відомств мають в своєму розпорядженні майже однаковий перелік спеціальних засобів, якими користується їх особовий склад, однак іноді бійці Національної гвардії України відповідно до нормативно-правових актів часом обмежені у застосуванні заходів примусу.

Так, за інформацією наведеною О.В. Кузьменко та С.О. Островським, 16 березня 2017 року в Луцьку невідомі здійснили напад на посольство Польщі. А 17 вересня невідомі

демонстранти з антиросійськими гаслами здійснили «напад» на посольство Російської федерації в Києві. Сумарний збиток, завданий будівлі та іншому майну посольства оцінюється на загальну суму понад 18,8 млн рублів. Та в обох випадках порушників затримала Національна поліція, яку викликали військовослужбовці Національної гвардії України [2, с. 20].

Зазначений факт може бути наслідком заборони застосування спеціальних засобів передбаченим п.п.2 п. 6 Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань:

- у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосовувати зазначені засоби проти правопорушників [3].

Детально вивчаючи порядок застосування спеціальних засобів поліцейськими таких заборон в Законі України «Про Національну поліцію» нами не знайдено. До того ж законодавцем не визначено, яким чином діяти військовослужбовцям НГУ у випадку раптового нападу на об'єкти дипломатичних представництв та консульських установ, якщо застосування спеціальних засобів на таких об'єктах заборонено, крім випадків надходження офіційної згоди.

Саме тому можемо дійти висновку, що співробітники Національної поліції України при застосуванні спеціальних засобів не мають обмежень щодо місць, де заборонено застосування останніми спеціальних засобів на відміну від повноважень військовослужбовців Національної гвардії України, що спонукає до подальших кроків, а саме:

1. Внесення змін до Правил застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань, затверджених Кабінетом міністрів України від 20 грудня 2017 року № 1024 стосовно заборони застосування спеціальних засобів до кола осіб, на яких розповсюджується дипломатичний чи консульський імунітет, а не у приміщеннях і на земельних ділянках, що належать до таких установ;

2. Залучення представників Національної поліції України до співпраці та спільного несення служби із військовослужбовцями Національної гвардії України для забезпечення безпеки та порядку на території дипломатичних та консульських установ інших держав до моменту усунення зазначених прогалин в законодавстві.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Порядку організації взаємодії Національної гвардії України та Національної поліції України під час забезпечення (охорони) публічної (громадської) безпеки і порядку : Наказ МВС України від 10.08.2016 № 773. *Офіційний вісник України*. 2016. № 77. Ст. 103.

2. Кузьменко О. В., Островський С. О. Особливості організації взаємодії Національної гвардії України з правоохоронними органами. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2017. № 27. С. 18–21.

3. Правила застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових завдань : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 № 1024. *Офіційний вісник України*. 2018. № 3. Ст. 30.

Отримано 15.04.2020

УДК 378(374.1)

БИЧКОВ С. В.,

курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців для
Національної поліції України Луганського державного
університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк)

Науковий керівник:

Литвинов О. М.,

доктор юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін
Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);

 <https://orcid.org/0000-0002-2257-2224>

ДО ПИТАННЯ ГРОМАДЯНСЬКО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ В КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ

Ситуація, в якій опинилася наша країна, є надзвичайно важкою, що особливо гостро відчувається в Луганській і Донецькій областях, тобто в зоні проведення Операції об'єднаних сил. У цій ситуації більш вагомого і більш конкретного змісту отримали поняття «Батьківщина», «Патріотизм», а також «Право» і «Права людини», які напряду є пов'язаними з поняттям «Правова держава». Після подій 2014 року зовсім по-іншому стали сприйматися і багато положень Конституції України, зокрема Ст. 1, де визначено, що наша держава є «правовою і соціальною» [1]. Для багатьох нинішніх курсантів ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка (зокрема і для мене) ті події багато чого змінили в житті і вплинули на вибір майбутньої професії, яка буде пов'язана із захистом держави і свого народу. Цей вибір був свідомим, тим більш, що важкість зазначеної ситуації посилюється як зовнішніми чинниками, так і внутрішніми, і питання служіння своїй державі не завжди отримує позитивну відповідь, у тому числі і у частини молодих людей. Як показують споглядання і вибіркові опитування своїх колег-курсантів, такі представники сучасної молоді мають досить низький рівень правової свідомості. Це дозволяє зробити попередній висновок про взаємозв'язок завдань громадянсько-патріотичного виховання і формування правової свідомості сучасної молоді.

Актуальність цієї теми полягає в тому, що курсанти вишів МВС самі потребують підготовки в цьому напрямку для майбутньої роботи в Національній поліції та інших правоохоронних органах. Проблема полягає, на мою думку, у тому, що більшість курсантів не мають чіткого бачення національної ідеї, яка в сучасному розумінні є пов'язаною з громадянством. До того ж, значний вплив на свідомість молодих людей на Донбасі, у тому числі і курсантів, має оточуюче середовище, оскільки серед населення велику вагу мають міфи радянських часів, які сприймаються некритично. У «Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України № 1038 від 29.07.2019 р.) відзначається, що «на сучасному етапі розвитку України, коли існує пряма загроза денаціоналізації, втрати державної незалежності та потрапляння у сферу впливу іншої держави, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді» [2]. У цьому документі слід звернути увагу, що йдеться про формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей, і серед головних якостей, які мають у нього бути, це також участь у громадсько-політичному житті країни, повага до прав людини і верховенство права. Тому можна ще посилити висновок про єдність національного (у сучасному світі розуміється насамперед як громадянське) патріотизму та правової свідомості, і необхідності таких якостей у майбутніх правоохоронців. Таким чином питання про національну ідею і гасла про тих чи тих героїв

потребує доброї підготовки з історії держави і права України, логіки і мовних навичок, особливо з риторики.

Коли кожен має свою думку – це ознака демократії, але думки та ідеї, що призводять до послаблення або руйнування держави у своєму здійсненні стають протиправними. Це і суто споживацькі думки, які мають великий вплив і заважають виконанню своїх обов'язків правоохоронцями, це також нерозуміння значущості дотримання прав людини і погані вчинки стосовно інших людей. У цей ряд можна поставити і спрощене та однозначне тлумачення історичних подій і значення історичних постатей. Оскільки це має часто дуже напружений вигляд і стає причиною суперечок, на мою думку, доцільно було б виділити окремі години в навчальному процесі на яких курсанти могли б обговорювати історичні події минулих років, події сучасності, проводити між ними паралелі маючи достатньо об'єктивної інформації. Аналізуючи спілкування молоді, помітно що молодь або взагалі не цікавиться подібними питаннями або зовсім не володіє інформацією і дискусія швидко переростає в елементарну сварку з образами. А на такі заняття курсанти заздалегідь можуть готувати матеріал, і тоді могли б навчитись грамотно вести дискусію підкріплюючи її об'єктивною інформацією. Такі, та деякі інші способи спілкування [3], можуть сприяти вирішенню визначеної проблеми.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 19.04.2020).

2. Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641 : Наказ МОН України від 29.07.2019 № 1038 // Міністерство освіти і науки України : офіц. сайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/uploads/public/5d5/279/7ca/5d52797ca746c359374718.pdf> (дата звернення: 19.04.2020).

3. Національно-патріотичне виховання дітей і молоді / Н. М. Богомоллова, О. В. Князева. М. Г. Коротюк та ін. ; за заг. ред. С. В. Петкова. Київ : ОВК, 2016. 148 с.

Отримано 24.04.2020

УДК 159.944.4.019.4:351.74.08

БОНДАР А. П.,

курсант 2 курсу факультету № 1

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг)

Науковий керівник:

Цуркан О. П.,

т.в.о. завідувача кафедри тактико-спеціальної підготовки

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Кривий Ріг);

 <https://orcid.org/0000-0002-0273-1902>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Стаття присвячена питанням вдосконалення психологічної стійкості майбутніх поліцейських. Проведено аналіз стрес-факторів екстремальних ситуацій. Запропоновано створення спеціальних умов для формування та підвищення психологічної стійкості під час професійної підготовки поліцейських, зокрема в закладах вищої освіти.

Ключові слова: поліцейський, підготовка, психологія, курсант, умови, екстремальна ситуація.

Україною чітко обрано шлях євроінтеграції, шлях правової, незалежної та демократичної держави. Держава має на меті стати країною європейського зразка, а тому й

проводить низку реформ, і реформування правоохоронного інституту не є виключенням. Підрозділи поліції чи не найбільше взаємодіють з громадянами, а тому повинні мати психологічну стійкість до стресових ситуацій з котрими доводиться стикатися ледь не щодня.

Результати досліджень психологів показують, що такі фактори, як ненормований робочий день, постійний контакт з асоціальними елементами, необхідність повної віддачі психічних і фізичних сил під час припинення злочинів, знижують функціональні резерви організму до їх повного виснаження. Отже, тривала дія стресогенних факторів, наявність постійної загрози життю, висока ймовірність травмування, поранення або загибелі висувають високі вимоги не тільки до рівня професійної підготовленості, а й до психологічних якостей особистості, що обумовлює психічну готовність до діяльності в екстремальних умовах [1, с. 487-583].

Одним з головних завдань професійного навчання курсантів у закладах вищої освіти МВС України має стати впровадження системи формування в них вмінь та навичок психологічної саморегуляції в конфлікті та постконфліктної релаксації, збагачення особистісного ресурсу протистояння провокаційному конфліктному спілкуванню, оволодіння майбутніми поліцейськими поведінковими конструктивними та безпечними стратегіями поведінки та оптимізації міжособистісних стосунків. І на нашу думку, увагу слід звернути на початок формування, становлення курсанта, як офіцера поліції, адже саме з курсантських років закладається фундамент майбутнього офіцера Національної поліції України.

Діяльність правоохоронців здебільшого потребує знань саме правового характеру, але й знання саме з блоку психології не будуть зайвими. Зміст освіти майбутніх слідчих, працівників карного розшуку та превенції включає конфліктологічні знання в межах вивчення дисциплін як правового, так і психологічного циклів, а саме: професійно-психологічна підготовка, юридична психологія, соціальна психологія, конфліктологія та ін. Варто зазначити, що конфліктологічна підготовка майбутніх працівників поліції сьогодні є достатньо важливим компонентом їх загальної професійної готовності до ефективної діяльності в умовах різноманітних конфліктних ризиків. Саме тому, метою освітньої діяльності сучасного ЗВО МВС має стати системна підготовка фахівця з високим рівнем компетентності управління професійними конфліктами конфліктогенному середовищі [2].

Служба в органах поліції є однією з багатограних та надзвичайно відповідальних видів професійної діяльності, що пред'являє до поліцейського різноманітні вимоги. І крім того, практика правозастосування вимагає нормативного закріплення категорій, які визначають порядок проходження служби в органах Національної поліції. У свою чергу нормативна база МВС України у сфері службової та первинної підготовки приділяє достатню увагу підвищенню рівня знань, умінь та навичок поліцейських, але приділяється недостатня увага способам та методам покращення професійних якостей поліцейських і, як наслідок, страждає ефективність підготовки до дій в штатних, а тим більше у екстремальних ситуаціях.

Особлива увага у системі професійної підготовки приділяється знанням, умінням та навичкам, однак зовсім не приділяється увага розвитку психофізичних показників, які саме і формують ті самі уміння і навички, які так потрібні поліцейському.

Як показує практика, в екстремальних умовах поліцейський намагається подолати не наслідки екстремальних умов, а вплив стрес-факторів даної екстремальної ситуації. У свій час, підготовка до дій в екстремальних ситуаціях, що зазначена у тому ж наказі МВС від 26 січня 2016 року № 50, повинна розглядатися не лише у отриманні знань, умінь та навичок, а відпрацьованому до автоматизму у поліцейських стійкості до стрес-факторів екстремальних ситуацій, що б поліцейський зміг їх перебороти та використати набуті на заняттях з професійної підготовки вміння та навички і не було того зупиняючого чинника, що зупиняє поліцейського.

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити позитивним факт наявності таких нормативно-правових актів як Накази МВС від 26 січня 2016 року № 50 та від 06 лютого

2019 року № 88 [3, 4], що в поєднанні дають досить сильний комплекс правових норм, які застосовують, як для підготовки майбутніх працівників практичних підрозділів, так і для діючих співробітників.

Ми вважаємо, що для вдосконалення психологічної стійкості майбутніх поліцейських, в ЗВО МВС України доцільним було б запровадити «кімнати формування психологічної стійкості» на кшталт кімнати «огляду місця події», але тільки в цій кімнаті створити умови, що поступово будуть підвищувати рівень стресу у людини: фото з місць кримінальних правопорушень, місць скоєння дорожньо-транспортних пригод, імітація плям крові та пострілів в закритому приміщенні тощо.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка А. М., Землянская Е. В. Психология керівника : монографія. Харків: Золота миля, 2013. 720 с.
2. Гіренко С. П. Практична конфліктологія : навч. посіб. Харків : Харків. нац. ун-т внутр. справ, 2010. 176 с.
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 21.01.2016 № 50. *Офіційний вісник України*. 2016. № 22. Ст. 42.
4. Про затвердження Порядку організації системи психологічного забезпечення поліцейських, працівників Національної поліції України та курсантів (слухачів) закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських : Наказ МВС України від 06.02.2019 № 88. *Офіційний вісник України*. 2019. № 30. Ст. 240.

Отримано 15.04.2020

УДК 351.74

БОНДАРЕНКО О. С.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Москалець А. П.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ФАКТОРИ ВПЛИВУ, ЯКІ МОЖУТЬ ВПЛИВАТИ НА ВЛУЧНІСТЬ СТРІЛЬБИ, ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ КУРСАНТАМИ ЗВО ВПРАВ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ

Вогнева підготовка має бути однією з основних дисциплін тактичної підготовки поліцейського. Заняття з вогневої підготовки мають проводитися не рідше, ніж два рази на тиждень.

Ключові слова: *поліцейський, курсант, вогнева підготовка, фактори, зброя.*

Сьогодні актуальною є проблема загострення криміногенної ситуації в Україні, посилення боротьби зі злочинністю, що обумовлює більш активну протидію злочинного елемента заходам правоохоронних органів. Становище погіршилось з веденням війни на Сході України, а факти незаконного потрапляння до рук злочинців зброї, зокрема незаконної, зростає з кожним днем. Як зловмисники, так і злочинні угруповання все частіше загрожують співробітникам поліції, здійснюють напади на них, у тому числі збройні, що загрожують їхньому життю та здоров'ю, трапляються випадки заподіяння шкоди здоров'ю поліцейського або позбавлення його життя.

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію», саме у ст. 42 регламентується, що поліція під час виконання повноважень уповноважена застосовувати

вогнепальну зброю, причому ст. 46 Закону доповнює, що її застосування можливе лише у виняткових випадках. Слід враховувати, що поліцейський уповноважений на застосування і використання вогнепальної зброї лише за умови, що він пройшов відповідну спеціальну підготовку – вогневу підготовку [1] та має відповідний дозвіл на носіння, застосування та використання вогнепальної зброї.

Вогнева підготовка – це комплекс заходів, спрямований на вивчення поліцейським основ стрільби з вогнепальної зброї, правомірності її застосування (використання) і вдосконалення навичок безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, із різних положень, в обмежений час, у русі тощо [2, с. 110].

Дослідники стрілецької справи, а також науковці, зокрема, Афанасьєв В. В. та Мокреєв В. І. поділяють всі фактори, які впливають на влучність стрільби, на чотири групи:

1. Зовнішні фактори: атмосферні умови (зміни температури, тиску, швидкості і напрямку вітру), місцевість, на якій ведеться стрільба. Наголосимо, що влучність стрільби на великі і середні відстані обумовлюється зовнішньо-балістичними чинниками, а також точністю визначення вихідних даних. Вплив місцевості на влучність пострілу визначається двома аспектами: при розміщенні цілі значно вище або нижче горизонту зброї необхідно вносити поправку на кут місця цілі, що при стрільбі на середні і великі відстані може дати значну погрішність при внесенні поправок; місцевість впливає на влучність стрільби кулемета через так зване звалювання зброї, а також через різний вплив різноманітних ґрунтів.

2. Фактори, що визначають якість набоїв: точність виготовлення окремих елементів патрона, точність спорядження патрона, фізико-хімічні властивості пороху. Для влучності стрільби рекомендується використовувати патрони однієї партії, оскільки вони менше відрізняються один від одного по фактичним розмірам і масам їх елементів і, як наслідок, дають менші коливання початкової швидкості.

3. Фактори, що залежать від зброї: точність її виготовлення, знос, несправність, віддача, розташування центра ваги, вібрація ствола, вплив прицільних пристосувань. Купчастість стрільби визначається тільки властивостями зброї. Особливості будови кожного виду зброї у більшій або меншій мірі репрезентуються на характері та величині розсіювання. Щодо впливу зносу зброї на влучність стрільби, то в процесі експлуатації зброї вона може значно погіршитись.

4. Фактори, що залежать від стрільця: складання зброї та підготовка її до стрільби, приготування до стрільби, прицілювання, здійснення пострілу, визначення поправок [3, с. 71]. Разом з тим зауважимо, що особисті якості стрільця дуже суттєво впливають на влучність стрільби у всіх випадках, особливо у разі стрільби з індивідуальної зброї. Одна і та сама зброя в руках різних стрільців може давати різну влучність. У цьому разі для досягнення відмінних результатів в процесі стрільби важливе значення має ґрунтовне вивчення прийомів стрільби, правил ведення стрільби в бою, а також систематичне тренування.

Щодо розвитку здібностей стрільби то їх потрібно постійно розвивати та вдосконалювати, адже вогнева підготовка потребує систематичної тренуваності. За відсутності можливості постійно відпрацьовувати та вдосконалювати свої навички, у стрільця погіршується результативність.

Отже, вогнева підготовка має бути однією з основних дисциплін тактичної підготовки поліцейського. Заняття з вогневої підготовки мають проводитися не рідше, ніж два рази на тиждень. Під час практичних занять майбутні поліцейські повинні відпрацьовувати вправи зі стрільби на різних зразках зброї, яка на сьогодні стоїть на озброєнні Національної поліції. Лише за таких умов, можливо систематизувати отримані теоретичні знання та поєднати їх з подальшим практичним застосуванням зброї, при цьому першочерговим є практичні заняття з вогневої підготовки.

Таким чином, засвоєння курсантами факторів, які впливають на влучність стрільби, під час вогневої підготовки має неабияке значення для подальшого оволодіння навичками стрільця, працюючи в правоохоронних органах. До того ж, систематичне тренування і поглиблення досвіду у цій сфері має на меті доведення до автоматизму власних дій в процесі стрільби, поєднане з холоднокрівністю та міцною рукою.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Лопасева О. М. Сучасний підхід до навчання поліцейських діям в екстремальних умовах. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 1. С. 110–112. URL: http://lsej.org.ua/1_2018/31.pdf (дата звернення: 04.04.2020).
3. Тробюк В. І. Методичні рекомендації щодо викладання вогневої підготовки в підрозділах Державної прикордонної служби України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія «Педагогіка»*. 2015. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadped_2015_4_18.pdf (дата звернення: 04.04.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 345.71

БУНТОВА К. О.,

курсант ДР-744

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Бублик Н. С.,

старший викладач кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

РЕФОРМА МВС ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ПРОЦЕСУАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

Основні аспекти реформування системи МВС до сучасного законодавства.

Результати такої реформи – позитивні зміни в роботі поліції та адвокатів. Пристосування процесуального законодавства до нових змін.

Ключові слова: поліція, реформа, МВС, юрист.

Україна за останні декілька років пережила багато реформ, не виключенням стало і реформування правоохоронних органів. Попри те, що з'явилась — патрульна поліція, великих змін зазнала процесуальна складова в роботі органів досудового розслідування та кримінальної поліції. Кримінально-процесуальний кодекс, значно обмежив права та можливості слідчих та оперативних працівників. Слідчий, майже всі свої дії погоджує з прокурором, а тому є дуже процесуально залежним від останнього, а оперативні працівники – не можуть проявляти ініціативу для проведення певних дій (тепер всі процесуальні дії проводяться виключно за дорученням слідчого). Однак, незважаючи на таку ускладнену роботу, працівники Національної поліції виконують свою роботу сумлінно і випадки порушення прав і свобод підозрюваних/затриманих/заарештованих — майже не порушуються.

В умовах сьогодення, юристи, які надають безоплатну первинну правову допомогу значно більше уваги приділяють порушенню законодавства, складенню процесуальних документів тощо. Така реформа, спонукала адвокатів, які безкоштовно надають свою допомогу, не просто бути формально присутнім, а дійсно виявляти порушення, роз'яснювати права затриманих та допомагати їм в складних ситуаціях [1].

Через надання такої допомоги, значно збільшилась кількість скарг та заяв на працівників поліції, а отже і збільшився об'єм роботи. Злочинці, які дійсно винні в вчиненні певного кримінального правопорушення, намагаються уникнути відповідальності і скаржаться на дії чи бездіяльність оперативних працівників, на незаконне затримання та недостатню кількість зібраних доказів слідчими. Це являє собою вагомий мінус у роботі, адже більша кількість затриманих звертаються до прокуратури з подібними скаргами/заявами. Однак, такі заходи слугують контролем за роботою поліції і при виявленні порушень реагують на них, з метою недопущення подібних ситуацій у майбутньому [1].

Влітку 2020 року, вступить в силу Закон України про ведення нової служби – дізнання. Через велику кількість кримінальних проваджень і велику завантаженість органів досудового розслідування, дізнання візьме під свою юрисдикцію значну кількість проступків. В такий спосіб, час розслідування кримінальних проваджень скоротиться і дасть змогу швидше затримати правопорушника [2].

Також, реформуючи систему МВС, діяльність працівників поліції у частину недопущення отримання неправомірної вигоди покладена як декілька підрозділів, це зумовлено тим, що раніше більша частина діяльності правоохоронців спрямовується не на виконання покладених на них обов'язків, а на самозабезпечування й особисте збагачення керівників усіх рівнів шляхом протиправного позбавлення співгромадян належної їм власності. Крім того, украй розгалуженою стала система внутрішньої корупції з практикою «тарифів», що охопила практично всі сфери діяльності працівників ОВС, – від надання відпустки або вихідного до отримання чергового звання, посади чи відомчої відзнаки [1].

Підсумовуючи вищевикладене, слід зауважити, що проведена реформа зробила колосальну роботу і її наслідки мають як позитивні, так і негативні аспекти. Проте, через складну ситуацію в країні спочатку з державою — агресором, а потім з введеними заборонами через карантин, слід більше зосередитися на запобіганні тим ризикам, які можуть постати в будь який момент.

Список бібліографічних посилань

1. Реформа системи органів внутрішніх справ: аналіз державних рішень // МЦПД : сайт. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/17_11_reforma_mvs_s.pdf (дата звернення: 17.04.2020).

2. Пукало Р. Реформа правоохоронної системи: загубили слідство // ZN,UA : сайт. 11.12.2015. URL: https://dt.ua/internal/reforma-pravoohoronnoyi-sistemi-zagubili-slidstvo-_html (дата звернення: 17.04.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 351.74/76:355/359

БУНТОВА К. О.,

курсант ДР-744 Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ;

ОВСЯНІК А. В.,

курсант ДР-744 Дніпропетровського
державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Москалець А. П.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ РІВНЯ МЕДИКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС НЕСЕННЯ СЛУЖБИ

Напрями вдосконалення та відпрацювання медико-тактичної підготовки при навчанні поліцейських. Дані знання є важливими та необхідними під виконання службових обов'язків.

Ключові слова: медико-тактична підготовка, допомога, поліцейський, напрями вдосконалення.

В умовах сьогодення вчиняється дуже велика кількість правопорушень, а тому робота поліції є вкрай необхідною для затримання злочинців. Однак, через велику кількість зброї (холодної та вогнепальної) дедалі частіше затримання відбуваються з застосування фізичної сили, спеціальних засобів чи вогнепальної зброї, що в свою чергу призводить до травмувань

та поранень як поліцейських так і правопорушників. Поліцейські зобов'язані невідкладно надавати медичну допомогу особам, які її потребують. Завдяки спеціальній медико-тактичній підготовці поліцейські можуть раціонально розподілити силу та наявні медичні ресурси для порятунку життя, при цьому не ризикуючи власною безпекою.

Найбільшою проблемою, яку необхідно подолати є психологічний страх та раптова розгубленість в екстремальній ситуації. Під час навчання поліцейські отримують необхідні медичні навички, які обов'язково потрібно відпрацювати до автоматизму, адже в реальній ситуації часу відведеного на порятунок життя обмаль і тому кожна секунда є вирішальною.

Дуже важливо для вдосконалення навчання, під час проведення занять та вивченні теоретичної частини медико-тактичної підготовки залучати не просто викладачів, а спеціалістів в даній сфері, які точно знають як діяти в кожній ситуації відповідно до Протоколів. Фаховими спеціалістами можуть бути медики міжнародного рівня, інструктори з тактичної медицини та працівники спецпідрозділів, які мають відповідний досвід. Вони можуть завдяки асоціаціям, порівнянням донести інформацію та навести приклади з власного життя про тактику дій та надання медичної допомоги в реальних ситуаціях.

Також, напрямом вдосконалення навчання є залучення мультимедійних приладів та демонстрація відео [1]. Переглядаючи відео, де є дії працівників поліції під час несення служби можливо проаналізувати та знайти помилки, або ж навпаки – побачити чітко відпрацьовану медико-тактичну допомогу [2].

Кожен з шляхів вдосконалення такої допомоги служить важливою складовою під час несення служби, адже кожна ситуація особлива і залежить від безлічі факторів. Наприклад: місця події, пори року, часу доби, присутності сторонніх осіб, статті і віку потерпілого, наявності напарника та кількості медичних ресурсів. При наданні допомоги обов'язково враховувати фізіологію людини та дотримуватись прав потерпілих.

Для підготовки поліцейських до несення служби, слід більше часу приділяти практичній складовій навчання. Також, необхідно відпрацьовувати час виконання завдання. Хоча і точних нормативів немає, але час виконання є важливим і швидкість та якість виконання може врятувати життя.

Для відпрацювання відповідних знань та вдосконалення тактико-медичної допомоги при несенні служби слід залучати поліцейських, які проходять навчання спільно з іншими поліцейськими, які вже мають відповідні знання та досвід та дії яких, можуть стати прикладом.

В нашій країні, обмін досвідом в різних сферах життя є дуже актуальним. Не оминуло це і Національну поліцію. Для надання допомоги слід обмінюватись інструкторами з тактичної медицини, які будуть в подальшому будуть ділитися отриманим досвідом.

Отже, шляхи вдосконалення тактико-медичної підготовки поліцейських під час несення служби, залежать насамперед від самого поліцейського, від його психологічної готовності діяти в екстремальних умовах та наявністю отриманих знань під час навчання та проходження відповідних курсів. Для підвищення рівня підготовленості поліцейських слід відпрацьовувати тактику дій до автоматизму, аналізувати діяльність підрозділів, обмінюватись досвідом, а також навчитись розподіляти ресурси, оцінювати ситуацію, враховувати фізіологію та інші фактори.

Список бібліографічних посилань

1. Правове забезпечення інформаційної діяльності в Україні / В. Горобцов, А. Колодюк, Б. Кормич та ін. ; ред. І. С. Чиж ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, НАН України, Держ. комітет телебачення і радіомовлення України. Київ : Юрид. думка, 2006. 384 с.
2. Професійна програма первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліцію на посади поліцейських (інспекторів) патрульної поліції // Одеський державний університет внутрішніх справ : сайт. URL: <http://oduvs.edu.ua/wp-content/uploads/2018/05/Profesiina-programa-pershopochatkova-patrul-onovleno-07.02-druk.pdf> (дата звернення: 02.04.2020).

Отримано 06.04.2020

УДК 351.75

ГЕРАСИМОВ А. Є.,

курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Токар А. А.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ. ВІДМІННОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ І ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ, ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

В Україні існує спеціальні правила щодо застосування фізичної сили, якими регламентуються правоохоронці при виконанні своїх безпосередніх повноважень, покладених на них законом. Поліцейський може застосовувати певні заходи для припинення та профілактики правопорушень, а саме: примусові та превентивні.

Нормативні документи, які регламентують застосування спеціальних засобів, заходів фізичного впливу, вогнепальної зброї під час виконання службових обов'язків та спеціальних операцій, отримали назву «Основних принципів застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами з підтримки правопорядку», прийнятих восьмим Конгресом ООН про попередження, профілактику та припинення правопорушення і затверджених резолюцією Генеральною Асамблеєю ООН 40/146 від 13 грудня 1985 р.

Якщо звернутися до Декларації про поліцію, ухваленої рішенням Асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 р., сутність діяльності поліцейських вбачається у захисті громадян та суспільства від насилля, пограбування та інших суспільно небезпечних дій. Особлива увага звертається на пріоритетність поглибленої професійної підготовки персоналу поліції із соціальних проблем, демократичних прав і свобод людини [1].

Порядок та вимоги щодо застосування заходів примусу: фізичної сили та використання спеціальних засобів. Ці прийоми повинні впливати на правопорушника так, щоб він таким чином припиняв свої протиправні діяння.

Що має ураховуватися поліцейським при застосуванні фізичної сили: націленість на підтримку правопорядку; спрямованість на захист життя громадян; мінімальність збитку, що спричиняється; диференційованість характеру та тяжкості засобів, що використовуються; гуманізм та гідність до громадян.

Застосування фізичної сили як один із видів примусових поліцейських засобів Національної поліції може використовуватися: у разі загрози життю чи здоров'ю поліцейського або інших громадян; для припинення правопорушення таким чином, щоб мінімальним об'ємом застосованої фізичної сили зробити максимальний ефект: припинити правопорушення та, якщо треба, затримати злочинця; якщо в застосуванні інших поліцейських заходів не має сенсу (Якщо, наприклад, особа починає на вас агресивно нападати, то ніякий превентивний захід не вирішить цю ситуацію).

Після застосування фізичної сили поліцейський зобов'язаний повідомити про це свого безпосереднього керівника, а той в свою чергу – відповідного прокурора, якщо застосування цього заходу призвело до завдання особі легких, середніх або тяжких тілесних ушкоджень [2].

Після повідомлення йде процедура розгляду цієї ситуації та вирішення питання щодо правомірності дій поліцейського: чи можна було застосувати інші заходи, щоб припинити дане правопорушення. Якщо – ні, то претензій до поліцейського немає і його дії вважаються найбільш раціональними та пропорційними в даному випадку. Якщо ж навпаки, то

правоохоронець понесе певну відповідальність і може за це сісти до в'язниці та отримати зобов'язання щодо виплати компенсацій особі, проти якої він застосовував цей захід.

Якщо ж наших поліцейських порівняти з американськими, то можна зрозуміти, що перелік випадків із застосуванням фізичної сили, вогнепальної зброї та спеціальних засобів набагато ширший, ніж в Україні. Наприклад, у них не існує заборони на застосування цих заходів проти жінок з явними ознаками вагітності, осіб немолодого віку, ніде це не закріплено [3].

Але, водночас, вони мають право на застосування фізичної сили та вогнепальної зброї та спеціальних засобів, якщо впевненні в доцільності цього заходу. Відомі неодноразові випадки вбивства дітей та малолітніх осіб, які просто випадково з'явилися в темну пору доби на вулицях міста з іграшковою зброєю в руках [4].

Як вказує Сергій Лук'янчук у своїх статті «Смертельна сила» зазначає, що у США існує такий термін «смертельна сила» - це один із видів примусу, при застосуванні якого діяння поліцейського можуть привести до каліцтва або навіть смерті правопорушника. Правоохоронець Сполучених штатів Америки також має право застосувати її, якщо у нього була достатня підстава (probable cause) вважати, що підозрювана особа спроможна нанести серйозні тілесні ушкодження йому чи іншим громадянам [5].

Застосування незаконного насильства з боку «наної» патрульної поліції патрульні пов'язують із значними психоемоційними навантаженнями, які призводять до професійної деформації та вигорання. За таких умов поліцейські перебувають у стресовому стані та інколи дають вихід емоціям через перевищення повноважень. Також патрульні підкреслили, що довіра з їх боку до психологічної служби була б вищою, а робота психологів ефективнішою, якщо б ці фахівці не були у штаті патрульної служби, а були незалежні від поліції. Внаслідок відсутності дієвої системи психологічного супроводу правоохоронців, останні вимушені шукати підтримку один у одного, або ж знаходити позитив у роботі [6].

Таким чином, можна зробити висновок, що законодавства США і України зовсім різні за своєю системою. Мають різноманітні підстави та вимоги щодо застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Якщо законодавство США робить акцент на збереженні життя і здоров'я поліцейського, то законодавство України спрямоване на підтримання безпеки громадян, включаючи самих злочинців та правопорушників. Тобто правоохоронці нашої держави мають дуже малі повноваження, громадяни можуть маніпулювати ними як хочуть, мотивуючись тим, що поліцейські дуже обмежені у своїх правах та будуть відповідати перед законом у випадку чого. У той час, як в Америці – навпаки, громадяни знають про неабиякі можливості поліцейських, які при найдрібнішій підозрі або порушенні можуть застосувати фізичну силу, вогнепальну зброю та спеціальні засоби.

Отже, на нашу думку, українські поліцейські повинні мати більше прав у сфері застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї для підтримання громадського порядку та протидії злочинності, бо від здоров'я та життя правоохоронця залежить стан певної території, за яку він відповідає. Поліцейські повинні мати право на нормальну самооборону та розширення переліку підстав для захисту себе та інших громадян. А то виходить, що правоохоронець перед тим, як захистити застосувати примусовий захід, повинен бути впевненим у цьому, щоб потім прокурор не мав претензій до нього. Через деформування психіки поліцейського можна побачити, що іноді вони перевищують свої повноваження або просто губляться через хвилювання. В даний час актуальність і питома вага психологічних знань і технологій, що застосовуються в роботі з персоналом поліції, помітно перевищили частку психологічних знань і експертиз, використовуваних при вирішенні проблем боротьби зі злочинністю та розкритті злочинів. Також, проведення регулярних тренувань особового складу Національної поліції на реакцію та швидкість мислення правоохоронців, розробивши спеціальні програми та фабули, буде розвивати швидкість їх реагування в залежності від ситуації, яка склалася, а також за допомогою цього поліцейський здійснюватиме найбільш раціональний, безпечний захід. Цілковите аналізування та обговорення помилок після тренування допоможе робити вибір швидше, правильніше та доречніше.

Список бібліографічних посилань

1. Декларація про поліцію : від 08.05.1979 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 21.02.2020).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 21.02.2020).
3. United Nations Criminal Justice Standards for Peace-keeping Police // United Nations Civilian Police Handbook. New York, October 1995. URL: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_criminal_justice_standards_for_UN_police.pdf (дата звернення: 25.02.2020).
4. Rules of Engagement for the Police Component. United Nations Transitional Administration in East Timor, 2001. URL: <https://www.bocsar.nsw.gov.au/Documents/r59.pdf> (дата звернення: 23.02.2020).
5. Лук'янчук С. Смертельна сила. Чому поліція США не вагаючись стріляє у правопорушників: стаття // TEXTY.ORG.UA : сайт. 22.02.2016. URL: <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/65476> (дата звернення: 20.02.2020).
6. Неналежне поводження в діяльності Національної поліції України: прояви, поширеність, причини : аналіт. звіт // Council of Europe : сайт. URL: <https://rm.coe.int/ill-treatment-in-police-final-ukr/16808b17ee> (дата звернення: 23.02.2020).

Отримано 23.03.2020

УДК 351.75

ГОРДЕЙЧЕНКО Р. Р.,

курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Токар А. А.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У даній роботі ми пропонуємо розглянути новий підхід щодо комплексного вивчення тактико-спеціальної підготовки майбутніми поліцейськими. Ми впевнені, що він буде всіляко сприяти виробленню необхідних навичок майбутнім правоохоронцям.

Ключові слова: тактична підготовка, правоохоронці, навчальні заклади МВС.

В наказі МВС України від 26.01.2016 №50 «Про затвердження положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» чітко визначено порядок проведення, планування, організації та обліку занять, здійснення контролю знань, навичок та умінь осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України. Зазначимо п.6 цього наказу, де сказано, що різновидами службової підготовки є тактична, вогнева та домедична підготовка. Визначимо, що згідно із чинним законодавством, під тактичною підготовкою слід розуміти комплекс заходів, які спрямовані на набуття поліцейськими навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання якихось конкретних подій разом із подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику [1].

Тактична підготовка – це не тільки набуття навичок, але і вдосконалення їх. На нашу думку, тактика-спеціальна підготовка відіграє велику роль та значимість у діяльності поліції,

особливо у сучасних умовах життя, адже наслідки найрізноманітніших надзвичайних та небезпечних ситуацій будуть успішно і з дуже мінімальними втратами усунені за умови добре організованих дій сил, які спрямовані на забезпечення громадського порядку, безпеку руху і т.п. З початком бойових дій на сході України, саме заняттям з комбінованої тактичної, вогневої та медичної підготовки, в підрозділах ЗСУ та МВС, приділялось високе значення. Тому вважаємо, що тактико-спеціальна підготовка є важливою і невід'ємною частиною спеціальною підготовки правоохоронців. Навіть є думка багатьох вітчизняних науковців, що тактико-спеціальна підготовка найдинамічніша частина спеціальних знань у сфері правоохоронної діяльності.

Якщо урахувати те, що службова підготовка з усіма її складовими частинами є базовою для підготовки майбутніх правоохоронців, то деякі її види, а саме тактична підготовка передбачена навчальними планами всіх навчальних закладів МВС України. З цього виходить, що метою дисциплін «Тактико-спеціальна підготовка», «Вогнева підготовка» та «Домедична» є забезпечення майбутніх поліцейських необхідним рівнем знань, умінь та практичних навичок застосування практичних та теоретичних знань щодо подальшого прийняття правомірних рішень та саме психологічної готовності до дій у надзвичайних ситуаціях, у ситуаціях з великим ступенем ризику, у тому числі і екстремальних ситуаціях. Наприклад: проведення операцій по затриманню правопорушників, відбиття нападу на державні та приватні установи, і, звичайно, захисту себе і громадян від різного роду посягань [2].

Слід вважати, що для професійної підготовки майбутніх поліцейських вищезазначеної дисципліни є дуже доречним, тому що предмет цієї дисципліни є уособленим. Вважаємо, що засвоєння курсантами саме цієї дисципліни у вищих навчальних закладах МВС України має бути зорієнтованим на формування базових навичок, які в подальшому вони зможуть застосовувати.

Щодо удосконалення тактико-спеціальною підготовки, взагалі, пропонуємо ввести комплексне вивчення дисциплін: «вогнева підготовка», «перша невідкладна допомога» та «тактико-спеціальна підготовка». Пояснюємо: по-перше, курсанти будуть отримувати навички щодо застосування вогнепальної зброї в різних стресових умовах під час відпрацювання до автоматизму типових тактичних дій особовим складом за основними напрямками службової діяльності, тактики комунікації, тактики евакуації, тактики дій під час надзвичайних ситуацій; по-друге, навичок щодо надання першої невідкладної долікарської допомоги, та, як наслідок, зменшить кількість можливих жертв у конкретній екстремальній ситуації; по-третє – це самозахист, це захист оточуючих, власна безпека та безпека громадян. У подальшому під час здійснення практичної діяльності майбутні офіцери матимуть можливість не тільки застосовувати набуті вищезазначені навички, але й передавати свій досвід іншим колегам. Щось подібне впроваджується у поліцейських та військових підрозділах багатьох країн, наприклад США, Франція та ін. [3; 4].

Можна зазначити багато випадків, коли поліцейські при виконанні своїх службових обов'язків розгублювались, або не знали, що їм потрібно робити. Можливо, це відбувається саме тому, що в них недостатній рівень знань саме з цих дисциплін.

Висновки. Таким чином, пропонується розглянути новий підхід щодо комплексного вивчення майбутніми поліцейськими тактико-спеціальною підготовки, вогневої підготовки і першої невідкладної медичної допомоги, яке сприятиме підвищенню рівня професійної підготовки співробітників поліції. В цьому напрямі необхідно створити комплексні, навчальні та робочі програми у поєднанні з тактико-спеціальною, вогневою та до медичною допомогою. Також слід удосконалити існуючі напрацювання з вогневої та до медичної підготовки шляхом розроблення вправ і комплексів, які враховують практичні аспекти відпрацювання і втілення в повсякденній діяльності поліції типових засобів, методів і прийомів бойових дій особового складу і підрозділів в екстремальних ситуаціях. Наприклад: після навантаження, відпрацювання затримання «підозрюваного», одразу проводити вправи із стрільби та надання першої медичної допомоги.

Список бібліографічних посилань

1. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 03.04.2020).
2. Тактико-спеціальна підготовка працівників ОВС України : навч. посіб. / С. М. Банах, В. Р. Булачек, І. С. Винярчук, Ю. Р. Йосипів та ін. Львів : ЛьвДУВС, 2011. 300 с.
3. Трошев Ю. Бойова підготовка у сухопутних військах США // TARGET : сайт. URL: <http://commi.narod.ru/txt/1987/0202.htm> (дата звернення: 31.03.2020).
4. Наилучшая практика первоначальной полицейской подготовки – аспекты учебной программы // ОБСЕ : сайт. URL: <https://www.osce.org/ru/secretariat/109934?download=true> (дата звернення: 31.03.2020).

Отримано 06.04.2020

УДК 351.74

ГОЛОБОК Е. О.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

САРОЯН Р. М.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поливанюк В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>

УДОСКОНАЛЕННЯ ВОГНЕВОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У роботі розглядаються питання щодо професійної підготовки поліцейських, яка повинна включати в себе як фізичну, тактико-спеціальну, вогневу підготовки, так і психологічну.

Ключові слова: вогнева підготовка, психологічна підготовка, службова діяльність, Національна поліція України.

В умовах сьогодення, коли в нашій країні йде рух до вдосконалення та демократизації суспільства, європейської інтеграції, боротьба із внутрішніми та зовнішніми агресорами, одним із найважливіших напрямків діяльності держави є форсоване реформування системи органів внутрішніх справ. До неї необхідно віднести питання про професійну підготовку поліцейських до їх службової діяльності. Вона повинна включати в себе комплекси з вогневої, фізичної, психологічної, тактико-спеціальної та ряду інших дисциплін, котрі повинні підготувати майбутніх правоохоронців до виконання ними своїх службових обов'язків.

Діяльність поліцейських пов'язана з правоохоронною практикою, що стикається з нестандартними ситуаціями під час несення служби. Такими можуть виступати як стрес, характер діяльності тощо. Вони безпосередньо пов'язані зі здоров'ям, та те як вони впливають на нього.

Робота в правоохоронних органах потребує від працівника великої особистої сміливості, винахідливості, образної пам'яті, високого рівня організованості, наполегливості

та емоційної стійкості, уміння швидко та холоднокривно приймати рішення. Вони повинні вміти: логічно мислити і організовувати свою діяльність; проводити невідкладні дії, передбачені спеціальною тактикою оперативних та слідчих підрозділів; ефективно працювати з людьми, встановлювати психологічний контакт; протистояти негативному впливу з боку учасників процесу дізнання; швидко орієнтуватися в умовах, що змінюються; застосовувати різні підходи до оцінки ситуації, що виникла, без шаблонів та стереотипів мислення.

Підвищення рівня психологічної підготовленості поліцейських до виконання службових завдань, психологічної та фізичної підготовленості осіб, підвищення рівня стресостійкості працівників ОВС до дій в екстремальних ситуаціях вивчалось низкою науковців. Серед них Бабенко І. В., Клименко В. О., Криволапчук Л. А., Кирієнко Ю. В., Котляр В. О., та багато інших.

Основними нормативно-правовими актами які регламентують професійну підготовку та навчання правоохоронців є Закон України «Про Національну поліцію України» [1], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Національну поліцію» [2], Наказ МВС України «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» [3].

Та основною проблемою є те, що в жодному із вказаних нормативних документів, котрі безпосередньо регулюють діяльність правоохоронців, приділяється недостатньо уваги їх психологічній підготовленості. Це проявляється в необхідності роз'яснення таким особам ще під час проходження ними курсів первинної професійної підготовки того, як покращити взаємодію з особами під час спілкування, протистояти внутрішнім та зовнішнім чинникам стресу, можливості покращення умов адаптації до соціально-психологічного клімату в колективах практичних підрозділів, можливості протистояти проявам корупції тощо.

Також неабияким важливим фактором впливу на психологічно-емоційний стан поліцейських є застосування та використання зброї. Це завжди є стресом, особливо якщо воно стосується життя та здоров'я особи. Саме це можна вважати за необхідність введення свого роду психологічних тренінгів щодо застосування вогнепальної зброї. На таких заняттях правоохоронцям необхідно розповідати та практично опрацьовувати ситуації протистояння особам, які зі зброєю в руках загрожують життю та здоров'ю не лише поліцейського, а й пересічних громадян. До того ж необхідно роз'яснити психологію правопорушників які беруть зброю до рук та як опанувати себе правоохоронцю, який опинився у такій ситуації для подальших адекватних дій з попередження та знешкодження таких осіб. Як показує нам практика є багато випадків не лише в Україні, а й за кордоном коли правоохоронці не змогли опанувати себе в цей момент і це призвело до сумних наслідків. Тому використання таких тренінгів є необхідним в підготовці працівників Національної поліції України.

Також, хотілося б виділити як необхідне те, що такі тренінги необхідно додавати до системи підготовки та закріплювати їх в переліках на законодавчому рівні.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 28.03.2020).
2. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п> (дата звернення: 28.03.2020).
3. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 28.03.2020).
4. Барко В. І., Остапович В. П., Барко В. В. Напрями вдосконалення професійної психологічної підготовки поліцейських Національної поліції України. URL: https://www.researchgate.net/publication/325741136_NAPRAMI_VDOSKONALENNA_PROFES

IJNOI_PSIHOLOGICNOI_PIDGOTOVKI_POLICEJSKIH_NACIONALNOI_POLICIJ_UKRAIN
I (дата звернення: 28.03.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 351.74

ГРИНБЕРГ О. С.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

ШЕВЧЕНКО Т. В.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Поливанюк В. Д.,

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3295-4434>

ПРОФЕСІЙНІ ЯКОСТІ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Розглянуто питання основних якостей, які повинні бути притаманні поліцейському, їхню важливість для вирішення соціальних конфліктів та зменшення напруги в суспільстві. Виокремлено основні обов'язки до професійної поведінки поліцейського відповідно до затверджених Правил етичної поведінки поліцейських.

Ключові слова: національна поліція, правоохоронні органи, поліцейський, професійна етика, професійні якості.

В теперішній час, зважаючи на той соціальний тягар, який покладений на Національну поліцію, діяльність поліцейських є суспільно значимою в нашому суспільстві. Вони постійно перебувають в боротьбі з протиправними явищами, в центрі конфліктів, а тому повинні вміти професійно їх вирішувати. Таким особами повинен бути притаманний ряд професійних якостей, які сприятимуть досконалому виконанню посадових обов'язків, а відтак – зменшенню рівня злочинності, зменшенню соціальної напруги, покращення «суспільного клімату».

Як вважають науковці, професіоналом є працівник поліції, який під час виконання своїх службових обов'язків діятиме виважено, в строгій відповідності до закону та посадової інструкції, буде чесним, твердим у своєму рішенні та справедливим у вирішенні суперечок.

Кожного дня поліцейські в цілому світі стикаються із конфліктними ситуаціями, коли вирішальне значення для правильного їх вирішення мають вміння та знання поліцейського, фізична підготовка, моральні якості. Саме поєднання компонентів дозволяють підвищувати авторитет поліцейських серед людей, громадяни хочуть бачити в їх особі розсудливого, ввічливого, чесного, тактовного, гуманного, професійного грамотного представника влади. Саме такі особи беззаперечно підвищуватимуть престиж Національної поліції серед населення, підвищать авторитет професії поліцейського.

Як визначено в статті 52 Закону України «Про Національну поліцію», проведення конкурсу на посаду поліцейського здійснюється з урахуванням рівня професійної компетентності, особистих якостей і досягнень кандидатів на прийняття на службу та зайняття вакантної посади.

Правила етичної поведінки поліцейських, затверджені Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 року № 1179 – підзаконний нормативно-правовий акт, що

встановлює правила поведінки поліцейських, дотримання ними етичних норм, формування в працівника поліції відповідальності перед українським суспільством і законом за всі свої дії чи бездіяльність під час виконання службових обов'язків та правила поведінки, що сприяють підвищенню авторитету та довіри населення до правоохоронних органів та поліції зокрема.

Вони зобов'язують поліцейських, зокрема, на високому професійному рівні виконувати посадові обов'язки, ставитись з повагою та не порушувати права та свободи людини, обирати тільки той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством України, при застосуванні якого будуть спричинені найменш негативні наслідки – застосовується в кожному окремому випадку, неухильно дотримуватись антикорупційного законодавства України, ставитись з повагою до гідності кожної людини, справедливо та неупереджено ставитися до кожного, незважаючи на расову чи національну приналежність, майновий стан, мову, стать, вік, віросповідання, політичні чи інші переконання, освіту, соціальне походження чи статус, сексуальну орієнтацію, місце проживання, або іншу ознаку, поводитися стримано, доброзичливо, відкрито, уважно і ввічливо, викликаючи в населення повагу до поліції і готовність співпрацювати, тримати під контролем свою поведінку, почуття та емоції, не дозволяючи особистим симпатіям або антипатіям, неприязні, недоброму настрою або дружнім почуттям впливати на прийняття рішень та службову поведінку, завжди бути охайним, дотримуватись встановленої форми одягу, спілкуватись діловим мовленням, в жодному разі не використовувати ненормативну лексику під час спілкування.

Реалії повсякденної діяльності поліції дають можливість виокремити наявність низку проблем щодо професійної підготовки поліцейських. Серед них зустрічаються такі як: недосконале знання законодавства під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, недостатнє володіння загальною законодавчою базою, недостатня фізична підготовка, відсутність тактовності та культури спілкування з громадянами.

Підходи до професійної підготовки поліцейських потребують докорінного перегляду та вдосконалення, впровадження європейських підходів та принципів функціонування. Тому, на мою думку, одним із першочергових завдань для майбутніх поліцейських є вивчення зарубіжного досвіду вирішення конфліктних ситуацій поліцейськими, тренування стресостійкості, вдосконалення фізичної підготовки.

Ми вважаємо, що майбутньому поліцейському перед початком діяльності повинні бути притаманні такі моральні якості як чесність, справедливість, порядність, розсудливість та відважність. Саме така особа стане гідним представником влади на протипагу злочинності, підвищить авторитет поліції серед населення та дасть змогу підвищити престиж професії поліцейського.

Список бібліографічних посилань

1. Бондаренко В. В. Професійна підготовка працівників патрульної поліції: зміст і перспективні напрями : монографія. Київ : ФОП Кандиба Т. П., 2018. 524 с.
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.04.2020).
3. Правила етичної поведінки поліцейських : затв. Наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16> (дата звернення: 15.04.2020).
4. Ведерніков В. А. Ставлення майбутніх правоохоронців МВС України до вдосконалення системи фізичної та спеціальної підготовки. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2015. Вип. 12. С. 34–38.

Отримано 20.04.2020

УДК 796.011.3:616-01

ЄЛІСЄЄВА О. С.,

курсант 1 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Яреценко О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

ПІДВИЩЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ЖІНОК-КУРСАНТІВ НА ОСНОВІ ВПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ «КРОСФІТ»

Постановка проблеми. З розвитком актуальності підвищення культури фізичного виховання, у сучасному світі постала проблема удосконалення фізичних якостей молоді. Це удосконалення проходить декілька етапів, один з яких набуття спеціальних навичок у ВНЗ. Особливо важливо розвинути прикладні вміння та навички та фізичні здібності: силу, витривалість, спритність, гнучкість, професійні здібності у закладах освіти зі специфічними умовами навчання, що готують спеціалістів у галузі правоохоронної діяльності. Спектр дослідження необхідно перенести на здобуття спеціальних фізичних навичок особами жіночої статі, а саме курсантів. Методику такого навчання, на нашу думку, необхідно зосередити на впровадженні системи кросфіту, як якісно нового виду спорту, що створює міцну основу для формування спеціальних фізичних умінь, які необхідні для виконання професійних обов'язків правоохоронця, пов'язаних з високим рівнем небезпеки, особливо для жінок. Наукових досліджень у цьому напрямі є недостатня кількість. Вищесказане означає, що необхідно дослідити більш детально значення освоєння та практичного застосування методики кросфіту у підготовці жінок-курсантів. Слід виокремити також індивідуальність такого підходу для жінок, що представляють окремі фізіологічні якості та здібності.

Аналіз останніх досліджень. Вивчення основних закономірностей вдосконалення рівня фізичної підготовленості висвітлено в працях Л. В. Волкова, 2016; О. Д. Дубогая, 2001; А. М. Леонтьєва, 1987; Р. Р. Сіренко, 2006; В. І. Столяра, 2013; Б. М. Шияна, 2008 та ін.

На думку спеціалістів у галузі спеціальної фізичної підготовки (А. А. Атиля, 2003; Р. Х. Амінова, 2005; Н. О. Базилевича, 2016; А. З. Зиннатнурова, И. И. Панова, 2004) застосування кросфіту на заняттях з фізичної культури сприятиме комплексному розвитку фізичних і психічних якостей. Досліджуючи ряд праць різних авторів, можна зробити висновок, що кросфіт має свої особливості, серед яких особливе місце посідає різнобічний вплив кросфіту на організм і на розвиток спеціальних професійно-важливих навичок.

Мета дослідження – скласти комплексний підхід по визначенню особливостей впливу кросфіту на фізичні та професійні здібності жінок-курсантів у системі навчальних закладів зі специфічними умовами навчання.

Результати дослідження. Кросфіт є різновидом фітнесу, який виник у США. Його засновником є тренер Грег Глассман. На початковому етапі кросфіт являв собою персональну програму тренувань, яка була спрямована на спалювання жиру та поліпшення функціонального стану. Зараз же кросфіт – комплекс тренувань, що включають у себе елементи з інтервальної роботи високої інтенсивності, що вміщує важку атлетику, легку атлетику, плиометрику, пауерліфтинг, гімнастику, гирьовий спорт тощо.

Кросфіт – це колове тренування, сутність якого полягає у виконанні певного комплексу вправ за мінімальний час. Воно має кардинальну відмінність від інших колових тренувань. Ця відмінність полягає у наступному:

1. В комплексі тренувань закладені цілі, спрямовані на розвиток одразу декількох фізичних якостей, таких як сила, витривалість та спритність. Тому систему тренування поділяють на три частини, що включає поетапне заняття важкою атлетику, гімнастику та кардіо.

2. Наступною особливістю кросфіту є те, що тренування складається із загальної розминки, яка розвиває загальні фізичні навички, і високоінтенсивного тренування, що триває 10-20 хвилин.

Вищевикладені особливості дають змогу зосередити дослідження на актуалізації запровадження методики застосування кросфіту у підготовці жінок-курсантів. Такий вид тренування потребує корегування, що викликане особливостями фізіологічного спрямування організму жінок.

В системі підготовки правоохоронних структур доцільною є методика, яка відображає не тільки швидкість та мобільність такого виду тренувань, а його системність та скомбінованість. Для жінок створено особливе 90-хвилинне заняття, що включає різноманітність вправ за певними періодами часу (зі зміною місяців). Такі тренування включають вправи з аеробної направленості, гімнастичні вправи, гирьовий спорт та інтенсивний комплекс кросфіт WOD, стретчинг і відпочинок від 10 до 20 хвилин.

Унікальністю кросфіту є його адаптованість для будь-якої людини, в тому числі і для жінок, але професійні вимоги вимагають від них володіння особливими якостями фізичної підготовленості. В методику застосування кросфіту марно було віднесено саме програму щоденних тренувань WOD (Workout of the day). Для жінок-курсантів вона включає поєднання силових вправ, гімнастики, кардіонавантаження, яке може проходити з поєднанням від 2 до 10 вправ, що проходять від 3 до 10 кіл повторення. При цьому в основу такого методу було покладено наступний принцип: більше вправ менше раундів, менше вправ – більше раундів.

З урахуванням проведеного дослідження, серед курсантів-жінок було відмічено наступні особливості кросфіту:

- Універсальність – тренування сприяли як розвитку сили, так і силовій витривалості, а також виховували волеволі якості, які важливі для ефективної професійної діяльності поліцейських, а саме участі у спеціальних операціях, що пов'язані з високим рівнем ризику та вимагають великої фізичної натренованості;
- Різнманітність тренувань, варіативність – кросфіт включає максимальне різноманіття тренувань, причому не лише за наявності снарядів і тренажерів, але й зі своїм власним тілом. Можна включати додатково будь-які спеціалізовані навантаження: плавання, боротьба, бокс, скакалка тощо;
- Оздоровлення – за допомогою кросфіту можна скласти програму тренувань, що сприяє постійній підтримці у формі, що дуже важливо для працівників правоохоронних органів, які постійно повинні бути готові до максимально професійного виконання оперативних завдань.

Щодо впливу кросфіту на організм людини, необхідно відзначити його позитивні сторони, серед яких зміцнення імунітету, підтримка тіла у спортивній формі (можливість схуднення), розвиток м'язової досконалості, що виражається у розвитку усіх можливих м'язових систем, їх зміцнення. Остання особливість пов'язана з різноманітністю вправ, що розвивають фізичну досконалість усіх частин тіла. Серед основних результатів занять кросфітом є зміцнення серцевого м'яза.

У навчальному процесі з фізичної підготовки курсантів-жінок особливо поширеним є високоінтенсивне тренування з широкою варіативністю та функціональністю. Навчальні та тренувальні заняття, побудовані на основі системи підготовки кросфіт, здатні урізноманітнити навчальний процес, посилити мотивацію даного контингенту правоохоронців до фізичної підготовки, активної самостійної позанавчальної фізичної діяльності.

На даному етапі розвитку Національної поліції актуальним залишається питання запровадження в систему підготовки майбутніх правоохоронців новітніх методів та підходів. В першу чергу, це стосується методів та прийомів удосконалення фізичної підготовки. Тому запровадження системи кросфіт є цікавим рішенням, що дозволить значно покращити рівень фізичної підготовки курсантів.

Отримано 23.04.2020

УДК 351.745:796.012.62

КОЛЯДА О. С.,

курсант 4 курсу факультету № 2

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Ярещенко О. А.,

кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент,

доцент кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0002-2475-7572>

ГЕНДЕРНІ АСПЕКТИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Стаття містить відомості, щодо розуміння гендерної рівності в аспекті фізичної підготовки та виконання нормативів поліцейськими, якості забезпечення правоохоронних функцій поліцейськими жінками та чоловіками, також в цьому контексті проведене дослідження щодо правильності на думку поліцейських поділу нормативів з СФП за ознаками статі.

Ключові слова: гендер, поліція, спеціальна фізична підготовка, дослідження, феміністність, маскуліністність, гендерні стереотипи, правоохоронні органи.

Професійна службова діяльність поліцейських завжди вимагає високого рівня фізичної підготовленості та стійкого морально - емоційного стану. Рівень фізичної готовності, це комплекс вправ, які мають визначену шкалу, яка допомагає точно визначити якість фізичної готовності для виконання певних функцій та завдань, ця шкала ділиться на декілька секцій, поділ відбувається за статтю та віковими характеристиками. Така система перевірки дає можливість на будь-якому етапі оцінити рівень фізичних здібностей, та надати необхідні поправки та рекомендації. Фізична підготовленість виступає однією із ключових критеріїв оцінки готовності поліцейського до виконання своїх обов'язків. Розподіл обов'язків та фізичних навантажень між чоловіками та жінками не слід вважати, як порушення якихось гендерних норм чи гендерний стереотип. Скоріш можна вважати, що стереотипною буде думка, що жінка повинна виконувати тільки ту роботу, яка пов'язана з документообігом, а виконання роботи, яка потребує фізичної активності та підготовленості слід покладати виключно на чоловіків. Розбираючись в фізичній підготовленості чоловіків та жінок, слід зауважити, що чоловік за своїми особливостями відрізняється від жінки, ця особливість з наукової точки зору вважається природною, але деякі науковці впевнені, що це набута особливість, та не беручи до уваги природу походження цієї особливості, висновок є наступним, що чоловік за своєю фізичною будовою пристосований до більших навантажень, та може краще витримувати фізичні навантаження. Анатомія жінки, не дає можливості виконувати силові вправи на рівні з чоловіком, хоча є багато виключень, як наприклад чемпіонки України, Європи та світу з бойових мистецтв з легкої атлетики тощо, ці дівчата можуть скласти гідну конкуренцію, будь-якому чоловіку, але для досягнення таких цілей, покладається багато зусиль та, іноді все життя.

Для розв'язання проблеми в складанні заліків з фізичної підготовки, ще з 1972 року було встановлено єдиний стандарт для фізичної підготовки чоловіків та жінок, який відмежовував нормативи щодо статі, [1] цей поділ був передбачуваний, адже багато років поспіль жінки на рівні з чоловіками складали заліки з фізичної підготовки, що обумовлювало низький відсоток жінок в поліції, адже елементарно анатомічні показники жінки не були розвинуті в відповідності до тих нормативів. Менший зріст, вага, об'єм легенів, [1] маса м'язів, здатність до метаболізму та інші показники, які явно суперечили здатностям організму та нормативним вимогам.

Водночас було висунуто аргументи на користь того, що саме жінки мають більш високий рівень компетентності у питаннях соціально-побутового плану, аніж їх колеги-чоловіки, оскільки значно швидше адаптуються до умов служби та проявляють більшу сумлінність.

Було встановлено, що при меншій фізичній силі жінки частіше за чоловіків вирішують конфліктні ситуації, в яких потребується втручання поліції. Дещо пізніше низкою досліджень було підтверджено, що найбільш ефективно жінки проявляють себе в роботі із підлітками, з потерпілими дітьми та жінками, при вирішенні конфліктних ситуацій, що виникають на побутовому ґрунті та у сфері групових спорів. Причиною цього є стиль роботи жінок-правоохоронців, якому більшою мірою притаманні співчуття, терпеливість, вміння вислухати, значно нижчий рівень агресивності [1].

Але даний аналіз ніяк не говорить про те, що через низку якостей перелічених вище, жінка може поступатись в фізичному розвитку чоловікам, або перекидати одну сторону іншою. Фізичний розвиток поліцейських це важлива ознака для кожної статі, адже ідучи на службу ти не знаєш хто тебе чекає, кременний чоловік чи підліток, в першу чергу маючи гарний фізичний стан та якісну фізичну підготовку ти зможеш зберегти собі життя та відвернути загрозу життю інших громадян. Такий рівень готовності визначається більше достатністю та правильністю дій в надзвичайній ситуації ніж, нормативом виконання вправи. На мою думку, в таких ситуаціях не важливо скільки згинань і розгинань рук в упорі лежачи робить жінка чи чоловік, якщо результат їхньої роботи буде однаковим, якщо результат буде збережене життя громадян, якщо ця підготовка вважається достатньою і повною то не має сенсу виснажувати свій організм до рівня відповідного чоловіку, але при цьому також важливо не забувати за самовдосконалення.

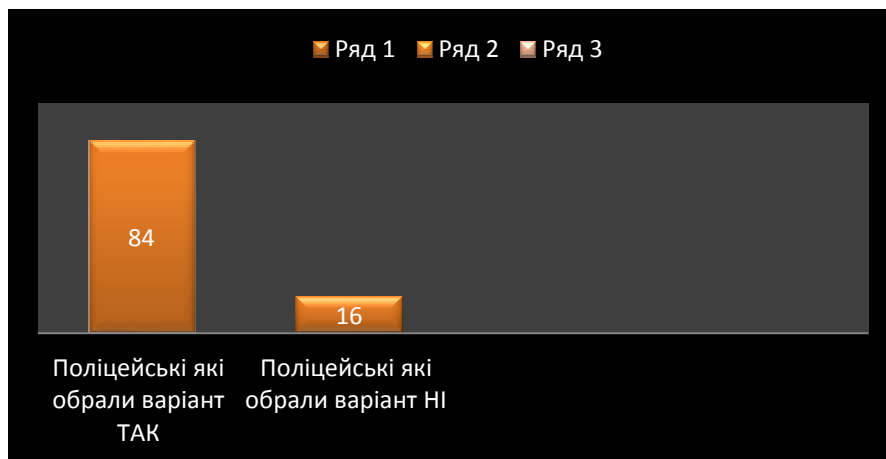
Мною було проведено опитування серед поліцейських щодо правильності на їхню думку поділу нормативів із спеціальної фізичної підготовки за ознаками статі, результати мене дуже вразили, та були наступними(таблиця1) 84 відсотки поліцейських вважають, що поділ нормативів з спеціальної фізичної підготовки за ознакою статі є правильним рішенням, аргументуючи це : «Гендерна рівність не стосується фізичної будови тіла людини, оскільки чоловіки одразу більш пристосовані до великих навантажень через природу. Все ж таки, більшість жінок у силі не можуть позмагатися з чоловіком.»

«Чоловік все ж таки сильніше в фізичному розвитку за жінку, це природна будова тіла».

16 відсотків, виключно жінок не погоджуються з поділом за ознакою статі щодо здачі нормативів із спеціальної фізичної підготовки, аргументуючи це: «Для роботи в поліції потрібні однаково підготовлені та спортивні люди ,адже вони виконують однакову роботу.»

«Нормативи як і ЗНО повинні бути для всіх однакові та рівні, ми вступаємо на одну і ту саму спеціальність отримуємо однакові дипломи, значить повинні бути підготовлені на одному і тому ж рівні.»

В цьому випадку розглядається гендерний підхід не з точки зору гендерної політики надання рівних прав чоловіків і жінок, а з точки зору вивчення їх психосоціальних особливостей для створення адекватних організаційно-методичних умов в процесі фізичного виховання для формування стійкого інтересу до фізичного самовдосконалення, використовуючи при цьому ефективні стимули та мотиватори поведінки, та для надання адекватної фізичної оцінки. [2], також можна доповнити висновок тим, що відповідно до опитування виключно жінки підтримують урівняння нормативів із спеціальної фізичної підготовки, це можна пояснити тим, що на фоні гендерних стереотипів жінки готові виконувати такі ж фізичні навантаження, як чоловіки.

Список бібліографічних посилань

1. Права жінок правоохоронців та політика гендерної рівності: досвід інших країн у вітчизняному контексті // Українська гельсінська спілка з прав людини. 08.05.2009. URL: <https://helsinki.org.ua/articles/prava-zhinok-pravoohorontsiv-ta-polityka-hendernoji-rivnosti-dosvid-inshyh-krajn-u-vitchyznyanomu-konteksti/> (дата звернення: 04.05.2020).

2. Круцевич Т.Ю., Захарченко М.О., Марченко О.Ю. Врахування гендерного підходу в процесі занять з фізичного виховання учнівської молоді // allbest : сайт. URL: https://knowledge.allbest.ru/pedagogics/2c0a65635a3ac68b4c53a98521206c27_0.html (дата звернення: 04.05.2020).

Отримано 06.05.2020

УДК 159.922

ЛИХОПОЙ А. О.,

курсант взводу ПМППФі-16-1

факультету підготовки, перепідготовки

та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції

Університету Державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)

Науковий керівник:

Амеліна А. С.,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри фінансових розслідувань

Університету Державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)

СИСТЕМА ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ДЛЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ РОБОТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Сьогодення неможливе без нормального спланованого розвитку і функціонування держави та окремих її структурних елементів, без планомірного та якісного підвищення рівня кваліфікації трудових ресурсів нашої країни, тому на сучасному етапі становлення, система відбору майбутніх поліцейських є одним із пріоритетних завдань держави. Саме розумова освіченість та підготовленість правоохоронців, забезпечує стабільність держави, нормальне функціонування її інститутів та спокій у суспільстві. Підготовлений поліцейський зможе у будь-якій ситуації знайти вихід, прийняти правильне рішення та зберегти життя собі й оточуючим.

Дане питання у своїх наукових працях виствітлюють різні видатні учені такі як: В. В. Столін, І. П. Антонова, А. П. Герасимова, Є. В. Зозуля, А. О. Деркач, О. А. Моргунов, О. В. Журавель, О. М. Бандурка та інші.

Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах:

- 1) забезпечення публічної безпеки і порядку;
- 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- 3) протидії злочинності;
- 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [1].

Для того щоб стати правоохоронцем, в першу чергу потрібно бути досвідченим професіоналом у даній сфері, розумово збагаченою особистістю, морально витривалим, терплячим, вихованим, фізично підготовленим.

Так, вимоги достатнього рівня фізичної підготовленості до прийнятих на службу майбутніх правоохоронців в період початкової підготовки та при виконанні є одним з важливіших факторів для поліцейського. Потрібно приймати на службу кандидатів які фізично та психологічно відповідають стандартам. Після цього кількість майбутніх кадрів для місцевих органів поліції зменшиться але рівень підготовки та професійності збільшиться.

Все вдосконалюється і тому саме останнім часом у системі вищої та професійно-технічної освіти України вже відбувається перехід на стандарти, які яскраво впливають на результати навчання. А це є пріоритетом при підготовці сучасного працівника поліції. Мета професійної освіти полягає не тільки у тому, щоб навчити людину щось робити, отримати професійну кваліфікацію, але й у тому, щоб сформувати загальні компетентності, які дозволять з легкістю долати різні життєві перешкоди, працювати у групі тощо.

Професійна підготовка працівників Національної поліції України – це організований безперервний і цілеспрямований процес з оволодіння знаннями, спеціальними вміннями і навичками, необхідними для успішного виконання службових завдань, та постійне їх удосконалення. Основними завданнями професійної підготовки є: підвищення рівня знань, умінь, навичок та професійних якостей поліцейських, метою яких буде забезпечити їх здатність до виконання завдань з охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та безпеки; удосконалення керівним складом органів (закладів, установ) поліції навичок управління поліцейськими [2].

Можна сказати, що одним із найголовніших способів підвищення ефективності службової діяльності працівників Національної поліції, на думку В. С. Березняка, є наставництво, головне завдання якого – адаптація до служби та закріплення стажерів, пришвидшення процесу професійного становлення. Дослідник зауважує, що в сучасних умовах наставництву притаманний формалізм, причиною чого є брак мотивації в досвідченіших працівників. Застосування наставництва є надзвичайно ефективним у випадках надмірної плинності кадрів, коли постає необхідність оперативно підготувати значну кількість нових працівників [3].

Отже перш за все, працівник поліції повинен професійно володіти усіма набутими під час навчання можливостями, дотримуватися принципів діяльності поліції, оцінювати суспільні та економічні явища, виконувати покладені на поліцію завдання, приймати обґрунтовані рішення, поєднувати високий професійний рівень з моральністю і культурою, бути здібним до ділового спілкування, а це, безумовно, буде сприяти вдосконаленню роботи Національної поліції України в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 10.04.2020).

3. Березняк В. С. Роль наставництва у підготовці працівників Національної поліції // Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні : Міжнар. наук.-практ. конф. Дніпропетровськ, 2016. С. 330–331.

Отримано 14.04.2020

УДК 355.233.22-611.85

НАЙДА В. О.,

курсант 4 курсу факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-3072-7326>

Науковий керівник:

Моргунов О. А.,

кандидат юридичних наук, доцент, заслужений тренер України,

завідувач кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки

факультету № 2 Харківського національного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0003-2259-3620>

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ЗАНЯТЬ З ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ ЗВО МВС УКРАЇНИ В УМОВАХ КАРАНТИНУ

У роботі проаналізована специфіка діяльності Національної поліції під час карантинних обмежень, запропоновано організаційні заходи у ході проведення занять з фізичної підготовки з курсантами в умовах карантину.

Ключові слова: карантинні обмеження, специфіка діяльності поліції в умовах пандемії, організаційні заходи

Часи карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією COVID-19, дають можливість переосмислити освітній процес у закладах вищої освіти України. Так, проведення занять у режимі відеоконференцій, виконання дистанційних тестів стають необхідними у ході здобуття вищої освіти у нових умовах.

Водночас у закладах вищої освіти системи Міністерства внутрішніх справ України (далі – ЗВО МВС України) для забезпечення повноцінної та всебічної підготовки майбутніх поліцейських постає питання щодо втілення в життя нових підходів до проведення занять зі «спеціальної фізичної підготовки», «фізичного виховання» та «тактико-спеціальної підготовки» та інших дисциплін (далі – заняття з фізичної підготовки). Також варто зауважити, що освітній процес у ЗВО МВС України тісно пов'язаний з пропагандою здорового способу життя, залученням курсантів та студентів до занять у спортивних секціях та залах. У той же час майбутнім поліцейським для подальшого виконання завдань і реалізації функцій необхідно постійно підтримувати високий рівень морально-вольових якостей, вільно оволодівати прийомами рукопашного бою, діями при загрозі злочинцями вогнепальною чи холодною зброєю, а також під час затримання правопорушників, а також готуватися на належному рівні до участі у майбутніх змаганнях всеукраїнського та міжнародного рівнів.

Необхідність дистанційного викладення вищезазначених дисциплін у ЗВО МВС України продиктована також загальними потребами населення України та світу в протистоянні панічним атакам в стресових ситуаціях, у збереженні високої працездатності в умовах карантину, в ефективному розподілі часу, а також у підтриманні належної фізичної форми в умовах зменшення перебування на вулиці.

У той же час працівники Національної поліції в умовах карантину реалізують державну політику щодо попередження і подолання коронавірусу в Україні, здійснюють щоденне патрулювання громадських місць, слідкують за додержанням законності, реагують на відповідні правопорушення та злочини у сфері додержання санітарних норм і запобігання

інфекційним хворобам. Працівники поліції вимушені працювати в посиленому режимі, постійно комунікувати та взаємодіяти з потенційно інфікованими громадянами. У таких умовах на перший план виходять питання високого рівня фізичної підготовленості для виконання вищевказаних завдань та міцного імунітету для запобігання та протидії коронавірусній хворобі. Курсанти ЗВО МВС України залучаються до такої діяльності під час патрулювання спільно з працівниками територіальних підрозділів поліції, а також у процесі проходження стажування в умовах коронавірусної хвороби.

Виходячи із нових умов, що склалися в Україні та світі у зв'язку з поширенням коронавірусу, а також аналізуючи специфіку діяльності Національної поліції в умовах пандемії, ми можемо виділити основні завдання, досягнення є необхідним під час проведення занять з фізичної підготовки курсантів ЗВО МВС України в умовах карантину:

- навчання курсантів прийомам рукопашного бою, діям при загрозі злочинцями вогнепальною чи холодною зброєю, а також під час затримання правопорушників, їхнього обшуку та супроводу, прийомам страховки та взаємодопомоги під час виконання службового обов'язку.

- підготовка висококваліфікованих фахівців для Національної поліції України, які здатні швидко й чітко виконувати службово-бойові завдання в умовах ускладненої оперативної обстановки;

- загартування курсантів, стимулювання їхнього фізичного розвитку, формування міцного імунітету, психологічної стійкості для виконання ними службових обов'язків, пов'язаних із великим фізичним навантаженням;

- зміцнення здоров'я курсантів, виховання у них бажання постійно вдосконалювати свій спортивний рівень та вести здоровий спосіб життя в умовах меншої рухливості;

- формування у курсантів високих морально-вольових якостей, необхідних під час виконання службово-бойових завдань в умовах панічних настроїв у суспільстві.

Для реалізації зазначених вище завдань вважаємо доречним здійснення наступних організаційних заходів:

- 1) активне використання у викладенні дисциплін інформаційно-обчислювальної техніки, зокрема проведення онлайн-конференцій за допомогою сервісів Zoom або Skype. Підкреслимо принципову важливість медіаграмотності серед викладацького складу та курсантів. Це дозволить організувати взаємодію тренерів зі спортсменами у ході їх підготовки, а також забезпечить проведення дистанційних занять з курсантами;

- 2) розроблення пам'яток для курсантів щодо важливості самостійних занять з фізичної підготовки, комплексів вправ для проведення ранкової зарядки, запис відео-занять з демонстрацією прийомів рукопашного бою, дій при загрозі злочинцями вогнепальною чи холодною зброєю, а також під час затримання правопорушників. Варто відзначити позитивний досвід кафедри тактичної та спеціальної фізичної підготовки факультету №2 ХНУВС у цьому напрямку, зокрема запис відео з детальною демонстрацією різноманітних комплексів фізичних вправ.

- 3) проведення інструктажів з курсантами щодо важливості здорового способу життя, здорового сну, збалансованої їжі, відмови від шкідливих звичок, протистояння панічним атакам у стресових ситуаціях в умовах коронавірусу, виховання стресостійкості, врівноваженості, сили волі;

- 4) сприяння науковій діяльності курсантів шляхом організації і проведення науково-практичних конференцій, круглих столів у дистанційному форматі, онлайн-зустрічей з провідними спортсменами та тренерами України та світу, обговорень видатних поєдинків, спортивних ігор, відповідних документальних і художніх фільмів у режимі онлайн;

- 5) створення хмарних сховищ, організація розсилок на пошту чи розміщення на сайті, у соціальних мережах навчальної літератури, корисних посилань, нормативно-правових актів, які регламентують застосування фізичної сили чи спеціальних засобів поліцейським, теоретичних матеріалів з відповідних дисциплін;

- 6) організація тренінгів у режимі онлайн, спрямованих на набуття супутніх для спортсмена знань, зокрема вивчення іноземної мови, що бажано для участі у міжнародних

спортивних заходах; формування всебічного розвитку особистості спортсмена, виховання лідерських якостей, критичного мислення, що досягається у ході прочитання художньої літератури, творчої діяльності;

7) організація соціальної (громадської) діяльності курсантів у сфері спорту, зокрема організація онлайн-тренувань для однолітків, флешмобів, акцій та інших заходів у дистанційному форматі, волонтерська діяльність з допомоги вразливим категоріям населення.

Отже, під час карантину стає надзвичайно важливим питання проведення занять з фізичної підготовки для курсантів ЗВО МВС України. Це питання тісно пов'язано з підтримкою та розвитком спортивної діяльності у ЗВО МВС України. Таким чином, активне впровадження інформаційних технологій та розвиток медіаграмотності стають необхідними умовами проведення занять з фізичної підготовки курсантів ЗВО МВС України.

Отримано 30.04.2020

УДК 159.922

НІКОЛАЄНКО В. О.,

*курсант факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету Державної фіскальної служби України (м. Ірпінь);*

ТУРЧИНА Є. Ю.,

*курсант факультету підготовки, перепідготовки
та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції
Університету Державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)*

Науковий керівник:

Амеліна А. С.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри фінансових розслідувань
Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)*

СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ ЯК РОЗДІЛ СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ В ПОЛІЦЕЙСЬКІЙ ПАТРУЛЬНІЙ СЛУЖБІ

Актуальність проблеми полягає в тому, що велика кількість поліцейських стають жертвою екстремальних і особливих умов в результаті недостатньої спостережливості за ситуативною динамікою навколишнього середовища і своєчасного звернення уваги на компоненти, які відхиляються від їх нормального стану для конкретно патрулюючого середовища.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до Закону України «Про національну поліцію», Національна поліція України – центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічного порядку та громадської безпеки [1].

Службова діяльність працівників патрульної поліції відбувається в екстремальних умовах, за наявності низки несприятливих чинників, серед яких: постійне перебування в осередку конфліктних ситуацій, імовірності збройного нападу; необхідність миттєвого прийняття рішення щодо застосування виду поліцейського заходу, своєчасного переходу від превентивного заходу до заходу примусу й навпаки; підвищена втомлюваність, стресовість; постійне носіння важкого спорядження (бронежилет, зброя, спецзасоби тощо); низька рухова активність під час патрулювання в автомобілі, що негативно позначається на фізичному стані та загальному здоров'ї працівників.

Для налагодження комунікації з різноманітними категоріями громадян, особами, які перебувають під дією алкоголю і наркотичних речовин, психічно хворими в поліцейських

мають бути розвинені нервово-психічна стійкість (НПС), комунікативні й вольові риси. На належному рівні слід сформувати різні види уваги (розподілення, концентрація, стійкість), зорову пам'ять, оперативність мислення для виконання дій, що пов'язані з патрулюванням території обслуговування для забезпечення належної охорони громадського порядку та безпеки, контролю за дотриманням Правил дорожнього руху (ПДР).

Опису того, яким має бути працівник патрульної поліції, присвятили свої дослідження чимало вчених, таких як В. І. Барко, В. Л. Васильєв, О. О. Козловська, В. С. Лапчук, О. М. Столяренко, С. І. Філіпченкова, Ю. В. Чуфаровський, І. К. Шахрім'янів та інші [2].

Працівник патрульної служби повинен бути кваліфікованим фахівцем, який володіє цілим спектром професійно важливих якостей та вмінь, серед яких – комунікативна компетентність, готовність протистояти навантаженням, здатність оперативно реагувати на екстремальні ситуації.

Однією з найважливіших якостей є професійна спостережливість. Учені, які досліджували різні аспекти професіоналізму правоохоронців, розглядали спостережливість як його важливу складову. Вчені, які вивчали різні аспекти професіоналізму правоохоронців, розглядали спостережливість як його важливу складову. Її вважають здатністю помічати малопомітні деталі, підкреслюють пріоритет спостережливості в ідентифікації необхідної інформації, приділяють велике значення плану спостереження, підкреслюють зв'язок між спостережливістю і успішністю у вирішенні оперативно-службових завдань [3, с. 57].

Так, наприклад, В. О. Васильєв вважав її здатністю помічати малопомітні деталі, О. О. Козловська віддавала пріоритет спостережливості в ідентифікації необхідної інформації, Ю. В. Чуфаровський приділяв велике значення плану спостереження, А. О. Волков розкривав зв'язок між спостережливістю й успішністю у вирішенні оперативно-службових завдань. Особливо варто відзначити внесок О. М. Столяренка, який сформував структуру спостережливості, запропонувавши три її компоненти – професійну уважність, професійну чутливість і професійну сприйнятливість [3]. З аналізу праць зазначених науковців можна зробити висновок, що єдиного розуміння спостережливості як професійно значущої якості працівника поліції немає.

Відсутність єдиного і комплексного розуміння спостережливості щодо діяльності працівника поліції призводить до необхідності запозичувати методи і способи її формування з педагогіки і психології, що не дозволяє врахувати специфіку спостереження працівників поліції за значущими об'єктами. Спостережливість важлива не тільки як якість, що забезпечує ефективність дій працівника поліції, але і для забезпечення безпеки працівника.

Спостережливість як властивість особистості у структурі спеціальних здібностей дозволяє ефективно вирішувати оперативно-службові завдання. Спостережливість важлива не тільки як якість, що забезпечує ефективність працівника патрульної поліції (виокремити необхідний транспортний засіб у потоці, помітити ознаки підробки реєстраційного знака тощо), але і для забезпечення безпеки працівника [4, с.138].

Уміння розуміти значення вербальних ознак, зчитувати невербальні ознаки – важлива навичка для поліцейського. Безсумнівно, в умовах оперативно-службової діяльності в поліцейського не завжди вистачає часу та здібностей цю роботу здійснювати. Тому в процесі підготовки поліцейських важливо розвинути в них уміння швидко здійснювати спостереження за громадянином, аналіз виділених ознак і прогноз його подальшої поведінки.

Висновок. З огляду на специфіку службової діяльності, патрульні є першою лінією оборони суспільства в протистоянні протиправним явищам, вони перебувають в епіцентрі соціальних конфліктів і мають бути зорієнтовані на конструктивне їх вирішення. Однією з найважливіших якостей є професійна спостережливість як здатність помічати певні чинники, які стосуються поставленого завдання, передбачає обробку інформації, що надходить, з метою її аналізу та складання прогнозу розвитку ситуації.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 10.04.2020).

2. Костина Л. Н., Перков А. А. Профили профессиональных компетенций сотрудников подразделений обеспечения безопасности дорожного движения. Орёл : ОрЮОИ МВД России им. В. В. Лукьянова, 2016. 81 с.

3. Терещенко Ю. В. Содержание профессиональной наблюдательности сотрудников ОВД. *Психопедагогика в правоохранительных органах*. 1998. № 1 (7). С. 57–60.

4. Швець Д. В. Формування професійної спостережливості працівників патрульної поліції через навчання профайлінгу // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків, 2018. С. 136–139.

Отримано 16.04.2020

УДК 796:351.74.

ПАВЛОВА А. В.,

курсант 3 курсу Навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

Науковий керівник:

Арсененко О. А.,

майстер спорту України з гирьового спорту,
старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ);

 <https://orcid.org/0000-0003-4668-5335>

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Текст поданих тез присвячений опису необхідності удосконалення фізичної підготовки поліцейських. Наводиться визначення поняття, можливі методи удосконалення підготовки та важливість комплексного підходу.

Ключові слова: поліцейський, фізична підготовка, удосконалення, МВС.

Поліцейський – одна із найбільш відповідальних та водночас небезпечних професій, яка потребує не лише ґрунтовних знань чинного законодавства, але й неабиякої підготовки, зокрема фізичної. У закладах вищої освіти Міністерства внутрішніх справ (МВС) України забезпечення розвитку фізичних якостей покладено на спеціальну фізичну підготовку, яка є навчальною дисципліною; у практичних підрозділах – на фізичну підготовку, яка є складовою системи службової підготовки поліцейських.

Актуальність обраної теми полягає у тому, що підготовка кадрів для Національної поліції України потребує постійного вдосконалення. Це залежить від ряду причин, серед яких :

- реформування правоохоронного відомства;
- зміна концепції діяльності Національної поліції;
- застосування нових форм добору кандидатів на службу в поліцію;
- оптимізація структури, змісту службової підготовки поліцейських [1, с.6].

Фізична підготовка є одним із взаємопов'язаних видів службової підготовки. Згідно з Наказом МВС від 26.01.2016 № 50 «Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України», фізична підготовка - це комплекс заходів, спрямований на формування та вдосконалення рухових умінь і навичок, розвиток фізичних якостей та здібностей поліцейського з урахуванням особливостей його професійної діяльності. Складовими вищезазначеної підготовки є загальна фізична підготовка (опановується поліцейським самостійно) і тактика самозахисту та особистої безпеки (заняття проводяться в навчальних групах за місцем служби та на навчальних зборах) [2].

Навчання з фізичної підготовки передбачає формування та вдосконалення в поліцейських:

- рухових якостей та навичок, необхідних у повсякденній діяльності та в разі виникнення екстремальних ситуацій;
- витривалості, швидкісних та силових якостей, які забезпечують можливість переслідування правопорушника та перевагу в силовому протистоянні при його затриманні, у тому числі з подоланням природних та штучних перешкод;
- навику самоконтролю за фізичним станом та станом здоров'я у процесі виконання фізичних вправ;
- практичних навичок застосування прийомів самозахисту, особистої безпеки, фізичного впливу тощо [2].

Щоб правильно та ефективно удосконалювати фізичну підготовку необхідно знати основи теорії і загальної методики. Результат залежить від уміння творчо застосовувати дані знання з урахуванням особливостей завдань, які виконує поліцейський, та індивідуальних особливостей організму [3, с. 51].

Процес фізичної підготовки – один з елементів єдиного процесу фізичного освіти, мета якого – навчити поліцейських самостійному поліпшенню рівня фізичного розвитку, фізичної та функціональної підготовки. Основу фізичної підготовки складають систематичне виконання фізичних вправ та заняття різними видами спорту (легка атлетика, волейбол, баскетбол), які сприяють розвитку кістково-м'язової, кровоносної, дихальної та нервової систем. Не менш важливим моментом є опанування навику розуміння власного організму, що являє собою постійне спостереження і аналіз його реакцій на різноманітні навантаження.

Посилена м'язова робота сприяє тренуванню дихальної та серцево-судинної системи, розвитку серцевого м'яза і м'язів грудної клітки. М'язова робота сприяє поліпшенню настрою, створює відчуття бадьорості, призводить до підвищення життєдіяльності всього організму. Важливо розвивати у поліцейських такі якості, як сила, спритність, швидкість, витривалість. Зниження рівня фізичної підготовленості може призвести до таких наслідків – атрофії м'язової і кісткової тканини; зменшенні життєвої ємності легень; порушення діяльності серцево-судинної системи; застою крові в кінцівках [3, с. 52].

Одним із можливих методів удосконалення фізичної підготовки є формування у поліцейських розуміння важливості самостійного розвитку якостей, необхідних для службової діяльності. Поліцейські повинні володіти достатнім обсягом знань у даній сфері для того, щоб розуміти вплив фізичних навантажень на організм та можливість їх використання для зміцнення власного організму.

З метою вдосконалення фізичної підготовленості майбутніх поліцейських актуальним питанням є формування фізичних, професійно-прикладних та психологічних якостей з урахуванням специфіки обраного напрямку несення служби, а також комплексного підходу об'єднання фізичної, тактико-спеціальної та вогневої підготовки, які будуть імітувати ситуації самозахисту, переслідування та затримання правопорушника. Необхідність залучення спеціалістів та викладачів з адміністративного та кримінального права з метою імітацій найбільш широко поширених в оперативно-службових ситуаціях, які з одного боку дадуть правовий вихід, а з іншої захист власного самозахисту. Також позитивний вплив мають групові вправи з силового припинення протиправних дій з використанням спеціальних засобів (щита, гумової палиці, наручників), відпрацювання захисту від ударів блоками, відходами, відповідними ударами та кидками, по затриманню правопорушника [4, с.142].

Отже, фізична підготовка – важлива складова службової підготовки поліцейського, необхідна для виконання ним своїх посадових обов'язків та покладених на нього законом завдань. Для удосконалення підготовки необхідно підвищувати рівень теоретичних знань поліцейських та роз'яснювати їм необхідність саморозвитку необхідних фізичних якостей.

Список бібліографічних посилань

1. Дідковський В. А., Бондаренко В. В., Кузенков О. В. Фізична підготовка працівників Національної поліції України :навч. посіб. Київ : Нац. акад. внутр. справ ; ФОП Кандиба Т. П., 2019. 98 с.

2. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України : Наказ МВС України від 26.01.2016 № 50 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0260-16> (дата звернення: 11.04.2020).

3. Брижак С. М. Актуальні проблеми вдосконалення системи фізичної підготовки курсантської молоді // Проблеми та перспективи спеціальної підготовки правоохоронних органів України : зб. матеріалів круглого столу (Київ, 25 трав. 2017 р.). Київ : Ін-т крим. виконавч. служби, 2017. С. 51–53.

4. Ведерніков В. А. Актуальні проблеми та інноваційні підходи до вдосконалення системи фізичної та спеціальної підготовки співробітників правоохоронних органів // Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення : тези доп. XV Міжнар. наук.-практ. конф. Харків, 2015. С. 140–143. URL: http://journals.urau.ua/ksapc_conference/article/view/57714 (дата звернення: 11.04.2020).

Отримано 14.04.2020

УДК 351.74:37

ПАЛЧИНСЬКА Л. Р.,

*курсант I курсу факультету економіко-правової безпеки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Никифорова О. А.,

*доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Уряди і правоохоронні органи сприяють тому, щоб усі посадові особи з підтримання правопорядку добиралися за допомогою належних процедур відбору, володіли відповідними моральними, психологічними та фізичними якостями для ефективного виконання своїх функцій і проходили безперервну і ретельну професійну підготовку.

Підготовка кадрового складу Національної поліції України у ВНЗ зі специфічними умовами навчання.

Компетентна підготовка фахівців для підрозділів Національної поліції відбувається у вищих навчальних закладах зі специфічними умовами навчання. Вища освіта в системі МВС України в процесі надання освітніх послуг покликана сформувати в особі курсанта – майбутнього офіцера Національної поліції – систему професійних, світоглядних і громадянських якостей, які обумовлені сучасними викликами із необхідності забезпечення особистої безпеки громадян, публічної безпеки суспільства, суспільних інститутів та держави від злочинних посягань.

Рисами правоохоронця, які дають цілісне уявлення про виконання трудових функцій і відображають різні професійно значимі аспекти поведінки співробітника поліції, є самоконтроль, здатність приймати оперативні рішення, управляти службовими операціями, поведінкою, емоціями, вміння долати почуття страху й невпевненості, концентрувати увагу та мобілізувати сили для виконання поставленого завдання тощо [1].

У зв'язку з тим, що система відбору кадрів в органи внутрішніх справ радикально змінилась та відбувається виключно через навчальні заклади, є особливо актуальною *проблема професійної мотивації* при відборі кандидатів на навчання у навчальні заклади системи МВС [2].

Існують певні *прогалини в організації профорієнтації молоді* на поліцейські професії, зумовлені фрагментарністю профорієнтаційних заходів, недостатньою увагою до мотиваційного складника підготовки молоді у ВНЗ МВС України, неоптимальністю системи

профвідбору і професійної адаптації молодих фахівців, відсутністю чітких критеріїв оцінки профпридатності особистості до служби в поліції [3].

Проведення професійно-мотиваційного відбору дасть можливість виявити в кандидатів на навчання умови виховання й розвитку особистості, її професійної спрямованості, емоційно-вольові якості, організаторські здібності, особливості спілкування та поведінки в колективі, готовність до складання Присяги на вірність народу України, укладання контракту про навчання та проходження служби.

У межах оптимізації процесу відбору кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що готують поліцейських, особливої уваги також заслуговують:

- розроблення механізмів забезпечення прозорості відбору кандидатів на навчання;
- упровадження комплексного гендерного підходу до політики розвитку кадрового потенціалу;
- мінімізація можливостей виникнення корупційних ризиків і конфліктів інтересів, що можуть виникати під час відбору кандидатів на навчання;
- стимулювання керівників усіх рівнів до використання нових управлінських практик [4].

Етапи професійного відбору службовців Національної поліції України

Професійна діяльність у підрозділах Національної поліції України ставить високі вимоги до соматичного і психічного здоров'я, здібностей і особистісних якостей людей, які бажають пов'язати своє життя зі службою. Головною характеристикою правоохоронця нового типу має стати гармонійне поєднання високого професіоналізму, особистісної зрілості, соціальної компетентності та моральної спрямованості. Від якості проведеної попередньої відбірної роботи з кандидатами на службу в поліцію залежить успішність їх подальшої професійної діяльності та загалом професіоналізація й гуманізація діяльності поліції, що є одними з пріоритетів її реформування [5, с. 137].

Відбір до Національної поліції України здійснюється в 7 етапів.

Щоб пройти необхідний для поліцейських конкурс, потрібно насамперед заповнити анкету. Якщо ви відповідаєте первинним критеріям, вас запросять на наступний етап. Людина, яка хоче служити в поліції, повинна мати громадянство України, бути старшою за 18 років і володіти українською мовою. Також необхідно мати середню освіту (для молодшого складу) і вищу (для офіцерського складу). Від кандидата буде потрібно знання Конституції України, Закону про Національну поліцію і Закону про протидію корупції. Необхідна також наявність водійського посвідчення категорії «В» (якщо його немає, надається можливість пройти курс навчання водіння).

Наступний етап відбору – військова медична комісія. Необхідно пройти психолога, окуліста, терапевта, отоларинголога, стоматолога, хірурга, невропатолога, гінеколога. Четвертий етап – іспит з фізкультури. Для того, щоб успішно скласти цей іспит, потрібно здати три нормативи на оцінку «задовільно». А потім залишається два заключних етапи конкурсу: тест особистісних характеристик і співбесіда з поліцейською комісією. Саме члени цієї комісії приймають рішення про те, чи можна рекомендувати вас до служби в Патрульній поліції [6].

Проблема неукомплектованості кадрового складу службовців Національної поліції України.

Головна проблема поліцейських – не фізична форма, а професійне вигорання. Чергування, безсонні ночі, стресові ситуації – це може звалити з ніг навіть найсильніших хлопців і дівчат. Спочатку все приходять з ентузіазмом, але його вистачає в середньому на рік. Українцям властиво з ентузіазмом підхоплювати нові ініціативи. Але коли приходить час рутинної роботи для втілення жаданої ідеї, багато опускають руки і спішно ретируються. Справа не тільки в швидко втраченому ентузіазмі, але і в бюрократичній системі, з якою за весь час після реформи так і не зуміли впоратися. Також однією з причин, через які українці не хочуть іти на службу в поліцію, – порівняно невисока заробітна плата і надмірна залежність підлеглих від керівників. Система нарахування зарплати така, що начальство може безперешкодно позбавити опального співробітника половини обіцяних грошей [7].

Незначний рівень оплати праці працівників, зменшення рівня їх соціально-правового захисту, високий рівень недовіри населення поліції роблять професію працівника системи МВС менше привабливою на ринку праці, а отже – і мало конкурентоспроможною, свідченням чого, насамперед є систематичне зменшення конкурсу і на службу, і на навчання у спеціальні ЗВО [1]. Подолання вищезазначених проблем підвищить конкурентоспроможність професії поліцейського, що позначиться на якості кандидатів на відбір на службу в Національній поліції України.

Сучасне українське суспільство оцінює роботу правоохоронців здебільшого у негативних барвах. Засоби масової інформації однобічно висвітлюють роботу міліції, зосереджуючи увагу громадськості на негативних виявах. При цьому не варто забувати про постійне фізичне та психологічне перевантаження правоохоронців, небезпеку для здоров'я і життя, підвищену юридичну відповідальність за свої дії, швидкоплинність кадрів у правоохоронних підрозділах [8].

Перспективи розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських.

Перспектива реформування та розвитку системи професійного відбору майбутнього поліцейського:

по-перше, заповнення прогалин у профорієнтаційних заходах серед молоді;

по-друге, проведення професійно-мотиваційного відбору кандидатів на навчання в ЗВО зі специфічними умовами навчання;

по-третє, співпраця та лояльність поліції щодо населення України для подолання недовіри до поліції;

по-четверте, регулювання внутрішнього розпорядку в функціонуванні Національної поліції України шляхом реформування стосовно заробітної плати, умов праці, соціального захисту та психологічної підтримки службовців, введення мотивації до плідної праці поліцейських, що позначиться на зменшенні плинності кадрів та зростанні кількості охочих поповнити лави Національної поліції України.

Список бібліографічних посилань

1. Музичук О. М. Професійний відбір кандидатів на службу до ОВС: сучасний стан та шляхи удосконалення. *Форум права*. 2009. № 1. С. 373–377. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2009_1_52.pdf (дата звернення: 20.04.2020).

2. Мартыненко О. А. Детерминация и предупреждение преступности среди персонала органов внутренних дел Украины : монография. Харьков : Изд-во ХНУВС, 2005. 468 с.

3. Швець Д. В. Проблеми здійснення професійного відбору майбутніх поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки. Харків, 2017. С. 283–286.

4. Сокурєнко В. В. Перспективні напрями оптимізації процесу відбору кандидатів на навчання до закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що готують поліцейських // Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків, 2018. С. 44–47.

5. Лефтеров В. О. До проблеми психологічного прогнозу успішності професійної діяльності працівників Національної поліції України // Психологічні засади забезпечення службової діяльності працівників правоохоронних органів : матеріали круглого столу (м. Кривий Ріг, 10 лют. 2017 р.). Кривий Ріг, 2017. С. 126–128.

6. Тем, хто хоче служити в Национальной полиции // Время : сайт. 09.02.2018. URL: <http://timeua.info/post/kharkov/tem-kto-hochet-sluzhit-v-nacional-noj-policii-10593.html> (дата звернення: 20.04.2020).

7. Крюкова З. Втянуть животы. Почему Нацполиции не хватает новобранцев // Фокус : сайт. 16.04.2018. URL: <https://focus.ua/politics/395797> (дата звернення: 20.04.2020).

8. Рудяк І. В. Соціально-психологічні чинники формування самооцінки жінок-правоохоронців. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. 2014. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2014_1_21.pdf (дата звернення: 20.04.2020).

Отримано 22.04.2020

УДК 796:351.74

РАТОШНЮК А. О.,

курсант 3 курсу Навчально-наукового інституту № 2

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

Науковий керівник:

Малєєв В. В.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Проаналізовано особливості системи професійного відбору майбутніх поліцейських. Розглянуто основні проблеми та перспективи сучасного розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських. Здійснено аналіз особливостей переходу від застарілих до сучасних європейських стандартів правоохоронної діяльності.

Ключові слова: професійний відбір, поліцейський, органи Національної поліції, правоохоронна діяльність, ЗВО МВС.

Постановка проблеми. В умовах реформування та удосконалення органів Національної поліції України виникає нагальна потреба у зміні підходів до професійної підготовки та кадрового відбору майбутніх поліцейських. Важливим залишається забезпечення необхідного рівня освіти у ЗВО МВС для майбутнього кадрового складу ОНП.

Актуальність теми. Аналізуючи такі законодавчі акти як Закон України «Про Національну поліцію» [6], Закон України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» [3] та Закон України «Про вищу освіту» [2], виникає розуміння щодо необхідності удосконалення рівня професійної підготовки на базі ЗВО МВС. Актуальність теми дослідження полягає у необхідності впровадження змін та удосконалень на базі ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських у відповідності до змін чинного законодавства та з урахуванням європейських стандартів у сфері правоохоронної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням проблематики вивчення проблем та перспектив розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських займалися такі науковці як Деркач А. О., Думко Ф. К., Журавель О. В., Забродін Ю. М., Зозуля Є. В., Михайлів Ф. Т., Моргунов О. А., Столін В. В., Цільмак О. М., Яковенко С. І. та інші.

Постановка мети. Основною метою статті є наукове обґрунтування сучасних проблем та розгляд подальших перспектив розвитку системи професійного відбору майбутніх поліцейських.

Виклад основного матеріалу дослідження. Головною умовою ефективного відбору майбутніх поліцейських є забезпечення високого рівня освіти у ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, який би відповідав вимогам сучасної реформованої системи правоохоронних органів.

Перш за все, особливу увагу слід приділити вступній та випускній екзаменації, що базується на фізичній та спеціальній підготовці майбутніх поліцейських [4]. Слід зазначити, що конкурсний відбір кандидатів до ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських здійснюється на основні результатів зовнішнього незалежного тестування, психологічного обстеження, оцінки рівня фізичної підготовки і співбесіди щодо проходження служби в Національній поліції [6].

Від достатнього рівня підготовленості, стану здоров'я, фізичної витримки, засвоєння бойових прийомів залежить процес прийняття майбутніх правоохоронців на службу в підрозділи Національній поліції. Досить часто проблемою для кандидатів на посаду поліцейського стає недостатній рівень фізичної підготовки. Випускники не можуть скласти

необхідних базових нормативів по тій причині, що не покращують рівень власних умінь впродовж навчання, і, відповідно покращують фізичні навички лише до рівня вступних іспитів.

Посилення фізичної підготовки у ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських є важливим елементом у всій системі навчання майбутніх поліцейських, адже служба у правоохоронних органах вимагає неабиякої витривалості, сили та фізичної стійкості для вирішення різного роду завдань.

Крім того, важливим у професійному відборі майбутніх поліцейських є теоретична підготовленість, що включає в себе комплекс знань законів, нормативно-правових актів України, міжнародних договорів, теоретичних навичок у цій сфері, без яких неможливо стати фахівцем у досліджуваній сфері. В основі навчання майбутніх поліцейських також лежить завдання досконалого оволодіння тактико-спеціальної, вогневої та фізичної підготовки, і в той же час, необхідним є вивчення та розуміння законодавчих та нормативно-правових актів. Однак, враховуючи перехід від застарілої системи навчання до європейської, проблемою є база підготовки кадрів в ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [4].

Підготовка на базі ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських є застарілою, а, отже, не забезпечує необхідної готовності до служби в ОНП, яка вимагає достатнього рівня підготовки відповідно європейського підходу, що дозволяло б сумлінно виконувати свої обов'язки та уміти правильно реагувати на будь-які надзвичайні ситуації, притаманні правоохоронній діяльності.

У перспективі поліцейська освіта складатиметься з двох ступенів – професійної школи та вищої освіти [8].

Система включатиме:

- 1) ліквідацію усіх ВНЗ у системі МВС;
- 2) створення на базі ліквідованих ВНЗ мережі поліцейських шкіл, які не надаватимуть вищу освіту, а здійснюватимуть первинну підготовку поліцейських (від шести місяців до одного року) як для тих посад в поліції, де не потрібна вища юридична освіта, та і для тих, де потрібна юридична освіта, а також проводять регулярні заходи з підвищення кваліфікації для всіх поліцейських;
- 3) для осіб, які претендують на зайняття керівних посад в поліції, вимагається пройти курс навчання (від трьох до шести місяців) у Вищій школі поліції, яка утворюється на базі НАВСУ;
- 4) науково-методичними розробками у сфері поліцейської діяльності повинен займатися Науково-дослідний центр поліції, який утворюється на базі існуючого одного Державного науково-дослідного інституту [5].

Звісно, обов'язковою умовою зазначених структурних модифікацій є не проста зміна назв, а створення всіх передумов для надання знань, які потрібні поліцейському, на принципово новому рівні викладання. Це потребує, в свою чергу, також переатестації наявного науково-педагогічного кадрового складу всіх перелічених закладів, істотного скорочення кількості викладачів, оголошення відкритого конкурсу на вакантні посади та підвищення матеріального забезпечення викладачів.

У липні 2017 року розпочала працювати перша в Україні «Академія патрульної поліції», завданням якої було забезпечити підготовку майбутніх поліцейських згідно сучасних українських та міжнародних принципів підготовки правоохоронців. Підготовка у навчальному закладі здійснюється за чотирма блоками: загальноправової підготовки, спеціальної підготовки, циклом предметів професійного спрямування та тактичною і вогневою підготовкою.

До блоку загальноправової підготовки входять: правила дорожнього руху, антикорупційне законодавство, конституційне право, права й свободи людини. Блок спеціальної підготовки навчить працювати з базами даних, планшетами, алкотестерами та радаром для фіксації швидкості руху автомобілів TruCam. Цикл предметів професійного спрямування охоплює навички стресостійкості, ефективної комунікації, толерантності й

недискримінації. Тактична і вогнева підготовка передбачає вдосконалення набутих навичок шляхом симулювання реальних ситуацій та ймовірних подій [7].

Слід відзначити, що зміна підходу до навчання майбутніх поліцейських має забезпечувати стимулювання постійного розвитку особистості та самоосвіти поза рамками навчальних закладів. Так як вагомою проблемою кандидатів до ОНП є відсутність достатнього рівня фізичної підготовки – важливим для кожного випускника є самостійні зайняття різними видами фізичної активності. Заклади освіти мають спрямовувати майбутніх правоохоронців до самостійного навчання.

Успішність самостійної підготовки багато в чому залежить від ступеню попереднього оволодіння методикою роботи над навчальними матеріалами. В умовах сучасного розвитку суспільства, майбутні правоохоронці мають постійно поповнювати власні знання відповідно до змін у діючому законодавстві, з метою забезпечення сумлінного виконання функціональних обов'язків.

В. А. Ліпницький зазначає, що до проблем системи відбору кандидатів у ОНП слід віднести:

- 1) передчасний та неякісний відбір кандидатів на вакантні посади в підрозділах патрульної служби МВС України;
- 2) непрозорість застосування системи відбору кадрів на службу до реформованих підрозділів органів Національної поліції;
- 3) у тексті закону та інших нормативно-правових актах законодавцем не роз'яснено, в чому полягає і в яких діях повинно проявлятися «партнерство» поліції і населення;
- 4) соціальна і правова незахищеність працівників поліції. [1, с. 36-37].

Проблемним питанням кадрового відбору до поліції є те, що послідовність етапів конкурсних випробувань та їх зміст може змінюватись залежно від посади, на яку оголошується конкурс. Дана думка аргументується тим, що передбачений конкурс є обов'язковим лише для посад молодшого складу Національної поліції, а призначення на посади середнього та вищого складу й надалі відбуватиметься за «старою» схемою – на розсуд керівництва, тобто не є обов'язковим. Жодних конкурсних процедур та контролю громадськості не передбачено й щодо ротації кадрів. Не запланована участь поліцейських комісій і в процесі прийому на навчання до ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських [9].

Відповідно до Закону України «Про національну поліцію» служба у збройних силах чи військова кафедра не є обов'язковою, щоб стати поліцейським. Крім того, не вимагається наявності стажу роботи, лише усвідомлення завдання, які ставляться перед особою під час проходження служби в поліції [6].

Варто зазначити, що це є упущенням, адже висунення зазначених вимог до кандидатів на службу в поліцію підвищило б якість відібраних кадрів, сприяло виключенню випадкових кандидатів, що не визначились із майбутньою професією, на користь тих, хто пройшов базову воєнну підготовку та освоїв специфіку служби в правоохоронній сфері. Також пропонуємо надавати пріоритет кандидатам на службу в поліції випускникам ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських та особам із вищою, бажано юридичною, освітою.

Слід відмітити, такі вимоги відповідатимуть очікуванням суспільства на отримання від поліцейських якісних правоохоронних послуг у майбутньому, зменшать матеріальні та часові витрати Міністерства внутрішніх справ на підготовку й навчання поліцейських.

Таким чином, питання удосконалення процесу відбору кандидатів на службу до Національної поліції залишається актуальним. Дискусійним є те, чи досить загальних вимог до кандидатів на службу в поліції, викладених у чинному законі про «Національну поліцію» [6], чи все ж таки доцільно їх деталізувати. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі можуть бути систематизація результатів досліджень усіх аспектів кадрового забезпечення, добору й професійної підготовки персоналу поліції, здійснення порівняльного аналізу професійної підготовки персоналу Національної поліції України з іншими партнерськими країнами й окреслення можливостей реалізації запропонованих ідей.

Висновки. Отже, з вищевикладеного матеріалу дослідження можна підсумувати такі основні проблеми системи професійного відбору майбутніх поліцейських:

- низький рівень фізичної підготовки випускників, що вступають до силових структур, що викликає труднощі при засвоєнні професійно-прикладних навиків.
- низька мотивація випускників щодо самостійної підготовки.
- відсутність єдиної типової програми підготовки у навчальних закладах, яка була б адаптована до умов реформованої правоохоронної системи.
- недосконала система кадрового відбору, відсутність вимог до наявності військової служби, що зумовлює підбір недостатньо професійного кадрового складу до ОНП.

Перспективи реформування системи професійного відбору майбутніх поліцейських базується на:

- забезпеченні вдосконалення застарілих систем навчання у ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських та переходу на більш сучасну та практичну європейську модель.
- створенні спеціальних поліцейських шкіл, які б охоплювали загальноправову, спеціальну, вогневу і тактичну підготовку майбутніх правоохоронців.
- стимулювання випускників у закладах навчання до систематичної самоосвіти та самопідготовки.
- забезпеченні прозорого кадрового підбору із залученням до контролю громадськості на всі посади в Національній поліції, в тому числі керівні.

Тому, аналізуючи проблеми та перспективи системи професійного відбору майбутніх поліцейських, можна зазначити, що законодавчо-правова української Національної поліції є недостатньо сформованою, а наявні нормативно-правові акти не регулюють усі аспекти кадрового забезпечення поліції. Нагальною залишається потреба у реформуванні підготовки майбутніх правоохоронців на рівні ЗВО МВС із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських або ж забезпеченні освіти у спеціальних поліцейських школах.

Наявні проблеми вимагають від держави активних дій щодо удосконалення законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють правоохоронну діяльність, забезпеченні оптимальних умов для підготовки та відбору висококваліфікованих працівників до ОНП, які б відповідали вимогам європейської правоохоронної системи.

Список бібліографічних посилань

1. Ліпницький В. А. Деякі правові проблеми підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України // Особливості підготовки поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. матеріалів І міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 трав. 2016 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2016. С. 35–37.

2. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 16.04.2020).

3. Про Дисциплінарний статут Національної поліції України : Закон України «» від 15.03.2018 № 2337-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19> (дата звернення: 16.04.2020).

4. Про затвердження Правил відбору та прийому до вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ України : Наказ МВС України від 13.03.2006 № 239 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0359-06> (дата звернення: 16.04.2020). Втратив чинність.

5. Про затвердження Положення про організацію первинної професійної підготовки поліцейських, яких вперше прийнято на службу в поліції : Наказ МВС України від 16.02.2016 № 105 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0576-16> (дата звернення: 16.04.2020).

6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 16.04.2018).

7. Що таке Академія патрульної поліції // Патрульна поліція : офіц. сайт. URL: <http://patrol.police.gov.ua/highlight/vas-vitaye-akademiya-patrulnoyi-politsiyi/> (дата звернення: 16.04.2018).

8. Міністерство внутрішніх справ : офіц. сайт. URL: <https://mvs.gov.ua/> (дата звернення: 16.04.2018).

9. Порядок проведення конкурсу в Національну поліцію України // Національна поліція Україна. Система відбору кадрів : сайт. URL: <https://nabir.np.gov.ua/index.php?r=site%2Fcondition> (дата звернення: 16.04.2018).

Отримано 17.04.2020

УДК 613.6:623

РЕЦ В. В.,

курсант 3 курсу факультету підготовки фахівців

для органів досудового розслідування

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Волков Ю. М.,

старший викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ТЕХНІКИ ВЕДЕННЯ СТРІЛЬБИ

У науковій публікації розкрито окремі аспекти педагогічної майстерності викладача вогневої підготовки, а також проблемні питання напрацювання курсантами техніки стрільби.

Ключові слова: *вогнева підготовка, вогнепальна зброя, постановка дихання, поверхнєве дихання.*

Професійна майстерність курсанта є результатом діяльності викладача, а також віддзеркалюванням вмінь і талантів науково-педагогічного працівника. Сучасні реалії несення служби поліцейськими вимагають від них досконалого володіння не тільки комунікативними навичками, але і вправного поведіння зі зброєю. І хоча вона і вважається, відповідно до статті 46 Закону України «Про Національну поліцію» найбільш суворим заходом примусу, проте фактично є дієвим способом у критичних ситуаціях, коли постає питання життя і здоров'я поліцейського та інших громадян [1].

На законодавчому рівні закріплено, що застосування вогнепальної зброї є найбільш суворим заходом примусу [1]. Цей припис, як уже було зазначено раніше, закріплено у статті 46 Закону України «Про Національну поліцію». Застосування вогнепальної зброї поліцейським завжди несе за собою певні наслідки, оцінка яких часто залежить від реакції громадськості і владних інституцій. Сьогодні актуальною є проблема реалізації чинного законодавства на всіх рівнях життєдіяльності суспільства, усвідомлення громадянами реальної можливості поліцейським застосувати вогнепальну зброю для попередження чи припинення протиправних дій на підставі пунктів статті 46 вищезгаданого закону [1]. Сучасне вітчизняне суспільство має презюмувати принцип правомірності дій поліцейського і поставити у пріоритет усвідомлення того, що правоохоронець діє виключно в рамках закону. Цього вимагають не тільки певні суспільні тенденції, але і сама система захисту прав людини, тому що, застосувавши вогнепальну зброю, поліцейський, перш за все, охороняє і захищає права, рятує кому-небудь життя, а не навпаки, як прийнято реагувати в Україні на застосування правоохоронцями зброї. Вся справа у хибній моделі відносин громадськості і поліцейських, яка існує вже десятки років. Зміна вектору розуміння, тобто проти кого застосовується найбільш суворий захід примусу (проти того, хто порушує права інших людей, чинить небезпеку для життя і здоров'я самих поліцейських, тому що вони також є громадянами України) може значно деформувати гострі кути.

Але провідною темою даної статті є окремі аспекти техніки ведення стрільби, тому що перш ніж боротися за визнання випадків застосування вогнепальної зброї поліцейськими правомірними, слід бути цілком переконаними у тому, що курсанти, яких випускають ВНЗ зі специфічними умовами навчання, володіють не тільки положеннями нормативно-правової бази, але балістичними знаннями і прийомами техніки ведення стрільби.

Саме тому завданням кафедри тактико-спеціальної підготовки, на базі якої викладається навчальна дисципліна «Вогнева підготовка», повинна бути підготовка професійних службовців, які в подальшому правильно і чітко діятимуть в екстремальних ситуаціях, а також не будуть предметом громадського осуду у випадку вимушеного застосування вогнепальної зброї відповідно до положень закону.

Багато чого також залежить від майстерності викладача, насамперед від того, як він викладатиме матеріал і роз'яснюватиме помилки курсантів. Безперечно, робота науково-педагогічного працівника покликана сформулювати особистість поліцейського, який подальшому буде цілком готовий до несення служби у будь-яких умовах, забезпечувати публічну безпеку і порядок, активно протидіяти злочинності, діяти у стресових умовах та багато чого іншого. Вагому роль у навчально-виховному процесі відіграє вербальний контакт між викладачем і аудиторією. Методика викладання формує фундамент навчального процесу, саме від неї залежить морально-психологічний клімат, який у подальшому впливатиме на рівень засвоєння навчального матеріалу, успішність курсантів і, найголовніше, ставлення здобувачів вищої освіти до навчальної дисципліни [2].

Доречно викладачеві систематично звертатися до окремого курсанта із запитаннями і зауваженнями. Це сприятиме зверненню уваги на проблематику, порушену викладачем, іншими курсантами і спростить процес запам'ятовування. Крім того, реагування на зауваження також сприяє наголошуванню на важливих моментах.

При всьому цьому викладачеві важливо обрати стратегію поведінки на заняттях, віднайти золоту середину, тому що здобувачі вищої освіти з повагою ставляться до доброзичливих і в міру суворих викладачів, у тих ситуаціях, де це дійсно необхідно. Навпроти, педагоги, які дозволяють собі надзвичайну принциповість і недоречні зауваження, а тим більше, особисту неприязнь до окремих курсантів і надають перевагу іншим, діють не педагогічно і часто стикаються із недовірою та латентною неповагою, тощо [2].

Дане дослідження базується на питаннях техніки ведення стрільби, тому наголосимо на постановці подиху під час стрільби із пістолета. Розповсюдженою проблемою курсантів під час того, коли вони тільки починають виконувати практичні вправи зі стрільби, є коливання руки зі зброєю, викликане нервуванням, а також ритмічними рухами грудної клітини, живота і плечового поясу під час процесу дихання. Власне, рука зі зброєю як частина від цілого також чинить коливальні рухи внаслідок чого стрілець, навіть за умови технічно правильного прицілювання, може не влучити так, як це необхідно для належного оцінювання. Проте відповідно до анатомічних даних, повністю уникнути коливальних рухів руки неможливо, хоча б тому, що в руці також пульсує кров [3].

Єдиний вихід із даної ситуації, з метою наближення стрілецької техніки до ідеальної і правильної, є посилення стійкості особи, яка веде стрільбу, шляхом постановки корпусу, гармонізації взаємодії стрільця і зброї і, найголовніше, - постановки дихання. Дихальний цикл людини складають вдих, видих і пауза після видиху. Біологічними дослідженнями доведено, що людина може затримати дихання на 12-15 с. без несприятливих наслідків і цього цілком достатньо для прицілювання і пострілу [3].

Таким чином, з метою забезпечення відносної нерухомості стрільця слід відпрацьовувати поряд з іншими вправу затримки дихання разом із постановкою корпусу і тренування спуску курка з бойового зводу. Завдяки цьому організм курсанта адаптується до такого поставленого режиму дихання під час стрільби і його організм не піддаватиметься стресу під час виконання вправи.

Крім того, не менш важливим аспектом поставленого дихання стрільця є зменшення дози повітря, внаслідок чого зменшиться коливання плечового поясу і розширення грудної клітини. Саме тому викладачі вогневої підготовки використовують методику поверхневого

дихання, аргументуючи це тим, що менша кількість повітря потребує менше зусиль для затримки дихання. Така теорія є дієвою і може бути застосована на практичних заняттях з вогневої підготовки. Проте на слід забувати, що подих є важливим для відновлення витрачених сил, тому що стрілець переносить фізичне навантаження статичного характеру, нервової системи, а також певні психологічні труднощі. Особливо це стосується курсантів початкових курсів: 1-го або 2-го.

У навчально-методичному посібнику Стахневича В. Л. знаходимо дуже вдалу схему дихання стрільця. Автор розділив її на 4 наступні етапи:

- перший – подих глибокий і ритмічний. Завдання стрільця на цьому етапі – зробити належну вентиляцію легень, що, у свою чергу, буде сприяти роботі серця в режимі оптимального ритму його скорочень (65–85 скорочень на хвилину);

- другий – перехід від глибокого подиху до стадії спокійного дихання. Із переходом у цю стадію зменшуються коливання зброї, які мали місце під час глибокого подиху на першому етапі;

- третій – перехід до режиму поверхневого подиху, зменшується коливання всієї системи «стрілець-зброя», створюються умови для більш точного наведення, «рівна мушка» підводиться до точки прицілювання, відбувається підготовка до повної затримки подиху на період спуску курка з бойового зводу;

- четвертий – подих затримується на 10–12 с для досягнення найкращої стійкості корпусу, остаточного суміщення «рівної мушки» із точкою прицілювання та здійснення плавного спуску курка з бойового зводу [4, с. 40-43].

Дотримання такої схеми спроможне забезпечити правильне прицілювання і влучний постріл, проте викладач повинен враховувати психологічні та вольові особливості курсанта і зважати на швидкість засвоєння ним навчального матеріалу, тому що для використання вищенаведеного алгоритму існує потреба у тренуванні і адаптуванні організму до певної тактики дихання, що у різних людей може виходити по-різному. У даному випадку має місце людський фактор.

Доречно також звертати увагу на стресостійкість окремої особи, а якщо така слабо розвинена, майстерність викладач і полягає у тому, щоб направити і переконати здобувача, сформувати його уявлення про навчальну дисципліну і роз'яснити необхідність приділення особливої уваги вогневій підготовці.

Правильна постановка дихання – це один із сегментів володіння зброєю поліцейським. В залежності від ситуації правоохоронець приймає рішення самостійно на основі знань і навичок, набутих під час спеціальної професійної підготовки. Зокрема, володіння зброєю – це вміння в різних і несподіваних ситуаціях, з будь-якого положення, незалежно від способу ведення вогню не тільки вражати ціль, але і влучно стріляти по намічених точках на цілі; правомірно застосовувати зброю під час затримання злочинця або його конвоювання тощо [5, с. 5].

Застосовувати і використовувати зброю доводиться в досить різних умовах: в населених пунктах, на транспорті, в полі, в лісі, а в деяких випадках і в багатолюдних місцях. І кожен раз, застосовуючи зброю в оперативних обставинах, поліцейський повинен (зобов'язаний) вміти, за необхідності, з одного-двох пострілів влучити в ціль. А таких результатів можна досягти лише тоді, коли навчишся досконало володіти зброєю [5, с. 5].

Висновки і пропозиції. Професійна діяльність поліцейського нерозривно пов'язана із застосуванням або використанням вогнепальної зброї, а тому завданням науково-педагогічного працівника з вогневої підготовки постає навчання курсантів не тільки нормативно-правовим основам, але і власне техніки виконання пострілу. Крім того, зброю може бути використано в різних умовах, тому поліцейський зобов'язаний за один-два постріли влучити в ціль. Такого результату можна досягти за умови володіння технікою стрільби.

Розповсюдженою проблемою курсантів під час того, коли вони тільки починають виконувати практичні вправи зі стрільби, є коливання руки зі зброєю, викликане нервуванням, а також ритмічними рухами грудної клітини, живота і плечового поясу під час процесу дихання. Єдиний вихід із даної ситуації з метою наближення стрілецької техніки до

ідеальної і правильної є посилення стійкості особи, яка веде стрільбу, шляхом постановки корпусу, гармонізації взаємодії стрільця і зброї і, найголовніше, - постановки дихання.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 15.04.2020).
2. Ягупов В. В. Теорія і методика військового навчання. Київ : Тандем, 2000. 380 с.
3. Старушенко Л. И. Анатомия и физиология человека. Киев : Вища шк., 1989. 213 с.
4. Стахневич В. Л. Особиста бойова зброя. Підготовка, організація та методика проведення тренувань і занять із практичним виконанням вправ підготовчих та навчальних стрільб із пістолета Макарова. Київ : ВІКНУ, 2012. 142 с.
5. Навчання поліцейських на початковому етапі вогневої підготовки : метод. рек. / за заг. ред. В. Д. Поливанюка. Дніпро : ДДУВС, 2019. 52 с.

Отримано 20.04.2020

УДК 351.74(477)

РУДНИЦЬКА К. Г.,

курсант 1 курсу факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Никифорова О. А.,

кандидат біологічних наук,

доцент кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ;

 <https://orcid.org/0000-0001-5649-8272>

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ТА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ОСНОВИ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦІЇ

Реформування – процес настільки необхідний, настільки ж і болісний. Руїнування стереотипів, перехід «на нові рейки» ніколи не проходить швидко та гладко. Природне бажання швидше побачити позитивні зрушення нерідко призводить до протилежного результату. Узяти хоча б Закон України «Про Національну поліцію». Законодавцям довелося усувати суттєві прогалини в ньому, але деяких ми поки що не позбавилися, робота в цьому напрямку триває.

Метою дослідження є вивчення особливостей підготовки поліції.

Виклад основного матеріалу. З метою розвитку правоохоронної системи України було прийнято Закон України «Про Національну поліцію» № 580 VIII від 02.07.2015 року, тому важливим питанням залишається підвищення рівня правової свідомості працівника Національної поліції [1]. Фундаментальною та вихідною умовою формування високого рівня правової культури працівника поліції є належна правова та професійна підготовка особи, яка в майбутньому буде виконувати функції поліцейського й основу світогляду якої складатимуть загальнолюдські цінності, принципи гуманізму та демократизму, усвідомлення свободи і прав людини як найважливіших досягнень суспільства.

Основним нормативним актом, що регламентує діяльність НП є Закон України «Про Національну поліцію» (далі – НП).

Зокрема, він є основним щодо регулювання загальних засад діяльності НП, також він є комплексним, оскільки містить норми різних галузей права, Норми закону є досить динамічними, оскільки відображають сучасні вимоги до НП та залежать від розвитку суспільних відносин. Поліція на сьогодні виступає єдиною системою органів, які виконують важливі завдання з охорони публічного порядку та безпеки. Важливим структурним

підрозділом поліції є патрульна поліція. Забезпечуючи правопорядок її працівники є найбільш наближеними до населення. Саме за їх діяльністю і оцінюється робота усієї поліції [1].

Крім ЗУ «Про національну поліцію» поліцейські керуються Конституцією України.

Зокрема, у ст. 3 зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, у зв'язку з чим держава повинна забезпечити реалізацію прав і свобод громадян [2].

Право, правосвідомість, правовідносини, правомірне поведінка, юридична практика, юридична освіта та наука, правопорядок – основні аспекти, які формують правову культуру кожної особи зокрема й усього суспільства в цілому. Існування таких правових явищ не є відокремленим, тому прояв високого рівня правової культури залежить не тільки від високого рівня кожного з її елементів, а й від їх дієвої взаємодії. Виходячи з цього, аналіз правової культури працівників Національної поліції України варто розпочати з дослідження процесу формування її складових елементів.

Якщо ми розглядаємо сучасного працівника поліції, то, в умовах реформування системи МВС України, постає потреба у зміні системи дійсних орієнтацій та ставлення поліцейських до своєї професійної діяльності. Перш за все, працівник поліції повинен професійно володіти усіма набутими компетентностями, дотримуватися принципів діяльності поліції, оцінювати суспільні та економічні явища, виконувати покладені на поліцію завдання, приймати обґрунтовані рішення, поєднувати високий професійний рівень з моральністю і культурою, бути здібним до ділового спілкування, а це, безумовно, буде сприяти підвищенню ефективності та результативності функціонування усієї системи МВС України [3].

Одним із центральних органів виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, є Національна поліція України, яка відповідно до ст. 2. Закону України «Про Національну поліцію» серед поліцейських послуг надає і такі як: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності.

Зазначене свідчить про те, що працівник поліції повинен бути постійно готовим до професійного втручання в ту чи іншу ситуацію, яка виникає як під час виконання ним службових обов'язків, так і поза ними. Особливо це стосується патрульних поліцейських, які першими реагують на повідомлення про правопорушення, а також враховуючи їх цілодобове несення служби.

Безумовно, що не всі правопорушення патрульним поліцейським вдається припинити без застосування тих чи інших поліцейських заходів. Тому, виконуючи свої обов'язки з охорони прав і свобод людини, запобігання загрозам публічній безпеці і порядку або припинення їх порушення працівники поліції застосовують в межах своєї компетенції поліцейські превентивні заходи та заходи примусу [3].

Особливу увагу приділити необхідно насамперед вступним, а також випускним іспитам з фізичної та спеціальної підготовленості правоохоронців. Проблема професійного відбору молоді, яка вступає до ВНЗ МВС України в широкому плані на цей час ще практично не вивчалася, а методика її дослідження потребує коригування з урахуванням вимог сьогодення, загальної фізичної підготовленості правоохоронців, стану їх здоров'я, залежить процес засвоєння ними бойових прийомів єдиноборств, який в більшості випадків вирішує долю заходів по припиненню протиправних посягань.

Так вимоги достатнього рівня фізичної підготовленості до прийнятих на службу майбутніх правоохоронців в період початкової підготовки та при виконанні є одним з важливіших факторів для поліцейського [4].

Висновки. Таким чином, особливості підготовки поліцейських специфічні. На них впливають і організаційно-правові, і соціально-економічні, і нормативно-правові основи діяльності поліцейського. В першу чергу, підготовка поліцейського регулюється Законом України «Про національну поліцію», Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами.

Також у ст. 3 Конституції України зазначено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, у зв'язку з чим держава повинна забезпечити реалізацію прав і свобод громадян. Право, правосвідомість, правовідносини, правомірна поведінка, юридична практика, юридична освіта та наука, правопорядок основні аспекти, які формують правову культуру кожної особи зокрема й усього суспільства в цілому.

До відбору поліцейських ставляться дуже відповідально, у Законі вказано яким критеріям повинні відповідати особи, які претендують на дану посаду. Також не менш важливим є фізична підготовленість поліцейського та знання законів. У ст. 11 Закону слушно вказано, що в першу чергу вони мають взаємодіяти з населенням на засадах партнерства, тому що Рівень довіри населення до поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів поліції.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 20.04.2020).
2. Зозуля Є. В. Підготовку сучасного правоохоронця – на рівень європейських стандартів. *Наукова бібліотека*. 2014. № 4. С. 4–9.
3. Професійні стандарти і кваліфікації у країнах з високорозвинутою економікою : монографія / Л. П. Пуховська та ін. Київ, 2014. 176 с.

Отримано 22.04.2020

УДК 796:351.74

СОКОЛИК І. М.,

курсант 3 курсу Навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

Науковий керівник:

Малєєв В. В.,

старший викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки
Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО ВІДБОРУ МАЙБУТНІХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

В поданому тексті наукових тез досліджено питання щодо проблематики та перспективності професійно-правового відбору майбутніх поліцейських. Селекція розглянута через призму проведення комплексу профорієнтаційних заходів, як необхідна умова виховання висококваліфікованих фахівців-правоохоронців.

Ключові слова: професійний відбір, поліцейський, професійна адаптація, державний стандарт, професійне навчання і виховання.

Постановка проблеми. В умовах активізації євроінтеграційних процесів, розбудова нової демократично-сильної і незалежної України актуалізує проблему трансформації та зміцнення правоохоронних інституцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про початок нового етапу розвитку правоохоронної системи України свідчить Закон України №580-VIII «Про Національну поліцію», який був прийнятий Верховною Радою України 2 липня 2015 року[1]. З огляду на це актуалізувалася проблема комплексного, системного реформування поліції, яка б цілком

відповідала б міжнародним стандартам. Саме реформування поліції вимагає ретельного відбору правоохоронців, враховуючи професійні і особистісні характеристики потенційних кандидатів на службу в ній. Особливо розповсюдженим і важливим питанням сьогодення є виховання особистості сучасного поліцейського, як дієвого механізму забезпечення прав і свобод людини та своєчасного повного захисту громадян у разі правопорушення. Від рівня довіри й авторитету правоохоронних органів значною мірою залежить і авторитет держави в цілому. Зазначимо також, що прагнення відповідати європейським стандартам ставить на порядок денний питання високого професіоналізму та компетентності майбутніх поліцейських. Сучасне суспільство потребує висококваліфікованих поліцейських, готових і здатних до саморозвитку, самореалізації у правоохоронній діяльності, яким притаманна наполегливість у реалізації своїх професійних устремлінь. Разом з тим, правоохоронці повинні бути наділені правовою аргументованістю з посиленням на різні факти доказів, правові норми та відповідати морально-етичним нормам поведінки.

Що стосується саме проблем професійного відбору потенційних кандидатів, то методика обирання потребує коригування з урахуванням вимог сьогодення, загальної спеціально-фізичної підготовленості правоохоронців, стану їх здоров'я, клімату навколишнього середовища, залежить процес засвоєння ними бойових прийомів єдиноборств, який в більшому співвідношенні випадків вирішує долю заходів по припиненню протиправних посягань [2].

Як відомо, на сьогодні нормативи зі спеціальної фізичної підготовки дещо ускладнились для майбутніх абітурієнтів, які планують вступити до вищих навчальних закладів зі специфічними умовами навчання. Таке нововведення, на мою думку, викликано потребою більш якісної підготовки, адже на сучасному етапі основною проблемою в системі поліції є недостатній рівень фізичної підготовленості, тому що вимоги достатнього рівня фізичної підготовленості до прийнятих на службу майбутніх правоохоронців в період початкової підготовки та при виконанні є одним з важливіших факторів для поліцейського, щоб в подальшому при боротьбі зі злочинністю, бути підготовленим до негативним активним діям, злочинним намірам та опору з боку осіб що скоюють злочин або вже скоїли злочин. Нагальною проблемою, що існує на даний час є те, що кандидати на посаду поліцейського в більшості випадків не можуть скласти базові нормативи з фізичної підготовки тому під час навчання вони не покращують свої навички а намагаються довести свої фізичні здібності до рівня вступних іспитів. Тому важливо приймати на службу кандидатів, які фізично та психологічно відповідають стандартам. Після таких змін, я вважаю, кількість майбутніх кадрів для місцевих органів поліції зменшиться але рівень підготовки та професійності збільшиться [3].

Також найбільш важливим у професійному відборі майбутніх поліцейських є їх теоретична підготовленість при вступі до вищих навчальних закладів, або безпосередньо призначення на посаду до Органу національної поліції. Адже саме без теоретичних навичок у даній сфері, без професіональності, знання законів та нормативно-правових актів законодавства України, неможливо бути фахівцем у даній надскладній справі.

Здебільшого, слід звернути увагу на певні правові та організаційні прогалини в процесі відбору кандидатів на навчання до зазначених закладів вищої освіти у 2018 році, насамперед на відсутність процедури відбору кандидатів на підставі їх особистих якостей. Розглянемо їх:

1. У статті 51 Закону України «Про Національну поліцію» зазначено, що під час відбору та просування по службі поліцейських має бути забезпечене об'єктивне оцінювання їх професійного рівня й особистих якостей [1].

2. Під час проведення вступної кампанії попередніх років питання вивчення особистих якостей кандидата певною мірою вирішувалося шляхом творчого конкурсу. Однак у 2020 році цей конкурс для спеціальностей «Право» та «Кібербезпека» було відмінено відповідно до додатку 4 до Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2020 році, затверджених наказом МОН України від 13.10.2017 № 1378 [4].

І. Є. Руколайніна та О. О. Леміш зауважують, що складниками професійної підготовки є професійне виховання, тобто комплекс заходів, що спрямований на формування

професійних інтересів особистості, і професійна діагностика – важливий елемент профорієнтаційної роботи, який включає в себе вивчення якостей, здібностей та інтересів особистості, що в подальшому впливає на вибір нею професії та освоєння певного виду діяльності [5, с. 106].

Професійний відбір повинен базуватися на теорії провідних тенденцій та ідеї доцільності діагностики всіх основних складових профпридатності до діяльності в поліції (здібностей, характерологічних особливостей, спрямованості, спеціальних професійних вимог). З метою вдосконалення професійного відбору вважаємо за доцільне оптимізувати також комплекс психо-діагностичних методик в напрямі більшої ефективності щодо отримання діагностичної інформації і скорочення часу на їх виконання; впровадити детальний, чіткий алгоритм дій суб'єктів, удосконалити інструкції щодо окремих етапів професійного відбору поліцейських [6].

Таким чином, профорієнтаційна робота являє собою систему форм, методів і засобів впливу на особистість із метою її професійного самовизначення, що ґрунтується на врахуванні професійно важливих особистісних характеристик, потреб кадрового забезпечення підрозділів поліції. Вона спрямована на досягнення балансу між професійними інтересами, можливостями людини і потребами правоохоронної системи України у фахівця за основними видами діяльності. Профорієнтаційна робота визначається як спеціально організований вид роботи із кандидатами на службу в поліції, у процесі якого вирішується завдання із набору кадрів. Етапами професійної орієнтації є: дослідження вимог професії до працівника та визначення потреб правоохоронної системи у кандидатах на службу в певних підрозділах; професійне інформування (професійна інформація), професійне консультування (професійна консультація), професійний відбір і професійна адаптація. Вони специфічні за завданнями, предметом, методами, характером впливу на професійне самовизначення, між ними існують взаємодія і взаємозв'язок.

Здійснений аналіз, дає змогу дійти висновку, що більш доцільним для покращення професійності відбору майбутніх правоохоронців, внести зміни до існуючої системи МВС, шляхом переходу на більш сучасну та практичну європейську систему, котра дасть змогу виховати високо кваліфікуючих фахівців.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 19.04.2020).
2. Зозуля Є. В. Підготовка сучасного правоохоронця – на рівень європейських стандартів. *Наукова бібліотека*. 2014. № 4. С. 4–9.
3. Журавель О. В. Методичні матеріали з фізичної підготовки для позаштатних інструкторів підрозділів органів внутрішніх справ. Київ : РВЦ КНУВС, 2008. 46 с.
4. Про затвердження Умов прийому на навчання до закладів вищої освіти України в 2020 році : наказ МОН України від 13.10.2017 № 1378 // Міністерство освіти і науки України : офіц. сайт. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/vstup-2020/veliky-umovi/2-umovi.pdf> (дата звернення: 19.04.2020).
5. Руколайніна І. Є., Леміш О. О. Формування та підготовка кадрів (персоналу) до органів Національної поліції України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 1. С. 104–106. URL: http://lsey.org.ua/1_2017/28.pdf (дата звернення: 19.04.2020).
6. Гуревич К. М. Профессиональная пригодность и основные свойства нервной системы. М. : Наука, 1970. 272 с.

Отримано 22.04.2020

УДК 796:351.74.

СОЛОВЙОВА Ю. І.,

курсантка факультет № 2

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Маріуполь)

Науковий керівник:

Нуждов В. В.,

викладач кафедри спеціальних дисциплін

та професійної підготовки факультету № 2

Донецького юридичного інституту МВС України (м. Маріуполь)

ПРОБЛЕМИ І НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ КУРСАНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗІ СПЕЦИФІЧНИМИ УМОВАМИ НАВЧАННЯ НА ЕТАПІ ПЕРВИННОГО НАВЧАННЯ

Для побудови ефективної системи підготовки необхідно використовувати популярні серед курсантів види спорту враховуючи інтереси при виборі засобів загальної фізичної підготовки.

Ключові слова: курсант, фізичне виховання, фізичні вправи, спорт.

Військово-професійне навчання курсантів передбачає довгострокові статичні напруження, постійні значні навантаження на функції пам'яті, уваги, мислення, а також нервово-емоційну сферу організму. В результаті комплексного впливу на організм ряду психічних, фізичних та емоційних факторів, курсанти зазнають підвищене нервово-емоційне напруження, що супроводжується значними функціональними порушеннями у діяльності багатьох органів і систем життєзабезпечення.

Низький рівень фізичної підготовленості кандидатів до вступу, а також недоліки традиційної системи фізичної підготовки у ВНЗ не дозволяють забезпечити розвиток фізичної підготовленості, достатнього рівня військово-професійного навчання та здоров'я курсантів, особливо, на етапі первинного навчання.

Співвідношення загальної фізичної підготовки і спеціального розділу професійної прикладної фізичної підготовки за конкретною спеціальністю у курсантів різних вузів може значно відрізнятися. Однак важливість загальної фізичної підготовки як базової основи для спеціалізованої підготовки зберігатиметься у всіх випадках, і це вимагає поетапного підходу до професійно-прикладної фізичної підготовки.

Сучасна педагогіка кваліфікує дві основні форми організації навчального процесу з фізичного виховання – інформаційну і розвиваючу.

Інформаційна форма передбачає для курсантів в основному такі процеси: повідомляти, наказувати, запам'ятовувати матеріал, виконувати вправи, вимоги і нормативи, які раніше передбачені та регламентовані викладачем і навчальною програмою. Використання форм і засобів з фізичного виховання заздалегідь регламентовані. Це так званий нормативний підхід.

Друга форма організації – розвиваюча. Вона передбачає створення умов, які викликають у курсантів внутрішню потребу в знаннях і бажання самостійно займатися психофізичним вдосконаленням і досягати відповідного рівня фізичної підготовленості всіма доступними науковими засобами. У цьому випадку головним завданням для педагогів є цілеспрямоване управління саморозвиваючою ППФП, тому що, суттєвим недоліком фізичного виховання курсантів минулих років є його безсумнівний консерватизм, унітарність і виражений антиособистий підхід. Існуюча система фізичного виховання була побудована на командно-нормативному підході, при якому особа курсанта була другорядною, а на першому плані стояв нормативний показник. Курсант потрібний був як засіб досягнення певного результату.

Проблема полягає в тому, що у вузах України діє національна система навчального процесу з фізичного виховання, в якій обов'язковим розділом є система ППФП, що побудована на основі нормативного підходу і відрізняється від європейської.

Існують причини негативної реакції на психофізичні вправи залежно від окремого курсанта, а саме: відсутність мети занять; недостатній запас знань, навичок, умінь; незрілість особи; низький рівень свідомості.

Для викладачів фізичного виховання – це неправильний вибір видів спорту, дозувань, методів, стосунків, форм організації, відсутність належної майстерності, психолого-педагогічних знань, підходів та ін.

Отже, одним із головних напрямків удосконалення фізичної підготовки курсантів є формування нових підходів з використанням засобів, сучасних видів спорту для розвитку необхідних психофізичних якостей у тих видах спорту, якими бажають займатися курсанти.

Для побудови ефективної системи підготовки необхідно використовувати популярні серед курсантів модні види спорту, крім того, раціональна система вищої школи повинна враховувати інтереси і при виборі засобів ППФП. Цій ідеї відповідає філософія гуманізму, яка є системою світогляду і визнає цінність людини як особистості. Гуманістичне світосприйняття передбачає повагу до особистості, сприяння самоактуалізації і самореалізації, самовдосконалення.

Тому, незважаючи на чисельні дослідження вітчизняних і зарубіжних авторів, актуальною є проблема пошуку ефективних шляхів покращення стану здоров'я курсантів різних спеціальностей, рівня їх фізичної підготовленості за рахунок упровадження спортивно-орієнтованих технологій фізичного виховання, які б сприяли розвитку позитивної мотивації до занять фізичною культурою і спортом, формували основи самостійної фізкультурно-спортивної діяльності як у системі освіти так і у вільний від навчання час.

Список бібліографічних посилань

1. Мазурчук О. Т., Амброзяк О. В. Сучасний стан. Проблеми та перспективи розвитку сфери фізичної культури і спорту на Волині. *Молодіжний науковий вісник. Фізичне виховання і спорт*. 2007. № 3. С. 23–27.

2. Третьяков М. О., Леонова В. А. Професійноприкладна фізична підготовка студентів педагогічних вузів до роботи в загальноосвітній школі // *Фізична культура, спорт та здоров'я нації – нова епоха, нова генерація : матеріали міжнар. наук.- практ. конф. Вінниця, 1996*. С. 254–255.

Отримано 20.04.2020

УДК 342.9

СТРАШКО О. П.,

курсант 2 курсу факультету економіко-правової безпеки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Москалець А. П.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

У роботі розглядаються питання щодо окремих правових аспектів застосування вогнепальної зброї поліцейськими Національної поліції України та співвідношення з практикою інших держав.

Ключові слова: професійний відбір, професійна придатність, психологічний відбір, служба в поліції.

Застосування вогнепальної зброї поліцейськими, навіть у наш неспокійний час, створює великий резонанс у суспільстві. Суспільство розколюється на два табори: прибічників та супротивників поліцейських, що відкривали вогонь на ураження. Діючим законом України «Про національну поліцію» у статті 46 регламентується застосування зброї

доволі чітко. Ситуації описані у цій статті - перелік обставин коли зброя може бути застосована. Натомість прокуратура буде з'ясовувати, чи були прийняті всі можливі заходи поліцейським перед тим, як застосовувати зброю.

Сучасна практика зводиться до того, що українська поліція застосовує зброю доволі неохоче: навіть будучи де-юре правим, співробітник поліції ризикує бути визнаним винним у незаконному застосуванні. До цього зводиться громадська думка. У результаті поліцейські часто поступаються гарантіям безпеки, побоюючись наслідків.

Метою нашого дослідження є висвітлення проблем у правовому аспекті застосування зброї, співвідношення з закордонною практикою, та окреслення шляхів їх вирішення.

Науковий та дослідницький пошук в даному напрямку неодноразово здійснювався громадськими діячами, вченими-правниками, експертами-практиками та іншими. При цьому слід відзначити праці Г. Новицького, В. Осадчого, А. Чернова, А. Аленіна, Ю. Грошевого, І. Богатирьова, О. Ларіна та інших. Однак сучасні умови які «диктує» вулиця вимагають нововведень у цій сфері.

З 2018 року, згідно звіту Державного Бюро Розслідувань, здійснюється 442 провадження за ознаками перевищення влади співробітниками правоохоронного органу, що супроводжувалися насильством. Але натомість кількість випадків застосування вогнепальної зброї, і тим паче, кількість загиблих після застосування – Національною поліцією не надається. З моменту створення Національної поліції і по 2018 рік при виконанні службових обов'язків отримали поранення 1197 поліцейських, з них 38 – в зоні проведення ООС. 24 працівника поліції загинули, з них чотири – у зоні ООС. Однак у США, згідно статистики Федерального Бюро Розслідувань, за 2017 рік 987 осіб було застрелено поліцейськими, 47 співробітників поліції загинуло при виконанні. Всі 987 випадків були визнані законними, чого не можна сказати про випадки вітчизняного досвіду.

Це проблема національного рівню. Кожен день співробітники Національної поліції ризикують життям, згідно звітів, нелегальної зброї у руках громадян все більшає – у той час правоохоронцям все складніше забезпечувати, перш за все, безпеку громадян та свою у нестійких ситуаціях. Одне за одним, рішення судів, що визнають дії поліцейського неправомірними знижують впевненість та рішучість поліцейського у скоєнні тої чи іншої дії, у нашому випадку застосуванні вогнепальної зброї.

На нашу думку, для навіювання більшої дієвості співробітникам, слід розширити статтю 46 Закону України «Про Національну поліцію», або ж взагалі її скасувати. Повертаючись до закордонної практики, у тих самих Сполучених Штатах Америки взагалі немає кодифікованого закону про застосування зброї, у подібній практиці користуються лише судовими прецедентами та наказами підписаними на рівні місцевого управління штату. Вперше таким наказом стало письмове керівництво щодо застосування сили та вогнепальної зброї, яке було видане шефом поліції Нью-Йорка у 1972 році. Не дивлячись на те, що його прикладу слідували більшість департаментів, загального правового стандарту застосування поліцією сили не існувало до середини 1980-х років. Найважливіше значення мало рішення суду по справі «Теннесі проти Гарнера» (1985), в якому суд визнав неконституційним законодавчо закріплену у багатьох штатах «правило злочинця що втікає», яке дозволяло поліцейському вдатися до користування вогнепальною зброєю по відношенню до неозброєного підозрюваного, який здійснює спробу втечі при затриманні. З того часу застосування крайньої міри силового примусу визнавалося законним та обумовленим лише в тому випадку, якщо були підстави вважати, що підозрюваний або його дії можуть істотно загрожувати життю чи здоров'ю співробітника поліції або інших. Наразі існує два національних стандарти застосування сили: заборона застосування вогнепальної зброї проти неозброєного підозрюваного, що втікає, і більш ширша заборона застосування будь-якої міри силового примусу без наявності на те об'єктивної необхідності.

Отже, з огляду на вищевикладене можна зробити наступний висновок: на сьогодні існує нагальна потреба у вдосконаленні наявної нормативної бази щодо застосування поліцейськими вогнепальної зброї як з урахуванням міжнародного досвіду (практики Європейського суду з прав людини, реалізації Конвенції ООН про основні принципи

застосування сили та вогнепальної зброї посадовими особами з підтримання правопорядку та ін.), так і виходячи з вітчизняних реалій.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 05.04.2020).
2. Експертний розбір питання MAKARATZIS v. GREECE: ЄСПЛ щодо використання поліцейськими вогнепальної зброї для зупинки транспортного засобу. URL: <http://umdppl.info/police-experts.info/2016/07/19/makaratzis-v-greece-espl-schodo-vykorystannya-politseyskymy-vohnepalnoji-zbroji-dlya-zupynky-transportnoho-zasobu/> (дата звернення 05.04.2020).
3. Звіт про діяльність Державного бюро розслідувань за 2018 рік // Державне бюро розслідувань : сайт. URL: <https://dbr.gov.ua/report/zvit-pro-diyalnist-derzhavnogo-byuro-rozsliduvan-za-2018-rik> (дата звернення: 05.04.2020).
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 05.04.2020).
5. The Washington Post. URL: https://www.washingtonpost.com/graphics/2018/national/police-shootings-2018/?utm_term=.75c45443f413 (дата звернення: 05.04.2020).

Отримано 20.04.2020

УДК 349.2:351.74

СТУПЧЕНКО Є. Г.,

*курсант 1 курсу Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк)*

Науковий керівник:

Пилипенко В. В.,

*кандидат історичних наук, старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін Луганського державного університету
внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка (м. Сєвєродонецьк);*

 <https://orcid.org/0000-0002-2555-542X>

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ США Й УКРАЇНИ

Здійснено порівняльний аналіз особливостей фізичної підготовки поліцейських США та України. Зауважено суттєві відмінності у нормативних вимогах щодо виконання силових і бігових вправ американськими та українськими поліцейськими. Особлива увага приділена гендерній складовій фізичної підготовки правоохоронців США та України.

Ключові слова: фізична підготовка, Україна, США, нормативи, поліція.

Якісний рівень фізичної підготовки працівника правоохоронних органів посідає одне з центральних місць у навчанні майбутніх поліцейських. Оволодіння професійними навичками, у першу чергу спрямованими на фізичний розвиток, потребує постійного вдосконалення та взаємозв'язку між реальними вимогами щодо розвитку фізичних даних, з якими стикаються діючі працівники Національної поліції, та тими комплексами вправ, які засвоюють курсанти у вузах зі специфічними умовами навчання.

На сьогодні перед поліцейськими стоїть завдання не лише гарантувати правопорядок, але й надавати населенню послуги у сфері забезпечення публічної безпеки, охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, а також допомогу особам, які за цілої низки обставин її потребують [1]. Саме такі вимоги до працівника

Національної поліції ставлять на порядок денний проблему дефіциту кваліфікованих кадрів, які пройшли комплексне навчання, здатні швидко і, головне, професійно, відповідно до діючого законодавства, реагувати на постійні соціальні виклики.

Поліцейська діяльність унікальна в багатьох аспектах. Вона характеризується високим ступенем стресу, поряд з монотонністю і непередбачуваністю. Відповідно до цього, навчання курсанта має забезпечувати поєднання теоретичного та практичного досвіду у їхньому безпосередньому взаємозв'язку із викликами та реаліями повсякдення.

Співробітники правоохоронних органів мають серйозні проблеми з ризиком для здоров'я: серцево-судинні захворювання, розлади нижньої частини спини та ожиріння. Фізична підготовка є тією невід'ємною складовою, що здатна мінімізувати перераховані вище ризики для здоров'я поліцейських. Неякісна фізична підготовка може значно впливати на рівень професіоналізму, адже непридатний правоохоронець менш здатний повністю реагувати на напружену фізичну діяльність і тим самим спровокувати підвищення загрози для свого життя та своїх напарників.

Процес реформування Національної поліції передбачав вивчення досвіду інших держав, де рівень довіри до поліцейських вважався одним із найвищих. До переліку таких держав входили у тому числі і США. Цікавим у даному випадку є американський досвід організації фізичної підготовки співробітників та курсантів академії поліції США. Так, фізична підготовка копів зі штату Айова включає в себе: посилення аеробної серцево-судинної витривалості, що передбачає тренування здатності серця та судинної системи до транспортування кисню; тренування міцності м'язів живота та спини; розвиток гнучкості в нижній частині спині [2].

Однак, найбільш показовою є відмінність у вимогах до виконання силових та бігових вправ. Кандидати в українську поліцію виконують комплексну силову вправу, яка складається з підняття тулуба, згинання та розгинання рук. На відміну від США, кандидати не виконують підтягування тулубу на перекладині. Порівняно зі США, українська поліція приділяє більшу увагу біговій підготовці співробітників. Офіційні нормативи вимагають високих часових показників під час бігу на дистанції, що починаються зі 100 метрів та закінчуються на кілометрі. Основною причиною такої зосередженості на здатності українських поліцейських швидко бігати є необхідність вироблення у них миттєвої реакції на спробу втечі [3].

Незважаючи на розбіжності між американською та українською системою нормативів по комплексу силових вправ і вправ на біг, методичне забезпечення підготовки до складання іспиту на фізичну підготовку має багато спільних рис. Так, навчальні посібники обох держав містять необхідну інформацію та фото-додатки, за допомогою яких кандидат може дізнатися як правильно виконувати вправу, навіщо вона потрібна та, навіть, процес підготовки до задачі. Як в США, так і в Україні, до кожного конкурсу щодо зарахування на службу надаються рекомендації у вигляді посібників задля успішної задачі на етапі фізичних вправ.

Окремо стоїть проблема щодо формування вимог фізичної підготовки жінок, які висловили бажання проходити службу в органах Національної поліції або є діючими співробітниками. Найбільш показовою різницею українського підходу до гендерного питання у порівнянні з американським є вимоги до фізичного здоров'я жінок шостої вікової групи, тобто у віці після 50 років. У той час, коли американський підхід передбачає кореляцію нормативів у залежності від вікової категорії, то в Україні діють усталені нормативи, незалежні від віку, за винятком лише вправи на розгинання та згинання рук на колінах [3].

Таким чином, фізична підготовка поліцейських є однією із ключових у визначенні професіоналізму та здатності виконувати правоохоронцем своїх функціональних обов'язків повною мірою. Разом з тим, процес реформування органів Національної поліції не завершено, а тому доцільно знайомитися із досвідом інших держав щодо підходів до фізичної підготовки правоохоронців та залучати найбільш дієвий із них в українську практику.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 12.04.2020).
2. Facts about Iowa Law Enforcement Physical Standards for Pre-employment Testing. STATE OF IOWA, 2015. 2 p.
3. Про затвердження Положення з організації перевірки рівня фізичної підготовленості кандидатів до вступу на службу в Національну поліцію України : Наказ МВС України від 09.02.2016 № 90 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-16> (дата звернення: 12.04.2020).

Отримано 21.04.2020

ДЛЯ НОТАТОК

Наукове видання

**ПІДГОТОВКА ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УМОВАХ
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МВС**

Збірник наукових праць

Відповідальні за випуск: *Моргунов О. А., Ларіонова І. Т.*
Коригування списків бібліографічних посилань: *С. С. Тарасова*
Комп'ютерне верстання: *А. О. Зозуля*

Формат 60x84/8. Ум. друк. арк. 39,2. Обл.-вид. арк. 29,02.
Тираж 50 пр. Зам. № 2020-12.

Видавець і виготовлювач –
Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Л. Ландау, 27, м. Харків, 61080.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.